

Maramureș, Țară Veche

Antologie de folclor de pe Cursul Superior al Tisei
(1672-1908)

Coperta: Traian BILȚIU DĂNCUȘ: *Măriuca*, 55/45, 1935
Foto: Valentin GANȚA

MARAMUREȘ, ȚARĂ VECHĂ

*Antologie de folclor
de pe Cursul Superior al Tisei
(1672 - 1908)*

Alcătuită de **DUMITRU IUGA**

Editura CYBELA
Baia Mare, 2008

Această carte este publicată în cadrul proiectului “De la surse la resurse”, derulat de către Fundația social-culturală pentru democrație “identitate, unitate, generozitate, acțiune”, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene prin Programul PHARE de Vecinătate România-Ucraina 2004-2006.

Autor: Dumitru IUGA, secretar proiect

© Drepturile de autor asupra acestei publicații sunt rezervate Fundației social-culturale pentru democrație “identitate, unitate, generozitate, acțiune”.

Publicația sau părți ale acesteia pot fi reproduse numai cu permisiunea autorilor.
Publicată la Baia Mare, mai 2008

Editor :

Fundația social-culturală pentru democrație “identitate, unitate, generozitate, acțiune”

Baia Mare, Bd. Republicii nr. 37/5

Tel, fax. +40 262 226 739

E-mail: artizanat@rdslink.ro

www.artizanat.org

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

“Maramureș, Țară veche”

Antologie de folclor de pe Cursul Superior al Tisei alcătuită de DUMITRU IUGA

ISBN - 10 973-8126-20

13 978-973-7

I. Dumitru Iuga

Culegere și tehnoredactare: Dumitru IUGA

Machetare: Anamaria IUGA, Ioan Bogdan IUGA

Site-uri relevante:

Comisia Europeană

<http://ec.europa.eu>

Centrul Roman de Informare de la Bruxelles

<http://www.roinfocentre.be>

Uniunea Europeană în lume:

<http://ec.europa.eu/comm/world>

Cuprins

pag.

- 7 - *Iordan Datcu* - O antologie de poezie populară maramureșeană
 9 - *Dumitru Iuga* - Cuvânt înainte
 13 - Nicolae de Petrova (1672)
 13 - *Vasile Bologa* - Codicele de Petrova
 15 - Nechita Dănese (Dănesc -u?) (1747)
 15 - Ioan Voitor (1793)
 16 - *Mihai Dăncuș* - Ioan P. Koman
 16 - Ioan P. Koman (1799-1824)
 19 - Ionaș Balțianu Bârsan (1802, 1808)
 21 - Rișco popa Miron (1808)
 23 - Onuț Dunca din Șieu (1814)
 28 - Teodor Ujbardi din Sighet (1820)
 29 - Lupul Botezat, diac în Cornești (1821)
 30 - Dumitru Țicală, diac în Dragomirești (1841-1843)
 30 - *Dumitru Pop* - Poezii populare din reviste
 31 - Ioniță Scipione Bădescu (1869)
 38 - Simeon Botezanu (1869)
 40 - Teodor Michnea (1871)
 49 - Tit Bud (1872)
 49 - Grigoriu Balint (1878)
 50 - Florian Danciu (1886)
 58 - Gavril Timiș (1887)
 59 - Petru Mihuțiu (1889)
 63 - Ion P. Coman (1889)
 67 - Basiliu Doroș (1889)
 67 - Ioan Doroș (1889)
 68 - Grigoriu Vlad (1889)
 71 - Din colecțiunea docenților români din Maramurăș (1892)
 72 - Sie/oanul/ (1892)
 76 - Tit Bud (1893, 1895)
 78 - *Iordan Datcu* - Petru Bilțiu Dăncuș
 82 - Petru Bilțiu alias Dăncuș de Ieud (1893)
 Răspunsuri la unele întrebări din Chestionarul istoric (N. Densușianu)
 129 - *Dumitru Iuga* - Caietul diacului Dumitru Lupu Grad din Săliștea de Sus
 131 - Dumitru Lupu Grad (1895)
 140 - *Iordan Datcu* - Poezii populare din Maramureș
 146 - În "Tribuna Poporului" (1897)
 149 - În revista "Ungaria" (1898)
 150 - În "Revista ilustrată" (1899)
 151 - Teodor Petreș (1899)

156 - Ion Pop Reteganul (1900)

157 - *Jordan Datcu*

- Două colecții de poezii populare din Maramureș necunoscute

159 - Vasile Goja, învățător în Desești (1903)

169 - Ioan Moldovan (1904)

170 - *Jordan Datcu*

- Alexandru Țiplea și colecția sa "Poezii populare din Maramureș"

179 - Alexandru Țiplea (1906)

253 - Alexandru Țiplea - Cântece populare din Maramureș (1907)

256 - *Mihai Marina* - Tit Bud

259 - *Ion Bianu* - Raportul către Secțiunea literară a Academiei

259 - Tit Bud (1908)

325 - *Jordan Datcu* - Colecția Elena Vlad, "Lirică populară din Botiza" (1908)

327 - Elena Vlad de Săliște (1908)

353 - Bibliografie

354 - Indici: de nume; de localități; după primul vers/titlu

364 - Glosar

373 - Summary

Elena Vlad de Săliște, soția folcloristului Ion Bârlea: Covor din Maramureș, dăruit în 1925 Papei Pius XI. 10 m./6 m.

O antologie de poezie populară maramureșeană

Se împlinesc, în acest an, patru decenii de când am început cercetarea culturii populare maramureșene. Grație colaborării cu profesorul Mihai Pop și prieteniei cu părintele Ion Bârlea, am reeditat, în 1968, în două volume, impecabil imprimate, la Tipografia bucureșteană Arta Grafică, sub titlul “Literatură populară din Maramureș”, colecția din 1924 a acestuia. Făcusem, cu un an în urmă, o cercetare de culegere și de documentare în comuna natală a folcloristului, Berbești, înarmat cu un magnetofon al Institutului din București, pe care mi l-a încredințat profesorul Mihai Pop, care avea să-mi și prefăteze ediția. În 1970, în volumul profesorului Dumitru Pop, “Folcloristica Maramureșului”, am editat, după manuscrisul pe care mi l-a încredințat pictorul Traian Bilțiu Dăncuș, colecția, cu un titlu medieval, a tatălui său, Petru Bilțiu alias Dăncuș de Ieud, “Colecțiune de hori, strigături, glume și basme culese din popor, cu scopul de a compune o icoană vie a modului de viață și cugetare a săteanului român, culese”, se preciza, “din gura bătrânilor necărturari din Ieudul Marmației” și trimise ca răspuns la “Chestionarul istoric” (1893) al lui Nicolae Densușianu. În anul 2005, în *Memoria ethnologica* (nr. 14-15), am reeditat bogata colecție de poezie populară din Desești, apărută inițial, și uitată acolo, în *Poporul* din Budapesta (18 numere, 1903-1904) și pe aceea apărută în *Tribuna poporului* (Arad, 1897). În 2007 am editat, (în *Calendarul Maramureșului*, nr. 5-6), după manuscrisul pe care mi l-a dăruit familia Ion Bârlea, colecția din 1908 a Elenei Vlad de Săliștea, fiica preotului din Botiza, viitoarea soție a părintelui Ion Bârlea. În același an 2007, (în *Memoria ethnologica*, nr. 21-22-23), am tipărit, tot după manuscris, autobiografia lui Ion Bârlea, pe care acesta mi-o dăduse când pregăteam reeditarea colecției sale. În fine, în *Dicționarul etnologilor români*, ediția a treia, revăzută și mult adăugită, din 2006, am inclus câteva zeci de articole despre culegători de folclor maramureșean și despre exegeți ai acestuia, de asemenea și articole despre publicații periodice din aceeași zonă. Poetul și distinsul factor cultural care este dl. Dumitru Iuga, care și-a dobândit un mare merit tipărind cele zece tomuri (nr. 1-16) ale publicației *Memoria ethnologica* și patru tomuri (nr. 1-6) ale revistei *Calendarul Maramureșului*, a alcătuit, cu rafinat gust poetic, un florilegiu din poezia populară maramureșeană, orânduit cronologic, de la 1672 (Nicolae de Petrova), la 1799-1824 (Ioan P. Koman), la 1869 (I. Scipione Bădescu), la Al. Țiplea (1906) și Tit Bud (1908), până la Elena Vlad de Săliștea (1908). Florilegiul este așezat sub semnul valorii, al frumuseții, al expresivității. Sunt bucuros să salut această contribuție esențială la cunoașterea unor creații străvechi, înveșmântarea într-o limbă purtătoare de miracole.

București, 16 februarie 2008.

IORDAN DATCU

Georgeta Maria Iuga: Biserica din Așa de Jos, sec. XVI

Cuvânt înainte

”Maramureșu-i întreg, parcă nimeni n-a ieșit.
Că acolo și pe Olt oamenii s-au înmulțit.
Vorba lor este și-acum frumoasă, curată,
Mai ales în Maramureș, mai apropiată
De italienească și-s cu dreptul răzășesc,
Liberi și până acum ei la nimeni nu slujesc,
Numai ce cu prințul la război pornesc călări
Și-ntrețin cetatea Hust din a lor cămări
Și cu oameni. După alte legi trăiesc și apoi
Nici nu-s cei din urmă în trebi de război”.

MIRON COSTIN (1633-1691)

Fluviul Tisa străbate și rupe, deși inegal, în două, ca graniță fizică, nu spirituală, vechea Țară a Maramureșului. “Aici în Maramureș prin vremi străvechi au scris pentru prima oară Scriptura pe românește”, spunea Nicolae Iorga; de aici, de la Bedeu, a plecat Dragoș “mândru ca un soare” să-i învingă pe tătarii ce năvăliseră în Moldova; de aici a plecat Bogdan Voievod, întemeietorul dinastiei Mușatinilor care a domnit în Moldova până după Ștefan cel Mare și Sfânt, eroul creștinătății, iar țara s-a numit peste 200 de ani “Terra Bogdana”...

Am numit antologia “Maramureș, țară veche”, pentru că am adunat aproape tot ce s-a tipărit (sau descoperit) din folclorul maramureșenilor care locuiesc, din tătărămnii, pe cursul superior al Tisei, fluviu care își adună apele din Carpații Maramureșului, de la Tisa Albă și Tisa Neagră, până la Apșa, Taras, Neaga, Bârbaba, Talabârbaba, Cosăuți, Săpurca - în dreapta și, în stânga, Vișeu, Iza cu Mara și Cosău, Săpânța.

Aici, în Maramureș, prin însemnările de pe cărțile bisericești, din caiete - multe necunoscute -, se profilează un interes pentru notarea folclorului și tradițiilor românești.

La 1672, studentul Nicoale de Petrova, ține un caiet în care, prin acel secol, scrie cu caractere latine, nu chirilice, printre care și un text, spunem noi, folcloric.

Maramureșul este în centrul geografic al Europei, punct situat la 20 de km. de Sighet, în Maramureșul de dincolo de Tisa, adică înspre izvoarele Tisei Albe și Tisei Negre, la poalele unui delușor, cam de 700 m. altitudine, aproape de confluența râului Vișeu cu Tisa.

Antologia vrea să aducă, într-un “bucet”, tot ceea ce se cunoștea, până în 1908, din folclorul maramureșean, risipit în tot felul de studii sau în diverse culegeri, ziare și reviste.

Am optat o organizare a materialului din punct de vedere cronologic.

Ne-a fost de mare folos lucrarea Prof. Dumitru Pop, *Folcloristica Maramureșului*, (Editura Minerva, 1970). De asemenea, bunăvoința și invidia noastră tandră, privind lucrările Domniei Sale, pentru Dl. Prof. Iordan Datcu, care ne-a pus la îndemână texte inedite (de la Elena Vlad de Săliște, la Alexandru Țiplea, Vasile Goja și Petru Bîlțiu Dăncuș).

Ne-am oprit la anul 1908 deoarece volumele de după acest an (Ion Bârlea, 1924 sau Tache Papahagi, 1925) au fost deja reeditate.

Ne stă în minte, demult, un Corpus al folclorului maramureșean. Va veni și vremea sa. Poate îl va face cineva care are mai mult timp și se apleacă cu drag asupra comorilor tradiționale.

În general am adoptat ortografia celor care au publicat/republicat textele. La cele din manuscrise am "adaptat"-o, cu discreție, rigorilor de azi, însă păstrând culoarea epocii respective. La unele texte, în care se vede intervenția celor care le-au publicat, la notele noastre am precizat *n. ed.*

Nu am reușit să dăm integral tot ceea ce știam că există în manuscrise.

Posesorii acestora nu le-au publicat, ori așteaptă să le publice cât mai curând.

Valoarea Antologiei constă, ne pare nouă, în reeditarea celor două mari colecții: Alexandru Țiplea și Tit Bud. Însă și cele mai puțin cunoscute - Petru Bîlțiu Dăncuș, Elena Vlad de Săliște, Vasile Goja sau Dumitru Lupu Grad din Săliște. Redăm numărul de texte și versuri ale semnatarilor din prezenta *Antologie*, dorind, în acest fel, să aducem în contemporaneitate strădania celor care s-au învrednicit întru păstrarea valorilor folclorului maramureșean.

ALEXANDRU ȚIPLEA, *Poezii populare din Maramureș*, Editura Academiei, București, **1906**, de la pag. 413 la 532 (în *Analele Academiei*)

2 pag. introducere (cuvântare la ședința Academiei din 24 Februarie 1906)

Nr. texte și versuri:

- 25 de Balade - 1868 versuri
- 30 de Dîrlaiuri (= Doine și strîgături) - 358 versuri
- 125 Dîrlaiuri de dragoste - 1316 versuri
- 16 Dîrlaiuri cătănești - 270 versuri
- 37 Tiotituri - 181 versuri
- 33 Dîrlaiuri (la nuntă, în special) - 492 versuri
- 3 Colinde - 85 versuri
- 9 Descânțete - (dela p. 513 și urm. nenumerotate) - 243 versuri

Total texte: 278; Total versuri: 3.316 versuri. ***Majoritatea textelor sunt culese din Biserica Albă, azi în Transcarpatia.***

TIT BUD, *Poezii populare din Maramureș*, Editura Academiei, București, **1908**

- 88 pagini

Nr. versuri:- I. Balade -16 texte, 1480 versuri

- II. - Doine - (17) de jale : 31 texte, 335 versuri; (18) de dragoste - 65 texte, 644 versuri; (19) ostășești și voinicești -35 texte, 551 versuri. (20);

Chiuituri - 184 texte, 1115 versuri.

III. Colinde - 17 texte + 4 variante, 623 versuri

Total texte: 352; Total versuri: 4748.

Nicolae de Petrova (1672), 1 text, 5 versuri

Nechita Dănese (Dănesc-u?) (1747), 1 text, 28 versuri

Ioan Voitor (1793), 1 text, 20 versuri

Ioan P. Koman (1799-1824), 4 texte, 149 versuri

Ionaș Balțianu Bârsan (1802, 1808), 2 texte, 55 versuri

Rișco popa Miron (1808), 1 text, 92 versuri

Onuț Dunca din Șieu (1814), 6 texte, 385 versuri

Teodor Ujbardi din Sighet (1820). Nu avem textul, decât mențiunea titlului
"Trei crai de la Răsărit, cu steaua au călătorit"

Lupul Botezat, diac în Cornești (1821), 1 text, 18 versuri

Dumitru Țicală, diac în Dragomirești (1841-1843), nu avem texte și nu am
avut răgazul căutării manuscrisului

Ioniță Scipione Bădescu (1869), 35 texte, 364 versuri

Simeon Botezanu (1869), 1 text

Obiceiuri de SânVăsâi, în care cuprinde și 13 versuri de descântec

Teodor Michnea (1871), 52 texte, 461 versuri

Grigoriu Balint (1878), 4 texte, 54 versuri

Florian Danciu (1886), 57 texte, 526 versuri

Gavril Timiș (1887), 3 texte, 56 versuri

Petru Mihuțiu (1889), 13 texte, 177 versuri

Ion P. Coman (1889), 16 texte, 116 versuri

Basiliu Doroș (1889), 2 texte, 17 versuri

Ioan Doroș (1889), 7 texte, 36 versuri

Grigoriu Vlad (1889), 3 texte, 34 versuri + 1 basm

Din colecțiunea docenților români din Maramurăș (1892), 1 text, 41 versuri

Sie/oanul/ (1892), 27 texte, 224 versuri

Tit Bud (1893, 1895), 9 texte - obiceiuri și credințe; 35 versuri

Petru Bilțiu alias Dăncuș de Ieud (1893), 138 texte, 3009 versuri + Răspun-
suri la Chestionarul D-lui N. Densușianu

Dumitru Lupu Grad (1895), 64 texte, 1115 versuri

În "Tribuna Poporului" (1897), 13 texte, 173 versuri

În revista "Ungaria" (1898), 7 texte, 55 versuri

În "Revista ilustrată" (1899), 1 text, 28 versuri

Teodor Petreuş (1899), 9 texte, 406 versuri

Ion Pop Reteganul (1900), 3 texte, 32 versuri

Vasile Goja, învățător în Desești (1903), 88 texte, 593 versuri

Ioan Moldovan (1904), 3 texte, 32 versuri

Elena Vlad de Săliște (1908), 188 texte, 1786 versuri

În total. cca. 22.973 versuri

Prin anii '80, Profesorul Mihai Pop, prefăta o "*Antologie de folclor din județul Maramureș*", editată de Asociația etnografilor și folcloriștilor (Baia Mare, 1980). Deși nu a fost făcută în sistem de "Corpus" al folclorului maramureșean, a avut o bună primire; era o întâie "comasare" a Țării Maramureșului cu Țara Lăpușului, Țara Chioarului și Țara Codrului - era Județul, care se numea fie regiunea Baia Mare, fie Maramureș.

Era o valorizare a tradițiilor românești din fiecare "țară", care își păstra tradițiile și obiceiurile. Prof. Mihai Pop rostea: "Mai vie astăzi în aceste locuri decât în multe alte părți ale teritoriului folcloric românesc, și deci mai tentantă pentru lectură și studiu, cunoașterea în ansamblu a poeziei populare din Maramureș, pătrunderea funcției ei sociale și a sensurilor ei umane profunde, întâmpină, totuși, anumite dificultăți. Dificultăți ce provin din faptul că ceea ce s-a cules și publicat este răspândit în volume și reviste nu întotdeauna ușor de găsit, iar ceea ce este cules și nepublicat este teaurizat în arhive în care se pătrunde greu". (*Antologie de folclor din județul Maramureș*, Baia Mare, 1980). Prin Antologia "*Maramureș, Țară veche*" noi încercăm să împlinim acest deziderat și să aducem o contribuție la o mai bună cunoaștere a acestui Ținut Românesc, a poeziei sale, a virtuților pe care, prin secole, le-a păstrat, Maramureșul fiind considerat **memoria ancestrală, încă vie, a Europei**.

Aducem caldele noastre mulțumiri pentru sprijinul acordat și contribuția la împlinirea Antologiei, prof. Iordan Datcu, Prof. Mihai Dăncuș, D-lui Ioan Botoș - președintele Uniunii Regionale "Dacia" din Transcarpatia, D-lui Vasile Iuga - președintele Asociației "Dragoș Vodă"- Cluj-Napoca, D-lui Teodor Ardelean, director general al Bibliotecii Județene "Petre Dulfu" Maramureș.

DUMITRU IUGA

Anamaria IUGA: Motive ornamentale de pe covoare și șterguri

NICOLAE DE PETROVA (1672)

1.

Ci-unde-ț cat în față

Fată dălb(e)ată

Inima mă învață

Cum să-ț fac viață

Sară dimineață.

Czi undecz kat enfatze

Fate dalbenacze

Inima me envacze

Kum secz fak viacze

Szare diminacze

Codicele de Petrova

Răsfoind colecția de manuscrise a bibliotecii fostului gimnaziu calvin din Cluj, filologul român G. Alexici, pe atunci profesor universitar la Budapesta, găsește un caiet, adică un manuscris, pe care l-a denumit *Codicele de Petrova*, întocmind asupra sa un studiu, pe care îl publică în anul 1912, în *Revista pentru istorie, arheologie și filologie* din București.

Acest codice, care conține cântece istorice cavalierești maghiare din secolele XVI-XVII, cuprinde scrise în limba română, cu caractere latine și ortografie maghiară, o poezie de dragoste, rugăciunea Tatăl nostru și un fragment de poezie populară românească.

Poezia de dragoste intitulată “Cântec românesc de dragoste scris”, reprezintă după părerea lui G. Alexici și a altor filologi, traducerea în limba română, a cântecului maghiar de inspirație cavalierească occidentală “Cantio de Amore”, atribuit poetului Balassa Balint (1554-1594). Versiunea românească a fost realizată probabil la una din școlile calvine din Transilvania, unde ea a circulat liber, din gură în gură în mediul tinerilor intelectuali din acea vreme. Textele din acest caiet, aparținând maramureșeanului Nicolae Petrovay, sunt asemănătoare celor din caietele de amintiri și cântece ale tinerilor din zilele noastre.

Traducerea în românește a lui “Cantio de Amore” reprezintă o poezie cultă, diferită ca stil de cele populare, care este bogată în imagini poetice pitorești, până aunci ne-scrise în românește:

“În pară de foc arde inima mea prin tine

Dacă-m aduc aminte de cuvintele tale

Cu mine depreună făcute multe ori

De multe ori pre obrazul meu lipite sărutări

Deaș agiunge oare-cînd acele zile

Să poci fi cu fața ta ce mîndră depreună

Portul meu cel negru s-ar albi prin tine

Dela mine trecuta viață s-ar întoarce”.

* * *

“Multe nopți trecu fără somnu dela mine

Deacă să tîmpla somnu și atunci mie

Pre tine te văd și te pipăiesc îmi pare mie
Ce dacă mă scol nu-i nime lângă mine”.

* * *

“Câte stele sunt dragă noaptea pre ceri
Atîta bine să-ț deie Dunedău ție
Cît pisocu-i pre țărmurile mării
Atîta bine descalece dela inimă voiu ție”.

După rugăciunea *Tatăl nostru*, numită *Oczinasile Rumst* (Ocinașile românești), se găsește un *fragment de poezie*, care ar putea fi socotită **una din primele însemnări de folclor românesc**:

“Ci-unde-ți cat în față
Fată dălbenață
Inima mă învață
Cum să-ț fac viață
Sară-dimineată”.

Redăm și “Azbuchile Rumenyest Oczinasile Rumst.

Tatel nostru cze yessti în Czeruri Szfinczaszkesze numele teu, sze fie imparaczia ta fie voia ta, kumuy en Czery asa și pe pemvut. Pene noasztre detoate dzilele denio noaue asztedz, si ne jarte noae pwkatele noasztre cum jertem si nooi Gresiczilor nosztri. Si nune ducze pre noi en nepaszte Cze ne isbeveszte pre noi de reul ke ata jeste emperecziem si putere si slava entru viak. Amin”.

Pe aceeași foaie se găsește și însemnarea: “**În Petrova die 18 Mensis Octobris 1672**”, care îngăduie datarea exactă a textului, alte însemnări amintindu-l ca autor pe Nicolaus Petrovay. G. Alexici a reușit să-l recunoască pe N.

Petrovay în persoana fiului primpretorului Ștefan Petrovay. Identificarea i-a fost posibilă datorită unui articol publicat în revista *Turul* în anul 1897, de unul din urmașii lui N. Petrovay, arhivarul fostului comitat al Maramureșului, G. Petrovay. Din articolul acestuia reiese că autorul a trăit între anii 1650-1723, fiind amintit în mod sigur la 1685, ca asesor la tribunalul comitatului, el având atunci când a scris codicele 22-24 ani.

Textele românești din **Codicele de Petrova** au un loc bine stabilit în istoria literaturii române, reprezentând una din primele consemnări de poezie populară, ele fiind totodată, unele din primele texte în limba română scrise cu alfabet latin.

(Material publicat și în: Ion Bogdan, Mihai Olos, Nicoară Timiș - *Calendarul Maramureșului*, Asociația Folcloriștilor și Etnografilor, “măiastra” Asociația Tinerilor Artiști, Baia Mare, 1980, p. 116)

VASILE BOLOGA

*

NECHITA DĂNESE (DĂNESCU?- n. ed.) din Poienile Izei (1747)

Nu este sigur dacă el este și cel care a scris, sau numai a plătit legatul cărții. Preoți erau, încă de la 1742: popa Todor și popa Găvrilă (Apud Tit Bud, *Date istorice despre protopopiatele, parochiile și mănăstirile române din Maramureș din timpurile vechi până în anul 1911*, Gherla, Cu literile tipografiei diecezane, 1911, p. 55). Nu știm date despre cel sau cine a făcut însemnările.

Pe un *Chiriadromion* din Bălgrad, 1699 se face următoarea notație:
 “Când au fost anul D(o)mnului 1747, m(e)s(i)ța Martie 15, aceas(ta) cinstit(ă) carte, anume Ucitelna, o au legat, mai pe urmă vreme au plătit Nechita Dănese drept 16 potor(i), pentru păcatele sale”. Urmează o poezie religioasă:

1.

D(o)mnul Domnilor grăește,
 Toată lume se clătește,
 Și pre toți D(u)mnezău strigă,
 Când va aduna pământul,
 De supt soare să să strîngă:
 Să auză toți cuvîntul.
 Din Sion te vei ivi-te,
 Cuvios D(u)mnezău sfinte,
 Când vei veni cu pohoae,
 Pentru că i vede vo(a)e,
 Pe dinainte feți se va încinge,
 Și greșiți toți vor plînge,
 Și vei judeca pământul,
 Precum ț'ai răspuns cuvîntului.
 Atunci ceriurile toate vor responde;
 Peste gloate (șters).

De județi le vei face în dreptate,
 Și toți sfinți, cum se... vine,
 Aduc (c)uvântul tău cel dulce,
 Pe toți sfinți vor aduce:
 Așe ne grăește D(o)mnulu,
 Ca să-l auzim tot omul,
 Să-l ascultăm fără price,
 Către Izrail cînd zice:
 Nu ți-i altul fără mine,
 D(u)mnezăi, și să știți bine
 Că nemica nu-ți dau vină,
 Pîntru jer(t)fă de fărînă.
 (Ion Bîrlea - *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, Atelierele grafice Socec & Comp., 1909, p. 149).

*

IOAN VOITOR, dascăl în Strîmtura (1793)

Originar de la Carei.

Pe un *Apostol* din Blaj, 1766 notează (pe pag. 1):

“Aceasta carte este a sfintei besereci din Strîmtura; de se va restitui oare undeva, să-i dea de știre. Scris-am eu, mult păcătosul Ioan Voitor dascal..., în Strîmtura, fiind din oa(r)mede Sătmarului, din orașul Carăiului-Mare. Ano 1793, în 15 a lui Octomvrie.

Pe pagina ultimă:

1.

O pre-milostivă maică
Și spre ruga me te pleacă:
Ori în ce zi mă voi ruga ție,
Primită ruga să-m fie,
Dară, o pre-sfântă maica,
Ce dar Ț'ăș da ca să-ți placă?
N'am lucruri de curăție
Care sînt plăcute ție.
Ce primește de (la) mine
Dragoste ce am spre tine,
Și'ntru toată a me viață
Tu să-m fii mie povață,

Și'ntru a me călătorie
Tu să-m fii mie soție,
Și tu mă chivernisește
De toate ce-m trebuiește.
Ferește-mă de nevoi,
De pismaș, de oameni răi,
De boale rele cumplite,
De primejdii negîndite.

Scris-am eu, Ioanu Voitor dascalul,
în Strîmtura.

(Ion Bârlea - *Însemnări...*, op. cit., p.195-196).

*

IOAN P. KOMAN, preot în Moisei (1799-1824)

S-a născut în Moisei. Chiar notează “pe ultima pagină (lipită pe coperta interioară)“, dând și date autobiografice: “Nașterea lui Koman P. Ioan în anul 1774, 30 martie botezat de Popa Timofie. Nănaș Koman Vasilie. Începutul la școală românească 1787, 26 martie. La școală latinească 1799. În Ungvar 1800. Preoțit 1803, 24 iunie. Paroh în Săcel un an. În Săpânța 9 ani. În anul 1821 1 mai am venit de paroh în Moisei la neamul meu. Koman Ioan”

(Mihai Dăncuș, *Aspecte privind viața socială maramureșeană cu accente privind nașterea în tradiția populară*, în *Memoria ethnologica*, an I, nr. I, decembrie 2001, Baia Mare, p. 47; vezi și Mihai Dăncuș, *Vestigii de cultură și civilizație populară românească consemnate într-un manuscris maramureșean inedit din secolul al XVIII-lea*, în *Imagini și permanențe în etnologia românească*, Chișinău, ed. Știința, 1992, p. 158-165).

Manuscrisul Ioan P. Koman, scris în chirilică până la pag. 421, apoi texte, intercalate, în limba latină și limba maghiară, cuprinde 632+2 pag. (lipite de coperti) pagini, numerotate pe file “până la pagina 429. Restul paginilor au rămas nenumerate”, formatul 19,5 x 12 cm. “Anii extremi ai elaborării manuscrisului sunt **1799**, luna lui decembrie, aceasta după însemnarea de la pagina 42 după *versul 20*: “Acestea până aici s-au scris în luna lui decembrie 1799”. Ultima dată “considerăm a fi 24 februarie **1824** când... scrie *Verșul patimii lui Koman Ioan* (scris la moartea soției)“. (M. Dăncuș, *Aspecte...*, lucr. citată, p. 47).

Manuscrisul cuprinde peste 276 de titluri: “Verșul nașterii Domnului nostru Isus Hristos”, și un altul asemănător, “care nu sunt altceva decât colinde de Crăciun”; versuri la marile sărbători, versificări profane, dar și culegeri de folclor (pe lângă unele scrise, de-a lungul vremii, de alte persoane); “Amintim

dintre *versuri*: “La oameni sau la femei de petrecanie”, “Tineri”, “Prunci”, “Fericirea plugarului și a pecurarului”, “A fiului între cătune”, “La botejune”, “La nuntă”, “A unei fete în pustie”, “La masa boierească”, “A zorilor”, “Teiul cu bradul”, “A unei fete în pustie”, “A lui Constantin Vodă”, “Al Hotinului”, “Al Moldovei”, “A Pintii celui Viteaz”, “A câșlegilor”, “A holteiului”, “La șezătoare”, “Prostul, nemeșul și diacul”, “A unui fecior la despărțire de mândră”, “Scularea nemeșilor”, “Tot la scularea nemeșilor din Maramureș (1797)”, “Tatăl nostru țigănesc”, “Verșul unui fecioraș de boier mare”, “Cântec lumesc”, “Alt cântec lumesc”, “Cântec lumesc al fetelor”, “Cântecul feciorului de neam mare”, “Verșul horincii”, “Verș vesel”, “Verș de dor”, “A bărbatului către femeie”, “A Ungvarului”, “A tătarilor uciși de strămoșii noștri la Borșa (1717)”, “Verșul împăratului Francisc”, “Verșul lui Bonaparte” etc. (M. Dăncuș, *Aspecte...*, lucr. citată, p. 48). Manuscrisul lui Ioan Koman, “comparat cu alte manuscrise maramureșene de aceeași factură (a lui Dunca Onuț din Șieu, a lui Botezat Lupul din Cornești ș.a.), constatăm foarte multe asemănări, chiar similitudini în titlurile textelor și chiar în conținutul *versurilor*; textul lui Ioan Koman este mai amplu, este complet; în el se regăsesc fragmente și producțiuni din celelalte texte; o parte sunt creații personale, o parte folclor; cu siguranță că aceste caiete au circulat - ele sunt realizate de tineri intelectuali ai vremii (studenți, teologi, preoți, învățători) copiindu-le după altele mai vechi și îmbogățindu-le cu experiența proprie”. (M. Dăncuș, *Aspecte...*, lucr. citată, p. 51).

În continuare dăm câteva versuri, transliterate și publicate de Mihai Dăncuș. Textele 3 și 4 au fost primite prin bunăvoința Dr. Mihai Dăncuș, din volumul aflat în pregătire pentru tipar.

1.

Verșul 54

*Al 4-lea tot vrăjit spre aceste zile,
mai ales la boteziune boierească*

Voi boieri ce stați la masă
Într-această cinstită casă.
Întâie vom grăi așa:
Părinte, Sfinția Ta,
Să fii la multe așa,
În loc gata cu slujba.

A doua, Voi nănași mari
Să gustați bine cu trai.
.....
A treia că vom răspunde

Tot la moașa cea de frunte
Pentru munca săvârșită
Cea de Cristos rânduită.

A patra, dară să fie
Gazdii mare bucurie,
Că Domnul Isus Cristos
Le-a dat un cocon frumos
Ca dânsul să aibă parte
Rugători pentru păcate.

Aicea vom și găti
Coconului vom pofti
Să trăiască și să crească,
Părinților să slujească,
Să trăiască cu mult bine,

În mulți ani cu veselie
Și la toți să fie drag,
Mai cu de-adins lui Dumnezeu,
Precum îi poftesc și eu,
Din micuță tineretă
Până în dalbe bătrâneță.

Fiți părinți cu voie bună
Și cu toții dimpreună
Beți, mâncați, vă veseliți...

2.

Verșul horincii

O, horincă, draga me,
Pus-am gând că nu te-oi be.
Că mă tem că oi minți
Că tu me vei celui
Ti-ai purtat și asară
De m-ai făcut de ocară,
Că dacă m-am îmbătat...
(M. Dăncuș, *Aspecte...*, lucr. citată, p. 49-50).

3.

Verș 47.

*Care l-au cântat un fiu cătră
mă(-)sa, stând el între cătune*

Custăș maică ce-i costa
Custăș maică de-i vede
Paserile Nistrului
Pe podu pământului
Tot sberând și gurluind
Carne de voinic mâncând
Câți dieci de samă-ș fură
Toți cătane că-i făcură
În tabere că-i duseră
La toți arme le dăduseră
Înainte cine le iese
Le iese o dalbă împărăteasă
Cu trei steaguri de mătasă

C-așe îi legea împărătească
Unu-i alb ca omătu
Altu-i negru ca corbu
Unu-i roșu ca focu
Da cela alb ca omătu
Luminat ca aglicu
Acela-i de veselie
Ca voinicii să ne vie
Da cel negru și cel roșu
Nu mai aduc hir veselosu
Ci ne aduc jelanie
Ca voinicii să nu vie
Da na mamă năframa ție
Ia-o pune-o în lăduție
Și o cântă a 3a zi
De vezi maică ce-i găsi
De-i găsi năframa dalbă
Ia din inima mea întreagă
Lumea ta să-ți fie dragă
Nădejdea mea nu o tragă
Da de-i vede năframa cruntă
Iar inima mea înfrântă
Lumea să-ți fie urâtă
Voïța posomorâtă
Când tu maică vei vede
Tot deluțu cel de cole
Vai deluțu mohorât
A știi bine c-am perit
Când tu maică că-i vede
Tot deluțu de cole
Vai deluțu foc crepat
A știi bine c-am scăpat
Da nu te bucura maică de mine
C-am vinit eu tot la tine
Nici c-am vinit să-ți cosesc
Ci-am să te-amărăsc
Și le-am scris cu veselie
Nu cu ceva gre urgie
Ci ca să-mi fie pomenire
De acum până-n vecie.
Aleluia, Aleluia, Aleluia.

4.

Verș 48
Tot a cătunelor

Bată-te piatra Sibiu,
De trei ori te ocoli
Până poarta de-ți gășai
Ca să intru mai întâiu
Da la vară de n-oi muri,
Ia poarta ți-oi găsi
Arză-te focul zebraș (ceblaș)
Cu cei trei călugărași
Cu Valdica Aronaș
Și încă Maerul Grigoraș
Mulți voinici că înșela-ș
În cătane că-i băga-ș
Din gazde cu patru boi
Pusă-i haine verzi pre noi
Și din coșuri cu bucate
Pusă-i haine spintecate
Și cozi mari peste spate
C-așe lor li se mai cade
Carul și plugul l-am dat,
Și măgăleț mi-am luat
Din coarnele plugului
Făcui șao Murgului
Din ferele plugului
Tot potcoavă murgului
Și zăbele frâului
Ca să bage în gura lui

Dacă frâu că-l gătaiu
Eu pre murgu încălecaiu
Țara lungă o luaiu
Și amânat așa strigaiu
Generari Maria Ta
Fă-ne pre voie așa
Au Țara ne-o slobozește
Au leafa ne-o mărește
El din gură că grăi
Pre mine mă dovedi
Ba eu țara n-oi slobozi
Da leafa ți-oi mări
Tot de lună pungă plină
Ș-o felderă de faină
Și o patrare de slănină
C-aceie îți e mai bună
Și o groșiță pe jintiță
Batăr o dă la drăguță
Tot așa-i voia de plin
Ce poștești ție îți vin (lasă)
Batăr ți lua și vin
Și o pătacă pe tabacă
Că acee știu că ți-e dragă
Și așe cu drag la bătaie
Și toți pismașii să-i taie
Ține-ți țara firea bine,
Să nu cazi la o rușine
Că așe nu-i fi mai drag
Nu precum eu ție-ți plac
(Amin să fie călfu deplin).

*

IONAȘ BALȚIANU BÂRSAN, preot din Bârsana (1802, 1808)

În text se recomandă, la 1808 “Preot Bîrsan, popa Ionaș”. Credem că este același cu “părintele popa Ionaș Balțianu (Bârsianu??!), din Bârsana, parohușul satului”, care are o însemnare cum a cumpărat un *Liturghier* “în anul Domnului 1786, în 25 a lui Iulie”. Pe un Strastnic - Blaj 1773 - se scrie: “preot popa Ionaș, parohușul satului Bîrsanii, din neamu bîrsănescu, ...”anii dela Mîntuirea Lumii 1778”. (Ion Bârlea - *Însemnări...*, op. cit., p. 22-23 și 25-26).

Probabil că și însemnarea din 1802 aparține aceluiași preot.

În Bârsana, erau 2 biserici, una adusă de la Mănăstire, amintită în 1390, alta construită în 1720, după invazia tătarilor. (Biserica de piatră a fost zidită în 1881).

Fiind 2 parohii, sunt amintiți și alți preoți: “1778 popa Ionaș Balțian-Bârsan, atunci încă a susținut mănăstirea, 1760-1776 Nechita Bârsan, în 1787 popa Ulici Dumitru, de la 1818-1838 Cozma Petrovay” etc. (Apud Tit Bud, *Date istorice...*, op. cit., p. 23 și 101).

1.
La Biserica de piatră din Bârsana, pe un *Apostol* din Blaj, **1802**, fără să dea numele celui care l-a dăruit, sau să scrie cine a scris, sunt următoarele versuri:

Bine-i omul cu soție,
Apostol cu ‘vanghelie,
Al meu, dar, adevărat
Că treizăci de zloț am dat, -

Ca să-mi fie pomenire
Într-a vieții zile,
După moarte bucurie,
Sufletului spășanie.

Fie Domnul lăudat,
Că mie mi au ajutat.
De dorul meu mi-am plinit,
Voința mi-am săvârșit.

Nu din gură lăudăroasă
Și inimă nesățioasă,
Ce din drag sufletul meu,
Cum place lui Dumnezeu.

C’au zis Domnul lui David,
Acela-i mie destoinic,
Care-și face slujba plină
Și cu inima sănină.

Primască-și Domnul danie
Ca și bani văduvei,
Cu glasul Evangheliei
Fie pomenire ei.

Apostolul să nu tacă,
Ce el tot să glăsuiască,

Mărire lui Dumnezeu,
Dela tot sufletul meu.

amin, amin, amin,
Și două cupe cu vin,
Carele scrietorului să cuvin.

2.
La Biserica din Joseni, Bârsana, pe o *Evanghelie* de Sibiu, 1806, dăruit de Vârvară a lui Toderăș, sunt, notate în **1808**, următoarele versuri:

Zis-au Domnul oarecând
.....
.....
..... (rupt)

Și dă bani la săraci
Cei ce-s de sărăcie arși,
Că-ți vei dobândi comoară
Carea furi(i) nu o fură.

Și ieu fiica ta, Vîrvară,
M’am socotitu-mă asară,
Ce-s din tată Toderăș,
Al tău slugă și ostași,

Și din mamă Todosie,
A lui Bîrsan familie,
Să-ți aduc un dar frumos,
Și să-l primești bucuros.

Ce-i pre nume ‘vanghelie,
Primit darul meu să fie.
Așisderea scrietoriul,
Preot Bîrsan, popa Ionaș,
Ce-i la înpotrivire foarte gingaș. -

Am scris și am așezat
Cum Duduh (Duhul) m’au luminat,
În anul cel de mântuire,
O mie opt sute și al optule,
Și în luna lui Dechemvrie,
În șasesprezece zile.

*

RIȘCO popa MIRON din Cornești (1808)

A fost preot din 1793 (Apud Tit Bud, *Date istorice...*, op. cit., p. 37).

Pe un *Ohtaiu* (manuscris), cumpărat în “anul Domnului 1793, de către popa Miron “direptu 4 florinți”, sunt mai multe notații: despre omățul din anul 1776 (însemnare mai târzie?), precum și “că au fost iarnă mare, și gheața pînă la Blaguveștenie, în anul **1808**”. “*Pe foaia ultimă: Învățătură foarte de folos la fomeia care nu poate naște prunc: să beie vin veti (vechi), și untură de iepure, ca să încălzască, și așe el (îl) du la născătoare, și așe se va naște prunc. Sau care să va îndimpa a ved(e) în ce mădulare: de este dedesupt, să le lejă d’asupra, și așe va eși*”.

Pe coperta cărții scrie: “Acesta Ohtaicu a lui Dragușu Grigorie di Oanccicești (Oncești)”.

“La capăt: Verș de Morișan, alcătuit în Un(g)var, de pătile (pățaniile) cele multe, și cu dor și amor”.

Nu știm dacă versurile aparțin preotului Rișco Miron (care prin 1813 încă era preot în Cornești și, împreună cu diacul Ion, au cumpărat un *Penticostarion* din 1743), însă nu putea fi a unui diac sau cantor (de. ex. Botezat Lupul din Cornești, care a alcătuit a sa *Carte de verșuri...*, pe la 1821). Nici Ion Bârlea nu ne dă amănunte privind grafia însemnărilor. Redăm textul. ”În versurile lui, de factură populară, răzbat ecouri vizibile din cântecul folcloric de înstrăinare”, afirmă Dumitru Pop (*Folcloristica Maramureșului*, Editura Minerva, București, 1970, p. 17).

1.
O iubit condeiu meu,
Scrie ce-am pățit și eu,
La școale înblând, și carte
 învăd(ț)înd.
Scrie pre unde am umblat,
Și eu unde am învățat:
În curți tot frumoasă
Și cu zîdur(i) groasă.

Îmblat-am eu la oscoale,
Cu carta supt susuoare,
În Sîdet în oraș,
În Maramoriș;
Pre care-l încungiuură
Apa Iza și Tisa;
Orășâl frumos
E, și vesălos.
Dacă școala o am gătat,

Ia d'acoale am plecat,
În jos spre apus,
Și de'acoale m'am dus.
Și, dacă pe drum m'am pornit,
Ia Un(g)varul l-am găsit,
Și, unde am gândit,
Iac'am nemerit.
În Ungvar dacă am intrat,
Eu tare m'am bucurat,
Vezînd cetate și rejidenția.
La gazde m'am așesat;
Deminațe m'am sculat,
La școală m'am dus,
Și eu, de am spus.
Dieci, mă întrăbă,
De unde Frățiia Ta?
Din Maramoriș,
Viță de nemniș!
Dascalu' în școală au intrat,
La masă s'au așezat,
Și am început a scrie tot.
Nu multă vreme au trecut,
Ia Ungvaru l-am urît:
Înblând la cetate,
Pe ulițe late,
Și am început a gândi,
Cum m'am lăsat părinți;
De la ei plecând,
I-am lăsat plîngînd.
Jele mare m'au luat
Căci de dînși m'am dăpertat,
În țară streină,
Unde eu n'am milă.
Că străinul, cît trăește,
Zău gînd bun nu'ț gîndeste.
De rău te grăeste.
Trăit-am trii ani de zile,
Tăt mai rău, și mai bine,
Ști-mă D(umne)z(ă)u
Și sufletul meu.

Tomnile vinem acasă,
Dacă vedem că ne lasă,
La ai nost' părinți,
Care sînt doriți.
Acasă dacă am sosît,
De însurare am gîndit:
De unde-oi lua,
De m'oi însura?
Și eu nu m'am mult smerit,
Batîr alți m'au pețit.
Ce, cum vrut D(umne)z(e)u,
Ia făcui și eu.
Mult a peți n'am înblat,
Și din Apșa mn'am luat,
Can cu mîngăere,
Mie pretecere.
De care nu-i ce a grăire,
Îmble altul și pre aire,
De cinște căpătai
De mă însurai.
Și eu, cînd m'am însurat,
Fost-am și can supărat;
Mă lăs (?) de muiare,
Tocma' de însurare.
La Un(g)var m'am înturnat,
Preuțiia o căpătat.
Și pe la Înviere,
Mă întorsăi la muere.
Și să fim văsăloși,
Că sîntem sînătoși.
Amu zîc condeiului,
Să facă capăt verșului.
Zice-i-ași și: amin,
Să fie și deplin.
(Ion Bârlea - *Însemnări...*, op. cit., p.75-76).

ONUȚ DUNCA din Șieu (1814)

În colecția Muzeului Limbii Române se află un manuscris “dăruit acestei instituții în 1935 de către Alex. Miclea, student, care la rândul său l-a găsit în Șieu Maramureșului, la cântărețul de biserică Ioan Petreuş. Manuscrisul este în 8° și are 209 pagini, date de Miclea. Foaia de titlu, apoi filele dela început și sfârșit lipsesc. Scrisoare cirilică greoaie, neregulată, uneori anevoie de descifrat. La p. 99 aflăm însemnarea <Aceste verșuri sânt a lui Dunca Onuț, din Șieu. Scris-am în luna lui Noembrie 30 zile, anul dela H(ristos), **1814**>. Însemnarea este însă de altă mână, cu altă cerneală și ulterioară, astfel că manuscrisul pare a fi dela sfârșitul secolului al XVIII-lea, sau la începutul secolului al XIX-lea. Cuprinde numai <verșuri>, în total vreo 60 și anume: Mai multe verșuri la morți, la Nașterea Domnului, la Dumineca Floriilor, la Patimi, la Înviere, psalmi, Verșul Precestii, al lui Adam, al Sf. Dumineci, la Botejiune, al Întrebării dascălului, al lui Iosif, al Judecății, al Pustnicilor, al lui Brâncoveanu, al Hotinului, al Horincii, al Streinătății, al Bradului și al Teiului etc. La p. 121-124: <Verșu verbuncului Șuhai Mihăila, tâlhariul care au omorât pre Isaie Arhimandritul dela Mănăstire Bicsadului> - singurul din întreg manuscrisul, pe care nu l-am putut descifra decât parțial. Am reprodus și din acest manuscris patru <verșuri>”.

(Ion Breazu, *Versuri populare în manuscrise ardelene vechi*, în *Anuaraul Arhivei de Folclor*, V, 1939, p. 81-82).

1.

“ALT VERȘ A MORȚILOR”

O amar și grea durere
La noi fără mângăere,
Și o, moarte mânioasă,
Astăzi mă scoase din casă,
Și alt nu mi-au dăruit
Fără pustiul mormânt,
Ca să trăesc în vecie,
Cu gele și cu urgie,
Și de acum înainte
Nu voi mai grăi cuvinte.
Iată mă călătoresc
Și nu (mă) mai chem om lumăsc,
Ce mă chem un lut uscat,
Ca mâne voi fi uitat
Soarele pe la upus (apus - n. ed.),
Eu din lume că sunt dus,
Mă duc la loc de suspin
Și la un lăcaș străin,

Și (în)tru codru întunecat,
Cu mâni streine-am intrat
De am gândit am dat
Cu moarte m-am întâmpinat.
Gre fortună și geroasă
Cu(m) mă scoasă mort din casă.
Veniți frați, de vă strângeți,
Împreună mă plângeți
Și vă luați ertăciune
Cu lacrimi și întristăciune.
Vino și tu, a me soție,
Ce mi-ai fost din cununie;
Veniți și voi, copilași,
Dragi tati(i) coconași;
Veniți pretini și vecini
Că de acum sânt strein.
Iară eu sânt cunoscut
După cum m-ați și văzut.
Fiți toți sănătoși
Și împreună veseloși,
Că iată eu am gătit (gătat - n. ed.),
De toți frați(i) m-am lipsit.
Pe la locuri streine trec

Și nu știu unde merg
Ca un nemernic privesc
La împăratul cel ceresc.
Ce vă rog nu vă întristați,
Ce pre Dumnezeu rugați
Să gătească loc de verdeață,
Să văzi a Domnului față;
Să gătiască loc înverzit,
La raiul cel înflorit,
Și să mă odihnească la loc lin
Că în lume-am fost strein,
Și sânt mare păcătos,
Doară voi ave folos,
Și cufundat în păcat mare,
Doară voi ave ertare.
Că acest cumplit păhar
Îmi păru foarte amar;
Oh, ce pahar veninos
Că mă supăra de tot jos
Și m-am dat de periciune
La moarte și la putregiune.
Ce do(a)r și voi gândiți,
De aceasta vă gătiți,
Că nu știți ziua și ceasul,
Când vi se va închide glasul.
După cum mă vedeți
La stare cum mă aveți
Fost-am înverzit ca o fecioară
Și m-am uscat ca o ciocoară.
Unde sâmpț frați
De aproape și cunoscuți!
Veniți rudenii și părinți,
De vărsați lacrimi ferbinți.
Veniți frați și surori,
De mă împodobiți cu flori.
Cărare mi s-au închis
Și făclie mi s-au stins,
Și mă simt ca un vinovat
Cu pânză înfășurat,
Și cu mâinile pre pept,
Muncă gre aștept;
Cu fruntea posomorâtă

Și cu fața veștezită.
Demnezeu (sic) împodobit
În pământ s-au pogorît
Și lut negru s-au făcut.
Spalați-mi trupul cu apă
Și mă petreceți la groapă,
Spălați-mă cu vin
Ca pre un rob strein.
Plângeți, frați, și mă sărutați,
Zioa bună vă luați,
Că mă duc unde nu știu
Și la voi nu voi să mai viu.
Cuvântați toți cu sate
Ca Dumnezeu să mă erte,
Că eu ca un vinovat
Multe voi fi strâcat.
Și toate mi le lăsați jos,
Că sânt mare păcătos.
Și vedeți a me smerire
În mormânt putoare rămâne,
Că iute eu am plecat
În mormânt m-am așezat.
(Ion Breazu, *Versuri populare...*,
op. cit., p. 85-86).

2.

“VERȘ CARE SĂ CADE SĂ SĂ
CÂNTE LA COCONI CARE MOR
ȘI-S MICI”

O, fiul meu cel pre dulce,
Cum au grăbit a te duce!
Părinții ai părăsit
Și de viață te-ai lipsit.
- O, multă bucurie avem,
Înainte când te vedem!
Bună înțelepciunea ta,
Nici nu o poci uita!
Căci m-am lipsit de lume,
Că mă duc la mult mai bine,
La Tatăl ce m-au zidit,
Că așe mi-au poruncit.
Să las lume ce cu răutăți,

Să merg la veșnicile bunătăți.
 - O, fiul meu cel iubit,
 Cât am rămas de năcăjit!
 De pre mine m-ai lăsat
 Și de aice te-ai mutat,
 Că bună nădejde avem,
 Că cu tine mă voi ține
 Și vei rămâne în lume,
 Pomenindu-mă pre mine.
 - Întru tot cinstite părinte,
 Tatăl meu cel cuminte,
 Pentru tine mă voi ruga
 La Dumnezeu meu I(su)s H(risto)s
 Ca să-ți fie de folos,
 Să dea alesului ajutori
 Și cuget mângăitori.
 Nu este nici un lucru mai cu jele
 Și la inimă cu durere
 Păinților și maicelor,
 Când le mor coconii lor,
 Aducându-și ei aminte
 Cum trăe ei mai nainte,
 Fiind bine grăitori.
 - Ascultă, fiu, pre măică ta
 Ce va cuvânta:
 - Vai, fiul meu cel pre dulce,
 Cum ai grăbit a te duce,
 Rău din lontru mă rănesc
 De nu poci să te privesc;
 Inima mi să pătrunde
 Cu amarul cel pre iute,
 - O, iubită a me maică,
 Știu că inima ți-i sacă,
 Cu plângere mestecând,
 Ochi(i) tare lăcrămând,
 Nu plânge maică de mine
 Că mă duc la mai mult bine,
 Unde-i bucurie nespusă,
 Și văsălie cumplit neajunsă.
 - O, fiu meu cel pre dulce,
 În mult năcaz rămâi,

Pre cine voi ave mângăere,
 Într-a me gre durere?
 Cum pre maica ta ce dulce
 Într-atât (?) amar (o lași)?
 Pre tine, fiul meu,
 Nădejde avem,
 Că la bătrânețe mă vei ține.
 - O, părinți cei cinstiți,
 Dela mine vă poftiți (?)
 Pentru a voastră ostănială multă,
 Că ați avut cu mine trudă.
 De multe ori somnul v-am stărnit.
 Ce vă rog să mă ertați.
 Și Domnului vă rugați.
 O, iubit al meu moșu și moașă,
 Mult am greșit nu poci ca să mă
 ertați și pre mine
 Măcar n-am făcut nici un bine.,
 Ce mă rog ca la un iubit
 Să mă ertați ce-am greșit
 Și vei rămâne în pace în lume
 Rugându-te pentru mine.
 O, iubiți frați și surori,
 Că mă rog foarte cu rugă multă
 Că și voi să mă ertați.
 Mila Domnului să fie
 Și la unti (unchi) și la mătuși,
 Cari aicea sânt.
 Și iară mă rog foarte cu dinadins
 Și cu lacrimi și cu plâns,
 La boeri la jupânese,
 Și la mici și la mari,
 De la mic până la mare,
 De la toți eu cer ertare.
 Părinții mei cei cinstiți
 Mă rog să nu vă bănuți.
 Faceți bine de mă ertați
 Și Domnului vă rugați.
 Și eu vă las în mila Sfinției Sale
 Și iarăși mă rog de ertare:
 Faceți bine și ertați

Cu Domnul în veci să fiți.

(Ion Breazu, *Versuri populare...*, *op. cit.*, p. 86)

3.

“VERȘUȘUL SFINTEI DUMINECI”

Acum toți cu frică

Și cu mare grijă,

În Sfânta Duminecă,

Des de dimineață,

Noi să ne sculăm

Și la Dumnezeu să ne rugăm.

Că trupul se hodinește,

Iară sufletul să muncește.

Vai, suflete amărâte,

Cum te vor duce în munci cumplite,

Tot în paturi de aramă

Pentru răle să dai samă,

Unde-s ploi cu lacrimi crunte

Pentru ale voastre păcate multe,

Unde-i Geena ce împruțită,

Păgânilor îi gătită.

Ia pe crai și pe împărați

Pre domni și pre ceilalți,

De vorbesc de avuție

Și se țin în someție,

Pre toți afară din lume-i scoate,

Fără oști și fără gloate.

Că crai(i) și împărați(i)

Fac cetățile cu alți(i),

Cu ziduri, cu băci frumoasă

Și cu șanțu(ri) scufundoasă,

Nimică să nu gândească

Că în iele va să trăiască,

Că moarte să nu le găsească,

În pământ să nu-i trântască.

Spune, lume, spune,

Cum mă vei răpune

Unde, focul, mă vei pune

Când mă voi duce din tine, lume?

Ș-au grăit cuvânt adevă(ra)t

Că eu te voi băga(t),

În curți desfătate

În paturi de voi gătate,

Și la tine vor veni,

În groapă unde vei fi

Broaștele cele râioasă

Și șerpi(i) cei fără oasă.

Tu sama să-ți dai,

La zioa ce de întrebare

Când va fi frica mai mare,

Socotește-te, creștine,

Până ești cu vii în lume,

Și tu mai te canonește

Și lui Dumnezeu slujește,

Că cei ce nu să canonesc

În mare muncă muncesc.

De acum până-n vecie

Slava Domnului să fie.

(Ion Breazu, *Versuri populare...*, *op. cit.*,

p. 96).

4.

“VERȘ CUVIOS DE POCĂINȚĂ
CA SĂ FACĂ BUNE” (sic)

Cearcă, oame, pocăință,

De păcate părăsință,

Lasă-te de strâmbătăți

Să nu ptei cu răutăți,

Că veacul ți să scurtează

Și munca ți să rătiază.

Părăsește-te de rău,

Să nu caz(i) în mare greu.

Când faci pe săraci neparte

Vei căde în mare prăpaste.

Că pe toți făcători(i) de rău

Lega-vor cu lanțuri de fer, rău

Și la Geena îi vor trimite,

Unde-s muncile cumplite.

Cumu-i cerul de pământ

Și-apusul de răsărit,

Așa vor sta de departe,

Toți, care fac strâmbătate,

De raiul cel cu rază
 În veci lumină să nu vază.
 Stați la rugă cu plecare
 De păcate înfrânare
 Și așa de muncă veți scăpa
 Și la noi vă veți afla.
 Acolo să vă veseliți
 În veci nesăvrășiți (nesăvrășiți - n. ed.).
 (Ion Breazu, *Versuri populare...*, *op. cit.*, p.
 96-97).

5.
 “VERȘ CE SĂ SPUNE LA MASĂ
 PENTRU VESELIA BOERILOR,
 ADECĂ LA BOTEGIUNE”

Boeri, ce stați la masă,
 Într-această cinstită casă,
 Ce-ați venit de ați cugetat
 Și pre cine ați căutat,
 Ca să faceți veselie,
 Împreună cu toți meseni(i)
 Cu gazda împre soție
 Să aveți mare bucurie.
 Noo ne-au venit în știre,
 La cei cu puțină fire,
 Și verșul așa ne spune
 Că aveți o botegiune.
 Aceasta s-a sovărșit
 Și taina s-au rânduit.
 Laudă Domnului să fie,
 Ce au vrut așa să fie!
 Ce voi zice cătră voi,
 Noo pre buni voitori
 Celor mari și celor mici
 Să fiți în rai fericiți
 Întăe voiț așa:
 Părinte,
 Părinte, Sfinția Ta,
 Să fii la multe așa,
 În loc gata cu slujba.
 A doile, voi, nănași mari,

Să custați bine cu trai,
 Să puteți la mulți să fiți
 Sufletești cinstiți părinți.
 A treia, că voi răspunde
 La (al)ți meseni de frunte,
 Pentru masa săvrășită
 Ce ... rânduită (?).
 A patra, dar ca să fie,
 Gazdi(i) mare bucurie,
 Într-un loc co a sa soție
 Ca să aibă bucurie.
 Că Domnul li-au dat
 Un cocon frumos,
 Ca de dânsul să aibă parte
 Rugători pentru păcate.
 A cincia, voi și găti,
 Coconului voi pofti
 Să trăiască și să crească,
 Părinților să slujească,
 Să trăiască și să custe
 Și pe părinți să-i asculte,
 Să trăiască cu mult bine
 În mulți ani cum se cuvine,
 Din micuța tinerețe
 Pân-la albe bătrânețe.
 Fiți meseni cu voe bună
 Toți cu toții dinpreună.
 Beți, mâncați vă veseliți
 Și pre Domnul pomeniți.
 Că voi zice și amin
 Voi numai ne închinați (paharul - n.
 ed.)
 Și vro doi tri bănișori
 Să aveți la Domnul spori.
 Și iar voi zice amin
 Că și verșul mi deplin.
 (Ion Breazu, *Versuri populare...*, *op. cit.*, p.
 101-102).

6.

(FĂRĂ TITLU)

Prost am fost și n-am știut,
Cu prostie m-am ținut,
Cu proști(i) m-am năcăjit
Multă scârbă am pățit.
Ochi avui și nu văzui,
Urechi avui și n-auzii.
Și minte câtă avui
Între proști o perdui.
Când îmi aduc aminte,
Cum trăem mai înainte,
Tot în voe desfătat
Fără muncă de răutate
Și cu gândul gândem
Eu pre to(a)te le plinem,
Și încătro mă întorcem,
Tot veselie făcem,
Și pre cei
Îndată mă folosem.
Avut-am bani de cheltuială
Și haine f(o)rte de triabă
Haine scumpe și frumoasă

Tot de fit (sic) și de mătasă.
Și gădăoi (?) de materie (?)
(mătasă? - n. ed.)

Că așe-mi place mie.
Avem și cai buni de încălecat
De cari mulți s-au muștrat
Și șei în tot chipul poleite
De mulți voinici era dorite.
Arme încă avem bune
Ca orice ales din lume.
La boeri eram cinstit
Cu de toate ce-am poftit.
Iar acum m-am osândit
.....(?) sosit.
Dumnezeu să să milostivească
Și pre mine să mă scoțe
Din prostia cei cumplită
Care(-i) tuturor (s)or(t)ită.
De iar să dobândesc
To(a)te cele ce doresc.
(Ion Breazu, *Versuri populare...*, op. cit.,
p. 103-104).

*

TEODOR UJBARDI din Sighet (1820)

A fost diac și dascăl la Sighet, la începutul secolului al XVIII-lea.

A scris un *Octoih* (manuscris, astăzi dispărut) “spre folosul pruncilor celor românești”; “am scris la anul 1820: atunce am fost dieac și dascăl în orașul Sighetilii, în luna lui Dechembrie”.

Ion Bârlea mai notează: “După rânduiala Sâmbetelor și-a Duminecelor, se află niște însemnări de medicină și descrierea mai multor leacuri, în limbile românească și ungurească.

Apoi: opt glasuri pe note, și, la capăt, o colindă: *Trei crai dela Răsărit, cu steaua au călătorit*”.

(Ion Bârlea - *Însemnări...*, op. cit., p.17).

LUPUL BOTEZAT diac în Cornești (1821)

A fost cantor în Cornești pe la începutul sec. al XIX-lea.

Pe la 1821 alcătuiește o carte de versuri alese la prohoade:

“Începutul cu ajutoriul lui D(u)mnezău cel sfânt, de verșur(i) alese la prohode, și la mese de veselii, și multe feliuri de trebi, scrietoriu și ustinitoriu fiind eu, Botezat Lupul din Cornești, lăcuior în (i)erașul Cosoului. Scris-am în anul Domnului de la H(risto)s **1821** și de la Zidirea Lumi 7329, în luna lui I(u)lie 24 de zile.

De se va întî(m)pla într’aceasta carte de verșur(i) vre-o un cuvînt greșit, sau vre o slovă nepusă, s’au un pont, sau o comă, la vre-on cuvînt, să le îndreptați fără vre-o îndoială, că, cum nu-i ceriu fără de nori, așe și cantoriul fără de greșală, care ce scrie”.

“Pe pag. 1:

1.

Bogatu și săracu

Frunză verde de dudău,
 Colo jos la fogodău,
 Bie stăpînul cu argatu,
 Bie săracu cu bogatu.
 Earu bogatu’ să mândre,
 Și din gură porunce:
 - Măi cîrjmari,
 Măi fogodari,

Adăm mie vin de-un ban,
 Ca să beu cu estu sărman.
 Earu săracu îmu rîde,
 Și din gură porunce:
 - Măi cîrjmari!
 Măi fogodari!
 Adă-mi mie vin de-un zlot
 Să beu cu bogatu’ tot.
 - Măi sărace sărăcilă,
 De ce vrei să faci mie silă?”
 (Ion Bîrlea - *Însemnări...*, op. cit., p.76-80).

“După multe versuri, se află, la capătul cărții: Învățătură de multe feliuri de boale.”: de vrei să cunoști furul, de albață, de tusă, de limbrici, de măsele, de gușă, de râie, de nădușală, de friguri, de nu poate dormi etc. etc.

Ion Bîrlea nu ne dă numărul de pagini, nici formatul, acesta fiind rupt la sfârșit.

(Ion Bîrlea - *Însemnări...*, op. cit., p.76-80).

Dumitru Pop, în “Folcloristica Maramureșului, (op. cit., p. 18-19), subliniază că “Titlul manuscrisului (“verșuri alese la prohoade și la mese de veselie și multe feliuri de trebi”) vine să indice prezența în corpul lui, alături de “verșurile la mort”, acele creații semi-populare frecvente în Transilvania timpului și a unor orații de altă natură, probabil la nuntă și cumătrie, ca și în codicele descoperit la Șieu”.

*

DUMITRU ȚICALĂ, diac în Dragomirești (1841-1843)

A învățat cântece de strană la diacul Ion Roșc din Glod. Caietul său a fost semnalat de Gheorghe Dăncuș. Nu cunoaștem unde se găsește manuscrisul (n. ed.).

Caietul, format “17/11, de peste 200 de pagini, din care primele și ultimele lipsesc, scris cu caractere chirilice”, conține “alături de texte religioase și de compuneri poetice de factură cultă, în care străbat însă elemente populare”, precum și “numeroase creații folclorice, care par a fi transcrise direct din repertoriul curent” (Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 19). (Nu am reușit să găsim texte - n. ed.).

*

Nota editorului: Majoritatea textelor care urmează sunt preluate după **DUMITRU POP “Folcloristica Maramureșului”, Editura Minerva, București, 1970. Am respectat grafia autorului antologiei. Altele sunt mai nou cercetate. Le redăm la fel - nr. revistei, ziarului etc.**

*

Poezii populare din reviste

Am adunat în această anexă a lucrării toate textele de literatură populară maramureșeană apărute în publicațiile periodice din sec. al XIX-lea cu scopul de a le face mai accesibile. În cazul pieselor care au fost publicate în două sau mai multe periodice, am reținut întotdeauna prima apariție./.../

Când în două publicații am întâlnit creații identice, culese de la inși diferiți, din localități deosbite, am reprodus, firește, un singur text.

Apărute în cursul a patru decenii, în diverse ziare și reviste din Transilvania și de dincoace de Carpați, textele se prezintă foarte diferite din punctul de vedere al ortografiei. Reproducându-le, le-am transpus în ortografia actuală; ne-am străduit însă ca să nu știrbim cu nimic forma în care au fost tipărite inițial. Am încercat să deosebim astfel realitatea fonetică de simpla formă grafică. În sensul acesta vocala *ă*, în cuvinte ca *voia*, *soția*, am redat-o prin *e*: *voie*, *soție*. Semnul *dz* întrucât este folosit atât cu valoare de *d*, cât și de *z*, l-am redat prin *z*; grupul *dge*, în cuvinte ca *fridge*, l-am redat prin *ge*: *frige*; *g+e,i* în cuvinte ca *geluim*, *rugiță*, l-am redat prin *je*, *ji*: *jeluim*, *rujiță*; grupul *sci* l-am transcris *ști*...

(În “*Folcloristica...*, op. cit., Anexa I, p. 133-134)

DUMITRU POP

IONIȚĂ SCIPIONE BĂDESCU (1869)

n. 15 mai 1847, Răstolț, jud. Sălaj - m. 4 oct. 1904, Botoșani. Studii liceale la Beiuș, studii universitare la Budapesta, București, Iași. Conduce ziarul *Noul curier român* (1871), redactează *Curierul român* (Botoșani, 1886), redactor la *Curierul de Iași, Presa, Trompeta Carpaților și Timpul*. Este cel care publică pentru prima dată, în 1869, culegeri de folclor din Maramureș în presa vremii (35 texte).

(Vz. Iordan Datcu, *Dicționarul etnologilor români*, I, Editura Saeculum I. O., București, 1998, p.62).

De cătănie

1.

Pe marginea de Șugău
Paște drag murguțu meu,
Las' să pască,

Să mai crească,

Că de-a fi pe voia mea

I-oi cumpăra frâu și șea:

Cu frâu l-oi înfrâna,

Cu șeaua l-oi înșeaua,

Ș-oi sări pe el călare,

Și l-oi duce-n fuga mare

Colo-n fața focului,

Unde-i greu voinicului,

Unde nu-i fir de săcară,

Numai oase pe ogoare;

Unde nu-i firuț de grâu,

Numai sânge până-n brău.

Foaia societății pentru cultura poporului
român din Bucovina, V (1869), nr. 6-12,

p. 274. Reprodusă și în

Convorbiri literare, IV (1870), nr. 16, p.

268; în *Trompeta Carpaților*, XIV (1876),

nr. 1242, p. 3; în *Privighetoarea*, II (1883),

nr. 15, p. 2.

2.

Suflă vântul,

Arde câmpul,

Ba acolo nu arde câmpul,

Ci s-au bătut taberele

Și le-a năpădit sângele.

Înălțate împărate!

Pune pace, nu te bate,

Cu recrute tinerele,

Că-ncă-i grea arma de ele.

Pune pace, nu te bate

Cu recrute ne-nvățate,

Că te-or bate taberele,

Dar mai tare lacrimile;

Lacrimile maicelor,

De dorul feciorilor,

Lacrimile fetelor,

De dorul drăguților.

Foaia societății pentru cultura poporului
român din Bucovina, V (1869), nr. 6-12,
p. 272.

3.

Pe podul de Dunăriță

Merge-o fată fecioriță

Cu zadie de credință.

Grăi luna către soare:

- Spune-i fetei cei fecioare,

Să grăbească din picioare

C-a ieși Dunărea mare!

Fata-n cale se opri

Glasul lunii auzi

Și din grai așa grăi:

- Las' să iasă, să mă măie,

Dacă-n lume n-am soție

Să-mi dea gurioara mie,

Că cine m-a-ncredințat
În bătaie a plecat
Și l-a ajuns doi glonți în cap;
Unul, glonțul turcului,
Și i-a stîns viața lui;
Altul, glonțul neamțului,
Și i-a stîns viața lui.
Foaia societății pentru cultura poporului
român din Bucovina, V (1869), nr. 6-12, p. 274.

4.
Rămâi, maică, sănătoasă,
Că de mâni mă duc de-acasă
Unde voinici sânge varsă;
Eu mă duc cu dorul tău,
Tu rămâi cu dorul meu.
Eu mi-oi păzi drumurile,
Tu-mi păzește gândurile.
Foaia societății pentru cultura poporului
român din Bucovina, V (1869), nr. 12, p. 273.

5.
Sufală vântul vinerea,
Trec feciorii Dunărea
Câte zece-alătura,
Blăstămându-și maicele:
- Fire-ai, maică, blăstămată
De ce nu m-ai făcut fată
Să șed cu furca pe vatră!
Dar tu m-ai făcut fecior,
Să trăiesc cu mare dor
În țara străinilor,
Să calc drumul iarnă, vară
Și să trec din țară-n țară;
Să calc drumuri depărtate,
Și de bine să n-am parte.
Foaia societății pentru cultura poporului
român din Bucovina, V (1869), nr. 12, p. 273.

6.
Doamne, nu bate pre nime,
Numai doi oameni din lume:
Pe popa și pe birău

De ce-au scris numele meu,
Ca s-ajung atîta rău.
Foaia societății pentru cultura poporului
român din Bucovina, V (1869), nr. 12, p. 274.

7.
Fă-mă, Doamne, ce mă-i face,
Fă-m-un picuraș de lapte
La-mpăratul pe cetate,
C-am și eu acolo-un frate;
Frate mândru ca un brad,
De n-avea păreche-n sat;
Frate mândru ca o floare,
De n-avea seamăn sub soare.
El până n-a pribegit
Multe fete l-au iubit,
Dar de când au pribegit,
Multe fete-au vestezit.
Foaia societății pentru cultura poporului
român din Bucovina, V (1869), nr. 12, p. 274.

De dragoste

8.
Io de nu mi-aș ști hori,
De dor mare m-aș topi,
Dar cu gura hori îmi spui,
Cu inima legi îmi pui
Cum cu mândru să m-adui.
Cu gurița hori îmi trag,
Cu inima legi îmi fac
Cum mândruțului să-i plac.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 31.

9.
Păduriță, 'naltă ești,
Bădișor, departe ești.
Dar de-aș ști că te-oi vedea,
Io pădurea aș tăia,
N-aș lăsa creangă pe ea,
Nici cucului de cântat,
Nici mierliței de culcat.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 32.

10.

Astă-noapte m-am visat
Că mândrul m-a sărutat,
M-am trezit ș-am pipăit,
Dar nimica n-am găsit,
Numai dorul inimii,
Scris pe fața perinii,
Cu mătasea genelor
Și cu roua ochilor.

Convorbiri literare, IV (1870), nr. 16, p. 268.
Reprodusă și în: Trompeta Carpaților, XIV
(1876), nr. 1242, p. 3; Globul, I (1877), nr. 4, p.
56; Privighetoarea, II (1883), nr. 15, p. 2.

11.

Bădișor, fi-ți-ar păcat,
C-asară te-am așteptat
Tot cu foc și cu lumină
Și cu dor de la inimă.
Când văzui că nu mai vii,
Pusei doru căpătâi,
Cu dragoste(a) mă-nvălii,
Doamne, rău mă odihnii!

Convorbiri literare, IV (1870), nr. 16, p. 268.
Reprodusă și în: Trompeta Carpaților, XIV
(1876), nr. 1242, p. 3; Globul, I (1877), nr. 4,
p. 56; Privighetoarea, II (1883), nr. 15, p. 2.

12.

Nici o boală nu-i mai rea
Ca căteaua dragostea;
De lingoare păru-ți pică,
La inimă nu te strică;
De dragoste păru-ți crește,
La inimă te topește.

Convorbiri literare, IV (1870), nr. 16, p. 268.
Reprodusă în: Globul, I, nr. 8, p. 122.

13.

Frunză de iederă verde,
Om de om trage nădejde,
Numai eu nu trag nădejde,
Că cu badea nu-s d-o lege;
El îi ungur, io-s română,

Dragostea nu ne-i deplină;
Io-s română, el îi ungur,
De-a lui dor io nu mă bucur.
De-ai fi, bade, de român,
Ți-aș purta doru-țu-n sân,
Dar nu ești de legea mea,
L-oi purta și nici prea.

Trompeta Carpaților, XIV (1876), nr. 1242,
p. 3.
Reprodus în Globul, I, nr. 8, 122;
Privighetoarea, II, nr. 15, p. 2.

14.

- Pupăză de unde vii?
- De la deal, de peste vii.
- Da ce veste-i pe la vii?
- Că-s culese și pustii.
- Mânânce-o potopu vie,
Că nu te-ntreb de-i pustie,
Ci te-ntreb de mândru meu,
N-o trecut în drumul tău?
- Ba el poate c-o trecut,
Da' io nu l-am cunoscut...
- Pupăză, vicleană ești,
Da' de ce tăgăduiești?
Spusu-ți-am io doară ție
Că cine-mi e drăguț mie
Se cunoaște dintr-o mie.
C-are ochi nestâmpărați
Și curea cu bumbi târcați,
Și pe clop pantlică verde,
Rău mă tem că mi l-oi perde,
Că l-am mai pierdut o dată,
Și l-am cătat lumea toată.

Convorbiri literare, IV (1870), nr. 16, p. 268.
Reprodusă în Globul, I, nr. 12, p. 183.

15.

Nu mă ține, maică, rău
Pentr-un drăgușor a meu,
Că el când intră-n grădină,
Gândești că-i rujită plină.
Când își intră-ntre feciori,

Gândești că-i struțuc de flori,
Și când intră printre fete,
Gândești că-i rozmarin verde.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 32.

16.

Mândruliță de demult,
Mult mi-ai dat gura-mprumut,
Dar desară hai la noi
Să-ți dau gurița-napoi,
Că de-o fi poate să mor
N-aș vre să-ți rămâi dator.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 32.
Reprodusă în *Trompeta Carpaților*, XIV,
nr. 1242, p. 3; *Globul*, I, nr. 4, p. 58;
Privighetoarea, II, nr. 15, p. 2.

17.

Io mă jor de mă omor
Că nu-mi trebe drăgușor,
Unde-l văd, nu-l înconjor;
Și mă jor că nu-i așa,
Că nu-mi trebe dragostea,
Unde-o văd, nu fug de ea.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 16, p. 268.

18.

Cântă păsăruica-n vie,
Mândra moare de mânie,
Că n-o iubesc ca și-ntâie.
Cântă păsăruica-n laz,
Mândra moare de năcaz,
Că n-o iubesc, nici n-o las.
Mândră, nu fii supărată,
Toată lumea-i înșălată,
Las' să fii și tu o dată!
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 32
Reprodusă în *Trompeta Carpaților*, XIV,
nr. 1242, p. 3; *Globul*, I, nr. 4, p. 56;
Privighetoarea, II, nr. 15, p. 2.

19.

Mere badea pe cal alb,
Blăstăma-l-aș și mi-e drag;

Mere badea pe cal sur,
Blăstăma-l-aș, nu mă-ndur,
Că i-au fost buzele muri,
Gura miere de faguri.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 31.

20.

Câte flori pe Iza-n sus
Toate cu mândra le-am pus,
Dar când a fost la plevit
Io cu mândru m-am sfădit
Și singură le-am plevit,
Iar când a fost la purtat,
Cu mândru m-am împăcat
Și-mpreună le-am purtat.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 31.
Reprodusă în *Trompeta Carpaților*, XIV,
nr. 1242, p. 3; *Globul*, I, nr. 4, p. 56;
Privighetoarea, II, nr. 15, p. 2.

21.

În fundul ogrăzii noastre
Mândru badea boii-și paște,
Pe șolduri poartă ciucuri,
De năcaz îl prind friguri;
Da' când boala-i fu mai grea,
El din grai așa grăia:
"Ține, dragă, vinerile,
Să mă lese frigurile!"
Io ținui vinerea mare,
Să-l scuture și mai tare.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 30.

22.

- Suflă vânt, căldura-i mare,
Bădișor, capu mă doare,
D-adă-mi, bade, - o cheșchenea
Să mă leg la cap cu ea,
Că doară nu m-a durea.
- Lele, hei, nu pot veni.
Că-s pe vale cu boii
Și căile-s lunecoase
Și-ntălnesc la alte case

Unde-s fete mai frumoase.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 31.
Reprodusă în Globul, I, nr. 12, p. 183.

23.

Pe din jos de sat, la vale
Se-ntălnesc doi dragi în cale,
O fată de om sileac
Ș-un fecior de om găzdac.
Da ei cum se întâlnea
Ea din grai așa grăia:
- Frunză verde tămâiță,
Ce ne-om face, măi bădiță,
Io ți-s dragă, tu-mi ești drag
Ca mierlei frunza de fag;
Io cu dor și tu cu dor,
Nouă ne trebe doftor,
Leacuri sfinte din potir
Și popă cu patrafir,
Și cununi de trandafir:
Una mie,
Una ție,
Să ne iubim pe vecie;
Să-mpreunăm dor cu dor,
Dor de-o fată ș-un fecior.
Da' el cum o asculta
Înapoi îi cuvânta:
- Ludă ești, nebună ești
Și la minte slabă ești.
Batăr c-ai putea ști bine
Că nici tu nu ești de mine
Și nici io nu mi-s de tine.
Io-s fecior de om găzdac,
Tu ești fată de sileac;
Ne-am iubi, nu cutezăm,
Ș-a lăsa nu ne-ndurăm,
Dar fă, lele, ce ți-am spus
La cules de cucuruz:
Unde-or fi oameni mai mulți
La mine să nu te uiți,
Că ei dacă ne-or vedea,
Zău, pe loc ne-or deochea.

Unde-or fi mai puținei,
Ochii tăi să fie-ai mei,
Ochii cu sprâncenele,
Gurița cu buzele,
Și sânu cu țâțele.
Fata cum îl auzi
Ca o pară se roși,
Apoi rău mi-l dojeni:
- Hei, tu, mândruluțu meu,
Nu te-audă Dumnezeu,
Să facă pe gându tău,
Că io-am crezut că ți-s dragă,
Dar tu mă iei numa-n șagă;
Ș-am crezut că mă iubești,
Dar tu rău mă celuiești.
Batăr ai tu patru vaci,
Nu te rog ca să mă-mbraci;
Batăr ai tu patru boi,
Nu mă-mbii noră la voi,
Că vi-i casa sus la șatră
Și de multe-i șușigată.
Și de pâne și de sare,
Și de câte-s pe sub soare.
Du-te dară-n drumu tău,
Io m-oi duce-n drumul meu.
Tu-ți păzește vitele
Ș eu tîneretăle;
Tu-ți păzește gândurile,
Io mi-oi păzi dragostele.
Cununița verde-a mea
Tot n-a veștezi d-acea,
Dar struțu din clopu tău
S-a usca de doru meu,
Ca și frunza codrului
De doruțu soarelui.
Că batăr că ești fălos,
Nu-i ca mine chip frumos,
Și batăr că m-ai urât,
Nu-i ca mine floare-n rât.
Convorbiri literare, IV (1870), nr.16, p. 267.

24. (vz. și nr. 19 - n. ed.)
Pe din jos de sat la vale,
Trece dorul meu călare,
Și cum trece, nu mă-ntreabă,
Gândești că nu i-am fost dragă...
Trece badea pe cal alb,
Blăstâma-l-aș și mi-i drag,
Trece badea pe cal sur,
Blăstâma-l-aș, nu mă-ndur,
Că i-au fost buzele muri,
Gura miere de faguri!
Trompeta Carpaților , XIV (1876), nr. 1242,
p. 3.

25.
Unde-ai fost tu, bade, asară
Iasă foc și iasă pară,
Să-ți ardă sprâncenele,
Să nu-ți vezi cărările,
Că io, bade, te-am cătat
Pe la toată casa-n sat,
Și de urmă nu ți-am dat;
Te-am cătat pe lângă vale,
Prin ocolu maicii tale
Și nu-ți putui da de cale.
Când venii azi deminează
Te-aflai cu trei mândre-n brațe,
Te-ntrebai
Și te mustrai:
- Da' ce-s aste, mândru meu?
Uște-ți-se brațu tău!
- C-aste-s trei mândre de-a mele,
Nu pot trăi fără ele!
- Bine faci, bădiță, bine,
Nu voiam să-ți fac rușine,
Și pornii ca vai de mine;
D-amu suntem numa noi,
Io cu tine amândoi,
Dă-mi dară inelele,
Mânânce-te ferele,
Că nu-ți poftesc nici un rău,
Numa fere până-n brău.

Când îi gândi că-ți e bine,
Ardă hainele pe tine,
Cum arde necazu-n mine;
Ardă cămeșuța ta,
Cum arde inima mea;
Ardă pieptărașu tău,
Cum arde sufletu meu!
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 21, p. 30.

26.
Cântă puiul cucului
În vârșuțu muntelui,
D-așa cântă de duios
De pică frunzele jos,
C-așa cântă de cu jele,
De stă apa-n loc, nu mere.
Da' mândra din grai grăia:
- Taci, cucule, nu cânta,
C-amu-o trecut vremea ta!
Până mi-am fost la părinți,
Datu-ți-am voie să cânti,
Dar de când m-am străinat
Sunt sătulă de cântat.
Poate ști cine-i cu minte
Că străinul nu-i părinte,
Că mila străinului
E ca umbra spinului
În postu Crăciunului;
Dar miluța
La măicuța
E ca umbra nukului
În postu Sâmpetrului.
Pân-am fost la maica mea
Fost-am pui de rândunea,
Dragă la toată lumea.
De lucrăm, de nu lucrăm,
Tot buna maicii eram.
De când sunt la maica lui
Nici îs pasăre, nici pui,
Nici îs dragă nimănu.
Lucru din mână nu-mi pică,
Tot nu-s bună de nimică;

De-aș lucra noaptea pe lună,
Tot ar zice că nu-s bună!
Da' cucu din grai grăia:
- Așa-ți trebe, fată rea,
Că la Paști m-ai întreat
Să-ți dau ani de măritat,
Și tu nu m-ai ascultat,
S-aștepți anii ce ți-am dat.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 29.

27.
Cură apa din fântână,
Amară-i gura bătrână!
Cură apa pe vâlcea,
Dulce-i gura tinerea!
Hei, leliță
Porumbiță,
Fă-ți tu gurița vâlcea,
Să m-aplec, să beu din ea!
Fă-ți tu gurița părău,
Să m-aplec, să te beu eu!
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 32.

28.
Mândruliță de demult,
Mult mi-ai dat gura-mprumut!
Dar deseară hai la noi
Să-ți dau gura înapoi,
Că de-o fi, poate, să mor,
N-aș vrea să-ți rămân dator!
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 32.

29.
Arde, Doamne, dealurile
Să rămână șesurile,
Să s-adune dorurile;
Să s-adune doi cu doi,
Io cu badea amândoi,
Să-mpreunăm buze moi.
Trompeta Carpaților, XIV (1876), nr. 1242, p. 3;
Reprodusă în Globul, I, nr. 4, p. 56.]

30.
Frunză verde de căline,
Mândrele strigă la mine
Că să poată oarecum
Da' m-ar scoate lângă drum
Și m-ar face toată scrum;
Și cu cenușița mea
Soponi-și-ar hainele.
Măcar cât le-ar soponi,
Mândre c-a mele n-or fi -
Și cu cărbunașii mei
Ș-ar negri ochii cu ei -
Măcar cât i-ar mai negri,
Mândri ca ș-ai mei n-or fi!
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 31.

31.
Vai de mine, n-am drăguți,
Numai trei mititeluți,
Dar din trei, dracu-i mai ști'
Care-ar fi gineri mamii!
Cel dintâi
Umblă pustiu,
Celalalt
Nu-i de-nsurat,
Cel de-a treia-i fluturel,
Azi cu el, mâni fără el!
Globul, I (1877), nr. 8, p. 122.

32.
Frunză verde măr domnesc,
Mândrele mă pizmuiesc!
Frunză verde mărăcine,
Mândrele strigă la mine,
Că să poată oarecum
M-ar face spuză și scrum,
Și cu cenușoara mea
Soponi-ș-ar hainele;
Măcar cât le-ar soponi,
Albe c-a mele n-or fi!
Și cu cărbunașii mei,
Ș-ar negri ochii cu ei;

Măcar cât i-ar înnegri,
Negri ca și-ai mei n-or fi.
Globul, I (1877), nr. 8, p. 122.

33.
Trecui valea, mort de sete,
Mă-ntâlnii cu două fete,
Două fete-n haină nouă,
Sîruta-le-aș p-amândouă,
P-una numai câteodată,
Să nu fie supărată,
Dar pe una
Totdeauna,
Să nu-mi poată pune vina.
“Globul”, I (1877), nr. 8, p. 122.

34.
Mult mă-ndeamnă fetele
Să le pun cununele,
Că se duc cășlegile
Și rămân cu vorbele.
Însura-m-aș, însura,

Urâtă nu mi-aș lua,
Prea frumoasă iar nu-mi place
Că prea mulți prieteni își face.
Trompeta Carpaților, XIV (1876), nr. 1242,
p. 3
Reprodusă în Globul, I, nr. 4, p. 56.

35.
Patruzeci de ani îmi pare
De când port păr pe spinare,
Și nime grija mea n-are.
Mă uitai într-o fântână,
Mă văzui fată bătrână
Și fugii o săptămână.
Mă rugai lui Dumnezeu
Să trimită și p-al meu,
Fie cât de mătăhău,
Numai cârpă-mi puie-n cap,
Să se ducă veste-n sat
Că și io m-am măritat.
Convorbiri literare, IV (1870), nr. 2, p. 31.
Reprodusă în Globul, I, nr. 8, p. 122.

*

SIMEON BOTEZANU (1869)

n. ? - m. 1872 (?). A absolvit în anul 1865/1866 Liceul din Beiuș. A publicat în “Familia” articolul “Seara de Sînt-Vasiu în Maramureș”. “Numele acestui tânăr admirator al tradițiilor populare, care ne-a dat aceste informații foarte utile, nu mai apare niciodată în bibliografia folclorului maramureșean. Este menționat însă pentru activitatea lui cărturărească, consacrată limbii și literaturii române” (Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 23). În 1871 era secretar al “Asociațiunii”, ales de adunarea generală, alături de Ioan Mihalyi de Apșa. la ședințele “Asociațiunii” “poetul Simeon Botezan ne delecta câte cu o poezie, iar preparanții, cu cântări frumoase naționale”. Semnalăm articolul *Seară de Sînvășii din Maramureș*, articol publicat în numărul din februarie 1869 al revistei *Familia*. Articolul a fost citit și la Societatea “Petru Maior” a studenților români din Budapesta, unde Simeon Botezanu studia științele juridice. (Mihai Marina, *Maramureșeni, - Portrete și medalioane -*, Editura “Dragoș Vodă”, Cluj-Napoca, 1998, p. 202-207).

În articolul “Seara de Sîn-Vasiu în Maramureș”, înainte “de a intra în subiectul propriu-zis, autorul face ‘câteva considerațiuni generale în folosul acelor elemente fecunde ale vieții poporului român, care după modesta mea părere, singure încă ar fi destule pentru a compune oglinda mult fidelă a

trecutului și în mare parte a prezentului național./.../ Datinele în legătură cu poezia lui cea dulce, melancolică /.../, în legătură cu acea poezie plină de frumusețe și armonie' reprezintă cea mai de seamă oglindă a specificului național în viața poporului român”.

(Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 22).

Autorul îndeamnă la culegerea tradițiilor, studiul putând “umple abisurile ce ar putea îngropa în sânul lor întunecos perioade întregi din istoria romanilor Daciei Traiane” (Familia, nr. 5, p.49).

Se prezintă obiceiul propriu zis “în toată desfășurarea lui. Vorbește astfel despre legarea parilor, cântând versurile ce le rostesc fetele, spălarea fetelor la râu și formula poetică ce se zice cu prilejul acesta, revenirea tinerelor de dimineață pentru recunoașterea parilor aleși de cu seară etc.” (Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 22-23).

1.

(Legatul parilor din gard)

Maria este foarte ocupată nu numai cu visurile și speranțele sale, ci dânsa trebuie să lege la ochi cu pansature (pânzătură, năframă, batic - n. ed.) pe toate soratele sale, și în urmă pe sine, apoi la toată legătura are să boscorodească ceva, ce numai dumneaei scie și precepe.

No așie sorioare, amu suntem gata; apoi luați seama, mergeți la gard, și parul, care-l veți atinge întâia oară cu mâna, înpănați-l care cu ce aveți, descântând:

Sân Vasiiu bălțiat!
Adă-mi un bărbat

Cât de blastemat,
Dar bine-ntrămat!

Apoi în ceasu bun sorate!

Soratele repetiesc refrenul alergând la gard.

Vai și amar de care și-a pierdut buchetele, pantlice ori strămătura: n-ar fi semn bun! /.../

După această act destul de naiv, fetele noastre merg la râul din apropiere, și deacă e înghiețiat, fac în el un produu (produh - n. ed.), din care apoi se spală toate pre rând, descântând:

Răuleț sprintenu creț!
Am venit, ca să te-nduri
Să ne scapi de țipături (făcături):
În anul următor

Să fim ca niște flori,
Neninse, neatinse
Nici de brumă,
Nici de ciumă!

Ziua de Sân Vasiiu abie-și revărsa primele lumine, când frumoasele noastre fac vizita parilor înfumusețiați cu buchete și plantice.

Toate tremură, esitînd în confusiunea presimțirilor sale.

Dar Maria? sărmana! parul ei strâmb și noduros i spune că mândrul ei e gușiat, are boț în spate, apoi d-ar avea

Casa de boi

Și stani de oi,

ar fi treacă ducă-se, dar la din contra? Of! Maria însă sperează.

Floare s-apropie de parul cel cu penișoară, legat cu plantica verde; el este mândru, înalt, drept ca lumina și neted; deci pețitoriul va fi harnic și frumos, apoi se poate întâmpla să fie și avut: și ast-fel visurile ei se vor realiza: Floare crede aceasta.

Familia, V (1869), p. 49-51

*

TEODOR MICHNEA (1871)

n. 1839 - m. 1932, Valea Stejarului, studii la Preparandia română din Sighet, era elev în 1862, apoi membru susținător al Asociațiunii - (vz. Tit Bud, *Analele Asoțiațiunei pentru cultura poporului român din Maramureș*, Gherla, 1906, p.141 și 201; Mihai Marina, *Maramureșeni...*, op. cit., p. 232-234 - n. ed.) apoi învățător în satul natal.

Publică poezii populare (hori, strigături, balade, descântece între 1871-1879, în total 53 texte) în revistele *Familia* și *Șezătoarea*.

(Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 35-39).

De amărăciune și necez

1.
Câte-s rele pe pământ
Toate m-au bătut pe rând;
Câte-s rele și nu-s bune
Toate m-au bătut în lume;
De m-ar fi bătut o dată,
Doare de-atunci aș fi gătată.
Familia, VII (1871), nr. 22, p. 259.

2.
Cântă-mi, cuce, pe fereastă,
Dacă vezi că n-am nevastă!
Cântă-mi, cuce, și-mi alină
Inimuța-mi ce suspină!
Cântă, cuce, de-mi așează
Inimuța-mi ce oftează!
Familia, X (1874), nr. 13, p. 151.

De înstrăinare

3.
Jelui-m-aș și n-am cui,
Jelui-m-aș codrului,

Dar codru-i cu frunza verde
Și el mie nu mi-a crede.
Jelui-m-aș la vâlcele,
Vâlcelele-s curgătoare
Și n-or crede că mi-i jele.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

4.
Jelui-m-aș și n-am cui,
Jelui-m-aș drumului,
Dar el încă-i supărat,
De multe care călcat...
Jelui-m-aș spinului,
Dară spinul e ghimpos,
Și de mine nu-i milos.
Familia, VII (1871), nr. 26, p. 307.

De cătănie

5.
Eu mă duc, mândră, -n cătane,
Tu rămâi și spală haine,
Dar le spală-n lăcrimele
Și le uscă-n dor și jele.
Familia, VII (1871), nr. 24, p. 283.

De dragoste

5.

De-aș ajunge atâta
Să pun mâna pe mândra,
Gurița i-aș săruta,
Ochii și sprâncenele,
Pieptul și măgelele.
Familia, VII (1871), nr. 2, p. 259.

6.

Leliță cu flori pe sân,
Când te văd seara la lună,
Leliță cu păr galbin,
Când te văd, eu mă mângâiu!
Când te văd seara la lună,
Inima mi se răzbună;
Când te văd seara la stele,
Toată puteruța-mi pierе.
Familia, VII (1871), nr. 27, p. 319.

7.

Frunză verde de cireș,
Cum aș fa' să mă-ntâlnesc
Cu omul care-l iubesc?
Frunză verde de alun,
Cum aș fa' să mă adun
Cu omuțul care-i bun?
Familia, VII (1871), nr. 27, p. 319.

8.

Mândruț, inimă de piatră,
Vină la noi câteodată,
Nu lăsa vremea uitată!
Vină cât de-arareori,
Într-o zi de nouă ori!
De Ț-a pare mulțișor,
Vină când va răsări
Și te du când va sfinți,
Ca să știi și tu iubi!
Familia, VII (1871), nr. 23, p. 271.

9.

Măi bădiță, bădișor,
Nu-mi trimite-atâta dor
Pe gurile tuturor,
Ci-mi trimite puținel,
Dar să vii și tu cu el!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

10.

Am un bade dus departe,
I-aș scrie, și nu pot, carte,
I-aș trimite, n-am pe cine,
Duce-m-aș și mi-i rușine.
I-aș trimite eu pe lună,
Dorul meu ca să i-l spună;
Luna-i un corp rotunjor,
Nu i-a spune că mi-i dor.
I-aș trimite eu pe stele,
Stelele sunt mărunțele,
Nu-i vor spune că mi-i jele.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

11.

Pe țarmuri de Dunăriță
Merge-o mândră copiliță
Tot horind și chiuind,
Din Dunăre apă bând
Și pe târgari întrebând:
- Voi târgari, târgarilor,
Nu mi-ați văzut bădiuțul?
Din trei barem pe unul?
- Poate și de l-am văzut,
Însă nu l-am cunoscut.
- L-ați putut cunoaște bine,
Ca el nu e voinic nime
În fruntea șireagului,
Sub crucița steagului.
Cu clopuțu-nșinorat,
Cu bumbuști încungiurat,
Cu bumbuște de argint,
Ca el nu-i în regimint.
Familia, X (1874), nr. 13, p. 151.

12.
Vălcăluță curgătoare,
De-ai fi tu de vorbitoare
Precum ești de curgătoare
Numai eu te-aș întreba:
- N-ai văzut pe mândra mea,
Trecând astăzi p-aicea?
- Poate deși o-am văzut
Bine nu o-am cunoscut.
- Mândra mea e cunoscută:
Pe la brâu cu boldurile,
Boldurile de inele,
Cu sprâncene-ncordățele,
N-ai căpuț să nu te-nșele;
De-ai fi chiar cu cap de piatră,
Tot te-nșală ea odată;
Gura ei plătește-o țară,
Sprâncenele te omoară.
Familia, VII (1871), nr. 24, p. 283.

13.
Pentru dorul tău, Irină,
Mult umblu noaptea prin tină!
Pentru dorul d(umi)tale,
Mult umblu seara prin vale!
Dragă, pentru dorul tău,
Mult umblu noaptea prin tău,
Și ziua pe cale bună,
Ca noaptea la sânta lună.
Pentru dorul d(umi)tale,
Merg pe deal ca și pe vale;
Pentru dorul de mândruță,
Merg pe deal ca pe luncuță.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

14.
Du-te dor în țări pustii,
La mine să nu mai vii!
Du-te dor cu negura,
Nu-mi secera inima!
Du-te dor și cu vântul,
Nu-mi secera sufletul!

Du-te dor în cea secreată,
N-ai cu mine nici o treabă!
Du-te dor cu apele,
La toate cocoanele!
Du-te dor și iar întoarnă,
Nu ședeă până la toamnă!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

15.
Eu aseară vis visam,
Mândră că te sărutam,
Și în brațe-ți mă culcam,
Cu capul la sinișor,
Legănat de scumpu-ți dor.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

16.
De-ai fi mândră de român
Pune-ți-aș gurița-n sân,
Dar nu ești de legea mea,
Ne-om iubi de om putea.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

17.
- Scoală, măi bădiță, scoală,
Nu zăcea de-atâta boală,
Că cu tine m-am urât
Atâtea leacuri purtând.
- Dragă mândrulița mea,
Eu atunce m-oi scula
Când tu mie-mi vei aduce
Mure negre-n postul mare,
Sloi de ghiață-n miez de vară,
Sloi de ghiață ți-e gura,
Mură neagră ți-e fața.
Familia, VII (1871), nr. 22, p. 259.

18.
Atâta sunt de străină,
Apa lină nu mă mână,
Vântul aspru mă leagănă,
Eu suspin de la inimă.
Dar cum foc n-oi suspina,

Că mă doare inima,
Că m-a lăsat bădița.
Familia, VII (1871), nr. 24, p. 283.

19.
Cucule, sâmția-ta,
Du-te spune la mândra
Că oricât m-a aștepta
La ea nu m-oi returna,
Că mi-i arsă inima
De doruțul de la ea.
Familia, VII (1871), nr. 23, p. 271.

20.
Nu-i sară, nici demineată
Să nu vărs lacrimi pe față.
Câte lacrimi am vărsat,
De când mândrul m-a lăsat,
Ai face-o fântână-n sat,
Fântână cu trei izvoară
Cine-ar bea din ea să moară;
Dar de-ar bea mândruțul meu,
Să-l ferească D(umne)zeu!
Iară de-ar bea urâtul,
Să-l înghită pământul!
Familia, X (1874), nr. 13, p. 151.

21.
Frunză verde de la mal,
Măi bătiță din cel deal,
Până când umblai la noi,
Eram floarea florilor,
Dragostea feciorilor.
Dar de când ne-ai părăsit,
Plânge, mândră, ce-ai iubit!
Și nu-i modru, badea meu,
Să te ierte Dumnezeu.
Familia, VII (1871), nr. 24, p. 283.

22.
Bădiuț, bădiuluțul meu,
Nu te temi de D(umne)zeu?

C-ai avut un doruț drag,
Tu te-ai dus și l-ai lăsat,
Plânge dorul ne-ncetat;
De când tu l-ai părăsit,
Plânge el neconținut.
Lasă, bade, că-i vedea,
Te-a bate credința mea,
Credința mea cea curată
Și iubirea-mi înfocată!
Familia, X (1874), nr. 13, p. 151.

23.
- Nevastă cu ochi căprii,
Ce tot plângi, nu te mângâi?
Doară ți-i urât bărbatul
Sau te arde sufletul?
De ți-i urât bărbatul,
Ie-l de brâu,
Du-l la rîu
Și te pleacă
Și-l înneacă,
Că ți-a fi lumița dragă.
- Ochii-mi plâng, inima-mi seacă
Că n-am om care să-mi placă;
Ochii-mi plâng, inima-mi cură,
Că n-am om p-a mea regulă,
Și pe cine l-am avut,
Și p-acela l-am pierdut.
Familia, VII (1871), nr. 23, p. 271.

24.
Să mă văd odată fată
Da-mi-aș bumbii mei din ladă
Și averea din ogradă.
De nu m-aș putea plăti,
Duce-m-aș eu a sluji
Pe trei ani
La trei crai
Și pe-un an la protopop,
Să fiu fată iar la loc.
Familia, VII (1871), nr. 27, p. 319.

25.
Când eram în vremea mea
Ceată ră nu-mi trebuia,
Că-mi era gurița mea,
Gurița și șuierul
Mi-ndestula sufletul.
Familia, VII (1871), nr. 22, p. 259.

26.
Luniță, numai luniță,
Luce-mi seara pe uliță,
Când mă duc la coconiță!
Și voi, stele mărunțele,
Mai luciți drăguței mele,
Ca să-i mai treacă de jele!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

27.
Nevasta care-i frumoasă
Face-ți numai bai în casă;
Când ai merge a lucra,
Nu cutezi a o lăsa.
Coasa-n pod se ruginește,
Iarba-n câmp tot putrezește,
Inima ți se topește.
Familia, VII (1871), nr. 23, p. 271.

Strigături la joc

28.
Ce mi-i urât nu mi-i drag,
Fie cât de lăudat;
Ce mi-i drag nu mi-i urât,
Fie cât de ocărât!
Familia, VII (1871), nr. 26, p. 307.

29.
Ce folos ai tu de școală,
Dacă n-ai o drăgucioară,
Să te ieie-n brățișoară,
Și să-ți deie gurișoară?
Ce folos că ai condei,

Dacă șezi pe canapei
Și de dorul mândrei piei?
Familia, VII (1871), nr. 24, p. 283.

30.
Vinu-mi ori într-une ori
Să mă duc pe munți cu flori;
Vinu-mi ori câteodată,
Să mă duc pe munți cu piatră,
Dar mă tem că n-oi muri,
Iar acasă voi veni!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

31.
Mă făcui, mamă, nălțuț,
Să fiu la fete drăguț;
Mă făcui, mamă, subțire,
Să fiu drăguț la copile;
Mă făcui, mamă, înalt,
Ca să fiu la fete drag.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

32.
Cine trece văile?
Bădița cu oile,
Și se-ntoarnă pe sub cruce
Și-mi aduce gură dulce.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

33
Bere-aș apa din izvor,
Din gurița cui mi-i dor!
Bere-aș apa din fântână,
De la mândra mea Irină!
Bere-aș apa din chilie,
De la mândra mea Maria.
Familia, VII (1871), nr. 23, p. 271.

34.
Vai de mine, cum m-aș fa
O pasăre cu doi pui,
În cel vârf al dealului,

Să văd ochii mândrului;
O pasărea singurea,
Să văd și pe mândra mea!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

35.
Dragostea de româncuță,
Ca mierea din stupinuță!
Dragostea de unguroaie,
E mai rea ca de lupoaie!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

36.
Păsărica cântă-n laz,
Mândra moare de necaz,
Nici o iubesc, nici o las.
Familia, VII (1871), nr. 24, p. 283.

37.
Poate fi ulița largă,
Știu că badea nu o calcă!
Poate fi ulița lungă,
Mândra pe ea nu mai umblă!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

38.
Largă-i ulița, nu-ncap,
Nimănui nimic nu fac,
Nici le fac rău și nici bine,
Și tot nu încap de mine!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

39.
Dragi-mi-s copilele
Ca popii hârțiile!
Dragi-mi-s cocoanele
Ca popii icoanele!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

40.
Vai de mine, iară-i seară
Și m-a bate mama iară,

Că și-aseară m-a bătut,
C-am șezut în sat prea mult!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

41.
Câte flori sunt pe izvor,
Toate-mi strigă să mă-nsor,
Numai floarea cea din laz
Strigă ca să mă mai las
Să nu-mi leg pe cap năcaz.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

42.
Părinte, sâmția ta,
Fă cu mine ce vei fa
Numai nu mă cununa,
Că nu-mi place de asta!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

43,
Decât cu urâtu-n casă
Mai bine cu boale-n oase!
De boală popa mă scoate,
Dar de urât nu mă poate.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 246.

44.
Pe unde urâtul merge,
Pământul și iarba crește;
Pe unde merge mândrul,
Crește iarba și locul.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

45.
Bată-te sânții, birău,
Mult umbli de rândul meu,
Să-mi pui peană și ciacău,
Oune-ai la feciorul tău!
Familia, VII (1871), nr. 22, p. 259.

46.
Dă în pământ cu piciorul
Răsară mohorul,

Să mănânce birăul;
Birăul cu birăița
Sănătatea să-i mănânce,
Sănătatea fetelor,
Dragostea nevestelor.
Familia, VII (1871), nr. 22, p. 259.

47.
Fătuță din doi părinți
Ce cugeți de te măriți?
De-ai ști cumu-i măritată
Ai șidea la mama-ți fată,
Și-ai împleți cosiță albă.
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

48.
Împregiurul estor mese
Tot e plin de jupânese,
Dar nici una nu-i ca mine,
Să-i placă rachiul bine!
Familia, VII (1871), nr. 21, p. 247.

Balade

49.
Giralina șede-n prag
Cu firuțul tras în ac;
Ce lucruț dânsa lucrează?
Mândră cunună-nvârstează,
Cu hori
Și cu flori,
Cu fete
Și cu feciori;
Însă maică-sa zîcea:
- Giralî, dragul mamii,
Păzește cu cununa,
Vin turcii și te-or lua!
- Doară, mamă, n-or veni
Că e mare Dunărea
Și nu or putea tre.
- Giralî, dragul mamii,
Turcii în genunchi au stat,

Lui Dumnezeu s-au rugat
Până Dunăre-o-nghețat,
Ghiață creață de trei coți
Și-au trecut turcuții toți.
Pe Giralina o-au luat,
În caravan o-au băgat
Și pe cale au plecat.
Giralina lăcrima,
Din inimă suspina
Și din gură cuvânta:
- Decât doamna turcilor
Mai bine hrana peștilor!
Și când ea așa grăia,
Frate-său o auzea
Și cătră dânsa zicea:
- Eu, soruca mea, m-oi fa
Un pescărel
Tinerel
Și atât oi pescui
Până când te-oi dobândi,
Tot a noastră doamnă-i fi!
Familia, IX (1873), nr. 9, p. 101-102.

50.
Merge Troian cu Idra
Amândoi alătura;
Troian cătră Idra zise:
- Idră, Idră,
Doamnă mândră,
Trage-mi tu o horicea
Barem cât de mitutea,
Să-mi fie pe voia mea!
- Troian, Troian, domnuț mare,
Ba eu țîie nu ți-oi trage,
Că de-oi prinde-a trăgăna,
Văile s-or turbura,
Copacii s-or răsturna
Și pe noi ne-or auzi
Vătafii pandurilor
Și voinicii codrilor,
Și dacă ne-or auzi
Ei la mine vor veni

Pe câtă frunzuță-n fagi,
 Pe atâți voinici pribegi,
 Care cum ei vor veni
 Da' pe noi ne-or omorî.
 - Idră, Idră,
 Doamnă mândră,
 Trage-mi tu o horicea
 Să-mi fie pe voia mea!
 Când ea prinse-a trăgăna,
 Frunza prinse a pica,
 Copacii a se răsturna,
 Văile a turbura.
 Și-atunci la ei a venit
 Pe câtă frunzuță-n fagi,
 Pe-atâția voinici pribagi.
 Dacă la ei a venit,
 Către Troian au vorbit:
 - Troian, Troian, domnuț mare,
 Ce moarte ție-ți voiești:
 Ori din pușcă împușcat,
 Ori din sabie tăiat?
 Troian cătră dânșii zîse:
 - Voi voinicii codrilor,
 Vătafii pandurilor,
 Mă omorâț voi cumu-ți vrea,
 Numai mă lăsați a scrie,
 Să-mi bag mâna-n pălărie
 Să scot peană și hârtie;
 Să-mi bag mâna-n posunari,
 Să-mi scot peană, călămari,
 Ca să-mi scriu păcatele,
 Că n-oi face altele.
 Băga mâna-n posunari,
 N-a scos peana, călămari,
 Ci a scos o săbiuță,
 La tăiuș cam luciută.
 Când o dată a lovit
 O parte a omorât;
 Cînd lovi a doua oară,
 Nu rămase de ocară.

Familia, IX (1873), nr. 42, p. 485.

Descânțece

51.

A plecat Niculaie
 De la casa lui,
 De la measa lui,
 Sănătos,
 Veselos,
 Pe cale,
 Pe cărare,
 Pe drumul cel mare.
 Când a fost în miez de cale
 I-a ieșit spre-ntâmpinare
 Nouă moroi,
 Nouă strigoi,
 Nouă moroaie,
 Nouă strigoaie,
 Nouă slăbinoace;
 Nouă fefonoace;
 Toate s-au ciudit,
 Toate s-au mirat,
 Capul i-au mâncat,
 Trupul i-au secat,
 Iar el a răcnit
 Și s-au chinuit,
 Nime nu l-a auzit,
 Numai Maica Domnului
 Din poarta ceriului;
 Și cum l-auzit
 Îndată a coborât
 Pe scară de ceară,
 Cu făclii aprinse,
 Cu vangelele deschise
 Și către el zise:
 “Ce răcnești,
 Ce te chinuiești?
 Nu gândi nimica,
 Că trei descântători mâna-ți-oi,
 Trei cuțite a mână da-ți-oi,
 În mâna dreaptă bucium de aur,
 În mâna stângă bucium de argint;
 Cu buciumul vei bucina,

Cu trâmbița-i trâmbița,
În lume peste lume,
Os cu os,
Mădu(v)ă cu mădu(v)ă să se adune,
Să fii mai sănătos,
Decât cum ai fost.
De ți-i prin strigare,
De ți-i prin mirare,
De ți-i prin umblare,
De ți-i prin mâncare,
De ți-i prin deochiu,
De deochiul de fată etc.
De deochiul de bărbat etc.
De ești deochiat de codru,
Pice-i frunza,
Sece-i trupina,
Uște-i-se rădăcina!
De ești deochiat de apă,
Să sece vadurile,
Să se crepe pietrile,
Iar tu să rămâi
Mai sănătos
De cum ai fost.
Familia, VIII (1872), nr. ?, p. 316.

Colinde

52.

Grâul, vinul și mirul

Domnezieu când a amblat,
Toți sântii l-au întrebat:
Grâul cel curat,
Vinul străcurat
Și mirul cel sânt
Din ce-s pe pământ?
Din ce sunt făcute
De-s așa plăcute?
- Voi prea bine știți,
Deci ce mai voiți,
Bine, foarte bine,
Cîci ați fost cu mine,

Când noi am eșit
La câmp părăsit,
Sus la Rusalim,
Ca să mai privim
Grâne fără spic
Și viin fără vinuri
Și flori fără miruri.
Îndată în cale,
La fântână-n vale
Rece vânt ușior,
Paltin gălbinor,
Sub frunzie mărunte,
La umbră rotundă,
Boi, vaci adăpam,
Și noi însetam,
Voi ați și-adormit,
Eu am streginit,
Tiranii, evreii,
Mânioși ca leii,
Au și auzît,
La noi au venit,
Voi toți ați scăpat,
Dar eu m-am lăsat
Să pațiu pentru voi,
Și turma de oi;
Și ei mă legară,
Și prins mă portară
Până la Pilat,
La casa de sfat.
Lege (î)mi punea,
Din care eșia
Să fiu restignit
Și batjocorit
Pe cruce de brad,
Precum vre Pilat;
Apoi m-au întins,
Și tare m-au strâns,
Carnea gios cădea,
Pe une pica
Grâu bun se făcea;
Cuie de otel,
Dând cu mai de fier,

În mâni în picioare.
Cuiele bătea,
Sângele-mi curgea,
Pe unde picura,
Vin bun se făcea,
Și spini aduna,

Și mă'ncununa,
Tare mă'npungea,
Sudoarea-mi curgea,
Pe unde pica,
Miruri înfloria.
Familia, VII (1872), nr. 17, p. 198

*

TIT BUD (1872)

În "Familia", VIII, 1872, nr. 36, pag. 425, Tit Bud publică 7 texte, cuprinse apoi în culegerea din 1908.

*

GRIGORIU BALINT (1878)

Preot, dar și învățător în Bocicoiel între 1885-1910. A zidit biserica de piatră sfințită în 1890. A publicat doine și hori din Maramureș în *Șezătoarea*.

(Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 39; Tit Bud, *Date istorice...*, op. cit., p. 27).

De dragoste

1.

Hei, tu, mândruluțul meu,
Ce ți-am făcut ție rău?
Ce pământ verde te ține,
De nu vii până la mine?
Sărăcuț de dorul meu,
Cum mă arde el mereu,
Că-i mai rău decât un foc.
Focul arde într-un loc,
Trupu-mi umblă ca prin foc;
Focul arde și se stinge,
Cu dorul nu pot învinge;
Focul arde ca și-o pară,
Dorul face viața-amară.
Șezătoarea, IV (1878), nr. 9, p. 69.

2.

Mândruț, inimă de piatră,
Mai vino la noi o dată,
Nu-mi lăsa gura uitată!
Mândruț, vin' arareori,
Într-o zi de nouă ori;
Vino când va răsări

Și te du când va sfinți,
Ți s-a ști o dată-n zi.
Șezătoarea, IV (1878), nr. 9, p. 69.

3.

Dorule, feară nebună,
Mult mă porți seara la lună,
Și boiții să mi-i vând,
Și plugul să mi-l aprind;
Din feruțul cel mai lat
Să-mi fac pușcă și baltag,
Să plec în lume pribeag,
Din feruțul cel mai lung
Să-mi fac potcoave la murg:
- Tiu, tiu, tiu, murguțul meu,
Oare ție ce ți-i greu?
Doar de frâu și țurgălău,
Ori de greu trupșorul meu?
- De nimica nu mi-i greu,
Numai de năravul tău:
Tu bei cu mândrele bere,
Eu rod singur la zăbele;
Tu bei cu mândrele vin,
Eu rod lângă gard pelin;
Tu bei cu mândrele-n casă,

Pe mine mă legi la leasă.
- Tiu, tiu, tiu, murguț, mai tare,
Să sosim în sat cu soare,
C-am o mândră cât-o floare,
Să mă duc la ea că moare!
Șezătoarea, IV (1878), nr. 9, p. 69.

4.

Rabdă, murguț, necătat,
Cum rabd și eu ne-nsurat,

Că dacă m-oi însura,
Și pe tine te-oi căta,
Te-oi băga-n grajd măturat,
Ți-oi da ovăs vânturat,
Și-apă bună străcurată
Din fântâna cea curată!
Șezătoarea, IV (1878), nr. 9, p. 69.

*

FLORIAN DANCIU (1886)

A fost cantor-învățător și publică 57 producții (hori, strigături, balade) în *Familia* și *Gazeta poporului*.

(Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 40-42).

De amărăciune și necaz

1.

Supărare, voie rea,
Pusă-i la inima mea,
Ș-a făcut acolo casă,
Ca nicicând să nu mai iasă;
Ș-a făcut așezământ,
N-a ieși până-n pământ.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 42, p. 5.

2.

Frunză verde trei masline,
Plânge inima în mine
Ca copilul de trei zile.
Copilul plânge și-nceată,
Inima mea niciodată.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 42, p. 5.

De înstrăinare

3.

Sîngurea mi-s, sîngurea,
Ca un pui de turturea,
Dar ca mine nu-i nici ea,
Că cucu-i fârtat de cruce

Și mierla i-i soră dulce,
Și-apoi sturzul tot se duce
Pe vale și pe dealuri
Și-i aduce la leacuri,
Dar eu când m-oi bolnăvi,
Oare cin' m-a lecui?
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p. 3.

4.

Așa-mi vine câteodată
Să mă urc pe munți de piatră,
Să mă uit în lumea toată;
Așa-mi vine uneori
Să mă urc pe munți cu flori,
Să-mi petrec vremea cu hori.
Cine-a făcut horile
Fie-n rai cu florile,
Că hore-s de trăbuială
La omul străin în țară.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 42, p. 6.

De cătănie

5.

Auzit-am, mândră, eu
Tot aseară la birău,
Tot o carte ș-o poruncă,

Tot feciorul să se ducă.

- Hei tu, mândrulica mea,
Eu mă duc și tu rămâi,
Cu cine să mă mângâi?

- Mângâie-te, mândruț, bine,
Mai sunt fete ca și mine!

- Hei tu, mândrulica mea,
Fie fete câtă iarbă,
Mie nici una nu-mi treabă!

- Hei tu, mândrulețul meu,
Tu te duci și eu rămâiu,
Cu cine să mă mângâiu?

- Mângâie-te, mândră, bine,
Mai sunt feciori ca și mine!

- Hei tu, mândrulețul meu,
Fie feciori pe câți fragi,
Niciunul nu mi-s dragi!

- De tine, mândrucă-i bine,
Că rămâi în satul tău
Cu mă-ta, cu tatăl tău;

De mine, mândrucă, -i rău,
Că mă duc în țări străine,
Unde nu cunosc pe nime.

Numai frunza și iarba,
Care-i pe toată lumea.

Eu mă duc în jos, în țară,
Unde nu-i fir de săcară,
Numai sânge până-n scară;

Unde nu e spic de grâu,
Numai sânge până-n brâu.

Familia, XXIII (1887), nr. 24, p. 283.

De dragoste

6.

Trece mândrul p'ângă șatră
Ca ș-o rujiță ciuntată;
Trece mândrul pân grădină
Ca lampașul cu lumină,
Ca și o rujiță plină.

Familia, XXIII (1887), nr. 25, p. 294.

7.

Măi bădiță, bade-al meu,
Când vei trece pe la noi,
Pune clopote pe boi,
Pocnitoare de mătasă,
Să te-aud, bade, din casă.
De-oi fi moartă de beteagă,
M-oi ruga la mama mea
Să deschidă fereasta,
Să grăiesc cu dumneata.

Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p. 2.

8.

Mândrulița mândrelor,
Fă-te floarea florilor
Lângă strunga oilor!
Că și eu, mândră, m-oi face
Notinaș frumos cornut,
Floriceaua să o ciunt.

Gazeta poporului, III (1887), nr. 5, p. 6.

9.

De-aș fi pasăre ca cucul
Nu m-aș prea trudi cu lucrul,
Ci-aș zbura din creangă-n creangă
Pân-la mândra mea cea dragă,
Netezindu-mi penele
Ca și ea sprâncenele.

Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p. 2.

10.

Mei, bădiță, dragul meu,
Du cu tine dorul tău,
De-l lași mie n-a fi rău!
Dorul tău e învățat
Ca să fie dezmerdat,
Drăgostit și sărutat
Și pe perină culcat.
Și eu-îs pruncă tînărea,
Nu știu dorul mângâia,
Nici al meu, nici a altuia.

Gazeta poporului, II (1886), nr. 5, p. 7.

11.

Auzit-am, mamă-aseară
C-or scrie cătane iară.
Am un drăguț tinerel
Și l-or duce și pe el;
Nu știu, mamă, ce l-aș fa,
Fa-l-aș măruț de gutiu,
Pune-l-aș la căpătiu,
Rău mă tem c-a putrezi,
Mai tare m-oi bănui.

Familia, XXII (1887), nr. 25, p. 294.

12.

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă rouă de fânață,
Să văd badea unde-nvață!
Fă-mă rouă pe fântână,
Să văd badea unde cină
În căzarmă la lumină.
Dacă gată de cinat
Merge firetul la pat
Să vadă cum e culcat:
Cu fața cătră părete,
Cu gura arsă de sete.

Gazeta poporului, III (1887), nr. 5, p. 6.

13.

Cine trece p'ângă noi
În carul cu patru boi,
Și în pat cine-i culcat?
E bădița mort de beat!
Nu e beat de beătură,
Ci de grea fărnicătură.
Și cine l-a fărnicat?
Două fete din Banat,
Cu așchiță din uliță
Și cu lut de la temniță.

Gazeta poporului, II (1886), nr. 42, p. 6.

14.

Frunză verde de-alunar,
Pe mândru l-o prins jendar.

Frunză verde de sacfiu,
Prinsu-l-a la oi pe râu,
Joi l-a prins, vineri l-a dus,
Sâmbătă-n fiere l-a pus,
Duminică l-a-ntrebat,
Mare vină i-a aflat.

Familia, XXIII (1887), nr. 25, p. 294.

15.

Pentru tine, mândruluc,
Nici-s ziua cu lucru,
Nici-s noaptea cu somnu.

Familia, XXIII (1887), nr. 25, p. 294.

16.

Hei, tu, mândrulica mea,
Când m-ajunge dorul tău,
Capăt îi de lucrul meu;
Când îmi vine mândra-n gând,
Totu-s tină și pământ;
Ardă văile și sece,

De dorul mândrei nu-mi trece.

Familia, XXIII (1887), nr. 25, p. 294.

17.

Nici o boală nu-i de rea,
Nu-i de rea ca dragostea;
De lingoare părul pică,
Dar inima nu se strică;
De dragoste părul crește
Și inima se topește.

Gazeta poporului, II (1886), nr. 29, p. 2.

18.

Frunză verde ruptă-n trei,
Eu cunosc voia mândrei:
Ea cu mine s-ar iubi,
Nu cutează a vorbi.

Cutează, mândră, vorbește,

Că și badea te iubește!

Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p. 2.

19.

- Hei, tu, mândrulica mea,
Când te văd dimineața
Toată ziua poci lucra.
- Hei, tu, mândruțul meu,
Ajungă-te dorul meu
Pe podul Sighetului,
Pe spatele calului,
Și tină să te stropească,
Dorul meu te-nnebunească!
Stropi de tină te-or stropi,
Dorul meu te-a-nebuni.
Mândruț, de dragostea noastră
A-nflorit un pom în coastă,
A-nflorit, roadă n-a dat,
Dragi ne-am fost, și ne-am lăsat.
- Hei, tu, mândrulică-mea,
Noi ne-om fa săcure nouă
Și-om tăia pomul în două.
- Hei, tu, mândruțule,
Să lăsăm pomul în pace,
Să vedem ce poame-a face,
Că de-a face poame dulci,
Ne-om iubi și noi atunci;
Dar de-a face poame-amare
Ne-om iubi baremi la vară.
Familia, XXIII (1887), nr. 25, p. 295.

20.

Haide bade, să ne iubim,
De coconi să ne ferim,
Că coconii-s mincinoși
Și ne-or spune cătră-ai noști.
Hai bădiță, să fugim
Prin pădurea de măslin.
Acolo ne-om face casă
Unde-a fi pădurea deasă,
Și ne-om face noi cămară
Unde-a fi pădurea rară.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p. 2.

21.

Tună, Doamne, și dă foc
Unde-a fi mândrul pe loc!
Tună, Doamne, și dă pară
Unde-a fi badea pe seară!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p. 2.

22.

Frunză verde de stejar,
Cine trece pe prundar?
Bădișorul meu Mihai
Cu cisme și cu peptar.
Cura lui, mărgăritar,
Ochii lui, mătasă verde,
Tot mă tem că mi l-oi perde,
Că l-am mai perdut odată
La o fată sprâncenată;
Sprâncenele i le-am ras
Și cu badea am rămas.
Gazeta poporului, III (1887), nr. 5, p. 7.

23.

Leliță de pe Iza,
Culca-m-aș cu umbra ta,
Să văd, mândră, ce-oi visa.
De-oi visa ceva de bine,
M-oi iubi, mândră, cu tine.
Iară de-oi visa de rău,
Te-oi lăsa la Dumnezeu
Și m-oi duce-n satul meu,
Că capăt gură când vreau eu.
Gazeta poporului, III (1887), nr. 5, p. 7.

24.

Este-un fir de iarbă grasă
La mândra mea după casă,
Vârful ierbii s-a uscat
Căci mândruța-mi zace-n pat,
Eu alerg la vrăjitoare,
Până-ntorc, mândruța moare.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p. 2.

25.

Trecui, bade, pre la voi
Să ne-ntâlnim amândoi;
Amândoi nu ne-am tălnit,
Pre mă-ta o-am auzit
Cum se sfătuia prin casă
Să-și ieie noră frumoasă,
Nu ca mine negricioasă.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.3.

26.

Mult mă muștră drăguțul
Că mă iubesc cu altul,
Numai eu de mă iubesc,
Să mă usc, să mă topesc
Ca săuțul de berbece
Când îl pui în apă rece,
Ca săuțul de mioară
Când îl pui iarna-n izvoară.
Familia, XXIII (1887), nr. 25, p. 294.

27.

Sub tufa de păducel
Șede mândrul pribegel.
Merge mândra lui la el
Cu o turtă caldă-n sân,
Cu cupa plină de vin:
- Să trăiești tu, dragul meu!
Să trăiești și na și bea!
- Ba eu, mândro, de n-oi bea,
Nici n-oi bea, nici n-oi mânca
Până nu te-oi întreba:
“De când am ieșit din sat
Câți voinici ai sărutat?”
Gazeta poporului, II (1886), nr. 36-37, p. 2.

28.

Du-te, mândră, unde-i vrea,
De mine vorbă n-avea,
Du-te, mândră, unde-ți place,
De mine vorbă nu face.
Du-te, mândră, und' te-i duce,

Că eu încotro m-oi duce
De tine vorbă n-oi duce.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2.

29.

- Auzi, bade, dragul meu,
Tu pe min' de mi-i lăsa
Este-n lume destul rău,
Lege-se de capul tău!
- Auzi, lele, draga mea,
Tu pe min' de mi-i lăsa,
Este-n lume destul bine,
Lege-se, mândro, de tine!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p. 2.

30.

Du-te, mândruț, și te-nsoară,
N-aștepta să fiu fecioară;
Dacă oi fi fecioară bine
Nu m-a da mama la tine,
Mai tare mi-oi bănui.
Nu m(ă)-are numai pe mine
Și m-a da să-mi fie bine.
Hei, tu mândruluțule,
Mama ție nu m-a da,
Casa noastră-i sus la șatră
Și de multe-i șușigată;
Și de pâne și de sare,
Și de câte-s pe sub soare.
Mama acolo m-a da
Unde-i casa cu paie,
De mine bine să-i pară.
Familia, XXIII (1887), nr. 25, p. 294.

31.

Măruț roșu din Gutiu,
Ce te, mândruț, așa ții?
Nici ești frumos, și nici gazdă,
Nici ochii tăi să-mi placă;
Nu ai holde-n jos, la țară,
Nici de grâu, nici de săcară,

Nici holde pe după râu,
Nici de mălai, nici de grâu.
Familia, XXIII (1887), nr. 24, p. 283.

32.

Măi bădiță, dragul meu,
‘Nsoară-te cu Dumnezeu,
Că mie nu-mi pare rău.
Rău atuncea mi-ar părea
Când ca tine n-oi vedea.
Eu din casă abia-oi ieși,
Trei și patru mi-oi găsi;
Și de n-ar fi ca și tine,
Doară m-or iubi mai bine.
Și-or fi mândri și frumoși,
Nu ca tine negricioși;
Mai frumoși și mai de neam,
Nu ca tine-un ardelean;
Mai frumoși și mai pădaci,
Nu ca tine de săraci.
“Gazeta poporului”, III (1887), nr. 5, p. 6.

33.

Să ajung num-atâta
Să văd badea ce-a lua.
De-a lua una ca mine,
Dumnezeu să-i deie bine!
De-a lua o blăstămată,
Dumnezeu sfântul să-l bată!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p.3.

34.

În vârful cel de Gutâi
Mândră grădină-ngrădii;
Cu sudoare o-am arat,
Cu flori mândre o-am sămănat:
Pe când o fost la purtat
Pus’ s-a mama și m-a dat
De la noi al treilea sat!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p.2.

35.

Frunză verde bob și linte,
- Descunună-mă, părinte!

- Ba, nu te-oi descununa,
Că sîngură porți vina;
Cartea, zău, a fost la mine,
Dar ochii fură la tine;
De ce seama n-ai băgat
Cu cine te-ai măritat?
Gazeta poporului, II (1886), nr. 42, p.6.

36.

Pân-am fost la mama mea
N-am știut ce-i lumea grea,
N-am săpat, n-am săcerat,
N-am țăsut, n-am făcut pânză,
Dar știam a zice-n frunză.
Și de când m-am măritat
Am săpat, am săcerat,
Am țăsut, am făcut pânză
Și-am lăsat-o-n năcaz frunză.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.3.

37.

Strigă mândrul la fereastră:
- În casă ești, tu nevastă?
- Io-s în casă, șed la vatră
Și sunt tare supărată,
C-am venit de la spovadă.
Mi-a dat popa canon mare
Pentru dulcea sărutare
Ce ți-am dat-o dumitale!
Și badea din grai grăia:
- Dacă, mândro, -i treaba așa
Tu de-acum nu mă-i vedea,
Mâna mea nu te-o mai trage,
Gura ți-a da ție pace!
Dar mândra s-a supărat
Și din gură a cuvântat:
- Vină, bade, iar ‘napoi,
Gura săruta-ți-o-voi,
Iară păcatele mele
Facă-se toate surcele,
S-ardă pe popa pe piele!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 42, p.5.

Strigături la joc

38.
Ce-mi e mie de-o drăguță,
Ca codrului de-o frunzuță,
Unde pică să și strică!
Ce mi-i mie și de două,
Ca și soarelui de rouă,
Cum sclipește, se topește
Și deloc se mistuiește!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2.
39.
Dragostea de cătănuță,
Ca mierea din stupinuță;
Dragostea de fată mare,
Ca rujița din cărare.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 42, p.6.
40.
N-aibă mândra nici o vacă,
Numai ochii ei să-mi placă,
Că dacă mie nu-mi place,
Haine bune cum mi-o face?
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2.
41.
Măi bădiță, tu erai
Asară când șuierai
Pe podul lui Nicolai?
Măi bădiță, tu ai fost
Asară la gardul nost?
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p.3.
42.
Bate-mă, Doamne, să mor
Într-o grădină cu flori,
Cu mândra pe subsuori!
Bate-mă, Doamne, să zac
Într-o grădină cu mac,
Cu mândra pe după cap!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p.3.

43.
Tu Mărie, Mărioară,
Nu lăsa omul să moară
Pentru-un pic de gurișoară!
Pentru-un pic de sărutat
Nici popa nu dă păcat!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2.
44.
Dragă mi-e lelița-naltă,
Că-mi dă gura peste poartă;
Dar lelița mititea
Se-ntindea și n-ajungea,
Rumpea gardul de la șură
Să fura de-mi dădea gură!
Foaia poporului, II (1886), nr. 19, p. 2.
45.
Leliță, chip de păun,
Mută-ți casa lângă drum!
Lângă drum ședem și noi,
Să ne vedem amândoi!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 42, p.5.
46.
Badea cela din alt sat,
Ca pânea din cumpărat:
O cumperi, nu te bucuri,
O mânânci, nu te sature!
Dar badea din satul tău,
Ca și pânea cu comlău!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2-3.
47.
Ce folos de șasă boi,
Dacă buzele-ți drâmboi!
Mai bine două vițele
Și buzele subțirele
Să se lovească cu-a mele.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2.
48.
Frunză verde-acum se face,
Ce iubesc mamei nu-i place,

Să-i placă mamei ca mie,
Mâne am ave(a) cununie!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2.

49.
Spune, bade, mâne-ta
Să-ngrădească grădina,
Tăt cu pari de măieran,
Să nu ne vedem șohan,
Numai vara-n sărbători,
Într-o zi de nouă ori!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2.

50.
Frunză verde pe cetate,
Spune mândrei sănătate,
Că de mine n-are parte.
Că eu sunt fecior de carte!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2.

51.
Câte fete-s cu cercei
Toate-așteaptă să le iei!
Câte fete-s cu mărgele
Toate-s drăguțele mele!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 19, p.2.

52.
Măieran în trei crenguțe,
Mândru-i cu două drăguțe:
Una io și una tu,
Dăi să-l lăsăm la focu!
Nouă nu ne umblă bine,
Lui i-i cinste, nouă rușine.
Familia, XXII (1887), nr. 25, p. 295.

53.
Preotu-n post m-a jurat
Să nu-mi țin drăguț în sat,
Nici holtei, nici însurat!
Grijască popa de sine,
Că și el drăguță-și ține.
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p.2.

54.
Creșteți flori cât gardurile,
Astupați pârléazurile!
Creșteți flori și înfloriți,
Că mie nu-mi trebuiți!
Măicuța când m-auza,
Mă-nfruntă și-așa-mi zicea:
“Taci, fată, nu blăstăma,
Că-ai surori și le-or purta”!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 35, p.2.

Balade

55.
Ciudă mi-i și ciudă-mi pare
C-astă-iarnă fu ger mare,
Vreme bună de-nsurare
Pentr-un crai cu țară mare!
Craiul sora și-o vedea
Și din grai așa grăia:
- Dragă-mi soră, Irimie,
Haid' cu mine-n cununie!
Iară sora răspundea,
Și din ochi tot lacrima:
- Ba eu, frate, nu m-oi duce
Până tu nu-mi vei aduce
Pod d-argint
Peste pământ
Și morișcă de aramă
Să macine fără vamă!
El acestea auzea
Și la lucru se punea,
Și pre toate le gătea.
Și când la rând le-a fost pus
La cununie s-a dus.
Popa prinse a-i cununa,
Icoanele a pica,
Luminile a se stînge,
Evangelia a plânge.
Popa atunci se spăria
Și din grai așa grăia:
- Mulți voinici am cununat,

Icoanele n-au picat,
Luminile nu s-au stîns,
Evangelia n-a plîns.
Dar voi trebe să fiți frați,
Că prea bine sămănați!
Gazeta poporului, II (1886), nr. 36-37, p.2.

56.
Merge-un voinicel gătat
La mândra lui din alt sat:
- Tu, tu, tu, murguțul meu,
Să mergem cu Dumnezeu!
Întinde-ți piciorul tare,
Să sosim în sat cu soare,
C-am o mândră ca o floare
Ce de dorul nostru moare!
De-a muri de dorul meu,
Vai și-amar de capul tău!
Când în sat el ajungea,
Fata cu moartea vorbea,
Mă-sa lumină-i ținea,
Tată-so scânduri cioplea,
Soru-a pânză tăia.
Fata voinicului vedea
Și din grai așa zicea:
- Potoli, mamă, lumina
Ș-aruncă, tată, securea,
Nu strica, soră, pânza,
Că de cin' mi-ar fi moartea

Iacătă-l că-i aicea.
(Urmează o altă baladă? - n. ed.)
În mijlocul satului,
La curtea bogatului,
Beu domnii, se veselesc,
Fata popii o pețesc.
Tot pețiră cât pețiră,
Joi seara o credințară,
Vineri seara iar veniră.
Când au fost la cântători
Venit-au și domnișori,
I-au adus mănunchi de flori.
Când au sosit zorile,
Venit-au și drușcele,
Drușcele cu mirele.
Mirele atunci zicea:
- Du-te, du-te, ieși pe poartă
Că mireasa ta e moartă,
Pe perină de mătăasă,
Zace pe scândură-n casă,
Cu păr galbăn despletit,
Jos pe brațe slobozit.
Mire-n casă se băga
Și din ochi tor lăcrima,
Iar din gură cuvânta:
“Fii tu, fată, pomenită,
Mie nu m-ai fost ursită!”
Gazeta poporului, II (1886), nr. 5, p. 6.

*

GAVRIL TIMIȘ (1887)

Face studii la Gherla, unde în anul școlar 1887/1888 face parte din biroul Societății de lectură “Alexi-Șincaiana”, fiind bibliotecar. Era, se pare, originar din Vișeu. După terminarea Seminarului funcționează la Ocna Șugatag, apoi profesor la Sighet. Se anunța un remarcabil culegător, indicând locul de unde le culege, precum și indicații privind pronunția locală. Colaborează cu material la chestionarul lui Hasdeu. (Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 42-44).

De dragoste

1.
Mă dusei pă după râu
Cu secerea după brâu,

Cu secerea-am săcerat
Și cu lacrimi am cântat,
Până când m-a auzit
Tot boariu boilor,
Păcurariu oilor;

Și la mine a zinit
 Și ne-am pus și-am hodinit,
 Doamne, rău m-am războlit!
 Și-acasă m-am înturnat,
 Măicuța m-a întrebat:
 - Puiu mamii, ce-i mânca?
 - Ce-aș mânca eu nu-mi poți da:
 Urdă dulce și cu pită
 Din tășcuța cea bumbită.
 Mama rău s-a supărat
 Și iară m-a întrebat:
 - Ce-ai mânca tu, puiul meu?
 - Nu-mi poți da ce-aș mânca eu:
 Vărzar moale cu morar
 Din tașcă de păcurar.
 Steaua mării, XIX (1887), nr. 13-14, p. 129.

2.
 Pre cel vârvuț de obcină
 Este-o cruce de cetină,
 Suflă vîntu și-o leagănă.
 Așe mă leagăn și eu,
 Mândruluț, de dorul tău.
 Da' cum nu m-oi legâna,
 Doru-mi frige inima,
 Că nu te văd cu luna.
 Steaua mării, XIX (1887), nr. 23-24, p. 211-212.

3.
 Poruncit-o mândru-asară
 Pre un siruț de săcară
 Să mă duc cu el în țară;
 Eu iară i-am poruncit
 Pre un siruț de sanfîu,
 Duce-m-aș, dară nu știu.
 El iară mi-a poruncit
 Pe un sir a violii:
 "Vino, mândră, de-i vini
 Pre țarmurii Dunării!
 Când mândrucă-i auzi
 Dobele dobăluind,
 Căprarii pre noi strîgând,
 Pre mine că mă-i cunoaște
 Pe pășitu murgului,
 Pe pana chivăruului".
 Eu p-acolo căci m-am dus
 Pe mândru l-am cunoscut
 Pe pășitu murgului,
 Pe pana chivăruului.
 Când pășea pana clătea,
 Ochii și gura-i râdea,
 Tătă compania-l ibdea.
 Și murgu îi zugrăzit,
 Pana îi din sir de-argint,
 Nu-i ca dânsu-n răgământ.
 Steaua mării, XIX (1887), nr. 23-24, p. 211-212.

*

PETRU MIHUȚIU (1889)

Publică în ziarul *Gutinul*, primul ziar românesc din Nordul țării, 13 texte, probabil culese din Budești, printre care și balada *Horea lui Pinteza Viteazul*, aceasta reprezentând a doua mărturie, în ordine cronologică, a baladei, după cea culeasă din părțile Aradului. (Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 47-49).

De amărăciune și necaz

1.
 Săraci cărările mele,
 Crescut-au iarbă pe ele.
 Las' să crească, otăvească,
 Cine-a trăi, o cosească!

De-oi trăi, oi cosi eu,
 De-oi muri, nu-mi pare rău!
 Gutinul, I (1889), nr. 1 (de probă), p. 2.

2.
 Duce-m-aș, nu știu drumul,
 Da' m-a-nvăța urîtul!
 Duce-m-aș, nu știu calea,

M-a-nvăța supărarea!
Supărarea și dorul
La multe duce omul;
Și la bune, și la rele,
Și la câte-s pe sub stele;
Și la rele, și la bune,
Și la câte-s, Doamne, -n lume.
Gutinul, I (1889), nr. 1 (de probă), p. 2.

3.

Badea meu, tânăr copil,
Frumos ca și-un trandafir,
Cându-l văd seara la lună,
Parcă-i floarea din cunună;
Cându-l văd seara la stele,
Parcă-i crucea din mărgele.
Ochișorii lui,
Mura câmpului;
Sprâncenele lui,
Peană corbului;
Și musteața lui,
Spicul grâului.
Gutinul, I (1889), nr. 16, p. 3.

4.

Duce-m-aș cu luna-n stele,
Numai de badea mi-i jele;
Duce-m-aș cu luna-n nor,
Da' nu pot de-a badei dor.
Gutinul, I (1889), nr. 1 (de probă), p. 2.

5.

Frunză verde de săcară,
Mi-a venit o veste-aseară,
Mi-a venit o veste-amară,
Că mândra zace să moară,
Și-o doare la inimioară.
Nu știu, Doamne, cum aș face
Să mă duc să văd cum zace,
Cu fața cătră părete,
Cu gura friptă de sete,
Să-i dau vin și apă rece,

Boala mândrei doar o trece.
Și le-aș călca dealurile
Să-i aduc eu leacurile,
Să le bag în trei ulcele,
Să le scot seara la stele,
Dimineața la răcoare,
Ziua la amiazi la soare
Să-mi pui pe mândra-n picioare.
Gutinul, I (1889), nr. 16, p. 3.

6.

Frunză verde lemn domnesc,
Stau în loc, mă socotesc
Din două care să iubesc?
Aș iubi pe cea mai mică,
Cea mai mare-i mai voinică;
Aș iubi pe cea mai mare,
Cea mai mică-mi place tare.
Frunză verde floritică,
Mândră, mândrulică mică,
Aseară am fost la voi,
Te-am văzut șezând cu doi;
Cel ce ședea lângă tine
Este prieten bun cu mine,
Cel ce ședea după masă
Era cu inima arsă
Ca și mine la fereastră.
Hei, copilă, copiliță,
Dacă tu ai alt bădiță
Vai, mânca-te-ar și pe tine
Dorul meu și al meu bine,
Viață lină, fericită,
De drăguțu-ți părăsită,
În durere și în jele
Să tot verși la lăcrămele.
Gutinul, I (1889), nr. 21, p. 4.

7.

Știi tu, bade, ce ziceai
Când la noi, bade veneai:
De-ar fi câte și mai câte,
Ție toate ți-s urâte,

Numai io-s drăguța ta,
Iubită ca inima.

Gutinel, I (1889), nr. 21, p. 4.

8.

Ajungă-te, bade, ajungă
Dorul meu care m-alungă,
Ajungă-te dorul meu
Unde-a fi locul mai rău,
La masă, la tată-tău
Să-ți lași lingura pe masă
Și să vii la mine-acasă;
Să-ți lași lingura pe blid,
Să vii la mine plângând.

Gutinel, I (1889), nr. 16, p. 3.

9.

Fă, Doamne, pe gândul meu
Și-mi dă ce oi cere eu:
Nu cer, Doamne, bogătate,
Făr' noroc și sănătate,
Un cal de călărit,
O mândră de iubit.

Gutinel, I (1889), nr. 16, p. 3.

10.

Vecină, de-ți pare rău
Că-ți iubesc feciorul tău,
Îngrădește-ți grădina
Tot cu lin și cu pelin,
Noi să nu ne întâlnim,
Numai sâmbăta într-un loc
Și duminica la joc;
Numai sâmbăta o dată
Și duminica ziua toată.

Gutinel, I (1889), nr. 16, p. 3.

Balade

11.

Frunză verde de săcară,
Colea despre primăvară
Când se-mbracă codrul iară,

Au ieșit Pinteza afară,
Au lăsat cetății și sate,
Căci sunt pline de păcate,
Și s-au tras la codrul verde
Unde traiul lin și-l pierde.
Colo-n jos de codrul verde,
Ce cumplit foc se mai vede!
Lângă el Pinteza ședea
Și cu bravii lui vorbea,
Vorbea și se sfătuia.
Ei erau vreo sută cincizeci
Și frigeau vreo trei berbeci;
Nu-i frigeau precum se frige,
Ci-i întorceau în cârlige.
Când sta berbecii pe masă,
Toată cina se gătasă,
Pinteza la ai săi se-ntorcea
Și acestea le grăia:
- Fraților, fărtaților!
Stau să moriu, așa mi(-i) dor,
Să mergeți câțiva în Baia Mare
După vin, pâne și sare,
Ca să facem cină bună,
Să petrecem împreună.
Un voinic mai mic de zile,
Dar mai înțelept de minte,
Către Pinteza așa zice:
- Ascultă, Pinte voinice,
Noi la Baia nu ne-om duce
Căci viața încă ni(-i) dulce.
Dar de-a fi să și pornim,
Cei mai bravi să ne-nsoțim.
Dar noi nu vom pleca
Până ce noi vom afla,
Vom afla din gura ta
În ce îți stă moartea ta.
- Fraților, fărtaților,
Zise Pinteza soților,
Moartea mea că zău va sta
În trei fire (de) grâu sfânt
Și un plumbuț de argint
Tare în armă-ndesat

Și la peptu-mi ațintat.
Când aceste le-auziră,
Armele și le gătiră,
Pân' la Baia nu se-opriră.
Când la Baia s-arătară,
Poarta-nchisă o aflară
Și cu bărzi dădură-n poartă,
Cât se sparse-n zece toată.
Pre la nobili ei intrară
După vin și după sare,
Ca să ducă de mâncare.
Dar ei bea și-și petrecea,
Iute seara le trecea
Și când nici nu cugeta -
Zău haiducii-nțelegea
Că Pintenii au venit,
După ei s-a și pornit,
Și înlontru ei intrară,
Și de arme-i despoiară,
Și ca nodul (î)i legară.
- De ni-ți duce voi la moarte,
Vai atunci d-a voastră soarte!
Iară pandurii le zicea:
- De aici nu veți scăpa
Până-n știre nu ni-ți da
Moartea Pintii-n ce va sta?
- Fraților, pandurilor,
Moartea Pintii, zău, va sta
În trei fire de grâu sfânt
Și-un plumbuț de argint,
Tare-n arme îndesat
Și la peptu-i ațintat.
Dar pandurii nu-i lăsară
Să mai iese o dată afară.
Pun în pușcă din grâu sfânt
Și plumbuț de argint
Și-o mulțime se-nsoțesc,
Cătră Pinte se pornesc.
Trei oare acum trecuse
De când bravii lui se duse.
Pinte lângă foc rămase
Dar' somnul îl luase,

Și un vis rău a visat,
Singur de s-a minunat.
Pare că sabia cea nouă
I se rumpe tocma-n două;
Parcă sabia cea veche
I se rupsă la ureche.
Și de vis se spăimânta
Și pe soți-i-ntreba:
- Dar rentors-au bravii iară,
Eu mă tem ca să nu piară?
Și atunci așa grăiră,
Cine știe ce-o pățiră.
Când aceste le-auzea,
Armele și le gătea
Și deloc încăleca,
Până-n Baia nu va sta.
Când în Baia s-arăta,
Șuiera și asculta,
Doar de soții lui va da.
Dar soții nu s-arăta,
Ci o ceată neașteptată
De panduri ce-atunci se gată,
De panduri din Baia Mare
Ce erau în priveghiare.
Toți, zău, i stătură-n cale
Și cătră el așa strigară:
- Dă-te, Pinte, acum legat,
Căci de nu vei fi-mpușcat
Cu trei fire de grâu sfânt
Și un plumbuț de argint!
- Fraților, pandurilor,
Spuneți voi și domnilor
Că legat eu nu m-am dat,
Ci ca viteaz eu m-am luptat,
Ca să știu că de prunc mic
Pân' la maorte-am fost voinic;
Că mă doare să ascult
Că fărtații m-a vândut,
Și fărtații mei v-a spus
La ce moarte sunt supus.
De v-a spus ca să scape
Preste țări și preste ape,

Doamne, atunci-i poți ierta
 Și pre mine a mă certa.
 De v-a spus ca să mă vândă
 Și pandurii să mă prindă,
 Doamne, atunci n-ar fi iertați,
 Căci nu-s frați adevărați!
 Și când arma și-o golește,
 Pre panduri îi tăvălește.
 Când scoate sabia cea nouă,
 I să rumpe tocma-n două;
 Când scoate sabia veche,
 I să rumpe la ureche.
 Și trei fire de grâu sfânt
 Și plumbuții de argint
 Îl arunca la pământ.
 Peptul lui bucăți se frânge,
 Deși calul lui îl plânge
 Și rânchează, azvârlește,
 Căci pe domnul lui jelește.
 Când sufletul său și-l da,
 Mai pe urmă așa graia:
 - O sută cincizeci ai mei
 Voinici, ca niște zmei,
 Vă păziți în codrul verde,
 Căci în Baia viața-ți perde!
 Învățați, feciori, de mine,
 Sfatu nu vi-l dați la nime,

Și țineți toți laolaltă,
 Și nu vă dați niciodată,
 Căci cui i dați pâne și sare
 Ala te mîncă mai tare!
 Cine pe Pinte-al jelește,
 Cine pe Pinte-a-l iubește.
 - După ce voi muri eu
 Să-mi taie păruțul meu
 Și-ntr-o zi de sărbătoare
 Să-l pună-n poartă la soare,
 Să-l peptene fetele
 În toate duminicile
 Și să-l sufle vânturile
 Colea primăverile!
 Trei feciori s-a și aflat
 Cari părul i-a tăiat:
 Unu Georgiu Sălăgian,
 Altu-i Iuon Moldovan
 Și cu Mitru Ardelean.
 Eștia părul i-a tăiat
 Și-n poartă l-a așezat,
 Ca el să se pomenească;
 În cea țară ungurească;
 Fie de români horit
 Și de unguri pomenit!
 Gutinul, I (1889), nr. 32, p. 2-4.

*

IOAN P. COMAN (1889)

Între 1879-1902 a fost preot în Săliștea de Sus, iar din 1896 până după 1911 în Vișeu de Jos. A fost preot zelos care a zidit o casă frumoasă parochială și o școală foarte frumoasă de piatră. Arată grijă pentru redarea autentică a textelor populare. Publică 16 poezii (balade, hori, strigături și un cântec de petrecere) în revista *Familia*. (Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 44-45; Tit Bud, *Date istorice...*, op. cit., p. 58-60 și 79).

De înstrăinare

1.
 Pe cumpănă, pe fântână,
 Cânt-o pasăre bătrână,
 D-așa cântă, d-așa zice:
 "Puii mamei, dragii mei,

Nu cântați, nu ciripiți,
 Mie nu vă pismuiți,
 Că pân-am fost tinerea
 Eu îblam pe arături
 Și strângeam sămănături;
 Eu îblam pe arătoare
 Și strângeam semănătoare.

Da amu am îmbătrânit,
Clonțu mi s-o subțit,
Penele s-o veștejit,
Nu vă pot purta de gând.
Familia, XXV (1889), nr. 19, p. 223.

2.
Pe badea, pe Grigoraș,
De l-ar fa călugăraș
La mănăstire-n oraș,
Ș-apoi p-a lui mândruliță
De o-ar fa călugăriță
La mănăstire-n Bistriță,
Ș-atunci să se vadă rar,
Numai o dată-ntr-un an,
Și atuncia pe-un izvor
Să grăie' numai de dor.
S-a-ntălnit și s-o întreat:
"Ce ne-om face noi, mândruță,
Că ne-am iubi, nu cutezăm,
Ne-am lăsa, nu ne-ndurăm,
Că părinții nu voiesc,
Străinii ne vorovesc.
Dar, mândră, de dragostea noastră
Ș-o-nflorit trei pruni pe coastă;
Ș-o-nflorit flori mărunțele,
Ibostile noastre-s grele.
Ș-o-nflorit florile rari,
Dragostile noastre-s mari;
Ș-o-nflorit și n-o legat,
C-o gândit că ne-am lăsat.
Familia, XXV (1889), nr. 15, p. 175.

3.
Pentru tine dor pustiu
Mi-am mutat casa-n Gutiu,
Nici în sat nu pot să viu,
Cu mândra să mă mângâiu.
Pentru tine dor secret,
Mi-am mutat casa-n Făget,
Nici în sat nu pot să șed,
Cu mândruța să mă mai văd.
Familia, XXV (1889), nr. 15, p. 175.

4.
Petelucă pe măcău,
Merse mândru la Brașeu;
Nu s-o dus să nu mai vie,
Da' s-o dus să-nvețe-a scrie.
A scrie ș-a învăța,
A veni și m-a lua;
De n-a veni să mă ieie
M-oi duce din sus de moară
Și i-oi face lui să moară,
Ori să moară, ori să pieie,
Ori să vină să mă ieie.
Familia, XXV (1889), nr. 18, p. 212.

5.
Hai dorule nu și nu,
Cine ești mândruluț tu
De te ții așa lotru?
Că știu că nu ești miel gras,
Mie-mi cată să te las,
Și la târg de te-oi mâna,
Nime nu te-a cumpăra,
Că de dor 'i plină lumea.
Familia, XXV (1889), nr. 17, p. 199.

6.
Bea mândru la făgădău,
Mână soli să merg și eu;
Eu m-aș duce bucuroasă,
Nu mă lasă-a mei de-acasă.
- Lasă-mă, mămuca mea,
Nici oi bea, nici oi ochi,
Numai vorba mi-oi grăi,
Numai două, trei cuvinte,
Să vedem de ce ne-om prinde;
De ne-om prinde de iubit,
Nici mie nu mi-i urât;
De ne-om prinde de lăsat,
Nici mie nu mi-i bănat.
Familia, XXV (1889), nr. 19, p. 223.

7.
Mândruluț, floare domnească,
Toată lume te urască,

Nime nu te mai iubească,
Numai cât te-am iubit eu,
Și de-atâta-mi pare rău,
C-ai fost mare prabaleu.
Ne-am iubit numai un an,
Mi-ai cătat ce minte am;
Ne-am iubit numai o lună,
Mi-ai cătat mîntea de bună.
Familia, XXV (1889), nr. 15, p. 175.

8.

Pân-am fost la maica mea
Fost-am pui și rîndunea
Și dragă cui mă vedea.
De când îs la mama lui,
Nici îs pasăre, nici pui,
Nici îs dragă nimănu.
Familia, XXV (1889), nr. 19, p. 223.

9.

Câte hâde și ciumoase
Da-s pe mama mînioase
Că-s harnică și frumoasă!
- Nu fiți, hâde, mînioase,
Că mămuca nu-i de vină,
Că-i de vină moașa mea,
C-a țîpat ciupa pe flori,
Să fiu dragă la feciori,
Cu la mari și cu la mici,
Cu la cruce de voinici.
Familia, XXV (1889), nr. 17, p. 199.

Strigături la joc

10.

Cântă cucu vara-n fagi
De dragostea celor dragi,
Și cântă și-n cei molizi,
De urgia celor hâzi.
Familia, XXV (1889), nr. 16, p. 187.

11.

Cântă cucu-n vîrf de soc,
Sunt fete de protopop,

Numai toate-s cu noroc!
Cântă cucu-n vîrf de plai,
Sunt fete și de birai
Și le iau feciori de crai,
Pe urmă-i mișel și vai!
Familia, XXV (1889), nr. 19, p. 223.

12.

Ce ești, mîndră, așa proastă,
Gîndești c-ai ieșit din coastă;
Și cu ochii afumați,
Gîndești c-ai ieșit din brazi;
Și cu dinții ruginiți,
Gîndești c-ai belit molizi.
Familia, XXV (1889), nr. 18, p. 212.

13.

Lelea cu petele nouă
Mere-n sat a cere ouă;
Mă mir de ce zăbovește:
Șede-n drum și le clocește.
Familia, XXV (1889), nr. 19, p. 223.

14.

Lelea cu petele late
Mere-n sat a cere lapte;
Eu mă mir că zăbovește:
Șede-n drum și horpotește!
Familia, XXV (1889), nr. 19, p. 223.

Balade

15.

Celuit-a celuit
Un fecior de lingurar
O fată de cărturar.
- Vino, mîndruță, cu mine
Că ce curți-s la tatăl tău
Astfel îs la tatăl meu:
Pe dinlontru-s zugrăvite,
Din afară vărute.
Ea numai că a plecat,
La soacră-sa a și intrat:

- Bună ziua, soacră mare,
Da de lucru ce mi(-i) dare?
- Pe botă coșarca goală,
Și străițuca subsuoară,
Și-i aduce și în poală.
Și ea numai că s-o scârbit
Și afară o ieșit.
Văzu două rândunele:
- N-ați văzut pe tatăl meu?
- Noi numai că l-am văzut
Cu murguțu la căoaci,
Să puie potcoave-nalte,
Și pe tine să te cate.
- N-ai văzut pe maică-mea?
- Noi numai că o-am văzut
Pâne albă frământând,
Pic de apă nu punând,
Cu lacrimi din ochi plângând.
- Spuneți voi la maica mea
Că eu acasă mi-am lăsat
Șapte lăzi de haine împlute,
Cu picioru meu bătute;
Să le scoată-n drum de țară,
Să le facă foc și pară,
Mi-a vini și mie sfară!
Am o sugnă ș-o minteie,
Nici la soacra nu le deie,
Că bugăt îs dată eu,
Bătută de D(umne)zeu!
Familia, XXV (1889), nr. 16, p. 187.

16.
Pe uliță prin oraș
Trece domnu Dumitraș
Pân' la cea curte (că)ocească
La cea curte țigănească,
Murgul să și-l potcovească,
Părul să și-l netezească,
Fața să și-o rumenească,
Mândra lui să nu-l cunoască.
Fost-a om cu jurământ,
Cu mândra lui a grăit.

Mândra lui de hoață mare,
Flori în grădină-și plivia
Și-naintea lui ieșia:
- Hei, tu, mândruțuțu meu,
Unde tu că ai plecat?
- La târguț la Celigrad!
- Ia-mă, mândruțuțu cu tine,
Că Ț-am prins eu cândva bine!
- Cu mine nu te-oi lua,
Că eu, mândră, unde mă duc,
Nici e iarbă, nici e apă,
Nici e loc ție să-ți placă!
Și mândruțuțu că s-o dus
Și ea afară a ieșit,
S-o uitat pe prundurele,
Văzu două rândunele:
- Hei tu, pui de rândunele,
Unde voi că v-ați umblat?
- Noi numa că ne-am umblat
La târguț la Celigrad.
- N-ați văzut mândruțuțu meu?
- Ba, noi bine l-am văzut
Cu tri mândre de-mpărat:
Una pe brațe-l ținea,
Una patu-i așternea,
Alta păhare umplea.
Ea tare s-a supărat
Și foc rău l-a blestemat:
"Bată-te, mândruțuțu, bată,
Nu te bată alte rele,
Ci câte sărbători or fi,
Din culesul cânepii
Până-n ruptu cămeșii".
Și tare s-o scârbit
Gura i s-o mpleinit,
Fața i s-o veștezit,
N-o fost bună de iubit.
Familia, XXV (1889), nr. 16, p. 189.

*

BASILIU DOROȘ (1889)

Învățător. Publică 2 texte de dragoste în *Gutitul*. Este membru al Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș, dar și donator.

De dragoste

1.

Frunză verde, iarbă amară,
Badea meu din altă țară,
Oare ești tu suflet bun
De nu mai vii nicidecum!
Spusu-ți-am, bădiță dulce,
Alte plaiuri vei privi,
Alte flori vei mirosi,
Altă lume vei dori,
Alte fete vei iubi.

Gutitul, I (1889), nr. 11, p. 3.

2.

Frunză verde din cărare,
Cărăruța de la vale,
Colo-n vale la izvor
M-așteaptă badea cu dor.
Suflet rău ne-a băbonit,
Badea meu m-au părăsit.
Colo-n vale la izvor
Nu mai vrea nime cu dor.

Gutitul, I (1889), nr. 11, p. 3.

*

IOAN DOROȘ (1889)

Învățător. Publică 7 texte (hori și strigături) în *Gutitul*. Este membru al Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș, dar și donator.

(Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 47; Tit Bud, *Analele Asociațiunii...*, op. cit., p. 199).

De dragoste

1.

Am un bade dus departe,
Multe ape ne departe,
Nu-l aduce Dumnezeu
Nici de bine, nici de rău.

Gutitul, I (1889), nr. 13, p. 3.

2.

Auzit-am ieri la moară
Că vrea tata să mă-nsoare,
Căci umblu în sat la Floare.
Dar cu sila nu m-a face
Să ieu pe cine nu-mi place.

Gutitul, I (1889), nr. 13, p. 3.

3.

Frunză verde și una,
Rău mă doare inima,
C-am văzut pe mândruța
În brațele altuia.

Bată-mi-te Dumnezeu,
Să te uști de dorul meu!

Ardă cămașa pe tine
Cum arde inima-n mine!
Că urât m-ai înșelat,
Cu altul te-ai cununat.

Gutitul, I (1889), nr. 13, p. 3.

Strigături la joc

4.
Vino, lele, până-n prag
Și-mi dă gură când mă bag!
Vino, mândră, pân-la cruce
Și-mi dă gură când m-oi duce!
Gutinul, I (1889), nr. 13, p. 3.

5.
Mă dusei la prundul săc,
Dorul mândrei să-l înec;
Strigă frunza răchitei:
“Nu îneca dorul mândrei!”
Gutinul, I (1889), nr. 13, p. 3.

6.
Dragă-mi-i lelița-naltă,
Că-mi dă gură peste poartă,
Dar lelița mititea
Sare gardul și-o proptia
Și să fură de-i dă gură.
Gutinul, I (1889), nr. 13, p. 3.

7.
Sărutatul de cu seară
Te duce cu mândra-n țară!
Sărutatul cel cu dulce
Nici la un bine nu te duce!
Gutinul, I (1889), nr. 13, p. 3.

*

GRIGORIU VLAD (1889)

Originar din Apșa de Jos, a fost elev al Preparandiei române din Sighet, învățător. Publică 2 descânțece (Descânțec de bote - “pentru durere de grumazi, inflamațiunea glandulelor de la grumazi”-, și La mătrăgună, pentru măritiș) și un basm. De remarcat este că la descânțece descrie și procedeele magice.
(Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 47; Tit Bud, *Analele Asofiațiunii...*, op. cit.,

Descânțece

1.
Se luară 9 fete cu 9 bote, 9 jote,
Să luară 8 fete cu 8 bote, 8 jote,
Să luară 7 fete cu 7 bote, 7 jote,
Să luară 6 fete cu 6 bote, 6 jote,
Să luară 5 fete cu 5 bote, 5 jote,
Să luară 4 fete cu 4 bote, 4 jote,
Să luară 3 fete cu 3 bote, 3 jote,
Să luară 2 fete cu 2 bote, 2 jote,
Să luară 1 fată cu 1 botă, 1 jotă,
De la mine-i descânțecul,
De la D(umne)zeu i-i leacul
și veacul!
Gutinul, I (1889), nr. 1, p. 1.

2.
Fata se duce la câmp și sapă o rădăcină
de mătrăgună.
Duce sare și pâne de grâu și le pune în
locul de unde a săpat mătrăguna.
Își întoarce cămeșa pe dos și zice
rugăciunile, apoi, învârtind mereu în
mână mătrăguna, zice următoarele:
- Mătrăgună, doamnă bună,
Mărită-mă în astă lună,
De nu în asta, în cealaltă,
Mărită-mă după-olaltă!
Mărită-mă că mi-e vremea,
Că de nu mi-i mărita
Mare goagă te-a mânca,
Că de cap te-oi apuca,
De pământ cu tine-oi da,
Ca să știi că io-s mai tare,
Nu mă tem de-a ta mustrare.

p. 141).

Dar mătrăguna încă zice:
- Lasă buruiana să-nspice,
Că dacă a înspica
Apoi te voi mărita
După cine tu vei vrea,

Numai să ai voie,
După un fecior de stat,
Care-i mai frumos în sat,
Frumos și gazdă mare,
Să nu-ți facă supărare,
Fără să fii fericită,
Ca o muiere cinstită.

3.

Povestea unei fete împărătești

A fost odată un împărat și a avut o fată foarte frumoasă. Împăratul a avut un porcar, - porcarul tot se uita la fată de câte ori venia acasă de la câmp, și s-a îndrăgostit de dânsa.

Odată porcarul ce a gândit, ce n-a gândit, s-a dus în lume ca să dea de ceva om, care să-i spună ce să facă ca să iee de muiere pe fiica împăratului, fiindcă tare i-a plăcut de ea.

A mers cale lungă și s-a întâlnit cu dracul.

Dracul l-a întrebat:

- Unde mergi, omule?

Porcarul a răspuns:

- Mă duc să caut pe dracul.

- Stăi pe loc, nu te du mai departe, eu sunt dracul, ce vrei?

- Aș vrea să iau de muiere pe fata împăratului, și nu o pot lua nicidecum.

- Nu te teme, măi fecioraș, și nu fi supărat, că acel lucru e tare ușor; de mă vei asculta pe mine, prea ușor vei lua de muiere fata împăratului, numai de vei face ce voi zice eu.

- Bucuros voi face toate câte îmi vei porunci - răspunse porcarul - numai să o am de muiere.

Dracul i-a zis:

- Dacă îmi vei face contract pe vecie, o vei lua-o de muiere.

- Voi face bucuros.

Apoi au stat amândoi în mijlocul drumului, și dracul a scris contractul, și porcarul l-a scris.

Apoi i-a zis dracul:

- Acum te du acasă la curtea împărătească, și fata cum te-a vedea nu-i va trebui alt bărbat numai tu, și-apoi îți face nunta.

Sosind porcarul acasă a mers la curtea împăratului, și cum l-a văzut fata a și zis către tată-său și către maică-sa:

- Eu nu mă voi mărita după nime altul, decât după porcarul acesta, că de nu mă dați după el mă voi omorî!

Gutinel, I (1889), nr. 1, p. 1.

Auzind aceste cuvinte împăratul și împărăteasa s-a întristat foarte, și îndată a chemat pe toți domnii cei mari de la dietă și din alte locuri și s-au pus la masă cu toții ca să facă judecata.

Ce să facă porcarul?

Unul a zis să-l spânzure, altul să-l taie în bucăți, altul să-l împuște, altul să-l arunce în mare, altul să-l ducă în temniță pe veci. Așa se sfătuiau domnii, fără să știe ce să facă, până ce un domn mai bătrân a zis:

- Nu faceți acestui om niciun rău, nu-l omorâți, ci lăsați toate în voia lui D-zeu, că D-zeu știe ce face cu el.

L-a lăsat dară în voia lui D-zeu, l-a îmbrăcat în haine împărătești și a făcut nunta, le-au dat zestre, și toate au mers bine până la o vreme.

Însă împăratul a luat seama că tinerii nu umblă la biserică nici într-o sărbătoare; s-a supărat foarte împăratul.

Dar într-o zi ce s-a gândit împăratul, că au strâns 90 de preoți și au făcut rugăciuni trei zile și trei nopți, și atâta s-a rugat la D-zeu până ce a venit dracul și a aruncat contractul în mijlocul preoților zicând: "așteaptă tu, blăstămatule, că nu te-ai ținut de contract, că pe mine m-a mâncat rugăciunile preoților, că au citit rugăciunile marelui Vasilie, și de m-am băgat în piatră m-a trăsnet, de m-am dus la apă m-am înecat, de m-am ascuns în arbore m-a fugărit fulgerul, și tot rău am pățit oriunde m-am dus; dar ai noroc, că au cetit popii rugăciuni fierbinți, că acele te-au mântuit și te-au scos de la mine și acum nu-mi trebuiești mai mult. - Amin.

Gutinel, I (1889), nr. 1, p. 1-2.

Anamaria IUGA: Căpătaie de perină la rudă (p. 70-71)

**Din colecțiunea docenților români
din Maramurăș (1890)**

De la Preparandia română, susținută de
Asociațiunea pentru cultura poporului
român din Maramureș.

Colindă

1.

Colo-n jos, mai din jos,
La porțița lui Christos,
Domnului și a nost Domn,
Fac grecii o mănăstire.
Zidescu-o cu mare-ngrijire.
Cu ușorii de tămâie,
Cu ușile de făclie.
În dânsa cine-și cântară,
Și-nlontru și din afară?
Nouă popi, nouă dieci
Și pe atâța patrierci.
Slujba sântă cine o ascultă?
Că și-o ascultă Maica sântă,
Cu fiul micuț în brațe
Care tot zbeară și nu tace:
- Taci, fiule!
Taci, dragule;
Că eu ție ți-oi dărui
Cu ce te vei îndestuli:
Două mere, două pere,
Și vei merge-n rai cu ele.
Fiul plânge, nu mai tace,

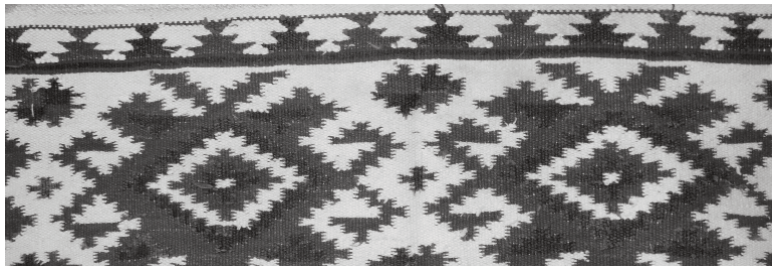
*

Maică-sa n-are ce-i face:
- Taci, fiule,
Taci, dragule,
Că eu ție ți-oi dărui
Ce-n lume mai scump va fi:
Păharul botezului,
Scaunul județului!
Fiul plânge, nu mai tace,
Maică-sa n-are ce face.
- Taci, fiule,
Taci, dragule,
Că eu ție ți-oi dărui
Ce-n lume mai scump va fi:
Câți coconi de acum s-or fa
Tu pe toți i-i boteza.
Această zi preasântită
Și sărbătoare mărită
Noi poftim ca să vă fie
La mulți ani cu bucurie.

Gutinul, II (1890), nr. 1, p. 2.

Reprodusă cu unele modificări în Tit Bud,
"Poezii populare din Maramureș", p. 66.

(Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit.,
p. 226-227).

SIE(OANUL) (1892)

Învățător în Șieu. Semnează în *Observatorul*, V, 1882, VI, 1883 articolele: “Seara de Crăciun”, “Necesitatea scrierilor populare, precum și a uneia foi scrisă în spiritul poporului român”. În *Familia* - 1891 și 1892 - publică 30 de “Doine și hore din Maramureș”, care vădesc grija culegătorului pentru autenticitate.

(Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 49-50; nu se reproduc 3 texte care se repetă la alți culegători - notă D. Pop.).

De amărăciune și necaz

1.
Atâta-s de supărat
Cum îi cerul de-nnorat
Când îi gata de tunat.
Atâta sunt de scârbit
Cum îi cerul de cernit
Când îi gata de trăznit.
Familia, XXVIII (1892), nr. 34, p. 402.

2.
Supărat ca mine nu-i
Numai puiul cucului
Când îl lasă mama lui;
Acela nu-i supărat,
Nu-i ca mine de seleac,
Că umblă din fag în fag
Și cântă ce i-i mai drag.
Mâncă găză de pe iarbă
Și i-i lumuța mai dragă.
Familia, XXVIII (1892), nr. 5, p. 54.

De înstrăinare

3.
Doru și țara străină
Face-ț-a fața bătrână
Și păru caier de lână.
Familia XXVII (1891), nr. 30, p. 352.

4.
La toți le-a cântat cucu,
Numai mie ganguru;

La toți le-o cântat mierla,
Numai mie pupăza,
Să mă duc, să-mi las țara.
Familia XXVII (1891), nr. 30, p. 352.

De dragoste

5.
Să știu cânta ca și cucu,
Nu m-aș strica cu lucru,
Aș umbla din fag în fag
Ș-aș cânta celui pribag,
Care m-așteaptă cu drag.
Familia, XXVIII (1892), nr. 5, p. 54.

6.
Zis-a badea de la oi
Să-i fac struț de izeroi.
Luni și marțea face-l-oi,
Miercuri, joi trimite-l-oi.
L-aș trimite, n-am pe cine,
L-oi trimite dar pe lună,
Luna merge chitilin,
N-a sosi-ntr-un an deplin.
L-aș trimite dar pe stele,
Să pot eu vorbi cu ele,
Dar steluțe-s tare multe
Și mă tem că l-or ascunde.
Familia, XXVII (1891), nr. 30, p. 352.

7.
Lasă, mândrulică, lasă,
Că ne-om face și noi casă
Unde-a fi pădurea deasă;

Și ne-om face și cămară
Unde-a fi pădurea rară;
Și ne-om face și grajduri
Ș-om băga vânt și neguri.
De ne-om fi, mândrucă, dragi,
Tot om băga boi și vaci;
De ne-om fi, mândră, urâți,
Be-om banii fiecăți,
Ș-amândoi om fi scârbiți.
Familia, XXVIII (1892), nr. 34, p. 402.

8.

- Hei, tu mândrulițu meu,
Decât noră mâne-ta
Mai bine, mândruț, m-oi fa
Tot un fir de otinteavă
La cel cornuț de dumbravă.

- De mine tot nu-i scăpa,
Că și eu, mândră, m-oi fa,
Tot m-oi fa un cosășel,
Un cosășel mititel,
Otinteava cosi-oi,
Noră mamei duce-te-oi.

- Decât noră mâne-ta
Mai bine, mândruț, m-oi fa
Albină mândră galbănă,
Ș-oi zbura peste țarină.

- Că și eu, mândră, m-oi fa,
Tot m-oi fa' un gornicel,
Și țarina închide-oi,
Noră mamei duce-te-oi.

- Decât noră mâne-ta,
Mai bine, mândruț, m-oi fa
Argințele mărunțele
La armeni în boldurile.

- Iară eu neguțător
Și prin bolduri băga-m-oi,
Argințele-oi cumpăra,
Mamei noră te-oi lua.

- Decât noră mâne-ta
Mai bine m-oi spînzura
De trupina cimbrului,

În mijlocul târgului,
Să se-nvețe maicele
Cum să-și deie fetele
Unde ele nu or vre(a).
Familia, XXVIII (1892), nr. 2, p. 18.

9.

Nu mă lasă, mama, nu,
Să mă iubesc cu mândru.
El tare s-o supărat
Ș-o ieșit de-aici din sat;
Când e coale la-nserat
Nu șuieră la palant.
Nu mă lasă, mama, nu
Să mi-l iubesc drăguțu
Pe ăsta fã(ră) pe altu.
Familia", XXVII (1891), nr. 25, p. 292.

10.

Nu stă masa-ntr-un picior,
Nici lumea dintr-un fecior;
Masa stă-n patru picioare,
Mai sunt feciori pe sub soare,
Mai de neam și mai de viță,
Nu ca tine rea sămânță;
Mai de viță, mai de neam,
Nu ca tine-un rău țigan.
Familia, , XXVII (1891), nr. 25, p. 292.

11.

Cântă păsăruica-n iarbă,
Trece mândru, nu mă-ntreabă,
Gândești că nu i-am fost dragă.
Putea-m-ar mândru-ntreba
De i-am fost dragă or ba,
Să nu-mi rumpă inima.
Familia" XXVII (1891), nr. 20, p. 232.
Reprodusă în Privighetoarea, II, nr. 15, p. 2;
Globul, I, nr. 4, p. 56.

12.

Eu, mândrucă, mă uitai
Printr-o oglindă de plai
Să te văd ce minte ai.

Tu atâta minte ai
Cât un prunc de șapte ai;
Tu atâta minte porți
Ca un prunc de șapte nopți.
- Hei, tu, mândruluțu meu,
Deie-ți ție Dumnezeu
Cu femeia cea dintâie
Tu să ai o coconiță,
Să-ți poarte apă-n temniță;

Cu cea de a doua oară
Rupă-ți-să ruda-n steag,
În cinci ani să fii beteag,
Și să ai un coconuț,
Să te poarte în căruț,
În căruț cu patru roate,
Pe la târguri, pe la toate,
Pe ulița creștinească
Oamenii te miluiescă,
Că și eu te-oi milui
Cu o coajă de mălai
Făcută de nouă ai;
Nici aceea nu ți-oi da,
Până nu te-oi întreba,
Dragă ți-am fost eu cândva?
Familia, XXVII (1891), nr. 28, p. 330.

13.
Urātu unde se lasă
Nu mai lasă trai în casă;
Urātu unde se pune
Nu mai face traiuri bune.
Familia”, XXVII (1891), nr. 28, p. 330.
Varianta foarte apropiată în “Ungaria”, VII,
nr. 1, p. 31.

14.
Săracile fetele,
Rău le merg lor trebile;
De au două, trei noroc,
Celelalte merg în foc;
De au două, trei tigneală,
Celelalte ard în pară.
Familia, XXVII (1891), nr. 28, p. 330.
Varianta identică în “Ungaria”, VII, nr. 1, p. 31.

15.
Spusu-ți-am, mămucă, ție,
Nu mă da în foc de vie,
Că mai sunt feciori cu clop
Și fete fără noroc,
Că mai sunt feciori în țară
Și fete fără tigneală.
Familia, XXVII (1891), nr. 20, p. 232.
Varianta identică în “Ungaria”, VII, nr. 1, p. 31.

16.
Strigă vecina din prag
Că ș-al ei fecior mi-i drag;
Taci, vecină, nu striga,
De-ți astupă fântâna,
Că-n fântână-i apă bună,
Câți o beau, toți se cunună;
Și eu am beut o dată,
Iată-mă că-s cununată!
Familia, XXVIII (1892), nr. 5, p. 54.

17.
Însoară-te, mândruluț,
Nu ți se cade cu struț,
Ți se cade cu nevastă,
Ca violei la fereastră;
Ți se cade cu coconi,
Ca violei printre flori;
Ți se cade cu mai mulți,
Ca violei între struți!
Însoară-te și trăi bine,
Nu mă uita nici pe mine,
Că și eu m-oi mărita,
Pe tine nu te-oi uita!
Familia, XXVII (1891), nr. 20, p. 232.

Strigături la joc

18.
Frumoasă lele am eu,
I s-ar cădea și-n hinteu,
Că-i frumoasă ca o rujă,
După ea inima-ți fuge.
“Familia” XXVII (1891), nr. 25, p. 292.

19.

Frunză verde frunzuliță,
Nu mă blăstăma, mândrucă:
Blăstăma-m-ai ș-oi muri,
Plânge-i și ți-i bănuî.

Familia, XXVIII (1892), nr. 5, p. 54.

20.

Măruț verde de gutii,
Mândruț, ce te-așa ții?
Nici ești frumos, nici găzduc,
Nici ochii tăi nu-mi plac;
Nici ai junci cu coarne lungi,
Nici ai unde să te duci!

Familia”, XXVIII (1892), nr. 5, p. 54.

21.

Somnu-mi-i ochișilor,
Dor mare sprâncenelor!
Ochii scapă să se culce,
Sprâncenele s-ar mai duce.

Familia, XXVII (1891), nr. 30, p. 352.

22.

Pe coastă la Șugatag
Nici îi iarbă și nici mac,
Nici e om să-ți fie drag.

Familia, XXVII (1891), nr. 30, p. 352.

23.

Urātu din ce se face?
Din omuț care nu-mi place!
Urātu din ce-i făcut?
Din omuțul cel tăcut!

Familia, XXVII (1891), nr. 30, p. 352.

24.

Urātu și traiul rău
Duce-te-or la făgădău!
Da’ dorul și traiul bun
Întorce-te-or de pe drum!

Familia, XXVII (1891), nr. 30, p. 352.

Variantă foarte apropiată în “Ungaria”, VII,
nr. 1, p. 31.

25.

Câte flori sunt pe răzor,
Toate strigă să mă-nsor,
Numa una de pe laz
Tot zice să mă mai las,
Că hrăni-m-oi de necaz.

Familia, XXVII (1891), nr. 25, p. 292.

Diferite

26.

Hori-ți, fată, horile,
Până-ți porți și florile,
Că dacă te-i mărita,
Horire-ai, nu-i cuteza,
În casă de socră-ta,
Afară de socru-tău,
La lucru de mutul tău.

Familia, XXVIII (1892), nr. 5, p. 54.

27.

Pe cel vârful de obcină
Este-un brad și se leagănă:
- Hei bradule, cetinule,
Ce te legeni așa tare?
- Cum să nu mă leagăn eu,
Vin maisteri de la Vișeu
Să mă taie drept în două,
Să mă facă șindili nouă
Să șindile(a)-o temnicioară,
Să robea fete fecioare
Și feciori fără musteață
Care-nvață-a strânge-n brață.

Familia, XXVIII (1892), nr. 34, p. 402.

*

TIT BUD (1893, 1895)

1.

Colindă de femeie măritată

Ce curți-s aceste,
Curți înalte, minunate?
Înainatea acestor curți
Sunt trei rânduri de pomuți.
La umbra pomilor
Șede doamna curților,
C-un pahar galben în mână
Tot închină și suspină.
Pe toarta paharului -
Scrisă-i raza soarelui;
Pe fundul paharului -
Scrisu-i spicul grâului
Și numele Domnului;
De unde ține cu mâna -
Scrisă-i luna și lumina.
Nicolae Densușianu, *Vechi cântece și tradiții populare românești*, Editura Minerva, București, 1975, p. 36 (nr. 60; mss. 4554, fila 406-496, Sat Șugatag, 6 apr. 1893; vz. și nr. 3 din colecția Tit Bud publicată integral în această antologie).

3.

Fata Pădurii

“Locuiește în pădurile mari și dese. Se drăgostește cu demonii și umple lumea cu demoni mici. Câteodată se arată ca o muiere foarte frumoasă și strică pe cel ce o vede”.

Chestionarul Nicolae Densușianu, mss. 4554, fila 500: Tit Bud, Șugatag, 31 XII 1895. În Adrian Fochi, *Datini și eresuri de la sfârșitul secolului al XIX-lea*, Editura Minerva, București, 1976, p. 121.

4.

Marțolea

În ziua de marți “femeile nu torc, se tem de Marțolea”.

Chestionarul Nicolae Densușianu, mss. 4554, fila 497: Tit Bud, Șugatag, 31 XII 1895. În Adrian Fochi, *Datini și eresuri...*, op. cit., p. 197.

2.

Colinda despre Sf. Ioan

Noi îmblăm și colindăm,
Pe la curți de mari boieri,
Dar boierii nu-s acasă,
Că-s în codri a vânare.
Nemica nu-și căpătără
Făr' un țapișor
Surișor.
Tins-a pușca să-l împuște:
- Vai de mine, nu mă împușca,
Că eu nu-s ce-ți pare ție!
Eu-s Ion, Sân Ion,
Nanașul lui Dumnezeu.
Maica mea m-a blăstemat
Să fiu fiară de păduri,
Nouă ani și nouă veri
Și p-atâtea primăveri.
Dacă acele l(e)-oi plini,
Gios la țară-oi coborî
Și om ca și voi oi fi,
Slujba sântă oi sluji.
N. Densușianu, *Vechi cântece...*, op. cit., p. 38 (nr. 65; mss. 4554, fila 496, Sat Șugatag, 31 dec. 1895; vz. și nr. 13 din colecția Tit Bud publicată integral în această antologie).

5.

Plugarul

“La s. Georgiu, tinerii iau o teleguță a plugului, pun în dânsa câte 2-4 juguri și se bagă în juguri ca boii, apoi pe teleguță pun pre gazda care a ieșit mai întâi cu plugul și cu crengi vrezii la juguri și cu clopoțele la grumazi. Pornesc de înconjură satul și se bagă prin râu sau prin vale, mânați fiind de alți tineri cu nuiiele verzi de mesteacăn”.

Chestionarul Nicolae Densușianu, mss. 4554, fila 497: Tit Bud, Șugatag, 31 XII 1895. În Adrian Fochi, *Datini și eresuri...*, op. cit., p. 230.

6.

La secetă

“La secetă mare, se fură clopotele de la biserică și se duce în râu sau în vale”.

Chestionarul Nicolae Densușianu, mss. 4554, fila 497: Tit Bud, Șugatag, 31 XII 1895. În Adrian Fochi, *Datini și eresuri...*, op. cit., p. 257.

7.

Strigoii

“Strigoii strică laptele și ia laptele de la vaci”.

Chestionarul Nicolae Densușianu, mss. 4554, fila 500: Tit Bud, Șugatag, 31 XII 1895. În Adrian Fochi, *Datini și eresuri...*, op. cit., p. 328.

8.

Vârcolacii

“Vârcolacii se prefac în bărbați, femei și lupi. Ei călătoresc peste câmpii iarna și e vai de cel pe care-l întâlnesc în cale. Vârcolacul poate face orice minune. La întunecime de lună, se crede că luna o mănâncă vârcolacii”.

Chestionarul Nicolae Densușianu, mss. 4554, fila 500: Tit Bud, Șugatag, 31 XII 1895. În Adrian Fochi, *Datini și eresuri...*, op. cit., p. 362.

9.

Zmeii

Zmeul “fuge noaptea cu lumina aprinsă și cine se ia după el se pierde pe veci”.

Chestionarul Nicolae Densușianu, mss. 4554, fila 500: Tit Bud, Șugatag, 31 XII 1895. În Adrian Fochi, *Datini și eresuri...*, op. cit., p. 371.

*

PETRU BILȚIU DĂNCUȘ

Colecțiune de hori, strigături, glume și basme culese din popor, cu scopul de a compune o icoană vie a modului de viață și cugetare a săteanului român.

Ieudul Maramureșului e fără îndoială una dintre comunele privilegiate în direcția cercetării și colecționării valorilor spirituale ale poporului, De aici au cules multe nestemate folcloriștii români Ion Bârlea, Tache Papahagi, Tiberiu Brediceanu și compozitorul maghiar Bela Bartok. O nouă colecție, neunoscută până acum, vine să îmbogățească zestrea folclorică a Maramureșului, și, lucru tot atât de esențial, să aducă unele clarificări în istoria folcloristicii. Această colecție a fost realizată la sfârșitul secolului trecut. Tipărint-o acum, o undă de regret ne stăpânește totuși: n-a fost găsit întregul manuscris, din care lipsesc, cum deducem din titlul ei lung, basmele și glumele. Ceea ce a fost salvat recomandă însă colecția lui P. Bilțiu-Dăncuș ca un moment de seamă în prospectarea folclorului maramureșean.

Petru Bilțiu alias Dăncuș de Ieud, cum îi plăcea să semneze, s-a născut la 1 iulie 1863 în Călinești, județul Maramureș, într-o familie de țărani mândri, posesori de vechi embleme heraldice. Prima emblemă, de la 1400, simboliza un corn de lună cu trei săgeți deasupra. A doua, de mai târziu, conținea un coif cu trei flori deasupra, interpretată de pictorul Tr. Bilțiu-Dăncuș ca o dovadă a gustului pentru frumos în familia sa.

Învățător la Ieud, timp de 26 de ani, P. Bilțiu s-a distins atât prin dragostea și pasiunea pentru ridicarea culturală a satului, cât și prin militantismul său pentru drepturile românilor.

A fost trimis la școală prin grija mamei sale, o pricepută țesătoare, care a pus “grițar lângă grițar, zlot lângă zlot” pentru a-și da copilul să învețe carte la preparandia de la Gherla, unde învățase și Ion Bârlea, celălalt folclorist maramureșean. Acolo a fost supravegheat de canonicul Ștefan Bilțiu-Dăncuș. Devine după școala de la Gherla docent la Vișeu de Jos (aici îl va fi cunoscut sau va fi auzit de Ioan Pop Coman, care a funcționat în Vișeu de Sus, cel care a pulicat poezii populare în “Familia”), și în sfârșit docent primar în Ieud. În primul an a instruit pe “incipienți”, un alt docent primar având în seamă pe “progresiști”, elevii mai avansați.

Multe piedici i-au fost puse în cale docentului din Ieud.

Inspectori răuvoitori au căutat să-l “smintească din cale”, să-i micșoreze sau chiar anuleze sentimentul național. Povestește, astfel, unui prieten, într-o scrisoare din 25 dec. 1887, cum s-a desfășurat inspecția de la 16 martie 1886, când copiii, spre mândria învățătorului, au răspuns “fără smîntă” (greșeală) la întrebări și iscodiri.

Pentru priceperea și devoțiunea sa ieudeni au hotărât să-i sporească salariul cu 100 de florini din remunerația capelanului.

În urma unui examen a ajuns docent primar cu un salariu de 300 de florini. A înființat și a fost președintele Uniunii învățătorilor români din Maramureș. Cei care l-au cunoscut au apreciat la P. Bilțiu patriotismul ardent, dragostea de limbă și neam, slujirea cu înaltă răspundere a țărânimii maramureșene. În spiritul acesta și-a educat fiii, șase la număr. Fiul său, pictorul Traian Bilțiu Dăncuș și-l amintește cu venerație: “Însuși fiu de țăran, ducea aceeași viață aspră, la coasă, la sapă, ca țăranii - și luptând împotriva tiraniei asupra toare de atunci îi apăra și îi învăța în toate împrejurările. Orator înflăcărat, în adunări, mic de statură, se suia pe masă pentru a fi văzut. Scria versuri; la prohoduri mari și mici, jelaniiile lui versificate puneau în hohote de plâns tot satul, iar duminicile, când i se mai desmorțeau mâinile din lucru “cioplea” câte o poezie cu tâlc pe seama celor mulți (pe care o trimitea) la “Tribuna” de la Arad (*Ce-i Marmăția?*)”.

P. Bilțiu-Dăncuș a murit la 44 de ani, la 28 mai 1907, “consumat de firea lui clocotitoare în lupta aprigă cu persecuțiile maghiare și necazuri”, cum mărturisește feciorul său. De pe patul sfârșitului, a lăsat feciorilor săi următorul testament patriotic: “Copii! V-am crescut români! Decât să vă știu că vă lepădați vreodată de limbă, de lege și neam, mai bine v-ași scoate ochii de acum, să cerșiți din casă în casă. Să nu uitați!”.

Fiind însuflețit de ideile nobile ale unor cărturari români patrioți ca Gh. Șincai și Simion Bărnuțiu, citind pe M. Eminescu și publicații de seamă ca “Gazeta Transilvaniei” și “Tribuna”, P. Bilțiu a așternut pe hârtie și câteva poezii originale străbătute de elan patriotic.

Când poate fi localizat în timp începutul interesului pentru creațiile populare al lui P. Bilțiu? Cu siguranță nu putem fixa decât anul 1893, când răspunde amplu, în 28 de pagini mari, la *Chestionarul* lui N. Densușianu. Răspunsurile (conținând legende istorice, informații geografice, etnografice, folclorice, lingvistice) pot fi deci considerate atestatul dintâi al preocupărilor lui Bilțiu pentru viața spirituală a poporului, pentru creațiile sale artistice. Siguranța și amploarea răspunsurilor dovedesc preocupări mai vechi.

P. Bilțiu este unul dintre acei învățători, ca Mihai Șerban (Săpânța) și Florian Danciu, care s-au angajat cu seriozitate în mișcarea folcloristică a Maramureșului, mișcare impulsionată de apelul lui Tit Bud publicat în 1890 în ziarul “Gutinel”. Manuscrisul lui P. Bilțiu dovedește că între el și vicarul Bud au existat relații strânse, despre care vom vorbi. Astfel, confruntând manuscrisul lui Bilțiu cu colecția lui Tit Bud apărută în 1908 e ușor de văzut că aproape 70 de piese din manuscris au fost publicate de Bud. A pune problema că Bilțiu le-a copiat din colecția lui Bud e imposibil: colecția a apărut abia după moartea lui Bilțiu.

Piese 3, 4, 8 și 10 se află la p. 50, iar piesa 11 la p. 50-51.

Piesele 12 (cu două versuri eliminate), 13, 14, 15, 16, 18 și 19 se află la p. 51. Piesele 20, 22 (cu două versuri eliminate), 23, 24 (cu primele două versuri eliminate iar cu ultimele patru luate separat), 29, 30, 37, 38 se află la p. 52.

Piesele 39, 41, 43 (cu versurile inversate, primele două la sfârșit), 45 (cu primul vers rupt în două), 46 (divizat), 47 și 48 se află în colecția Tit Bud la p. 53.

Piesele 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56 (cu câteva eliminări), 57 și 58 se găsesc la p. 54.

Piesele 72, 73, 75, 76, 77, 78, 79 se găsesc în colecția Bud la p. 56.

Piesele 89, 90, 91, 92, se găsesc la p. 25, iar piesele 94, 95, 98 și 97 se găsesc la p. 26,

Deci un număr de 60 de Țipurituri din manuscrisul lui P. Bilțiu se pot citi, cu neesențiale deosebiri, în colecția lui Tit Bud. Și este foarte concludent că nu se găsesc oricum, ci așezate chiar în ordinea din manuscrisul Bilțiu.

De asemenea o suită de cîntece de cătănie (numărând 183 de versuri) se regăsesc cu un minus de patru versuri, în colecția lui Bud.

Din rândul baladelor credem a fi fost publicate din colecția lui Bilțiu următoarele piese: *Horea Firulinei, Tâlhariul, Horea frunzei*.

Deosebirile care se constată față de colecția manuscrisă a lui Bilțiu nu pot fi puse pe seama folosirii unui alt informator, ci pe seama “coregerilor” operate de Tit Bud, fapt ce a fost confirmat chiar de folcloristul Al. Țiplea, care i-a pregătit colecția pentru tipar, alcătuiindu-i și glosarul. Faptul e și mai evident atunci când constați copieri greșite după manuscrisul Bilțiu, cum este versul *Dacă n-am drăguță mică* ce se poate citi în manuscrisul Bilțiu sub forma *Dacă mi-i drăguța mică*. De asemenea versul *Că mi-a pune punte-n vale* se citește corect la Bilțiu: *Că m-a pune punte-n vale*.

Pentru a nu spori aceste însemnări vom da și câteva exemple de felul cum a transcris Tit Bud unele poezii:

Horea lui Ion Berciu

Bilțiu

a malini

soru-sa-i

preste

s-o

mununile

l-o jelit

Bud

de mălin

soru-sa

peste

s-a

cununile

l-au jelit.

Din manuscrisul lui Bilțiu, manuscris aflat acum într-o stare destul de rea, s-au pierdut basmele și glumele, fapt care atrage și alte neajunsuri: unele piese nu au indicații asupra sursei. Primele capitole (*Necazurile românului strigate la joc, De-ale codrului, De-ale robilor, De-ale străinătății*) au fost culese din Ieud și din Vișeu de Jos, capitolul următor având chiar în titlu

specificația locului de unde au fost culese: Călinești. Starea manuscrisului a făcut ca unele versuri să nu fie lizibile, fapt care a dus la eliminarea lor. Am considerat că o selecție din răspunsurile lui Bilțiu la *Chestionarul* lui N. Densușianu sporește valoarea acestor pagini.

N-am reprodus aici nici un vers la morți deoarece fiul folcloristului spunea foarte clar că versurile erau creația lui P. Bilțiu: “la prohoduri mari și mici, jelaniile lui versificate puneau în hohote de plâns tot satul”.

Cunoscut până acum specialiștilor doar prin faptul că a transcris și organizat *Viflaimul* (Piesa aceasta religioasă a fost publicată de Ioan Bilțiu-Dăncuș, fiul folcloristului, cu titlul *Betleemul*, în Tipografia Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș, 1924) pe care i l-a publicat Tache Papahagi în *Graiul și folclorul Maramureșului* (1925), p. 183-201, P. Bilțiu-Dăncuș își va ocupa, sperăm, prin publicarea colecției sale, chiar redusă cum se prezintă ea acum, un loc binemeritat în folcloristica Maramureșului.

Publicarea colecției sale de folclor maramureșean conferă concretețe, un sens, peste decenii, versurilor naive dar vibrante ale învățătorului ieudean:

Pe altarul națiunii
N-am să pun comori de preț,
Dar cu vorba-nțelepciunii
Voi spori al ei tezaur.

(În Dumitru Pop - *Folcloristica...*, op. cit., p- 287)

IORDAN DATCU

Anamaria IUGA: Cover maramureșean

PETRU BILȚIU alias DĂNCUȘ DE IEUD (1893)

Colecțiune de hori, strigături, glume și basme culese din popor, cu scopul de a compune o icoană vie a modului de viață și cugetare a săteanului român

(Titlul complet al colecției. Nu s-au păstrat însă glumele și basmele.)

LIRICE

Necazurile românului strigate la joc

1.
Taci române și-nghițește
Și toate le sufereste,
Că nu doarme Dumnezeu,
Ți-a da bine după rău!
 2.
Cât (v)a fi cruce de brad,
Dumnezeu nu te-a lăsat!
De-a crește pe brad neghină,
Dușmanii te-or face tină.
 3.
Dă, Doamne, la lume bine
Și mie de mi se vine!
Dă, Doamne, la lume parte
Și mie de mi se cade!
 4.
Zis-a mândra că m-a scoate
De la rele, de la toate,
De la două nu mă poate,
Că de cumva ar putea,
Scoate-s-ar întâi pe ea.
 5.
Cătu-i Maramureșu,
Nu-i copil ca eu și tu
Când ne-ntâlnim cu jocu.
6.
Io-s copil de Mureșian
Să nu mă mai uiți șiohan!
Tare-s ca de bolovan
Și nu mă tem de dușman!
 7.
Portul sau costumul
Cămeșuța mea-i lărguță
C-o făcut-o a mea mândruță
Pentru ce i-am dat guriță.
Cojocu mi(-e) românesc,
Flori mândre-l împodobesc:
Galben, albastru și roșiu,
Tocma cumu a portat moșiu.
Clopuțiu mi(-e)-nșinorat,
De struți în gios e plecat!
Peana dreaptă-i-e turtită,
Cu bumbuști îi împistrită.
Cioarecii mi-s românești,
Nu-s ca ciucurii domnești!
Cioarecii mei îs largi,
Cum li-s la români mai dragi!
Guba mea-i de păr de oi,
Tare-i ca pielea de boi,
Pentru-acea o tragu domnii
Doară or putea beli (o vor)
Lasă tragă și tot tragă
Până țin lucru de șiağă
Și până li(-e) lumea dragă.
Tragă-mă cât or voi,
Până ce poți suferi,
Că dacă m-oi mânîe

Apuca-oi o nuie,
I-oi îmblăți rău cu ea.
Cureaua mea-i cu aramni (arămi)
Și cu șiese cataramni,
Din afară-i cam roșie,
Tocma cum îmi place mie.

Caracterul

8.
Strigă oamenii pe noi
Ca și birîșii pe noi
Că săm nește tâlhăroi
Și beutori și curvoi.
Lumea strigă, da mințește,
Noi ne purtăm omenește,
Cum se cade, voinicește!

9.
Cătu-i lumea de-a lungu
Nu-i copil ca românul,
.....
Romănu-n pământ muncește,
Cu gre sudoare trăiește
Și pe mulți flămânzi hrănește.

.....
Cum, Doamne,-i putea trăi
Cu dușmanii acești?...
Fără-i musai a-i pocni:
Cu lemnu stegiarului
Den vârful pietrarului
Până i da dracului
Să și-i ducă-n țigara lui!
(Din mss. lipsesc câteva versuri. Ele pot
fi citite în colecția Tit Bud, *Poezii
populare din Maramureș*, 1908)

10.
De-ași trăi numai un an,
Să pun mâna pe dușman,
Să-mi fac pumn de bolovan,
Să-l fac foiu de la țigan;

Să-i fac capu ca bumbacu
Și pielea ca căpeneagu,
Că destul i-a fi săracu.

11.
Nu gândească dușmanu
C-a trăi cât pământu
Și-a fa câte i(-i) gându;
C-a trăi un an ori doi
Și s-a duce de la noi;
Și-a trăi o zi ori două
Și ne-a lăsa lumea nouă.
Nu gândească fiecare,
Că m-a pune punte-n vale;
Că și punte de m-a pune
I(o)-oi face câte-o minune
Să se pomenească-n lume.

12.
Eu n-am grija domnilor,
Știu că nu trăiesc cu-a lor.
Trăiesc cu munca de drept,
Pentru-aceea-s lat în piept,
Și eu trăiesc cu dreptate,
Pentru-aceea-s lat în spate.

13.
Mulți îs domni și cu ciucuri,
Nu mănâncă toți prescuroi,
Ci trăiesc după pluguri.
Mulți îs domni și cu nădragi,
Nu mănâncă toți colaci,
Ci trăiesc ca cei săraci.

14.
Stau în loc și mă gândesc
De ce focul bătrânesc?...
Știu că nu mi-am bătrânit
De coarne de plug șiind,
Nici prin iarbă cosind.
Bătrânit-m-o doru,
Doruțiu și urātu.

Dorul cel de pribegie
Și urâtul de robie
Că-s rob în a mea moșie.

15.
Stau fetele și mă-ntreabă
De ce port cămeșia neagră. -
Eu le spun c-așia mi(-e) dragă;
Soponită mi-i urâtă,
Neagră mi-i rânduilită
Că mi-i inima cernită.
Cum, Doamne, n-oi fi scârbit?
Cât în lume mi-am muncit,
Și tot nu mi-s odihnit;
De la prânz până la cină
N-am nici leacă de hodină.
Doamne, Dumnezeul meu,
Dă-mi și bine după rău!

16.
Frundză verde, frunziulică,
Fost-am om, n-am fost nemică.
Maieran crescut în fân,
Să cinstesc omul strein,
Maieran crescut în iarbă,
Să cinstesc omul de trabă,
Că m-o uns mama cu unt,
Să fiu tuturor plăcut,
Și m-o scăldat mama-n zară,
Să fiu plăcut la o țară.

17.
Fruzulea de pomitiariu,
Nice fur, nice-s tâlhariu,
Numa-mi place-a-mbla calariu
De la Ieud la Satmariu
Dup-o fată de notariu;
Nice fur, nice-s om rău,
Fără-mi place-a-mbla bălău
De la Ieud la Vișeu
Dup-o fată de birău.

18.
Domnule nemeș-birău,
Nu ținea pe mândra rău
Pentru ce o iubesc ieu.
Câte flori îs pe Poiană
Nu-i nici una ca Ileană;
Câte flori în grădinuță,
Nu-i floare ca Măricuță!
Între-o mie și-ntre-o sută
Ca Anuța nu sărută!
Între-o sută și-ntre-o mie
Nu iubește ca Marie!

19.
Nemica nu strică omu,
Numai mândrele și somnu.

20.
Până-i omul tinerel
Leagă-se dorul de el!
Dacă omul bătrâne(ște)
Leagă-se și nice pre.

21.
Alune cu creanga-n prund,
Rău-i tânăr și bolund!
Alune cu creanga-n drum,
Rău-i tânăr și nebun!
Fruzulică ca de linte,
Rău-i tânăr fără minte!

22.
Unde văd copilele
Tragu-mă ca cânele!
Dragi-mi-s cocoanele
Ca la popi icoanele,
Și mi-s dragi copilele
Ca la popi psaltirile.

23.
Cine n-a joca cu noi,
Crească-i coarne ca la boi!

Cine nu s-a băga-n joc,
Crească-i flitul ca la porc!
Cine-n joc n-a chiui,
Draguțioara i-a muri!

24.

Altul

Moara-a ta, rămâie-a mea,
Ce-mi e mie de-a coalea!
Crepe lumea de mânie,
Numai mândra mea rămâie
Pentru ce mi-e dragă mie.
Toată lumea-mi strigă-n poară
Pân-ce-mi țin o drăguțioară!
Toată lumea-i mânioasă
Pe mândra pân ce-i frumoasă!

25.

Frunziulică de prin fân,
Dulce-i gura de român,
Nu ca ceea de strein,
C-aceea-i ca de pelin!

26.

Frunziulea de rostopască,
Dulce-i gura la Parască,
Că-i copilă românească!

27.

La copila de român
Tremură-i țițiile-n sân,
Dar la biata unguroaie
Spânzură-i ca la lupoaie.

28.

Pentru omul care-mi place
Orice lucru greu ași face!
Cu omul care mi-i drag
Toată noaptea-mi țin vileag!
Dimineața nu-s beteag!
Cu omul ce mi-i urât
Țin vileagul potolit
Și nu-s vesel nicidecât.

29.

Dragu-mi-i omuțul mare,
Și pe mers și pe cărare,
Da omuțiul mititel
Feri-me, Doamne, de el!
Și femeia mititea
Feri-mă, Doamne, de ea!

30.

Nevasta ce avea bărbatul mic

De-i bărbatul cât un cui,
Grija-i toată-n capul lui!
De-i bărbatul cât un pai,
Tot el cumpără mălai
Și gândește de-a meu trai!

31..

Dialog între amorezați

Auzit-am, mândră, ieu
Că te ține mă-ta rău
Pentru ce te iubesc ieu!
Spune, mândră, mâne-ta
Să-și îngrădea(scă) grădina
Tot cu lin și cu pelin,
Ca noi să nu ne-ntâlnim,
Mai mult să nu ne iubim,
Să-i fie voia deplin.
În grădină-o strungă lasă,
Tot pre deptu (vizavi) a voastă casă.
Când și-a răsări luna,
Mi-oi stâmpăra anima.
Noi, mândră, ne-om întâlni
Dorul ni l-om potoli
Sâmbăta câte o dată,
Domenica ziua toată!

Fata

Mândruluț, floare domnească,
Dumnezeu mi te trăiască!

Vino la noi, n-avea grije,
Zică mama câte-a zice,
Că ori câte-a isprăvi
Pe noi nu ne-a despărți.
Că ieu tot a ta voi fi,
Măcar ea nu s-a-nvoi.

Feciorul

Hei, tu, mândrulica mea,
Te-am iubit de mititea,
Te-oi iubi-n viața mea,
Măcar mamă-ta n-a vrea!
Te-am iubit de mititică,
Nu te-oi lăsa nici de frică
Și mă-ta n-a ști nemică!

Fata

Tu, mândrule, tu ai fost
Aseară la gardul nost!
Eu, mândruț, te-am cunoscut,
Cu capul când mi-ai făcut
Să mă duc să te sarut!
Tu, mândrule, tu erai
Aseară când șuierai!...
Eu, mândruț, te-am cunoscut
Pe la noi când ai trecut,
Pe ulița din Ieud!
Dar nu m-o lăsat mama
Să mă duc la dumneata,
Oleac-a te săruta,
Să-mi mai stâmpăr inima!
Vină, mândruț, mai astară,
C-om fi laolaltă iară,
După șioprul cel de fân
Ne-om săruta chitilin
Și ne-a fi voia deplin!

32.

Feciorul înșelat

Zis-ai, mândră, că-i veni
Pe valea cu vișinii,

Și-ai mințit că n-ai venit,
Numai cât m-ai celuit!
Celuiască-te lumea,
Cum mi-ai celuit mintea;
Celuiască-te corbii,
Cum mi-ai celuit ochii.

Fata

Mândruluț, floare domnească,
Toată lumea te urască
Pân'ce te-ai dus la Parască.
Sus e ceriul de pământ,
Mulți oameni de câne sunt;
De câne-i și mândrul meu,
El gânde(ște) că nu știu eu!
Dar eu știu destul de bine
Că tu, bădiță, ești câne
Și-ncă puni vina pe mine
Ca să te scoți din rușine.

Feciorul

Mărită-te, mândra mea,
Mărită-te, nu șidea,
Nu trage nădejdea mea,
Că mai mult nu mi-i vedea!

Fata

Bată-te, mândrule, bată,
Dragostea adevărată
De 7 ori dup-olaltă!
Cearcânul de p'ângă lună
Și dreptatea mea cea bună;
Cearcânul pe p'ângă soare
Și dragostea mea cea mare,
Veci să n-ai astâmpărare!
Mânca-te-ar, mândrule, -amarul,
Când vei merge-n drum cu carul,
Și carul să ți se strice,
Multă trudă te mănânce!

Mori-o-ai neînsurat,
Cum mă lași tu cu bănat!
Și să mori fără spovadă,
Cum mă lași tu supărată!
Mândruț, nu te-oi sudui,
Nici bine nu ți-oi gândi
Că mă potui celui!
Mai rău nu te-oi blastema,
Făr' să-ți crepe inima
Că mi-ai celuit mintea!

33.
Frunză lată cât palma,
Scârbită mi-i inima,
Nu-i doftoru s-o tocmea(scă).
Nici doftoru, nici împăratu,
Fără cine o-a stricatu;
Nici doftoru, nici doftorița,
Făr' mândru cu-a lui guriță.

34.
De-ai fi, mândră, de român
Ți-aș porta doruțu-n sân;
Dar, mândră, ești de arman,
Nu ți l-oi purta șiohan!

35.
De-ai fi, mândră, de-mpărat,
Nu-mi trebe-a tău sărutat,
Dac-odată m-ai lăsat!
De-ai fi, mândră, de vlădic,
Nu-mi mai trebe-a tău iubit,
C-odată m-ai celuit.

36.
Tu, mândrucă, ți-ai gândit
C-oi fi tare bănuit
Și mi-oi bea apă din tău
Și-oi muri de dorul tău.
Eu beau apă din izvor
Și de tine n u mi-i dor
Că n-ai fost mare odor,

C-ai umblat tot rumenită
Și cu sugna târguită
Să-nșieli lumea cu frumseția,
Holteii cu hireșeția.

37.
Ahaha, cu ciuma ta!
Zis-ai că te-ai mărita,
Dracu ți-o văzut nunta!
Poate o-ai făcut noaptea
Și-o trecut domineca,
Domineca-ntâie-n post,
Să nu știu eu când o fost!

38.
Când va fi nunta mândrii,
Eu m-oi culca și-oi dormi
Pe pragul besericii,
Să văd cine m-a trezi;
Și-oi merge și m-oi culca,
Să văd cine m-a scola!

39.
Mândra mea s-o lăudat
C-aseară gura mi-o dat,
Și-o mințit, i-a fi păcat,
Că numai cât m-o sărutat.
Ea se poate lăuda,
Mie nu mi-i de dânsa,
Numai mi-i dragă gura
Și îmi place a o-nșielă!
Că-s copil moroșienesc,
Cum voiesc așa iubesc,
Și fetele-și bănuiesc
Că dacă le nebunesc
N-am ce să le isprăvesc!

40.
Mândruluț cu păr sucit,
După tine-am nebunit,
Șiezi la noi, dac-ai venit,
Nu mă lăsa de urât!

Mândruluț cu păr tăiat,
După tine-am căpiat,
Șiezi la noi, dac-ai intrat,
Nu mă lăsa cu banat!.

41.
Toate mândrele-s betege
După cei cu căpenege!
Și-a mea mândruță-i beteagă
După cel cu cușmă neagră!
Și-a mea mândră-i supărată
După cel cu curea lată!

42.
Pârăuș pe lângă moară,
Pe dânsul curge cerneală
Să-mi negresc ieu cămeșă
Că m-o urât drăguța!
Eu decât că o-i negri,
Mai bine o-i soponi
Cu sopen de la Turda,
Altă mândră mi-oi afla!
Mai frumoasă ca dânsa!
De o mândră nu mult fac,
Nu-mi bag grije multă-n cap;
Ce-mi pun clopul pe ureche,
Mă iubesc destule fete!
După ea nu-s supărat,
Că altele mi-am aflat!

43.
Măcar îs copil strein,
Fetele la mine vin!
Măcar îs copil sărac,
Fetele la mine trag!

44.
Acela-i copil de seamă
Care are bani de-aramă!
Acela-i copil de rând
Care are bani de-argint!
Acela copil mi-i drag

Care strigă “cea, Vireag”!
De-acela copil mi-i dor
Care strigă “cea, Bodor”!
Și ști’ ara pe răzor!

45.
Vita-i diug, banii se duc,
Da’ iosagu-i găzdușiagu!
Și omuțiul bun, săracu!...

46.
Hop! și hop! c-așa-i la joc,
Să nu steie nime-n loc!
Trage des, c-amu mă-ndes
Ca și capra prin ovăs!
Zi(i) mai sus că ți-am mai spus,
Mire n-am fost de cându-s!
De-oi agiunge-n sărbători,
Mâna-voi trei pețiori,
Să fiu mire de trei ori!
Ține larg c-așia mi-i drag
C-așia joacă cel pribag!
Țîpă rar, c-acum mă car,
Ca și capra prin șiuvar!

47.
Cine-a făcut casa largă,
Fostu-i-a lumuța dragă!
Cine-a făcut casa strâmtă,
Fostu-i-a lumea urâtă.

48.
Cine-a făcut jocuțu
Nu l-ar prinde focuțu!
Cine-a făcut aici joc,
Dumnezeu-i deie noroc,
Ca sămânța-n bosuioc:
Dumnezeu-i deie viață
Ca sămânța-n mintă creață!

49.
Lelișoară, mucii-ți merg,
N-am o cârpă să te șterg.

Te-aș șterge cu un cocean,
Ești fată de bocotan!

50.

Nu striga, frate, -n ocară,
Că-i ieși pe ușă-afară.
Nu striga, fârtate, -n but,
Că de tine nu mă uit
Că cameșa mea-i de ghieme
Și de tine nu se teme!

51.

Tu cu-a tale strigături,
Nu-i mai merge seara-n șuri
Nici în poduri de grajduri!
(la fete, de mas peste noapte - n. ed.)

52.

Nici aceasta nu-i așa,
Fără gura ta ce-a rea!
Nu-i de vină-a cui e gura,
C-așa merge strigătura.

53.

De ași fi bun de lucrat
Precumu-s bun de jucat,
Fi-o-ași putred de găzdac.

54.

Unde m-aduse dracul,
La cea casă cu jocul!
Nici dracul nu mi-i de vină
C-am picta cu capu-n tină!

55.

Unde joc cu frații mei,
Cum ar paște mielușei
Și vacile cu viței,
Primăvara pe munciei.
Unde joc cu streinii,
Cum ar paște dibolii
Și găștele cu porcii!

Unde joacă văr cu văr,
Tot miroas-a călupăr!
Unde joacă văr cu vară
Tot miroas-a primăvară!

56.

Pentru tine, dor pustii,
Pusu-mi-am casa-n Gutâi
Și-acolo mă duc să mâi
Cu mândra p-un căpătâi
Că-n cel cornuț de Gutâi,
Mândră curte-mi zugrăvii,
Cu cătane o-ngrădii;
Cu cătane de român,
Cu bote de lemn bătrân,
De nu se tem de păgân,
Nici de jendari când vin!
Pentru tine, dor secret,
Pusu-mi-am casa-n făget,
Și-acolo mă duc să șied
Tot pe mândra să o văd!

57.

De-ași mori când ași dormi,
Nu mi-ași tare bănui
După cât de bine mi-i!
De-ași mori când aș fi beat,
N-ași fi tare supărat
După cât bine-am lăsat!

58.

Mori, lume, să mor și ieu,
Că trăiesc tare cu greu!
De-ai arde, lume, cu foc
Nu m-ași clăti dintr-un loc
Pe ciudă c-avui noroc
Cât ar arde-un păr în foc!
De-ai arde, lume, cu pară,
N-ași ieși din cas-afară
Pe ciudă c-avui tigneală
Nici de-ameazăzi până-n seară!
De-ai arde, lume, cu vânt,

Nu m-ași duce să te stîng,
Ce-ași sări să te aprind,
Cu 3 părți de lemne verzi,
Să arzi, să nu te mai vezi!
Cu o parte mai uscate,
Să arzi, lume, jumătate
Că de tine n-avui parte!

59.
Mândruță cu casa-n colți,
Iubește-mă de mă poți...
Dacă nu și nu și nu,
Sărută-mă și te du,
De nu ți-a fi greu drumu!

60.
Vină, mândră, și mă vezi
Până ce-s holdele verzi,
Că dacă s-or gălbeni,
5 și 6 mi-oi găsi
Și tu nu mi-i trebui!
Vină, mândră, și mă-ntreabă
Până mi-i cămeșa neagră,
Că dacă mi oi spăla,
Multe mândre mi-oi afla,
Mai mândre ca dumata,
Singură te-i văieta
Tocma pentru vina ta,
Și ieu nu te-oi asculta!

61.
Tot voi bea cât bine-l am,
Știu că nu-l voi bea-ntr-un an!
Tot voi bea cât voi avea
Pentru sănătatea mea,
N-am cui strînge și ținea!
Tot oi bea până-n horincă
Și tot nu mi-a fi nemică!
De când beau și nu mă-mbăt
S-a făcut vinul oțiet
Și palinca lapte fiert!

62.
Paharul care-i jocat
Tot așteaptă răsturnat!
Paharul care-i sucit
Tot așteaptă prăvălit!

63.
Dragă mi-i uiaga plină,
Lelea care nu-i bătrână!
Dragu-mi-i paharul ras,
Badea tânăr nu rămas;
Dragu-mi-i paharul plin,
Badea tânăr, nu bătrân!

64.
Acesta l-oi bea de sus
Că mi-i drag cine l-o pus!
Acesta l-oi bea de tăt
Că mi-i drag pe cine văd.

65.
Nici ca asta beutură
N-ai beut, săracă gură!

66.
Gura mea numai se-ntrece,
Dar de-aceste ar bea vro zece!
Gura mea de-acea-i făcută,
Să beie horincă multă,
Că și cine o-a făcut,
Multă horinc-o beut!

67.
Cine m-o făcut pe mine
Nu și-o făcut nici un bine,
Fără poznă și rușine!

68.
De-ași ajunge atâta
Să se mărite mândra,
Să văd cine o-a lua.

69.

Însura-m-ași, însura,
Nu știu pe cine-ași lua.
Ași lua de-aici din sat,
N-or merge, că-s blastemat.
Duce-m-ași în jos pe sate,
Cheltuială-i și-i departe
Și fetele-s blastemate.

70.

Când a fi nunta la voi,
Aceia ți-or fi țiptoi
Că nu te-i hrăni de doi;
Și-acelea ți-or fi mâncări
Îngroșate cu piperi,
De-i sorbi, ti-i uita-n ceri!

71.

Merge hâda la zaton
Cu o cute de sopen,
Să se spele ca de domn!
Eu mă spăl cu apă rece
Și pe hâda o-i întrece!

72.

De-ar fi fata cât de hâdă
Tot îți caut-a-i zice mândră!
De-ar fi cât de negrițioasă,
Ea se ține că-i frumoasă!

73.

Care fată se măre(ște)
Nu mi-aș (da) pipa pe ea.
Tu, leliță albeneață,
Cu flitul ca și de rață,
Ce te ții așa măreață!?
Draguțiul ți-i albeneț
Ca și gura la horneț,
Nu se ține-așia măreț!

74.

Bată-te focul, cunună,
Cum nu te-o bătut o brumă
De te-o pus în cap o ciumă!

75.

Săraca mireasa noastă,
Câtu-i dânsa de frumoasă,
Fug porcii de ea pe coastă!
Săraca mireasa mea,
Câtu-i ea de frumoșea
Cât se tem porcii de ea!
C-o văzut-o scroafa noastă
Și-o fugit până pe coastă;
Scroafa avea opt purcei
Și-o perit de spaima ei!
Unde-i văd nasul și gura,
Nu-mi trebe casa și șitura,
Că mă umple toată ura.
Unde-i văd gura și nasul,
Nu-mi mai trebă *oldal hazul*
(*odaie laterală*)
Că mă umple tot nacazul!

76.

Nu-i mândru cine-i frumos
Ce-i mândru cine-i drăcos!
Nu-i mândru cel cu păr creț,
Ce-i mândru omul isteț!

77.

Mîndră-i lumea cu feciori,
Ca și grădina cu flori.
Mîndră-i lumea și cu fete,
Fără feciori nu se șiede!

78.

La cusutul steagului,
Joacă ruja macului.
La cusutul cununii
Joacă floarea violei.

79.

Miresucă, după tine
Pare-i rău la oarecine,
Și după mirele tău
La multe le pare rău!

De-ale codrului

80.

Pădurea mare-i zic codru,
În ea șiede omul lotru!
Până frunza codru ține
Toți voinicii trăiesc bine,
Dacă codrul frunza lasă,
Toți voinicii trag acasă
La copii și la boreasă.
Dacă frunza-n codru-i rară,
Toți voinicii trag la țiară
Și se-așiează la hotare.

81.

Frunzulică ruptă-n cinci,
Plinu-i codrul de voinici,
La tot fagul câte cinci.
Lâng-un fag, lângă cărare,
Zace mândra de lingoare.

82.

Ziua-i mică, frunza pică,
Cum vom trăi, mândrulică?
Noaptea-i mare, iarna-i tare,
Nu-i cum, fără ne-om lăsare!

83.

Codrule cu frunza verde,
Ce ți-oi spune, nu mi-i crede,
Voia rea cu mine șiede!
Precum Dumnezeu mă vede!
Vai de mine scârbitu-s
Că cu mândra sfăditu-s.
Nu știu-n lume ce mi-ași face
Ca să fac cu mândra pace,
Să vie p-aici, că-mi place!
Nu știu-n lume ce să fac,
Cu mândra să mă împac.
Șiasă boi și patru junci
Nu-s ca buzele de dulci.
Patru cai la o căruță
Nu-s ca ochii de drăguță!

84.

Codrule cu frunza lată,
Pice bruma, nu te bată,
Că mi-ai fost tare bun tată,
Când m-o urât lumea toată.
Codrule cu frunza lungă,
Pice bruma, nu te-ajungă,
Că mi-ai fost bună mămucă,
Când am fugit de lumucă.
Codruț cu frunza domnească,
Gerul nu te prăpădească,
Că ești casă românească,
Voinicii să se scutească
De domnari și de jendari
Și de alți capăi mai mari.
Nu ceri de la noi porție
Ca și de la-mpărăție,
Că ne lași ca și-un tătucă
Să ne culcăm pe frunziucă,
Și tu nu ceri sazolic
Dacă moare vrun voinic.
Și tu p-a tale cătane
Le hrănești numai cu carne
De junci și de căprioară.
Nu-i scoți la ibung afară,
Cându-i căldura de vară,
Să-i fugărești ca să moară.

85.

Codrule, căne predat,
Pentru-o creangă ce-am ciuntat
Tu m-ai dat robuț legat!

De-ale robilor

86.

Frunză verde frunziulea,
Înverziești și-n seama mea,
Măcar cât de mititea.
Săracii pretinii mei,
Plină-i temnița de ei;
Da-ntr-un loc nu-i plină bine,
Până ce s-o-mplea cu mine!

87.

P-atâta cunosc că-i vară,
Pe o biată lozișoară
Ce-o-nfrunzit la temnicioară
Și o văd pe ferestioară.

88.

De-ar da bunul Dumnezeu
Să fie pre gândul meu,
Să fie codrul birău
Și frunzuca birăiță,
N-ar mai fi robi în temniță
Nici cialăi mulți pe uliță.

De-ale streinătății

89.

Vai de lin și de pelin
Și de omul cel strein.
Hodina dintre streini
Îi ca și umbra de spini:
Vrei să te ascunzi de soare
Și spini te-mpung mai tare,
Nici cât n-ai alinare.
Săracul omul strein
Mult trăiește cu suspin.
Biata inimă streină
Mult jelește și suspină.

90.

Streină, streinătate,
Nu mă-nstreina departe,
Că n-am sorori să mă cate,
Nici frați să-mi trimeată carte.

91.

Decât în țară streină
Cu pâne de grâu a mână,
Mai bine-i în satul meu
Cu pita de mălai rău!

92.

Bată-te, țară streină,
Cum mi-ai făcut barba lână!

Și musteața mi-i cam groasă
Și nu m-or cunoaște-acasă.

93.

Merg în lume, nu mi-i bine,
Vin acasă, n-am la cine,
La trudă și la rușine.
Merg în lume, n-am iosag,
Vin acasă, n-am om drag.

94.

Pe un deluț cu arini
Se-ntâlniră doi streini;
Doi streini înstreinați,
Din două țări adunați,
Și s-au prins c-or fi fărtați
Tocma cum ar fi fost frați!

95.

Cine n-are nici un dor,
Mult trăiește pe ușor!
Cui i-i dor de a lui țară,
Mult i-i viața amară.

96.

De-ar ști pruncul când se naște
Câte rele au de-a-l paște
N-ar mai suga țița dulce,
Ce-ar muri și-n rai s-ar duce.
Pruncul, când naște, de-ar ști
Câte are de-a păți
Petrecând cu streinii,
Mori-o-ar și n-ar bidi!

97.

De când trăiesc cu necaz,
Piere-mi floarea din obraz.
De când trăiesc cu urât,
Mi-i obrazul pământit.
La inimă mi-i tot rău
Ca mujdariul la stealău.
La inimă mi-i tot baltă
Ca mujdariul la poiată.

98.
Un dor trece, altul vine,
Dorul și jelea-i cu mine.
Tu săracă inimioară
Nu ți-ar mai veni în oară
Nici de te-aș măcina-n moară.

99.
Fă-mă, Doamne, -o rondunea,
Să mă duc în țara mea!
Fă-mă, Doamne, pui de cuc,
În țara mea să mă duc!

100.
Bată-te focul, urât,
Mult mi-ai fost rânduinit!
Bată-te focul, necaz,
De tânăr în tine-am tras!
Bată-te focul, bănat,
Mult mi-ai fost tu mie dat,
Să trăiesc înstreinat!
(Materia de în p. I-IV o-am adunat mai cu seamă în comunele: Vișieul inferiore și Ieud.
P. Bilțiu
Înv. prim. în Ieud)

101.
Streina
Frunză verde de-aghistină,
Atâta mi-s de streină,
Sufală vânt și mă clatină
Ca pe pom din rădăcină,
De ce mi-s pruncă streină.
Că numai eu de mi-ași avea
Un măr verde-n grădinea
Și o dulce sorurea,
N_aș fi așa streinea.
Un măruț verde-n grădină
Și-o soră dulce vecină,
Nu mi-aș fi așa streină.
Un măruț verde rotat,
Un frățiu cu mine-n sat,

Nu mi-ași trăi cu banat.
De pismași plinu-i satul,
Frate n-am numai unul,
Ce m-oi face, la focul?...
De pismași plină-i lumea,
Soră n-am numai una,
Ce m-oi face, la biata?
Streinul, de-ar avea cum,
Te-ar face tină și scrum.
Streinu-l alegi de frate,
Da-i strein până la moarte.
Care-și lasă satul lui,
Ardă-l para focului;
Da nu-l ardă tare rău
Că mi l-am lăsat și eu.
Ardă-mă între hotare,
Să mă facă scrum și pară,
Cu spini și cu păduci,
Că mi-am lăsat frații mei
Și m-am depărtat de ei.

102.

Frații

La fântână sub cetate
S-o tâlnit sora cu frate.
- Să trăiești, soruca mea,
Să trăiești, și na și bea,
Că de când mama ne-a făcut,
Pân-acum nu ne-am văziut,
Nice nu ne-am cunoscut.
De când noi ne-am despărțit,
Eu, soruco, mi-am gândit
Numai tu că ți-ai morit.
- Hei, tu, frățiorul meu,
Așa mi-am gândit și eu.
- Hei tu, sorureaua mea,
Crede-mi tu mie, de-i vrea,
Că omul în țară streină
Și de garduri se rușină.
Bine-i omu-n satul lui,
Că de-i numai cât un pui,
Poroncește orișicui.

103.

Din Călinești

Pe deluț la Călinești
Răsărit-au flori domnești
Tot de celea românești,
Cum gândești așa găsești.

Pe la noi feciorii fură,
Nu se uită că-i spânzură!
La noi feciorii se bat,
Nu se tem de spânzurat.
Nice de domnul jurat,
Nici de jendari că-i bat.

.....
.....
(veruri nelizibile în manuscris)
Pe la noi feciorii omoară,
Nu se uită că-i spânzioară
Nici că-i bagă-n temnicioară.
Din temniță fug afară
Și se preumblă prin țiară
Cu fluierul subsuoară
Mâncând carne de mioară
Și furând tot gurioară
Și câte o domnișoară!
Așa i făcut maranul
Dacă-și țipă sumanul
Da-i mai rău decât dracul;
Dacă-și țipă sumăierul
Da-i mai rău decât hoheriul.
Moroșian cu guba sură,
Ziua bea și noaptea fură.
Ziua bea, se veselește,
Noaptea fură și plătește.
Și nemic nu miruiește,
Numai cât se prăpădește.

104.

Când merg feciorii la cătănie

Frunziulică de scoruș,
Trei porumbi zboară pe sus,

Trei porumbi și-o porumbiță,
Ieși, mândră, până-n portiță
Și-mi dă apă și guriță.
Eu mă duc cu Dumnezeu,
Tu rămâi cu dorul meu.
Eu mă duc pe țieri streine,
Unde nu cunosc pe nime,
Fără frunza și iarba
Care-i în toată lumea,
Pe tot locu-asemenea.
Hai mândră și mă petreci
Numai până colo-n Beci
Unde grăiesc toți nemțește,
Nu ști nimeni românește.
Eu mă duc, mândră, -n cătane,
Tu rămâi și spală haine.
Tot le spală-n lacrimile
Și le uscă-n suspinele,
Și dacă s-or usca bine
Adă-le, mândră, la mine
Să-mi treacă de dor de tine.
Morțisorii tăi, lumucă,
Tuturor le-ai fost mămucă,
Numai mie măștihucă.

105.

De-a catanelor

- Căpitane, bumb de-argint,
Lasă-mă din regamînt
Că văd pe mândra viind
Tot plângând și suspinând.
- Știut-ai, fărtate, bine
Când ai dat mâna cu mine
Că nu-i mere-n șiezători,
Nu-i cosi iarba cu flori,
Nu-i cosi ierbuța verde,
Nu-i umbla seara la fete,
Că fetele-s cu verigi,
Voi vă duceți de pe-aici
Și mergeți pe țieri streine
Și nu-ți cunoaște pe nime,

Numai frunza și iarba
Care-i pe toată lumea.
Unde nu-i spicuț de grâu,
Fără sânge până-n brâu,
Unde nu-i spic de mălai,
Fără țipete și vai;
Unde nu-i firuț de iarbă,
Fără sânge până-n barbă.

106.

Târziu mă luai pe seamă
Că mă iubesc cu cătana;
Nu-i rușine și păcat,
C-oi fi noră la-mpărat.

107.

Cătunire-aș fără frică,
Dară mi-i drăguța mică.

108.

Până-s pădurile verzi,
Vine carte la honvezi.
Hei, săracii feciorii
Cum se duc ca și norii,
La-mpărat, la-mpărăteasă,
Cu trei steaguri de mătasă.
Unu-i roșiu ca focul,
Unu-i negru ca corbul,
Unu-i alb ca omătul.
Cel roșiu-i de bățalie
Și cel negru de jemie
Și cel alb de bucurie.

109.

Plânge, maică, după mine,
Că și eu plâng după tine.
Plângeți, frați și voi surori,
Plângeți, grădine cu flori,
Plângeți, fete și feciori,
Plângeți și voi pretini buni,
Ce v-oi spune nu-s minciuni!
Plângeți voi fete fecioare,

Ca noptița după soare!
Plângeți și voi, flori de câmp,
De m-aveți pe mine-n gând!
Plângeți-mă, verii mei,
Că și eu plâng după ei!
Plângeți voi, verile mele,
Dup-a vostru văr cu jele!
Frunză verde-n patru dungi,
Plângeți câmpuri și voi lunci
Că pe voi n-oi mai umbla,
Nu știu călca-v-oi ori ba!
Plângeți toți că v-am lăsat,
Tot mă duc cu greu bănat.
Plângeți toți când plâng și eu
Când mă duc din satul meu.
Dară plâng cu mult bănat
Că m-am dus și v-am lăsat.
Săracă grădina mea
N-oi mai umbla veci prin ea!
Grădina mea cea înverzită
Și cu flori împodobită
Să fie în veci tot verde,
Pe mine să nu m-aștepte!
Că mă duc pe drum făcut,
N-oi umbla prin ea mai mult!
Crească iarba cât de deasă,
Că eu n-am nădejde-acasă
Să dau prin iarbă cu coasă.
Creșteți flori cât gardurile
Și-astupați prilazurile
Și vă bată vânturile
Ca pe mine gândurile.
Ori secați din rădăcină
Ca și eu de la inimă.
Precum frunza se topește
Și floarea se veștejește,
Așa și eu mă topesc,
De tânăr mă veștejesc!
Plânge inimioara-n mine
Când gândesc, mamă, la tine,
Dorul tău s-aprinde-n mine!
Tare rău mă necăjesc,

Inima mi-o domolesc!
 Mamă, -n somn când te visez
 Atuncia mă ușiurez;
 Dară dacă mă treziesc
 Mai tare mă necăjiesc,
 Nicări nu te gălesc
 Tot cu tine să grăiesc,
 Ție să mă jeluiesc
 Câte rele mai pățesc,
 Câtă bidă suferesc.

110.

Săracii pretinii mei,
 Cum m-am despărțit de ei!
 Nici nu-mi pot ei crede mie,
 Că nu știu a mea robie;
 Nici nu doresc să o știe
 C-așa rău ca-n cătănie
 Nu mai poate să mai fie,
 Numai temnița-n robie!

111.

Noapte bună și-a mei frați,
 Pe mine nu m-așteptați,
 Ce cu toții mă iertați.
 Fraților cu supărare,
 La toți mă rog de iertare
 Ca un necăjit sub soare!

112.

Eu amu-mi-au ziua bună
 De la soare, de la lună,
 De la neamuri d-impună;
 De la casă, de la masă,
 De la maica mea aleasă;
 De la grădina cu flori,
 De la frați, de la surori;
 De la pădurea de brazi,
 De la-ai mei părinți și frați
 Carii rămân supărați;
 De la perii cei cu pere,
 De la-a-mele surorele,

Că mă plâng tare cu jele;
 De la fir de busuioc,
 De la feciorii din joc;
 De la fir de tămâiță
 De la fete din uliță;
 De la frunza de pe spini,
 De la preteni și vecini;
 De la boi și de la plug,
 C-amu-n cătănie mă duc,
 Poate n-oi ara mai mult.
 P-acolo nu mi-oi ara
 Ce cu pușca-oi împușca.
 N-oi învăța a ogori,
 Fă(r) oameni a omori.

113.

Eu când mi-am ieșit din sat,
 Ochii mei o lacramat
 Și din gură-am cuvântat:
 - Rămâi iubit al meu sat,
 Că n-am nădejde de-ntornat,
 Nici prin tine de umblat!
 Rămâi iubită-a mea țară,
 De-oi trăi, călcate-oi iară.
 Știu eu bine c-oi veni,
 Dacă trei ani s-or pleni.
 Trei ani îs o vreme lungă,
 Cine poate să-i ajungă.
 P-atuncia și de-oi veni,
 Foarte tare-oi bătrâni,
 Nu știu cui oi trebui.

114.

De-ar fi bătut Dumnezeu
 Lemnul din legânul meu,
 Să nu se legine nime,
 Să pățască ca și mine.
 Focul de l-ar fi mîncat
 Ce leagăn m-o leganat,
 Că tare rău am umblat;
 Bătui toate țierile,
 Cântând nopti și serile

Și zicând din graiul meu:
Adă, Doamne, ceasul meu,
Că mă muncesc tare rău,
De cununa brazilor,
Tot de dorul fraților;
De cununa florilor,
De dorul surorilor;
C-am umblat din țiară-n țiară,
Ca și cucul după vară;
Dară oricât am umblat,
Frați și surori n-am aflat,
Multă bidă m-o mâncat;
Fostu-mi-o și rău și bine,
Fost-o vai și-amar de mine,
Că-ntre limbile streine,
Nu mă mai cunoaște nime.
Streină streinătate,
Mult mi-ai fost soră și frate!
De-aș umbla și cu merinde,
Pe cât soarele cuprinde,
Străinul parte nu-mi prinde!
De-aș merge cât de departe,
Nu-mi aflu surori și frate
Și strein să-mi prindă parte!
Poți umbla și cu lumina
Prin țara care-i streină,
Tot nu aflu om cu milă,
Cu iubire din inimă.
Poți umbla și-n lumea toată,
Nu aflu mamă și tată
Inimă străină dreaptă.
Vinu-mi ori într-uneori
Să mă sui pe munți cu flori,
Să am tufele surori,
Brazii lungi
Să-i am frați dulci,
Să nu șiez între streini
Ca și floarea printre spini.
De-ar mai ști tătucul meu
Traiul care-l trăiesc eu,
Face-și-ar ochii părau,
Cum mi-i fac plângând și eu.

115.

Cartea

Aseară pe la sfințit,
Mare carte și-o sosit
Tocma de la regământ,
Tot o carte latinească,
Birăul să o cetească,
La feciori să poroncească,
În catane să pornească.
- Ian ascultă, mamă, -ascultă
Cum sună doba prin sat,
Cum sună de supărat,
Știu că mi-o fi de plecat.
Știu, maică, suna-mi și mie
Să mă duc la catunie.
- Neamțule, f... credința,
Cum nu ți-o perit sămânța!
(F)... Neamțul pe mă-sa,
Cum mi-oi lăsa eu casa
Și amu-mi cat d-a pleca.
Cămașa de cununie
Duce-oi în catunie!
- Măiculița, maica mea,
Pe mâneca de-a dreapta
Să se scrie soruca;
Pe mâneca d-a stânga
Să se scrie mireasa;
Pe stănuțiul dinapoi
Scrie-mi plug cu patru boi;
Pe stănuțiul dinainte
Scrie-mi de-a maichii cuvinte.
Sui, mămucă, -n cel măr dulce
Să vezi neamțul cum mă duce!
Sui, mamă, și-n celalalt,
Să vezi cum m-am depărtat
Cu jele și cu banat,
Până ce-am ieșit din sat
Tot horind de supărat
Că pe tine te-am lăsat.
Spusu-ți-am eu, maică, bine
Să ții zile pentru mine,

Să nu mă duc de la tine.
 Zîle, maică, n-ai ținut
 Și pe mine m-ai pierdut,
 Că pe mine că m-o dus
 La Pește pe apă-n sus,
 Preste-o apă mare lină,
 În țiară, maică, streină;
 Preste-o apă mare rece,
 La mine să nu poți trece;
 Preste-un râuț rece, lat,
 Poți muri de-al meu bănat.
 Poți-te, mamă, cânta
 Dac-am trecut Dunărea,
 Podul la Italia.
 Poduțul dacă l-oi trece,
 Poți be, mamă, apă rece,
 Apă rece dintr-un râu,
 Că la tine n-am să viu.

116.

Sora catanei

Merge-o fată de domn mare
 Tot în jos pe lângă vale,
 Cu mâni albe-n buzunare,
 Cu căpușul sub umbrare.
 - Hei tu, vale, apă lină,
 Ce vii așa chitilină?
 Chitilin și tulburată
 Și cu sânge-amestecată?...
 De când vin pe lângă tine,
 Plânge inimioara-n mine;
 Vin butuci și butucei
 Și capuri de voinicei!...
 Numai tu ți-ai adunat
 Carne și sânge-nchiegat,
 Tot căpestre și butuci,
 Capurile de cai murgi.
 - Cum focul n-oi aduna
 De câte ntrebi d-ta,
 Că la izvoarele mele
 Rău se bat vreo trei oști grele.

- Dacă vii de p-acolu
 N-ai văzut pe frătiucu?...
 - Ba poate că l-am văzut,
 Bine nu l-am cunoscut!...
 - Frate-meu e cunoscut:
 Din dosu-i ca un haiduc,
 Din față ca un bumbuc;
 Din dosu-i ca o catană,
 Din față-i ca o icoană!
 - Eu p-acela l-am văzut
 Și bine l-am cunoscut,
 În fruntea șireagului
 Ținând ruda steagului.
 Numai el ți-o poroncit
 Tot de mine un cuvânt;
 Numai tu tot să-l jelești,
 Numai de cumva-l iubești,
 În 3 luni cu 3 cununi
 Și joia cu sugna verde,
 C-așa bine ți se șiede.

117.

Pe dealul Săcelului
 Vine-mi dorul mândrului.
 Așa-și vine de fierbinte,
 Să stau pe loc m-ași aprinde,
 Dar cu-atâta am noroc,
 Că mă duc, nu stau pe loc.
 Suflă vinte (vântule) pe păminte,
 Scoate-mi pe mândru-n nainte,
 Că de doru-i m-oi aprinde.
 Pădurice de brad mare,
 Scoate-mi pe mândru-n cărare.
 Pădurice de brăduț,
 Scoate-mi pe mândru-n drumuț
 Că eu mori de-a lui doruț.
 Păduricea cea de brad
 Drăgușu-n drumu i l-o dat,
 Și dacă s-o adunat,
 Ea din grai că și-o strigat:
 - Mândruluț cu păr negruț,
 De 3 ani mi-ai fost drăguț,

Amu merge-al patrulea,
Bine văd că ne-om lăsa.
De me-i lua, bine-i fa,
De nu, -n calea ta n-oi sta!
De me-i lua, bine-a fi,
De nu, eu nu te-oi sili,
Calea nu ți o-i opri.

118.

Auzit-am auzit,
Ieri seară pe la sfințit,
C-or scula domnii iobagii
Și-or tăia codrii și fagii
Și s-or despărți toți dragii.
Pe mine și pe mândra
Despărți-ne-a mortița,
Dară alții, știu că ba.
Taie codrul la focul,
Că pe mine cu mândrul
Despărți-ne-a preotul,
Dară alții, știu că nu!...
Mândru-n codru s-o băgat
Și s-o prins și l-o muștrat:
"Codrule, câne predat,
Zis-ai zău și te-ai jurat
Că ți-i ținea frunzica
Și iarna ca și vara.
Toamna bine n-o venit,
Frunza-n tine-o gălbinit.
Iarna bine nu și-o-ntrat,
Frunza din tine-o picat.
Cât ce-o trecut ziua Crucii
O și picat vâlfă frunzei;
Vâlfă frunzei ți-o picat,
Jurământul l-ai călcat,
Mie mi-i de mers la sat
Și pe tine de lasat.
Ducu-mă, codruț, din tine,
Pare-ți-a rău după mine.
Prin tine cât am trăit,
Eu bine te-am stăpânit
Și de domni te-am tot ferit.

Amu domnii cu iobagii
Ți-or tăia brazii și fagii.

119

Mândrul

Săracul mândruțul meu,
Cât de bine-l iubesc eu!
Când trage cisma-n picior,
Gândești că-i un domnișor.
Când le trage amândouă,
Gândești că-i un struț cu rouă.
Când intră printre feciori,
Gândești că-i un struț de flori.
Când se duce printre fete,
Gândești că-i rosmalin verde.
Nu știu la ce-am lăcomit:
Nici-i fața de iubit,
Nici-i omuț de trăit.
Pare-mi rău și-s cu bănat
C-am lăsat rug înfocat
Și-am mers după ciung uscat.
Lăsat-am rug înflorit
Și-am mers după ciung pălit.
Lăsa-oi ciunguțu-n pară,
Duce-m-oi la ruguț iară.
La viței, Marișcă, hei!
Mână trei și-adună doi,
Lasă unul în zăvoi,
L-om căta noi amândoi.

120.

Florile Gutâiului

În cel cornuț de Gutâi
Mândră grădină-ngrădii.
Mult am dat
Pân ce-am arat,
Mândre flori am sămănat,
Și-am plătit pân ce-o-ngrădit,
Mândre flori am răsădit.
Când o fost pe la portat,

Mama s-o pus și m-o dat
 De la noi a tria sat.
 Când o fost pe la luna,
 M-am rogat cătră soacra
 Să mă lase la mama
 Să-mi noiesc cununița,
 S-o-noiesc cu voie bună,
 Să o port măcar o lună,
 S-o-noiesc cu măieran,
 Să o port măcar un an.
 Eu la mama mi-am sosit,
 La grădină m-am grăbit,
 În grădină mi-am intrat,
 Florile le-am blastemat:
 Creșteți flori și înfloriți,
 Că mie nu-mi trebuiți;
 Creșteți flori cât gardurile
 Și-astupați prilazurile,
 Nu v-oi ciunta vârvurile!
 Mama ei o d-ascultat
 Cum pe flori le-o blastemat.
 Cătră dânsa și-o strigat:
 - Taci, fi(i)că, nu blastema,
 Că-ai sorori și le-or porta;
 Și-o porta și-a tău draguț
 Toată vara câte-un struț.

121.

Horea Bodiței

O mam-avea 9 fii,
 9 fii, num-o fiucă;
 Nu o știut desmerda,
 I-o pus nume Bodița.
 La Bodița și-o venit
 Peșitori din răsărit;
 Peșitori de-a noua țară,
 De pe apa lui Chioara.
 Ei prinseră și peșiră
 Și ea n-o făgăduiră.
 Tot fiuțul cel mai mic,
 El de zile-o fost mai mic,

De trup o fost mai voinic.
 Numai el și-o rupt și-o zis:
 - Dă, mamă, pe Bodița!...
 Când ți-o fi dor de dânsa
 Duce-m-oi și o-i căta,
 Tot vara prin sărbători
 Și iarna prin șezători.
 Peșitorii o peșit,
 Mă-sa o făgăduit,
 După dânsa și-o venit
 Cu steaguri și cu struțuri.
 Venit-o p-a noua sară
 Cei ce-o fost de-a noua țară.
 Pe Bodița o luară
 Cu zestre pe 9 cară.
 Cu Bodița că s-o dus,
 Pe mă-sa dor o ajuns.
 Către Costan și-o strigat:
 - Constantin, dragu mamii,
 De Bodița doru-mi-i.
 De n-aduci pe Bodița,
 Eu tare te-oi blastema!...
 Mare ciună și-o lovit,
 Cei 9 fii și-o murit.
 Pe Costan l-o blastemat,
 După ce l-o îngropat:
 - Constantin, dragul mamii,
 Pământul nu te-ar primi,
 Pământul nu te primea,
 Cum m-ai putut înșuela
 De mi-am dat pe Bodița!...
 Numai el dac-o murit,
 Pământul nu l-o primit,
 Tot afară l-o isbit,
 Tot l-o aruncat afară,
 Să-l mănânce cronci și cioară.
 De blastemul mâne-sa
 Tot afară-l arunca,
 Nu s-o putut hodini
 De lacrămile mamii.
 El din groapă și-o ieșit,
 La Bodița și-o pornit.

Tot numai din copârșieu
Și-o făcut murguțul său,
Din lumina trupului
Și-o făcut frâu murgului,
Din pânza de pe obraz
Și-o făcut capenegaș.
El de-acolo s-o luat,
La Bodița și-o plecat,
La Bodița-a noua țară,
În josu pe apa lui Chioară.
Într-acela sat sosea
Unde șiede Bodița,
De oameni tot întreba:
- N-ați văziut pe Bodița?
- De-o-am văziut, nu o știm,
Nu putem s-o nimerim,
Poate noi te-om îndrepta
La mulți oameni, undeva,
La o șiuură, cu strânsură,
De-o ști-o careva
Poate că te-or îndrepta
Unde șiede Bodița!...
El în șiuură și-o intrat
Și s-o pus și-o întrebat:
- Din câți sunteți aicea,
Nu mi-ți spune careva
Unde șiede Bodița?
Numai el o ascultat
Până ce și-o cuvântat:
- Aicea-s frătiucă, eu,
Aicea-s, frătiucă, zău!...
Spune-mi după ce-ai venit?
Doară mama și-o murit?
Doar a morit mămuca,
Ori se-nsoară careva?
Tot de-o morit mămuca,
Să-mi cernesc rochiuța,
Să-mi depletesc cosița,
Să jelesc pe mămuca!...
De se-nsoară careva
Să-mi roșiesc rochiuța
Și să-mi piepten cosița

Să mă duc cu dumneata!...
- Pieptenă-ți tu cosița,
Roșiește-ți rochiuța,
O roșie(ște) de bucurie
Că-nsurăm pe Vasalie.
Bodița s-o pieptenat,
Mândre haine-o îmbrăcat,
Cu Constantin o plecat,
De-a lunguțul cu drumul
Și-alătura cu codrul.
Cându-i locul la d-un loc,
La mijlocul codrului,
La fântâna corbului,
Ei acolo jos șiedeau,
Murguțul și-l poposeau.
El din grai așa-și grăia:
- Hei, tu sorureaua mea,
Cât aicicuța-am stat,
Da să-mi cați oleacă-n cap.
Ea în cap că i-o cătat,
Cătră el o cuvântat:
- Hei, tu, frătiulucul meu,
Ce ți-i veștedă fața,
Ți-i mucedă cosița?
- Hei, tu, sorureaua mea,
De când de-acas-am plecat,
Câte ploi că și-o plouat,
Toate pe mine și-o stat.
Câte vânturi și-o suflat,
Suflat-o și m-o sbicit,
Fața mi s-o veștežit,
Păruțul mi-o mucežit.
Ei de-acolea se scola,
Pe drumuț că-și mai pleca.
Numai ea și-o rupt și-o zis:
- Hei, tu, frătiulucul meu,
Auzi tu ce-aud și eu?...
Cum își cântă paserile,
Cât suspină pădurile:
“Merge viul cu mortul,
Alunguțul cu drumul
Și-alătura cu codrul!”

- Lasă cânte la focul,
 Ia așa li-i cântecu!
 Lasă cânte bieteles,
 C-așa li-s cântecele!
 Ei de-acolea s-au luat
 Iar alungul cu drumul
 Și-alătura cu codrul;
 Când luna și-o scăpătat,
 Cătră sat s-o apropiat...
 - Hei, tu, sorureaua mea,
 Du-te tu pânî colea,
 Că eu mă duc prin santerim,
 Murgul să ni-l priponim,
 Până-n ziuă să-l hrănim!
 Du-te tu, soră, -nainte,
 Eu mă duc printre morminte.
 Eu mă duc prin temeteu
 Să-mi priponesc murgul meu,
 Că de când eu mi-am plecat,
 Groapa mi s-a fi-astupat.
 Ea acasă și-o sosit,
 La fereastă s-o grăbit,
 La fereasta mâne-sa.
 Ea de-acolo că-și striga:
 - Descuie, mamă, ușa!
 Că eu mi-s fiuca ta,
 Fiuța de-a noulea
 Și mă chiamă Bodița!...
 Mă-sa s-o sculat din pat,
 Cătră dânsa și-o strigat:
 - Du-te, ciumă, la biata
 C-amu n-am pe cine-ți da,
 Fără de ți-oi da mâța!
 Că ți-aș da eu viața,
 Me tem că nu o-i lua!
 Bodița iar o strigat,
 Tot cu un glas supărat:
 - Descue-mi, mamă, ușa,
 Că eu mi-s Bodița ta,
 C-aseară după cinat
 După mine ți-ai mânat
 Pe Costan, fiul cel mic,

După mine și-o venit,
 Cu mine-o călătorit
 Pân-aicea lângă sat
 Și-n santerim s-o băgat
 Și mie mi-o cuvântat
 Că se duce-n temeteu
 Să-și pripoane murgul său;
 Murgul să și-l priponească,
 Până-n ziuă să-l hrănească.
 Mumă-sa i-o descuiat.
 La lumină când o-ntrat,
 Bătrâna s-o deșteptat,
 De jele și de bănat
 Atâta o-a sărutat,
 Inima-n dânsa-a crăpat.
 Bodița tare și-o plâns,
 Suspînând așa și-o zis:
 "Dintr-o cas-a mamei plină,
 E mi-am rămas la lumină
 Tot singură și streină!
 Dintr-o cas-a mamei rasă,
 Eu singură mi-s rămasă
 Și inima-n mine-i arsă.
 Eu plecai la veselie
 La frătiuc la Vasalie,
 Și-am sosit la jelianie".

122.

Horea Firulinei

Avea-și o babă bătrână
 O fiucă Firulina,
 Cât în Maramureșia
 N-a fos mândră ca dânsa.
 De ea turcii-au auzit,
 După dânsa și-o pornit.
 Ea afară și-o ieșit,
 S-o uitat spre răsărit,
 Cătră mă-sa și-o grăit:
 - Nu știu pomii-s înfloriți
 Ori vin turcii învăliți;
 Nu știu ceriul îi noros

Ori doar turcii vin din jos.
Mă-sa-afară și-o ieșit,
S-o uitat spre răsărit,
De turci o fost învălit;
La răsărit s-o uitat,
De turci cu ochii și-o dat,
Către fi(i)că-o cuvântat:
- Firuli, draga mamii,
Unde biata te-ași scuti,
Să nu te afle turcii?
Unde biata te-ași băga,
Doar turcii nu te-or afla?
Doară-n valul cu pânza,
C-acolo nu te-or căta.
- Da' de-or căuta hainele
Prin toate lădușele,
Și de ți-or căta pânza,
Și pre mine m-or afla
Și cu dânșii m-or lua.
Eu, mămucă, să mă duc
Sub frunzuca cea de nuc,
Tot mă duc în stupiniță,
Că este-un fir de tămâiță,
Tot mi-oi face cununiță.
Sub firu-acela mi-oi sta,
Turcii nu m-or mai afla.
Turcii-ndată și-o sosit
Și cătră babă-o grăit:
- Hârcă de babă săracă,
Unde ți-i fata cea dragă?
C-o fost veste la-mpărat
C-ai fată de măritat.
- Turcilor, boierilor!
N-am fată de măritat,
Nurori la-mpărat de dat,
C-am anul și-o sosit
De când fata mi-o murit.
De nu-mi credeți cuvântul,
Arăta-voi mormântul;
De nu-mi credeți cuvînțielul,
Arăta-voi mormințielul.
Ei ieșiră și porniră.

Un câne de turc bătrân,
Cu fața ca de capcân,
Nu să tacă
Și să treacă,
Numai el la turci le-a zis:
- Turcilor, fărtașilor,
Turcilor, voinicilor,
Stați pe loc și d-întornați,
Așa iute nu plecați;
Dacă nu ducem nurori,
Să ducem la-mpăratu flori;
Să mergem în grădiniță
Să ciuntăm vro trei rujite.
În grădină și-au intrat,
La stupină s-o uitat
Și-o văzut tămâița,
Lângă ea coconița
Împletind cununița.
Tot pe dânsa o aflat
Sub cel fir de tămâiță
Împletindu-și cununița.
Un turc hâd și blastemat
Către ceia și-o strigat:
- Turcilor, voinicilor,
Veniți voi pân-aicea,
C-aicea ni-i mireasa.
Pe copilă o-au luat
Și cu dânsa și-o plecat
Și nice nu o lăsat
Ca să-și ieie hainele
Și pe dânsa bracele.
Firulina-o țipurit
Și de spaimă-o înlemnit,
Cu turcii-o fost de pornit.
Mă-sa-o prins și-o lăcrămat,
Multe lacrimi-o vărsat.
De lacrimi abia vedea,
De suspine-abia grăia:
- Firuli, draga mamii,
De mine n-ai ascultat
Și turcii că te-au aflat
Și cu dânșii te-au luat,

Tot de noră la-mpărat.
 Mama-o vrut să te-ndosească,
 Turcii să nu te găsească,
 Tot în valul cu pânza,
 Tu n-ai vrut a asculta.
 Turcii cu dânsa s-o dus
 Cătr-al soarelui apus,
 Cătră Marea Neagră-n sus,
 Și cu dânsa și-au trecut
 Preste dealul iederei,
 Către podul Dunărei.
 Ea din grai așa-și striga
 Cât o milă te lua:
 - Turcilor, boierilor,
 Turcilor, voinicilor!
 Lăsa-ți-mi voi mânăța,
 Tot mânăța de-a dreapta,
 Să-mi succesc cununița
 Făcută de la mama,
 Că nu mi-oi face alta!
 Turcii-atuncea s-o-ndurat,
 Mâna stângă i-o lăsat,
 Cununa și-o-nturnat.
 Ea tare și-o lăcrămat,
 Către turci iar o strigat:
 - Turcilor, boierilor,
 Turcilor, voinicilor!
 Lăsa-ți-mi mâna dreaptă
 C-amu prinde- a mi se-mfla,
 Înflă-se degetele
 Și mă strâng inelele!
 Turcii cătră dânsa-o zis:
 - Înceată, fată, de plâns,
 Că tu mare doamnă-i fi,
 Peste multe-i poronci,
 Și-i fi doamna curților
 Și stăpâna cheilor.
 Taci tu, fată, și nu plânge,
 Că unde vrem a te duce
 Ți-i trăi viață dulce,
 Cu pâne de grâu curat,
 Cu vin roșiu piperat,

Și nu-i trăi cu bănat
 Pân-ce te-ai înstreinat,
 Și-i fi dalbă-mpărăteasă,
 Dintre doamne mai aleasă.
 - Batăr cât mi-ți dăru,
 Mie nu mi-a mai tigni
 În țara cu streinii,
 Și la părinți n-oi veni
 Și români n-oi întâlni,
 Cât în lume mi-oi trăi.
 Da lăsați-mi mânăța
 Să-mi redic eu sugnuța,
 Că-i făcută de mama,
 Nu mi-o face veci alta,
 Temu-mă că s-a-ntina!
 Lăsați-mi mânățele
 Să-mi redic hăinuțele
 Că se udă biete.
 De mânățe o-au lăsat,
 Și-n apă s-o aruncat.
 Ea atuncia și-o strigat:
 - Decât nora turcilor,
 Mai mâncare peștilor
 Și cotloane racilor,
 Tot mulul să mă mulească,
 Nime să nu mă cunoască
 Că-s copilă românească
 Și-am scăpat din mâna voastră.
 De n-ar fi limba păgână,
 Eu n-ași fi fostă streină.
 Dup-aceea s-o-necat
 Și turcii s-o supărat
 Că mândră floare-au scăpat,
 O-au scăpat la înecat
 Pân'ce seama n-o băgat,
 Și mâna i-au deslegat.
 La-mpărat dac-a sosit,
 Scos-au un steag mohorât,
 Că mireasa le-au murit;
 Tot un steguț destrămat,
 Că mireasa s-o-necat,
 N-a fi doamnă la-mpărat.

Împăratul, de mânie,
Pre toți i-a tras pe funie
Ca prin țară să se știe
C-o făcut grea mișelie.
Împăratul și-o strigat:
- Tocmai eu v-am așteptat
Cu o bucurie mare,
Și-mi aduceți supărare.
Bine nu o-am cunoscut
Și din lume s-o trecut,
Pentru-aceea vă spânzior
Că mi-o fost mare odor.
Toți turcii de și-ar peri,
Pe Firuca n-or plăti,
Și toți de s-ar spânzura,
N-or plăti-o pe dânsa,
C-o fost mândră săleaca
Și și-o ciuntat viața.
Dumnezeu s-o supărat,
Între turci cium-o lăsat
Și mulți turci că și-o picat;
Turcii tare s-o rărit
Și de-atuncea și-au slăbit,
Că Domnul i-o pedepsit
Că mult rău au isprăvit.

123.

Zidrul și Zidra

Mere Zidru cu Zidra
Pe drumuț alătura,
Din picior călcându-se,
Din gură muștrându-se:
- Hei, tu, Zidră, doamnă mândră,
Trage-mi mie-o horicea,
Batâr cât de mititea,
De când ai fost pruncă rea.
Ea numai și-o zis așa:
- Când oi prinde a trăgâna,
Văile s-or tâlbura,
Munții s-or cutremura,
Norii-or prinde a ploua,

Voinicii ca ploaia-or pica,
Și pe noi ne-or d-auzi:
Vătajul tâlharilor,
Pribalăii codrilor!
Când s-o prins de trăgănat,
Văile s-o tâlburat,
Munții s-o cutremurat,
Izvoarele s-o-ndemnat
Și pe ei i-o d-auzit
Vătajii tâlharilor,
Pribalăii codrilor,
Și pe el l-o d-întrebat:
- Hei, tu, Zidru, domnuț mândru,
Dă-ne nouă pe Zidra,
Pe Zidra și pușcuța!
- Eu pe Zidra nu oi da,
Că de unde-o-am luat,
Pe cosiță i-am jurat.
- Hei, tu, Zidru, domnuț mândru,
Dă-ne nouă sabia!
- Eu sabia nu o-i da,
Că de unde-o-am luat,
Pe cosiță i-am jurat!
- Hei, tu, Zidru, domnuț mândru,
Dă-ne nouă pe Zidra!
- Eu pe Zidra nu o-i da,
Că de unde-o-am luat,
Pe cosiță i-am jurat!
Numai Zidru o rupt și-o zis:
- D-așteptați-mă oleacă,
Să-mi bag mâna-n mântăluță,
Să-mi scot dalba hîrtiuță
Ca să-mi scriu o cărtiuță
S-o trimet l-a mea mămuță,
Că mi-i moartea devremuță.
Și-a băgat mâna-n mântuță
Și-o scos dalbă săbdiuță
Și-o prins a amânâna,
Capurile-a râteza,
Voinicii polog pica
Și pe toți i-o d-omorît.
Numai Zidra-o rupt și-o zis:

- Hei, tu, Zidru, domnuț mândru,
 Ce n-ai lăsat pe unu,
 C-o fost mama cârșmăriță
 Și eu i-am fost drăguliță.
 El tare s-o supărat
 Și capul i-o rătezat,
 Pe murguț și-o-ncălecat
 Și-napoi s-o d-înturnat,
 La poarta soacră-s' o stat,
 Și murguțu-o rânțezat,
 Curtea s-o cutremurat,
 Soacră-sa s-o spăimântat
 Și pe el l-o d-întrebat:
 - Hei, tu, Zidru, domnuț mândru,
 Unde-ai lăsat pe Zidra?
 - D-în câmpu cu pintenii,
 Acoperit cu stinii,
 Mni-am arat, mni-am sămânat,
 Și s-o copt și-am săcerat,
 Și stau snopii ca truntii
 Și-i mânâncă cialhăii
 Și Zidra i-a socoti.

Descoperită din un manuscript vechi a
 lui Dumitru Chindriș a lui Musai.

Provincialismii din horea lui Todorel

mere - merge (a merge).

Zidru (a) . Vidru, Vidra.

batâr - barem (orișicât de puținel).

a trăgâna - a hori pe lung, a trage o hore
 moroșienească.

Se folosește adesea, d.e.:

Tragână, mândră, tragână,

Din frunza de plop galbână,

Că și eu mni-am trăgână

Din frunza de lemn uscat.

A zis horea frunzei - a zis în frunză.

vătav . vătăji, pribalău, pribag, hoț ce șiede
 prin codri.

coșiță - chică sau părul împletit.

măntiuță - manta - mantale, cuvânt

strecurat de pe aiurea, căci în Marmația
 nu știe poporul de manta deoarece el

poartă gubă sură.

săbdiuță - sabie mică, săbioară, căci așa se
 exprimă: sab(d)ie, vrab(d)ie.

a amânânța, a vrăji - a tăia în toate
 laturile.

Mi-o amînânțat cu degetul ori cu bota
 să nu merg p-acolo!

polog - fân gros adunat lângă par, ca să
 facă claie.

rânțezat - a nechezat.

curte - casă mare și frumoasă; mai ales
 casăle de piatră sunt curți: "Unde-i
 vedea curți domnești, de ele să te
 ferești".

trunti - trunchi, apoi răchită e rătită și
 rădiche e rădită.

i-a socoti - îi va plăti să nu-i mânânce
 cialhării, paserile.

Din manuscrisul *Răspunsuri la unele
 întrebări din chestionarul istoric a d-lui N.
 Densusianu, p. 28.*

124.

Roșmon-crai

La masă de ciont de pește,

Tot beau domnii călărește.

La masă de lemn de nuc,

Beau nemeșii și se duc.

Numai domnu Roșmon-crai

Nici-și bea nici hodinea,

Doamna nu și-o pominea

Că numai el și-o cunoscut

Tot anelu doamnei lui

În fruntea șiragului

La feciorul șpanului.

Chemat-o pe cocișei

Și și-o strigat cătră ei:

- Voi cociși, cocișii mei,

Prindeți caii la hinteu,

Mânați cum oi zice eu.

Să merem ca vânturile,

Pe ceasuri, ca gândurile!

Cocișii vorba n-o-ntins,

Caii la hinteu i-o prins,

Dusu-s-o ca și vântu,
Sosit-o ca și gându.
Când acasă și-o sosit,
El la poartă și-o grăit:
- Hei tu doamnă Rosalină,
Floare scumpă din grădină,
Stâmpărare la inimă,
Ien deschide-ne poarta
Că mi-i dor de dumneata,
Cât gândești c-oi și crepa!
E a n-avea capu ce-și fa(ce),
Fără i-a deschis poarta.
El din car și-o coborât
Ia tot negru de scârbit,
Și de mână o-a luat
Și aspru o-a întrebat:
- Hei tu doamnă Rosalină,
Floare mândră din grădină,
Stâmpărare la inimă,
Spune-mi cu ți-i socoti
Ce mortiță ți-i pofți?
Doar din pușcă împușcată
Ori din sabii retezată?

(5 versuri lipsă)

- Hei tu doamnă Rosalină,
Floare mândră din grădină,
Fost-am astăzi la beut,
Numai eu mi-am cunoscut.
Numai anelașiul tău,
Tot care ți l-am dat (eu - n. ed.)
La feciorul șpanului
În fruntea șireagului.
- Dacă-i așa și așa
Numai tu că mă picoară
Tot cu seu și cu reșină
Să-mi ard până la inimă,
Arde-ți-oi până la cină.

.....
Numai el o-a picurat,
Cum o fost de tâlburat,
Tot cu seu și cu reșină
Să ardă până la cină.

Când o fost la miez de noapte,
Arse-i trupul jumătate;
Când o fost la cântători,
Ars-o până subsuori.
- Hei tu doamne Roșmon-crai,
Vai de mine, vai și vai!
Numai ție nu ți-e milă
Că mă ard ca o feștilă;
Numai ție nu ți-e jele
De sprâncene-ncordățiile,
De buziucă subțirele,
De degete cu anele,
Ca să ard așa cu jele!...
Roșmon-crai s-o supărat,
Către slugi că și-o strigat:
- Voi inași, inașii mei,
Și mari și mai mititei,
Ien săriți și potoliți,
Doamna mi-o mântuiți.
Doamna a plâns
Și-apoi a zis:
- Potu-și sări, potu-și ba,
Că arsă mi-e inima,
Ars-o până-n jumătate,
Duce-m-oi din ceea parte
Fără țără de păcate...

(lipsă trei versuri)

125.

Holteiul

Merge-un voinic ne-nsurat,
Cu murguțul ne-nvățat,
La mândruca din alt sat.
Când îi locul la d-un loc,
Lângă-un corci de bosuioc,
Numai că s-o adunat
Voinicul cel ne-nsurat
Cu o colbă de nevestă.
Tot nevasta și-o strigat:
- Poți-ți merge, poți-ți ba,
C-amu-ți moare drăguța.
Păzi cu murguțul mai tare

Că mândra ta de dor îți moare!

- Țiu, țiu, țiu, murguț, mai tare

Să sosim în sat cu soare,

Să văd mândra de ce moare.

Pe când la mândra sosea,

Tata-l său sălaş făcea,

Soru-sa scâldușa-mplea,

Mă-sa lumina-i făcea.

El în casă că și-o-ntrat.

Numai ea că și-o strigat:

- Lasă, tată, salașiu,

Că mi-o sosit drăguțiu!...

Țipă, soră, scâldușa,

Lasă, mamă, lumina,

Mi-o venit sănătatea!

- Hei, tu, mândrulica mea,

Nu știu ție ce ți-aș da,

Ca să te poți întrema?

- Hei tu, mândriorule,

Numai eu m-oi d-întrema

Tot tu mie de mi-ai da

Mure coapte-n postul mare,

Coapte a umbră, nu a soare,

Sloi de ghiăță-n miez de vară.

Tu de-acelea de mi-ai da

Poate că m-aș întrema...

- Ori de-i muri, ori de ba,

Eu de-acelea nu ți-oi da,

Că ce-o fost dulce s-o mâncat,

Ce-o fost verde s-o uscat,

Eu de-acele n-am aflat.

- Tul ești, nebun ești,

Doar nu te nădăiești:

Sloi de ghiăță-i gura ta,

Mure coapte-s ochii tăi

Când te-oi vedea cu dânșii.

(? - 1 vers lipsă - n. ed.)

126.

Hoarea frunzei

Mă dusei pe lângă râu

Cu o seceră la brâu,

La o holdiță de grâu.

Mă plecai, spicuț să-mi tai,

Eu acolo că-mi d'aflai

Tot frunziuca cea din rai

Și-n două-o despikai,

Și una-n sân o puneam,

Și-ntr-una mândru ziceam.

Ce voinic mă d-auzia?

Voinicel păcurărel,

Din vârful plaiului,

Dela stâna craiului.

El la mine și-o venit

Și m-o oprit să-i mai zic;

M-o oprit o zi de vară

Să-i mai șuier până-n seară...

- Ba eu nu ți-oi șiuera,

Că mama m-a d-întreba:

“Gătat-ai, fată, holda?”

- Spune-i, mândră, mâne-ta

Că n-ai putut găta holda;

Coale dela prânziurile

Te-apucatu junghiurele

Pe sub inimioara ta,

N-ai putut găta holda.

Ea s-a prins și-o șiuerat,

Holdița nu o-a gătat.

Și sara dac-a-nsărat,

Ea acasă și-a plecat.

Și mă-sa o-a întrebat:

- Gătat-ai, fată, holda?

- Eu holda nu o-am gătat.

Cât a fost ziua de mare,

Greu beteșig mă cercară.

Coale dela prânziurile

M-au apucat junghiurele;

Grele junghiuri m-o luat

Și holda nu o-am gătat.

- Mândra mamei, ce-i mânca?

- Eu, mămuco, mi-aș mânca:

Groscioraș cu armurar,

Cu unt de la păcurari.

- Culca-te-ai cu tată-al tău!

Bine știu că-i locul tău!

127.

Fata rușinată

Sub creangă de tufă verde,
Tânără nevestă șiede
Tot cu struț și cu liuliuț
Da dorul ca tâlhariul
Și-o făcut drum p-acolu.
- Hei, tu, tiancă nevesteancă,
Lasă struțu și liliuțu,
Fugi în lume cu drăguțu!
- Eu numai nu mi-oi lăsa
Nici struțu nici liuliuțu,
Nici n-oi fugi cu drăguțu!...
Da atâta o-amăgit,
Fiuțul și l-o urât
Și cu mândrul o fugit.
Numa ea și-o rupt și-o zist:
- Tu tidruț, lemnu mândruț,
Ien pleacă-ți tu vârvuțu
Să-mi anin eu liliuțu,
Să mă duc cu drăguțu!
Tidrul vârvul l-o plecat,
Liuliuțul l-o d-aninat,
Fiuțiul și l-o lăsat,
Cu drăguțiul și-o plecat.
Cându-i locul la un loc,
La mijlocul unui codru,
Și acolo jos șiedeau,
Murguțiul și-l poposeau.
Numai ea și-o rupt și-o zis:
- Pentru negru streinel
Lăsai fiuț mititel!...
Ea-napoi și-o d-inturnat
Pe fiuț că l-o aflat,
În calda plaoie scaldat,
Că vântuțu lin și-o suflat,
Pe fiuț l-o legănat.
Când la fiuț și-o sosit,
Cu fiuțul și-o grăit:
- Tu fiuț, dragu mamii,
Cum poți în lume trăi?!...

Pentru negru streinel
Lăsatu-te-am mititel!
- M-ai lăsat, lăsat să fiu,
Eu altă mămuță știu!
Ciutele țiția mi-au dat,
Ploaie caldă și-o plouat
Și pe minde ma-u scaldat;
Vântuț lin că și-o suflat,
Pe mine m-o legănat,
Dumnezeu nu m-o lăsat.
Tu te du-n mare banat!...
Și te du la Dumnezeu,
Nu-mi treabă doicitul tău,
Că doici-m-a Dumnezeu.

128.

Mirii frați dulci

- Hai sorucă să fugim
Prin pădure de mălin,
Peste munți nerourați,
Unde-i popa din 2 frați,
Cunună pe-nstreinați.
Și pe noi ne-a cununa,
Numai dacă l-om ruga.
Pentru-o iție de bere,
Cununa-ne-a căci om mer(g)e;
Pentru-o iție de vin,
Ne-a face slujba deplin.
Ei acolo și-o sosit
Și popii că i-o plătit,
Trei iții de vin i-o dat;
El s-a prins, și-o cununat,
Și icoanele-au picat
Și sfinții i s-o strâmbat,
Și vanghelia-o prins a plânge
Și luminile-a se stinge.
Popa-și rupse
Și-așa zise:
- Dragii mei,
Voi mireței,
Eu pe mulți am cununat,
Icoanele n-o picat,

Sfinții nu mi s-o strâmbat,
 Nice vanghelia n-o plâns,
 Luminile nu s-o stins.
 - Cunună, popă, și taci,
 N-am fugit, că ne-am fost dragi,
 Ce-am fugit că suntem frați.
 De-aproape, nu depărtați;
 După noi că și-or veni
 Părinți ca călugării
 Și frații
 Ca și brazii,
 Surorile
 Ca florile.
 După noi că și-or pleca
 Și tare ne-or înfrica,
 Să nu stricăm frăția,
 Ca ne-a bate Precesta!...
 - Dacă-i așa și așa,
 Nici eu nu v-oi cununa
 Ori câtă plată mi-ți da...
 El o stat din cunulat,
 Icoanele de picat
 Și sfinții de se strâmbat,
 Vanghelia-o stat de-a plânge
 Luminile de-a se stinge.
 Ei de-acolo și-o ieșit
 Și el din graiu și-o grăit:
 - Hei, tu, sorureaua mea,
 Eu am d-auzit așa,
 Că peste munții cei suciți
 Este-un popă din doi jîzi,
 Cunună pe cei fugiți,
 Numai pentru doi arginți.
 Noi doi arginți că i-om da
 Ș-ndată ne-a cununa,
 Și frații nu ne-or afla;
 I-om da trei iții de bere,
 Ne-a cununa, cât c-om mer(g)e,
 Pentru-o iție de vin
 Ne-a face slujba deplin.
 Ei acolo și-o sosit,
 Numai popei i-o plătit

Numai doi bănuți de-arginți.
 Când o vrut a-i cununa,
 Frații după ei pica(u),
 Toți frații
 Ca și brazii,
 Surorile
 Ca florile,
 Să nu-i cunune popa,
 Să le strice frăția...
 - Vină, frătiucă, -napoi,
 Vină și-ascultă de noi,
 Că câtu-i lumea de mare
 Noi soție ți-om aflare,
 Și nu stricați frăția-re
 Că n-o lăsat Dumnezeu
 Să se fac-așa de rău,
 Să ieie soră pe frate,
 Să cadă lumea-n păcate.
 Și acasă și-o-ntornat,
 De dragoste s-o lăsat.
 Ei prin lume și-o îmblat
 Și soții nu și-o aflat;
 Nici el nu s-o însurat,
 Nici ea nu s-o măritat.

129.

Alți frați ce s-au iubit

Undeva s-o pomenit
 Doi frați dulci că s-o iubit.
 Fratele că și-o grăit
 Surorelei ce-o iubit:
 - Tu soriță,
 Todoriță...
 Fă-ți colac din 9 grâie
 Să mergem la cununie!...
 - Hei tu, frătiulucul meu,
 Ascultă cuvântul meu,
 Să te ție Dumnezeu!...
 Decât soră și cu frate
 Și suflete cu păcate,
 Mai bine eu că m-oi face
 Floare mândră violace,

Toată pulbere pe drum,
Toată cenușă și fum,
Să mă clace carăle,
Oamenii cu picioarele!...
El și-o strigat cătră ea:
- Hei, tu, sorureaua mea,
Eu încă numai m-oi face:
Tot un vântuleț subțire
Și mi-oi sufla după tine,
Și pulberea o-i sufla,
Și pe tine te-oi afla,
Tot de mine nu-i scăpa.
Tu, soriță,
Todoriță...
Fă-ți colac din 9 grâie
Să mergem la cununie!...
- Hei, tu, frătiulucul meu,
Să te rabde Dumnezeu,
Că decât soră cu frate
Și suflete cu păcate,
Mai bine eu că m-oi face
O floricea violace,
Ori o floritică albă,
Și m-oi răsădi prin iarbă.
- Eu, sorucă, că m-oi face
Cosaș cu fața bărnace,
Face-m-oi un voinicel,
M-oi nămi de cosășiel,
Toată iarba o-i cosi
Și pe tine te-oi găsi,
Tot a mea soție-i fi.
- Hei, tu, frătiulucul meu,
Ascultă cuvântul meu,
Decât soră și cu frate
Și suflete cu păcate,
Mai bine eu că m-oi face
Tot o floritică-albastră
Numai la domni la fereastră.
Fratele și-o zis așa:
- Hei, tu, sorioara mea,
Și eu numai că m-oi face
Voinic cu fața bărnace,

Tot un tânăr voinicel,
M-oi nămi de coșiciei,
Și-altă simbrie n-oi cere
Fă' floarea să fie-a me-re.
Nici eu alta n-oi lua
Fă' floarea de mi-o a da,
Și eu tot te-oi căpăta
Și de mine nu-i scăpa!...
- Hei, tu, frățiorul meu,
Ascultă cuvântul meu,
Să te rabde Dumnezeu!...
Decât soră și cu frate
Și suflete cu păcate,
Mai bine eu că m-oi face
Floritică violace
Ori o dalbă leurdină (georgină)
Și m-oi răsădi-n grădină.
Fratele și-o zis așa:
- Hei, tu, sorureaua mea,
Eu p-acolo drum mi-oi fa(ce),
Georgina o-i ciunta,
Cu tine m-oi înștruța
Și de mine nu-i scăpa.
Ascultă cuvântul meu:
- Hei, tu, frățiorul meu,
Să ne ierte Dumnezeu.
Fă-ți opincuțe de fier
Cu ațiele de oșiel,
Și umblă lumea-ncongior
La curțile popilor,
Să vezi legea fraților
Cari s-au luat din dor!...
Până p-acolo-i umbla,
Eu de nuntă m-oi găta!...
Pe când de-acolo-i veni,
Eu tot că m-oi învoi
Și soție ție ț-oi fi.
El s-o dus cam supărat
Și numai că și-o luat
Opincuțele de fier
Și ațiele de oțiel
Și și-o-mblat lumea-ncogior,

La curțile popilor,
 După legea fraților
 Cari s-o luat din dor!...
 El multă lume și-o îmblat,
 Pe toți popii i-o-ntrebat
 Cum ar căpăta iertare
 Să ieie pe soru-sa-re.
 Iertare n-o căpătat
 Ori câți popi și-o întrebat.
 De pe-acolo s-o-ntornat.
 Todorița ș-o scăpat
 De fratele cel ciudat.

130 (129 A.)

Fata gazdei

Pe cel câmpuluț cu roaună
 Face-și un om casă nouă
 Cu fața de cătră soare,
 Să fie de șezătoare,
 Merg fetele-n șezătoare
 Tot la lună ca la soare,
 Tot șiuerând și horind
 Și drăguții pomenind.
 Numai fata găzduței
 Șiede-n cornul mesuței,
 Nici șiueră, nici horește
 Nici drăguț nu pomeneste.
 Mă-sa o-ntrebat îndată:
 - Ce ești, fi(i)că supărată?...
 - Hei, tu, mămuleana mea,
 Cum n-oi fi supărată?
 Drăguțul mi-o poroncit,
 Aseară pe la sfințit,
 Pe o frunză de secară,
 Să mă duc la el în țară.
 Eu iară i-am poroncit
 Tot stăzi în răsărit,
 Pe un firuț de samfiu,
 Că m-ași duce și nu știu.
 El iară mi-o poroncit
 Cu un glas tare scârbit,

Pe frunziucea cea de-alun,
 Să mă duc și să-l cunun.
 Eu iară i-am poroncit
 Cu glasul și mai scârbit,
 Pe cea frunziucă de spin,
 Că nu-mi treabă drăguț fin.
 - Du-te, f(i)că, și-l cunună,
 Du-te tu, nu fi nebună,
 Că pân-acum ți-o fost drăguț
 Și de-acum ți-a fi finuț,
 Tot va fi al tău omuț.
 - Hei, tu, mămuleana mea,
 Eu și de l-oi cununa,
 I-oi fa colacu de secară,
 Cu hrișcă de cea amară,
 Să umble nebun pre țară.
 - Du-te, fi(i)că, și-l cunună,
 Du-te și nu fi nebună!...
 Fă-i colac din grâul tău
 C-așa vrea și Dumnezeu.
 Mers-o și l-o cununat.
 La nuntă când și-o întrat,
 Tot paharul l-o luat,
 Mirelui i-o închinat:
 - Să trăiești, finucule,
 Să trăiești, mândrucule!...
 Trăiască și finuca,
 N-ajungă săptămâna.
 Când va fi mai sănătoasă,
 Să nu poată-mbla prin casă.
 Când va fi mai în putere
 Pe drum să nu poată mere.
 Numai, tu, finucule,
 Numai, tu, mândrucule,
 Când vei fi mai sănătos,
 Să nu iai un pai de jos,
 Ca să vadă fiecare
 Că-i blastemul de la mine,
 Să vadă și-a ta măicuță
 Că-i blastem de la drăguța.
 Lasă vadă fiecare,
 Lasă vadă mic și mare

C-o blastemat nănașa
Că te-ai iubit cu dânsa
Și cutezi a o lăsa.

131.

O fată ce o-a blastemat maică-sa

Mămuca m-o blăstemat
Seara când m-o legănat
Și țițiuca când mi-o dat:
7 ani să nu plinesc
Și-n codru să pribegesc.
7 ani nu mi-am plinit,
Prin codru mi-am pribegit.
Ziua-s mreană la vaduri,
Noaptea șuier prin păduri;
Nime nu se nădăiește,
Nime-n lume nu găcește
Ce minune-n codru este.
Un fecior de-mpărat mare
Numai el și-o d-auzit
Că suna codru-a perit;
El de-acasă și-o plecat,
Pușca-n mână și-o luat,
Cătră codru și-o plecat.
El o stat și-o ascultat,
Până eu mi-am șuierat,
Și-o-ntins pușca să mă-mpușce.
Numai eu că mi-am strigat
Feciorului de-mpărat:
- Tu, fecior de-mpărat mare,
Ho, ho, ho nu mă-mpușca-re,
Nu-s fiară cum ți se pare,
Ce-s omuț ca dta-re
Că mama m-o blestemat,
Seara, când m-o legănat,
7 ani se nu-i plinesc
Și-n codru să pribegesc.
7 ani nu mi-am plinit
Și-n codru mi-am pribegit.
Noaptea șuier prin păduri,
Ziua-s mreană la vaduri.
Tu fecior de-mpărat mare

N-ai văzut pe mămuca-re?
- Ba eu poate o-am văzut,
Pare-mi că o-am cunoscut,
Pită albă frământând,
Murguț negru-nciniind
Și după tine venind
Și pe mine întrebând!...
- Tu, fecior de-mpărat mare,
N-ai văzut pe soruca-re.
Că orice vină făceam
Acasă când mă jocam,
Cătră mama mă sponea
Și mama rău mă bătea!
- Ba eu poate o-am văzut,
Pare-mi că o-am cunoscut,
Cosita și-o despletit,
Tot pe tine te-a jelit!...
- Tu, fecior de-mpărat mare,
Văzut-ai tu undeva-re
Pe frățiuțul meu cel mare?
- Ba eu numai l-am văzut,
Pare-mi că l-am cunoscut,
Murguțu roșiu o gătat,
După tine de plecat.
- Tu, fecior de-mpărat mare,
Văzut-ai pe tătuca-re?
- Ba eu numai l-am văzut,
Pare-mi că l-am cunoscut.
Murguțu negru și-o gătat,
După tine și-o plecat
Tot negru de supărat,
De oameni te-o întrebat.
- Spune cătră tătucul
Să nu-ncinie murgul;
Murgul nu și-l încinie,
După mine să nu vie.
(lipsă de aici)

132.

Nora înecată de soacră-sa

Peșit-o numai peșit
Tot un fecior de domn mare

P-o fată săracă tare.
 Fecioru tot și-o pețit,
 Fata nu s-o învoit,
 Ce cătră el și-o grăit:
 - Tu ești fecior de jurat,
 Eu-s fată de sărac;
 Mă-ta-i doamnă cu condei,
 Eu-s fată de mișei,
 Nici am casă nici moșie,
 Nici am condei să știu scrie,
 Nici am vaci cu coarne largi,
 Fără ochii mei ești dragi,
 Și eu n-am junci nici de dor
 Să intre-n al vost ocol!...
 - Vină, mândră, după mine,
 Că-i vedea că ți-a fi bine.
 Că să fi gândit de-acele,
 N-ași fi venit a te cere;
 C-a scrie te-oi învăța,
 Zestre eu n-am hiia.
 C-avem destul la mama.
 După celea ce-o grăit,
 Fata tot s-o învoit,
 Mama i-o făgăduit
 Și cu el și-o credințit
 Și de nuntă s-o gătat,
 Lui grea carte i-o picat
 Tocmai de la împărat,
 Că-n tabără-i de plecat.
 El de jele și-o strigat:
 - Hei tu, mămuleana mea,
 Ține-mi bine nevasta,
 Batăr o las pe dânsa,
 Dă-i colac cu lapte dulce,
 Doară-n lume nu s-a duce;
 Dă-i și turtuță cu miere,
 Doară-n lume nu și-a mere.
 Nevasta că și-o strigat
 De jele și de bănat:
 - Hei tu, soțiorule,
 Ascultă-mi jelirile!
 Na năframa de la mine

Și o pune-n jeb la tine
 Și te tot uită la ea.
 Când a fi năframa mea
 Pe margini destivită,
 Pe la mijloc ponosită,
 Nu trage nădejdea mea!...
 În tabără și-o plecat
 Și-o mers horind supărat,
 Că nevasta și-o lăsat.
 Dac-acolo și-o sosit,
 La năframă și-o privit;
 Mâna-n jeb și-o băgat
 Și năframa și-o luat
 Și la dânsa s-o uitat.
 Și năframa o aflat
 Pe margini destivită,
 Pe la mijloc ponosită,
 Și-o știut că ea-i murită
 De jele și de bănat.
 Către tisturi și-o strigat:
 - Rămâi, oaste, sănătoasă,
 Că de mâni mă duc acasă,
 Că numai eu mi-am uitat
 Sabia albă-mpistrită,
 Pusă pe părete-n tindă,
 Mama nu ști(e) de dânsa
 Rău mă tem că o(-)r fura.
 Căpitanii s-o-ndurat
 Și din oaste și-o plecat,
 Că acasă l-o lăsat.
 Dac-acasă și-o sosit,
 Nevasta nu o găsit.
 - Hei,tu, mămuleana mea,
 Ce mi-ai făcut nevasta?
 - Tu, fiuț, dragu mamii,
 Ascultă ce ți-oi grăi:
 Eu p-o neagră țigăncuță
 O-am băgat de slujnicuță;
 Prin tigniță s-o băgat
 Și-acolo o d-încuiat!
 - Dă-mi, mămucă, cheița
 Ca să-mi descui pivnița,

Tot să-mi scot nevestuța!...
- Tu, fiuț, dragul mamei,
Toate cheile pivniții
Bine știi c-o fost de-argint,
S-o topit fără de rînd
Și s-o băgat prin pământ;
Știi bine c-o fost de-aramă,
S-o topit fără de seamă!...
El cheile le-a cătat,
Nicăiri nu le-a d-aflat
Foc în pipă și-o luat
Și cheile le-o d-aflat
Tot în vatra focului,
În focul tăciunelui.
El de-acolo le-o luat,
La pivnița-o alergat,
Pivnița o descuiat
Nevasta și-o aflat
În cel funduț de pivniță,
Tot șiezînd pe o bărbintă.
De suspine-abia vedea (vorbea)
Și de mână o-a luat
În gură o sărutat
Și în casă și-o d-întrat.
De jele și de bănat
Cătră mă-sa și-o strigat:
- Hei, tu, mămuleana mea,
Ține-mi bine nevasta
Cu colac, cu lapte dulce,
Doară de-aici nu s-a duce,
Și cu turtuță de miere,
Doară de-aicea n-a mere.
Ține-mi bine nevasta
Că eu mâni-iar oi pleca.
Nu o ținea prin pământu:
În pământu
Ca și-n mormânt
Că fația i s-o ponosit,
Galsul i s-o amorțit,
Cosita i-o mucezit!...
- Tu fiuț, dragu mamei
Tu-n cătane poți porni,

De dânsa grije n-avea
Ea cu noi a rămânea!...
Ea cu noi și-a rămânea-le
Mai mult n-om face de-aceale.
El în tabăr-o plecat,
Nevasta iar o strigat:
- Hei, tu, soțiorule,
Ascultă-mi jalobecele!
Na năframa de la mine
Și o pune-n jeb la tine.
Când a fi năframa mea
Pe margini destivită,
La mijloc ponosită,
Nu-mi trage nădejdea mea
Că mai mult nu mi-i vedea!
Dacă-n tabăr-o sosit,
Tot la obraz pământit,
Mâna-n jeb și o băgat
Și naframa o luat
Și la dânsa s-o uitat:
Fost-o-n mijloc ponosită,
Pe de margini destivită.
Și el iară și-o strigat
Și la tisturi s-o rugat,
Și ei acasă l-o lăsat.
- Rămâi, oaste, sănătoasă,
Că iară mă duc acasă,
Că eu numai mi-am uitat,
Aseară când am plecat,
Sulița dalbă în chiotoare
Și nevasta ca și-o floare.
Și numai eu că rău mă tem
Că mi-or fura sulița
Și mi-a muri nevasta!...
Din tabără și-o plecat,
Cătră casă și-o-ntornat.
Cându-i locul prin imași,
Tot pe din jos de orași,
S-o-ntâlnit c-un porcărași.
- Auzi, tu, măi porcărași,
Ce veste-aveți în orași?
Pe cine duc la mormânt,

C-aud tare clopotind?
 - Și-o-necat doamna nora
 Tot în apă la Iza,
 La Iza le feredeu,
 Unde-i locuțul mai rău.
 Atunci el de supărat,
 La Iza ș-o d-alergat,
 Și din grai că și-o strigat:
 - Numai eu dac-oi muri,
 Pe mine m-or prohodi,
 Toată lumea m-a jeli,
 Pe mine să mă îngroape
 De beserică aproape,
 Într-o sfântă sărbătoare,
 Sub cel praguț de altare;
 Și pe soția mea o-îngroape
 De beserică aproape,
 Într-o sfântă duminecă,
 Sub altari în beserecă.
 Când gâta de cuvântat,
 În Iza s-o aruncat.
 Porcarii și-o d-alergat,
 Doamnei de știre i-o dat
 Că fecioru-i înecat
 Tot de-a soției bănat.
 Doamna tare s-o scârbit,
 Numai ea că și-o nămit
 O sută de iobăgei,
 P-atâția pescărei,
 Și-o mers la Iza cu ei,
 Toată Iza s-o stârpească
 Și tinerii să-i găsească.
 Ei s-o prins și și-o lucrat
 Și pe tineri i-o aflat
 Pe un țarmure uscat,
 Tot cuprinși de după cap,
 Și de-acolo i-au luat
 Și pe el l-au îngropat
 Într-o sfântă sărbătoare
 Sub cel praguț de altare,
 Și pe ea o-au îngropat
 Într-o sfântă duminecă,

Sub altari în beserecă.
 Dintr-a ei mormânt creștea,
 Când o fost săptămâna,
 O frumoasă rujnicea;
 Dintr-a lui înc-o crescut,
 Când săptămâna s-o împlut,
 Tot un ruguleț frumos,
 Tot întors cu frunza-n jos,
 Și rujița cea din vîrv
 Plecată-i cătră pământ.

133.

Georgie

Plecat-a badea Georgie
 Tot în sus la muntenie.
 Când de-acasă și-o plecat,
 Mamă-sa i-o cuvântat:
 - Tu, Ghiorghii, dragu mamii,
 Dac-acolo îi sosi,
 Nu-ntra-n casă ne chieamat,
 Nu bea paharu ne-nbiat,
 Că coitele, muntencele,
 Poartă otravă de-a brâu,
 Otrăvesc omul de viu.
 - Hei, tu, mămuleana mea,
 Tot una mi-i de-acolea.
 Și dacă m-or otrăvi,
 Mândru brad mi-or răsădi
 Și la mine c-or veni
 Tot feciori de pe Vișieauă
 Cu securi, cu firiseauă,
 Și m-or tăia drept în doauă
 Și m-or face colțișiele
 Și m-or face șindilele
 Și-or șindili temnicioare
 Unde șied fete fecioare
 Și feciori fără mustață
 Ce se-nvață a strânge-n brață
 Și sărută cu dulceață.

134.

Horea lui Ion Berciu.

(Voinic din Călinești. Se povestește că așa era de tare, încât dacă intra la un crâșmar, punea o mână pe meșter-grindă și redica coperișul casei în sus, și de nu-i da jidovul horincă îmburda casa) (n. a. - Dumitru Pop).

Frunză verde de malini,
Plecat-o stâna Dunchii (a lui Duncă)
Și cu fratele Bercii.
Marți stâna Dunchii o plecat,
Joi, Ion Berciu s-o-necat
La Luha, din sus de sat,
Că grea ploaie o fost plouat,
Izvorul s-o turburat
Și Berciu Ion s-o-necat.
Dup-aceea l-o aflat
La Luha, din jos de sat.
Și el bietul n-o avut
Nice pânză pe obraz,
Fără scoarță de buhaș.
Nici scânduri de copârșeu,
Fără scoarță de durzeu.
Numai el și-o poroncit
Pe un fir de iarbă verde,
Și la feciori și la fete
Să facă bine să-l ierte;
Și soru-sa Palaguță
Tot să-l cânte mândru-n frunză,
Tot să-l cânte răspicat,
Să se-audă preste sat,
Că Ion s.a înecat.
Pe Ion că l-or jeli
Fete cu mununile,
Feciorii cu struțurile,
Nevestele cu cepsele.
Coale la Sântă-Mărie,
Vreme-i oile să vie
Și Berciu Ion să rămâie.
La mormântul lui i-o pus,
Trâmbita lui de-a dreapta

Și fluierul de-a stânga;
Vânturi mari că și-or sufla,
Trâmbita și-a trâmbita,
Fluiera și-a fluiera,
Mare jele-n lume-a fa..
Tot pe Ion l-o jelit
Oile cu lânile,
Mnielii cu jocurile,
Berbecii cu coarnele.

135.

Voinicii codrului

Sub poale de codru verde
Mândră zare se mai vede,
Nu știu zare
Ori foc mare,
Nu știu zarea focului
Ori voinicii codrului,
Sunt vreo zece- doisprezece,
Fac legea unui berbece;
Tot îl taie pătrărește
Și la voinici se-mpărțește.
Cânele de Bărbânoc
- Nu să tacă lângă foc -
Numai el din grai grăiră:
- Voi voinicii codrului,
Nu vă dareți focului!
Că mie mi-o spus Novac,
Că somnu-i pierdere de cap
Și beția-i sărăcia.
Voi de-aicea vă luați
În pădurea ce de fagi
Și vă tăieți hădărași (la îmblăciu)
Și de-acolo scoborâți
Unde-i coasta cu nuiele,
Și vă tăieți îndârjele
Și mergeți în jos la Blaj
C-acolo-s oameni găzdaci
Și au șuri și au snopșori
Și v-or băga îmblătitori.
Până-n dalba primăvară

Mai petreceți și la țiară.
De-a fi iarba cât acu
Și frunziuca cât banu
Iar a fi a vost codru.

136.

Tâlhariul

P deluț pe la Fiad
Merge-un car înferecat,
Dară-n car cine-i culcat?
Un robuț tânăr legat.
Dinapoia carului
Merge-și mama robului
Tot plângând și suspinând.
Robu-și rupse și-așia-și zise:
- Taci, mamă, nu suspina.
Până mi-am fost mititel,
Nu mă-nvățași plugărel
Ce mă-nvățași tâlhărel.
Furam legumi din grădini
Și custuri de la vecini,
Eu acasă le duceam
Și tot ție ți le dam;
Mama bine le-ascundea
Și zicea că-i bine-așa.
Când am fost de 7 luni,
Cunoșteam banii de buni,
Când eram de 7 ai,
Știam fura boi și cai,
Când am fost de doisprezece,
Știam și Dunărea trece,
Tot cu cai, câte cu zece.
Nu-ți ajute Dumnezeu
Cum mi-ai mâncat capul meu!
Capul meu tu l-ai mâncat,
Și jendarii m-o legat,
Și domnii m-o judecat
Să fiu rob de spânzurat.
Acum vezi, măicuță dragă,
Unde funea mi-o leagă.
Vezi, mamă, destul de bine

Că stâlpul mi-i lângă mine,
Dac-am ascultat de tine.
Să mă ierte oarmedea
Să grăiesc cu d-ta.
Oarmedea că l-o iertat,
Și pe mă-sa o-a strigat:
- Vină-ncoa(ce), măicuță dragă,
Ca să-ți șipotesc oleacă.
Ea lângă el o venit,
Și el nu i-o șipotit
Ce capu-i s-o plecat
Urechea o-a mușcat.
Dup-aceea și-o strigat:
- Eu îți rump urechia ta,
Pân-a nu mă spânzura,
Să vadă toată lumea;
Să se-nvețe tot omul
Cum să-și crească coconul,
Să-l înfrice mititel,
Să nu fie tâlhărel;
Să-l ducă la-nvățătură
Și să-l bată dacă fură.
Vezi, mămucă, d-ta
Să-mi fi ruptă urechia,
Amu nu m-ar spânzura!
Atunci domnii s-o-ndurat
De lui grație i-o dat,
Pe el nu l-o spânzurat.

137.

Horea lui Vili

Frunză verde de măcriș,
S-o tâlnit Vili cu Chiș,
Barba-rasă cu Daniș.
- Vili, Vili, viteaz mare,
Ce-ai intrat în sat cu soare,
Fără leac de întrebare?
Capul tău cel pieptănat,
Cum va fi de cioare spart,
Și ochii tăi cei frumoși,
Cum vor fi de cioare scoși.

Trei sărite-n trei vârfuri
Ce-s acelea? nemicuri.
Cine focu le-o sărit?
Tot Vili pân-o trăit.
- Nu mă tem de spânzurat
Că-s fecior cu clop în cap.
Nu mă tem de unu...
Pagubă-i, feciori, de noi
Să perim pentru doi boi.

138.

Cantorul cu drăguța

Vineri seara, pe la cina,
Am fost aprinsa lumina.
Șied la masă supărat,
De gânduri încungiurat,,
Unde să merg nu știam,
Cu gândurile mă oleam,
Ce să mai fac socoteam
Și prin casă mă-nvârteam.
Multe gânduri aveam dară,
Cum să ies din casă-afară?
Urâta cina gătase.
Togma când punea pe masă,
M-am făcut că merg afară,
Să gândească că-ntorn iară.
Eu, repezindu-mă iute,
Nu știu unde m-aș ascunde!
Am sărit pestre prilaz,
Cu graba, eram să caz.
Uitându-mă înapoi,
Oleacă n-am zis: vai, ioi!
Că s-o pornit după mine,
Ba, zău, urâta mea vine
Și grăiește cătră mine:
- Unde te duci tu - zise - iată
Acum ți-i cina gătată?
Vină înapoi și cină,
Ori doară ceva-s de vină?
Cina ce ți-o-am gătat,
Cină și te culcă-n pat,

Și de nu-ți place ceva,
Spune-mi, că te-oi asculta!
De nu-ți place cina doară,
Să fac focu a doua oară.
Coace-oi, fierbe-oi, frige-ți-oi,
Toate împlini-ți-le-oi...
Orice ți-oi pune pe masă,
Numai să te văd în casă.
M-am întors dară în casă,
Scârbit șiezui lângă masă.
Începui a gândi iară:
Ori mă culc, ori ies afară!
Stau scârbit și supărat,
De gânduri încungiurat.
Măcar ce va fi de mine,
Mă duc, mândrucă, la tine!
Mă fac a mă desbrăca...
Când aveam guba a țipa,
Arunc ochii la fereastră!
Mi se slăbea firea toată!
Țip guba pe spate iară
Și mă iau pe ușă-afară.
Nu cat ce prilej pățiesc,
Ce: unde vreau să sosesc
Și cu mândra deodată
Să ne-ntâlnim laolaltă.
Merg într-un loc anumit,
Unde-amândoi ne-am tâlnit,
În curte la Șimși dară,
Noi amândoi în cameră,
Un fărtaș de rojoliș
Îl bem, cum șiedem cuprinși.
Până joi demineța,
Cine le-ar mai însemna
Câte-am plinit în camera,
Până joi de către seara.
Joi seara m-am dus acasă
Și-am zis: Ce faci tu, boreasă?
Nemica nu mi-o grăit
Și eu m-am făcut scârbit!
M-am răstit o vorbă rea
Ca să se teamă de ea.

Am zis: - Du-te iute, babă,
 Pune-mi de cină degrabă
 Și-mi așterne să mă culc,
 Că de nu iară mă duc!
 Tot tremurând cina-mi pune,
 Patul mi-l așterne bine
 Și toate pe voie-mi face
 Numai că doară-i dau pace,
 Să nu o bat fără vină,
 Că poate ea nu-i de vină.

139.

Nevasta ce și-o pus tiara (războiu)

În cel sătuț de colea
 O nevăstă frumoșea
 Toată noaptea nu dormea,
 Ce tot una se gândea.
 O gândit pânza să puie,
 Ca nimeni să nu o știe.
 Cu bărbatu s-o vorbit
 Și bine s-o socotit.
 - Bărbate, sufletul meu,
 Tu nu știi ce-am gândit eu!...
 Eu nemica n-oi lucra,
 Pân-oi toarce cânepa;
 Și batăr cât m-oi trudi,
 Tot de pânză mi-oi urzi;
 Că noi, de când ne-am luat,
 Pânza tot am cumpărat;
 Dar oamenii s-o-nmulțit,
 Giolgiul tare s-o scumpit.
 Vezi, oamenii-s slabi la minte
 Și ne-or scoate la cuvinte.
 Eu m-oi prinde de lucrat
 Și tu-mi cată de mâncat,
 Și ți-oi face-o cămeșuie
 Dintr-a ea muncă și ție,
 Și-o pereche de izmene,
 S-arătăm că nu ni-i lene!
 Noi de trei ani tot am strâns,
 Doară vom avea de-ajuns.

Pe părete oi urzi
 Și-amândoi om nevedi!
 Să ne sărutăm în gură,
 Doar ajunge bătatura.
 Ea și-o tomnit tiara-n casă,
 Ca să șiadă și să ȝiasă.
 Când era soare, dormea,
 Când ploua, se hodinea;
 Când cu brâglele lovea,
 Câte cinci fire sărea,
 Și din grai așa-și grăia,
 Tiara tare blestema:
 - Bată-te pustia, pânză,
 C-amu mi-ai fost de osândă!
 Că mi s-o dus vestea-n țiară
 C-am șiezut cu tine-o vară.
 Trecut-o și Paștile
 Și n-o legat firele.
 Când eram pe la Sân Georgi,
 Eram să ȝip tiara jos;
 Când era pe la Ispas,
 Gata eram să o las,
 Că cu dânsa am necaz.
 Când o fost la Rusalii,
 Gata eram a boli.
 Dar am stat și-am gândit
 Să nu mă las de bolit;
 M-am gândit în gândul meu,
 Patu-n șiură să-l pun eu,
 Că-n șiură bate vântul
 Și m-oi hodini cu gândul.
 Vara toată s-o trecut,
 Eu n-am gătat de ȝiesut!...
 Lasu-te-oi la focul, tiară,
 Până pe la altă vară,
 Și-apoi te-oi întinde iară.
 Și de te-oi gata, bine,
 De nu... focul ardă-n tine!
 Că mă muștră bărbatul
 Că nu-s bună de dracul.
 Dar el încă-ar putea face,
 O leacă să-mi deie pace.,

Că el încă vede bine
Ce necaz este pe mine.
Că de n-ar fi sărbători,
Mie mi-ar fi mai cu spori.
Din Paști până-n Sânziene,
Țiesui de-un fund de izmene.
L-am întins și l-am lățit
De-o palmă-o mai trebuit.
Ținui sărbătorile,
Marțile și lunile;
Miercurea eu n-am lucrat
De când eu m-am apucat;
Joile le țin legate,
Nu lucrai, să-mi fac păcate.
Vinerile toți cinstesc,
Oamenii nu se muncesc!
N-oi lucra nice eu dară,
Stăi în pace și tu, țiară!
Sâmbetile-am mai lucrat
Și nu mi s-o arătat,
Că mie mi s-o aruncat
Buba cea rea după cap!
Mă dusei la fogădău,

Caieru-i în drumul meu,
Să-l fi bătut Dumnezeu!
Mă dusei la cârșimă-a bea,
Caieru-i în calea mea,
Să-l fi bătut vinerea.
Nu știu unde să mă bag,
Batăr de caier să scap!
Merg acasă pe cuptori,
Mă-ntâlnesc cu-n reștitor.
Mă făcui mai pe sub țieve,
Un tâlhar de fus mă vede!
Când am vrut să ies afară,
Iară m-am lovit de țiară.
- Bărbate, sufletul meu,
Du-mi tu țiară-n lucrul rău,
Da o du la fogădău,
Du-o... du-o-n lucrul rău,
De voiești să nu mori eu!
Tortu-n țiară nu-i curat,
Că vezi că m-o mai gătat.
Și de n-ar fi sărbători,
Stau-aș, bărbate, să mori!
(în DUMITRU POP - *Folcloristica...*, op.
cit., Anexa III, p. 285-383).

Anamaria Iuga: Motiv ornamental

Răspunsuri la Chestionarul lui Nicolae Densușianu (1893)

Notat cu creionul: vara anului 1893, mss. 28 pag.

Răspunsuri la unele întrebări din Chestionarul istoric a domnului Densușianu, București, 1893. (*Cestionariu despre tradițiunile istorice și anticitățiile Țerilor locuite de români*”, de N. Densușianu, Partea I. *Epoca până la a. 600 d. Chr.*, București, 1893)

Culese din gura bătrânilor necărturari din Ieudul Marmației prin Petru D. Bilțiu, învățător prim. conf.

fragmente

Informatori:

Ioan Pleșiu ai Gafiei, 98 de ani

Ioan Balea Bălescu, 72 ani

Gavrilă Dăncuș Timoceanu, 73 ani

Gavrilă Pleș Bilțiu, 62 ani, fiul unui bătrân, mort la 80 ani “carele a fost un adevărat geniu a tradițiunilor istorice”.

Când au venit întâi aici românii au locuit în colibi, că de la Bărsana în sus pe Iza, întâi numai cinci viteji de români au venit să șeadă de loc aici. Pe aceia i-o chemat Vladul, Balcul, Mariș, Pleșul și Chindriș.

Aceștia au căpătat ca moșie pământul și munții de pe Iza de sus de la Vodă - nu știu cum l-au chemat - că ei (acei viteji) au făcut vitejie mare peste Dunăre la muntele Balcanul, și Balcul încă și numele și l-a căpătat de la Balcan.

Dintre vitejii aieștia mai întâi a venit Vladul și s-a așezat cu oamenii lui unde e satul Săliște. După o venit ceilalți patru, cari au fost frați dulci.

Balcul s-o numit așa pentru că o făcut vitejie la Balcan.

Mariș o fost tare măreț (fudul) și pentru acea și-a căpătat numele acela.

Al treilea frate s-o numit așa pentru că atâta o șiezut în cătunie până ce i-o picat părul de pe cap și a rămas pleșiuv.

Chindriș a făcut vitejie la oarece cetate ce i-o zis Chendrea.

Frații aceștia s-au ustenit tare jîb (foarte tare) venind prin păduri pe Iza în sus, și într-un loc unde o fost o poiană frumoasă au șiezut și-au făcut de mâncare, că erau tare flămânzi. Acolo și-o făcut o colibă și s-o hodinit.

Mariș o zis că el nu s-a (?) (*n* sau *pr* - mai plauzibil *prăpădi* - n. ed.) ăpădi prin păduri mai afund, că el nu se teme de nici un dujman.

Și și-o făcut acolo colibă bună și s-o așezat de fel acolo în poiana acea.

Cei alți trei frați au ieșit de la coliba lui Mariș pe o vale spre miazăzi, în stânga Izei, până ce au dat de loc neted și acolo ș-au așezat unde o fost dealuri mai mici și mai rari.

După aceea au vrut să întoarne la Mariș, și s-au întrebat:

“Oare unde-i Mariș?” Altul a zis că: “El a fi (în loc de *va fi*) acolo unde ne-am făcut de mâncare”. Pe când au întors la Mariș, el și-o fost făcută și *cuhe* (cuptor de fiert și de copt) și pentru aceea o și zis la locul acela Cuhea (comuna Cuhea).

Acei tri frați s-o așezat togma colea unde-i zicem noi “La mânăstire” lângă fântâna “recea” (spre răsărit de la Ieud) și mai întâie și-o făcut o cruce mare de lemn și o pus în pământ. Dară într-o noapte o fugit crucea de acolo până în Bălești (partea de cătră răsărit a Ieudului) și s-o așezat tocma unde-i basereca din deal (În Ieud sunt 2 biserici: din deal și din șies).

Oamenii au cătat crucea prin păduri până ce au aflat-o și apoi s-o acolisit (așezat și domiciliat până una alta, pe timp îndelungat) acolo. Pân Bălești e tare puțină apă (Locul e mocirlos, dară le-a trebuit apă pentru facerea moarei), și pântru aceea frații aceia au îmblat să-și afle ceva apă mai multișoară ca să-și poată adăpa vitele și să-și facă și moară. Unul s-o suit pe vârful obrejii și o auzit sunând apa spre sfînțit și i-o strigat și pe ceilalți: “Mă, veniți, că eu aud...” adecă apă. Unul dintre cei din jos o auzit, dară n-o înțeles bine ce zice cel din vârf și și-o strigat și pe ceilalți: “Măi, veniți înapoi la est din vârf c-acolo-i ud”. Dacă s-au adunat frații toți patru, au răs de pățania lor și apoi dacă au dat de vale i-o spus - în răs - numele de “Ie ud”. Așa s-o botezat Ieudișorul (valea ce trece prin comuna Ieud). Locul unde și-au pus întâia dată crucea când o venit strămoșii, până în ziua de astăzi se zice “În crucișioare”. Întâie s-o așezat Balcul cu toți frații și oamenii lui pe fața obrejii (în dreapta Ieudișorului). El și-o făcut mai după aceea casă mare togma în vârvu obrejii, ca să i se vadăp de-ar veni ceva limbi rele, pe valea Ieudișorului, că păgânii aceia veneau ori pe lângă ape ori pe culmea dealurilor. Satul întâie s-o numit Bălești, iară casa Balcului s-o numit “curtea craiului”.

69-70. Ce obiceiuri erau pe acolo în vechime, când se întemeia undeva un sat nou. Se pomenește ceva în popor că atunci se înconjura hotarul satului cu o brazdă de plug?

După ce s-au înmulțit oamenii, Balcul s-au împărțit cu Petrovanul (din Petrova), așa mai întâi s-au învoit amândoi ca să plece Balcul din Ieud și Petrovanul din Petrova, și să meargă unul spre altul până ce se vor întâlni și unde s-or întâlni, acolo să fie “mejda între hotare”.

Balcul a fost un om somnuros, el s-o sculat numai după ce s-o făcut ziuă, dară Petrovanul a plecat de la miază-nopate și a tot mers cătră Ieud și s-a întâlnit cu Balcul la Gârbova (o vâlcea spre vest și nord-vest de la Ieud). Pentru aceea este așa mic hotarul Ieudului de cătră Șieu și Rozavlea. Spre miazănoapte a mers hotarul Ieudului până în apa Vișeului, dară l-au schimbat cu Marișenii din Cuhea, că hotarul lor încă s-o întins spre miazăzi, pe lângă Valea Slatinei, mai până lângă Ieud. Cătră Ardeal s-a întins hotarul Ieudului

până la Munții Lăpușului (pe unde e și astăzi) și spre miazăzi-răsărit până la Răchita albă, lângă Rebra.

După ce au mai rărit pădurile, au încugiurat hotarul cu o bresdă de plug, așa că au prins la plug doi boi gemeni, și de plugari s-au ales doi frați gemeni, și așa au tras bresda, ca să se știe că pământul acesta este frățesc. Aceasta a fost în ciurma cea mare după poiede.

Că așa se povestea că oarecând așa s-o fost lăzit pădurile de pe aici, că dacă ai fi plecat pe munți de aici până la Hust, nu ți-ai fi aflat lemn de o botă în mână.

191 - 195. Nemeșii nu mergeau în cătane, fără în vreme de bătaie se sculau cu toții și mergeau să-și apere țara. Ei aveau armele și caii lor și de cele mai multe ori trăiau în bătălie cu pita lor, în cheltuiala lor. Dânșii totdeauna făceau vitejii mari și când auzeau dușmanii că "s-au sculat nemeșii", atunci își pierdeau voia și începeau a fugi, că nemeșii se băteau totdeauna pe viață ori pe moarte și nu s-a prea pomenit să-i bată pe nemeși oricine, c-atunci era cine s-o apere".

Se povestește că oamenii mergeau pe departe, prin locuri pustii și s-au bătut cu harapii și cu rații, și pentru acea au căpătat de la vodă *metalișiu* și *Dunație* de nemeși și moșii pe veci.

207. Cum numește poporul ținutul de acolo?

Țara Maramureșului. Moroșan și moroșancă:

Dacă-s negru nu-s țigan,
Că-s un pui de moroșan;
Dacă-s neagră nu-s țigancă,
Că-s copilă moroșancă.

Maramureșul - în gura poporului - e împărțit după ape, și așa locuitorii de pe Iza sunt izeni. Portul lor e de regulă: guba sură, pieptariu de piele înfrumusețat cu diferite colori (însă aceasta întru atât se distinge de pieptarele ce poartă românii în alte părți - prin Ardeal - că e mai scurt, așa că nu ajunge fără până la barta ciorecilor), apoi cămașă scurtă cu mâneci largi și încrețită pe umere (foștii iobagi își înfrumusețează cămeșile cu colțișori și cu fir albastru și roșu, nemeșii însă țin lucrul prost, poartă cămeși de acele, dânșii au cămeși simple, fără împistrituri, că așa au apucat de la moși-strămoși). De portul - costumele - românesc de pe Iza - și din întreaga Marmăție - se ține și o curea lată, pe care o poartă bărbații pe lângă pantecele gol, iară cămașa atârnă preste jumătate partea curelei (pentru că e așa de scurtă). Holteii mai poartă și o curea angustă și lungă, carea se învârtește de vreo două trei ori pe lângă șolduri (iobagii și porțieșii de regulă pun bumbi de aramă galbină pe de-a lungul curelei celei lungi, dară nobilii pun numai un singur bumb). Ismenele sunt largi și destul de lungi, dară nu sunt chiar așa de largi ca ale ungurilor.

Cioarecii sunt largi (mai de două ori așa de largi ca prin Ardeal și ca bernevicii din România) și - preste întreg Maramureșul - numai întru atâta diferesc, că nobilii îi poartă simpli - afară de petroveni - iară cei din satele iobăgești au cioareci înfrumusețați cu fir verde ori albastru, ba chiar și roșu, și pe la poală sunt deșesuți de două degete.

Nobilii zic că acesta e port țigănesc, pentru aceea nici nu poți vedea fecior de nemeș cu cioareci împistriți, fără pe cei din Petrova.

Pălăria de regulă e mică, cu pană (margine) puțin redicată, iară pe Mara și pe Coseu, cu pană dreaptă.

Cușma (căciula) e de miel, e rotundă și micuță, afară de Borșa, unde au cușme lungi cu vârf înalt.

Opincile sunt făcute frumos, după picior, nu cum sunt în unele părți, ca să le poată încălța pe oricare picior.

La opinci se aplică ață de lână neagră iar în capetele ațelor sunt curele.

Încălțătura se face până sub genunchie.

Muierile poartă două zadii țesute din tort de lână colorată.

Cămeșile muieresti în unele părți sunt închistrite cu fluturei de ață albastră și roșie. Portul descris e comun prin Marmația, afară de apa Vișeuului, pe unde poartă sumane negre în loc de gube.

234. Se pomenea din bătrâni că sunt oareunde printre mări, apoi: Pietrosul, Țibleșul și Gutâiul încă se spune din bătrâni că a ieșit foc și cir (fluiditate îngroșată) din ei.

377. Se află pe acolo vreun sat în care oamenii să vorbească o limbă mai deosebită de cum vorbesc alți români?

De-a rândul în satele românești spre sud-est de la Sighet, pe apele Vișeu, Iza, Coseu și Mara - în locul lui *v* la începutul unui cuvânt se pune *z*, iar de la Sighet spre nord-vest, *v* de la începutul cuvântului se lasă afară.

Asemenea *p* de la începutul cuvântului se înlocuiește cu *t* (exemple mai jos) ori se folosește după *p* și *t*. De la aceste reguli generale se abat numai românii din comuna Petrova (cercul Vișeuului) cari exprimă cuvintele - de multe ori - chiar și prea regulat, de exemplu: *domii* = *domnii*, apoi *pită* în loc de *ptită*, *vinu* în loc de *zinu* ori *inu*, *eu viu* în loc de *eu ziu* ori *iuu*, *piatră* în loc de *ptiatră*, *pipă* în loc de *tipă*, *Sân-Petru* în loc de *Sân-Tetru*, *popii noștri* în loc de *poptii noști*.

Moroșienii din satele ținutului de sus rîd pe petroveni că "grăiesc așa domnește" și le zic "Domnii din Petrova".

378. Pe la noi de regulă se folosește: *ge*, *gi*, în loc de *j*. De ex.: *Câte fete-s cu cojoc, tetie așteaptă să le gioc; gioacele și cioarăle, că mă dor pticioarele;* jos=gios; judecată=giudecată.

Pus-am gînd cu giurămînt să nu îmblu tiotind (chiuind).

379. Vorbește pe acolo poporul cu *r* în loc de *n*, când consonanta aceasta din urmă se află între două vocale?

Chiar din contra: în unele cuvinte se folosește *r* în loc de *n*, de ex.:

giurincă=junincă, geruntie=genunche.

380. Cum rostesc țăranii pe acolo cuvintele următoare:

călcâniu ori călcâiu?

întâniuu - întâiu?

cuniu - cuiu?

vinie - vie?

puni ori pui?

țini - ții?

călcâii, întâii, cuii, pui, țai, apoi: *v* (precum s-a amintit mai sus) de comun e înlocuit cu *z*.

de exemplu: *vie=zie, verme=zerme, vidră=zidră, viață=ziiață*, apoi chiar și *s* e înlocuit cu *z*, dar aceasta mai arareori, de ex. *svoră=zvoră*.

381. Cum rostește poporul pe acolo silabele *che* și *chi*?

Urechie se rostește uretie, genunche=geruntie, ochi=oti.

De regulă *d, t* și *n* pus înaintea lui *i* și *e* se exprimă foarte moale, bunăoară ca ungurescul *gny, ty, ny*.

Styuta-m boghet (destul) gye bgyinye

C-or fă cătană gyin minye

Adecă:

Știut-am destul de bine

C-or fa(ce) cătană din mine.

384. În ce ținut silaba *bi* se pronunță *ghi*?

În Marmația (afară de Petrova) se exprimă: *bine=binie* ori *bdinie*,

împodobit=împodobdit, corbi=corbdi.

385. Poporul schimbă cumva pe acolo pe *f* în *b* înainte de *i* sau *e* *muiat*?

Pe *f* îl schimbă în *s*.

De ex.: *să fie=să sie, fiară=siară, fierbinte=serbintie.*

386. Cum zice poporul pe acolo: piele, chiele, pșele?

piatră, chiatră, pșiatră?

pită, chită, pșită?

Se zice: *piele=ptiele, piatră=ptiatră, pită=ptită.*

387. Pe unde poporul, în unele cazuri, moaie de jumătate în vorbire consoanele *d, g, n* și *t*? zicând:

În loc de *de* se zice *die*

“ “ “ *nene* se zice *nienie*

“ “ “ *pune* “ “ *punie tete* se zice regulat, iar în loc de toate se

zice mai de *tetie*.

388. Se rostește:

zilația, iar de la Sighet în jos: *iiată*

zită “ “ “ *iiță*

zițelu “ “ “ *iițelu*

zinu “ “ “ *iiinu*

389.

Se zice *hulpe* și *holbură*, iar cuvântul *vuiește* nu e cunoscut pe la noi - în popor - ci se înlocuiește cu *cântă* ori *răsună, sună* (*Așa l-o lovit, de i-o cântat spatele; i-o dat o palmă, de i-o sunat obrazuk*).

390. Se află pe acolo vreun sat în care oamenii să vorbească cu *a* în loc de *ă*?

În Marmația *ă* stă la mare cinste, precum și *î*, de ex.:

Susu-i ceriu die pământu,
Mulți oameni de cânie sunt;
De câne-i și mândru mneu,
Iel gândea că nu știu ieu.

el gânde - gândește.

Noua caracteristică a provincialismului marmațian e de a rosti cuvintele de la început, iar capătul a-l lăsa, de ex.: Măi Ioa! = Ioane! Măi Pe! = Petre.

Ci nu toate cuvintele se rostesc pe jumătate, și anume: Dumni, zină la noi! Măi Ște', blem acasă!

Verbul se înjumătățește în propozițiunile afirmative și negative, de ex.: Eu vreu a fa o beserică. El nu vre a fa... nemnică.

Câteodată se înjumățește verbul și în zicerile poroncitorie, d. e.: Măi To', du-te și clăde, că ieu ți-oi arunca fân (pe claie).-

391. Cum vorbește poporul pe acolo, mai mult cu perfectul simplu ori cu perfectul compus?

Se folosește: *lucrasieu* și *am lucrată*

araseiu și *am aratu*
sămânaseiu și *am sămânatu*
araseiu și *am secaratu*.

392. În ce sate se vorbește pe acolo cu *tu* în loc de *domnia-ta* ori cu *voi* în loc de *domnia-ta*, chiar când vorbitorul se adresează către o singură persoană?

Tu se folosește între persoanele de o categorie iară *Domnia-ta* se zice către persoană mai aleasă, mai de cinste.

393. Ce cuvinte și forme vechi mai puțin cunoscute în alte părți întrebunțază poporul pe acolo?

Obsă și *blem*. *Opsă am fost eu acolo!* în loc de *Că doară am fost eu acolo*. *Blem acasă, măi Grigo!* *Blem* de la *ambulemus*. *Blemați acasă, măi feciori!*

394. Se aude pe acolo în limba poporului cuvântul *rigă*? - și ce însemnare are?

Riga folosit în gura poporului ca nume de bou, cum e prin România, *Plevan*, *boulean*. Chiar și pe oameni îi poreclesc, cum e prin Ieud: Joldea Dumitru *riga*.

396. Ce cuvinte românești se află în limba națiunilor străine de pe acolo?

Numele munților, dealurilor și, cu un cuvânt, numele proprie, afară de cele de persoane - ungurii, evreii și nemții le exprimă tot românește, deoarece n-au alt nume.

În limba maghiară se află o mulțime de cuvinte române.

Notă. Răspunsurile ce le-am dat în acest manuscris sunt culese din gura poporului

necărturar, și subscrisul mi-am dat toată silița să fac atenți pe bătrâni că numai de acelea să-mi spună ce au auzit de la alți bătrâni, nu de la cărturari. De enărări ori corecțiuni istorice m-am ferit, și după împrejurări am reprodus chiar modul de exprimare a poporului, deși nu în toate, dar în mai multe locuri.

Scrisoarea - caligrafică - îmi este deranjată și poate pe multe locuri puțin cetibilă. Cauza acestei neregularități eu o atribuiesc mai întâi neisteteimei mele și, în mare parte, și morbului ce m-a năcăjit, în decursul acestei lucrări neînsemnate. Rog însă pe iubitul lector, că acea iubire de națiune, carea pe mine, chiar morbos fiind, m-a întărit, să poată face acest puțin, să o privească în mene ca un semn a voinței fără putere.

Bucuros dau din ce am!

(în DUMITRU POP, *Folcloristica...*, op.cit., Anexa III, p. 385-392).

*

Caietul Diacului DUMITRU LUPU GRAD din Săliștea de Sus (1855-1940)

La sfârșitul sec. al XIX-lea, prin crearea ASOCIAȚIUNII PENTRU CULTURA POPORULUI ROMÂN DIN MARAMUREȘ (13 dec. 1860) și a Preparandiei din Sighet, o mare parte din fiii țăranilor aveau acces la școli. Personalități ilustre și-au desfășurat activitatea în acea vreme: Iosif Man de Șieu (1817-1876), Petru Mihalyi (1838-1914), Dr. Ioan Mihalyi de Apșa (1844-1914), Mihail Pavel (1827-1902), Ilie Mariș (?-1916) și alții. Acestora li s-au alăturat Tit Bud (1846-1917), Artemio Anderco (1853-1877), Ion Bârlea (1883-1969), Gavrilă Iuga (1880-1940), Alexandru Țiplea (1884-1938), Gheorghe Bilașcu (1863-1926), precum și dascălii de țară Petru Biltiu Dăncuș din Ieud (1863-1907), Dumitru Chiș din Săliștea de Sus (1858-1927), sau, mai devreme, Florian Danciu, Ioan și Basiliu Doroș, Basiliu Michnea, Grigoriu Vlad, Gavril Timiș, Petru Mihuțiu, cunoscuți și culegători de folclor pe care-l publică în revistele vremii ("Familia", "Șezătoarea", "Gutinel", "Luminătorul" etc.) Acest climat a favorizat aplecarea înspre cultura populară nu numai a învățătorilor și preoților, ci și a unor țărani dieci de pe sate, rămași necunoscuți până astăzi.

Familia Grad din Săliștea de Sus era un neam de țărani cu stare mijlocie. Fiul lui Dumitru Lupu Grad, Simion Grad (zis, după schimbările de nume ale vremii, Șimon (1906-1972), ca și strănepotul acestuia, Lazăr Grad, și strănepotul acestora, Lăzărca Diacului, au fost și sunt dieci vestiți în satul situat pe Valea Izei la poalele dealurilor Cetățeaua, Muncel, Gru, Seci, Căpățâna și Păltiniș.

Dumitru Lupu Grad s-a născut în Săcel în anul 1855 și a trăit până în ianuarie 1940. Dintre multele caiete ale sale (cum ne mărturisește strănepotul său, învățătorul Lupu Grad), a rămas unul, format A5, cu file groase, scris cu

penița, cerneală vișinie și, spre final, neagră, datat din 9 martie 1895 până la 18 octombrie 1896. Un scris frumos, caligrafic, inteligibil.

Poate că îndemnul de a nota versuri populare l-a primit și de la preotul din localitate Ioan P. Coman, el însuși culegător de folclor.

Manuscrisul, primit de la nepotul său, învățătorul Lupu Grad din Săliștea de Sus, este păstrat fragmentar: de la pag. 43, până la pag. 140. Conține: **versuri** (p. 43-64), **orațiune de nuntă** (p. 65-67), **poesii populare** (p. 86-128), dar și **versuri scolastice** (p. 68-86 și 128-140), cu titluri edificatoare pentru un observator al răspândirii acestora în epocă: “Astăzi fraților români”, “Horea Ardealului”, “Horea Munteanului”, “Deșteaptă-te române”, “Patria română”, “Buciumul”, “Hora de la Oltenița”, “Cântecul ginteii latine”, “La arme”, “Horea de la Grivița”, “Aria militară” (a vânătorilor de munte), “Hora de la Plevna”, “Să mergem, frați, la școală”, “Limba românească” de Mateevici, “Frumoasa de munte” și altele.

În ceea ce privește folclorul, culegerile sunt, oarecum, diverse. Dacă Petru Bîlțiu Dăncuș, sau marii culegători Tit Bud, Ioan Bârlea și Alexandru Țiplea s-au oprit numai asupra Maramureșului, diacul Dumitru Lupu Grad face culegeri și din ținuturile învecinate (Bistrița, Chioar, Salva).

Versurile (p. 43-64) sunt compoziții, compilații, ori, posibil, copii (adaptate la cel decedat, dar care aveau și un conținut general și se cântau de fiecare dată.; lipsesc versurile special dedicate). La pag. 65-67 - **Orațiune de nuntă**, iar la pag. 86-128 **cântece** populare, cu fluctuații ale denumirii: poesii populare, doine populare, doine și hori, doine. Unele texte, de ex. “Vinul și plosca” (nr. 44), și “Eată o lasu” (nr. 50) sunt, credem, compuneri scolastice, la modă în vremea aceea.

Caietul se constituie într-un “aide memoire”, nu de puține ori notând refrenul (și la versurile “scolastice”), chiar bis-urile respective.

Caietul mss. are o limbă limpede, chiar interesantă pentru a urmări silința de a reda pronunția populară în conformitate cu ortografia epocii.

Publicăm, mai ales pentru interesul cercetătorilor, toate materialele folclorice, păstrând, cu adaptarea normelor actuale, ortografia originală (de ex. vom scrie *z* în loc de *d+i*; vom renunța la **u** final fiind evident că nu se pronunța totdeauna, însă rigurile scrisului pentru un simplu diac de la țară, l-au făcut, după părerea noastră, să-l utilizeze în scris.

DUMITRU IUGA

*

DUMITRU LUPU GRAD (1895)

1.

Versu la judecata de obsce

(Prima parte lipsește. Mss. păstrat începe la pag. 43)

În împărăția mea ce bună
 Cu îngerii din împreună.
 Iară păcătoșilor va zice
 Tot cu groază și cu price:
 - Duceți-vă de la mine
 Că nu-ați făcut nici un bine,
 La muncile de vecie,
 Cu deavoli în soție.
 Plânge-va ceriul atunci
 Văzându-și pre păcătoși în munci,
 Îngerii încă vor plânge
 Văzând iadul cum i strânge,
 Pre păcătoși de-i coprinde
 Ca să-i ducă în munci cumplite.
 Acolo sunt munci gătate
 De tot feliul de păcate:
 Curvarilor li-s gătate
 Paturi de aramă înfocate,
 Celoru lacomi li-s gătiți
 Vermii cei neadormiți;
 Carii pre săraci nu lasă
 Ca să mâne întru a lor casă
 Acelora li e gătit
 Frig mare și ger cumplit.
 Iară cele munci alalte
 Care sunt nenumărate
 Cum i Gheana înpuțită,
 Păgânilor e gătită.
 De esci, omule, în păcat,
 Măcar de esci și bogat
 Din munci nu te va scoate
 Ce în veci în munci cumplite.
 Că bogăția de om rămâne,
 De o ieu rude streine,

Sau de rămâne la fratie
 Nu dau nimic pentru tine,
 Sau de rămâne la ai tăi fii
 N-ai folos nimic de ei
 Că feciorii se sfădesc
 Și avuția o împărțesc.
 Și de vei fi făcut păcate
 Toate în iad te vor băgate.
 O! amar te vei munci
 Și nu a fi cine-ți folosi,
 Vei striga și te vei văeta
 Și n-a fi cine-ți ajuta,
 De D-zeu te vei depărta
 Și în zadar te vei ruga
 Că nu te ascultă
 Pentru lăcomia ta.
 Pentru aceia, Doamne sfinte,
 Și de noi ți-adă aminte,
 De păcate ne feresce
 Și în rai ne sălășluesce
 Unde i apa vieții
 Și lumina cunoscinții,
 Acolo să locuim
 Și în veci să ne veselim
 Cu îngerii din preună
 Să ne facem voia bună.
 De acum până în vecie
 Mila Domnului să fie.
 Aliluia, aliluia, aliluia.
 (1895, 9/3, p. 43-45)

2.

*Versulu lui Adamu cându au greșitu
și l-au scosu din raiu*

Șede Adam înaintea raiului
 Și-și plânge greșala lui,
 Cu amar se tânguie
 Și foarte rău i părea.
 Grăia cu tănuire
 De a raiului despărțire:
 Vai! de mine, dulce rai
 Cum de tine mă scăpai

Pre acest pământ blăstămat
Din care fui luat.
Cum am fost îngrădit de tine
De a raiului mare bine,
Binele cel cu odichneală
L-am întors în osteneală
Și vai a mea multă dorere,
Mâncând pâne cu sudoare
Și grija de toate părți,
Întru toate răutăți.
Viața mea cea din rai
Eu pre moarte o schimbai;
Puțienă poruncă mi-au dat
Și curând o am și călcat,
Deacă nu mă am socotit
Lui D-zeu am greșit;
De Eva am ascultat
Și foarte mă au înșelat
Că la acel pom oprit,
La dânsul am venit
Dintru el deacă am gustat
Gol cu pelea m-am aflat.
Și deacă m-am înșelat
Foarte rău m-am înșelat
Foarte rău m-am rușinat:
Frunza de smochin luai
Și pe trup mă îmbrăcai.
Domnul afară mă scoase,
În lumea cea păcătoasă
Și începui a tângui,
Binele a-l bănuî,
Că acolo nu era moarte,
Nici amărăciunea de moarte
Ce întru toate părțile
Era bunătațile.
Deacă-mi aduc aminte
De binele de mai înainte
Mă cuprinde grea dorere
Mâncând pâne cu sudoare.
Atunci domnul i-au grăit:
- Căci Adame nu grăiesci.
Ia! vezi crinii câmpilor

Și lemnele codrilor
Cum cresc veara și înfloresc
Și earna se vescieziesc.
Așa vieața ți voi schimba
Și la rai te voi înturna.
Adam de plâns au tăcut
Deacă domnului i-au răspunsu
Că nu-l va lăsa în perire,
Ce-i va face mântuire
Și-i va da locul de cinste
În care au fost mai nainte,
În raiul cel frumos și desfătat
Care întâi i-a fost dat.
Acolo să odichnească,
În veci să se veselească,
Alilulia, alilulia, alilulia.
(‘895, 9/3, p. 46-48)

3.

Pentru pocăința omului păcătos

Omul cel ce se învață
Întru spurcată de vieață
De petrece fără de cinste
Ca cela ce n-are minte,
Nici de moarte nu gândește,
De rău nu se părăsesce
Și se duce la perire
Cu totul la păgubire.
Pare că i în mângiere
Și-și face mare scădere.
De bine cine-l învață
Ar iubi să nu-l mai vează,
De rău cine-l sfătuesce
El de acela se lipesc
Și ascultă cu dulceață,
Face rău fără de greață.
O! tu omule, amărîte,
Căci nu ți aduci aminte
O! de ceasul cel de moarte
Că atunci le vei lăsa toate,
Căci de lume te lipsesci
Și întru ea puțin trăiesci

Căci n-ai orași stătători
 Și nu cauți cel venitori
 Care este cu dulceață
 Și fără sfârșit vieață.
 O! căci nu te nevoiesci
 Pentru raiul să-l găsești
 Care în veci luminează,
 Îngerii doresc să-l vează
 Și întru sine poarta strâmtă
 Până la cetatea sfântă.
 Că tot omul ce viază
 Întru spurcată vieață
 Este ca un pom sădit
 Și de vifor clătit;
 Soarele de-l și pălesce,
 El tot nu se vesceziește;
 Măcar și vântul de-l bate,
 Eară frunza lui nu cade
 Ce bună roadă va aduce
 Întru vieața sa cea dulce.
 Omul cu credință mare
 N-are nici oftate mare -
 Când trupu lui se sdobesce
 Sufletu lui se înnoiesce.
 Cine ar răbda până în sfârșit
 Acela ar fi mântuit;
 Rogați-vă toți la Domnul,
 Plângă cu lacrimi tot omul,
 Rogați-vă cu credință
 Și cu mare umilință;
 Greșitu-am toți fără cale
 Și ne rugăm ție, Doamne,
 Rugămu-ne demineața,
 Cu rugă și cu dulceață
 Că esci îndurat și mare
 Și mila ta sfârșit n-are.
 Prea măresce tot pământul
 Ce-l ai făcut cu (cu)vântul
 Și noi aducem cântare
 Că mila ta este mare.
 Aliluia.

(‘895, 9/3, p. 49-51)

4.

Versulu prea frumosului Iosifu

Când se văziu Iosif legat
 Cu amar s-a supărat,
 De frică amar au tremurat
 Și cu glas mare au strigat:
 - Tatăl meu cel cu dor mult
 Caută și vezi cum mă duc
 Tiranii cei fără milă
 Mă legară fără o câtă pie
 Să mă ducă într-a lor țeară
 Ca să le fiu de ocară.
 Vino acum tată de te înduri de mine
 Ca să fiu fără de tine
 Că voi muri de dorul tău,
 Oh! tată sufletului meu.
 Așa Iosif se jeluia
 Și cu amar mare plângea.
 Și ducându-l fără milă
 Suspină dela inimă,
 În toate laturile se uita
 Și nime nu-i ajuta.
 Eară a lui Iosif mumă
 Ce-i zice Rachila pre nume
 Au fost moartă și îngropată,
 În cale nu prea departe.
 Când era Iacob pre cale
 Venind din Mesopotamia
 În pământul lui savrafta
 Ajungând togma în isfrafta
 Au îngropat-o pre dînsa
 Fiind de la Domnul zisa.
 Ochii i se împlu de lacrimi.
 El cu glas mare au strigat,
 Mumei sale au cuvântat:
 - Oh măicuță, mamă dulce,
 Caută vezi cum mă vor duce;
 Vezi maică cu oc(h)ii tăi
 Ce-mi făcură frații mei
 Că mă dădură legat
 Ca de ei să mă despart.

Vină maică de mă scoate
Din mânilor cele proaste,
Din gura lor cea vicleană
Ce spre mine o căscară.
Amar mie celui ce sunt
Aicea pre acest pământ
Că n-am pre nime să mă scoată
Din mânilor cele proaste.
De acum până în vecie
Mila Domnului să fie.
Aliluia.
(1895, 13/3, p. 52-54)

5.

Din Viftania (Betania)

Viftania frumos nume
Poate să laudă în lume
Că au dobândit un mare bine
Cu trei rază dintru sine.
Că sunt trei frați din doi părinți
Că au nume înpodobit:
Lazar, Marta și Maria
Din satul Viftania.
Făcându-și Domnul o minune
Luând pre Lazar din lume
Surorile lăcrămând,
Foarte tare suspinând
Și ducându-l la mormânt
Lu au îngropat în pământ.
Eară după patru zile
Domnul făcătoriu de bine
Călătorind cale bună
Cu ucenicii din preună
În satul Viftania
La Marta și Maria,
Eară ele deacă-l văzură
La picioarele lui căzură
Și a grăi așa începură:
- O! Isuse Domnul nostru,
Au murit fratele nostru.
Tu aici de ai fi fost

Era viu fratele nostru.
Eară Isusu cuvântând
Și întru acest chip zicând:
- Fratele vostru n-au murit
Ce numai au adormit
Fiind foarte ostenit.
Lazar se va scula eară
Întru această lume amară.
Eară ele nu crede
Până ce nu l vor vede.
Și strigând cu vers curând:
- Duceți-mă la mormânt
Și eu-l voi învia
Cât toți se vor minuna.
Și mergând cu Isus la mormânt
Unde l-au pus în pământ,
Eară Isusu îngenunchiend
Către tatăl cuvântând,
Ochii cătră ceriu rădicând:
- Părintele meu ceresc,
Eu ție mă cuceresc
Și mă (plec) cu umilință
Pentru a poporului credință,
Pentru poporul ce sta de față,
Dăruiesce lui Lazar vieață.
Atunci fu minune mare,
Că tot de pre mormânt sare,
Mortul se rădica în susu
După vorba lui Isus,
Eară surorile-l desfășurară
Și în față-l sărutară.
Patruzeci de ani trecând
Suspînând și tremurând,
Apoi de acolo s-au luat
Unde domnul l-au chemat,
La raiu cu dulceață,
La mult dorita vieață
Unde toți se veselesc,
Acolo în veci se fericesc.
De acum până în vecie
Îndurat domnul să fie.
(1895, 13/3, p. 54-57)

6. *Versu la oameni morți*

Plâng și mă tânguesc foarte
 Când stau și gândesc de moarte
 Că viața mi se scurtă
 Și zilele mi se ciuntă
 Și ne trecem din viață
 Ca roua de demineată;
 Și eu bine nu pot spune
 Că sum cuprins de minune
 Să grăesc de această lume
 Și de a ei înșelăciune
 Că pentru alui Adam păcat
 Cu moartea ne-am înjugat
 Și mergem în stricăciune
 Și ne facemu putreșune.
 Ian să mergem la mormânt,
 Să ne uităm în pământ
 Să vedem omul unde jace
 Și trupul lui ce se face.
 Nu vedem altu mai mult
 De cât țărână, praf și lut
 Și oase de om uscate,
 Roase de vermi și mâncate,
 Roase de vermi și de broasce,
 Nime nu-l ar mai cunoasce,
 Muere au fost seau bărbat,
 Om sărac sau împărat.
 Că lumea e înșelătoare,
 De suflete perzătoare
 Și se arată foarte dulce
 Și pre toți în groapă-i duce
 Și câte se vād pre lume
 Toate sunt înșelăciune.
 ('895, 14/3, p. 57-58)

7.

Alt versu la morți

Într-o zi mândră de primăvară ca
 aceasta
 Când pământul tot e înverzitu

A mea floare ruptă ca o cicoare
 De a morți(i) ger s-au vescezit.
 35 de ani,
 Oh! foarte prea scurt numai,
 A vieți(i) mele numărâi.
 Nu te sbate dorite bărbate/muiere
 Căziuta floare de a o lăcrăma.
 Floarea deacă i ruptă i se cade
 Cu topire de a se usuca.
 Că de ai plânge cât o mare
 Preste a ta dulce floare
 Soția ta mai mult n-a reînvia.
 Că pre ea/el cu o tristă sărutare
 Moartea sie și l-au logodit,
 La trei zile ca pre un nou mire
 Cu pământul s-au căsătorit.
 În casă ce s-au născut,
 La ai săi ce i-a avut
 În ce mormânt scurt au încăput.
 Ce strigați tată și mamă dulce,
 Frați și surori dulci,
 Ei atât dor acum din pământ,
 Numai unul al vostru fiu/fiică
 Nu aude a l vostru dulce cuvânt,
 Veri, vere /oh părinți/ dorerea mea
 Pre voi pentru voi prea grea,
 Rupt-ai inima de maica mea.
 Cinstiți unchi, șogori și șogoriță,
 Când veți auzii căderea mea,
 Pentru mine iubitul vostru frate
 Sufletul nu vi se tulbure,
 Oh, floare ce am fost și eu
 Rumpeti pe mormântul meu
 Și apoi rămâneți cu D-zeu.
 ('895, 14/3, p. 60-61)

8.

Versu la prunci morți

Sosită au oara mea,
 Eu astăzi las lumea
 Cu înșelăciunea ei,

Las și părinții mei,
 O! iute am înserat
 Viața mea tinere,
 Adult de abia am ajuns
 Și steaua mi-au apus.
 Cu primăverile
 Frumos cresc florile,
 Verdeața cu miros,
 Tot câmpul rai frumos.

Numai eu așa am căzut
 Și nu mă scol mai mult,
 Și așa sum adormit
 Să nu fiu în veci trezit.
 Frunziile zilelor mele
 Ca umbra sbor,
 Ca umbra nuorului,
 Ca visul somnului.

Floarea mea n-au apucat
 Să fie înmugurată
 Ce cade la pământ
 Ruptă de a morții vânt.

În loc să fie aprins
 Făclia mi s-au stins;
 Vieța mi este lut
 Și eu nu sum mai mult.

Rămâi o lume rea,
 Ce mulți i amăgea
 Căci câte le am sperat
 De toate mă au scăpat.

Cu sănătate fiți
 Iubiți ai mei părinți,
 Rămâi tătucul meu
 Voios cu D-zeu.

O! dulce maica mea
 Ce m-ai dat pre lume
 Astupă-mă cu lut,
 Să nu mă vezi mai mult.

Dar eu mă voi ruga,
 Pre domnu l voi chema
 Să vă deie ajutoriu,
 Să aveți la toate sporiu.
 O dulce maica mea,

Ce duci dorere grea,
 Iubitu moșucul meu,
 Rămâi cu Dumnezeu.
 Moartea așa mă a scos,
 Din lume ticălos.
 Cu toții mă cântați
 Și în veci să nu mă uitați.
 ('895, 14/3, p. 62-64)

9.

Orațiune la nunți

Ascultați, cinstiți părinți și frați
 Și domneavoastră împregiurați
 nuntași

Pe care vă au adus
 Înduratul Dumnezeu
 La această onorată veselie
 La care avem noi toți mare bucurie
 Și noi încă ne vom smeri
 Și toate pre rând vom grăi,
 Și noi încă ne vom ruga
 Și domneavoastră pre fii (i)ți ierta;
 Că nu sunt fii să crească
 Și părinților să nu greșască.

Așișderea și părinții mult se
 chinuesc

Până fii(i) săi și(-i) cresc
 Și de toate relele și i feresc.
 Dară domneavoastă cinstiți părinți
 Care sunteți de D-zeu rânduiți
 Ca și pomii cei roditori
 Ce dau roadă ramurilor sale
 Din răcoarea rădăcinilor sale;
 Ca după aceste după toate
 Că D-zeu cel ce poate
 A făcut ceriul și pământul
 Numai cu cuvântul,
 Marea și toate câte sunt întrînsa
 Numai cu zisa.
 Și au făcut D-zeu măgurile,
 Întru care locuesc fierele câmpilor;

Osebit de acest pământ la răsărit
Au făcut D-zeu raiul.

Și au voit D-zeu să facă pre om
Din cuvânt, și nu l-au făcut.

Și au luat țărna din pământul

Madiam

Și au zidit pre strămoșul nostru pe

Adam

Din care ne tragem și noi neamu.

Și au socotit D-zeu

Că nu este bine să fie omul

Sângur pre pământ

Ce să-i facă soți.

Au dăruit D-zeu somn lui Adam

Și luând una din coastele lui Adam

Și au luat țărna din pământul

Madiam

Și au închipuit pre Eva

Care se tâlcuesce Vieață.

Și sculându-se Adam din somnul său

Au văzut pre Eva

Și au prorocit și au zis:

Aceasta este trup din trupul meu,

Carne din carnea mea,

Aceasta se va chema mie muere

Că din bărbatul său se o luat.

Pentru aceasta va lăsa omul

Pre tatăl său, și pre muma sa

Și se va lipi de muerea sa

Și vor fi amândoi un trup.

Și de atunci trăgându-se neam tot

neam

Și ajungând și până la acestu fiu

Al domni(i)lor voastre umilit ca să-l

blagosloviți.

Că blagoslovenia părinților

Întăresc casele fiilor,

Eară blăstemul părinților

Răsipesc casele fiilor.

Așadară cinstiți părinți

Și fiul acesta al domnevoastră

Se roagă ca să fie întărit

Și blagoslovit.

Amin.

(‘895, 14/3, p. 65-67)

Manuscrisul cuprinde folclor și din alte zone (28 texte): 11 *Cântece populare. Din Chioaru* (p.86-88 și 94-95), apoi 4 *Poesii populare de pe la Ascileu Mare* (p. 89-90), 3 *Din ținutul Bârgăului* (p. 91-92 și 96), 4 *De la Galații mari în Ardealu* (p. 92-93), 6 *Poesii populare de pe la Runcu* (Salvei) (p. 99-101). (Sunt publicate în “*memoria ethnologica*”, an I, nr. 1, Baia Mare, 2001, p. 80-81)

Doine și hori de pre la Vișeu

10.

Mândră, mândrulița mea,
De-aș sci eu că te-aș afla
Mă-aș face unu fluturaș
Și-aș sbura până în oraș
Și-aș sbura, te-aș căuta
Până când eu te-aș afla,
Gura a ți-o săruta,
Dorul a mi-l stâmpăra.

11.

Soacră, soacră, pâne acră,
De te-ai coace cât te-ai coace
Ca măicuța nu te-i face,
De te-ai coace un an și o veară
Tot îi rămâne amară.

12.

Maică, unde mă duc eu
Nici-i vale, nici pârău,
Nici om din satul meu,
Nici pom cu trei mlădițe,
Nici (om) dintr-a mea viță.

13.

Cucule, eu de-oi muri
Înveață-ți puii a ciripi
Și a sbura din creangă în creangă,

Doar le-a fi lumea mai dragă;
A sbura din fag în fag
Și a cânta în codru cu drag.

14.

Codrurile, frunză rotundă,
Slobozi-mi tiara de-a umbră
Să mă umbresc cu-a mea mândră.
Codrurile, la umbra ta
Cu mândra mă-aș legăna
Și-aș dormi până-aș muri
Și nimica nu mi-ar fi.
Codrurile, codruțule,
Deschide-ți cărările
Să-mi duci supărările
Căci acasă nu mă lasă
Dorul mândrei arzători
Ce mă face călători.

15.

De jelea inimi(i) mele
Plâng petrile pre vâlcele
Și fagii la dosurele.
De mila traiului meu
Plâng petrile pe părău
Și fetele din Vișeu -
După ele plâng și eu.
(‘895, p. 97-99)

Doine populare. Altele.

(Din Săliștea de Sus)

16.

Socotit-am să mă însor
Să aduc maicei ajutori;
Socotit-am să mă las
Să nu-mi fac bai și năcaz.
Cel ce mărită și însoară
Nu-l lăsa, Doamne, să moară
Ci trăiască mult și bine
Să mi-l vează și al meu bine
Și un copil tânăr ca mine.

17.

Săracile dragostile
Ciripesc ca paserile
Pe sub toate streșinile.

18.

Spune-mi, Doamne, ce să fac,
Care-mi place, eu nu-i plac;
Spune-mi, Doamne, ce să fie,
Cui plac eu, nu-mi place mie.

19.

Gura de fată spălată
E ca mierea străcurată,
Gura de fată urâtă
Nici hâdu nu o sărută.
(‘895, p. 95)

Poesii populare.

(Din Săliștea de Sus)

20.

Până eram ne însurat
Mă ducem seara prin sat,
Mă ducem seara pre lună
Cu fluierașul în mână;
Când zicem cu fluerul
De răsuna tot satul
Câte fete mă auziau
Luminile aprindeau,
Ferestrele deschideau
Și pe mine mă numeau:
Spate late de voinic,
Buze dulci de copil mic.
Dar de când m-am însurat
Când mergeam ziua prin sat
Câte fete mă vedeau
Ferestrele închideau
Și pe mine mă numeau:
Spate late cârligate,
Buze reci și dăbălate.
(‘895, 4/4, p. 102)

21.

Dela noi a treia casă
Este o feată și o nevastă:
Cu nevasta mă iubesc,
După fată mă topesc.

22.

Cresci, codrule, și te îndeasă
Numai loc de casă-mi lasă
Și ogor, să-mi seamăn dor
Pre seama drăguțelor.

23.

Hop! lelea încinsă bine
Cu curele dela mine,
Cumpărate din cetate
Cu trei zloți și jumătate.

24.

Țucu-ți, bade, ochii tăi
Că seamănă cu ai mei.
Ochii mândrei ca mura,
Trecui către Iulia.
Mers-am seara pe uliță
Tâlnii pe lelea în portiță,
Seara bună nu-i dădui,
Pismă mare că mi făcui.

25.

Oare ce au zis gura mea
De să o mâniat badea?
Gura mea n-o zis nemică
Că zău badea-i de nimică.
Oare zău păcat mi a fi
Pentru ce-am dat gură badii?
Acar păcat, acar ba,
La badea gură oi da
Că de păcat mi-au trecut
Că i-am dat gură demult.

26.

Bădișor depărțișor
Ce-mi trimăți atâta dor

Și pe lună și pe nor,
Pe gurile tuturor?
Vină tu cu gura ta
Că doară mă-oi stâmpăra.

27.

Fă-mă, Doamne, ce mi(-i) face,
Fă-mă trestia pe baltă
Să cresc subțire și înaltă,
Vântul mare să mă bată,
Soare pripit să mă ardă,
Să mă cosască cosașii
Și să mă strângă clăcașii,
Clăcașii cu furcile,
Fete mari cu greblile
Să mă facă clăișoare,
Să mă bată vânt cu soare,
Să mă arunce în izvoare -
Cine a bea apă să moară.

28.

Dragostea de feată mare
E ca m(i)erea din căldare
Când o mânți cu lingura
Și nu te mai poți sătura.
Fir-ai, mândră, n-ai mai fi
Că mă învățași a iubi,
Mă învățași și mă lăsași
Și de altul te apucași.

29.

Eu mor, mândră, și mă aprind
Când te văd pre drum trecând,
Din cismuțe tropotind
Și din poale flușturând.

30.

Suflă vântul, nu înceată,
Dorul mândrei nu se gată
Și din lună și din nor
Eu cetesc numai tot dor.
Cine în dragoste nu crede

Nu mai calce earbă verde,
Nici verde, nici uscată,
Numa tot în casă șadă.

31.

Dorul meu e numai dor,
Nu-l pot spune tuturor.
Lasă că l(-)a scii oarecine
Care-l trage ca și mine
Că tot dintr-un loc ne vine.

32.

Dragostile de demult
Nu să pot uita curând,
Dragostele noastră, lele,
Ca și focul de surcele:
Deasupra se potolesce,
Dedesupt se bobotesce.

33.

Ochii mei cu-a mândrei mele
Numai nu-și pot da inele.

34.

Cărărușă la isvor
Țucu-ți ochii, bădișor,
Ochii și sprâncenile,
Ciuntă-mi mie zilele.

35.

Frunză verde trei smicele
Eu cu dor, mândra cu jele
Și amândoi cu animi rele.

36.

Mândruliță, struț de flori,
Nu mă blăstăma să moriu
Că mi(-i) pune și-oi muri
Apoi tu ți-i bănu.

37.

Plânge pământul sub mine,
Un copil tânăr ca mine;

Și eu plâng deasupra lui
De banatul oarecui.

Taci, inimă, în sânul meu
Și nu spune că ți-e rău,
Fii, inimă, răbdătoare
Cum i tina sub picioare,
Rabdă animă și taci
Ca pământul cându-l calci.

38.

Pelin beu, pelin mănânc,
Pre pelin seara mă culc;
Demineața când mă scol
Tot cu pelin m(ă) spăl.
Ardă-te focul, peline,
Vescedă-i inima în mine,
Cum sunt florile pre tine
Așa-i și inima în mine,
Precum e tuleul tău
Așa-i și sufletul meu.

39.

Streină streinătate
Nu mă înstreina departe
Că n-am frate să mă cate,
Surorile mi-s departe,
Frații nu-mi-s cu dreptate.
Păsărică din alac
Nu mă blăstăma să jac
Că n-a pre nime cu drag
Să-mi pue mâna la cap,
Să mă întrebe de ce zac.
Păsărică din ogor
Nu mă blăstăma să moriu
Că n-am pe nime cu dor
Să mă întrebe de ce moriu.
Jelui-m-aș jelui,
Jelui-m-aș și n-am cui,
Jelui-m-aș codrului;
Codrul e înflorit și verde
De aș spune nu m-a crede,
Jelui-m-aș la strein

Dar pe mâne satu-i plin;
 Jelui-m-aș la isvoară
 Dar acele-s curgătoare
 Nu le pasă că mă doare.

40.

În mijlocul codrului
 Cântă puiul cucului;
 Așa cântă de frumos
 De cade frunza pre jos,
 Așa cântă de cu jele
 De cade frunza pre cale.

41.

Paserea

Pasere galbenă în cioc
 Rău mi-ai cântat de noroc;
 De ț-ar pica clonțul tău
 Precum mi-ai cântat de rău
 Că toată viața mea
 O ai cântat să fie rea
 Și toate zilele mele
 Ai cântat să fie rele.
 Cum nu ți-au fost ție greață
 A-mi cânta tu mie de față,
 Viața (mea) a mi o perde
 De-ai cântat pre creangă verde;
 Că rău mi-ai cântat tu mie
 Că am rămas fără soție.
 Și tu cu al tău cântat
 M-ai făcut jelnic bărbat.
 De aș scii că unde locuesci
 Să văd ce pasere esci;
 Știu că nu esci porumbiță,
 Nici mierlă nici prepeliță,
 Doară ceriul cel de sus
 Soartea mea ție ți-a spus
 Că am să fiu nefericit
 Din leagăn până la sfârșit.
 Nu vezi și anima mea
 Cât de ferbinte iubea

Și acum e sloi de ghiață
 Rece, fără de dulceață.
 M(i)erlă, verșul tău subțire
 Că ai cântat de despărțire
 Primăvara până (-n) zioru,
 Fie senin, fie nor,
 Cum nu sum un vânători
 Să privesc când vrei să sbori
 Și atunci să-ți dau răsplată
 Pentru versul o săgeată;
 Seau de aș avea putere
 Să-ți arăt a mea durere
 Atunci doară ai înceta
 Nu întru a mă muștra.
 Prăpădi-s-ar cuibul tău
 Cum mi-ai vrut tu mie rău,
 Rămâne-ți-ar puii pustii
 La fie(a)re de vezunii;
 Bate-t(e)-ar și Dumnezeu
 Când vei cloci în cuibul tău:
 Cându-i vrea puii să scoți
 Să ți(-i) mănțe corbi(i) toți
 Că tu nu esci rândunea,
 Nici porumb nici torture(a)
 Că acelea sciu cânta
 Că au anima ca și a mea.
 Almintre(le)a să nu moriu
 Ci prinsă de vânătoriu.
 Eu rău nu te-oi blăstâma:
 Fără să-ți pice falca,
 Nici să mori, nici să trăiesci
 Fără să te chinuesci
 Până ce tu nu mi(-i) da
 Depce m-ai cântat așa.

42.

Voiniculu

Munte, munte, peatră seacă,
 Lasă voinicii să treacă,
 Să treacă la ciobănie,
 Să scape de cătunie.

Decât cătană de rând
Mai bine în codru flămând,
Decât la streini cătană
Mai bine în codru cu peană.
N-ar avea loc și pomană
Cine m-au făcut cătană:
Mi-a dat haine mohorâte
Cum mi-s mie mai urâte
Și mi-o tăiet pletele
De mă-or râde fetele.

43.

Bine-i stă mândrei gătată
Tot cu haine dela șatră;
Mai bine i s-ar șede
De-ar (fi) făcute de ea.
De mâna ei nu-s făcute
Ci-s luate pe băncute.
Săracile șetrile
Bine îmbracă fetile,
De n-ar fi jidan și șeatră
N-ai vedea feata gătată.
Mândra mea de mândră mare
Șapte cămeși nouă are:
Trei-(î)s rupte, două sparte
Și la două n-are spate.
Bată-te, ciună țalină,
Nici ai țol, nici ai perină
Și tot mie-mi bagi de vină.
Să fi dată Dumnezeu
Să se țeasă pânza în tău
Fără leac de suveicuță
Să țeasă și a mea drăguță,
Fără ițe, fără spată
Să țeasă și a mea nevestă.

44.

Vinul și plosca

Când încep a bea la vin
Griji, necazuri nu mai vin
Fără cânt și chiuesc,
Cu amici mă veselesc.

Adă vin să mai beu eară
Cu iubitele păhară.
Oh! ploscuță, iubit vas,
Pasere cu dulce glas,
Când la gură te rădic
Tu îmi cânti mie lic, lic.
Lic, lic, mai linișor
Să meargă mai binișor.
Și când aș vrea să te las
Tu mă sârugi pre sub nas,
Când te văd la căpătâi
Eu atuncia mă mângâi.
Azi a mea iubită floare,
Galbână, mirositoare
Bine e împodobită
Ca o grădină înflorită.

45.

Horea fetei bătrâne

Patruzeci de ani îmi pare
De când port părul pe spinare -
Nime grija nu-mi o are.
De ar avea un omuș scire
Să fie cu mine mire
I-aș fa zama-(a)șa subțire
Ca tot omul să se mire,
L-aș griji ca o boreasă,
Nu l-aș mai mâna de acasă.
Mă uitai într-o oglindă
Mă văzui feată bătrână
Și aruncai oglinda în tindă
Dacă mă văzui așa hâdă.
Mă rogai lui Dumnezeu
Să-mi tremată și pre a meu,
Fie cât de blăstămat
Numai să mă văd cu bărbat,
Părul prin cușmă să-i iasă
Numai să mă văd nevestă.

46.

Am vaci, am scoici, am pesci,
Am un galben și nu-i bun

Și l-oi bea cu mândru în drum.
 Am un galben și nu-i al meu
 Și pre acesta vreu să-l beu,
 Am un galben și o vubrea
 Și l voi bea cu cine oi vrea,
 Am un zlot care nu îmblă
 Și-l voi bea cu mândra în crâșmă,
 Șapte lei, sute de raci
 Și pescarii-s toți săraci.
 Ardă-l focul blăstămat,
 Ne-am iubit și m-au lăsat,
 Mă-au iubit ca pre o copilă,
 Mă-au lăsat ca pre o streină,
 Mă-au iubit ca pre o cocoană,
 Mă-au lăsat ca pre o vădană.

47.

Horea feciorului holtei

De mult eu mă tot gândesc
 Cu cine să mă însoțesc,
 Să nu dorm tot necăjit
 Și să-mi văd somnul cumplit.
 Da să am pre oreține
 Soția noaptea lângă mine
 Durerea să mi se aline
 Și să-mi moi sângele în vine,
 Căci sângele omului
 E ca para focului.

48.

Alegerea feteloru în feciori

La fântână între livezi
 Este un pom cu poame verzi
 Cu poalile la pământ
 Și cu merele de argint.
 Vin tâlharii să le fure -
 Păzitori pre cine om pune?
 Tot pre o feată și pre un june!
 Ei păziră, cât păziră,
 Dintr-o vreme se iubiră.

49.

- Frunză verde ca ierba
 Cine strigă pre mândra?
 - Da-o strigă un păcurărel
 Doară a merge după el.
 - Lasă să strige, funea (-l) mânce,
 După el eu nu mă-oi duce
 Că când ar fi somnul mai dulce
 El-(î)ș ie bota și se duce.
 - Auzi, mândră, ori n-auzi
 Cum te strigă un plugărel
 Doară-i merge după el?
 - Lasă, strige, baiu (-l) mânce
 Că după el nu m-oi duce
 Că cându-i somnul mai dulce
 El-îș ie plugul și se duce.
 - Auzi, mândră, ori n-auzi
 Cum te strigă un diecel
 Doară-i merge după el?
 - Lasă-să strige, groaza-l mânce
 Că după el nu m-oi duce
 Că cându-i gura mai dulce
 El-(î)ș ie cartea și se duce.
 - Auzi, mândră, ori n-auzi
 Cum te strigă un dăscălel
 Doară-i merge după el?
 - Las-să strige, doru(-)l ție
 Să vie că-mi place mie
 Că mă pune după measă
 Și mă strigă jupâneasă,
 Pensiunea-i bizuită
 Și de dânsul-s tot iubită.

50.

Eată o lasu

Scumpă dragă copiliță,
 Eu te las, mă depărtez,
 Ochii-mi sum sunt plini de suferință
 Și din inimă oftez.
 Dă-m copilă o gurioară
 Și un sărut dulce de amor
 Că mi-ai fost ca o sorioară,

Pentru tine voi să mor.
Depărtat în țări streine
Nu știu cine m-a vede,
Dară eu gândesc la tine
În toată viața mea.

51.
Mândra, bat-o serile (soarele? - n.n.)
Și-au băut fuiuarele
Că i-s rele poalele
Și i să văd picioarele.
- Mândruliță cu ochii mici
Ce mă faci de vin pe aici?
- Eu, mândruluț, nu te fac
Că vii sângur dacă-ți plac.
Frunză verde de măcuț
Fete ca la noi nu sunt:
La obraz ar fi frumoasă
Ear la poale-s sdrătoase.

52.
Mă uitai din deal în luncă
Să văd mândra unde lucră
Să mă duc să-i fac umbră,
Să nu o ardă soarele
Că-i albă ca doamnele.

53.
Rele zile-am ajuns, Doamne,
Că fetile-s toate doamne,
Părinții le mor de foame.

54.
Frunză verde frunzuliță
Bagă-mă, mândră, sluguță
Că te-oi sluji cu credință:
Dimineața din ascultare,
Ameazăzi din sărutare
Și seara din desmerdare.

55.
Demineața când mă scolu
Plinu-mi (-i) trupu de dor -
De la tine pușor.

56.

Horia nevestei

Vrednică-i nevasta mea,
Vrednică-i, amar de ea,
Că din cincisprezece lăni
Mi-au făcut mânuși în mâni;
Dintr-o 100 de fuiuare
Au făcut o ștergătoare
Și cânepa cea de veară
O încălesc câinii pre afară
Și cânepa cea de toamnă
Șede în pod ca ș-o doamnă.
- Măi! bărbate, nu mă bate
Că eu nu-s ca celelalte
Să dau cânepa în parte
Că o țâp în foc să arză.
- Nevestuică, dragul meu,
Te-ai legat de capul meu
Ca pănuja de tuleu -
Tuie dracu în capul tău!

57.

La casa plină de fete
Sângeră mîța de sete,
La casa cu fete multe
Gunoiu-i până-n genunche
Și apa în cofă pute;
Da la casa cu o feată
Dai de cofa nespălată
Și eară pre lângă toartă
E plină de pui de broască,
Pre din lontru cu bureți,
Prin afară cum o vezi.

58.

Care feată se marea
Nu mi-aș da pipa pre ea:
Pipa mea e domnișoară
Și ea din pat când se scoală
Cioarele din capu-i sboară.

59.

Până am fostu la mama feată
De grijă umblam turbată,
Nici când n-am fost sărutată
Amu jelesc neîncetat:
Mă ascund și plâng cu pază
Ca lumea să nu mă vează;
Ochi, inima cum suspin
La inimă fac verin
Că el ori de unde vine
Stă cu gura tot pre mine
Și de căpăstru mă ține,
Eu zic să mă jocărescu,
El zice că nebunesc;
Frunzucă verde (de) vie
El se uită cu mânie;
Eu m-aș duce la o casă -
Nici acolo nu mă lasă,
Tot cu vorbe mă apasă,
Strigă! mergi tu femeie acasă.
Când îl văd strigând și geme
De prind vecini(i) a se teme.
Văzând doi că se împreună
Alerg și eu ca nebună
Și-mi ieu capului cunună
Și mă fac ca și o ciuhă.
(Scris "ciumă", corectat "ciuhă")

60.

Frunză verde de rogoz
Numai câmpul să nu-l văz,
Câmpul să-l vadă bărbatul
Că eu mătur, ascern patul,
Pun oala de mămăligă
Și stau lângă ea cârligă,
Mă mai las un picu pe spate
Când mă scolu-s gata toate.

61.

Frunză verde bob și linte
Descunună-mă, părinte,
Că de mi(-i) descununa

Treisute de zloți ți-oi da
Și într-o veară-ți voi lucra
Cu coasa, cu secera
De s-a minuna lumea.

62.

Traiulu rău

Frunză verde măierean
Scii tu mândră de mai an,
Cât de dragi ne mai eram,
Dintr-o un măr ne săturam.
Frunză verde lemn uscat
Dar cine ne-au scos din sat
N-aibă loc de alinat,
Nici lemn uscat de cruce,
Nici la groapă cine-l duce.
Nu m-au scos când am fost mic
Ce m-au scos cându-s voinic,
Nu m-au scos când am supt țâță
Ce m-au scos când am drăguță.
Frunză verde de doi fagi
Fostu-ne-am noi, mândră, dragi
Și cine ne-au despărțit
Nu ar avea loc în pământ,
Nici scânduri de copârșeu,
Nici locul la temeteu,
Nici să-l ierte D-zeu.

63.

Mă dusei aseară în sat
La nevastă cu bărbat
După oleac de sărutat
Și vineam cu capul spart.
Prinsu-m-am și m-am jurat
Că nu oi merge seara în sat
La nevastă cu bărbat
După o leac de sărutat
Ca să vin cu capul spart.
Jurământul l-am călcat
Și m-am dus o leacă în sat
La nevastă cu bărbat

După o leac de sărutat
Și-am venit cu capul spart.

64.

Mă duseiu aseară la cină
Și ședei pe sub streșină
Și cătam pe la fereastră
Când mândra să iasă.
Când era gura mai dulce
Pe bărbat dracul (l-)aduce.
Eu-l întreb de sănătate,
El îmi dă cu bota în spate,
Eu-l întreb: că pentru ce?
El se pune și-mi mai dă;
Eu mă făcui că mă duc,
El mai face odată jup!
Mă suii după cuptori,
Mă lovi de noauă ori
Și mă coborîi pe vatră -
Mă lovi cu o lopată;
Când puneam mâna pe chieie
Mă lovi cu o cârceie,
Când puneam mâna pe ușă
Mă lovi cu o cătușă
Și mă sgârie la gușă;
Când eram pe la prilaz
Mă lovi cu un bicaș
Și mă zgâria la nas.
Eu spuneam că mi-s om bun,
El face din palmă pum.
Nu știu, boată au fost ori pum
Că din spate-mi ieșia fum
Și-m mai da 6 de drum.
Luai guba, întinsei fuga
Prin tină până în genunche
Și-mi părea că merg pre punte
Dar nici puntea nu o trecei
Și bărbatul mă ajunge;
El nemica nu zicea
Numai tăcea și-mi dădea -
Eu m-am urât a răbda
Și am început a striga:

Mai mulți aici se strânsură
Și mai bine mă bătură.
(1895, p. 103-128)

*

Poezii populare din Maramureș (1897)

Neconsemnată în lucrările de specialitate, inclusiv în aceea a lui Dumitru Pop, este culegerea, de numai 13 texte, *Poezii populare din Maramureș*, apărută în Tribuna poporului, Arad, an I, nr. 179, 20 sept./2 oct. 1897, p. 862-864, admirabilă și ea prin veridicitatea textelor. Adăungând-o la aceea a lui Vasilie Goja, avem satisfacția de a scoate din anonim peste o sută de texte de cântece populare maramureșene.

IORDAN DATCU

*

În TRIBUNA POPORULUI (1897)

Poezii populare din Maramureș
(1897)

1.

Puiu cucului

Cântă puiu cucului
În vârșuțului muntelui,
D-așa cântă de duios
De pică frunzele jos,
Ș-așa cântă de cu jele
De stă apa-n loc, nu mere.
Da(') mândra din grai grăia:
- Taci, cucule, nu cânta
C-amu-o trecut vremea ta:

Până mi-am fost la părinți
 Datu-ți-am voie să cânti,
 Dar de când m-am străinat
 Sunt sătulă de cântat.
 Poate ști(') cine-i cu minte
 Că străinul nu-i părinte,
 Că mila străinului
 E ca umbra spinului
 În postu Crăciunului,
 Dar miluța
 La măicuța
 E ca umbra nukului
 În postu Sân-Petrului.
 Pân-am fost la maica mea
 Fost-am pui de rândunea,
 Dragă la toată lumea:
 De lucram, de nu lucram
 Tot buna maicei eram...
 De când i-s la maica lui
 Nici i-s pasere, nici pui,
 Nici i-s dragă nimănui.
 Lucru din mână nu-mi pică -
 Tot nu-s bună de nimică;
 De-aș lucra noaptea la lună
 Tot ar zice că nu-s bună...
 Da(') cucu din grai grăia:
 - Așa-ți trebe, fată rea,
 Că la Paști m-ai întreat
 Să-ți dau ani de măritat
 Și tu nu m-ai ascultat
 S-aștepți anii ce ți-am dat.

2.

Blăstemul

- Unde-ai fost, tu, bade, -asară,
 Iasă foc și iasă pară,
 Să-ți ardă sprincenele
 Să nu vezi cărările
 Că eu, bade, te-am cătat
 Pe la toată casa-n sat
 Și de urmă nu ți-am dat;

Te-am cătat pe lângă vale,
 Prin ocolu maicei tale
 Și nu-ți putui da de cale;
 Când venii azi dimineață
 Te-aflai cu trei mândre-n brațe,
 Te-ntrebai
 Și te mustrai:
 - Da(') ce-s astea, mândru meu,
 Uște-ți-se brațu tău!
 - C-aste-s trei mândre de-a mele,
 Nu pot trăi fără ele!
 - Bine faci, bădiță, bine,
 Nu voiam să-ți fac rușine
 Și pornii ca vai de mine.
 D(a')-acum suntem numai noi,
 Eu cu tine amândoi:
 Dă-mi dară inelele -
 Mănânce-te ferele
 Că nu-ți poftesc nici un rău -
 Numa fere până-n brâu,
 Când vei gândi că ți-e bine
 Ardă hainele pe tine
 Cum arde năcazu-n mine,
 Ardă cămeșuța ta
 Cum arde inima mea,
 Ardă pieptărașul tău
 Cum arde sufletul meu!

3.

Drăguța vicleană

În fundul ogrăzii noastre
 Mândru badea boii-și paște,
 Pe șolduri poartă ciucuri,
 De năcaz îl prind friguri.
 Da(') când boala-i fu mai grea
 El din grai așa grăia:
 - Ține, dragă, vinerile
 Să mă lase frigurile!
 Eu ținui Vinerea mare
 Să-l scuture și mai tare.

4.

Drăguțul viclean

- Suflă vânt, căldura-i mare,
Bădișor, capu mă doare.
D-adă-mi, bade, -o cheschenea
Să mă leg la cap cu ea
Că doară nu m-a durea...
- Lele, hei, nu pot veni
Că-s pe vale cu boii
Și-ntâlnesc la alte case
Unde-s fete mai frumoase...

5.

Florile Izei

Câte flori pe Iza-n sus
Toate cu mândru le-am pus,
Dar când a fost la plivit
Eu cu mândru m-am sfădit
Și singură le-am plivit;
Iar când a fost la purtat
Cu mândru m-am împăcat
Și-mpreună le-am purtat.

6.

Fata făloasă

Frunză verde de căline
Mândrele strigă la mine
Că să poată oarecum
Da m-ar scoate lângă drum
Și m-ar face toată scrum
Și cu cenușița mea
Soponi-ș-ar hainele.
Măcar cât le-ar soponi -
Mândre c-a mele n-or fi,
Și cu cărbunașii mei
Ș-ar negri ochii cu ei:
Măcar cât i-or mai negri
Mândri ca ș-ai mei n-or fi...

7.

Fata bătrână

Patruzeci de ani îmi pare
De când port părul pe spinare
Și nime grigea mea n-are.
Mă uitai într-o fântână,
Mă văzui fată bătrână
Și fugii o săptămână;
Mă rugai lui Dumnezeu
Să trimită și p-al meu
Fie cât de metehău,
Numai cărpă-mi puie-n cap
Să se ducă veste-n sat
Că și eu m-am măritat.

8.

Horele

Io de nu mi-aș ști hori
De dor mare m-aș topi,
Dar cu gura hori îmi spui
Cu inima legi le pui
Cum cu mândru să m-adui,
Cu gurița hori îmi trag,
Cu inima legi îmi fac
Cum mândruțului să-i plac.

9.

Nu mă ține, maică, rău

Nu mă ține, maică, rău,
Pentr-un drăgușor a meu
Că el când intră-n grădină
Gândești că-i rujiță plină,
Când își intră-ntre feciori
Gândești că-i struțuc de flori
Și când intră printre fete
Gândești că-i rozmarin verde.

10.

Păduriță, 'naltă ești

Păduriță, 'naltă ești,
Bădișor, departe ești.

Dar de-aș ști că te-oi vedea
 Io pădurea aș tăia,
 N-aș lăsa creangă pe ea
 Nici cucului de cântat,
 Nici mierluței de culcat...

11.

Mere badea

Mere badea pe cal alb,
 Blăstăma-l-aș și mi-e drag,
 Mere badea pe cal sur,
 Blăstăma-l-aș, nu mă-ndur
 Că i-au fost buzele muri,
 Gura miere de faguri...

12.

Cură apă

Cură apa din fântână -
 Amară-i gura bătrână,
 Cură apa pe vâlcea -
 Dulce-i gura tinerea.
 Hei, leliță,
 Porumbiță,
 Fă-ți tu gurița vâlcea
 Să m-aplec să beu din ea,
 Fă-ți tu gurița părău
 Să m-aplec să te beu eu.

13.

Înșălarea

Cântă păsăruica-n vie,
 Mândra moare de mănie
 Că n-o iubesc ca și-ntâiu.
 Cântă păsăruica-n laz,
 Mândra moare de năcaz
 Că n-o iubesc, nici n-o las...
 Mândră, nu fi(i) supărată,
 Toată lumea-i înșălată,
 Las' să fi(i) și tu o dată...
 Tribuna poporului, Arad, an I, nr. 179, 20
 septembrie/2 octombrie 1897, p. 862-864.

*

În "Ungaria" (1898)

Revistă care apărea la Budapesta,
 sunt publicate 7 texte fără a se
 specifica numele culegătorului.
 (Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit.,
 p. 50).

De amărăciune

1.

Mândru-i codru și-nverzit,
 Pe-a mea samă-i veștezît;
 Mândru-i codru încărcat,
 Pre-a mea samă s-o uscat.
 An VII (1898), nr. 1, p. 31.

De dragoste

2.

Ies în cale, te-ntâlnesc,
 Gândesc că mă prăpădesc.
 Ardă focu dragostea,
 Că pe unde umblă ea
 Bine nu mai pot vedea.
 An VII (1898), nr. 1, p. 32.

3.

De-ai arde, lume, cu foc,
 Pe margini și pre mijloc
 Dacă-n tine n-am noroc.
 De-ai arde lume cu pară,
 Dacă-n tine n-am ticneală,
 Să fiu cu mândra-ntr-o țară.
 An VII (1898), nr. 1, p. 32.

4.

Fata ce n-are năcaz
 Margă după om rămas,
 Că hrăni-s-a de năcaz.
 An VII (1898), nr. 1, p. 31.

5.

Spusu-ți-am, mămucă, ție
 Să ții zile pentru mine,
 Să mă dai în sat cu tine.

Mămucă, în al meu but
Numai tu că ai ținut
Sâmbăta, duminica,
Să mă poți înstrăina.
Ori doară că te-ai temut,
C-oi mere după-mprumut.
După-mprumut de-aș fi mers,
Iară ți l-aș fi trimes.
(Se pare că urmează o altă hore - n. ed.)
- Spune, bade, mumă-ta
Să-și mai oprească gura,
Să nu mă vorbească-n sat,
Că pre tin' te-am fermecat.
Când oi prinde-a fermeca
Nu farmec de vița ta,
Ci farmec d-on neam mai mare,
Să știu c-ajung la răcoare.
An VII (1898), nr. 1, p. 31.

6.
Luni și marți când am lucrat,
Bubă mi s-o aruncat;
Miercurea e sărbătoare
Și e rea de multe boale;
Joile nu sunt iertate,
N-aș voi să fac păcate;
Vinerea toți o cinstesc,
Eu încă mă pocăiesc;
Sâmbătă aș fi lucrat,
Dar nime nu m-a-ndemnat;
Duminica e zi sănătă
Pentru care popa cântă.
An VII (1898), nr. 1, p. 32.

7.
Frunză verde de dudău,
Birău, deie-ți Dumnezeu
Patru boi suciți în coarne,
La toamnă să piei de foame,
Patru boi ca păunii,
Să-i mănânci cu doctorii.
An VII (1898), nr. 1, p. 32.

*

În "Revista ilustrată" (1899)

"Revista ilustrată" era tipărită la Bistrița. Proprietar, editor și redactor responsabil era Ion Baciuc, preot greco-catolic în Șoimuș, u.p. Șieul Mare (Nagy-Sajo), Transilvania. Credem că textul a fost cules de Ion Pop Reteganul, deși se specifică doar: din Marmația. (D. Iuga)

1.

Bradul

Leagănî-se bradu-n codru
Leagănă-se de nu-i modru
Fără vânt, fără răcoare
Fără nici un pic de boare!
Bradule brăduț de jale
Ce te legeni așa tare
Fără boare fără vânt
Cu crengile pe pământ?
Da cum nu m'oi legâna
Și când vântul n-a sufla,
Când o veste mi-a sosit
Că spre mine s-au pornit
Trei meșteri cu trei topoare
Pe mine să mă oboare -
Jos să mă dărăburească,
Și din mine să cioplească,
Lemne lungi în patru dungi
Și șiță la temniță
Și roștee la pivniță,
Și-acolo mi-a merge rău,
Căci amar de capul meu
N-oi avea odihnă zeu,
De zuritul ferălor
De plânsul nevestelor,
De jalea feciorilor
De plânsul surorilor
De dorul voinicilor
De plânsul drăguțelor-
"Revista ilustrată", an II, 1899, nr. 2, p. 30.

*

TEODOR PETREUȘ (1899)

Țăran (?) din Botiza. În ziarul "Poporul" se publică o colindă "Coborât-o, coborât", două balade nuvelistice "Dragostea" și "Andronim și Ileana", precum și câteva hori. Baladele colinda și horile au fost publicate în același an de Gh. Alexici în lucrarea "Texte din literatura poporană română", fără a se da numele culegătorului, decât precizarea: "Auzită din țăranul Teodor Petreuş din Botiza, comitatul Maramureș" care trebuie considerată în lumina unei note de la Poșta redacțională în care i se comunică "cele trimise să vor publica la vreme/ ... Așteptăm și celelalte poezii poporane promise".

(Vz. Dumitru Pop, *Folcloristica...*, op. cit., p. 50-51).

Din Dr. G. Alexici, *Texte din literatura poporană română*, tom. I, Poesia tradițională, Budapesta, Editura autorului, 1899, cu dedicația autorului: "DSale Dlui I Bogdan cu ce mai adâncă stimă Bpesta 20/V. 1899. autorul /fără semnătură- n. ed./, redăm următoarele texte, după care urmează cele din vol. II, tipărit în 1966 (D. Iuga)

1.

Corindă

Coborât mni-o coborât,
Coborât mni-o domnu sfânt,
Sfântu Pătru pă pământ
În oraș în Făgăraș
Cu un mnic de fluieraș
Și d-a lungu l-o luvat.
La mnijlocu satului
La casa bogatului
Cu fluier-o fluierat,
Cu gura o cuvântat:
"Gata-i prânzu, pus pă masă,
Slobozu-ne gazdă-n casă?"
Și din lontru cuvântară,
Să iesă pă poart-afară.
"Prânz-i gata, nu-i de voi,
Ci de domni mari ca noi".
Ii afară răturnară,
Drumu d-a lungu luvară.
La capătu satului
La casa săracului
Ii frumos le fluierară

Și cu gura-i întrebară:
"Gata-i prânzu, pus pă masă,
Slobozu-ne gazdă-n casă?"
Iar săraci(i) îi primiră
Și în lontru-i slobozîră,
După masă mni-i băgară
Și așe le cuvântară:
"Gata-i prânzu pre puțin,
Haidaț cu tăț să prânzîm".
După-ce să uspătară,
Dumnezo le cuvântară:
"Holdile să vă rodească,
T'atra nu le bântuiască.
Iară în ocolu tău
O înmulți Dumnezeu
Tăt felu de dobitoace,
Tăte or fi sănătoasă".
Ii d-acolo că porniră,
La un deluț mnic ieșiră
Și puțin se hodiniră.
Dumnezo o cuvântat:
"Petre, nu ț-am arătat.
Privește la răsărit
În raiu cel mult sfințit"

Pătru sus să rădicară,
Vede raiu cât o țară
Și casa săracului
În mnijlocu raiului.
Pă din lontru zugrăvită,
D'in afară aurită.
Pasăria în glasu său
Lăuda pă Dumnezău.
Dumnezău o cuvântat:
"Uiti-tă la scăpătat,
D'e vez iadu-ntunecat
Și casa bogatului
În mnijlocu iadului
Tătă neagră și pălită,
La hăizaș descuperită".
Colinduța nu-i mai multă,
Trăiască cin(e)-o ascultă.
(La intrare corindătorii astfel cântă:)
Bună saura lu ajun,
Că-i mai bună lu crăciun,
Că-i cu mnei cu purcei,
Cu păstori după iei.
(p. 169-171)

2.

Dragostea

Frunză verde, foaie lată,
Fost-o-n ficior și o fată.
Floricei de deocei (ghiocei),
S-or iubit de mnicuței.
Când or fost pă la luvat,
Părinți nu i-o lăsat.
Ii de mână s-o luvat
Și s-or dus și s-or necat.
Măruț cu frunză rătundă,
Ind'-o fost apa afundă.
Și părinți s-or luvat
Și pă ii de i-o cotat.
Și-nnecaț că i-o aflat.
D'acolo că i-o luvat,
P-amândoi i-o astupat
La umbruța nucului

În margina drumului,
Pă ficior d-a diriapta
Și pă fată d-a stânga.
D'in ficior mni-o răsărit
Un ruguț mândru-nflorit,
Și din fată răsăriră
O rujiță mândră plină.
Și ruguțu s-o întins
Și rujița o cuprins.
Cine p-acolo trece,
Din gură așe grăie:
"C-o fost dragoste curată
Și cu dor amnestăcată".
(pag. 173-174)

3.

Andronim și Ileana

"Hoarcă, Hoarcă, unde ieșt',
D'e tu turma nu păzeșt'?
Vin-aiici, că io mă duc
Pă Il'ana să-m aduc,
P-a mneu crin și iară vin.
D'ei păzî, tu-i primi
La rusale un caș mare,
La crăciun un mnel bun
Și la pașt' doi colaci".
Hoarca cându-l auze,
La Andronim să grăbe
Și săre și-l linguse.
Andronim voios pleca,
Hoarca sîngură iera.
Tătă turma-ncunjura,
După uoamini să uita.
Pă lotri, lupi îi mușca
Și în sânje îi scâlda
Și de moarte mni-i găta.
Da Andronim când merje,
Fluierașu și-l scote.
În fluieraș iel cânta,
Tăț codri(i) de răsuna.
Andronim merje pă vale,
Luna mândră ieșe-n cale.

Așe de frumos cânta,
 Luna de mi-l asculta.
 “Cântă-n fluier Andronime,
 Că așe nu știe nime”.
 Cătă casă când sose,
 Il’ana în drum ieșe.
 “Bună sara Andronime,
 Auzii că vii la mine.
 Și mni-o spus sufletu mneiu,
 C-aude fluieru tău.
 Și mni-o vinit un doruț
 Pă aripă de vântuț”.
 Când în casă să băgă,
 Luminiuța aprinde,
 Pă masă cină pune.
 Andronim nu pre mânca,
 La Il’ana să uita,
 Ie plânje și suspina.
 Andronim o întreba,
 Cu uoti(i) o mädăria.
 “Ce ieșt’ mändră supărată?
 Taci nu plânje, fi(i) voioasă”.
 Il’ana din grai grăie:
 “Andronime dragu mneiu,
 Mă scapă cu brațu tău,
 Îmblă dracu pă aici,
 Fură fet’-on priculici.
 Fata mändră mai curată
 Iel ș-o face de nevastă.
 Pă mine de m-o răpi,
 Tu pă cine îi iubi?”
 Da Andronim răspunde:
 “Dacă dracu face-așe,
 Te mărită după mine,
 Atunci dracu nu mai vine.
 Dacă tu nu-i fi mai fată
 Dracu atunci ie pă alta”.
 “Bine-o fi, zo, Andronime,
 Mă mărit io după tine”.
 “Păst-o lună oi vini
 Și pă tine t’-oi peți.
 Atunci noi ne-om credința,

Amândoi ne-om cununa,
 Noapte bună mändra me!”

*

Nimic nu să poate-ascunde,
 Dracu păstă noapte-aude,
 Că Il’ana-n asta lună
 Cu Andronim să cunună..
 Puoc, puoc, în ușă bate
 Da Il’ana socote,
 Pă drăguț că l-o vide,
 Trop, și dracu să băgă.
 Iera sprint’inel
 Și cam supțirel.
 Cu capu în dunj,
 Cu grumazî lunj,
 Cu botu de țap
 Și cu coarne-n cap.
 Tăt întunecos,
 Cu trupu flocos,
 Cu fluieri subțiri,
 Ca de trandafiri.
 Uot’î rot’ilaț,
 Cu uobraz înflaț,
 Uret’ de măgari,
 Coad ca la husari.
 “Bună sara tu ficioară,
 Te pețasc de soțioară”.
 Il’ana să spăriie,
 Lacrimile îi curje
 Și nimic nu răspunde.
 Atunci dracu mni-o întrabă:
 “Nu-i vini de voia ta?”
 Il’ana atunci grăia:
 “Nici moartă nu t’-oi iubi,
 Cu Andronim m-oi credința
 Și cu iel m-oi cununa”.
 “Știu-l bine pă Andronim,
 Că-i frumos ca și un crin.
 Colo sus p-on vârv de munte
 C(a)-o cetate am o curte.
 Colo la mine acasă
 Cu galbini îs pline vasă

Și în casă o domni
Cine dulce m-o iubi”.
“Nici moartă nu t’-oi iubi”.
Drac(u)-atunci o apuca,
Il’ana tare-m țîpa.
Pă ușă vru a ieși
Andronim atunci sosî.
Când în casă că întra,
Cătă dracu că strîga:
“Alelei pui de Sătană,
Să nu duci p-a mea Il’ană”.
Dracu atunci să-ntorce
Și lumnina o stînje,
D’e bătaie s-apuca
Și țîpa pă gură foc
Ca fuioru folomoc,
P-amândoi îi cuptușe
Și în brață îi strînje.
Dracu mni să opinti,
Cu ii pă ușă ieși
Și în văzduh că zbură.
“Alelei pui de Sătană,,
Mă răpiș c(u)-a me Il’ană.
Da d’-o fi să ne omori
Să n(e)-astupi cu niște flori,
Să-mi pui floaria râtului
La creștetu capului,
Iar la furca t’eptului
Să-m pui floaria raiului.
Așe tu de nu mni-i face,
Dumnezo atunci te bată.
Că Il’ana me ce dulce
Sus la ceruri că s-o duce
Și o spune tăt’-acele,
C-ai făcut tu numa rele”.
Dracu atunci să-nfrica,
Nu mai poate a-i purta.
Dracu că mni să lăsa
Cu iel și cu mândra sa
Pă o stâncă niagră tare
Și înnaltă dela vale,
Andronim când o văzut,

Cumcă dracu o șăzut,
Cu Il’ana o fugit.
Dracu după ii curie
Și de(a)bde-i ajunje.
Dracu atunci încerca,
De bătaie s-apuca.
Andronim se întorce
Și pă dracu mni-l prinde
Ș-o mână-i pune în gât
Și mni-l zugrumă urât.
Și cu una-l ie de coarne,
Ca să-l culce doar adoarme.
Cu un pumn așe-l lovește,
Cât pă munte-l tăvălește.
Cade-n vale lângă apă,
Inde vitile s-adapă.
Și odată-nțepinește,
Ca și ptiatra să-nptietrește.
Andronim s-o înturnat,
Cu Il’ană s-o cununat.
D’-atunci dracu nu mai vine,
Trăiesc fetile mai bine.
(pag. 183-188)

4.
Tu vacile li-ai băut
Uo poate nu li-ai avut?
Și porcii de îngrășat
Poate că țî i-o furat?
Uo doar nu i-ai cumpărat?
Lemne de foc ai bugate
Dară numa nu-s tăiate
Nici de cas-aproptiate.
Afară ploaia picură
În casă pă păreț cură.
Bărbate, averia ta
Dracu de ț-o a luva.
Poporul, VI (1899), nr. 24, p. 381.

5.
Colo-n jos numai la țară,
Iest’-un nuc cu frunza rară.
Da-n vârvuțu nucului

Cântă puii cucului.
 Așe cântă de frumos,
 De pică frunza pă jos.
 Așe cântă de cu jele,
 Nici drumari nu pot mere.
 "Cucule, de jelea ta
 Nici domni nu o pot gusta (custa?).
 O te vezi înstrăinat,
 Ce lele t'-o apucat?"
 "Coconiț, de jelea me
 Plânje iarba pă vâlce.
 Doar Dumnezo mn(i)-o lăsat,
 O maica m-o blăstămat,
 Ca să n-am hodină-n țară,
 Ce să umblu după vară?
 Când pădurea-i înfrunzită
 Lunca mândru-i înflorită,
 Atunci tăte le privesc,
 Și tăte le părăsesc.
 Nu pot sta aiici mai mult,
 Trebuie ca să mă duc,
 Unde tău să desdiață,
 Unde-i puțină verdiață.
 (Text nr. 7, în G. Alexici, *Texte din literatura poporană română*, Tom II, Editura Academiei, București, 1966, p. 40)

6.
 Uită-te mamă urātu,
 Cum îm poartă inelu.
 Nu mi-l poartă să mi-l deie,
 Ce mi-l poartă să mă ieie.
 Decât că m-ar mai luva,
 Mai bine m-aș spânzura
 De trupina cimbrului
 În mijlocu târgului,
 Să să mnire și târgu,
 Că ce face urātu.
 Urātu unde să pune
 Nu mai face traiuri bune.
 Urātu unde să lasă,
 Nu mai face trai în casă.

Decât cu urātu-n casă,
 Mai bine cu boală-n oasă,
 (Un vers lipsă?)
 Din boală popa te scoate - n. ed.)
 Da din urât nu mă poate
 Fără pustiia de moarte
 Și o pânză pă obraz,
 Și o scândură de brad,
 Ș-o ptiatră mare la cap.
 (Text nr. 46, în G. Alexici, *Texte din literatura poporană...*, op. cit., Tom II, p. 53-54)

7.
 Dimineața mă sculai,
 Mă luvai, mă teptănai,
 Pușca-n umeri o luvai
 Și la codru alergai.
 Tătă zîua am vânat,
 Căprioare n-am aflat,
 Fără-n verdia poieniță
 Aflai dalbă coconiță
 Împletind o cununiță.
 Am cerut să mă sărute,
 Ia-m ceria vr-o cinci băncute.
 Cinci băncute io i-am dat
 Și dulce m-o sărutat.
 Cătră dânsa m-am rugat,
 Să nu ducă veste-n sat,
 C-am plătit un sărutat.
 (Text nr. 47, în G. Alexici, *Texte din literatura poporană...*, op. cit., Tom II, p. 54)

8.
 Badia mneu s-o lăudat,
 Când pă mine m-o luvat
 Că îi putred de bogat.
 Când întrai la iel în curte,
 Curtia-i plină de cucute.
 Când intrai la iel în tindă,
 Tinda-i fără nici o grindă.
 M-am băgat la iel în casă,
 Nici scaun, nici masă.

În cămară m-am băgat,
Da nimica n-am aflat:
Doauă berbințe uscate,
Fundurile-or fost pticate.
M-am suit în pod desculță,
Nu mă loveam de grăunță.
M-am dus cu sacu la coș,
Coșu-i pus cu gura-n jos.
Sui în pod fără lumină,
Nu mă lovesc de slănină.
Nici în oală, nici în cui,
Vai ș-amar averea lui!
Bărbate, averia ta,
Dracu ț-o poate mânca.
Tu și plugu de arat
V-aș pus de proptă la gard.
Tu vacile li-ai băut,
Uo poate nu li-ai avut?
Și porcii de îngrășat
Poate că ț-î i-o furat?
Uo doar nu i-ai cumpărat?
Lemne de foc ai bugăte,
Dară numa nu-s tăiate,
Nici de cas-aproptiate.
Afară ploaia pticură,
În casă pă păreș cură.
Bărbate, averia ta
Dracu de ț-o a luva!

(Text nr. 524, în G. Alexici, *Texte din literatura poporană...*, op. cit., Tom II, p. 204-205)

ION POP RETEGANUL (1900)

Cunoscut folclorist, n. în Reteag, 1853 - m. 1905. Publică mult în presa vremii, editează mai multe cărți de poezii populare, basme etc. În revista "Tribuna" de la Sibiu publică mai multe texte "De pe Someș și din Marmația", la rubrica "Cântece voinicești", specificând localitatea, iar la cele din Maramureș notând "Din Marmația".

1. (XL)

Fă Doamne ce-oi cere eu
Și îmi dă pe gândul meu,
Nu cer, Doamne, bogătate
Num'un om cu direptate

9.

În grădina ce cu prun
Fac fetile rugăciuni
Sâmbăta, duminica,
Să să poată mărita.
Su tufile de rățiș
Șede-o fată fără dinț.
Păru-n cap ii s-o albit,
Și fața ii s-o zbârcit.
"Mărită-te horholină,
Nu șide fată bătrână,
Că și dracu s-o-nsurat
Și tu nu te-ai măritat".
"Mărita-m-aș și io biată,
Că de mult îs și io fată.
Peștoru nu mai vine,
C-o jurat dracu pă mine.
Da de-ar vini pă la vară,
De la mama să mă ceară,
Și să mă facă mnireasă
Batăr păr prin clop să-i iasă.
Io aș zice căta mama:
Dacă-n casă or întra,
Să le deie băutură
Ca să nu mă coate-n gură,
Că n-am (nici - n. ed.) dinți, nici
măsele,
Vai ș-amar zîlile mele".

(Text nr. 532, în G. Alexici, *Texte din literatura poporană...*, op. cit., Tom II, p. 211)

*

Și noroc și sănătate,
Un cal bun de călărit
Și o mândră de iubit.

Din Marmația
Tribuna, XVII, 1900, nr. 3, p. 3

2. (LII)

Molidaș de pe Iza!
 Lasă-mă sub umbra ta
 Pe mine și pe mândra
 Să văd visu ce-oi visa!
 De-oi visa vr'un vis de bine
 Voi mai veni pe la tine;
 De-oi visa vr'un vis de rău
 Pune cruce-n vârful tău,
 Calea și codru-i a meu.
 De ce merg pe Iza-n sus,
 De-aceea-i loc mai ascuns
 Dealurile mai pe sus;

De ce merg pe Iza-n jos
 De-aceea-i loc mai frumos,
 Dealurile mai pe jos!
 De pe Someș și din Marmația
 Tribuna, XVII, 1900, nr. 117, p. 465

3. (LXIII)

Pus-am gândul dracului
 Să fur calul Jivului,
 Jivu-i bătrân și bărbos
 Poate merge și pe jos.
 Din Marmația
 Tribuna, XVII, 1900, nr. 165, p. 658.

*

Două colecții de poezii populare din Maramureș necunoscute

Înainte apariției marilor colecții ale folclorului maramureșean, tipărite de Al. Țiplea (1906), Tit Bud (1908), Ion Bârlea (1924), T. Papahagi (1925), Bela Bartok (1935), T. Brediceanu (1957), unele dintre ele, cum au fost cele realizate de Al. Țiplea și Tit Bud restrânse ca dimensiuni însă importante, mari prin valoarea pieselor incluse, câțiva modești colecționari au încredințat unor publicații din epocă restrânsa lor contribuție, restrânsă însă semnificativă. Profesorul Dumitru Pop, autorul studiului *Folcloristica Maramureșului* (București, Editura Minerva, 1970), pe care mă onorez că l-am trimis la tipar și l-am supravegheat redacțional, a stăruit, în capitolul *Începuturile mișcării folcloristice în Maramureș*, asupra contribuției acestor primi culegători ai folclorului maramureșean. Îi amintesc aici, folosindu-mă de cartea profesorului Dumitru Pop. Teodor Michnea (născut în Valea Stejarului, Maramureș), a publicat în *Familia* (1871, 1872, 1873, 1874) și în *Șezătoarea* (1875, 1879) 53 de texte, cele mai multe, 43, fiind strigături. Grigore Balint a publicat, în *Șezătoarea* (1878) doar patru texte. Florian Danciu a tipărit în *Familia* (1887) și în *Gazeta poporului* (1886, 1887) 57 producții populare. Gavril Timiș, profesor la Sighet și la Ocna Șugatag, a publicat trei poezii populare și a colaborat cu material maramureșean la chestionarul lui B. P. Hasdeu. Ioan Coman, preot în Săliștea și în Vișeu de Sus, a publicat 16 poezii populare în *Familia* (1889). Mai restrânsă a fost contribuția unor Basiliu și Ioan Doroș, cu cântece de dragoste și strigături “de sub piatra Gutuiului”, Grigoriu Vlad și Petru Mișuțiu (acesta cu 13 texte, probabil din Budești). În fine, o contribuție ceva mai bogată, aceea a lui Șieoanul, care a publicat, în *Familia*

(1891, 1892) 30 de poezii populare. După calculul profesorului Dumitru Pop, piesele tipărite de acești amatori sunt “peste 250”. La puținătatea contribuției lor s-au adăugat și alte stângăcii ținând de stadiul în care au cules cei amintiți. Unii n-au păstrat puritatea textelor populare. Astfel, Teodor Michnea – scrie prof. D. Pop -”se situează pe linia tradiției inaugurate de Alecsandri și Marienescu, în sensul că și-a permis să intervină uneori în textul popular”. La același, observă D. Pop, se constată și “tendința spre o creație proprie”. În fine, un alt neajuns al unora dintre aceste colecțioare este vaga precizare a provenienței textelor, ca la Teodor Michnea, care a menționat doar că textele publicate de el sunt “din Maramureș”.

Lucrarea profesorului Dumitru Pop este fără îndoială o cercetare cu mari merite, ea este într-un fel unică, este singura cercetare de amploare, edificatoare, asupra unei zone folclorice dintre cele mai originale. Starea precară a instrumentelor de lucru, în primul rând a bibliografiei generale a etnografiei și folclorului românesc, din care au apărut doar două volume, în 1968, privind epoca 1800-1891, iar în 2002 privind epoca 1892-1904, a făcut și va face în continuare să nu știm cu precizie tot ce a apărut în publicațiile periodice și în cotidienele românești de la sfârșitul secolului trecut și din primele decenii ale secolului al XX-lea. Absența bibliografiei generale a făcut ca și lucrarea profesorului D. Pop să nu consemneze toate contribuțiile apărute în presa vremii, evident privind folclorul maramureșean. Am avut norocul să descoperim o colecție, nesemnalată de nici una din lucrările care au examinat folclorul maramureșean. Este vorba de bogata colecție de poezii populare tipărită de Vasilie Goja, învățător în Desești, județul Maramureș, în *Poporul*, foaie economică, Budapesta, în 18 numere din anul 1903 și în 2 numere din anul 1904.

Faptul că am descoperit această colecție n-a fost rodul întâmplării: interesul nostru pentru folclorul maramureșean este vechi și a rămas constant, mărturie stând tipărirea, în anul 1968, a ediției critice a colecției din 1924 a lui Ion Bârlea, apoi descoperirea și tipărirea, într-o anexă a lucrării amintite a lui Dumitru Pop, a manuscrisului (pe care ni l-a încredințat pictorul Traian Bilțiu Dăncuș) lui Petru Bilțiu Dăncuș, *Colecțiune de hori, strigături, glume și basme...*

Importanța colecției lui Vasilie Goja este mai largă: ea îți dă, mai mult decât micile contribuții amintite mai înainte, un sentiment deplin al faptului folcloric autentic; alcătuită în întregime din texte lirice, acestea sunt de o admirabilă varietate: de dor, erotice, de urât, amar, de înstrăinare, de natură, de ostășie, strigături satirice; siguranța care ți-o inspiră este susținută și de prezența identității culegătorului, a profesiei lui; deopotrivă admirabilă este unitatea colecției, toate piesele culegerii provenind – nu e greu să bănuim – din aceeași localitate, Desești de pe valea Marei, localitate total absentă din colecțiile lui Al. Țiplea și Tit Bud, apoi cu o prezență palidă în colecția lui

Tache Papahagi și cu totul neglijată de culegeri mai noi, cum este spre exemplu *Antologie de folclor din județul Maramureș* (1980).

Se cuvine, în fine, să subliniem că un merit în tipărirea acestei colecții în foaia economică *Poporul* trebuie să fi avut redactorul publicației, Popa Coresi, pseudonim sub care se ascundea Gheorghe Alexici, atunci privat docent al Universității din Budapesta, folcloristul care tipărise, în anul 1899, acea excelentă colecție *Texte din literatura poporană* (vol. I), volumul al doilea al ei fiind tipărit, în anul 1966, de către Ion Mușlea.

Tot neconsemnată în lucrările de specialitate, inclusiv în aceea a lui Dumitru Pop, este culegerea, de numai 13 texte, *Poezii populare din Maramureș*, apărută în *Tribuna poporului*, Arad, an I, nr. 179, 20 sept./2 oct. 1897, p. 862-864, admirabilă și ea prin veridicitatea textelor. Adăungând-o la aceea a lui Vasile Goja, avem satisfacția de a scoate din anonimat peste o sută de texte de cântece populare maramureșene.

(Notă: Cu multă discreție, însă păstrând savoarea originalului, am adaptat ortografia și punctuația la cerințele actuale)

IORDAN DATCU

*

VASILE GOJA învățător în Desești (1903)

Poezii populare

Culese de Vasile Goja, învățător în Desești, Maramureș

1.
Supărarea și dorul
Acele strică omul.
Supărare, voie rea,
Te-ai pus la inima mea;
Ți-ai făcut acolo loc
Ca și-un cărbune de foc,
Ți-ai făcut așezământ
Pân' mă bagă în pământ.
2.
Urâtul te duce-n țară,
Dragostea te întoarnă iară.
Urâtul te duce-n lume,
Dragostea la lucruri bune

3.
Tot mă-ntreabă cucuțu
Ce n-am glas ca și dânsu.
Cum n(?)-oi avea glas de cuc?
De tri ani plângând mă culc.

4.
Rele-s, Doamne, frigurile,
Da-s mai rele dragostile:
Că de friguri zaci în pat,
De dragoste umbli turbat.

5.
Astă iarnă a fost iarnă,
Tot ninge și foișă,
Badea la noi tot venea.
Amu-i vara și mai bine,
Badea la noi nu mai vine.

6.
Nu-mi trebe mândră cu vaci,
Numai ochii ei cei dragi.
Nu-mi trebe mândră cu boi,
Numai ochii ei cei doi.

7.

Numai badea de n-ar fi
M-aș culca, m-aș odihni,
Dar badea-i minte ușoară,
Eu mă culc și el mă scoală.
Du-te, dor, până la Pește,
Adă-mi de la badea veste,
Să văz mortu-i sau trăiește.
De trăie(ște), nădejde-i trag,
De-o murit, prohod îi fac.
Da-voi popii ce va cere
Să-i facă prohod cu jele,
La sat să îl clopotească,
Mândrele lui să-l jelească.
L-oi jeli și eu un pic,
Și pe mine m-a iubit.

8.

Foaie verde de căline
Ascultați, feciori, la mine,
Când îți merge să pețiți,
La zestre nu lacomiți
Cum am lacomit și eu
Și-s bătut de Dumnezeu.
Lacomit-am la ogoare
Și-am luat spaimă la cioară,
Lacomit-am și la boi,
Și-am adus ciuma la noi.

9.

Lasă, mândrulică, lasă,
Că ne-om face și noi casă
Unde-o fi pădurea deasă.
Și ne-om face și grajduri
Și-om băga vânt și neguri.
De ne-om fi, mândrucă, dragi,
Băga-vom noi boi și vaci,
De ne-om fi, mândră, urâți,
Be-vom boii fie câți
Și-amândoi vom fi scârbiți.

10.

Hei tu lele, sora mea,
Să știi toarce și urzi
Cum te știi la joc suci,
Să știi toarce din fuior
Cum știi râde la fecior,
Nu ți-ar fi cămeșa ruptă
Și rochia descusută.

11.

La femeie băutoare
Nu-i vedea pânza la soare
Că o bea până-i fuioare.

12.

Dragă mi-i lelea săracă,
Ea se ține, ea se-mbracă,
Dar lelea care-i gazdacă
Numai ea ști(i) cum se-mbracă:
Pentru colții de la mână
Dă dăraburi de slănină,
Pentru colții de la poale
Dă ulcele cu groștoare.

13.

Ce ești, bade, supărat,
Ce-ai cerut și nu ți-am dat?
Tu-ai cerut turtă și vin,
Eu te-am slobozit la sân;
Tu-ai cerut turtă cu m(n)ere,
Eu ți-am dat buzele mele,
Dar n-ai fost stăpân pe ele.

14.

Mândruță cu ochi caprii
Mâncat-ai capul la tri.
Nu-ți ajute Dumnezeu
Să-mi mănânci și capu meu.

15.

Suflă vântul dorului
Peste vârful codrului,
Rumpe meri și rumpe peri,
Despărțește pe cei veri.

Rumpe iarbă, rumpe nuci,
 Despărțește pe cei dulci.
 Rumpe brazi și rumpe fagi,
 Despărțește pe cei dragi.
 Hei, tu mândruluțule,
 Rumpe toate frunzele
 Și iarba cea cu trifoi -
 Desparte-ne și pe noi.

16.

Fost-am tiner și frumos,
 Amu-s bătrân și bărbos,
 Fost-am păcurar la stână,
 N-am dormit pe rădăcină,
 Ci pe pene de găină,
 Trimisă de la Irină.

17.

Părăuașul din pădure
 Gândești că-i zamă de mure,
 Așa curge de negru
 Ca să-mi cernesc eu portul
 Că m-a lăsat drăguțul.
 Nu m-a lăsat de urâtă,
 Ci m-a lăsat de pârâtă.
 Că m-a pârât prietina
 Care-a fetit cu mama,
 Bată-o Duminica,
 Și fetește și cu mine,
 Bată-o ziua de mâne.

18.

De m-a lua cine-mi place
 Verde cunună mi-oi face,
 De m-a lua urâtul
 N-oi strica magheranul,
 Nici mintă săleaca,
 Las-o înghețe la b(d)eata.

19.

Foaie verde ruptă-n tri
 Fost-am și eu a peți

La lelea cu patru boi,
 Oarbă de ochi de amândoi.
 Apoi boii bine-mi plac,
 Dar cu oarba ce să fac?
 Boii i-oi mâna în munte,
 Oarba o(-)i pune pe punte.

20.

Cucule cu pene verzi,
 Mândru cânti vara-n livezi.
 Cucule cu pene sure,
 Mândru cânti vara-n pădure
 Și bei apă din izvor
 Și n-ai, cuce, nici un dor.
 Dară eu beu din fântână
 Și de doruri îs bătrână.

21.

Cine-o făcut crâjma-n drum
 N-a făcut-o de nebun,
 Sunt oameni cu gânduri multe
 Și ntră-n crâjmă să le uite.

22.

Palincuță, draga mea,
 Pus-am gând că nu te-oi bea
 Și am pus și jurământ
 Și tot nu-mi mai ieși din gând.

23.

Arde-ai, lume-n foc și pară,
 Dacă-n tine n-am tigneală;
 Arde-ai, lume, arde-n foc,
 Dacă-n tine n-am noroc.

24.

Drăguțul dintr-alt(u) sat,
 Ca pânea de cumpărat.
 Când o cumperi te bucuri,
 Când o mânzi nu te saturi.

25.

Bate-mă, Doamne, să mor,
În brațele cui m(i)-i dor,
Bate-mă, Doamne, să zac,
În brațele cu m(i)-i drag.

26.

Tu, mândrule, de doi ai
Numai la inimă-mi stai;
Numai un an de-i mai sta
Nu mă desparte mă-ta;
Nici mumă-ta, nici tatăl teu,
Numai bunul Dumnezeu.
Numai (-) un an de ne-om iubi
Nime nu ne-a despărți,
Nici la casa ormeghii,
Unde fac ghiliș domnii,
Unde fac ghiliș mai mare
Ne-om iubi, mândră, mai tare.

27.

Auzi, mamă, câinii bat,
Doară-s pețitori în sat.
Cheamă-i, mamă, până-n casă,
Doară m-or face mireasă.
Dă-le, mamă, băutură,
Doară nu m-or căta-n gură,
Că din sus măsele nu-s
Iar din jos toate le-am scos,
N-am nici dinți, (și) nici măsele,
Vai de ziluțile mele.

28.

Zis-a tata și mama
Să las somnul și mândra.
Eu somnul nu l-oi lăsa,
Dar pe mândra nici așa.

29.

Tot așa zice dorul
Că de el moare omul.
Dar mințește ca ș-un câne,
Că de dor nu moare nime.

30.

Cum ne-am iubit, bade, noi,
Nu s-au iubit alții doi.
Alții se iubesc mai bine,
De ei dragostea rămâne.
Noi ne-am iubit num-așa (-)
Și de noi a rămânea.

31.

Foaie verde bob și linte,
Dă, Doamne, la fete minte
Cu feciori să nu cuvinte;
Cătră care-s de nemică
Nici bună ziua nu zică.

32.

Mândră, când te-i mărita,
Poruncește-mi pe cineva,
Pe o frunză de măr bun
Ca să merg să te cunun,
Să-mi fii mândră și finuță,
Dacă mi-ai fost și drăguță.

33.

La voi, mândră, -n grădinele
Au crescut tri viorele:
Una-i roșie și-nfocată,
De jale-i încunjurată;
Una-i albastră frumoasă,
Mândră de dragostea noastră;
Una-i albă minunată,
Cu dor mult necunjurată.
Cine le-a purta pe-acele,
Calce lumea-n dor și jele,
Precum și eu o (-) am călcat,
De când am ieșit din sat.

34.

Hei, tu mândrulița mea,
Tu să te fi măritat
De la noi a trei(le)a sat,
Să nu-mi pice cu bănat.

Dară tu te-ai măritat
De la noi al treilea casă,
Să-mi fie inima arsă.
Lasă, mândră, că-i vedea
Ce-o plătit iubirea mea.

35.

Săracele fetele,
Dulce-i gura, place-le,
De le-ai da cu lingura
Și tot nu le-ai sătura.

36.

Mult gândesc, bade, la tine,
Ce inimă rea te ține
De nu vii până la mine.
Frunză verde trifoil lat
Ș-asară te-am așteptat
Cu cină și cu lumină
Și cu dor de la inimă.
Dac-am văzut că nu vii,
Am pus dorul căpătâi.

37.

- Spune-m', lelișoara mea,
Face-ți mumă-ta ceva,
De ce ieși sara-n portiță
Descinsă, fără cătrință
Și dai bădiții guriță?
- Ba, bade, nimic nu-mi zice,
Știe ea că gura-i dulce.

38.

De-ai fi, lună, grăitoare
Pe cum ești de mergătoare,
Eu, dragă, te-aș întreba:
N-ai văzut pe bădița?

39.

Bade, de nu te-aș vedea,
Inima nu m-ar durea.
Când te văd, bade, pe tine

Plânge inima în mine.
De s-ar face rândul rând,
Din două gânduri un gând,
Mi s-ar face traiul bun,
N-aș umbla ca un nebun.

40.

Drăguțul de astă-vară
Se roagă să-l iubesc iară;
Nu-s eu mohor de la șură
Să iubesc o spălătură;
Nu-s eu pleavă de ovăs,
Ce-am urât iar să iubesc.

41.

Maică, inima mă doare
Să mă duc în șezătoare
Că acolo-i mândra mea,
Să văd cu cine-a ședea.
De-a ședea c-un om de treabă,
Cu tri părți mi-a fi mai dragă;
De-a ședea c-un blăstămat
Până-i lumea nu o cat.

42.

Când merg, mândră, de la tine,
Plânge inima în mine;
Când merg, mândră, de la voi,
Plângu-mi ochii amândoi.
Eu mă duc cu mare dor,
Ca și luna p-îngă nor;
Eu mă duc cu mare gele,
Ca și luna p-între stele.
- Stăi, bădiță, nu te duce,
Haida să-ți dau gura dulce.

43.

Pasere de pe câmpie,
Spune-i mândrului să vie.
S-a ivit o ceaucă neagră
Și mănâncă via-ntreagă.

44.

M-a făcut mama luna
Să-mi placă veselia.
Pe mândru l-a făcut joi
Să ne iubim amândoi.
Pe mândru l-a făcut marți
Să ne iubim ca doi frați.

45.

Toată ziua șed în prag
Cu firuțu tras în ac,
Nici o dată nu împung
Fără tot suspin și plâng.
Foaie verde de măr acru,
Că e dus badea săracu.
El e dus să nu mai vie
Ca să-mi facă scârbă mie,
El se duse cu calul
Să-i duc dorul cu anul,
El se duse călărește,
Să nu-i trag nici o nădejde.

46.

Primăvara noaptea-i mică,
Nu-i de mers pe la iubită,
Făr' în luna Făurari
C-atunci îs nopțile mari.

47.

Aș hori, horile-mi vin,
Nu pot hori de străin.
Aș hori, horile-mi plac,
Nu pot hori de săleac.
Aș hori și nu-mi prea vine
Că nu-i glaja lângă mine
Să mai storc câte-un pahar
Și să mai uit de amar.

48.

Mult mă-ntreabă inima
Dragă m(i)-i lumea or ba.
Eu îi spun inimii-așa:

Că mi-s dragi copilele
Ca popii făcliele
Și mi-s dragi cocoanele
Ca popii icoanele
Și m(i)-i drag a bea la vin
Când m(i)-i bughilaru plin.

49.

Palinca m(i)-i soră dulce,
Vinul m(i)-i fârtat de cruce.
Oh, vinuț, leac dulce foarte,
Nu te las până la moarte,
Oh, vinuț, lumina mea,
Pân' la moarte te voi bea.

50.

Cine-o făcut crâjma-n drum
N-a făcut-o de nebun
Ci-a făcut-o de cu minte
Cine-a-întra-n ea să cânte.

51.

Vinu-i bun, palinca-mi place,
Gazdă mare nu m-oi face.
Nici nu-i lipsă să mă fac,
Numa să trăiesc pe plac.

52.

De-aș muri când aș fi bat
N-aș fi tare supărat,
De-aș muri când aș dormi
Nu m-aș tare bănuî.

Bate-mă, Doamne, să zac
În brațele cui m(i)-i drag,
Bate-mă, Doamne, să mor
În brațele cui m(i)-i dor.

53.

Dragu-mi(-i) caru cu fân
Și fetița de român
Și m(i)-i drag caru cu boi
Și fetele de la noi.

54.

De-ai ști, mândră, ce mi-i gându,
Plânge-ai de-ai uda pământu;
De-ai ști, mândră, gândul meu,
Ți-ar curge din ochi părău.

De-ai ști, mândră, ce-i cu mine
De când te iubesc pe tine,
Ai sta-n loc, nimic n-ai zice,
Fără de jale ai plânge.

De când pe tin' te iubesc
Chinuri multe suferesc.
Orișice voi suferi,
Tot pe tine te-oi iubi.

Căci ca tine-n lumea lată
Nu mai este altă fată,
Așa fierbinte iubire
Ca a ta nu-i nicăire.

55.

Când eram la mama fată
Nici greblam, nici seceram,
Nici torceam, nici țesam pânză,
Ci-nvățam a zice-n frunză.
Iar de când m-am măritat
Am greblat și secerat,
Am țesut și făcut pânză
Și-o lăsai la b(de)at(a)-o frunză.

56.

Mă uitai din deal în șes,
Nu văzui c-a mândrii mers.
Așa merge de frumos
Gândești că scrie pe jos
Și-așa umblă din călcăie
Ca condeiu pe hârtie.

57.

Poruncitu a mea mândră
Pe o frunză de ciucoare
Să mă duc la ea că moare.
Eu încă i-am poruncit

Pe o frunză de măr dulce (-)
Și să moară nu m-oi duce.

58.

Astă-iarnă a fost mare,
Câtă ghiață a fost pe vale
Și tină pe cea cărare,
Și tu, bade bădișor,
Tot veneai la noi cu dor.
Amu-i vara la Rusale,
Puntea-i nouă peste vale,
Iarba-i verde pe cărare
Și tu, bade bădișor,
Ai uitat de al meu dor.

59.

Măi bădiță, bădișor,
Ce vii așa târzior,
Sau de mine nu ț(i)-i dor?
Ba de tine m(i)-i dor tare,
Dar dragostea noastră mare
O desparte-un deal și vale
Și valea-i cu pietricele
Și-ntre noi sunt vorbe rele.

60.

Bădișor, cămașă largă,
Vină la noi de ți-s dragă.
Bădișor cămașă scurtă,
Vin' la noi și mă sărută.

61.

Zis-a hâda d-îngă noi
Să o iau că-mi dă doi boi,
Lângă boi îmi dă ș-o vacă,
Lângă vacă un loc de iarbă.
Eu la asta-am lacomit
Și pe hâda o-am pățit.
Boii în munte i-am mânat,
Vaca lupii au mânat,
Iară locu s-a surpat,
Eu cu hâda m-am aflat.

62.
Mă dusei într-o grădină,
Ca să-mi iau o rujă-n mână.
Eu m-am plecat să o rup,
Ea s-a plecat și mi-a spus:
- Lasă floarea să-nflorească
Și pe lelea să mai crească.
Eu m-am dus a treia dată,
Ruja a fost scuturată
Și lelița măritată.

63.
Foaie verde de trifoi,
Vină, măi mândruț, la noi.
Vină, vină-n toată sara
Că ți-oi plăti ostăneala.
Dar îți spun drept, măi bădiță,
Nu veni pe la portiță,
Căci portița scârțâiește
Și măicuța se trazăște.
Vină, bade, totdeauna,
Atunci când răsare luna
Că și eu te-oi aștepta
Și ți-oi plăti cărarea,
Ți-oi da o gură or două,
Ba ți-oi da, bade, și nouă.

64.
Dac-ai fost bădițu mândru
Și eu am fost creangă de țidru.

65.
Lelița care-i frumoasă
Face pânea crepăcioasă
Și-o aruncă porcilor
De sufletul morților.

DOINE OSTĂȘEȘTI.
DIN MARAMUREȘ

66.
La toți le-a cântat cucu
Numai mie granguru

Să mă duc să-mi las satu.
La toți le-a cântat mierla
Numai mie pupăza
Să mă duc să-mi las țara.
Nu-mi pare rău că mă duc
Ci-mi pare rău după plug,
După plug cu patru boi,
După oameni de la noi,
După plug și după vaci,
După două mândre dragi.

Eu mă duc, mândră, -n cătane,
Tu rămâi și spală haine.
Dar le spală în lacrimile
Și le uscă-n dor și jele
Și le trimite pe stele.

67.
Săracă streinătate,
Mult mi-ai fost soră și frate
Și-mi vei fi până la moarte.
În tri ani și jumătate
Nu avui de bine parte.

68.
Nici aceea nu-i dreptate
Cei frumoși să cătănească,
Cei hâzi să se veselească.
Cei frumoși pe car de foc,
Cei hâzi cu fete la joc.
Cei frumoși îs duși în lume,
Cei hâzi pun la fete nume.

69.
Bate, Doamne, neamțu-n drum,
M-a luat și n-am fost bun,
M-a luat să merg de-aici,
Să rămână cei pitici.
Cei pitici cari au rămas
Trag clopurile pe nas
Și fac la fete năcaz.

70.

Plouă, plouă cu bulbuci
 Și tu, mândrule, te duci.
 Eu mă duc, mândruca mea,
 Că porunca-i foarte grea.
 De-ar ploua, ploua cu foc,
 Cătana nu stă în loc.

71.

Pâreuaș cu apă rece
 Hai, mândră, și mă petrece
 Până-n fundu grădinii,
 Unde ne-am iubit întâi
 Când eram încă copii,
 Căci din fundu grădinii
 M-or petrece streinii.

72.

Bată-te focu, năcaz,
 De tiner în tine-am tras,
 Din tinerețele mele
 Avut-am necazuri grele.

73.

Cătănia încă-i bună
 La pruncuț fără de mumă,
 Cătănia-i lapte dulce
 La fecior fără drăguță.

74.

Scrie-mi, mândră, scrie-mi carte,
 Ce mai faci colo departe.
 Că și eu ție ți-oi scrie
 De aici din cătănie.
 Scri-oi cu cerneală neagră,
 Ca orcine să mă vadă
 Cum mi(-i) inima de neagră.
 Astăz și mâni scrie-oi,
 Alaltă trimite-oi.
 Foaie verde flori de cepe,
 Nu știu pe cine-o (-) aș trimete.
 O aș trimete pe soare,

Dar soarele-i rotilat,
 Nu ști' merge cu bănat.
 O aș trimete pe lună,
 Dară luna-i prea departe,
 Nu duce cărți din cetate.
 O aș trimete pe stele,
 Dar stelele-s mărunțele,
 Nu știu cărările mele.
 Și de una-s tare multe
 Și mă tem că ar ascunde
 Și mândra n-a avea știre
 Ca să-și caute alt mire,
 Ci pe mine m-a aștepta
 Până dinții i-or pica.

STRIGĂTURI. DIN MARAMUREȘ

75.

Cine strigă și nu joacă
 Facă-i-se gura troacă.
 Cine joacă și nu strigă,
 Facă-i-se gura strâmbă,
 C-a mea știu că nu s-a face
 Că eu strig și joc ce-mi place.

76.

Bine-mi place a juca
 Cu nevasta altuia,
 Dar cu-a mea nu joace nime,
 Că mie nu-mi pare bine.

77.

Focu-o bată, bine joc,
 Cu mâna pe sub cojoc.

78.

Aș juca și nu știu bine,
 M-aș lăsa și m(i)-i rușine.

79.

Nevestele placu-mi bine,
 Omori-mă orișicine;

Nevestele bine-mi plac,
Cocoanele moarte-mi fac.

80.
M(i)-a făcut mândra cu capu
Să mă duc că-i gata patu;
M(i)-a făcut mândra cu mâna
Să mă duc că-i gata cina.

81.
Eu ace(e)a strigătură
N-oi pune-o în a mea gură.
Pune-o-ai, dar n-ai știut,
Bată-te Dumnezeu, mut.

82.
Dac-aș ști că m-oi duce-n rai
Mi-aș face căruț cu cai.
Da știu că-n rai nu m-oi duce,
Că mi-a plăcut gura dulce.

83.
Vai de mine, n-am drăguță,
Numa tri mititeluțe.
Dintre tri dracu le ști(')
Nora mării care-o fi.
Una o(-)i da-o dracului,
Una o(-)i da-o tată-său,
Cu una m-oi lăsa eu.

84. (se repetă de la nr. 35)

85.
Voi cu-acele strigături
Nu-ți mai dormi noaptea-n șuri,
Nici în poduri de grajduri.

86.
Pentru tine, pui iubit,
Nici az-noapte n-am dormit,
Tot la tine m-am gândit
Și la loc de întâlnit.

87.
Așa zice mândra mea
Că nu-i gură ca la ea,
Dar, zeu, este și mai dulce
Numa eu nu mă pot duce.

88.
Vai de mine, ce-i aceasta
Că mi-o spart boii fereastra,
Mi-o mâncat lupii nevasta.

89.
- Spune-mi, mândră, când să vii,
Devreme sau mai târziu?
- Vino, bade, orișicând
Că ție ți-oi face rând.

Poporul, foaie economică, Budapesta,
an X, 1903, nr. 14, 23 mart./5 apr., p.
221, nr. 15, 30 mart./12 apr., p. 237,
nr. 19, 27 apr./10 mai, p. 300, nr. 20,
4/17 mai, p. 316-317, nr. 21, 11/24
mai, p. 332, nr. 22, 18/31 mai, p. 348,
nr. 23, 25 mai/7 iun., p. 365, nr. 25,
8/21 iun., p. 397, nr. 26, 15/28 iun., p.
412, nr. 28, 29 iun./12 iul., p. 444, nr.
30, 13/26 iul., p. 477, nr. 32, 27 iul./9
aug., p. 509, nr. 33, 3/16 aug., p. 524,
nr. 35, 17/30 aug., p. 557, nr. 38, 7/20
sept., p. 604, nr. 39, 14/27 sept., p. 621,
nr. 40, 21 sept./4 oct., p. 637, nr. 44,
19 oct./1 nov., p. 701; an XI, 1904, nr.
1, 21 dec. 1903/3 ian. 1904, p. 13, nr.
4, 11/24 ian., p. 61.

*

IOAN MOLDOVAN (1904)

Nu știm date despre el. Nu este același cu Ion Micu Moldovan (1833-1915) care publică cca. 4000 de texte în "Doine și strigături din Ardeal".

Publică la rubrica "Doine din Maramureș - Dela Vad", 3 texte în "Familia".

1.

- Unde mergi mândruț gătat?

- La mândra din altu sat.

- Poți mere, poți întorna,

Că ți-i moartă drăguța.

- Țu-țu-țu murguța mai tare,

Să sosim în sat cu soare,

Să văd mândra de ce moare.

Când eram colo acasă,

Legai murgu de fereastă,

Cu tri fire de mătasă

Și dau bună seara'n casă.

Mă-sa lumină-i ținea

Tată-său sălaș cioplea;

Stinge mamă lumina

Și te du la tătuca.

Să nu cioplea sălașu,

Că mi-o vinit voinicu,

Sânetos voinic iubit,

Bine-ai făcut c'ai vinit,

Că d'al tău dor am murit.

2.

Măieran de pe chilie,

Spune-i mândrului să vie,

Că se coc strugurii-n vie.

S'a-nvitat un porumbaș,

Ș'a ciuntat un struguraș,

S'a-nvitat o ceaucă neagră,

Ș'a ciuntat o viță întregă.

3.

De sî(-)ar fa' ceru hârtie,

Și luna cancelarie

Și soarele domn să scrie,

Încă n'ar putea să știe,

Ce mi-i la inimă mie.

"Familia", XI (1904), nr. 45, p. 536.

Anamaria IUGA: Covor maramureșean

Alexandru Țiplea și colecția sa " Poezii populare din Maramureș"

Nereeditarea unor importante colecții, apărute în urmă cu un secol și prezența lor doar în câteva biblioteci și în bibliotecile particulare ale câtorva norocoși, nu sunt de natură să înlănească cercetarea. Este cazul, între altele, al colecțiilor Alexandru Țiplea, *Poezii populare din Maramureș* (1906) și Tit Bud, *Poezii populare din Maramureș* (1908), apărute amândouă în colecția "Din viața poporului român" a Academiei Române, grație lui Ion Bianu. Mai norocoase au fost colecția din 1924 a lui Ion Bârlea, în două volume, *Balade, colinde, bocete din Maramureș și Cântece poporane din Maramureș. Descântece, vrăji, farmece și desfaceri*, pe care le-am reeditat, tot în două volume, în condiții grafice excepționale și așezate într-o rezistentă casetă, la Tipografia bucureșteană Arta Grafică (1968). Cartea lui Tache Papahagi, *Graiul și folclorul Maramureșului* (1924), a fost reeditată, de Valeria Rusu, în volumul miscelaneu Tache Papahagi, *Grai, folclor, etnografie* (București, 1981). Această neereeditare a colecțiilor Alexandru Țiplea și Tit Bud, precum și cunoașterea aproximativă a istoriei cercetării culturii populare din Maramureș pot explica unele afirmații inexacte ce s-au făcut. Astfel, Marianne Mesnil, în volumul *Studii de etnologie balcanică*, pe care-l semnează împreună cu Assia Popova (Paideia, 2007), face următoarea afirmație, la pagina 184, după ce amintește că în 1860 a fost înființată *Asociația pentru Cultura Poporului Român din Maramureș* și a apărut un proiect de muzeu: "Dar mai ales după 1918, o dată cu unirea Transilvaniei cu România, Maramureșul stârnește interesul cercetătorilor".

Este de domeniul evidenței că, în Maramureș, cercetarea culturii populare avea deja o tradiție de mai multe decenii când a avut loc Marea Unire. Încă din secolul al XIX-lea, într-o serie de publicații, precum *Familia* (1869, 1871, 1872, 1874, 1889, 1891), *Gutinul* (1889), *Convorbiri literare* (1870), *Gazeta poporului* (1886), *Ungaria* (1898), *Steaua Mării* (1887), *Șezătoarea* (1878), *Foaia Societății pentru Cultura Poporului Român din Bucovina* (1869) au apărut peste 230 de texte populare, pe care le-a strâns Dumitru Pop în *Folcloristica Maramureșului* (1970). Colecțiile Alexandru Țiplea și Tit Bud au fost realizate cu ani buni înaintea apariției lor, prima între anii 1902 și 1903, iar cea de a doua cu mult mai mulți ani în urmă, ea fiind constituită începând cu anul 1889, când Tit Bud a inițiat, prin *Reuniunea docenților români din vicariatul Maramureșului*, culegerea folclorului din această zonă. Tipărită târziu, în 1970, în volumul lui D. Pop, *Folcloristica Maramureșului*, colecția lui Petru Bîlțiu Dăncuș, *Colecțiune de hori, strigături, glume și basme*, a fost la origine un răspuns la chestionarul lui Nicolae Densușianu (1893). Cele două volume ale lui Ion Bârlea, apărute în 1924, au fost rodul culegerilor efectuate între anii 1905 și 1909, 1910 și 1913. Colecția lui Bela Bartok, *Volksmusik der Rumanen von Maramureș*, apărută în 1923, a fost realizată de fapt în 1913.

În 2007, am editat, în *Calendarul Maramureșului*, nr. 5-6, după manuscris, colecția Elena Vlad de Săliște, *Poezii populare*, datată "Botiza la 30 mai 1908". În *Memoria ethnologica* (Baia Mare, nr. 14-15, 2005), am reeditat bogata colecție de poezie populară a învățătorului din Desești - Maramureș, apărută inițial în *Poporul*, foaie economică (Budapesta, în 18 numere din 1903 și în două numere din 1904), și pe aceea apărută în *Tribuna poporului* (Arad, 1897, p. 862-864).

Am dat suficiente exemple care infirmă afirmația doamnei Marianne Mesnil. Cercetarea creației populare din Maramureș a început, chiar dacă prin entuziaști și modești culegători, cu o jumătate de secol înainte de Marea Unire. Cercetători de seamă au explorat folclorul maramureșean încă de la începutul secolului al XX-lea, unul dintre ei fiind Alexandru Țiplea.

S-a născut la 28 iunie 1885, în satul Biserica Albă, așezat pe malul drept al Tisei, vizavi de orașul Sighet. Tatăl său, Ioan, avocat, era prim-pretor al Izei, iar bunicul său pe linie paternă fusese "jude" la Biserica Albă. Urmează școala confesională în satul natal, după care, din 1896, urmează liceul la Beiuș, dându-și examenul de bacalaureat în 1904. Bursier pavelian, trimis de Episcopul său fiindcă fusese "cel mai strălucit dintre concurenți" (cum a precizat Ion Agârbiceanu), urmează Facultatea de Teologie la Budapesta (1904-1909), audiind și cursuri la Facultatea de Litere, unde era profesor Gheorghe Alexici. Își dă, aici, în 1910, doctoratul cu teza *A maramorosi puspokseg kerdese (Problema episcopiei Maramureșului)*, pe care o va tipări, îmbogățită, și în limba română, în 1916, cu titlul *Documente privitoare la episcopia din Maramureș*.

Despre studentul la Budapesta ne-a lăsat câteva semnificative amintiri colegul său, viitorul etnobotanist și director al Grădinii Botanice din Cluj, Alexandru Borza, *Prietenul meu Alexandru Ciplea, folclorist*, în *Anuarul de folclor* (XV-XVII, 1994-1996, p. 731-732). "Alexandru Ciplea - scrie acesta - s-a impus de la început prin cunoștințele sale literare și prin preocupările sale relativ la folclorul românesc, ajutat de bogata bibliotecă românească veche a Seminarului, adusă încă de la Barbareum. Ca vecin de pupitru în sala de studii, am fost martor al trudniciei și savantei prelucrări a materialului imens de folclor, pe care îl colectase prin anchetele sale în timpul verii, umblând din sat în sat și din casă în casă. Pentru a oferi Academiei Române din București spre publicare o lucrare cât mai documentată, a apelat la ajutorul unor specialiști. Chiar și eu am avut prilejul să identific științificește un număr de 28 numiri populare de plante, care au apărut în lucrarea sa *Poezii populare din Maramureș*". Al. Borza își amintește și de excursiile organizate de Țiplea prin Bihor, prin Oltenia și Muntenia. O "adevărată revelație" a constituit-o pentru excursioniști cunoașterea orașului Turnu Severin, unde au fost întâmpinați de corul condus de Paulian și au văzut "săpăturile arheologice ale lui Bărcăcilă". Cu același prilej, au văzut Bistrița, Horezu,

Tismana și Polovragi, în fine, în 1906, Bucureștiul din timpul expoziției jubiliare.

Devine, la 1 octombrie 1908, profesor la *Fondul Scolastic* din Gherla, apoi profesor de religie la Năsăud (1910-1924), în fine profesor de istorie bisericească și drept la Facultatea Teologică Unită din Gherla și apoi la Cluj, aici la propunerea episcopului Iuliu Hossu.

Se stinge subit din viață la 12 noiembrie 1938, la Cluj, slujba de înmormântare având loc, luni, 14 noiembrie, la Catedrala Schimbarea la Față din strada Regina Maria. Necroloagele care au apărut laudă meritele deosebite ale celui trecut la cele veșnice. Nicolae Iorga, în cele câteva rânduri pe care le-a scris la 18 noiembrie 1938, "Un vrednic maramurășan, Alexandru Țiplea", reproduse în *Oameni cari au fost* (vol. IV, 1939, p. 235-236) scrie: "pleacă dintre noi încă tânăr unul dintre pușinii maramurășeni de-ai noștri cari, pe vremea ungurească, au arătat un interes deosebit pentru mica lor țară, pentru trecutul și poporul ei. De la Artemie Anderco, ale cărui admirabile note de student din anii 1870 le-am tipărit fără să se fi manifestat vreun interes pentru ele, nimeni n-a lucrat mai mult ca scriitori, preocupați de aceste locuri și de acești oameni, decât Alexandru Țiple și Ioan Bârlea, dintre care cel dintâi ne părăsește. Pe când părintele Bârlea a strâns pretutindeni prin biserici notele de viață românească pe care ne putem sprijini și astăzi și le-a tipărit într-un volum deosebit din Studiile și documentele mele, celălalt cleric, Țiple, a început cu cercetări istorice tipărite ca teză în ungurește și a urmat cu o adunare bogată de cântece căreia cu atâția ani în urmă i-am închinat o cercetare de recunoaștere". Ion Agârbiceanu, sub titlul *Dr. Alexandru Țiplea*, în *Tribuna*, an I, nr. 14, luni 14 noiembrie 1938, scrie între altele: "Moare în vârstă de 53 de ani, ostenit în timpul din urmă de o boală ce-l urmărea de mai mult. Cu el apune în mormânt un rar tip de profesor, om de știință și educator, în aceeași vreme. Un om al conștiinței și al datoriei, care nu s-a dat în lături de la îndeplinirea slujbei și misiunii sale; nici când starea sănătății sale i-ar fi impus aceasta. Abia în celea două-trei săptămâni din urmă, unchiul său a putut să-l determine a-și cere un concediu"; "De tânăr a fost un suflet idealist, iubitor de literatură și știință. Ca elev de liceu și ca student în teologie, a cutreerat satele Maramureșului, adunând acea cunoscută colecție"; "Era un foarte bun orator bisericesc. Vorbirile sale concentrate și documentate erau îmbrăcate, ca și articolele din ziar, într-o aleasă formă literară"; "Om de o cinste exemplară și un adorator al neamului românesc, el lasă în urmă o soție îndurerată și patru copii, doi băieți și două fete - toți cu pregătire universitară și o Academie Teologică văduvită de cel mai strălucit profesor al său". Ziarul *Patria*, din Cluj, an XX, nr. 239, din 14 noiembrie 1938, p. 2, aprecia că a încetat din viață "unul dintre intelectualii de frumoasă pregătire ai Maramureșului".

Există între declarațiile lui Al. Țiplea, din nota care-i precede colecția *Poezii*

populare din Maramureș și structura acesteia un deplin acord, în sensul că textele care o alcătuiesc au fost "scrise exact în forma în care ele umblă în gura poporului" din Maramureș. Din dorința de a le reproduce cât mai aproape de modul cum sunt rostite în popor, colecționarul recurge la o "ortografie specială", prin care notează cum se pronunță consoanele v, f, ț, d, l, n, p, b, de asemenea sunetele "muiate", rostirea deschisă a diftongului ea. A reușit astfel să prezinte poezia populară maramureșeană - cum a observat Dumitru Pop - "prin pronunțata-i culoare locală, imprimată, între altele, de lexicul bogat în elemente arhaice și provincialisme, de formele fonetice și gramaticale așa de specifice regiunii"; "Cele 278 de texte - adaugă Dumitru Pop - pe lângă faptul că acoperă o parte însemnată a tematicii cântecului popular maramureșean din acea epocă, ilustrează cele mai de seamă caractere științifice ale creației poetice locale: imaginile-simbol, formulele de început ale poeziilor, frecvența silabelor de completare (cele în infinitiv lung, care le imprimă un iz arhaic), reclamate de melodie, concentrarea cântecului și interpretarea lui tărgănată, asemănătoare celeia din Bihor etc."

În balade au loc evenimente teribile: în *Roșmon Crai* acesta își pedepsește soția arzând-o după ce a uns-o cu seu și cu rășină, pentru că inelul ei îl poartă feciorul șpanului (logofătului), în *Blăstămul soției* socrul își pedepsește ginerele prin tăierea capului; în *Constantin*, mama își blestemă fiul să nu putrezească fiindcă a sfătuit-o să-și înstrăineze fiica, pe Bodița; într-o altă baladă, o soacră își închide nora în temniță (pivniță); în alta, *Vălean* este ucis prin otrăvire de către o mândruță; în *Stoian și Idra*, primul îi taie capul mândrei sale pentru că auzindu-i cântecul vin s-o asculte "vătafii pădurilor și voinicii codrilor" și i-o cer lui Stoian, pentru ca să-i cruțe acestuia viața; într-o alta, o fată "îmbăiguiată" (înșelată) de drăguț își omoară doi frați. Lirica, în nota generală a liricii transilvănene, se caracterizează prin formele ei bine cristalizate și concise, de genul:

Așe-mi vine câte-on dor,
Să beu otravî să mor,
Da cum să mă otrăiesc
Când am dzâle să trăiesc.

*

Pruncuțu de-ar ști când naște
Câte räle l-ar mai paște,
N-ar mai suga țâță dulce,
D-ar muri și-n rai s-ar duce.

*

Inimioara-n mine-i lut
De câte le-am petrecut,
Inimioara-n mine-i răce,
Câte-am a le mai petrece.

*

Tu, puiuțu cucului,
Desculță-te de-on pticior
Și mă treci valea cu dor,
Desculță-mă de-amândouă
Și mă treci în valea noauă.

*

Hei tu, mândruluțule,
Ne-am ibdit doi ani deplini,
Vreme-i să ne despărțim;
Ne-am ibdit, mândruț, doi ai,
De ne-om despărți nu-i bai.

Este foarte bogată lirica feminină despre fata rău măritată, înstrăinată. Sunt însă în colecția Al. Țiplea o serie de forme de mare delicatețe. Într-unele, numeroasele forme diminutive, care i-au atras atenția lui Nicolae Iorga, în recenzie sa din *Floarea darurilor* (1907, nr. 3): "Nu e parte românească în care să se iubească mai mult îmblânzirea, alintarea cuvintelor prin diminutive. Cântecul le poartă pretutindeni: ele sunt o parte a poeziei. Fratele e frățiucă, frătiuluț, sora sororea, mama mămulică, soțul soțuc, fiul fiuț, nenea nenulucă, mândra mândrulucă, vecinul vecinel, păsările-și duc hrănița în cuibuț, unde stau puiuții, pe câmp rădică floarea un ruguț, înfrățită cu cea de ruijă. Mițoaca toarce pe cuptorul casei. Moara de aramă, de argint a baladei e o morișcă. Florile se dau în struțuțele, nu în struțuri. Dacă un turc iese în cale fără gând rău, ei bine, e un turcuț. Și lucrurile neînsuflețite se răzgâie: vântușelul mișcă în nori colbuțul. Până și adjectivele sunt atinse gingaș: lătuț, albuț". Nicolae Iorga semnalează alte numeroase forme populare, de la cele de domn, doamnă și domnișoară, care au aici "înțelesul evlavios de vremuri depărtate", la cele care denumesc copiii, coconi, coconițe, la formulele de întâmpinare, la unele verbe, ca a somna pentru a dormi, la forme rotacizate, ca giurince (junincă), verin (venin), sărinat (înseninat), în fine la unii termeni de proveniență maghiară și germană. Nicolae Iorga remarcă și lapidaritatea textelor, "cele mai multe - afirmă Domnia Sa - sunt scurte, închizând în câteva versuri tot cutremurul durerii", în unele "Rareori jalea se preface în strigăt, și nici atunci nu e în gândul celei ce prinde a se tângui".

O notă aparte - lăudată de toți comentatorii colecției - este glosarul, cu definiții precise, cu menționarea, când este cazul, unor termeni de origine străină. Colecția lui Al. Țiplea este mai mult decât o contribuție strict folclorică; ea este, în aceeași măsură, o celebrare a limbii române, a frumuseților ei poetice, o pledoarie a unui maramureșean pentru cultivarea ei, a unui maramureșean care constată cu tristețe părăsirea ei de către unii români din Maramureș. Explicând sintagma "țara muntenească", "cu siguranță Muntenia", scrie polemic: "Una nu pricepe românul din Maramureș: cum de vorbesc românește

chiar și domnii în Țara Românească, fiindcă în Maramureș nici domnii de rumân și nici chiar preoții nu o vorbesc limba noastră proastă".

În evocarea lui Alexandru Țiplea, fostul său coleg, Alexandru Borza, a scris că folcloristul și-a alcătuit colecția "prin anchetele sale din timpul verii, umblând din sat în sat și din casă în casă". Colecția nu sprijină în întregime afirmația, pentru că *Poezii populare din Maramureș* conține în cea mai mare măsură texte adunate din Biserica Albă, doar 54 provenind din Vad și numai câteva din Iapa. Colecția se constituie deci într-o micromonografie a localității amintite. 84 de texte, deci aproape o treime din cele 278, sunt de la membrii familiei Țiplea, subiecți fiind: Niță, Ileana, Măriuța, Irina, Mărie, Petru, Chirilă (acesta în vârstă de nouă ani) și Teodosie. După apariția colecției, Nicolae Iorga i-a dat lui Țiplea, pe lângă caldă recenzie, și un alt semn de prețuire: i-a tipărit, în aceeași *Floarea darurilor*, 16 texte lirice, care nu intraseră în colecție: 13 culese de la Ileana Vlad, din Botiza (noi credem că este aceeași care avea, în 1908, o culegere personală, pe care am tipărit-o, în 2007, în *Calendarul Maramureșului*, nr. 5-6, p. 325-351) și 3 de la Irina Pătraș, tot din Botiza.

De la apariția ei și până astăzi, colecția lui Alexandru Țiplea s-a bucurat de o bună receptare. Amintim la început mărturia lui Alexandru Borza: cartea "a produs o senzație în cercurile literare și, în mod deosebit, în Seminarul nostru teologic și la Societatea "Petru Maior" a studenților universitari români din Budapesta. A ieșit cu totul din comun cazul ca un student de anul al doilea să publice o lucrare atât de bine pusă la punct chiar la Academie. Colegii unguri erau cu totul derutați de succesul acesta neobișnuit al unui român și priveau cu tot mai mult respect pe românii care se adunau, sub conducerea lui Ciplea, sub copacul din parc, numit de ei Bukuresty, unde cântam române și poezii populare, ca spre pildă "Cătu-i Maramureșu,/ Nu-i ficior ca eu și tu". "Mai toate recenziile, sau simplele note bibliografice, subliniază concepția științifică a autorului, modul modern în care a transcris și a tipărit textele. În scurta prezentare din *Viața românească* (1907, nr. 2, p. 387), istoricul literar, filologul și folcloristul Giorge Pascu remarcă noutatea colecției și transcrierea fonetică a textelor: "Poeziile populare adunate de dl. Țiplea din Maramureș, o regiune românească așa de puțin cunoscută, prezintă un interes deosebit. Colecția câștigă în valoare și prin faptul că autorul și-a dat osteneala de a nota cu anumite caractere fonetice pronunția dialectală a unor sunete, mai ales muiate". Nicolae Iorga, în caldă recenzie asupra căreia vom reveni, *Cântecul poporului din Maramureș* (în *Floarea darurilor*, I, 1907, nr. 3, p. 175), remarcă "veșmântul științific" al poeziilor populare. În notița bibliografică, Al. Țiplea, *Poezii populare din Maramureș* (din *Luceafărul*, 1907, nr. 9, p. 187), semnatarul crede că a fost un noroc că Al. Țiplea a înfăptuit colecția: "Norocul nostru a fost că dl. Țiplea, pe care l-a îndreptat spre fondurile Academiei dl. N. Iorga, să aibă destulă înțelegere pentru importanța

științifică a folclorului și, deci, să poată da o culegere bună. Ostenelele și vrednicia d-sale au fost întâmpinate cu vorbe de laudă și recunoștință de lumea noastră literară. Motivele au fost, desigur, multe și temeinice. Mai întâi, culegerea aceasta ne-a venit din Maramureșul cu codrii pletoși, de unde n-avem alte, și într-o vreme când muza populară nu e prea băgată în seamă. Apoi ea aduce unele cântece nouă și o mare frumuseță poetică. Condițiile științifice în care s-a publicat, glosarul interesant și bogat, transcrierea fonetică, cu toate nuanțele locale, sporesc valoarea cărții". Cea mai importantă laudă a colecției, deși cea mai laconică, îi aparține etnografului, folcloristului și dialectologului Ion Diaconu, care, în *Folclor din Râmnicu Sărat* (vol. II, 1934) socotește colecția maramureșeană "echivalentă cu *Graiul nostru*, deci cu acea celebră colecție tipărită de I. A. Candrea, Ovid Densușianu și Th. D. Speranția (I-II, 1906, 1908). Studiile, articolele, unele lucrări de sinteză remarcă meritele colecției lui Al. Țiplea. Ovidiu Bârlea, în studiul *Academia Română și cultura populară* (în *Revista de etnografie și folclor*, an XI, nr. 5-6, 1966), și apoi în *Istoria folcloristicii românești* (1974), comparându-l pe Al. Țiplea cu Tit Bud, observă că, față de acesta, a cules creații populare "după o metodă mai riguroasă", pe care o va fi deprins de la G. Alexici și de la năsăudeanul Victor Onișor. Rigurozitatea care a acționat și în notarea datelor absolute ale informatorilor. Cea mai amplă prezentare a biografiei lui Al. Țiplea și a colecției sale o datorăm lui Dumitru Pop, care, în *Folcloristica Maramureșului* (1970, p. 54-71), laudă "întâia colecție de folclor maramureșean tipărită în volum" și o socotește "Rod al îndelungatei tradiții folcloristice transilvănene și al interesului crescând manifestat în România față de creația folclorică a Maramureșului, ca și a celorlalte regiuni românești aflate pe atunci în afara granițelor țării". Colecția a oferit "întâia imagine fidelă și cuprinzătoare a folclorului maramureșean în bibliografia românească de specialitate. Atât pentru cercetători, cât și pentru publicul cititor, ea oferea întâi o imagine fidelă și cuprinzătoare a vieții sufletești, a geniului poetic și a limbii locuitorilor acestui ținut de veche tradiție românească".

Pentru Ion Cuceu, autor al articolului aniversar *Alexandru Țiplea (1885-1938)* (din *Anuarul de Folclor*, V-VII, Cluj, 1987, p. 423-424), tânărul folclorist maramureșean a surprins "prin maturitatea și comprehensiunea concepției sale despre folclor și despre criteriile valorificării lui științifice", prin "sporul de noutate al metodologiei adoptate". "Lectura colecției lui Al. Țiplea confirmă, într-adevăr, la fiecare pas, consecvență și temeinicie în aplicarea principiilor noii orientări", valoarea colecției fiind "sporită de adâncimea sondajului în satul lui natal, de unde a adunat un consistent grupaj de balade și cântece propriu-zise, oprindu-se, din păcate, prea puțin asupra folclorului obiceiurilor". Pe ansamblu însă, colecția este "rezistentă valoric". Pamfil Bilțiu, în articolul *Alexandru Țiplea - un pionier al folcloristicii noastre moderne*, din volumul său *Studii de etnologie românească* (II, 2004, p. 241-247), o evocare în

întregime laudativă, nu mai are dubii dacă Al. Țiplea a fost înrâurit sau nu de Gh. Alexici sau G. Weigand în notarea cu semne diacritice a unor sunete, ci afirmă decise: "Dacă avem în vedere că sistemul de transcriere al lui Țiplea nu este identic nici cu al lui Weigand, nici cu al lui Alexici, îl putem socoti pe folcloristul maramureșean drept autor al sistemului său".

Foarte semnificativ este că despre Al. Țiplea n-au scris doar folcloriști. Faptul se explică și prin preocupările sale de publicist, de descoperitor și editor de vechi documente, în fine prin prestațiile sale de profesor și preot, de autor de cărți didactice. Istoricul Aurel Decei a semnat, în *Anuarul Institutului de Istorie Națională* (VII, 1936-1938, p. 872-873) necrologul Dr. Alexandru Țiplea (1885-1938).

Profesorul universitar ieșean Gavril Istrate a semnat (în *Cronica*, XX, nr. 27, 5 iulie 1985) articolul *Un folclorist maramureșean: Alexandru Țiplea*, în care, admitând că autorul colecției a putut să fie înrâurit de Victor Onișor, autorul colecției *Doine și strigături din Ardeal* (1895), de lucrările filologului german Gustav Weigand și de G. Alexici, profesor la Universitatea din Budapesta, afirmă apăsător originalitatea demersului tânărului folclorist maramureșean: "Indiferent cui i-ar datora Țiplea orientarea sa spre cercetarea folclorului maramureșean și indiferent cine i-a purtat mâna, în perioada inițierii, trebuie să subliniem, fără rezervă, valoarea colecției sale și în același timp, să nu uităm importanța pe care o prezenta o asemenea lucrare pe plan național, în vremea când a apărut. Cititorii din țara veche au fost impresionați, în primul rând, de limba textelor respective, aceeași cu a textelor din Moldova și din Muntenia, dovadă a unității desăvârșite dintre provinciile noastre, împotriva frontierelor care ne despărțeau. În textele lui Țiplea se păstrează o serie de elemente arhaice, de limbă, prin care putem stabili legătura dintre vorbirea populară de azi și între limba textelor vechi". Fără să aducă elemente de apreciere noi, însă semnificativ pentru că este semnat de un istoric literar și de un poet, este articolul lui Gabriel Țepelea, *Un folclorist maramureșean de seamă*, din volumul *Rememorări de istorie, literatură și cultură națională* (1994, p. 144-146).

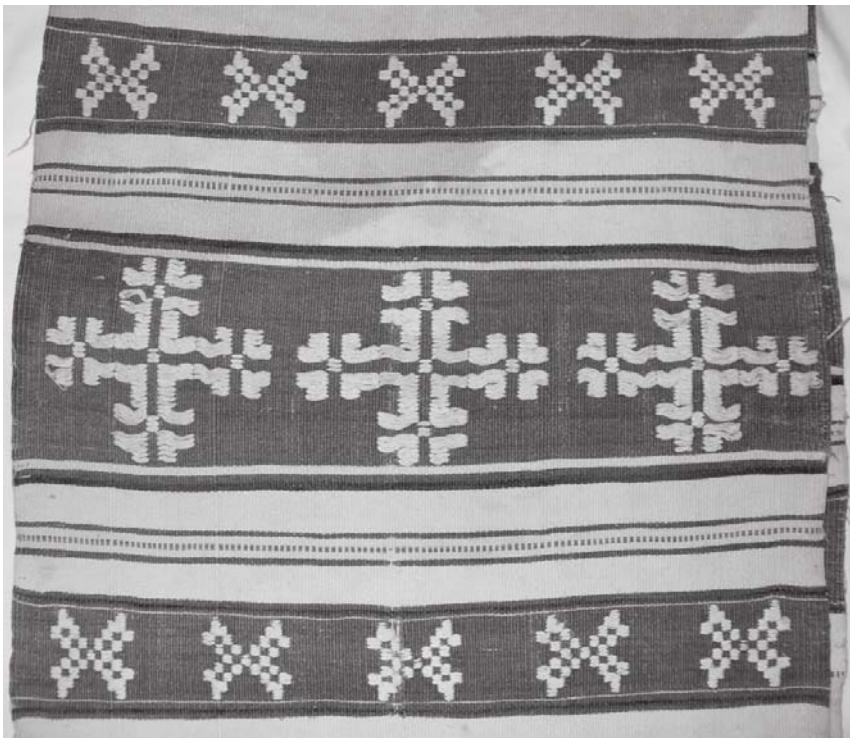
Comentatori ai colecției lui Al. Țiplea i-au subliniat valorile propuse și locul ei în cadrul folcloristicii românești. Un aspect, subliniat de doi dintre ei, Dumitru Pop și Gavril Istrate, cred că piese din colecția lui Al. Țiplea i-ar fi servit ca sursă de inspirație lui George Coșbuc. Profesorul Gavril Istrate își exprimă convingerea, în acest sens, cu fermitate: "O importanță deosebită, pe care n-a pus-o nimeni în valoare, până acum, prezintă baladele din colecția lui Țiplea, în raport cu literatura noastră cultă, mai precis cu poezia lui Coșbuc. Se știe că poetul născădean a versificat, în perioada sibiană, numeroase povești cunoscute din copilărie. Personal, sunt încredințat că, pentru anume poezii din această epocă, putem pleca de la anume bucăți din colecția Țiplea (pe care le vom întâlni și în alte colecții maramureșene). Acesta este

cazul baladelor *Blăstăm de mamă și Crăiasa zânelor*".

Alexandru Țiplea are și un alt merit în promovarea folcloristicii maramureșene, acela de a fi pregătit pentru tipar, de a fi însoțit-o cu un glosar și de a-i fi făcut corecturile, colecția lui Tit Bud, *Poezii populare din Maramureș* (1908), tipărită de Academia Română, cu sprijinul lui Ion Bianu. Opera de folclorist a lui Al. Țiplea ar fi arătat, probabil, îmbogățită dacă distinsului cărturar i s-ar fi împlinit dorința de a fi trimis, cu o bursă, la Institutul vienez "Augustineum", unde, cum spunea el, "pe lângă studiile teologice, aș asculta prelegeri de folcloristică, de fonetică", dacă, în fine, tot cum spunea el, "ar fi indispensabil să stau un an ori barim jumătate de an la București, pentru ca să învăț limba curat românească, să-mi însușesc stil bun". Așa ar fi prins viață, probabil, gândul său de a face o monografie a Maramureșului. Poate că la lipsa de receptivitate a celor care erau în măsură să-l ajute se referă Nicolae Iorga în necrologul din 1938: "Pentru unul și celalt, [Ion Bârlea și Al. Țiplea], guvernele române, darnice și față de trădători dovediți, n-au arătat până astăzi niciun semn de înțelegere și de mulțămire". Această evocare a lui Alexandru Țiplea o completăm cu cele 16 texte apărute, după volumul său din 1906, în *Floarea darurilor* (1907, vol. II, nr. 32, 4 noiembrie, p. 506-508).

IORDAN DATCU

Anamaria IUGA: Ștergar

ALEXANDRU ȚIPLEA 1902/1906

ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE, Seria II – Tomul XXVIII, 1905-1906.
Memoriile Secțiunii Literare. Cu 4 stampe. București, Inst. De Arte Grafice
„Carol Gobl”, 1906.

POEZII POPULARE DIN MARAMUREȘ

Ședința dela 24 Februarie 1906

Am prezentat Academiei Române spre publicare o culegere de producțiuni literare populare, cuprinzând: balade, doine, descântece și strigături, scrise în forma în care se aud în Maramureș.

Cea mai mare parte au fost auzite în satul românesc Biserica-Albă, așezat pe malul drept al Tisei și în fața căruia se află orașul Sighet, pe malul stâng al Tisei.

O culegere de poezii populare din Maramureș până acum nu s-a făcut și nici în alte colecțiuni nu s'au publicat în forma în care ele umblă în gura poporului din acest ținut.

Având în vedere lucrul acesta, spre folosul literaturii populare române am adunat o bună parte a producțiunilor literare populare scrise exact în forma în care se aud, cu dorința ca ele să fie publicate, dacă se vor găsi demne de a fi cunoscute de toți acei cari se interesează de frumoasele producțiuni poetice ale poporului românesc.

O greutate am întâmpinat în scrierea acestor poezii, din cauza unor particularități dialectale ale limbei române din Maramureș. Din cauza aceasta am întrebuițat în scris o ortografie specială și oare cari semne menite să arate pronunția exactă a cuvintelor. Câteva observațiuni generale ce se pot face asupra particularităților lingvistice ale dialectului maramureșean, ar fi acestea:

1.- Sunetul *v*, în multe cuvinte, în dreapta Tisei (pe Vișeu) și în jos de Sighet, nu se pronunță, ex.: iță, ițăl, ine, otrăiesc (viță, vițel, vine, otrăvesc); pe când în ținutul Izei (afluent al Tisei), și al Marei (afluent al Izei) *v* se pronunță ca *z*, ex.: ziță, zițăl, zine, otrăzesc.

2.- Sunetul *f*, în satele din dreapta Tisei, pe Vișeu și în jos de Sighet se pronunță ca *h*, ex.: her, heară, hir (fer, feară, fir); pe când în ținutul Izei și al Marei se pronunță ca *s*, ex.: ser, seară, sir (fer, feară, fir).

3.- Consonantele *t*, *d*, *l*, *n*, *b*, *p* de multe ori se pronunță ca sunete muiate, ex.: tiotesc, road'e, d'em, l'emn, cân'e, ierd'i, tept = (chiotesc, roade, ghem, lemn, câne, ierbi, piept).

4.- Între *b, p, m* și vocala care le urmează se intercalează de multe ori câte un *d, l* sau *n* muiat, ex.: *ibdit, popti, mnie* (iubit, popi, mie).

5.- *Z* sună ca *dz* (mai ales în cuvintele de origină latină), ex.: *dzîce=zice*.

6.- Se observă apoi des rotacismul: *gerunți, verin, nimăru, nimuru* (= *genunchi, venin, nimănu*); din potrivă: *mnicos, mînînțal* (= *miros, mărunțel*).

7.- În declinare se întâlnește o terminațiune îndoită, ex.: *lumnii=lumii*. Pentru a însemna mai bine sunetele muiate și celelalte particularități în vorbire, am întrebuițat semnele ce urmează:

a) *d* înseamnă sunetul muiat al lui *d, g* și *b*, sunet intermediar între *d* și *g* (= *gy* din limba maghiară) ex: *dinte, dem, izdit* (*dinte, ghem, izbit*) (vezi categ. 3,4)

b). *L* înseamnă sunetul muiat al lui *l* (= *ly* unguresc): *floril'e* (*florile*) (vezi categ 3).

c) *n* înseamnă sunetul muiat al lui *n* (= *franț. gn, sau ungurescul ny*): *nime=nime* (categ. 3).

d) *t* înseamnă sunetul muiat al lui *t, ch* și *p* (= *ungurescul ty*) : *Bate, tidru, întin, tizmaș* (*bate, chidru, închin, pizmaș*) (categ. 3).

e) *x* înlocuște pe *f* ex. : *xire=fire* (categ. 2).

f) *v* pus în parantez înseamnă că nu se pronunță, ex.)*v*(*ine*) (categ. 1). (Obs. G. Weigand în locul lui *v* pune *y*) Uneori întâlnim *z* în loc de *v* (*ziie, zioarele= viie, viorele*), aceasta în ținutul Vișeului, în jos de Sighet.

g) Sunetul *e* înlocuște diftongul *ea* și se pronunță deschis aproape ca în el (am pus totuși pe *a* în parantez: *duce(a), Tinere(a)*).

h) *a* înseamnă sunetul intermediar între *ă* și *e* deschis: *audză, ură, peță, tăte* (*auzia, ura, pețește, toate*).

Am socotit mai de trebuință a scrie într-o ortografie specială spre a face evidente particularitățile de pronunțare ale limbii, decât a întrebuița ortografia obișnuită și a nu reda aceste particularități.

*

Pentru a pune la dispoziția cititorilor contemporani, redacția revistei CALENDARUL MARAMUREȘULUI și a prezentei antologii a considerat mai utilă adoptarea ortografiei actuale – cu păstrarea tuturor caracteristicilor de epocă; nu am păstrat decât parțial notele, deoarece în Glosar sunt cuprinse și regionalismele din texte.

În transcriere am adoptat, cu mici excepții, ortografia actuală pentru a putea fi citite și de cei de azi, deși nu sunt mari diferențe după mai bine de o sută de ani. Păstrând, însă, acea savoare a graiului maramureșean. Facem unele corecturi de redare gramaticală, foarte puține, printre care, cele mai frecvente sunt, de ex., genitivul plural (*lumi - lumii; pui - puii* etc.), sau pronumele personale și verbul a fi (ex. *mni dor = mni-i dor; îmi este dor - cele mai frecvente-, ți dor - ți(-i) dor, ti - ti-i= te vei, oi - o-i = o voi* etc.). În paranteze sunt completările editorului.

I. BALADE

1.- ROȘMON CRAI

Auzită dela Nița Țiplea, fată de 18 ani,
Septembrie 1902

La o masă ciont de pește
Beu tăți craii călărește;
La o masă ciont de nuc
Beu tăți craii și să duc.
Numa domnu Roșmon craiu
Nici be(a), nici să vesele(a),
Doamna nu și-o pomene(a),
Tăt pă doamna Rujalină,
Floare scumpă din grădină,
Stîmpărare de inimă.
Numa el că și-o vădzut
Tăt onelu doamn(e)i lui
La fecioru șpanului.
Numa el că și-o strîgat:
- Cociș, cocișelu mneu,
Prinde caii la hinteu,
Să merem ca și vântu,
Să sosim ca și gându;
Să merem ca vânturile,
Să sosim ca gândurile.
Când la poartă o sosît,
Cu pticioru-n poartă-o dat,
Poarta-n tri s'o desticat.
Când o fost amu la ușe:
- Hei, tu doamnă Rujalină,
Floare mândră din grădină,
Stîmpărare de inimă,
(Vină, deștide) ușa,
Ca să-ți ciunt eu viața.
E(a) atunci o rupt și-o dzîs:
- Hei, tu domnuț Roșmon craiu,
Cum o poți dzîce asta,
Că mi-i ciunta viața?
- Onelu tău unde ți-(i)?
- La fecioru șpanului,
În fruntea șireagului,

Ține ruda steagului.
- Hei, tu doamnă Rujalină,
Floare mândră din grădină,
Stîmpărare de inimă,
Ce mortiță vrei să-ți fac?
O din pușcă împușcată,
O de sabdie rătează?
- Hei, tu domnuț Roșmon craiu,
Nici din pușcă împușcată,
Nici din sabdie tăietă,
Da cu său și cu rășină,
Ți-oi arde până la cină.

Când o fost pă la ojină
Pusî-o 'n său și rășină,
Iară până ce-o cinat
E(a) mîndru i-o lumninat.
Când o fost la mnedz de noapte
Ars-o trupu-i jumătate,
Când o fost la cântători
Ars-o până supsuori.
Atunci domnu Roșmon craiu:
- Săriți sluji și slujnicele,
Săriți de o potoliți.
E(a) atunci o dzîs așe:
- Puteți sări, puteți ba,
Că mni-(i) arsă inima,
Că îs arsă jumătate
Și-amu trece'n ceia parte.

2. FATA SOARELUI

Auzită dela Nița Țiplea, fată de 18 ani,
August, 1902

Pă cununa dealului
Mere fata soarelui
Și frate-său după e(a).
- Hei, tu sororeaua me(a),
Hei tu soră, tu mnirăie,
Fă colac din noauă grăie,
Blem, soră, la cununie.
- Hei, tu frate vițișcraiu

Ce haznă ți(-i) de crăie
Dacă mintea ți(-i) brudie?
Eu atunci frate m-oi duce,
Dacă tu numa ți(-i) fa(ce)
O morișcă de aramă
Să macine fără vamă.
El atâta și-o d'îmblat
Până moara și-o gătat,
Fără vamă-o măcinat,
Și-nnapoi s-o d'înturnat.
- Hei, tu, soră, tu mnirâie,
Fă colac din noauă grâie,
Blem, soră, la cununie.
- Hei, tu frate vițișcraiu,
Ce haznă ți(-i) de crăie
Dacă mintea ți(-i) brudie?
Eu atunci frate m-oi duce
Dacă tu numa ți(-i) fa(ce)
Pod de-aramă
Păste vamă,
Pod de-argint
Păste pământ.

El atâta și-o d'îmblat,
Lumea tăta-o'ncungiurat,
Pân'aieste le-o gătat.
Înapoi s-o d'înturnat.
- Hei, tu sorureaua me(a),
Hei, tu soră, tu mnirâie,
Fă colac din noauă grâie,
Blem, soră, la cununie.
- Hei, tu frate vițișcraiu,
Ce ți(-i) haznă de crăie
Dacă mintea ți(-i) brudie?
Eu atunci frate m-oi duce
Dacă tu-i încungiura
Tăt numa tăta lume(a)
Și necări nu-i afla
Tăt o soață ca și eu,
Să-ți placă, frățiucă, dzău.

El lumea o-ncungiurat
Numa tăt în lung și lat,

Soață ca e(a) n-o aflat.
Înapoi și-o d'înturnat
Și din graiu o cuvântat:
- Hei, tu soră, tu mnirâie,
Fă colac din noauă grâie,
Blem, soră, la cununie.
Lumea o-am încungiurat,
Ca și tine n-am aflat.
- Hei, tu frate vițișcraiu,
Ce ți(-i) haznă de crăie
Dacă mintea ți(-i) brudie?
Eu atunci frate m-oi duce
Dacă tu frate-i t'ema
Tăt stelele
Druștele,
C-acele mni-s verede,
Luceferii de stegari,
C-aceii ni-s veri primari
Și soarele socru mare
C-acela ni-o fost tata-re.

El atâta și-o d'îmblat
Până pe ei i-o t'emat;
Înapoi și-i d'înturnat.
- Hei, tu soră, tu mnirâie,
Fă colac din noauă grâie,
Blem, soră, la cununie.
Câte-ai dzîs tu cu gura
Le-am făcut eu cu mâna;
Câte-ai gândit cu gându
Le-am plinit cu sufletu.
- Hei, tu frate vițișcraiu,
Ce ți(-i) haznă de crăie
Dacă mintea ți(-i) brudie?
Eu colacu l-oi găta,
Da unde-n lume ni-om găsi,
Unde-om găsi popă-anume
Ca pă noi să ne cunune?
- Soră, sorureaua me(a),
Eu atâta mni-oi îmbla
Până popă ni-om afla,
Noi, soră, ni-om cununa.

E(a) de nuntă s-o gătat
 Și grâuț o măcinat
 Și colacu l-o gătat;
 La beserică-o-ndemnat,
 Mărs-o și s-o cununat.
 Popa-o prins a-i cununa,
 Icoanele-a blăstăma
 Și pă gios tăte-a ptica,
 Și icoana Precești(i)
 Din fundu beserici(i)
 E(a) o prins a lăcrima
 Și din gură-a cuvânta:
 Că nu-i popă cu dreptate,
 Cunună soră cu frate.
 Sunt feciori pă alte sate,
 Sunt și feciori cu struțuri,
 Sunt și fete cu cununi,
 Pă cari el să-i uniască
 După legea omenească,
 Dară nu frate cu soră,
 De mninunea tuturoră.
 S-o gătat de cununat,
 Ei pă drum s-o îndemnat.
 Când o fost pă pod de-aramă:
 - Lasă-mă, frate, de mână,
 Să-m(i) rădic o pode(a)-n loc,
 Să văd, ave-om noroc?

El de mână o lăsat-o,
 E(a) podeaua o rădicat-o,
 La apă că s-o uitat
 Și din gură-o cuvântat:
 - Hei, tu frătiuluțu mneu,
 Spusu-ți-am frătiucă ție:
 N-ai noroc să ai soție.

Aieste de le-o grăit,
 Iară la drum o pornit.
 Când o fost pă pod de aur:
 - Lasă-mă, frate, de mână
 Să-m(i) rădic eu o pode(a),
 Să mă uit la Dunăre,

C-amu cură lacrămni pân e(a),
 Frătiucă de jelea me(a);
 De jele și de bănat,
 Dept ce noi ne-am cununat.

El de mână o lăsat;
 O pode(a) o rădicat
 Și-acolo s-o aruncat,
 Tăt din gură-o cuvântat:
 - Decât păcate cu frate
 Mai bine cioante-nnecate,
 Tăt hrănuța peștilor
 Și cuibuțu racilor,
 Rădăcini rătiților.

El atâta ș-o d'îmblat,
 Până pe e(a) o d'aflat
 Și pă e(a) o d'îngropat
 La beserică su prag.
 Și de jele și bănat
 Inima-n el o crepat,
 Și pă el l-o îngropat
 La beserică su prag.
 Când o fost pă la anuț
 Din el răsăre(a) un ruguț
 Și peste v'o tri dzile
 E(a) s-o făcut florice(a);
 Când era slujba mai mare,
 Ruguțu se întinde(a),
 Rujița o cuprinde(a)
 Tătă lume(a) să ciude(a).

3. MAMA

Auzită dela Mărie Popșea a lui Florea,
 fată de 16 ani. August 1902.

Strigă Toma la fereastă:
 - Acasă ești, hăi nevastă?
 - Io-s acasă, șed în vatră,
 C-am (v)ininit dela spovadă.
 - Popa ce canon țe-o dat?
 - Să nu țin drăguț în sat,

Nici tânăr, nici însurat.
- Mință popa ca ș-un câne,
Că și el drăguță-și ține.

Strîgă Toma la fereastă:
- Ieși afară, hăi nevastă!
- Afară nu pot ieși,
Voia nu ț-o pot plini,
Că bărbatu-i mort de bat,
Cât i tinda aruncat.
Pă podele-oi dropoti,
Teile mni-or dzurăi
Și bărbatu s-a trezi,
Pă mine m-a omorî.

Strîgă Toma la fereastă:
- Ieși afară, hăi nevastă!
- Afară nu pot ieși,
Voia nu ț-o pot plini.
Hia-n ciupă țipote,
Focu-n vatră dudăe.

Strîgă Toma la fereastă:
- Ieși afară, hăi nevastă!
E(a) afară o ieșit.
El în brață-o apucat
Și-n guriță-o sărutat.
Numa ei că s-o luat
La fântână cu izvor.
Numa el așe dzîce(a):
- Hei, tu mândrulica me(a),
Numa noi să ne-ntrebăm
Care din cine suntem?
- Tu din (v)îță de săcară,
Eu din grâu de primăvară,
Tăt din (v)îța grâului,
Din fundu Ardealului.

În brață când o lua,
Lacrămni de foc e(a) vărsa.
Numa el că o-ntrebat:
- Ce doruț te-o apucat?

O doruț de la hiuț,
O bănat dela bărbat?
- Hei, tu mândruluțu mneu,
Nu-i dor dela soțu mneu,
Da-i doruț de la hiuț,
C-o rămas mititeluț,
Mititel în legănuț;
El o rămas mititel,
Ce s-a face sîngurel?
- Atunci, mândrucă, mă lasă,
Și aleargă pân-acasă.

E(a) acasă-o alergat
Su fereastă de ș-o stat
Numa e(a) că-ș audză,
Cum bărbatu-său hore(a):
- Liu liu liu, hia tatii,
Liu liu liu și-i adurni.
Că mama-ți, de curvă mare,
Mărs-o-n lume cu Tomare.

E(a) din ot'i o lăcrîmat
Și din gură-o cuvântat:
- D-apoi, mă-sa de-ar (v)ini,
Ce mortîță i-ai pofti?
- Nu i-aș pofti nici o moarte,
Fără să stăpânia tâte,
Să stăpâniască curtea
Și să-și crească hiuța.

- Năposti-mă dară-n casă
Că inima-m lacrămni varsă,
Că io-s mama hiului
Din fundu Ardealului.

El în casă-o năpuste
Și din gură-așe grăie:
- D-apoi mă-sa de-ar (v)ini
Ce mortîță i-aș pofti?
O din pușcă îpușcată,
O din pticioare călcată,
Cu rășină pticurată.

Când o fost la mnedz de noapte
 Ars-o trupu-i giuământate,
 Când o fost de cătă zori
 Ars-o până supsuori.
 El atunci că ș-o strîgat:
 - Săriți slugi și slujnicele,
 Potoliți batăr țâțele,
 Să-ș crească hia cu ele.

E(a) atunci așe strîga:
 - Puteți sări, puteți ba,
 Că îs arsă giuământate
 Ș-amu trece-n ceia parte,
 Că mni(-i) arsă inima
 Și mai mult nu m-oi scula.

4. BLĂSTĂMUL SOȚIEI

Auzită dela Nița Țiplea. August 1902.

Păste mări, păste Dunăre
 Prins-o socru pă ginere.
 Câci l-o prins, în lanț l-o pus
 Și la festunguri l-o dus,
 Domnii legea i-o răspuns,
 Că pă mâni, pă la gustare,
 Scoate-l-or rob de pterdzare!
 Dacă-o vădzut că-i așe,
 El din gură așe grăie:
 - Răbdați-mă puținel,
 Să-m bag mâna-n pălărie
 Să scot pană și hârtie,
 Ca să scriu o cărtice(a)
 S-o tremăt la soață me(a).
 La soață me(a)-n Forozău,
 Să-m tremată copârșeu,
 Copârșeu negru cernit
 Că-s de socru omorît,
 Copârșeu cu pândză neagră,
 Că mor pântru soața-m dragă.

El prinde(a) și o făce(a)
 Și cu spor o tremete(a)
 Și l-a lui soață sosa.

E(a) prinde(a) și o cete(a),
 Lacrimile o porne(a),
 Mai mășcate ca bobu
 Și herbinți ca și focu.
 E(a) tare s-o supărat
 Și din gură-o cuvântat:
 - Cociș, cocișelu mneu,
 Prinde caii la hinteu
 Să mă duc la tată-mneu,
 Că mni-o prins soțucu mneu,
 Cum l-o prins, în lanț l-o pus
 Și la festunguri l-o dus,
 Domnii legea i-o răspuns
 Că pă mâni, pă la gustare,
 Scoate-l-or rob de pterdzare.
 Numa e(a) așe dzîce(a):
 - Să merem ca vânturile,
 Să sosîm ca gândurile.
 Când pă poartă o întrat,
 Capu i l-o rătădzat.
 E(a) din gură-o cuvântat:
 - Nu țî(-i), nenulucă, jele
 Pă mine-a mă vădui,
 Pruncii a mni-i sārăci:
 Că de când m-am măritat
 Ca și fondi ț-ai îmblat,
 Până ce l-ai căpătat.
 - Taci, Ieri, dragu tatii,
 Țîe altu ț-oi găsî,
 Mai de neam și mai de (v)îță
 C-aiesta-o fost ră sămânță,
 Mai de (v)îță și de neam
 C-aiesta-o fost ardelean.
 - Hei, tu nenuluțu mneu,
 De-ai încungiura lumea
 Tată la prunci nu-i afla,
 Batăr cum și cum ar hi,
 Tată la prunci nu le-a hi.
 Iară, tată, mă întorc:
 Câte poame-s pă pământ
 Tăte huc le-am cușeit,
 Nici una nu-i mai amară

Ca poama de mnirioară
Și soțu de-a doauă-oară.
Tată-său s-o supărat
Și-n tilie o tema
Să-i spuie cum i legea.
- Hei, tu nenuluțu mneu,
De nu credzi că mni-a hi rău,
Dăie bunu Dumnedzău
Să moară și mămuca,
Să te-nsori și Dumata,
Să te-nsori de noauă ori
Și să faci noauă feciori,
Mai pă urmă-o coconiță
Să-ți care apă-n temniță.
Și-atâta apă să-ți care
Până ce-a stârți Izare
Ș-a putrădi temnița
Ș-apoi, tată, te-oi ierta;
Și-i ști, cum mni(-i) inima,
Cum petrece vădua.

5. FATA FETELOR

Auzită dela Nița Țiplea. Iulie 1902.

Tri cocoși negri cânta(u)
De dziuă să răvârșa,
Tri voinici să deștepta(u),
Tri voinici cu tri cai suri,
Cu tarniță tătărești,
Cu frâie moldoânești.
Mărgând pânt-o poeniță,
Vede(a) coale-o coconiță
Împletind o cununiță.
Pă unde cum o-nplete(a),
Lacrămni de foc o stropțe(a),
Pă unde cum o-nvârsta,
Lacrămni de foc o uda.
Unu ș-o-ntins sabdia
Și i-o luat cununa.
E(a) din gură cuvânta:
- Hei, tu mândruluțule,
Dacă tu cu sabdia
Mi-ai luat-o cununa,

Ie-mă, mândruț și pă mine
Și mă du-n lume cu tine
Că și eu Ț-oi prinde bine.
- Hei tu mândruluca me(a),
Pe tine nu te-oi lua,
Că pă unde plec, săracă,
Nici i umbră, nici i apă,
Nici i loc ție să-ți placă.
- Hei, tu mândruluțu mneu,
Am cosîță-n patru iță,
Cosîța o-i despletii,
Noauă umbră că ne-a hi.
Oții mei or lăcrima,
Fântână-n pteatră s-a fa,
Murguțu l-om adăpa.
- Eu, mândră, nu te-oi lua,
Că murgu-i fâtat de Luni,
Nu poartă pă doi nebuni,
Că murgu-i fâtat de Marți,
Nu poartă necununați.
- Ie-mă, mândruț, ie-mă, dragă,
Că mni-ai luat cununa;
Pot încungiura țara
Mândruluț cu dumata.
- Eu, mândră, nu te-oi lua,
Că murgu-i fâtat de Joi,
Nu poate purta pă doi.
Da de asta-ar hi ce-ar hi,
Da-am o mamă tare ră
Intră-n casă mânioasă,
Iesă-afară bucuroasă
Și dă-n mine ca și-n câne,
Rău mă tem c-a da și-n tine.
- Ie-mă, mândruț, ie-mă dragă,
Că io-s fata fetelor
Și știu iarba herălor,
Numa eu mami-ți i-oi da
Și la noi nu s-a uita.

- Eu, mândră, nu te-oi lua
Că tu de ti(-i) mânie
Și cu mine-i face-așe.

6. HORE DESPRE FATA

MĂRITATĂ ÎN STREINI

Auzită dela Nița Țiplea. Iulie 1902.

Tânără m-am măritat,
 Ră (=rea) soacră mi-am căpătat;
 Câci în casă i-am intrat
 Săcera-n mână mni-o dat,
 M-am luat pă lângă râu,
 La ce(a) holdiță de grâu,
 Batăr cărarea n-o știu.
 Pă oameni i-am întrebat
 Cărarea mni-o arătat
 Și holdița am aflat
 Și m-am dat ș-am săcerat.
 Săcerai cât săcerai,
 Săcerai doauă-tri clăi,
 Mă uitai pântre femei.
 Soacre cu prândzu (v)ine(au),
 La nurori își aduce(au),
 D-a me(a) soacră-i tare ră
 Și la mine nu (v)ine(a).
 Dac-am văzut că-i așe,
 M-am pus gios ș-am hodinit
 Să gândiască c-am prândzît.
 Mă sculai și săcerai,
 Săcerai doauă-tri clăi,
 Mă uitai pântre femei;
 Soacre cu gustări ine(au),
 La nurori își aduce(au).
 D-a me(a) soacră-i tare ră
 Și la mine nu ine(a).
 Dacă-am vădzut că-i așe,
 M-am pus gios și m-am culcat,
 Să gândească c-am gustat.
 Mă sculai și săcerai,
 Găsîi o frundză de scaiu,
 Drept în tri o desticai
 Și cu una fluiera(m)
 Și cu una cetera(m)
 Și cu una șuera(m),
 Mare jele m-apuca

Ine(a) dor dela mama.
 Îmi ine(a) un dor ș-un plâns:
 Cum am fost l-a mnei părinți
 Și răle dzîle-am agiuns!
 Dac-am vădzut că-i așe,
 M-am făcut o pasăre(a)
 Ș-am zburat în țara me
 Și-n fereastă mă pune(am),
 Toma la mămuca me.
 Mama casa mătura,
 Și cu otii lăcrîma
 Și din gură cuvânta:
 - Hîș, pasăre de-acole
 Știu că nu ești hia me;
 C-am avut o hi(i)că bună
 Ș-am dat-o departe-n lume
 Și nu-i mai aud de nume.

Dac-am vădzut că-i așe
 Zburai la nănașe-me,
 În fereastă mă pune(am).
 Nănașa cămeși cosa (=cosea),
 Și cu otii lăcrîma
 Și din gură cuvânta:
 - Hîș, pasăre de-acole,
 Știu că nu ești hina me,
 C-am avut o hină bună
 Și-am dat-o departe-n lume,
 De nu-i mai aud de nume.

- Nănașe, dragă nănașe,
 Să ți să hi rupt mâna
 Când mni-ai ținut lumnina
 Și mni-ai tomnit cununa.
 - Taci, hină, nu blăstăma,
 Lumnina o fost la mine,
 Cununa-am tomnit-o bine;
 Otii tăi o fost la tine
 Ș-o trăbuit să cați bine,
 Otii tăi o fost a tăi,
 De ce n-ai cătat cu ei:
 Cu cine ti(-i) cununa,
 Cu cine ti-i-npreuna?

Dac-am vădzut că-i așe,
Iar m-am făcut păsăre(a)
Ș-am zburat în pădure(a)
Mă-ntâlnei c-o turture(a).
- Hei, tu bdiată turture(a),
Doară ești din țara me(a),
N-ai văzut pă mama me(a)
Că eu mor de dor de e(a).
- Eu îs de la Moldoa,
Da p-acolo mni(-i) calea,
Pă la ușa mâne-ta.
- D-apoi mama ce lucra?
- Ptită albă frământa
Și cu otii lăcrîma,
După tine să cânta..
- Tu puiuț de turture(a),
Dacă-i trece pă la e(a),
Spune mamii mele-așe:
Ptită albă nu frământe,
După mine nu să cânte,
Că de unde-s, nu m-a scoate,
Numa Dumnedzău cu moarte.
C-o lăcomnit la avere,
De m-o dat și-n veci n-oi mere,
Și-o lăcomnit la iosag,
M-o făcut pă veci pribag,
De m-o dat a dzăcea sat.
Numa e(a) m-o blăstămat,
Când am fost de șapte ai,
În sat să nu pocluesc,
Da-n lume să pribăgesc.
Câci aii i-am plinit,
În lume m-o pribăgit.
Dzîua mă fac păsăre(a),
Noaptea iară turture(a),
Vai, vai de inima me(a)
Cu jele-și trăește e(a).

7. HORE DESPRE NEVASTA

FUGITĂ DELA BĂRBAT

Auzită dela Ileana Negrea, nevestă de 37 ani, August 1902.

Sup cel corciu de tufă verde
Tânără nevestă șede,
Cu hiuț nebotezat,
Fugită de la bărbat.
Cătă e(a) din graiu grăie(a):
- Păzi-îți, nevestă, drumu
Că te-agiunge bărbatu.
- Lasă-l (v)ie, țapa-l știe,
Herăle să mni-l mângăie,
Temnița umbră să-i ție.
- Păzi-îți, nevestă, drumu
Că te-agiunge drăguțu.
- Las-agiungă, bdiata-l hie,
Măeran umbră să-i ție
Și cu mine de-o soție.
- Voi, voi, voi tri răeșei,
Treceți-mă răuțu
Că m-agiunge bărbatu.
- Noi, nevestă, trece-te-om,
Numa tu de ni(-i) lăsa
Gura a ți-o săruta.
- De mi-ți trece, de mi-ți ba,
Budză moi nu-ți săruta;
Hiu de l-oi înneca,
Sufletu vost samă-a da.
Poale albe-o sufulcat
Și-n răuț de s-o băgat,
Cu dreapta o înnotat,
Dumnedzău i-o agiutat,
S-o aflat pă prund uscat.
Drăguțu o agiunge(a)
Și din gură-așe grăie(a):
- Hei, tu mândrulica mea,
Lasă-ți pruncu aicea
Și să-ncungiurăm lume(a).
Iară e(a) o dzîs așe:
- Atarnă-ți tidru vârvu,
Că mni-oi pune leagânu,
Să nu-mi taie umăru.
- Hei, tu mândrulica me(a),
Ploaie caldă și-a plua,
Hiuțu ți l-a scălda;

Ceucile țâță i-or da,
 Pasărilor-or ciripti,
 Hiu ți l-or adurni.
 Când i locu la un loc,
 E(a) din graiu așe grăie(a):
 - Hei tu mândruluțule,
 Spune-m(i) mnie cu dreptu,
 Dragă ți-s ca sufletu?
 Iară el așe grăie:
 - Mândră, mândrulica me(a)
 În ibdire ești pe slabă,
 Iară mnie nu-m(i) ești dragă.
 Mîntea ta păcum o ai,
 I la-un prunc de șapte ai.

E(a) –nnapoi de ș-o plecat,
 Hiu de și l-o strîgat:
 - Atarnă-ți tidru vîrvu,
 Tăt să-m(i) ieu eu pruncuțu.
 Pruncuțu o audză
 Și din grai așe grăie:
 - Du-te de-aici, coarbă neagră,
 Că mnie nu mni ești mamă.
 De mni-ai hi fost mamă dulce,
 Mă ibdei până la cruce.
 Pasărilor-o ciriptit,
 Pă mine m-o adurnit;
 Ceucile țâță mni-o dat,
 Ploaia caldă m-o scăldat.
 De mni-ai hi fost mamă mnie,
 Mă ibdei până-n vecie.

8. NĂNAȘA

Auzită dela Nița Țiplea, fată de 18 ani.
 Iulie 1902.

Avut-am un mândruț drag,
 Nu să-l ibăsc și să tac,
 Numa eu că l-am mânat,
 L-am mânat, l-am adunat
 La târguț la Țăligrad,
 Numa el să-m(i) târguiască
 Un scul de mătasă albă

Să-m(i) cos cămeșa ce dragă.
 Nu știu cum o târguit,
 C-acolo și-o credințit.
 Tăt o fată hădă, neagră,
 C-aceie i-o părut dragă.
 Numa el că mni-o tremăs
 Pă-o crangă de lozișoară
 Să mă mărit că să-nsoară.
 Da eu încă i-am tremăs
 Pă o crănguță de vâsc
 Că nemnic nu-m(i) bănuesc.
 Da el încă mni-o tremăs
 Pă o crangă de alun
 Să mă duc să mni-l cunun.
 Da mama dzîce(a) așe:
 - Du-te dacă te pofte,
 Fă colac din grâu mneu
 Și cunună mândru tău.
 - Hei, tu mămuluca me,
 Cum bdiata l-oi cununa?
 Că de prunc mititeluț
 El mni-o fost mnie drăguț
 Ș-amu să-m(i) hie hinuț?

Voia mami(i) n-am călcat,
 Grâu curat am măcinat
 Și colacu l-am gătat,
 M-am dus și l-am cununat.
 După masă m-am băgat,
 Nimurui n-am întinat
 Numa l-a mneu mândruț drag.
 - Să trăești, mândruțu mneu,
 Să trăiești și na și be
 Numa din mânuca me
 Că cinci ai ni-ai fost drăguț
 Și-ncă-un an să-m(i) hii hinuț;
 Când a hi pă la anu
 Să mă mărit cu hinu!

9. FATA GHINERARULUI

Auzită dela Nița Țiplea.

Luat-o numa luat

Un fecior de lingurar

Pă-o fată de dinerar.

- (V)ină, mândră, după mine,

Unde-i mere ț-a hi bine.

Ce curți îs la tată-tău:

Mai mari îs la tată-mneiu,

Pă din lontru zugrăite,

Pă afară văruițe,

De păuni tăte-nvălite.

Treci munți ceia de pteatră

Să nu-ți hie dor de tată,

Treci un munte de aramă

Să nu-ț o hie dor de mamă,

Trece-i munți cei cu flori,

Nu ț-a hi dor de surori;

De-i trece văile late,

Nu ț-a hi dor nici de-un frate.

Munți dacă i-o trecut,

În locu de curți domnești,

Tăt îs corturi țigănești.

- Bună dzîua, soacră mare,

Da de lucru ce mni(-i) dare?

- Ie-ți traista și coșarca

Și te du pă ulicioară,

Ce-i căpăta, pune-n poală.

Vede-on puiuț de sturdzu:

- N-ai vădzut pă tătucu?

- Ba, eu poate l-am vădzut,

Bine nu l-am cunoscut,

Murgu vre să-l potcoia,

După tine să pornia.

- Tu, puiule de sturdzu,

Spune cătă tătucu:

Murgu nu și-l potcoia,

După mine nu pornia,

Ori și cât el m-ar căta,

Pă mine nu m-a afla.

Noaptea șuier voinicește,

Dzîua șuier păsărește,

Nime nu să nădăie

Nici tata nu mă gasă.

Vede-on puiu de rândune:

- N-ai vădzut pă mama me?

- De vădzut, poate-am vădzut-o,

Bine nu am cunoscut-o,

Ptită albă frământe,

După tine să cânta;

Pletele-și le desplete(a),

După tine să jele(a).

- Măi, puiuț de rândune,

Spune cătă mamă-me,

Ptită albă nu frământe,

După mine nu să cânte;

Pletele nu-și despletia,

După mine nu jelia,

Da-am hăiniță-nt-o lădiță

De când am fost coconiță;

Nici le poarte, nici le vândă,

Da le ieie și le-aprindă.

Da le ducă-n drum de țară

Și le ardă scrum și pară.

Pă unde-a trece fumu

Să să-ntriste tăt omu,

Pă unde-a trece para

Tăt să să-ntriste lumea.

Da mai tare fetele

Să n-asculte, bdietele.

Că eu una-am ascultat,

În lume de am plecat;

Părinți de i-am urât

Pântr-un câne afurisit.

Părinți mni i-am lăsat

Pântr-un câne blăstămat.

De unde eu m-am băgat,

Nime-n lume nu m-a scoate

Numa Dumnedzău cu moarte.

10. CONSTANTIN

Auzită dela Ileana Țiplea, măritată, 37 ani. Iulie 1902.

Frunză verde de pă râț,
 Sosît-o numa sosît
 Peșitori de-a noua țară,
 De pă apa lu Tioară.
 Mama dzîce nu o-a da,
 Că n-are numa una.
 Da Constantin cel mai mnic,
 Care-i mai tânăr de dzîle,
 Dară mai aspru la sire:
 - Om da, mamă, pă Bodița,
 Că suntem noauă feciori
 Ș-om mere de noauă ori
 Și ț-om spune de-a ei dor.

Pă Bodița de o dat,
 Mare nuntă s-o gătat,
 Pă drum lung de s-o gătat,
 Pă drum lung de ș-o plecat.
 Bine nunta nu porne,
 Mare moarte-n sat (v)ine(a),
 Ș-o întrat de noauă ori
 Ș-o ciuntat noauă feciori
 De-o rămas o babă bdiată
 Numa cu mătoaca-n vatră,
 Tăt plângând și blăstămând
 Și din gură-așe dzîcând:
 - Constantin, dragu mamii,
 Nu te-ai pute hodini,
 Pământu nu te prima,
 Trupu tău nu putrădia
 Că mni-ai dat pă Bodița
 Ș-ai putut-o-nstreina.
 N-ai lăsat-o-n sat cu mine
 Să poată (v)ini la mine,
 Cum am rămas sîngure
 Ca ș-o bdiată turture!

Constantin cela mai mnic,
 Care-i mai tânăr de zîle,

Dară mai aspru la hire,
 Nu s-o putut hodini
 Tăt de blăstămu maici(i).
 El din morți că s-o sculat,
 Pă pământ că ș-o călcat.
 De-acolo de s-o sculat,
 Numa el că îș făce(a)
 Din sălașu său de brad
 Murgu(ț) încă ne-nfrânat.
 Din lumnina trupului
 Făce(a) frăț murgului
 Și ie lungu drumului
 P'ângă apa lu Tioară
 Până l-a lui sorioară.
 E(a) îndată ce-l vede(a),
 Din gură așe grăie:
 - Ce hir i la mamă-me?
 Că de când eu am init
 Nemnică n-am audzît.
 De de-acasă-am init
 M-o agiuns on dor cumplit;
 De când de-acasă m-am dus,
 Mare dor că m-o agiuns,
 Și în somnu ce-am somnat
 Tăt cu mama m-am (v)isat,
 De când de-acasă-am plecat,
 Nu știu ce vi s-o-ntâmplat.
 Spune-m, frate, tu amu,
 Cum să-m îmbrac eu portu?
 Să-l îmbrac de bucurie,
 O de mare jelanie?
 El s-o apucat ș-o dzîs:
 - Te-nmbracă, soră, de rînd,
 Că p-afară suflă vînt.
 Cu hăiniță de mătasă
 Nu poți ieși de vîntoasă.
 Soră, nu te găta tare
 Că pă drum i colbuț mare,
 Hainele țî li(-i) strîcare.

Ei pă cai încăleca(u),
 Pă drum doi de își pleca(u),

Pasărilor ciripteu,
Glas așe își răspundeu:
- Tăt p-aici, p-aiest drumuț
Mere-un (v)iu cu on mortuț.

- Lasă-ți, frate, gândurile,
Și ascultă pasărilor,
Cum își cântă săracile?
- Lasă, cânte la focu,
C-așe li(-i) lor cântecu.

Când erau la țintirim:
- Io-m hrănesc murgu cu fân;
De când de-acasă -am plecat
Nici o băut, nici o mâncat.

E(a) de-acolo de-și porne(a),
La casa mă-si sosa.
- Deștide, mamă, ușa,
Că Ț-o sosît Bodița.
- Du-te, moarte, la focu,
Nu-m amărî sufletu,
C-ai (v)init de noauă ori
Și mni-ai dus noauă feciori.
- Deștide, mamă, ușa,
Că eu nu Ți-s mortîța,
Da eu Ți-s Bodița ta.
De nu-m cunoști cuvântu,
(V)ină și-m vedzi inelu.

Atunci ușa-o descuiet
Ș-atâta s-o sărutat,
Inima-n ele-o crepat.

11. CUNUNIA DINTRE FRAȚI

Auzită de la Măriuța Țiplea, fată de 15
ani. Iulie 1902.

- Dă-i, mândruț, să ne lăsăm,
O nu vedzi de câte dăm?
Pă noi o pticat blăstăm,
O de mamă, o de tată,

Să nu him noi la olaltă.
- Dă-i, mândrucă, să fugim,
Pă din sus de țințirim,
Iarba popii s-o târâm.
Iarba popii nu-i târâtă,
Gura nu ni(-i) drăgostită.
Iarba popii nu-i călcată,
Roaua-ncă nu-i scuturată,
Gura nu ni(-i) sărutată
De Gioi sara nici odată
Și nici nu s-a săruta
Până Sâmbătă sara.
Iarba popii s-o călcăm,
Roaua să o scuturăm,
Gura să ni-o sărutăm.
Numa eu am audzît:
Peste munți rămurăți
Este-un popă din doi frați,
Cunună pă câți îs dragi.
Pântr-o iție de (v)in
Cununa-ne-a câtilin;
Pântr-o iție de bere
Cununa-ne-a căci om mere.

În beserică de-o-ntrat,
O prins și i-o cununat,
Sfinți tăți că s-o strâmbat.
Câci o prins popa a le dzîce,
Icoanele-o prins a plânge.
Popa num-o dzîs așe:
- Spune numa, hiule:
Dept ce ați (v)init la noi,
Ce s-o văjit între voi?
Eu pă mulți am logodit,
De-aieste nu s-o văjit,
Eu pă mulți am cununat,
De-aieste nu s-o-ntâmplat.
- Părinte, poptia ta!
De ni(-i) cununa, de ba,
Suntem frați de pă mama.

După o variantă răspunsul urmează
astfel:

- Dă-i, mândruț, să ne-ntrebăm,
Care din cine suntem?
- Io-s fecioru Radului
Din fundu Bănatului.
- Și io-s fata Radului
Din fundu Bănatului.
Mulțămăsc lui Dumnedzău
Că ne-am aflat soră cu frate
Până-a nu face păcate.

12. NĂZDRAVÂNUL

Auzită dela Nița Țiplea, fată de 18 ani.
Iulie 1902.

Tăt hore Năzdravânu
De să legăna codru,
Tăt codruțu să leagână
Din vârv până-n rădăcină
Și mă-sa l-o d'audzît.
- Năzdravân, dragu mami,
Horești tu, o tânguești
O pă mândra-ți agodești.
- Nu horesc, nu tânguesc,
Da pă mândra-m(i) agodesc.
- Năzdravân, dragu mami,
Nu hori, nu tângui,
Du-te-n fundu grădinii
Și fă morișcă de-aramă
Și macină fără vamă.
Câți de hir ș-or audzî
La morișcă ș-or (v)ini
Și mândra ta a sosî.

Câți de hir ș-o audzît,
La morișcă ș-o (v)init,
Da mândra lui n-o sosî.
Tăt hore(a) Năzdravânu,
De să legăna codru,
Tăt codruțu să leagână
Din vârv până-n rădăcină.
Și mă-sa l-o d'audzît.
- Năzdravân, dragu mami,
Horești tu, o tânguești.

O pă mândra-ți agodești?
- Nu horesc, nu tânguesc,
Da pă mândra-m agodesc.

- Năzdravân, dragu-mami,
Nu hori, nu tângui,
Da-n grădină ce cu flori
Fă fântână cu izvor.
Câți de hir ș-or audzî
La fântână ș-or (v)ini
Și mândra ta a sosî.

Câți de hir ș-o audzît,
La fântână ș-o (v)init,
Da mândra lui n-o sosî.

Tăt hore Năzdravânu,
De să legăna codru,
Tăt codruțu să leagână
Din vârv până-n rădăcină.
Și mă-sa l-o d'audzît.
- Năzdravân, dragu mami,
Horești tu, o tânguești,
O pă mândra-ți agodești?
- Nu horesc, nu tânguesc,
Da pă mândra-m agodesc.
- Năzdravân, dragu mami,
Nu hori, nu tângui.
Du-te numa tu acasă
Și te-aruncă mort pă masă.
Câți de hir ș-or audzî
Tăți la mort că ș-or ini,
Și mândra ta a sosî.

Câți de hir ș-o audzît
Tăți la mortuț ș-o init,
Și mândra lui o audzît
Și pă soru-sa mâna
Să vadă drept-ii o ba?
Soru-sa mort îl vede(a),
Înapoi că își ine(a),
Pă Ioană c-o gășă
Ședzând între floricele

Și cosând la struțucele.
- Tîpă, Ioană, struțu,
Că ț-o murit drăguțu.

Ioană s-o și sculat
Și din gură-o blăstămat:
- Creșteți, flori, ca gardurile
Ș-astupați prilazurile,
Nu v-oi ciunta vârvurile.
Creșteți, flori, și înfloriți
Că mnie nu-m trăbuiți,
Pântru-a cui dor v-am pleit
Iată-te că ș-o murit.

Când o fost amu la prag
Din gură ș-o cuvântat:
- Ie pânza de pă obraz,
Să văd moartea cu năcaz,
Ie pânza de pă pticioare,
Să văd moartea-nșelătoare.
Cine, bdiata, ș-o vădzut:
Obraz roșu ca ruja,
La mortuț e ca tina,
Mânuri albe ca spuma,
La mortuț îs ca ciara.

El atunci s-o și sculat
Ș-o prins-o ș-o sărutat.

Inima-n ei o crepat,
Ș-a tria dzî i-o-ngropat.

Sfârșitul unei variante e:
La popă o alergat
Ș-a tria dzî i-o cununat.

13. INELUL ȘI NĂFRAMA

Baladă auzită dela Nița Țiplea, fată de
18 ani. Iulie 1902.

Pă ce(a) coastă, mamă, arșă
Mândră ploaie să răvarsă,
Da nu-i ploiiță curată,

Da-s lăcrîmioare de-o fată,
De o fată tânăruță
Ce-i la curte slujnicuță.
C-o bătut-o doamna rău,
C-o ibește hiu-său.
Hiu Joia l-o născut,
Vinerea l-o molitvit,
Sâmbătă l-o botezat,
Duminecă l-o-nsurat,
Luni în cătane-o plecat.
Când de-acasă ș-o pornit,
Cătă mă-sa ș-o grăit:
- Hei, tu mămulica me,
Ține-m drăgucioara bine:
Cu colac întins în mnere,
Da dela noi n-a mai mere;
Cu colac în lapte dulce,
Da dela noi nu s-a duce.
Cătă mândră își dzîce(a):
- Mândră, mândruloara me(a),
Na onelu dela mine,
Pune-l în gedet la tine:
Când a si cu pteatra-n gios,
Mândră, n-oi mai si de-ntors.
Dară e(a) așe dzîce(a):
- Na și tu năframa me.
Acolo dacă-i sosî,
Deminează ti(-i) scula,
Pă obraz de ti(-i) spăla,
Năframa de i căta
Pă mnijloc de-a si poposîță
Și pă margini destiită,
Știi-i bine că-s murită.
Bin' de-acasă n-o plecat,
Mă-sa doi soli o cătat,
Minten pă e(a) o legat-o
Și-n Tisa o aruncat-o.
El de-acasă cum pleca,
Bine-acolo nu sosă,
La năframă să uita:
Pă margini era destiită
Și pă mnijloc poposîță,

Știe(a) bine că-i murită.
 Din oți (=ochi) lacămni i ptică,
 Din inima sustina (=suspina),
 Cătă casă să-nturna
 Ibdita (=iubita) și o căta.
 - Mamo, mămulica me,
 Unde mni(-i) ibdita me?
 Mă-sa din gură grăie:
 - Dragu mamii, siu mamii,
 Fă-ți tu oțișorii roată
 Și-ncungiură lume tătă
 Că mai sunt în lume flori
 Ca să-ți placă otilor.
 - Otii roată i-am făcut,
 Da ca mândra n-am vădzut.
 Stele-s multe mititele,
 Puțin să vede de ele;
 Da lunița-i sîngure,
 Mândru să vede de e(a).,
 Așe-i, da, și mândra me.

El de-acolo s-o luat,
 Pă oameni i-o d'întrebat.
 Oamenii așe dzîce(au):
 - Du-te, voinice, și cată,
 Unde-a hi plisa mai lată.
 El o mărș ș-o și cătat
 Și-n plisă s-o aruncat.
 Mă-sa-atunci s-o supărat,
 Numa e(a) de ș-o sculat
 Tăt un sat de iobăgei
 Ca să-i gășască pă ei.
 Apa-n Tisă o stârțit (=stârțpit)
 Și pă dâșșii i-o gășit
 Înt-o margine de baltă,
 Cu fețele laolată.
 De-acolo de i-o luat,
 Pă ei doi i-o d'îngropat,
 Pă el numa în altar,
 Pă e(a) numa lângă prag.
 Din e numa că crește(a),
 Tăt o mândră florice,

Da din el un ruguț sfânt.
 Și ruguțu s-o întins
 Și rujița o cuprins.
 Mă-sa dacă audză
 Să duce(a) și o vede(a);
 Din oți lacrămni i ptica,
 Din inimă sustina
 Și din gură cuvânta:
 - Cine-a face ca și eu,
 I bătut de Dumnedzău.
 Cine strîcă dragosti dulci
 Care-i carnea croncii-n huciu
 Cioanetele pă sub butugi,
 Cine strîcă dragosti dragi,
 Care-i carnea corbdii-n fagi,
 Cioantele pă sup copaci.

14. HORE DESPRE FECIORUL
 ÎNDRĂGOSTIT ÎNTR-O SLUJNICĂ
 Auzită dela Mărie Rusu din Vad, fată de
 19 ani. Iunie 1903.

Pă ce(a) coastă, mamă, arșă
 Mândră ploaie să răvarsă.
 Mamă, nu-i ploaie curată,
 Da-s lacrămni dela o fată,
 Dela fata sălecuță
 Ce-i la curte slujnicuță.
 O slujit cât o slujit,
 Cu fecioru s-o ibdit.
 O mânat-o-n grădinuță
 Să pleiască bosâioc,
 Să rărească bărbânoc.
 O pleit cât o pleit,
 O rărit cât o rărit,
 O prins și s-o drăgostit.
 Mă-sa-n casă i-o strîgat:
 - Măi Deordiță, blăm în casă,
 Ț-o pticat carte pă masă.
 Gre(a) carte că Ț-o pticat,
 În cătane de plecat,
 Slujnicuța de lăsat.

- Țîne, mamă, slujnica,
Cu colac întins în mnere,
Cu colac în lapte dulce,
Dela casă nu s-a duce.

De acasă ș-o plecat
Da i-o dat pită (=pită) de-on ban
Și apă dint-un păhar
Ca să-i hie pe on an.
Numa mă-sa o luat
Și-n Dunăre o țîpat.
El de-acolo s-o-nturnat,
La vecini o alergat.
- Bună dzîua, vecinel.
- Sănătate, somșidel.
- N-ai vădzut pă mămuca,
Ce-a făcut cu slujnica?
- Când te-ai dus, atunci s-o dus
Și nemnică nu ni-o spus.

Numa el că ș-o plecat,
La Dunăre-o alergat.
Num el că ș-o vădzut
Păru-i galbîn despletit,
Pă Dunăre-n gios mărgând.
O sărit și o cuprins.
Apa-atâta i-o mânat
Și pă prunduri i-o țîpat.
Numa mă-sa i-o luat
Și pe el că l-o-ngropat
În dzîua Duminecii
Sub pragu besericii,
Și pă e(a) că o-ngropat
Înt-o dzî de sărbătoare
Ș-o-ngropat-o supt altare.
Și din el ș-o răsărit
Tăt un ruguț mândru, sfânt;
Și din e(a) o răsărit
Tăt o ruje mândră, plină,
Tomai dint-a ei inimă.
Ruguțu-atâta s-o-ntins,
Rujița că o cuprins.

15. HOREA SOACREI, CARE-ȘI
ÎNCHIDE NORA ÎN TEMNIȚĂ
Auzită dela Mihaiu Moldovan, neînsurat,
65 ani. Iulie 1903.

- Toderan, dragu mami,
Vineri sara te-am făcut,
Sâmbătă te-am molitvit,
Duminecă te-am însurat,
Luni a tale le-ai gătat,
Marți în tabăr-ai plecat.
- Hei tu mămuluca me,
Țîne-m bine femeia,
Cu colac muet în mnere,
Doară-n lume nu ș-a mere,
Cu colac în lapte dulce,
Doară-n lume nu s-a duce.

Numa el că s-o luat,
Pă drumu, pă cel mai lat,
Până lângă d'împărat.
Numa el din graiu grăie:
- F..-ți morți, coptitane (=căpitane),
Năposti-mă din cătane,
Mni-am uitat pușca-n teotoare
(=cheotoare)
Și-o nevestă ca ș-o floare.
F..-ți morți, coptitane,
Năposti-mă din cătane,
Mni-am uitat pușca-n prilaz
Ș-o nevestă ca ș-on brad.
F..-ți morți, coptitane,
Năposti-mă din cătane,
Mni-am uitat pușca-n cotruț
Ș-o nevestă ca ș-on struț.

El de-acolo s-o luat,
D'acasă ș-o alergat.
Din uliță o strîgat:
- Hei, tu mămuluca me(a),
Unde mni(-i) nevasta me?
- Tu hiuț, dragu mami(i),

Numa tu de cum te-ai dus,
 Nevasta nu Ț-o-am vădzut.
 - Hei, tu mămuluca me,
 Adă teia (=cheia) temnițî,
 Să descui eu temnița
 Să văd cine-i în dânsa?
 - Tu siuț, dragu mami(i),
 Teia Ție nu Ț-oi da,
 De d'în șapte Țî(-i) crepa.
 El de-acolo ș-o plecat,
 Cu pticioru-n ușe-o dat,
 Temnița s-o clătinat
 Și pă e(a) că o aflat
 Cu capu d'între butugi,
 Din pticioare heră lungi.
 Pă mânuța ei albuță
 I-o făcut heră lătuță.
 - Hei, tu nevăstuca me,
 Cu ce te-o Țînut mama?
 - Cu cojița ce uscată,
 De când o fost mama fată,
 Cu apă din oală vete (=veche),
 Numa să nu mor de săte,
 Morțî duinu și daina.

16. BLĂSTĂMUL

Auzită dela Nița Țiplea, fată de 18 ani.
 Iunie 1902.

Frunză verde, lemn uscat,
 Luat-o numa luat
 Un fecior de gazdă mare
 Pă-o fată de sărac tare.
 Nora-n casă de-și intra,
 Soacra prinde-a o mustra:
 - Unde Țî(-i), noră, zăstrea?
 - Taci, soacră, nu mă mustra,
 În sat am fost eu, cu voi,
 M-ați vădzut că nu am boi,
 Numa oti(i) mnei iești doi.
 M-ați vădzut că nu am bine,
 Numa suflețalu-n mine.

M-ați vădzut că nu am vaci,
 Numa oti(i) mnei iești dragi.

Soacră-sa ce blăstămată
 S-o luat pă sate-a cere.
 N-o cerut ptită și sare,
 Da cere(a) formecătoare,
 Cum să-i poată formeca
 Să le strîce dragostea.
 E(a) din gură cuvânta:
 - Vinde-Ți numa nevasta.
 Nevasta de nu Țî(-i) vinde,
 Curtițele Țî le-oi aprinde.
 - Taci, mamă, nu mă mustra,
 Că ș-a ini Vinerea,
 Mni-oi lua o funice
 Cu ce să-m leg mândra me.
 Ș-a ini târgu de toamnă
 Ș-oi tomni-o ca p-o doamnă.
 Cu funia o(-i) lega,
 Pă drum cu e(a) mni-oi pleca.
 Cine cum m-a d'întreba:
 - De vândut Țî(-i) nevasta?
 - De vândut mni(-i) săleaca.
 Nu o vând că-i băutoare,
 Nici o vând că-i prădătoare,
 Da nu duce cu mamare.

Când pă drum el își pleca,
 Cu-on turc bătrân să-ntâlne(a).
 Nu să tacă și să treacă,
 Numa el îl întreba:
 - De vândut Țî(-i) nevasta?
 Cât i cere pă dânsa?
 - Eu nevasta Țî-o(-i) da,
 Mnie de mni(-i) număra
 Galbenii cu lităra
 Și talerii cu mnerta.

El o stat ș-o numărat
 Și nevasta i-o luat.
 El acasă de-o plecat,

La poartă mășii-o strîgat:
- Deștide, mamă, poarta,
Că-i tare gre(a) comoara,
Că mni-am vîndut nevasta.
Ce-ai făcut, mamă, de cină?
- Răstăuță pă găină.
- Tihni-ț-ar, mamă, de cină,
Cum mni(-i) mnie la inimă.
Mă-sa din grai îș grăie:
- Du-te, numa, hiule.
Du-ți tu comoara-napoi,
Adă nevasta la noi.

El atunci să și scula,
În țara de Turci pleca
Nevasta și o căta,
Da pă dânsa o afla,
Stînd cu coatele-n fereastă,
Pă perină de mătasă.
Cînd pă el de și-l vede(a),
Din gură așe dzîce(a):
- Întoarce-te înapoi,
Că eu n-oi mere la voi.
Da-ți păzăște iuti drumu
Că de te-agiunge Turcu,
Da ți-l pune gios capu.
Du-te, ședzi cu mîne-ta,
C-ai ascultat de dânsa.
Nu ai vrut să hii cu mine,
Da m-ai dat în țări streine.
Bine-acasă n-ăi (=nu vei) sosî,
Da pă pat ti(-i) războli,
Cînd a hi în mnedz de noapte
Te bată sudori de moarte.
Cînd a hi în zori de dzî,
Clopotele-ți clopotia(scă),
Surorile te horia,
Mă-ta numa te jelia;
Ca să vadă or și cine
Că-i blăstămu de la mine.

Bine-acasă nu sosă (=sosită),
El pă pat să războle.

Cînd o fost în mnedz de noapte,
L-o agiuns sudori de moarte,
Cînd o fost în zori de dzî
Clopotele-i clopote(au),
Surorile-i îl hore(au),
Mă-sa numa îl jele(a),
Blăstămu îl agiunge(a).

17. HOREA NEVESTEI VÂNDUTE LA TURCI

Auzită dela Mihaiu Moldovan, neînsurat,
65 ani. Iulie 1903.

Frunză verde rătungioară,
Țînerel voinic să-nsoară,
Țînră nevastă-și ie:
Nu-i mândră ca mîndrele,
Să muștră cu florile
Pîn tate grădinile,
Samîna cu zorile.
Soacră-sa, de curvă mare,
S-o luat pă sat a cere.
Nu cere(a) ptită și sare,
Da cere formecătoare,
Să le foarmece fațare,
Să le strîce dragosteare.
- La târguț, la Sân-Mnihai,
Tăți își mîna boi și cai,
Numa eu n-am ce mîna,
Da mni-oi mîna nevasta.

D'în târguț d'o d'alergat,
Tri curăle-o cumpărat
Și cu doauă o legat
Și cu una o mînat.
Cînd ș-o fost
Tăt la locu
Pă drept locu,
La mînjlocu târgului,
La poalele codrului,
Trece(au) Turcii Dunăre(a),
Câte tri alătore,

Câte patru-asemene.
 Tăți trecură
 Și tăcură.
 Da-un câne de turc bătrân,
 Nu să tacă
 Și să treacă,
 Numa el din graiu grăie:
 - Măi, măi, măi, more, fărtare,
 De vândut ți(-i) nevestare?
 - De vândzar, bat-o bdiatare
 Că de n-a hi vândzătoare,
 N-aș purta-o-n legătoare,
 Ca și vaca săritoare.
 - Măi, măi, măi, more, fărtare,
 Ce ceri numa pă dânsare?
 - Dept tăt pașu
 Taleru,
 Dept cosiță
 Tăleriță.
 - Măi, măi, măi, more, fărtare,
 Bani eu ție că ți-oi dare,
 Câți i pute număra
 De-amu până ce-a-nsăra,
 La noapte tătă noaptea
 Și-ncă mâni tătă dzîua.

Turcu-o prins a număra,
 Nevasta d-a lăcrîma,
 Tăt lacrămni ca și bobu,
 D'nfocate ca focu.
 Turcu tăt din graiu grăie:
 - Nevastă, nu lăcrîma,
 Tu-n perini de ti(-i) culca
 Ptită de grâu ți(-i) mânca
 Și în (v)in de ti(-i) scâlca
 Și cu banii ti(-i) giuca,
 Numa tu de tăt ți(-i) hi
 Purtătoarea teilor
 Și găzdoaia curților
 Și stăpâna slugilor.
 - Mânca-ți-ar, turcuț, mânca
 Moliile perinile

Și ptita mucedzîtu
 Și inu năpustitu,
 Teile ruginutu,
 Curțile pustietu,
 Slugile pripăgitu;
 Mnie nu mni(-i) de dânsu.
 Turcule, păgânule,
 Tăt la noi, pân țara noastră
 Nu mânâncă nespălat,
 Nu să culcă ne-ntrebat.
 Turcule, păgânule
 Dă-i noi să ne d'întrebăm,
 Care din cine suntem?
 - Io-s fecioru Frîncului,
 Din mniijlocu târgului.
 - Și io-s fata Frîncului,
 Din mniijlocu târgului.
 Da ei frați de s-o aflat,
 Pă obraz de s-o spălat,
 D'în cocie s-o băgat,
 D'acasă ș-o d'alergat.
 Din uliță o strîgat:
 - Na, cumnate, nevasta
 Și-ți rămâi cu comoara,
 Dacă-aceie s-a ciunta,
 Ină iară că ți-oi da,
 D'atâta i-o fost zăstrea.
 Morți, mândră și daina!

18. STOIA ȘI IDRA

Auzită dela Măriuța Țiplea, fată de 14 ani. Iulie 1902.

Mere Stoia cu Idra
 În ospăț la soacră-sa.
 Stoia din graiu își grăie:
 - Idră, Idră,
 Doamnă mândră,
 Cântă-m tu o horice,
 Batăr cât de mitite
 Să-m hie pă voia me.
 - Stoie, Stoie, domnuț mare,

Când oi prinde-a trăgânare,
Văile s-or turbura,
Munți s-or cutrămura.
Și pă noi ne-or audzi,
Gios la noi s-or coborî
Vătavii pădurilor
Și voinicii codrilor,
Pă tine de te-or tăie
Și pă mine m-or lua.
- Idră, Idră,
Doamnă mândră,
Cântă-mi tu o horice,
Batăr cât de mitite.
Eu pă tine nu te-oi da,
Până capu-n sus mni-a sta.

Când o prins e(a) de-o cântat,
Văile s-o tulburat,
Munți s-o cutrămurat
Și pă ei i-o d'audzît,
Gios la ei s-o coborât
Vătavii pădurilor
Și voinicii codrilor.
Ei din gură-așe grăie(au):
- Dă-ne noauă pă Idra
Ca să scapti (scapi) cu viața.
- Eu pă Idra nu o(-i) da,
Până capu-n sus mni-a sta.
Mă lăsați, fărtați odată
Să cat pană și hârtie,
Ca să scriu la mamă-me
Să știe de moartea me.

Nu ie pană și hârtie,
Da o lucie sabdie.
Când o prins a măhăi,
Tăți pă gios a pologi,
Mâna dreaptă-și rădica,
Tăți ca znopti (snopii) îți ptica.
- Ină, Idră, de-m agiută
La aiasta mare trudă.
- Agiuta-i-a Dumnedzău,
Care-a si să sie-a mneu.

Stoia-atunci să supăra,
Mâna dreaptă-și rădica,
Capu Idrii rătădza.
Când de dâșii o scăpat,
Sîngur pă drum o plecat.
La soacră-sa agiunge(a),
E(a) din gură-așe grăie:
- Stoie, Stoie, domnuț mare,
Unde-ai lăsat pă Idrare?
- De când de-acasă-am plecat,
Am arat ș-am sămânat,
Copt-o și s-o săcerat,
Da znoptii-s ca butugii
Și Idra-i pântre dâșii.
Soacra-atunci s-o supărat,
Apă (v)ie ș-o luat
Și pă drum e(a) ș-o plecat,
Pân-ce pă Idra o aflat
Și cu apă o muiet,
Idra minten o-nviet.

19. FATA CETINII

Auzită dela Măriuța Țiplea, fată de 14 ani. Iulie 1902.

Frunză verde din tri flori,
Sunt la Bradu tri feciori
Și să gată a peți
La fetele cetinii.
Ce(a) tânără atunci grăie:
- Mândru, mândruțule,
Decât noră mâne-ta,
Mai bine eu că m-oi fa
Tăt colbuțu vântului
Pă mnijlocu drumului.
- Și eu, mândrucă, m-oi fa
Un vântușel
Linișel
Și-în atâta oi sufla,
Pulberea o(-i) rădica
Și pă tine te-oi afla,
Tăt mamii noră te-oi da.

- Decât eu nevasta ta,
 Mai bine eu că m-oi fa
 Tăt mâncarea peștilor
 Și culcușu racilor.
 - Mândră, mândruloara me,
 Și eu numa că m-oi fa
 Un păscărel
 Frumoșel
 Și-atâta mni-oi păscui,
 Apa-n Tisă o(-i) stârți (=stârpi),
 Și pă tine te-oi găsi,
 Tăt a me nevastă-i hi.
 - Decât eu nevasta ta,
 Mai bine eu că m-oi fa
 Tăt o aldină (albină) galbînă
 Și-oi zbură păste țarină
 Până-nt-o pădure lină.
 - Mândră, mândruloara me,
 Și eu numai că m-oi fa
 Un iăgărel
 Tinerel
 Și-atâta mni-oi iegări,
 În păduri oi pribăgi,
 Până, mândră, te-oi găsi
 Tăt a me nevastă-i hi.
 - Hei, tu mândruluțule,
 Decât noră mâne-ta,
 Mai bine eu că m-oi fa
 O rujiță mândră, plină,
 Și-oi hi la doamne-n grădină.
 - Da eu, mândrucă, m-oi face
 Un cocișel
 Frumoșel
 Și-atâta mni-oi cociși,
 La doamne-ncredzut oi hi
 Și-n grădină m-or lăsa,
 Nici o floare n-oi ciunta,
 Făr, mândră, pă dumata,
 Tăt mamii noră te-oi da.
 - Decât noră mâne-ta,
 Mai bine eu că m-oi fa
 Doțînțele mânânțele

La armeni în boldurele.
 - Hei, tu mândrulica me,
 Și eu numa că m-oi fa
 Tăt un frumos voinicel,
 Doțânțele lua-mni-oi.
 Dacă-acasă duce-te-oi,
 Noră mamii face-te-oi.
 - Decât noră mâne-ta,
 Mai bine eu că m-oi fa
 Floricica câmpului
 Din mnijlocu râtului.
 - Mândră, mândruloara me,
 Și eu numa că m-oi fa
 Tăt un frumos cosășel
 Și-nt-atâta mni-oi cosî,
 Până eu că te-oi găsi
 Și la clop te-oi răsădi.
 Dacă-acasă duce-te-oi,
 Noră mamii face-te-oi.
 - Decât noră mâne-ta,
 Mai bine eu că m-oi fa
 Tăt floarea sântienii
 Din funduțu poenii.
 - Și eu, mândrucă, m-oi fa
 Un păstorel
 Frumoșel
 Și-atâta mni-oi păstori,
 Pân pă tine te-oi găsi,
 Tăt a mamii noră-i hi.
 - Decât noră mâne-ta,
 Mai bine eu că m-oi fa
 Un dosnic de căță soare,
 Cât i umbla lume mare,
 Pă mine nu mi(-i) aflare.
 Când i hi la răsărit,
 M-oi întoarce la sfințit.
 Atunci doară ne-om vede
 Când luna cu soarele
 Și atunci ne-om aduna,
 Când soarele cu luna,
 Pân-atunci, bădiță, ba.

20. VĂLEANU

Auzită dela Irina Țiplea, fetiță de 12 ani. Iunie 1902.

Frundză verde tulipan,
Dragu mni(-i) nume Vălean.
Când ine(a) Dumineca,
Mândru Vălean să găta
Și mere(a) pă ulicioară.
Câte mândre mni-l vede(au),
La fereastă sus săre,
Focu-n vatră-l aprinde.
Și coale, pă ce(a) fereastă,
A lui mândră l-o vădzut.
- Ină, Vălean, până-n casă,
Că rojolea-i în fereastă
Și caveiu-i cald pă masă.
El în casă ș-o d'întrat,
Din rojole-o întinat (=închinat):
- Rămâi, mândră, sînătoasă,
C-amu-s cu boalele-n casă.
El acasă ș-o plecat,
În patu mă-sa s-o aruncat
Și din gură-o cuvântat:
- Leagă, mamă, capu mneu,
M-am culcat în patu tău.
Mă-sa-atunci o rupt ș-o dzîs:
- Spusu-ț-am, Vălene, spus,
Să nu meri și tu te-ai dus.
Spusu-ț-am și ț-oi mai spune:
Mândrele capu ț-or pune.

Când era la mnedz de noapte,
Pă Vălean sudori de moarte;
Când era la cântători,
Pă Vălean tăt pune(au) flori.
Când era în zori de dzîre
Mândru-l cânta(u) clopotile
Și mă-sa cu cântecile.
Cântă cucu sus pă nuc,
Pă Vălean la groapă-l duc.
Cântă cucu gios pă iarbă,

Din Vălean cură otravă.
Mândrele l-o otrăit (=otrăvit)
Ș-o fost musai de murit.

21. HORE DESPRE CEI DOI FRAȚI: GHEORGHE ȘI IOSIF

Auzită dela Drăguș Ursu Pintii, văduv,
55 ani. Iulie 1903.

Fostî-ș-o-n lume doi frați,
Nu era(u) frați, cum să hie,
Acum Iosîp și Deordie.
Deorde era prunc tânăr
Și țîne(a) credința-n el.
Iosîp la vecini mere(a)
Și vecinii ce spune(au),
Iosîp tăte le crede(a).
Iosîp ș-o pus un gând rău
Să giundă pă frate-său.
Deordie așe dzîce(a):
- Vădzut-ai în lume dreptate,
Să giundă frate pă frate?
Și pă strein nu să cade.
Ien, blăm tu frate cu mine
La ce(a) mănăstire sfântă.
'N mănăstire este-o carte
Cu tăt feliu de păcate.
Ei acolo să duce(au),
Cum la mănăstire sosă(u)
În gerunti îngerunte(au)
Să ruga(u) pă cum știe(au),
Dumnedzău ruga primne(a),
Cartea sîngură grăie(a),
Că Deordică nu-i de (v)ină.
Apoi Iosîp își dzîce(a):
- Bine văd, frate, nu cred,
Aieste-s vrăji din capu tău,
Da hie ce-a vre Dumnedzău,
Eu îți vărs sângele tău.
Apoi Deorde-așe dzîce(a):
- Ien, mai blăm, frate, cu mine
Să-ți arăt înc-o mninune:

La cărarea-ndelungată
 Este o stâncă de pteatră
 Și un paltin îndoit,
 De șapte ai n-o-nflorit.
 Ei acolo să duce,
 Cum la paltin își sosă
 În gerunt îngerunte,
 Să ruga pă cum știe,
 Dumnedzău ruga primne.
 Paltinu-o prins și-nflore,
 Pteatra apă sloboză.
 Care drumar pă drum mere,
 La paltin că să umbre
 Și din pteatră apă be.
 Tăți drumarii-așe zice:
 Că Deordică nu-i de (v)ină.
 Iosîp num-așe dzice:
 - Bine văd, frate, nu cred,
 Aiestea-s vrăji din capu tău,
 Hie ce-a vre Dumnedzău,
 Da eu îți vârs sângele tău.
 D-apoi Deorde-așe dzice:
 Nu mni(-i) jele de sângele mneu,
 Da după sufletul tău,
 Că faci tu boghet de rău.
 Atunci Iosîp s-apuca,
 Trage paloșu din brâu
 Și taie capu frate-său.

*

- Și oare să fie dreaptă?
 (întrebă unul din ascultători)
 - Dreaptă, da - răspunde Ursu -, știți, că
 sună despre Cain și Abel. Aceia-s cei
 doi frați, ce se văd în lună.

22. HORE DESPRE O FATĂ CARE ÎMBĂGIUATĂ DE DRĂGUȚ, ÎȘI OMOARĂ DOI FRAȚI.

Auzită dela Măricuța Bocociu, văduvă, 43
 ani. Iulie 1903.

Mere-o pruncă
 Pă ce luncă

Ș-un voinic
 Pă cel colnic.
 Mere prunca tăt cântând
 Și voinicu șuerând.
 Numa prunca dzice-așe:
 (V)ină, mândruț, și mă ie,
 Până-s pruncă tinere,
 Că dacă eu mni-oi crește mare,
 Ție mama nu m-a dare,
 C-oi hi mamii văcăriță
 Și tătuchii boăriță.
 Numa el o dzis așe:
 - Eu, mândră, nu te-oi lua
 Până tu de nu ți(-i) fa(ce)
 Tăt o sugnă boboșoară,
 Cine-a vede-o să moară.
 E(a) aceie ș-o făcut.
 Numa e(a) o dzis așe:
 - Ină, mândruț, de mă ie,
 Până-s pruncă tinere,
 Că dacă mni-oi crește mare
 Ție mama nu m-a dare,
 C-oi hi mamii văcăriță
 Și tătuchii boăriță.
 D-apoi el o dzis așe:
 - Eu, mândră, nu te-oi lua,
 Până tu de nu ți(-i) fa
 Tăt o morișcă de-argint
 Să îmble sîngură-n vânt.
 E(a) ș-aceie ș-o făcut.
 Iară e(a) a dzis așe.
 - Ină, mândruț, de mă ie,
 Până-s pruncă tinere,
 Că dacă eu mni-oi crește mare
 Ție mama nu m-a dare,
 C-oi hi mamii văcăriță
 Și tătuchii boăriță.
 Numa el ș-o dzis așe:
 - Eu, mândră, nu te-oi lua,
 Până tu ne nu ți(-i) fa
 Tăt o morișcă de-aramă
 Să macine fără vamă.

E(a) ș-aceie ș-o făcut.

Numa e(a) o dzîs așe:

- Ină, mândruț, de mă ie,

Până-s pruncă tinere,

Că dacă mni-oi crește mare

Ție mama nu m-a dare,

C-oi hi mamii văcăriță

Și tătuchii boăriță.

El atunci o dzîs așe:

- Eu, mândră, nu te-oi lua,

Până tu de nu ți(-i) fa

S-otrăiești (=otrăvești) pă frate-tău,

Pă frate-tău cel mai mare,

Ce-i nănaș sfântului Soare.

- Cum, mândruț, să-l otrăiesc?

- Hei, tu mândrulica me,

Colo-n fundu grădinii

Este-un corci de mălin verde,

Ș-acolo șerpele șede

Și din gură

(V)in i cură,

Din coadă verin picură (=picură).

Du-te ține păharu

Și de-a cură verinu

Da d'întină frate-tău:

"Să trăiești, frătiucu mneu

De când mama m-o făcut,

La o masă n-am ședzut,

Dint-un păhar n-am băut,

Nici n-om be, frătiuc, mai mult".

E(a) ș-aceie ș-o făcut.

- Ină, mândruț, de mă ie,

Până-s pruncă tinere,

Că dacă eu mni-oi crește mare

Ție mama nu m-a dare,

C-oi hi mamii văcăriță

Și tătuchii boăriță.

Numa el o dzîs așe:

- Ba, eu că nu te-oi lua

Până tu nu-i otrăi

Pă frate-tău cel mai mnic

Ce-i la mama-ți mizelnic.

- Cum, mândruț, să-l otrăiesc?

- Cum ai și pe celalalt.

Numa e(a) că ș-o-ntinat:

- Să trăiești, frătiucu mneu!

De când mama m-o făcut,

La o masă n-am ședzut,

Dint-un păhar n-am băut,

Nici n-om be, frătiuc, mai mult.

Frate-său o dzîs așe:

- Atunci, soră, să te măriți,

Când a face plop pe pere

Și rătita (v)ișinele

Ș-a mânca mama din ele:

Atuncea și nici atunci,

Când a face plop pe nuci

Și rătita mere dulci.

Numa e(a) că l-o rugat:

- Ină, mândruț și mă ie,

Până-s pruncă tinere,

Că dacă eu mni-oi crește mare

Ție mama nu m-a dare,

C-oi hi mamii văcăriță

Și tătuchii boăriță.

Numa el o dzîs așe:

- Eu, mândră, nu te-oi lua,

Că dacă tu ti(-i) mânîe

Și cu mine-i face-așe.

Cine crede-nt-un drăguț,

Tuie o dint-un noruț,

Vara când plouă răruț.

Cine crede-nt-un bărbat,

Tuie o din sărinat (=senin)

Vara când ploauă mășcat.

Și eu una am credzut,

Cinste bună n-am avut;

Și eu una-am ascultat,

Cinste bună n-am purtat.

23. HORE DESPRE NEVASTA,
AMĂGITĂ DE DRĂGUȚ,
ȘI FIUL SĂU

Varianta baladei "3. MAMA".

Auzită dela Pălăguță Mihi din Iapa,
nevastă, 38 ani. Iulie 1903.

- Fugi, nevastă, cu hiu,
Că te-agiunge bărbatu.
- Lasă (v)ie, focu-l hie,
Acăstauăle-l mângâe,
Temnița umbră să-i hie.
- Fugi, nevastă, cu hiu,
Că te agiunge drăguțu.
- Lasă-l (v)ie, bdiata-l hie,
Struțucior verde-l mângîe.
Poale albe-o sufulcat,
Cisme roșii-o desculțat
Și-n bruduț că ș-o d'înat.
E(a) de acolo ș-o strîgat:
- Hei, tu mândruliuru mneu,
Întinde-ți tu băltagu
Și io-oi tinde brăuțu
Ș-om atârna pruncuțu
Și ne-om duce la focu.
Când o fost la patru ceasuri,
Înapoi ș-o d'înturnat,
E(a) hiu că l-o cătat.
Numa el de ș-o grăit:
- Du-te, mamă, la focu,
P-unde ți-ai umblat drumu,
Cu drăguțu-ți cu tătu.
Numa eu când mni-am zderat
Ciucele țâță mni-o dat;
Ploaie caldă ș-o pluat
Pă mine de m-o scăldat;
Fruudză de plop o pticat,
Pă mine m-o-nfășurat;
Pasările-o ciritit,
Pă mine m-o adurnit.

24. HORE DESPRE FATA CEA
FRUMOASĂ.

Auzită dela Gheorghe Ona, fecior de 21
ani. August 1903.

Strîgă fata ce frumoasă:
Nu-i voinic să să găsa(scă),
Pă e(a) să o celuia(scă).
Numa unu s-o aflat,
Tinerel, neînsurat,
Din mniilocu târgului,
Din spatele murgului.
- De n-oi amăgi-o eu,
Nu-m agiute Dumnedzău,
Că am haine la saboi,
Să n-agiung să le port noi.
Fruudză verde de odos,
El la mă-sa că s-o-ntors.
- Bună dzîua, mamă dragă,
Învață-mă ce să fac,
Că m-am pus în rămășag
Cu o fată de-npărat.
Și de nu mi(-i) învăța,
Hazna nu mni-ți mai lua.
- Du-te tu la soru-ta,
Doară e(a) te-a învăța.
Fruudză verde de odos,
El la soru-sa s-o-ntors.
- Bună dzîua, soră dragă,
D'învață-mă ce să fac;
Că de nu mi(-i) învăța
Hazna nu mni-ți mai lua.
- Hei, tu frătiulucu mneu,
Țîpă-ți haine femești
Și un rânduț bărbătești.
La fereastă ți(-i) străga:
"Năposti-mă soră-n casă,
"Că mă ploauă de mă varsă.
"Pă unde pticur pticoară,
Tătă carnea mni-o oboară".
- Hei, tu sorureaua me,
În casă te-aș năpusti,

Rău mă tem, mi(-i) celui,
Că ți(-i) portu femeesc
Și grăiuțu bărbătesc.
- Că m-o bătut bărbatu
Și mni s-o mutat graiu.
Da-n casă l-o năpustit,
Pă vatră i-o d'așternut.
- Hei, tu sorureaua me,
Tu ai bărbați dohăniși
Ș-or (v)ini să-și ieie foc
Și m-or omorî pă loc.
Da-m așterne-n pat cu tine,
Că ne-om hodini mai bine.
Demineată s-o sculat,
Pă obraz că s-o spălat,
Din gură ș-o blăstămat:
- Cât i lungu de-a lungu,
Cât i lungu pă sup soare,
Ia, fata să nu să gioare.
Și eu una m-am giurat,
Și nu-i drept-adevărat,
C-amu văd, că m-o-nșelat.

25. HORE DESPRE PĂCURARII DIN ȚARA-ROMÂNEASCĂ.

Auzită dela Mihaiu Moldovan, neînșurat,
65 de ani. Iulie 1903.

Sus al Țara Rumânească,
La băcia ciobănească,
Este-o masă, strălucește,
Bătută cu soldzi de pește.
După masă cine-m șede?
Șede Mirce cu Codre.
Numa ei de să muștra:
- Unde-ai vărat Mircio, hei,
De ți(-i) fața ca la zmai (=zmei)?
- C-am vărat la Țăligrad,
Unde bat cârlani în cap.
Cârlanu-i cu șese coarne
Și la coadă-i de tri palme.
Și tăiei un felî pă masă,

Dint-o dată câte șese.
Care era fără său,
L-am lăsat la Dumnedzău.
Și mâncam coleșa răce,
Unsă cu său de berbece,
Ș-am mâncat coleșa goală,
Unsă cu său de mnioară.
Ș-am mâncat pită prăjită,
Tăt cu carne-nvăluită.
- Spune-m, Mircio, -adevărat,
Câte oi gras-ai mâncat?
- N-am mâncat așe de multe,
Numa cinci o șese sute.
- Da cu lâna ce-ai făcut?
- C-o init o iarnă gre
Și m-am învăscut cu e(a).
- Da cu cașu ce-ai făcut?
- C-am făcut că l-am vândut,
Tăt dept bani și dept potari
Că-i bun câștig la ciobani.

II. DÎRLAIURI (=DOINE ȘI STRÎGĂTURI)

26. DE JELE

1.
Săleaca inima me,
Să scoală noaptea din somn
Când și pasările dorm;
E(a) să scoală și sustină (=suspină)
Că să gășăște streină.
Auzită dela Mărie Țiplea, femeie mări-
tată, 49 de ani. August 1902.

2.
Mândrucă cu păru creț,
Când te văd, mă-nhiozez (=înfiozez),
Când te văd, îm trec hiori
Din tălți (=tălpi) până supsuori.
Auzită dela Mărie Rednic, măritată, 48
de ani. August 1902.

3.

Astă vară ș-amu-i anu
 Îm trăiem lumea ca banu.
 Nici anu nu mni(-i) urâtă,
 Numa că mni(-i)-nvăluită
 Ca tărățale pân sîtă.
 Mai an și mai de demult
 Ave(a)m bine de vândut,
 Amu eu aș cumpăra
 De mni-ar vinde cineva.
 Codrule cu frundză verde,
 Eu Ț-oi spune, de mni(-i) crede,
 A cu traiu i cu bănat?
 A femeii fără bărbat.
 Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 de
 ani. August 1902.

4.

Mult mă-ntreabă oarecine:
 Ce-am făcut cu a mneu bine?
 Binele nu l-am băut,
 Nici în târg nu l-am vândut.
 Poate că l-am sămănat
 Primăvara grâu curat,
 Grâu curat l-am săcerat,
 Grâu curat l-am făcut claie
 Ș-a mneu bine-o ars în paie.
 Grâu curat l-am făcut coc
 Ș-a mneu bine-o ars în foc.
 Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 de
 ani. August 1902.

5.

Să hi bătut Dumnedzău
 Lemnu din leagănu mneu,
 În ce m-am legănat eu;
 Să nu să legine nime,
 Să-l bată câte pă mine.
 Prunc tânăr de vârsta me
 Să petreacă p-atâte.
 Așe-n lume nu să facă,
 Să nu-i hie lumea dragă.
 Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 ani

6.

Așe-mi (v)ine câte-un dor
 Să beu otravă să mor,
 Da cum să mă otrăiesc,
 Când am dzâle să trăesc.
 Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 de
 ani. August 1902.

7.

Cine ie doru-nainte,
 Nu-l mai țin de om cuminte.
 Și eu încă l-am păzît,
 Focu, rău m-o amăgit.
 Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 de ani.
 August 1902.

8.

Supărat ca mine nu-i,
 Numa cucu cu doi pui.
 Nici acela nu-i ca mine,
 Că mai are pă-oarecine.
 Nici în lume să nu hie
 Supărat să-mi creadă mnie.
 Cucule, numa cucule,
 De tri ori puii să-i scoți,
 Mânânce-ți-i cordii (=corbii) tăți
 Nici așe nu te-oi lăsa,
 Da-ncă te-oi mai blăstăma:
 Crăngile să nu te Ție,
 Mni-ai cântat așe rău mnie.
 Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 de ani.
 August 1902.

9.

Pagubă de om frumos,
 Tăt să-l mîie apa-n gios;
 Să-l mâie și să-l muliască,
 Neamu lui să nu-l cunoască.
 Și pă mine m-o mânat
 Și de-atuncea-s supărat;
 M-o mânat și m-o mulit
 Și de-atuncea-s tăt scârdit (=scârbit).
 Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 de ani.
 August 1902.

10.
Pruncuțu de-ar ști când naște,
Câte răle l-or mai paște,
N-ar mai suge țăță dulce,
D-ar muri și-n raiu s-ar duce.
Auzită dela Petru Țiplea, fecior de 19
ani. August 1902.

11.
Turtureaua i turture,
Cât trăește, tăt jele(ște),
Nu be apă limpegioară,
Da sare-n e(a) ș-o tulboară (turbură),
Și zboară din cranngă-n crangă
C-aceie ce-i mai săleacă,
Cele verdzi e(a) le fere(ște),
Pă uscată hodine(ște).
Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 de
ani. August 1902.

12.
De-aici până la Brașeu
Nu-i pruncuț săleac ca eu,
Numa (v)idra din pârâu.
Nici aceie nu-i săleacă,
Mere cucu de-o întreabă,
Pupăza la cap o leagă:
- Ce faci, idră, tu săleacă?
Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 de
ani. August 1902.

13.
Tu puiuțu cucului,
Desculță-te de-on pticior
Și mă treci valea cu dor,
Desculță-te de-amândoaă
Și mă treci în valea noauă.
Auzită dela Ileană Bota, văduvă, 36 de
ani. August 1902.

14.
Supărare, voie ră,
Pusă-i la inima me

Ș-o făcut aședzălaș,
Până m-a băga-n sălaș;
Ș-o făcut aședzământ,
Până m-a băga-n pământ.
Mărie Țiplea; 50 ani. August 1903.

15.
- Inimă supărăcioasă
Ce ț-aș da să hii voioasă?
- Să-m dai binele lumnii,
Cum am fost, șohan n-oi hi,
Să-m dai binele din țară,
Cum am fost, n-oi mai hi iară.
Mărie Țiplea; 50 ani. August 1903.

16.
Jele-i, mămulucă, jele,
Numa de dzîlele mele.
Jele-i frundzi și la iarbă
De hia ta, mamă dragă.
Jele-i frundzi și ierdii (=ierbii)
De Mărișcuța Țîplii,
(Numele aceleia dela care am auzit
dîrlaiul acesta)
Câte are-a le păfi.
Mărie Țiplea; 50 ani. August 1903.

17.
Inimnioara-n mine-i lut
De câte le-am petrecut,
Inimnioara-n mine-i răce,
Câte am a le petrece.
Mărie Țiplea; 50 ani. August 1903.

18.
Să te văd, lume, ardzând
N-aș mai sări să te stâng
D-aș sări să te d'aprind.
Să te văd ardzând în pară,
N-aș ieși nici pân-afară,
Dacă văd că n-am tigneală (=ticnă).
Să te văd ardzând cu foc,

Nici nu m-aș clăti din loc,
 Dacă văd că n-am noroc.
 Arde-ai lume de tri părți,
 De tri părți cu lemne verdzi
 Și de-o parte cu uscate,
 Că n-avui noroc nici parte,
 Numa de streinătate.
 Auzită dela Mărie Țiplea; măritată, 50
 ani. August 1903.

19.

Supărată-s cîte-o lună,
 Șohan nu-s cu voe bună.
 Supărată-s câte-on an,
 Voie bună șohan n-am.
 La inima me-i tăt tău,
 Ca mujderu la ștalău.
 La inima me-i tăt baltă,
 Ca mujderu la poiată.
 La inima me-i tăt tină
 Ca tăuțu la fântână.
 Inima me voie n-are
 Nici din prândz până-n gustare,
 Da tăt i cu supărare.
 Rabdă greu, inima me,
 Tu sîngură-ai vrut așe,
 Rabdă greu, sufletu mneu,
 Că nu ți l-am făcut eu.
 Da fac voia cu gura,
 De la inimnioară ba.
 Fac-în voie când și când,
 Nu pot îmbla tăt plângând.
 Fac-îm voie câteodată,
 Nu pot si tăt supărată.
 Când îs supărată tare,
 La tizmași (pizmași) bine le [pare]
 Nu le pară-așe de bine
 Și ei pot a hi ca mine.
 Poate le da Dumnedzău
 Să le hie și mai rău.
 Când îs supărată jib
 Atunci fac voie și rîd;

Când îs supărată tare,
 Atunci fac voie mai mare.
 Auzită dela Mărie Țiplea; măritată, 50
 ani. August 1903.

20.

Inimă cu mult năcaz,
 Sufere la ce te-ai tras,
 Rabdă, inimă, și taci,
 Ca pămîntu care-l calci.
 Hi(i), inimă, răbdătoare,
 Ca pămîntu supt pticioare.
 Inimă cu mult amar,
 Nu te supăra-n zadar.
 Inimă, cu mult urât,
 Nu te supăra nici cât.
 De-oi pute, te-oi mîngâie,
 De nu -i rămâne ș-așe.
 Mărie Țiplea; 50 ani. August 1903.

21.

Mărg în lume, nu mni(-i) bine,
 (V)in acasă n-am la cine.
 Întru-n casă păste prag,
 Mă uit, văd, n-am omuț drag
 Să-m trăesc lumea pă plac.
 Ies afară, n-am iosag,
 Ce focuțu să mă fac?
 Mărg la Iza să mă-nnec,
 Iza-i mare
 Margini n-are,
 Cum, focu, m-oi înnecare?
 Nici am cine mă căta,
 Nici am cine mă-ngropa,
 Pești pă prunduri m-or mânca.
 De strein și de săleacă,
 Apa-i mare, nu mă-nneacă,
 Da mă țîpă unde-i sacă.
 De săleac și de streină,
 Apa-i mare, nu mă mînă,
 Da mă țîpă unde-i lină.
 Lasă (v)ie

Să mă mâie
Că n-am părinți să mă ție,
Nici frați să mă mângâie.
N-am părinți să-ș bănuiască,
Nici frați să mă jeliască.
Nici am soră, nici frate,
Nici bărbat cu dreptate,
Nici părinți să-m ție parte.
La care-s, le-ar păre bine
Că s-ar mântui de mine.
Auzită dela Mărie Țiplea; măritată, 50
ani. August 1903.

22.
Decât cu-a mneu măritat,
Mai bine caier din sat;
Că l-aș toarce și l-aș duce
Ș-aș mânca ptita mai dulce.
Că de când îs măritată
Mai mult tăt îs supărată,
În tătă dzîua odată,
Că de când m-am măritat,
O mâncare n-am mâncat,
N-am mâncat să-m ptice bună,
Cu-a mneu bărbat împreună.
Nici am Paști
Să-m pară dragi,
Nici Crăciun
Cu răzbun,
Nici lăsare cu tigneală,
Făr tăt îs cu dojeneală.
Câte dzîle-s înt-on an,
Tăte le petrec cu-alean,
Astăzi i dzîuca me,
Nici de asta nu-m tigne(ște).
Auzită dela Mărie Țiplea; măritată, 50
ani. August 1903.

23.
Spune-m, mamă, cu dreptu:
Ț-am fost drag ca sufletu?
Spune-m, mamă, -adevărat:

Unde ciupa mni-ai țiepat,
De-s mai mult tăt supărat?
Pă truptina nucului,
Să hiu sora dorului
Și propteaua vântului;
Or(i) din cătrău ș-a sufla,
În mine să să oprea(scă).
Spne-mi, mamă, -adevărat,
Cu ce apă m-ai scăldat?
Cu apă de pă lomuri
Să-m petrec tăt în gânduri,
Cu-apă de pă rujnicele
Să-m petrec lumea cu jele,
Cu-apă de pă tătăiși
Să-m petrec lumea cu griji.
Care prunc n-are noroc,
Da să moară mititioc
Când i pun ciupa la foc.
Și eu una n-am avut,
Să hi murită de mult.
Mărie Țiplea; 50 ani. August 1903.

24.
Frundză verde de scumtie
(=scumpie),
Urâtă mni(-i) lumea mnie:
Dragă dept ce foc să-mi hie?
Lasă hie oare cui
La care-i pă gându lui.
Mnie lumea mni(-i) urâtă,
Gândesc că o văd cernită.
Lume, mânca-te-ar amaru,
De câți ai te-nping cu parul!
Lume, mânânce-te focu,
De câți ai te-nping cum potu.
Auzită dela Mărie Țiplea; măritată, 50
ani. August 1903.

25.
Când s-o-npărțit norocu,
Foat-am în câmp cu plugu;
Nu știu cum mni-o împărțit,

Puținel mni s-o init.
 Când s-o-npărțit urātu,
 Fost-am în câmp la lucru;
 Nu știu cum mni l-o-npărțit,
 Că pe (=prea) mult mni s.o init,
 Că cât mni s-o init mnie,
 Ar hi boghet la o mnie (=mie).
 Câte răle m-o agiuns,
 Bine că-s cu capu-n sus.
 Câtă lume-n partea me,
 Arde ar, n-ar rămâne;
 Câtă mni s-o init mnie,
 Arde-ar, pustii să rămâie.
 Auzită dela Mărie Țiplea; măritată, 50
 ani. August 1903.

26.

Tânără m-am bătrânit,
 Multe-n lume le-am pățit.
 Câte mnie mni-o agiuns,
 Bine că-s cu capu-n sus.
 Câte răle-am petrecut,
 N-o petrecut om cărunț.
 Om tânăr, de vârsta me,
 Nu-i cu atâta voie ră.
 Om tânăr de tîmpu mneu,
 N-o petrecut câte eu.
 Nu-s bătrân că-s de de mult,
 Grija m-o făcut cărunț.
 Cucurbău cu tri coluri,
 Răsăre și mă bucuri;
 Să-m hie calea cu ruji
 Nu tăt cu stini (=spini) și cu rugi,
 Să-m pară calea-nflorită,
 Nu tăt așe de cernită.
 N-are-n lume Dumnedzău
 Supărată ca și eu.
 N-are Dumnedzău pă nime
 Supărată ca pă mine.
 Nici în lume să nu hie
 Supărat să-m creadă mnie.
 Nici în lume să mă vadă

Supărat mnie să-m creadă.
 Câte răle m-o mâncat,
 Hi ar boghet la un sat,
 Batăr cât de mninunat.
 Câte-s răle și nu-s bune,
 Tăte m-o mâncat pă lume,
 Gândești că dracu le spune,
 Să (v)ie la mine-anume.
 Câte-s răle și nu-m plac,
 Tăte la mine să trag,
 Tăte mni să dau de cap.
 Auzită dela Mărie Țiplea; măritată, 50
 ani. August 1903.

27.

Cât i lungu de-alungu,
 Nu-i hore ca șueru,
 Că din șuer poți hori,
 Nime-n lume nu te-a ști,
 Cât de supărat îi hi.
 Că din șuer poți cânta,
 Nime nu te-a d'întreba
 Supărat îi hi, o ba.
 Auzită dela Mărie Țiplea; măritată, 50
 ani. August 1903.

28.

Nu bate, Doamne, omu,
 Ie-i mintea și norocu
 Că bătut i săleacu;
 Ie-i norocu și mintea
 Că bătută-i seleaca.
 Nu bate, Doamne, pă nime
 Că Ț-a hi boghet de mine.
 Auzită dela Mărie Rus din Vad, fată de
 19 ani. Iunie 1903.

29.

Cine n-are supărare,
 Poate hi tânăr și tare;
 Cine n-are nici năcaz,
 Poate hi tânăr și gras.

Da eu unu am avut
De când mama m-o făcut,
Am putut muri de mult
Că nici un bine n-am avut.
Jele mni(-i) și mnie jele
De giuguri (=juguri) și de tânjele
Că n-am boi să prind în ele.
Tânjelele-o putrădit,
Boii la târg i-am vândut,
Pă la crîjme i-am băut;
Pă la tăte crîjmele
Și cu tăte mândrele.
Iată-mă-s că mni-am rămas
De trudă și de năcaz.
Auzită dela Ursu Drăguș al Pintii, văduv,
55 de ani. Iunie 1903.

30.

N-am nici frați nici surori,
Gândești c-am pticat din nori,
N-am nici frați nici surorele,
Gândești c-am pticat din stele
Pântru păcatele mele.
Pelin beu, pelin mânânc,
Sara pă pelin mă culc.
Dimineața când mă scol,
Cat în cofă, apă nu-i,
Traista-i cu pelinu-n cui.
Auzită dela Ursu Drăguș al Pintii, văduv,
55 de ani. Iunie 1903.

27. DÎRLAIURI DE DRAGOSTE

1.

Mă-nsurai tînăr copil.
Mă lua(u) domnii la bdir (=bir).
Eu, de frica bdirului,
Trecui apa Untului.
Când eram la gumătate,
Mă-ntreba(u) domni(i) de carte.
Dacă carte n-am știut,
Eu am prins de mni-am făcut

Cărulean,
De odolean,
Cu știță de măieran,
Și obedzi
De lemne verdzi
Și butugi
De lemne dulci
Și proțap
De lemn uscat.
Da boii de ruji împlute,
Cei tineri să să sărute,
Cei bătrâni să nu să uite,
Cei tineri să să ibască,
Cei bătrâni să nu-i tolască.
Auzită dela Petru Țiplea, fecior de 19
ani. August 1902.

2.

Mult mă uit păste norod,
Mânduț ca ș-a mneu nu văd,
Nici la stat,
Nici la îmblat,
Nici la struț de clătinat,
La buză de sărutat.
Din dos i ca și-o cătană,
Din față ca ș-o icoană.
Și pășește cătunește,
Tătă lumea îl ibește,
Da să nu-l ibăsc și eu?
Că m-ar bate Dumnedzău!
Auzit de la Maria Rednic, măritată, 48
de ani. August 1902.

3.

Avut-am o mândrulică,
Da-o fost tare mititică,
Ș-am lăsat-o să mai crească,
Minte-n cap să dobândească.
Bine eu nu o-am lăsat,
E(a) s-o dat, s-o măritat.
Da să să hi măritat
Dela noi a dzăce sat,

N-aș mai hi eu supărat.

Da e(a) că s-o măritat

Dela noi a tria casă -

Vai, inima me ce arsă!

Întru-n cas', audz-î-o,

Ies afară, văd-i-o.

Mama-m pune cina-n masă,

Eu mă preîmblu pân casă,

Da eu dzîc că n-oi cina,

Că mă doare inima.

Auzită dela Petru Țiplea, fecior de 19
ani. August 1902.

4.

În ce verde grădinuță

Mândru-ș plânge-o nevăstuță.

- De ce plângi, tu nevăstuță?

- Da cum, focu, nu mni-oi plânge

Că m-o bătut bărbatu

Că nu mni-l spun drăguțu.

Eu drăguțu nu l-oi spune,

De m-or pune pã cărbune;

De l-oi spune,

'N sus l-or pune,

De-oi tăce,

L-oi mai ave.

Auzită dela Nița Țiplea, fată de 18 ani.
August 1902.

5.

- Domnișoară din hinteu,

N-ai vădzut pã mândru mneu?

- Ba eu poate l-am vădzut,

Bine nu l-am cunoscut.

Pã gedete-i cu onele,

Pã la clop cu șinurele.

Eu am dzîs să mni le dăie.

El o dzîs să-i hiu femeie.

Eu femeie nu i-oi hi,

Mai bine m-oi sodomni,

Înt-on vârv

De solovârv,

Înt-o margine de târg.

Să să strângă mamele,

Să nu-ș dăie fetele

După tăți bditângile.

Auzită dela Ileana Țiplea, măritată, 37 de
ani. August 1902.

6.

Vai ș-amar de-acela somn

Care eu cu mândru-l dorm,

Cu capu pã perinuță,

Cu oti(i) la ferestuță,

Să văd când s-a fa dzîuță.

- Scoală, mândruț, și ti(-i) duce,

Să vede de dzîuă bine

Și te-a vede oarecine.

- Spune-m, mândruț, spune-m dzău,

Pare-ți după mine rău?

- Eu dzîc dzău că rău nu-m pare

Numa inima mă doare.

Auzit dela Mărie Rus din Vad, fată, de
19 ani. Iunie 1903.

7.

Spune-m, mândruț, de ți-s dragă,

Să-m cumpăr șirincă neagră;

Spune-m, dacă ți-s urâtă

Să-m cumpăr mai mohorâtă,

Mohorâtă din Leucea,

Mândruț, în mânia ta.

Auzit dela Mărie Rus (din Vad), 19 ani.
Iunie 1903.

8.

Lasă, mândruț, lasă dzău,

Bănu-i-ți(-i) tu, nu eu;

Când a hi în ce de-apoi,

Bănu-i-ni-om amândoi;

O la vremea de-acuma,

Bănu-i-ți(-i) tu, o ba?

Mărie Rus

9.

Arde dealu, arde râtu,
Mnie mni(-i)-npărțit urâtu;
Arde dealu, arde lazū,
Mnie mni(-i)-npărțit năcazu.
Vai de mine, mult dor duc
Pântru tine, mândruluc.

Mărie Rus

10.

Mândruluț dela Leucea,
Duc-îți doru cu luna,
Duce-l-oi tătă vara.
Hei tu, mândruluțu mneu,
Doru mneu ș-a dumnitale,
Unde s-adună-n cărare,
Fac-își dripeliște mare.

Mărie Rus

11.

De-aș agiunge ș-atâta
Să văd mândru ce-a lua?
De-a lua una ca mine,
Dumnedzău o ție bine;
De-a lua o blăstămată,
Dumnedzău sîngur s-o bată.
Auzit dela Mărie Rus din Vad, fată, de
19 ani. Iunie 1903.

12.

Du-te, mândruț, și peță(ște)
Unde mâne-ta voie(ște);
Pă mine nu m-o voit,
Mânca-te-ară hert (=fiert) și fript,
Hert și fript cu tăieței,
Mâne-ta cu neam de-a ei.
Du-te, mândruț, și mă lasă
Și fă mâne-ta voie-n casă,
Să nu moară mânioasă;
Mânioasă de-a muri,
Nu s-a pute hodini.
Du-te, mândruț, și peță(ște)

La ce cu cosîță albă
Să pară mâne-ta dragă.
Io-s cu păru gălbinior,
Drăgucioara tuturor.
Spune, mândruț, mumă-ta,
Să-ngrădiască grădina,
Tăt cu pari și cu nuiete,
Nu cu-atâtea besădzi răle;
Tăt cu lin și cu mălin
Să nu între om strein.
Când trec, mândruț, pă la voi,
Mă-ta mă face gunoiu;
De-ar hi gunoiu ca mine,
Nu l-ar mai mătura nime,
L-ar duce-n căntălărie
Unde șede mândru-a scrie.
Când trec, mândruț, pân grădină,
Mă-ta mă face rugină.
Auzit dela Mărie Rednic, măritată, de 49
ani. Iunie 1903

13.

Hei, tu, mândruluțule,
Ne-am ibdit doi ai deplini,
Vreme-i să ne despărțim;
Ne-am ibdit, mândruț, doi ai,
De ne-om despărți, nu-i bai.
Auzit dela M. Rus din Vad, 19 ani. Iunie
1903.

14.

Hei, tu mândrulica me,
Ia dela toamnă-ncoale,
Ibască-te cine-a vre,
Oti(i) mnei nu te-or vede,
Mânurile nu te-or trage,
Gurița me da-ț-a pace.

M. Rus

15.

Leurdină, ruje plină,
Ce-ai gândit, de-ai înflorit

C-asară te-am răsădit?
 - Cum, bdiata, n-oi înflori,
 Că s-o lăudat mă-ta
 C-a ini și m-a ciunta
 Să mă duc de la dânsa.
 Mărie Rus din Vad

16.
 Mândruț, dragostile noastre
 Rămas-o pustii pă coaste.
 Eu m-am dus Vineri la ele
 C-am gândit că și tu-i mere.
 Doamne, supărată-s eu,
 Mângâie-m-a Dumnedzău,
 Dumnedzău i-a tuturor
 Nu num-a tizmașilor (=pismașilor).
 Mărie Rus din Vad

17.
 De-ar da, mamă, Dumnedzău
 Să să facă păru mne
 Otavă pân temeteu
 Să cosască bătrânii
 Să o strângă tinerii;
 Să o bage pă obloane,
 Să o ieie boii pă coarne,
 Să o scoată la câmpție
 Să să facă păr de zie,
 Păr de zie, strugurie,
 Să culeagă mândri(i) mnei
 Care m-am ibdit cu ei.
 Mărie Rus din Vad

18.
 Hei, tu mândruluțu mne,
 De ai gând să ne ibdim,
 Blem la crâjmă ș-om be (v)in;
 De ai gând să ne lăsăm
 Blem la crâjmă să mai bem
 Și nume să ne punem.
 Eu, mândruț, nume ț-oi pune:
 Scăuneș mândru rotat,

Dulce-ai fost la sărutat,
 Și-amu dacă m-ai lăsat,
 Hei, tu mândruluțu mne,
 Mândruț, de drăguța ta
 Râde lumea și țara;
 Da de tine râde-on sat,
 Pântru cine m-ai lăsat:
 Pântr-o floare scuturată,
 Pântr-o curvă blăstămată.
 Mărie Rus din Vad

19.
 Mândruluț de lângă vale,
 Ce-ți pui struț așe de mare?
 Nu ț-l pui după măsură
 Pă cum n-ai șopru la șură.
 Șopru ț(-i) din patru znopti,
 Struțu ț(-i) până la oți;
 Da ț-l pune-n potrocol
 Pă cum n-ai boi în ocol.
 Auzit dela M. Rus din Vad, 19 ani. Iulie
 1903.

20.
 Poți, mândrule, poți a da
 Slujbe pântru mâne-ta,
 Ț-o făcut mândră gura
 Să ști(i) bine săruta.
 Poți a da de slujbe tri,
 Ț-o făcut bine oți(i) (ochii)
 Să ști(i) bine a oți (ochi),
 Pă fete-a le celui.
 Auzit dela Năstafa Pop, fată de 17 ani.

21.
 Mamă, ca ș-a mne drăguț,
 Numa-n Pește este-on struț.
 Când i negru la cămeși
 Da-i mai mândru decât tăți.
 Când i lăut și știmbat,
 Nu-i fecior ca el în sat.
 Când să prinde și să gată,

Tătă lumea mni-l arată:
"Ni, drăguțu tău, tu fată".

Năstafa Pop

22.

Mamo, când oi muri eu,
De teamă drăguțu mneu
Să mă tomnia-n copârșeu
Să știu că mni-s hodinită,
De-a mneu drăgucior tomnită;
Să mă hodinesc și eu,
Tomnită de drăguțu mneu.

Năstafa Pop

23.

Hei tu, mândrulica me,
Mândră, când oi muri eu,
Înă la mormântu mneu
Și-m samîină tămâiță
C-am fost bun de dat guriță;
Și-m samîină bășaioc
C-am fost bun fecior de joc (joc).

Năstafa Pop

24.

Hei tu, mândruluțu mneu,
Nu-i bai, mândruluț, nu-i bai
Că tu grija nu mni-o ai,
Și de ne-om lăsa, nu-i bai.
Mândruluț, struțuc de flori,
Ce vii sara târdzior,
O de mine nu ți(-i) dor?
Când de mine dor ț-ar hi,
Mai devreme ț-ai ini.

Năstafa Pop

25.

Hei, tu mândruluțu mneu,
Ne-am ibdi, nu cutedzăm,
Ne-am lăsa, nu ne-ndurăm;
Ne-am ibdi și ni(-i) rușine,
Ne-am lăsa, nu ptică bine.

Năstafa Pop

26.

Nu te ține, mândruț mare,
Știu că nu ești rupt din soare,
Da ești din pământu moale;
Din pământ care-i mulit,
Pare-m rău că m-ai ibdit,
Pare-m rău ș-amu-i trecut,
Nu te-am urât mai de mult.
Auzit dela Năstafa Pop, fată de 17 ani.
Iulie 1903.

27.

Ruje albă-n calea ta,
Am mândrule, a te-treba:
Mai ibdi-ne-om noi, o ba?
O-nt-atâta ne-om lăsa?
- Hei, tu, mândrulica me,
Și alți să ibăsc bine,
Dragostea de ei rămâne.
- Hei, tu, mândruluțule,
Dacă-i așe și așe,
Și de noi a rămâne.
Mândruluț dela (V)Ișeu,
Ce pui clopu-n butu mneu?
O gândești că-m pare rău?
Încă mnie-m pare bine,
C-amu am scăpat de tine.
Auzit de la Mărie Rus din Vad, fată de
19 ani. Iulie 1903.

28.

Tremăsu-mni-o mândru dor,
Tăt on măr din măru lor.
Io l-am tremăs înapoi
Să-l mânânce giumătate,
Că din mine n-are parte,
Câtă parte ș-o avut,
Dela mine-amu-i trecut.
Câtă parte ș-a ave,
Dela mine a rămâne.

Mărie Rus din Vad.

29.

Răle-s, mamă, frigurile,
 Da mai răle-s dragostile;
 Că de friguri dzaci în pat,
 De dragosti îmbli turbat.
 O, ră-i, mamă, lungoarea,
 Da-ncă-i mai ră dragostea;
 De lungoare păru ptică,
 Inimi(i) nu-i bai nemnică;
 De dragoste păru crește,
 Inima mni(-i) să topește.

Mărie Rus din Vad.

30.

Pârâuaș de pân pădure,
 Cură negru ca de mure
 Să-m cernesc eu portuțu
 Că m-o lăsat drăguțu.
 Nu m-o lăsat de urât,
 Da m-o lăsat de pârât.
 Că m-o pârât pretina
 Care-o fetit cu mama
 Ș-amu fete și cu mine,
 Bată o dziua de mâne.

Mărie Rus din Vad.

31.

Fruudză-n prun, frundză su prun,
 Ieși, mândrucă, până-n drum,
 De Ț-am fost oare când bun.
 Fruudză-n fag, frundză sub fag,
 Ieși mândrucă până-n prag,
 De Ț-am fost oare când drag.
 Auzit de la Mărie Rus din Vad, fată de
 19 ani. Iulie 1903.

32.

Mândruț, gura mâne-ta
 Bate ca și melița.
 Să teme că mi(-i) lua.
 Nu mi(-i) lua, nu mă-nbdiu (=îmbiu),
 Cu doauă mânuri mă Țu:

Nici nu m-oi înbdie,
 Cu doauă mânuri m-oi Ține.
 Hei, tu, mândrulețule,
 Nu-Ți bate mintea și capu
 Că eu am drăguț și altu;
 Nu-Ți bate, mândruț capu
 Că eu am drăguț altu.
 Hei, tu, mândrulețule,
 Nu-i bai, nu, că Ți-s urâtă,
 Bine că nu-s celuită;
 Nu-i bai, nu, că nu Ți-s dragă,
 Bine că-s cu mintea-ntreagă.
 Hei, tu, mândrulețule,
 Mândruleț, de mi(-i) lăsa,
 Uște-Ți-să struțu-n clop
 Ca iarba de cătă foc.
 De te-oi lăsa eu pă tine,
 Uște-mni-să cununa
 Ca iarba primăvara,
 Când i mai deasă ploaia.
 Auzită dela Năstafa Pop, fată de 17 ani.
 Iulie 1903.

33.

Hei, tu, mândrulețule,
 Nu te bată alte răle,
 Numa gândurile mele,
 Că Ț-or hi boghet de ele.
 Nu te bată altu rău,
 Făr, mândruț, gânduțu mneu,
 Ț-a ptica boghet de greu.
 Năstafa Pop

34.

Liule-n car, liule-n caruță,
 Ș-o cuprins mândru drăguță;
 Liule-n car, liule-n tileagă,
 Ș-o cuprins și nu i(-i) dragă;
 Liule-n car, liue-n hinteu,
 Că mai dragă i-am fost eu.
 Năstafa Pop

35.

Mândruluț ca fața albă,
A ta dragoste nu-m trabă (=trebuie);
Și câtă mni-o trăbuit,
Dupa-ace mni-am bănuit.

Năstafa Pop

36.

Hei, tu, mândruluțu mneu,
Mândruluț cu păr tomnit,
Ședzi la noi dac-ai init
- N-am init, mândră, să șed,
Da-am init să te d'întreb:
Grăit-ai tu cu mă-ta:
Da-te-a după mine o ba?
- Eu cu mama mni-am grăit,
E(a) nu mni-o făgăduit.
De m-a da mama de ba,
Scrie-o carte că-s a ta,
Voia mami(i) rumpe oi,
După tine duce-m-oi.
Hei, tu, mândruluțule,
De m-a da mama, de ba,
Scrie-o carte că-s a ta.
De m-a da tata, de nu,
Scrie-o carte și mă du.
- Hei tu, mămuluca me,
Ce mni(-i) urât, nu mni(-i) drag,
De-ar hi cât de lăudat;
Ce mni(-i) drag, nu mni(-i) urât
De-ar hi cât de ocărât.

Năstafa Pop

37.

Hei, tu, mândruluțule,
Dzîs-ai, mândruț, dzîs-ai câne,
Că n-ai dragă ca pă mine.
Când o fost coale toamna,
Dat-ai mâna cu alta
Și mni-ai rupt inimnioara.
Tu ai rupt-o, tu o și leagă
Cu-un hir de mătasă neagră

Și o țîpă gios, pă apă,
Nime să nu să preceapă
Că Ț-am fost, mândrule, dragă;
Nime-n lume să nu știe
Că Ț-am fost drăguță țîe.

Năstafa Pop

38.

Hei, tu, mândruluțu mneu,
Dăie-ți Dumnedzău ce-i cere,
Drăguță p-a ta plăcere,
Când i râde, e(a) să zdere.
Când i trece peste-on tău,
S-o treci, mândruț, de-on măcău.
Când i trece peste tină,
Să o treci, mândruț, de mână.
Hei, tu, mândruluțu mneu,
Dăie-ți Dumnedzău, să-ți dăie
Patru sute bani în pungă,
La doftori să nu agiungă,
Șesă sute bani în casă,
Să-i pui la doftori pă masă.
Hei, tu mândruluțule,
Dăie-ți Dumnedzău, să-ți dăie
Femeie p-a ta plăcere:
Când Ț-a pune de mâncat,
Puie-ți în blid nespălat
Și lingură de su pat.
Mândruluț, femeie-ta
Tăt să fac-o coconiță,
Să-ți ducă apă-n temniță;
Tăt să-ți fac-on coconaș,
Să te poarte la oraș,
Numa să te mniliua,
Că și eu te-oi mniliui
Cu cojița ce(a) uscată
Ce-i pe poliță-aruncată,
De cum o fost mama fată.
Eu încă te-oi mniliui
Cu o coaje de mălaiu,
Tăt coaptă de noauă ai.
Nici aceie nu Ț-oi da

Până nu te-oi întreba
 Că dragă Ț-am fost odată?
 De ce te gați? - mă întrebă.
 - De popă.
 - Griji să nu zici și dumata când a
 fi să te sfințască, ca cel din hore, că:
 (vz. 39 - n. ed.)
 Auzită dela Năstafa Pop, fată de 17 ani.
 Iulie 1903.

39.
 Nu pot hi popă curat,
 Tare mult m-am sărutat
 Cu drăguța peste gard,
 Nu pot hi popă sfințit,
 Tare mult m-am drăgostit.
 Auzit dela Nița Moiş, fată de 20 de ani.
 Iulie 1903.

40.
 Hei tu, mândruțu mneu,
 Mândruț, când oi muri eu,
 Ină la mormântu mneu
 Și-m răsădi(=răsădește) on lemn
 de cruce
 Și-o crancă de măruț dulce.
 Și-apoi dzî cătă mormânt,
 Din inimă aiest cuvânt:
 Morminte, groapă săpată,
 Lasă-mă s-o văd odată.

Nița Moiş

41.
 - Hei tu, mândruțule,
 Ce pământ verde te ține,
 De nu (v)ii până la mine,
 Batăr odată-n tri dzîle?
 - Hei, tu, mândrulica me,
 Ține-mă pământ cu iarbă,
 Nu pot mere fără treabă.
 - Hei, tu, mândrulucu mneu,
 Treaba omu și o face

Pântru omu care-i place.
 - Hei, tu, mândrulica me,
 Eu și-asară-aș hi init,
 M-am scăpat și-am adurnit
 Sup pomu cel înflorit,
 Florile m-o coperit,
 Mminosu (mirosu) m-o adurnit
 Și la tine n-am init.

Nița Moiş

42.
 - Suflă vânt de sub deluț,
 Ce ești supărat, mândruț?
 - Frundză verde de-alunuță,
 Cum să nu hiu, mândruțule;
 Frundză verde și una,
 Că mă tem că mi(-i) lăsa.
 - Eu, mândruț, nu te-oi lăsa,
 Tăt așe o dzîs mama,
 Să las ulița-n pustie
 Și pă mândru-n sărăcie,
 Să las ulițea-n săcreată,
 Gura mândrului uitată.

Nița Moiş

43.
 Sufle-te, mândrule, vântu,
 Să nu te primna(scă) pământu,
 Dela tine nu-m ieu gându.
 Hei, tu, mândruțule,
 Mândruț, cum m-ai învățat:
 Sara cu gura la gard,
 Și-amu te-ai îndepărtat.

Nița Moiş

44.
 Mândruț, pântru oti(i) tăi,
 M-o urît părinți mnei,
 La fântână nu mă mână,
 Numa-odată în săptămână;
 La prilaz nu-m dă rămas,
 Cată, mândruț, să te las.

Nița Moiş

45.

Înă, mândruț, sările
Ș-ascultă mustrările,
Cum mă muștră mămuca
Mândruț, pântru dumata;
Cum mă muștră-a noști pă mine
Că mă ibăsc eu cu tine.

Nița Moiş

46.

Înă, mândruț, rare ori,
Înt-o dzî de noauă ori;
De Ț-a păre mulțișor,
Înă când a răsări
Și-i mere când-a sfinți:
Ți s-a ști odată-n dzî.

Nița Moiş

47.

Blem, mândruț, să dăm mâna,
Să nu ne grăia lumea,
Cum s-adună doi cu doi,
Nu grăiesc numa de noi.

Nița Moiş

48.

Frundză verde-a mărilor,
Poruncit-am mândrului:
Mai bine m-oi omorî,
Da cu el nu m-oi ibdi.
Că dragostea lui cu mine
O-nflorit pân-o fost bine.
O-nflorit noaptea la lună,
O făcut floare galbână.
Când o fost coale, pă răce,
Dragostea ca vântu trece;
Când o fost coale toamna,
Dat-o mâna cu alta.
Dăie-ți, mândruț, Dumnedzău
Șesă boi în grajdu tău,
Nevastă cum oi vre eu:
Când Ț-a pune de mâncat -

În bliduțu nespălat,
Cu lungura de su pat.
Și din ceia șesă boi
Pă cei doi să îi bem noi,
Alți doi să-i dai în gloabă,
Cu doi să duci morți în groapă.
Dăie-ți Țe Dumnedzău
Un căruț cu patru cai,
Să te poarte la șpital (spital).
Când a hi pă primăvară,
Să hii ca turta de ceară,
Patru să te scoată-afară.
Hi-Ț-ar moartea pomenită,
Cum m-ai lăsat bănuită
Și cu inimnioara friptă.
Auzit dela Nița Moiş, fată de 20 de ani.
Iulie 1903.

49.

Mânca-te-ar, mândruț, amaru,
Când i mere în drum cu caru,
Caru-n drum să Ți să strîce,
Amaru să te mânânce,
Să-Ți aduci, mândrulea-aminte
Că-i blăstăm de oareunde.
Nu-i blăstăm dela măicuță,
Da-i blăstăm dela drăguță
De-oareunde din lumuță.
Toma de la inimuță.
Hei, tu, mândruluțule,
Mândruluț, de mi(-i) lăsa,
Este-on tun și te-a tuna;
De te-oi lăsa eu pă tine,
Este-n lume mare bine,
Să lege, mândruț, de mine.
Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 de
ani. Iulie 1903.

50.

Ș-asar-am trecut pân codru
Ș-am tunat frundza cu cotu,
Să văd unde mni(-i) norocu;
Norocu-i la Dumnedzău,

Frunza și codru-i a mneu.
 Hei, tu, mândruluțu mneu,
 Poți-îți, mândruț, sămâna
 Iarbă lată pă sup șatră,
 De mine n-a hi călcată,
 Pot dzîce că niciodată.
 Hei tu, mândruț, mumă-ta
 Să samine-n pod potroacă,
 Nu-m trabă să-m hie soacră;
 Să samine-n pod holbură,
 Nu trabă să vă hiu noră.
 Până-i mă-ta pă pământ
 Nu mni-oi fa cu e(a) cuvânt.
 Auzit dela Anuța Mărina, nevastă, 21 de
 ani. Iulie 1903.

51.
 - Hei codrule, cetinule,
 Ce te legini,
 Ce te tregini,
 Cu crâncile la pământ,
 Fără ploaie, fără vânt?
 - Cum eu nu m-oi legâna,
 Cum eu nu m-oi trăgâna,
 Numa eu am d-audzît
 C-or scula domnii iobagii
 Ș-or tăie ciungii și fagii
 Și s-or despărți tăți dragii.
 Numa eu mni-am d'auzît
 Că la mine s-o gătat
 Maistării de pă (V)Ișauă,
 Cu săcuri, cu hirisauă
 Ca pă mine să mă tauă,
 Să mă tauă colteșele,
 Să mă pună-n cărulele,
 Să mă ducă în gios, la țară
 Să mă facă temnicioară
 Să roba(scă) fată fecioară
 Ș-on drăguț c-o drăgucioară.
 Numa eu mni-am d'auzît,
 Cu săcuri cu hirisauă
 In la mine să mă tauă,

Să mă curme, să mă tauă,
 Să mă tauă drept în două,
 Să facă cofiță noauă.
 Și cofiță și doniță
 S-adăp caii lui Deordiță,
 Că Deordiță de să gată
 Tăt în țara muntenească
 Dup-o coită de nevestă.
 Auzit dela Anuța Mărina, nevastă, 21 de
 ani. Iulie 1903.

52.
 Mândruluț de de de mult,
 Uită-mă că eu te uit.
 Da și de te uit cu gura,
 Dela inimnioară ba,
 Hei, tu mândruluțule,
 Ce mni-ai dat cu mâna ta,
 De nu te pot zăuita?
 Ce mni-ai dat cu a ta mână,
 De nu văd pă altu-n lume,
 Mândruluț ca și pă tine.
 Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 de
 ani. Iulie 1903.

*

Mândruluț de de de mult,
 Ce mni-ai dat de nu te uit?
 Pecine de lup turbat,
 Să nu văd ca tine-n sat.
 Auzit dela Anuța Mărina, nevastă, 21 de
 ani. Iulie 1903.

53.
 Hei, tu, mândruluțule,
 Hai, mândruț, să trecem dealu
 Să ne povestim amaru.
 Îo-nt-on deal și mândru-nt-altu,
 Mult dorim unu de altu.
 Anuța Mărina

54.
 Mândru mneu de astă vară
 Să roagă să-l ibăsc iară.

Da eu nu-s stic(spic) de săcară

Ce-am urât, să ibăsc iară.

- Hei, tu mândruluțu mneu,

Doară nu-s stic de ovăs,

Ce-am urât, iară să-ibăsc,

Că sticu s-a veștedzî,

Noi, mândruț, nu ne-om ibdi.

Știi, mândrule, de-atunce

Când ședem pă pajuște

Și grăiem de dragoste.

Știi, mândrule, de-atunce,

Când ședem pă arătură

Și grăiem gură de gură;

Gură dulce sărutai,

Mândruluț eu te lăsai,

Gură dulce nu-i de leac,

Numa-n poartă la diac.

Hei, tu, mândruluțu mneu,

Mult mă muștră mămuca,

Ce mă-ibăsc cu dumata,

De m-a muștra tăt cu tine,

De-ace ne-om ibdi mai bine;

De m-a muștra cu altu,

Da ne-om lăsa la focu,

Cu dragoste cu tătu.

Auzit dela Anuța Mărina, nevastă, 21 de ani.

Iulie 1903.

55.

Bdirăiță floare-albastră,

Năposti-mă pă fereastă

Că mă plouă de mă varsă.

Pă unde pticur pticură,

Ptelea mni să beșicură.

Pă unde pticur pticoară

Ptelea mni să beșicoară.

Da bdirău să nu știe,

Scârbă-n casă să nu hie.

Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 ani. Iulie

1903.

56.

- Măi, mândrule, otii tăi,

Bine samîină cu-a mnei.

- Cum, bdiata, n-or sămâna,

Când ni(-I) una grădina

Și patu și perina

Și blidu și lingura.

Auzit dela Mărie Rus din Vad, fată de 19

ani. Iulie 1903.

57.

Legâna-te-ai, mândruț, tu

Ca ganguru cu cuibu;

Legâna-te-ai dumata

Ca ganguru cu cranca.

Usca-te-ar, mândrule, vântu,

Să nu te primnia pământu

Că la tine mni-o stat gându

Și dacă m-oi mărita

Gându la tine mni-a sta.

Mărie Rus din Vad.

58.

Frundză verde de durzău

Însoară-te, mândru mneu;

Însoară-te și trăi(ește) bine,

Gându tău stăie la mine,

Că și eu m-oi mărita,

Gându-m la tine mni-a sta.

Mărie Rus din Vad.

59.

Hei, tu, mândruluțu mneu,

Unde noi ne-om întâlni,

Plânge-i și ți(-i) bănu,

Unde noi ne-om aduna,

Plânge-i și ți(-i) sustina.

Auzit dela Mărie Rus din Vad, fată de 19

ani. Iulie 1903.

60.

Hei, tu, mândruluțu mneu,

Ce te bagi, ce te d'arunci,

Pă unde șohan n-agiungi?

Știu că n-ai peminte lungi,

Nici la câmp, nici la zăvoaie,

Nici de grâu, nici de mălaie;

Nici boi cu coarne lungi,
 Nici vaci ca să le mulgi.
 (V)ița me cu (v)ița ta
 Șohan nu-i de-asemenea.
 Ița me-i de grâu tuns,
 Ița ta i de harbuz
 Și tu ești fecior de rus.
 Ița me-i de grâu ales,
 A ta-i plină de ovăs,
 De cea ce nu-i deres.
 Ița me-i de grâu de toamnă,
 Fața mni(-i) ca la o doamnă.
 Auzită dela Mărie Rednic, măritată, 49 ani.
 Iulie 1903.

61.
 Cât i lungu pă sup soare,
 Nu-i mai blăstămată floare
 Ca fata care-i fecioară.
 Întră-n casă streinu
 Și dă mâna cu dânsu,
 Bătăr nu-i ști năravu
 Și-n casă cum i(-i) rându.
 I dă mâna și să duce,
 Își lasă măicuța dulce;
 Lasă frați, lasă surori,
 Lasă grădina cu flori.
 Lasă frați și surorele,
 Lasă-și măicuța cu jele.
 Da de nimnică nu cată,
 Nici de-a ei ibditor tată,
 Nici de mama supărată.
 Pleacă-n lume și să duce,
 Bărbatu-i pare mai dulce.
 Când i coale a tria dzî,
 Ca din somn cum s-ar trezi
 Și prinde a-și bănu
 După fapta ce-o lucrat
 Și părinți buni ce-o lăsat
 Și cu cine s-o legat:
 Cu propteaua dela gard,
 Cu urātu de la sat.

Cu propteaua gardului,
 Cu urātu satului.
 Auzit de la Mărie Țiplea, măritată, 50 ani.
 Iulie 1903.

62.
 Mândruluț, de mi(-i) lăsa,
 Dzurăiască-ți cioantele
 Cum dzurăesc carăle,
 Carăle cu cai domnești,
 Pă drumuri împărătești.
 Cioarale-ți ducă la moară
 Și sărcile-ți facă pită;
 Să rămâi tu de istită(=ispită),
 Cum îs eu de bănuită.
 Auzită dela Năstafa Popșea, măritată, 40 de
 ani. Iulie 1903.

63.
 Hei, tu bade, tu Ionaș,
 Ne-am ibdit din coconași
 Și-amu te-nsori și mă lași.
 Ți(-i) ave, bade, păcat
 Că te-nsori și m-ai lăsat.
 Auzit dela Mărie Rednic, măritată, 49 de ani.
 Iulie 1903.

64.
 Cine despărță(ște) doi dragi,
 Care-i carnea cordi(i)-n fagi,
 Cioantele pă sup copaci.
 Cine despărță doi dulci,
 Care-i carnea cordi(i)-n huciu,
 Cioantele pă su butugi.
 Ia cine ne-o despărțit,
 D-aivă(=aibă) moarte de cuțit
 Și moară nespovedit,
 Cine ne-o destrunocat
 Aivă moarte de-nnecat,
 Moară necuminecat.
 Maria Rednic

65.

Bade, de dragostea noastră
O-nflorit doi pomni în coastă,
O-nflorit și s-o uscat
C-o gândit că ne-am lăsat.
Soru-ts s-o lăudat
C-a tăie pomni(i) din coastă
Ș-a strîca dragostea noastră.
Dragostea nu o-a strîca
Nici popa, nici vlădica,
Numa sîngură moartea.
Auzit dela Ileană Țiplea, măritată, 38 ani.
Iulie 1903.

66.

Pă cel deal, pă cel Gutâi
Mândră grădină-ngrădii.
Mult am dat dept ce-o-am arat,
Mândre flori am sămănat,
Tăt pă margini rozmolîn
Și pă mnijloc sanhiu plin.
Când i grădina mai verde,
Prinsă mama și mă dede.
Dat-o și m-o măritat,
Cununa mni-o am lăsat
Să o sufle vînt de sară,
Să scutoare semincioară,
Să răsără flori de vară,
De cunună fetelor
Și de struț feciorilor.
Am și on bdiet de drăguț,
Faceț-îi și lui on struț;
Fă-i, sorucă, cu a ta mână,
Că-s flori din a me grădină.
Auzit dela Ileană Țiplea, măritată, 38 ani.
Iulie 1903.

67.

Hei, tu, mândrulioru mneu,
De când îmbli să te-nsori
Casa noastră o-ncungiori.
Poți-o tu n-o-ncungiura,

Tata ție nu m-a da.

Batăr că-s pruncă săleacă,
Hieșcine nu mă tragă;
Batăr că-s can(=cam) sălecuță,
Hieșcui n-oi hi drăguță.
Batăr dzîceți că-s eu proastă,
Nu mă-nbdiu la casa noastră.
Casa noastră-i sus pă șatră
Și de multe-i sușigată:
Și de ptită și de sare
Și de câte-s pă sup soare.
Pă ce coastă de holbură,
Șueră mândru din gură,
Și-l cunosc pă șuerat
Că i(-i) voia de-nsurat.
Însoare-să cu Dumnedzău,
Că mnie nu-m pare rău.
Însoare-să-n câte răle,
Nici în nuntă nu i-oi mere.
Auzit dela Măriuța Țiplea, fată de 16
ani. Iulie 1903.

68.

Tu, tu, tu, a mneu ibdit
Și de mine despărțit,
Când îm aduc eu aminte,
Tăt de-a noaste dulci cuvinte,
Cum trăiem noi în ibdire
Făr-on pțic de despărțire.
Când o dzî nu ne vede(am),
Doamne, lungă ne păre!
Da amu nu ne vedem,
Cum, bdetuca, ne răbdăm?
Ce poate asta să hie,
Că tu nu-m scrii carte mnie?
Nici tu carte nu-m mai scrii,
Nici la mine nu mai (v)ii.

Măriuța Țiplea

69.

Pârăuaș de p'ângă moară,
Cură limpede cerneală,

Să-m cernesc eu portuțu
 Că m-o lăsat drăguțu.
 Eu voesc să mni-l cernesc,
 Da mai tare mni-l aldesc(=albesc).
 Auzit dela Ileană Ștefan, fată de 20 de
 ani. Iulie 1903.

70.
 Scris-o mândru-n cartea lui,
 De-l voesc și de-l ibăsc,
 Să-l cagod că-i trăbuesc;
 De-l ibăsc cu inima,
 Să-l cagod că m-a lua.
 Ileană Ștefan

71.
 Hei, tu, mândrulețule,
 Ruje albă-n calea ta,
 Mai ibdi-ne-om noi, o ba?
 O cu-atâta ne-om lăsa?
 Noi, mândrule, ne-am ibdi,
 Nu ne lasă părinți.
 Mama-ți nu mă vre pă mine,
 Tata nu te vre pă tine.
 Ileană Ștefan

72.
 Ină, mândruț, de-i ini,
 De nu, nu mă celui.
 Celuiască-te lumea,
 Cum mni-ai celuit mintea;
 Celuiască-te târgu,
 Cum mni-ai celuit capu.
 Ileană Ștefan

73.
 Dzîs-o, mândruț, mâne-ta:
 De noră nu m-a lua.
 Nu mă ieie, nu mă-mbdiu,
 Cu doauă mânuri mă țiu.
 Spune, mândruț, mâne-ta:
 Eu acolo noră-oi mere,

Unde-a hi casa cu paie,
 De mine bine să-i paie.
 A ta-i casă drănițită,
 Eu v-oi hi noră urâtă.
 Ileană Ștefan

74.
 Frundzucă verde de fag,
 Eu n-am parte de om drag;
 Frundzucă verde de tidru,
 Eu n-am parte de om mândru.

75.
 Drag mni(-i) măr pticat în vale
 Și pă mândru mnic, nu mare;
 Drag-îmn-i măr mălăeț
 Și pă mândru cu păr creț.
 Ileană Ștefan

76.
 Hei, tu, mândrulețule,
 Tătă lumea s-o văjit,
 Eu cu tine nici cât;
 Tătă lumea să vaje(ște),
 Eu cu mândru nici pre.
 Auzit dela Ileană Ștefan, fată de 20 de
 ani. Iulie 1903.

77.
 Mândruleț, de mi(-i) lăsa
 Sară-m oți(i) de-oi zdera,
 Nici nu te-oi blăstăma,
 Fără să-ncungiori lumea
 Noauă ai cu noauă cai,
 Șohănit noroc să n-ai.
 Mândruleț, de mi(-i) lăsa,
 Este-on tun și te-a tuna,
 De te-oi lăsa eu pă tine,
 Este-on tun ș-a tuna-n mine.
 Auzit dela Anuță Huzău, fată de 18 ani.
 Iulie 1903.

78.

Alunat cu-alune-n tău,
După mândru-m pare rău,
Da mai rău i pare lui
Că ca mine alta nu-i.
Mândruluț, de ți să pare,
Amintrele-m îmblă-n cale.

Io-s o pruncă tinere,
Alți îmblă-n calea me.
Ș-or ini și m-or peți
Și ca mine nu-i găsi;
Ș-or ini și m-or lua,
Și ca mine nu-i afla.

Anuță Huzău

79.

Hei, tu, mândruluț lăsat,
Nu gândi că te-am uitat.
De te-am uitat din cuvinte,
De dragoste-ți adă-aminte,
De te-am uitat cu gura,
Dela inimnioară ba.

Anuță Huzău

80.

Hei, tu, mândruluțu mneu,
N-am gândit, n-am socotit
Că ne-a hi doru-npărțit,
Cât de tare ne-am ibdit.

Anuță Huzău

81.

Hei, tu, mândruluțu mneu,
Nu gândi că-m pare rău.
Atunci rău că mni-ar păre
Când ca tine n-ași vede.
Om ca tine am mai vădzut
Unu-n deal și unu-n prund,
Unu-n drumu cel făcut.
Unu-n deal și unu-n vale,
Unu-n ulița ce mare.

Anuță Huzău

82.

Frundză verde de bujor,
Tânără m-am dat la dor,
Tânără fără de rând,
Doru m-a băga-n pământ.

Anuță Huzău

83.

Să știu, mândruț, că-i ini,
Drumu ți l-ași șindili,
Tăt din casă până-n tindă
Șindili-l-ași pă oglindă.
Auzit dela Tudora Porcean, fată de 19
ani. Iulie 1903.

84.

Du-te, mândruț, ducă-te,
Doru mneu agiungă-te.
Agiungă-te dor de mine
Unde ți(-i) lucra mai bine;
Unde ți(-i) lucra mai greu,
Agiungă-te doru mneu.

Tudora Porcean

85.

Cânt-on cuc pă deal în sus,
Mândru nu-m lasă răspuns
Să-i pun merinde de-agiuns.
- Hei, tu, mândrulica me,
Nu-m trabă merindea ta,
Numa nu te mărita.
De-oi ini cândva odată
Să te găsăsc mândră fată.
De te-oi găsi măritată,
Măritată cu bărbat
Și de mine-i hi uitat;
Măritată cu copii,
De mine-i vre să nu știi.

Tudora Porcean

86.

Înă, mândruț, câte-odată,
Nu-ți lăsa calea uitată,

Gurița nesărutată,
 Înă, mândruț când gândesc,
 N-aștepta să te doresc.
 Auzit dela Ileană Popșea, fată de 19 ani.
 Iulie 1903.

87.

Scrie-m, scrie-m, mândrulior,
 Scrie-m carte că mni(-i) dor,
 Da o pecetluie(ște) bine,
 Să ptice-n mână la mine.

Cine-a rumpe pecetea,
 Rumpă-i să inima,
 Cum s-o rupt a me și-a ta
 Când am prins a ne lăsa.
 Hei, tu, mândruluțu mneu,
 Când am prins a ne ibdi,
 Puținei ne-o putut ști;
 Când om prinde-a ne lăsa,
 Da ne-a ști tătă lumea,
 Hei, tu, mândrulioru mne,
 Când am prins a ne ibdi,
 Să ne hi mâncat lupti(i).

O pă mine,

O pă tine,

Nu va hi bai, p-amândoi
 Să nu grăia(scă) tăți de noi.

Cum s-adună doi cu doi,
 Nu grăiesc numa de noi,
 Cum s-adună doi cu tri,
 N-au de cine a grăi.

Auzit dela Nița Moiş, fată de 20 de ani.
 Iulie 1903.

88.

Drag-îmn-i nume Ion
 Că mă poartă cu barșon,
 Cu barșon, cu cipcă neagră
 Să nu cad nimurui dragă.
 Da eu încă m-am purtat
 Cu barșon, cu cipcă verde
 Și i-s dragă cui mă vede.

Nița Moiş

89.

Mândruluț cu oti mnerii,
 Vrut-ași hi să nu te știu;
 Vrut-ași hi, vremea-i târdzie,
 Nu dau (v)ină numa mnie.
 Usca-te-ai mândruț, de soare,
 Cum mă usc eu pă pticioare;
 Usca-te-ai, mândruț, de vânt,
 Cum mă usc pă drum împlând.

Nița Moiş

90.

Hei, tu mândruluțu mneu,
 De când n-ai init, mândruț,
 Crește la noi un prunuț.
 Pomu-i mnic și poame face,
 Le-oi mânca cu cine-m place.
 Nu le-oi mai mânca cu tine,
 Batăr țî ini la mine.
 Hei, tu, mândrulioru mneu,
 Amu văd că tu ești câne,
 Că te vrei lăsa de mine.
 - De tine nu m-oi lăsa,
 Batăr câte m-or mânca.

Nița Moiş

91.

Eu aici, mândra-n alt sat,
 Vai ce dor înpustfiet,
 Și dragoste cu bănat!
 Trece Tisa pântre noi,
 Rar ne videm amândoi.

Nița Moiş

92.

Hei, mândruluț din departe
 Tremete-m pă poștă carte;
 Și eu ție ț-oi tremete
 Guruță pă frundză verde.
 Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 de
 ani. Iulie 1903.

93.
Pre cinstită domnișoară,
Otii tăi mă bagă-n boală.
Otii tăi și tăte-m plac,
Sprâncenile moarte-m fac.
Otii tăi și tăte-s bune,
Sprâncenile-ți fac mminune,
Pântru ele plec în lume.
N-ai hi, neniuluc, iertat
Dept ce nu m-ai învățat
Să-m pot ține mândră-n sat
Cu care-ași hi fericit
Din leagîn până-n mormânt.
Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 de
ani. Iulie 1903.

94.
Murăș, Murăș hândăuaș,
Nu păzi, nu turbura
Că-i mândru pă fața ta,
Și mă tem că s-a-neca.
Decât mândru să să-nnece,
Mai bine Murășu săce.
Auzit dela Nița Țiplea a lui Nuțu, fată
de 15 ani. Iulie 1903.

95.
Turture, pasărea me,
Ină, calcă-n urma me,
Că Ț-oi face clipcă-n casă,
Și mni(-i) hi-n loc de nevestă,
Slove negre scie-mni-oi,
La vlădic tremete-mni-oi,
La Andri Vladicu nost,
Doar-a face-așe de bine
Și m-a cununa cu tine.
Vlădicia-i vlădicie,
Tu mnie mni(-i) hi soție.
Nița Țiplea a lui Nuțu

96.
Cucule, pană roșie,
Cântă-n lume să să știe

Care cu care să hie.
Să văd și eu cu mândru
Hi-om la olalt-o nu?
Nița Țiplea a lui Nuțu

97.
Hei, tu, mândruluțule,
Ița ta și ița me,
Șohan nu-i de-asemene.
Ița me-i de grâu de vară,
A ta-i prizne de săcară.
Ița me-i de grâu ales,
A ta-i prizne de ovăs.
Ița de p-a me măicuță
Mere-n târg cu cociuță.
Ița de p-a ta măicuță
Mere-n târguț cu acuță;
Ița de pă tată-tău,
Mere-n târguț cu măcău.
Auzit dela Ileană Bota a lui Nuțu,
nevestă de 37 de ani. Iulie 1903.

98.
Sufică vântu romonu,
Din romon ca din cicoare
Mândru-i prins în legătoare
Și-i robuț, da (v)ină n-are.
Rob i mândru la Brașeu
Și mânâncă ce-i duc eu;
Găină tipărăță (piperătea),
Guriță dulce de-a me
Și găină tipărată,
Gură dulce câte-odată.
Gură dulce când și când,
Mă sărută și flămând.
Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 de
ani. Iulie 1903.

99.
Trăi, mândrucă, cu bănat,
Dacă nu m-ai așteptat;
Trăi, mândrucă, cu urât,

Dacă nu m-ai cagodit.
Auzit dela Gheorghe Hrin, fecioraș de
14 ani. Iulie 1903.

100.

Frunză verde, mărule,
Ie-mă-n brață, dorule
Și mă treci dealurile
Să nu știe mândrele,
Să nu știe că m-am dus,
Fără să vadă că nu-s.

Gheorghe Hrin

101.

Pântru tine, mândră dragă,
In jendarii și mă leagă,
Doi mă leagă, doi mă-ntreabă,
Doi mă ieu pă tizășie (chizășie)
Să mă-nvăț cu domni(i)-a scrie,
Cu domni(i)-n căntălărie.

Auzit dela Chirilă Țiplea, 9 ani. Iulie
1903.

102.

Doauă doruri fac cum fac,
Unu nu-m iese din cap,
Doauă doruri sunt cum sunt,
Unu nu-m iese din gând.
Auzit dela Mărie Rus din Vad, fată de
19 ani. August 1903.

103.

Du-te, mândruț și m-așteaptă
La codru cu frunză lată,
La fântâna ce curată,
Să ne mai vedem odată,
Amu, mândruț, până-s fată.
Ce, că lumea ta-i legată!
O-ai legat cu oti(i)-ntiși,
Hădă ură ți-ai cuprins;
Ț-ai cuprins o gălbinare,
N-ai lăsat-o-n supărare?

Mândră-ar hi că-i albă tăță,
Ce, că-i tare-ncrucieșetă.

Mărie Rus din Vad

104.

Du-te dor pă luncă verde,
Vedzi, mândru cu cine șede?
Cu cel lut de pă părete,
Cu urâta dintre fete:
Nici-i cap de-nvălitoare,
Nici-i trup de-ncingătoare,
Nici-i tept de zgardă mare,
Făr' măgar de purtat oale.
Neagră-i ca zadia-n cuiu
Și nu-i dragă nimăru.
Câte-odată nici lui;
Ba de frica dracului,
I urâtă de feri-Doamne!
Vai, dragă, că ști(i) boboane
De nu ș-ar ști boboni
Doamne, ce urâtă-ar hi!

Mărie Rus din Vad

105.

În cel vârvuț de opcină,
Este-o cruce de cetină,
Sufală vânt și o clătină,
Din vârv până-n rădăcină.
Șede mândru și sustină:
- Ce-ai băut de m-ai urât,
Ce-ai mâncat de m-ai lăsat?
- Hei, tu, mândruluțule,
N-am băut, nu te-am urât,
N-am mâncat, nu te-am lăsat.
Știi tu ce-ai dzîs căță mine?
"De s-ar băga dracu-n tine."
Dracu-n mine s-o băgat
Și pă tine te-am lăsat.

Mărie Rus din Vad

106.

La fagu d-ingă cărare
Dzace mândru de lungoare

Cu drăguța la pticioare,
Ce ce strîgă cu glas mare:
- Blem, mândrule, la fește
Să mâncăm mere gutăie,
Să ne ibdim ca dintîie;
Să călcăm iarba cu roauă,
Să prindem dragoste noauă.
Poate ști, care nu-i mută,
Dragostile nu să uită,
Când s-adună, să sărută.

Mărie Rus din Vad

107.
Măi mândruț, nume de domn,
Măndre ți-s sprâncenele,
Mai mândru ți(-i) numele.
Mărsu ți(-i) pă legânat,
Rozmolin cătărănat,
Dulce-ai fost la sărutat,
Pare-m rău că te-am uitat.
Rozmolin cătărănit,
Dulce-ai fost la dragostit.
Da tu, mândruț, cum îm dzîci?
- Porumbdiță păstrioară,
Dulce-ai fost la gurioară,
Pare-m că ne-om ibdi iară.

Mărie Rus din Vad

108.
Mânca-te-ar, mândruț, bănat
Cu care-i mai hădă-n sat,
Tare rău m-ai învățat
Sara cu gura la gard.
Eu nu pot fără guriță
Ca și pruncu fără țâță,
Eu nu pot nesărutat
Ca pruncu nelegânat.

Mărie Rus din Vad

109.
Struțucior de sânhișor,
Ce (v)ii mândruț, târdzior,
O de mine, nu ți(-i) dor?

De nu ți(-i) doruț de mine,
Porunce-m pă oare cine,
Că cu drag mă las de tine;
Porunce-m pă neam de-a tău,
Că cu drag mă las și eu,
Porunce pă mâne-ta,
Că cu drag eu m-oi lăsa.
Auzit dela Mărie Popșea, fată de 17 ani.
August 1903.

110.
Dragostea din ce-i făcută?
Din omuț cu besădizi multe;
Grăie una, grăie doauă,
Iată-te-aș, dragostea noauă.
Auzit dela Năstafa Pop, fată de 17 ani.
August 1903.

111.
Mamo, care mni(-i) drăguț,
Umblă la noi can răruț
Și grăește pă linuț
Să nu știi că mni(-i) drăguț.
Auzit dela Mărie Țiplea a lui Ion, fată de 18
ani. August 1903.

112.
Hei, tu, mândruluțu mneu,
Uită-te ș-a ta drăguță
Cum stă-n cel colț de uliță
Neagră ca ș-o diboliță.
Și te uită-n fața ei:
Ca un strat de petrinjei.
Da te uită-n fața me:
Că-i ca și o florice,
De care-i mai frumoșe.
Mândruluț, mândrele tale
Să duc sara la ciurgău
Și mă vorovăsc de rău,
Bate-le-ară Dumnedzău!
Da te bată și pă tine
Dacă m-ai lăsat pă mine.
Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 ani. Iulie
1904.

113.

La fereasta mândri(i) mele,
 Aud cântece cu jele.
 - Taci, mândrucă, nu tăt plânge,
 Nu vărsa lacrămni cu sânge.
 Tăt sânge și cu verin.
 La tine mai mult nu in.
 - Măi mândruț, de nu-i ini,
 Să te bat-atâta rău
 Câtă frundză pă Șugău
 Și surcele-n hirisău.
 Să te bată-atâte rale
 Câte pietri-s pă vâlcele
 Și pasări în cuiburele.
 Dăie-ți, mândruț, Dumnedzău
 Dint-o sută una surdă,
 Nici ca mine să n-audă.
 Mărie Rus din Vad, fată de 19 ani. Au-
 gust 1903.

114.

Mândruț, dragostile noaste
 Rămas-o pustii pă coaste,
 Eu m-am dus Vineri la ele,
 C-am gândit că și tu-i mere;
 Ș-oi răsădi zioarele
 Zioarele, flori adânci,
 Când mă vedzi, mândrule, plângi.
 - Hi-u-ai mândră blăstămată
 De mine, batăr odată;
 Să cari cu iderea apă,
 Să le udzi batăr din gură,
 Să uscă fără măsură;
 Să le udzi batăr cu strop,
 Să uscă ca și de foc.
 Auzit dela Mărie Rus din Vad, fată de
 19 ani. August 1903.

115.

Mândruluț cu oti mnerii
 Ași hi vrut să nu te știi;
 De când te-am știut pă tine,

N-o rămas inimă-n mine,
 Și cât, bdiata, mni-o rămas
 De-a tău dor, mândrule, o ars.
 Mărie Rus din Vad.

116.

Hei, tu, mândruluțu mneu,
 Când m-apucă doru tău
 Capăt i de lucru mneu;
 Când îm ine dor de tine,
 Capăt i, mândruț, de mine.
 Auzit dela Mărie Popșea, fată de 17 ani.
 August 1903.

117.

Te-ai dus, mândrule, te-ai dus.
 De ai gând de-ntors la mine,
 Dumnedzău te poarte bine;
 De ai gând de-ntors încoace,
 Dumnedzău te poarte-n pace.
 De nu, atâta să te duci,
 Drumu ți să facă cruci,
 Să gândești că nu meri bine,
 Să te-ntorci, mândruț, la mine.
 Mărie Popșea.

118.

Mânca-ț-ar, mândruț, mânca,
 Mânca-ț-ar lupti(i) boii,
 Că nu mă știi dragosti;
 Mânca-ț-ar lupti(i) carnea
 Că nu mă știi săruta.
 Boii lupti(i) ți-i mânânce
 Nu mă știi în braț-a strânge.
 Strânge-mă, mândrule, -n brață,
 Strângă-te rău de mață.
 Mărie Popșea.

119.

Rău-i tânăr și-nsurat,
 Că de meri până la gard,
 Te-ntreabă unde-ai îmblat.

- Eu mă duc după surcele,
El zîce c-am făcut răle,
Bate-l, Doamne, rău mă teme.
Mărie Popșea.

120.
Poți, mândră, să te mîngâi
Cu măr roșu din gutâi,
C-amu de mine rămâi.
Poți tu a te mîngâie,
Mândrucică, și așe,
Că de mine-i rămâne.
Cu măr roșu din grădină,
C-amu ți-ai rămas de mine.
Auzit dela Năstafa Pop, fată de 17 ani.
August 1903.

121.
Bată-te, mândrule, bată,
Cercuțu de p(')îngă lună
Și dreptatea ta ce bună,
Cercuțu de p(')îngă soare
Și dreptatea ta ce mare.
Năstafa Pop

122.
Scumpă m-o ținut mama,
Dept sute nu mă ve (vrea-n.ed.) da,
Da-on câne de om frumos
O ținut sutele gios,
M-o luat dept șapte zloți.
Auzit dela Gheorghe Hrin, 14 ani. Iulie
1902.

123.
În pădure duce-m-oi,
Frunză verde rumpe-mni-oi,
Pă gerunte pune-mni-oi,
Slove negre scie-mni-oi,
Cu condeiu de bumbărei,
Tremete-oi la mândri(i) mnei,
Ca să vadă și să creadă

Că trăesc nesărutată
Ca pruncuța nescăldată,
Ca să vadă și să dzîcă
Că trăesc nedrăgostită
Ca pruncuța fără țâță.
Auzit dela Măriuța Țiplea, fetiță de 16
ani. August 1903.

124.
Luniță. mândră luniță,
Țîne-m sara lumniniță
Pân-oi tre(ce) peste uliță.
Dac-oi trece ulița,
Poți luniță-a scăpata,
C-amu io-i hi cu mândra.
Măriuța Țiplea.

125.
Spune, mândruț, mâne-ta,
Să te ții tăt în ladă,
Oti(i) mnei să nu te vadă.
Oti(i) mnei de te-or vede
Mama-ți nu te hăznuie(ște);
Oti(i) mnei de te-or zări,
Mama-ți nu te-a hăznui.
Să te-ascundă tăt în pene,
Tăt a mneu i hi cu vreme;
Să te-ascundă tăt în pteatră,
Tăt a mneu i hi odată.
Hei, tu mândruluțu mneu,
De-ară da și Dumnedzău
Să hie mâne-ta stan
Și tată-tău bolovan
Și noi ne-om ibdi-nt-on an.
Sufle vântu pă mă-ta
Colo su pod la Ciarda,
Că nu vre să hiu a ta.
Sufle și pe tată-tău
Colo su pod la Ceteu,
Că nu vre să hiu a tău.
Auzit dela Todosie Țiplea, fată de 18
ani. August 1905.

28. DÎRLAIURI CĂTĂNEȘTI

1.

Hei, săracii feciorii,
 Mărg în gios ca și norii
 Blăstămând-își părinți.
 Da părinți nu-s de ină
 Că să duc în țări streine
 Unde nu cunosc pă nime,
 Numa frundza și iarba
 Care-i pă tăta lumea,
 Numa frundza și codru.
 Care-i pă tăt pământu.
 Mă uitai la răsărit;
 Doamne de unde-am init?
 Mă uitai la sfântu soare,
 Doamne, din cotro răsare?
 Mă suie(m) pă munți cu pteatră,
 Nu gășă(=gășiam) mamă și tată;
 Mă suie pă munți cu flori,
 Nu gășă frați și surori.
 Hei, tu, mămulica me,
 Pă mine când m-ai născut,
 Mai bine să hi făcut
 Doauă fântânele răci
 Între doauă dealuri săci.
 Care cum ar hi trecută,
 Apă rece-ar hi băută,
 Mai pomană-ai hi avută,
 Decât pă mine răgută,
 Răgută și rob legat,
 Dacă n-am noroc în sat
 Făr la Leucea de plecat
 Și pă mândra de lăsat.
 Și o las can tinere
 Pă brațele altuie,
 Nu-i ști(e) doru mângâie.
 Auzit dela Petru Țiplea, fecior de 19
 ani. August 1902.

2.

Înălțate, limbă ră,
 Mândru-n cinste te sluje(ște);

În cinste, fără sâmbrie,
 Lasă-l acasă să iie;
 În cinste, fără tomală (tocmeală),
 Lasă-l să iie-nt-o sară.
 Auzit dela Anuță Huzău, fată de 18 ani.
 Iulie 1903.

3.

Neamțule, -n compania ta
 Nu-i fecior ca și badea,
 Neamțule, -n șireagu tău
 Nu-i fecior ca mîndru mneu.

Anuță Huzău

4.

Hei, tu, mândrulica me,
 Pă când noi acas-om mere,
 Câneptile-or hi culese,
 Fetele or hi alese;
 Cânepti or hi melițate,
 Și fetele măritate.

Anuță Huzău

5.

Hei, tu, mândrulioru mneu,
 Tu ești hir de măeran,
 Cătuni-i, mândruț, on an.
 De-ai hi o violă plină,
 N-ai cătuni nici o lună:
 Dziua te-aș uda-n fântână,
 Sara te-aș culca pă mână.
 Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 de
 ani. Iulie 1903.

6.

Înpărate, înnălțate,
 Stăi cu țara, nu te bate,
 Că nu rămân feciori pă sate,
 Fără maice supărate.
 Maicile după hiuți,
 Fetele după drăguți,
 Surorile după frați,
 Neveste după bărbați.

Auzit dela Gheorghe Hrin, 14 ani. Iulie 1903.

7.

Eu mă duc, mândră, -n cătane,
Tu rămâi și spală haine,
Și le spală-n soponele
Și le tremete pă stele,
Pă stelele vântului,
Pă tileaga plugului,
Pân fundu pământului.
Auzit de la Chirilă Țiplea, 9 ani. Iulie
1903.

8.

Cântă cucu păsărește,
Mândru murgu-l potcoește,
Mândra șede și-l cănește, ,
De lacrimni de-abde grăește:
- Hei, tu, mândruluțu mneu,
Du-mă, mândruț, și pă mine
Unde te duci tu pă tine.
- Hei, tu, mândrulica me,
Unde mă duc eu pă mine,
Nu te pot duce pă tine.
Unde mă duc eu pă mine,
Nici-i umbră de ședzut,
Nici-i apă de băut.
- Hei, tu, mândruluțu mneu,
Du-mă, mândruț, și pă mine,
Unde te duci tu pă tine.
Cosîța oi deslega,
Umbră ție de ț-oi fa,
Și din oți izvor oi tra(ge),
Văile le-oi turbura,
Murgu ți l-oi adăpa.
- Hei, tu, mândruluțu mneu,
Du-mă, mândruț, și pă mine
Unde te duci tu pă tine.
- Hei, tu, mândrulica me,
Unde mă duc eu pă mine,
Nu te pot duce pă tine.
D-am un deluț de trecut
Un deluț cu iarbă verde,
P-acolo, mândră te-oi pterde.

- Hei, tu, mândruluțu mneu,
Când i trece tu dealu,
Potignia(scă)-ți-să murgu,
Ca să-ți rumpti, mândruț, capu.
- Hei, tu, mândrulica me,
Când i trece tu vaea
Potignia-ți-să murga
Ca să-ți rumpti, mândră, zgarda.
- Hei, tu, mândruluțu mneu,
Culegând mărgelele,
Putrădia-ți giedetele,
Să-ți ptice onelele
Care ț-o dat fetele.

(Este o altă hore - n.ed.)
D'înpărate, d'înpărate,
Nu mă-nstreina departe,
Că n-am părinți să mă cate.
Surorile-s mititele,
Nu știu cărările mele.
D-ine-m dor într-uneori,
Să mă duc pă munți cu flori
Să-m văd frați și surori;
D-ine-m doru câte-odată,
Să mă duc pă munți cu pteatră
Să-m văd mamă-me și tată.
Trandahir brașovenesc,
Vai de mine, mult dolesc
Cu mândra să mă-ntâlnesc,
Doauă besădzi să-m grăesc
Ș-apoi să mă despărtăsc.

(Este o altă hore - n.ed.)
M-ai făcut, mamă, frumos
Neamțului de mult folos.
Când ț-am fost, mamă, mai drag,
Neamțu verde m-o giurat
Sub crucița steagului,
D-asemene capului.
Giurământu l-ași lăsa,
Rău mă tem că m-a usca,
Giurământu-i tare greu,

Vai de suflețalu meu.
 Ieși, mândrucă, până-n poartă,
 Să vedzi neamțu cum mă poartă;
 Ieși, mândrucă, până-n prag
 Să vedzi cum Ț-am fost mai drag.
 Morți duinu și daina.
 Auzit dela Mihai Moldovan, neînsurat, 65
 ani. Iulie 1903.

9.

Pă pustă la Debrețin
 Ieste-o crancă de-adeștin
 Mărg feciori(i) tăt horind.
 Când tună ceasu la unu,
 Gat-am fost ca și păunu.
 Când tună ceasu la doi,
 Gat-am fost cu haine noi.
 Când tună ceasu la tri,
 Dat-am mâna cu domni(i).
 Când tună ceasu la patru,
 Dat-am mâna cu-npăratu.
 Când tuna ceasu la cinci,
 Dat-am și cu alți voinici.
 Când tuna ceasu la șese,
 Mă băgam între șirege.
 Când tuna ceasu la șapte,
 Mă suiei în sus pă drepte.
 Când suna ceasu la opt,
 Mni-o tăiet păruțu tăt.
 Când tună ceasu la noauă,
 Rămas bun părinți și voauă!
 Când tună ceasu la dzăce,
 Strajameșter nu mă-ntrece.
 Strajameșter din companie,
 Cât îs nopțile nu doarme,
 Tătă noaptea scrie cărți
 Și dziua bate peceți.
 Peceți negre-ncornurate
 Și le tremete pă sate,
 Tăți feciorii să să gate.
 Feciorii nu s-or găta,
 Că feciorii nu-s acasă,

Da-s în sus pă Iedera,
 Nu pot trece Dunărea.
 Morți dui, gură daina!
 Mihai Moldovan

10.

- Hei, tu, mămuluca me,
 Audzît-am, mamă, asară
 Că scriu în cătane iară.
 Du-te, mamă, la bdirău,
 Să nu fac să mărg și eu,
 Și dă bani de patru boi
 Că cu doi om ara noi.
 - Fost-am eu, dragu mami(i),
 Bdirău boi nu primne,
 Numa pă tine te vre.
 - Hei, tu, mămuluca me,
 Cămeșă me feciorească
 Coasă-mni-o cătunească:
 Pă latu de dinainte
 Coasă patru dzăci de d'iite.
 Pă latu de dinnapoi
 Coasă plug cu patru boi;
 Pă mâneca de-a stânga
 Coasă-mni-l pă tătuca,
 Pă laturea de-a dreapta
 Coasă-te pă dumnata.
 Pân pădure duce-m-oi,
 Frundză verde rumpe mni-oi,
 Pă gerunte pune oi,
 Cu condeiu scrie-mni-oi,
 Acasă tremete-ț-oi.
 Auzit dela Mărie Țiplea, 50 ani. Iulie
 1903.

11.

Fost îmni-o rânduilit
 Chemeșuță de bumbac
 Și cizme fără tureac,
 Șapcă de obdeală-n cap.
 Auzit dela Mărie Popșea, fată de 17 ani.
 August 1903.

12.
Când toca ceasu la unu,
Mândru-i gata ca păunu,
Când toca ceasu la doi,
Pleacă mândru de la noi,
Când toca ceasu la tri,
Dat-o mâna cu domni(i),
Când toca ceasu la patru,
Dat-o mâna cu-npăratu;
Când toca ceasu la cincii,
L-o băgat între voinici.
Când toca ceasu la șese,
L-o băgat între șirege
Naintea șireagului
Stă rudița steagului.
Cu un rând de bumbdi de-aramă,
Nu-i fecior ca el la samă;
Cu un rând de bumbdi de-argint,
Nu-i ca el în reghemînt.
Și steagu l-o fugărit
Și pă el l-o omorât.
Și el mnie mni-o tremăs
Eu pă el să mni-l jelesc
În tri luni
Cu tri cununi
Și-n tri sfinte sărbători
Cu brâu roșu la teotori,
Cu brâu roșu la mâneci
În tri sfinte Dumineci.
Auzit dela Toader Bocociu, fecior de 22
de ani. August 1903.

13.
Jele-i Doamne, cui i(-i) jele,
Jele-i Doamne, maicii mele,
Că mă făcui și mă crescui
Tăt pă sama neamțului.
Când era maicii mai drag,
Neamțu m-o giurat sub steag,
Sub steag roșu de mătasă,
Tri ai să nu in acasă.
Doamne, verde m-o giurat,

Pă apă și pă uscat,
Să nu-m țin drăguță-n sat;
Pă apă și pă uncrop,
Mni-oi ține drăguță opt..
Auzit dela Gheorghe Ona, fecior de 21
de ani. August 1903.

14.
Măi neamțule, stai hoptac,
Să-m tomăsc ciacău-n cap
Și curaua pă sub barbă,
C-am avut o mândră dragă
Ș-am lăsat-o-n pat beteagă,
Nu știu-agiunge-a să mă vadă.
Auzit dela Mărie Popșea, fată de 17 ani.
August 1903.

15.
Sara-i sară ș-a-nsăra,
Dor cu dor s-a aduna,
Numa eu cu mândru ba,
Că el i dus la Leucea.
Mărie Popșea, August 1905.

16.
Știi, mândrule, ce dzîcei,
Sara la noi când inei?
Dragostea noastă ce mare
Nime n-o poate strîcare.
Vedzi, mândrule, că s-o-aflat
Înnălțatul d-înpărat,
Dragostea ni o strîcat.
Auzit dela Todosie Țiplea, fată de 18
ani. August 1905.

29. Tiotituri = Chiuituri

1.
Nu-i slobod a tioti
Pă lângă poarta popi(i),
Numa cât i bdirui (=birui).
Auzită dela Petru Țiplea, fecior de 20
ani. Iulie 1903.

2.

Pagubă că eu nu știu
Unde paște cucu grâu
Și pupădza cânepa,
Bată o Dumineca!
Auzită dela Mărie Rednic, măritată, 49
de ani. Iulie 1903.

3.

Gioacă bine, giupâneasă,
Că hainele nu te-apasă;
Că și câte sunt pă tine,
Tăte-s din jeb dela mine.
Ia, și șirınca de pă cap
Cu banii dela bărbat.
Auzită dela Ileană Ștefan, fată, de 20 de
ani. Iulie 1903.

4.

Băsâioc, mândru Mnihai,
Spune-m gându care-l ai.
Băsâioc, mândră Ileană,
Spune-ț-oi de bună samă.
Ileană Ștefan.

5.

Landră n-am fost, da m-oi fa,
Drăguț n-am, da mni-oi căta.
Landră n-am fost, da oi hi,
Drăguț n-am, da mni-oi gășî.
Ileană Ștefan.

6.

A mneu drăguț i de popă
Și l-o pus neamțu la dobă.
Câți îs fileri și căprari,
Drăguțu mni(-i) lingurar.
Ileană Ștefan.

7.

Pântru mândru din vecini
Pus-o tata gard de stini (spini).
Ileană Ștefan.

8.

Mare grije mă mânâncă,
Mândru-i domn și eu rumâncă.
Bate Doamne ciucuri(i)
Să poată-acasă ini.
Ileană Ștefan.

9.

Am drăguț și nu ști nime,
Tare-i aproape de mine
Ș-ar ini și i(-i) rușine.
Ileană Ștefan.

10.

Tăți feciorii ni s-o dus
La ședzătoarea de sus
C-acolo li-or da harbuz,
L-or îngroșe cu fărină,
Socăciță-i Andelină (=Anghelină).
Ileană Ștefan.

11.

Place-m omu mustecios,
Când sărută face: fliosc.
Da omu fără musteață,
Ia, sărută cu dulceață.
Ileană Ștefan.

12.

Greablă, hâdă, fânu bine,
Nu-ți stăie gându la mine.
Uite, mamă, buboasa,
Cum îm poartă verguța,
Dzî, mamucă, să mni-o dăie,
Că n-oi lua-o de femeie.
Ileană Ștefan.

13.

Cetera și mândrele
Da mni-or mânca dzîlele.
Auzită dela Nița Moiş, fată de 20 de
ani. Iulie 1903.

14.
Audzît-am din bătrâni
Că nu-i bun gardu cu stini,
Nici mândruca din vecini.
Gardu-i bun cu scânduri late
Și mândruca de departe.
Auzită dela Niță Țiplea a lui Nuțu, fată
de 15 ani. Iulie 1903.

15.
Audzît-am o minciună,
Că Murășu-i apă bună,
Cine beu, tăți să cunună.
Blem, mândruț, să bem și noi
Să ne luăm amândoi.
Niță Țiplea a lui Nuțu

16.
Mă ducei în Câmpulug
Să mă-nvăț a-mbla la plug.
Eu puneți plugu în brazdă,
Aduceți dracu nevestă.
Uitându-mă după dânsa,
Mni s-o rupt plazu și bârsa.
Eu făcând-îm bârsă noauă,
Mni s-o rupt grindeiu-n doauă.
Eu făcând-îm grindeu nou,
Mni s-o betejit un bou.
Eu m-am dat ș-am sângerat,
S-o betejit celalalt.
Auzită dela Ileana Bota a lui Nuțu,
nevasă, 37 de ani. Iulie 1903.

17.
Bată-mă gânduri - gânduri
Să ieu cizme și ciucuri
Să mă bag între Unguri.
Auzită dela Chirilă Țiplea, 9 ani. Iulie
1903.

18.
Sări-o-ar oți(i) mândri,
Să n-aivă (=aibă) cu ce oți.
Auzită dela Mărie Popșea, de 17 ani. Iulie 1903.

19.
Câte cățăle-s în sat,
Tăte huc la mine bat;
Nu bate ca și una,
Ca cățaua somsâda (=vecina):
Suie-n vârvu gardului,
Bate-alungu satului.
Suie-n vârvu vragniți
Bate-alungu uliți.
Auzită dela Năstafa Pop, fată de 17 ani.
August 1903.

20.
Bucură-te, soacră mare,
Bucură-te și nu tare,
Și cu ruda și cu țolu,
Cu inima și cu doru.
Auzită dela Toader Bocociu, fecior de 22 de
ani. August 1903.

21.
Asta-i draga, cum o vedzi,
Care ne-o făcut scoverdzi,
Încă de-om scoate-o din minte,
Da ni-a face și plăcinte,
Și de astăzi înainte.
Toader Bocociu

22.
Mândra-nnaltă și holbată,
Numa zgarda cât arată.
Nici zgarda nu-i a ei,
Că-i din sat dela femeii.
Când i coale câtă sară,
Strîgă femeia la gard:
"Adă, fată, ce ț-am dat!"
Toader Bocociu

23.
Dela noi a tria casă
Este-o fată ș-o nevestă,
Iesă mâța pân părete
Văietându-să de săte.
Toader Bocociu

24.

Țură, țură! feciorași,
 Dacă n-aveți grițarași
 Ca să dați la ceteraș.
 - Țîpă, țîpă, măi scămos,
 Dacă ești așe bănos.
 Talerașii ți să fac
 Pân guler, pă după cap.
 Toader Bocociu

25.

Așe-i omu-ntre streini
 Ca și pomu între stini,
 Stinu crește-n lung și lat,
 Pomu rămâne uscat.
 Toader Bocociu

26.

Câte fete-s mai de gazde,
 Mărg cu sapa după spate
 Și cu oala după lapte.
 Toader Bocociu

27.

Hai, mândră-nt-a mele-olate,
 Că nu te-oi stropți cu lapte
 Că vacile mni-s mânzate,
 Giurincile nu dau lapte,
 Nici boii nu te-or împunge
 Că i-am abătut la munte,
 În munte la Pătrova,
 Șohan nu i-oi aduna.
 Toader Bocociu

28.

Nici așe mîndră, nu-i bine,
 Tu cu fusu-n ședzătoare,
 Eu cu heră pă pticioare;
 Tu cu caeru în sat,
 Eu în heră rob legat.
 Toader Bocociu

29.

Oti(i) mnei ca doi păuni,

P-a me samă n-o fost buni,
 Oti(i) mnei ca doi grițari,
 P-a me sam-o fost tălhari.
 Toader Bocociu

30.

Fetele mă fac că-s mut
 Pântru că nu le sărut,
 Fetele mă fac că-s știop (=șchiop),
 Pântru că eu nu le joc.
 Toader Bocociu

31.

Numa eu cân oi muri
 Popă nu mni-a trăbui,
 Numa arcu ceteri(i)
 Și guricioara mândri(i)
 Și mamonu cu draci(i).
 Petru Țiplea, fecior de 20 de ani.
 August 1903.

32.

Când oi muri mândră eu,
 Să mă-ngropti în fogodău
 Cu căpuțu sub hordău,
 S-aud inu ciurăind,
 Cârjmărița măsurând,
 Cârjmaru bani numărând,
 Fete cu feciori giucând.
 Petru Țiplea

33.

Pă din gios de țintirim
 Mărg fetele dohăind;
 Sare dacu de pă răpă
 Și li-aruncă foc în tipă (=pipă).
 Petru Țiplea

34.

Pântru mândra de mai an
 N-oi vede raiu șohan,
 Pântru mândra de amu
 N-oi vede șohan raiu.
 Mă gătai să mărg în raiu,

Mă-ntâlnei cu mândra-n plaiu,
Mă plecai ș-o sărutai
Ș-era gata de-a mneu raiu.

Petru Țiplea

35.

Mă ducei în sus pă luncă
Să fac răștitor și furcă.
La mnijlocu codrului
Plata răștitorului
Și la mnijlocu luncii
Hi-o-a plata și-a furcii.

Petru Țiplea

36.

Hei, tu, mândrulica me,
De când nu te-am sărutat,
Budzăle mni s-o uscat.

Petru Țiplea

37.

Tatu nost care-ești în cer,
Șepte lupti am vădzut ieri,
Hie-npărăția ta,
Rău mă tem că m-or mânca.
Auzit dela Gh. Ona, fecior de 21 de ani.
August 1903.

30. D Î R L A I U R I

1.

Mere mândru gătat bine
Pă uliță p'ângă mine.
Mere mândru călărește,
Păru i tomnit domnește.
- Unde meri, mândruț, gătat?
- La mândruca-n altu sat.
- Poți mere, poți te lăsa,
Că pă mândra-ți nu-i afla,
Că să luptă cu moartea.
- Țu-țu-țu, murguț, mai tare
Să sosim în sat cu soare
Să văd mândra-m de ce moare.

Dac-acolo ș-o sosît,
Mă-sa lumnină-i ține,
Tată-so sălaș ciople.
El în casă ș-o d'întrat,
E(a) din gur-o cuvântat:
- Potoli, mamă, lumnina,
Strîgă-n casă pă tata
Să nu-m cioplia copârșeu,
C-o sosît drăguțu mneu.
El din gur-o cuvântat:
- Hei, tu, mândruluca me,
Vinde-aș murgu de sub mine
Să te mântuesc pă tine.
- Hei, tu, mândruluțu mneu,
Poți vinde, poți te lăsa
Leacu mneu nu li(-i) afla.
Poate tu de mni(-i) aduce
Caș de oi la Sân-Nicoară,
Sloi de diață-n mnez de vară,
Mure coaptă-n postu mare,
Coaptă-a umbră nu a soare.
- Hei, tu, mândruluca me,
Eu de aieste ț-aș căta,
Dac-aș ști că ți-ași afla.
- Hei, tu, mândrulucu mneu,
Tutî ești, bolundî ești,
Tu de nu te nădăești:
Caș de oi i fața ta
Când mă uit eu la dânsa,
Mure negre țî-s oți(i),
Când mă uit eu la dânși(i),
Sloi de diață-i inima
Că mă tem că mi(-i) lăsa.
Auzit dela Măriuța Țiplea, fetiță de 16
ani. Iulie 1903.

2.

Hei, tu, mămuluca me,
Mult mămucă, te-am rugat
Să ții dzîle pântru mine,
Să mă dai în sat cu tine.
Dumata de ț-ai ținut

Mnerecurea și Vinerea
 Să mă poți înstreina,
 Dela noi a tria sat
 Ca să trăesc cu bănat.
 Auzit dela Anuța Mărina, nevastă de 2
 ani. Iulie 1903.

3. HOREA MIRESEI DACĂ E SINGURĂ LA PĂRINȚI

Plânge-mă, mamă, cu dor,
 Ț-am fost fată și fecior,
 Ț-am lucrat lucru cu dor,
 Ț-am scos boii din ocol,
 Mărs-am Ț-am făcut ogor.
 Ț-am arat, Ț-am sămănat,
 Ț-am săpat, Ț-am săcerat,
 Tăte cu dor le-am lucrat.
 Pus-am în pod și-n cămară,
 Cobori, mamă, du la moară
 Și-m fă mnie meringioară,
 De mâni sară plec în țară,
 În țara Tălienească,
 La strein să hiu nevastă.
 De mni-a hi, mămucă, bine,
 Șohan n-oi ini la tine,
 De mni-a hi, mămucă, rău,
 Iar-oi hi la pragu tău,
 Că mă dai unde nu vreu.
 Auzit dela Mărie Țiplea, 50 de ani. Iulie
 1903.

4. DÎRLAIUL MIRESEI ORFANE

- Hei, tu, sorureaua me,
 Tu de nuntă te-ai gătat,
 Mamie-ți (/tatie-ți) știre n-ai dat.
 - Ba eu soră că i-am dat,
 Numa eu că mni-am mânat,
 Doi soli dela noi anume
 La mama în ceia lume.
 Nu știu, solii n-o sosît,
 Doară mama-o putredit

De n-are rînd de init.
 - Hei, tu, sorureaua me,
 Te gată de cununie
 Cu pompă, cu veselie,
 Mama-ți n-are rînd să iie
 Batăr cât i cagodi,
 Mama-ți napoi n-a ini;
 Batăr cât i aștepta
 Mama-ți n-apoi n-a-nturna.
 Că de p-aceie cărare
 Șohănit n-are-nturnare.
 Auzit dela Mărie Țiplea, 50 de ani. Iulie
 1903.

5.

Mult gîndesc de dzî de noapte
 Cum să fac pă cucu frate,
 Din străin bdiata mai poate,
 Streinu tăt i strein,
 De i(-)i fa din apă in,
 Nu i-a hi voia deplin;
 De i(-)i fa din apă bere,
 Nu-i mai poți fa pă plăcere.
 Mărie Țiplea, 50 de ani.

6.

Sub cel corci de păducel
 Șede mândru pribăgel.
 Mândra șede lângă el.
 Cu mâneca vînt i trage,
 Cu struțucu umbră-i face.
 - Hei, tu, mândrulucu mneu,
 Nici mori, nici te scoli,
 Numa eu că m-am urât
 Perina-atâta mutând
 Dela cap dela pticioare,
 Și de umbră, și de soare,
 Cum să-ți hie mai răcoare.
 - Pleacă-te și mă sărută
 Și te du și te mărită,
 Te mărită-a tria sat,
 Doară n-oi hi cu bănat.
 - Hei, tu, mândruluca me.

Numa e(a) s-o măritat
Dela noi a tria casă,
Tăt îs cu inima arsă.
Intru-n casă, o aud,
Mintea tătă mni o uit,
Ies afară și o văd,
Mintea tătă mni o pterd.
- Hei, tu mândrulica me;
Nu trece grădina me,
Pă unde pașu-l pășești,
Iarba mni o potinești,
Pă unde paș ai pășit,
Iarba mni-o ai potignit.
Auzit dela Năstafa Popșea, 40 de ani.
Iulie 1903.

7.
Mult mă-ntreabă cela câne,
Unde-i carnea de pă mine?
- Tu, omule-ai nebunit?
Carne-o fost și s-o toptit
De jele și de urât.
Tu omule, tu ești bat,
Carne-o fost și s-o uscat
De jele și de bănat,
După lucru ce-am lucrat.
Ce-am lucrat, n-am lucrat bine,
Pruncă tinără ca mine,
Tătă lumea să ciude,
Ce-am făcut cu mintea me;
Mai că mă ciudesc și eu,
Ce-am făcut cu capu mneu.
Auzit dela Mărie Rednic, 49 de ani. Iulie
1903.

8.
Zdeară puii șoimnilor
Pe Țiclele ptetrilor,
Tăt își zdeară și-și așteaptă
Să răsără soarele,
Să-și dezmurța(scă) penele.
Soarele o răsărit,
Penele le-o dezmurțit.

Ei de-acolo ș-o zburat
Tăt în gios pă prundurele;
Unde-i prundu de mărgele,
Sunt-își doauă grădinele
Tăt cu pari de băștioc,
Nuiiele de bărbânoc.
Da-n grădină cine șede?
Șed-își doauă turturele.
Da nici nu-s turturele,
Dară-s doauă surorele.
Una râde, ceie plânge,
Ce ce plânge, flori își frânge,
Ce ce râde mesă-ntinde.
Da una o dzâs așe:
- Dep ce zderi, soruca me?
- Cum bdiata, eu n-oi zdera,
Tăt așe dzîce tata,
Pă noi, soră, că ne-a da,
Una-n sus la răsărit,
Pă alta-n gios la sfințit.
Noi, sorucă, ne-om vede,
Când luna cu soarele,
Noi, soară, ne-om aduna
Când soarele cu luna,
Pân-atunci, sorucă, ba.
- Hei, tu, neniulucu mneu,
Am gândit că ne mângâi,
Da ne dai să nu ne Ții.
An gândit că ne deznerdzi
Cu măruț din mere verdzi,
Da ne dai să nu ne vedzi.
Auzit dela Ileană Țiplea, 38 de ani. Iulie
1903.

9.
Sub cel corciu de păducel
Șede mândru pribăgel,
Mândra șede lângă el.
Cu mâneca vânt i trage,
Cu strucioru umbră-i face.
- Hei, tu, mândruluțu mneu,
Nici mori nici te scoli,

Numa eu că m-am urât
 Perina atâta mutând
 Dela cap, dela picioare,
 Și de umbră, și de soare
 Cum să-ți hie mai răcoare
 Și umblând pă delurele,
 Culegând-ți lecurele,
 Să te lecuiesc cu ele.
 - Hei, tu mândruluca me,
 Pleacă-te și mă sărută
 Și te ie și te mărită.
 Poți mândrucă cât îmbla,
 Leacu mneu nu li(-i) afla.
 Câte babe, vrăjitori
 Și bărbați descântători
 Tăte mnie să-m descânte,
 Nu pot hi ca mai nainte,
 Câți popti mari, blagosloviți
 Și călugării sfințiți,
 Cu tăți mnie să-m cetească,
 Nu-i mod să mă mântuiască.
 Și tăți doftorii din țară
 Leacu mneu nu l-or afla,
 Leacu mneu nu l-or găsi
 Că i boala inimii.
 Auzit dela Ileană Țiplea, 38 de ani. Iulie
 1903.

10.

- Floricică dintre munți,
 Cocoană din doi părinți,
 Ce gândești de te măriți?
 Doar n-ai mnilă de părinți,
 De păzăști să te măriți?
 - Ba nu, bădiuliță, bade.
 Mniluța dela măcuță
 Ca mnerea din stuptinuță,
 De mniluța dela nene
 Ca ș-on făguraș de mnere;
 Mniluța dela surori,
 Ca și mninosu de flori,
 Da mniluța dela frați

Ca și umbra dela brazi.
 Mniluța dela surate,
 Ca și pelinu-n bucate,
 Mniluța dela bărbat
 Ca umbra de pom uscat:
 Te pui gios să te umbrești,
 Mai tare de asorești,
 Și-n bărbat te celuești.
 Da mniluța dela soacră
 Ca și poama ce mai acră,
 Că să coace să răscoace,
 Poamă dulce nu să face.
 Da mai tare să acre(ște)
 Nimurui nu trăbuie(ște).
 Ileană Țiplea

11.

Nevasta care i coită,
 Da-și pune bărbatu doică,
 E(a) mere la joc și gioacă,
 Ine-acasă și-i beteagă,
 Bărbatu la cap o leagă.
 - Ce ți(-i) ție, mândră dragă?

Bărbați mărg cu plugurile,
 Nevestele bat cârjmele.
 Pă când ine bărbatu,
 Nevasta-și leagă capu.
 Numa el c-o întreat:
 - Muiere, femeia me,
 Nu știu, boii să-i dezgiug,
 O vacile să le mulg,
 O la popă să mă duc.
 - Nici boii nu-i dezgiuga,
 Nici vacile nu le mulge,
 Nici la popa nu te duce;
 Da ie uiaga ce mare,
 Și te du la Rifca-n vale,
 Adă horincă hât tare,
 Și cu on buldzoc de mnere
 La olaltă mestecate,
 Că mni-a hi de sănătate.
 Ie puica d'ingă cocoș,

Ș-o cinăltuie(ște) frumos.

Trage masa lângă pat,

C-așe să cade la beteag.

- Muiere, muierea me,

Numa eu mni-am d'audzît

Că în lume sunt păduri

Și țigani de fac săcuri;

Mni-oi lua o botă groasă,

Și ț-oi lipti-o de oasă,

Doară-i hi ma sănătoasă.

Auzit dela Mărie Țiplea, 50 de ani. Iulie

1903.

12.

Săracu mândru, săracu,

Mult mă rog să-l ieie dracu;

Mult mă rog de v'o tri ai

Tăt, drace, nici grije n-ai.

Ileană Ștefan.

13.

Pă din gios p'ângă cetate

Mărg carăle ferecate,

Pline de robdî încărcate.

Dinnapoia carălor,

Mărg mamele robdilor,

Tăt plângând și suduind.

Numa-on rob o rupt ș-o dzîs:

- Taci, mămucă, nu zdera.

Știi acasă ce-am lăsat:

O cocoană tinere;

Nu o lăsa, de-i pute,

Că pă mine m-ai lăsat,

Vedzi, mamă, la ce-am pticat.

Ileană Ștefan, fată de 20 de ani. Iulie

1903.

14.

De ce, Doamne, m-ai lăsat

Dacă noroc nu mni-ai dat?

De ce, Doamne, m-ai făcut,

Dacă noroc n-am avut?

Ileană Ștefan.

15.

Dragu-mni(-i) vara la fân,

Omu tânăr, nu bătrân,

Și iarna p'ângă leagân.

Auzit dela Todora Porcean, fată de 19 ani. Iulie

1903.

16.

Hei, tu, dragă de mnireasă,

Cată tu ce târguești.

C-aiesta nu-i târg de vară

Să-l cumperi și să-l vinzi iară.

Da-i o pară mălăiață

Și ț-a hi p-a ta viață.

Aiestă nu-i măr bortos

Ca să-l muști și să-l țipti gios.

Todora Porcean.

17.

Pă cel deal îndelungat

Mere domnu Mălaiu-cald

Și cu brândza-muceda

Și cu urda-putrăda.

Numa popa din Bănat

După el ș-o alergat.

- Întoarce-te, dulce,

Nu te duce.

Că te-oi scâlda-n lapte dulce;

Cu brândza te-oi brândzi,

Cu urda te-oi netedzi.

- Ba eu napoi n-oi întoarce

C-ai muiere blăstămată

Și mă frământă-n covată

Și mă pune pup în vatră,

Cu tăciunii mă-ngrăde

Cu spudza m-acopere.

Mai ai nește coconi hâdzi

Cu dinți ascuțiți,

Ca nește lupti hămnisîți.

"Da scoate, mamă, malaiu,

Că de-i copt, de nu-i copt,

Noi îl hutuptim pă loc". Auzit dela Nița

Țiplea a lui Nuțu, fată de 15 ani. Iulie 1903.

18.

Suflă vântu romonu,
Din romon, ca din cicoare,
Mulți voinici îs la prinsoare.
- Voi domnii pământului,
Faceți legea mândrului,
Faceți legea cu dreptu
Și-m năpustiți drăguțu.
De tri ai am credințit,
Vreamea-i de căsătorit.

Auzit dela Nița Țiplea a lui Nuțu, fată de 15 ani.
Iulie 1903.

19.

Fruudză verde de tiperi (=piper),
Doarme mândru-ntre umbrări,
Nu doarme că i-o fost somn,
Doarme de mânuri de om.
- Scoală, mândruț, blăm acasă,
Că târguțu-aici ne lasă;
Și târguțu Luni s-o dus
Și pă tine-aici te-o pus.
Și târguțu ș-o-ndemnat
Și pă tine aici te-o lăsat,
Tisău tău cel bumbdit
Tăt în sânge-i tăvălit;
Și curaua ta ce lată
Tătă-i în sânge-ngropată,
Și cămeșa ta ce albă
Tăt în sânge să dezneardă.

Auzit dela Nița Țiplea a lui Nuțu, de 15 ani. Iulie
1903.

20.

Băsâioc în cornu mesii,
Mândru plâng otii mniresii.
- Mnireasă, ruje-nfocată,
Ce ești așe supărată?
De-ai călca tu pă florinți,
Nu-i hi ca l-a tăi părinți
De-ai călca tu pă dupcuță,
Nu-i hi ca l-a ta măicuță.

Auzit dela Ileană Șiman, fată de 20 de ani. Iulie
1903.

21.

Peste munți, peste-amândoi
Sunt doauă poduțuri noi,
Trec-își mândri amândoi,
De mâna ținândî-să,
Din gură muștrândî-să:
- Ia, și colo-o cocone,
Știu bine c-a hi a me.
- De-ași ști, mândruț, c-a hi a ta,
Atâta te-ași blăstăma:
Când a hi coale la cină,
Să-ți ție mă-ta lumnină;
Când a hi la mnedz de noapte,
Să te tragi, mândruț, cu moarte;
Când a hi în zori de dzîuă,
Să-ți tragă cu clopotile
La tâte beserecile
S-audă ș-a ta măicuță
Că-i blăstăm dela drăguță;
S-audă și tată-tău
C-acela-i blăstămu mneu.
Mărçuța Lumeiu, nevastă, 23 de ani. Iulie
1903.

22.

Pă prunduri de Dunăriță
Ia mere o coconiță,
Din tilincă tilincând,
Din Dunăre apă bând.
Luna și soarele-o dzîs:
- Du-te, cocoană, mai tare
C-a ini Dunărea mare
Și mă tem că m-a lăsare.
- Lasă iie și mă mâie,
N-am părinți să mă mângâie,
Da nici frați cu dreptate,
Nici surori să-m ție parte.
Până mama o trăit,
Pân grădină rând de pomni,
Coconii ca și de domni;
Dacă mama o murit,
Pân grădină rând de scaiu,

De coconi mnișel și vai.

Măr(i)cuța Lumeiu.

23.

Frundză verde, iarbă grasă,

Ine-on dor de mărs acasă,

Da haiducii nu mă lasă.

Da-m dau pană și hârtie

Și mă pun cu ei a scrie.

Da scriu două-tri rânduri,

Nu pot scrie de gânduri.

Gândurile cele mnici

Stau în drum ca doi voinici.

Auzit dela Chirilă Țiplea, de 9 ani. Iulie 1903.

24.

(-) Frundză verde ș-o frundzucă,

D'ibęști-mă tu mândrucă?

- Ibăscî-te, mândre, dzău,

D-am on bărbat tare rău,

Și mă bate-n tăte dzîle

Dept ce-m fac besădzi cu tine.

Tăt mă bate și mă-ntreabă:

Dept ce-m fac cu tine treabă.

Ptita mni-o dă pă măsură

Dept ce-ți dau, mândrule, gură.

Morți duinu și daina!

Auzit dela Mihai Moldovan, 65 de ani. Iulie 1903.

25.

Hei, tu, mândruluț din țară,

Gura ta-i pelin de-amară,

C-o mâncat mă-ta căline,

Când o fost groasă cu tine,

Să nu te sărute nime.

Auzit dela Mărie Rus din Vad, fată de 19 ani. August 1903.

26.

Cu cât șuier și horesc,

Cu-atâta mă-ndestulesc.

Numa eu de n-ași hori,

O-ași muri, o-ași nebuni,

O de mine-ar hi ce-ar hi.

Mărie Rus din Vad, fată de 19 ani.

August 1903.

27.

Prănicuț mândru de brad

Pranică-n mijloc de vad,

Să aude peste sat:

Noi cu mândru ne-am lăsat.

Auzit dela Năstafa Pop, fată de 17 ani.

August 1903.

28.

(-) Măi cucule, ce mânânci

De ii vara să ne cânti?

- De-ași mânca negru pământ

Voauă musai să vă cânt;

De-ași mânca negru ageag,

Voauă musai să vă trag.

Auzit dela Petru Țiplea, fecior de 20 de ani. August 1903.

29.

Supărat i omu-atunci

Când dă boii dept tuluci,

Vaca dept mălaiu la prunci

Și fetele după slugi.

Petru Țiplea.

30.

Tu nevastă, nevăstuță,

Lasă-mă să-m țin drăguță.

Tăt să-m țin drăguță aleasă

Că n-om ave scărbă-n casă.

Numa eu ție ți-oi fa

Tăt ți-oi face să n-audzi,

Ce ți-oi spune să n-ascuți,

Tăt ți-oi face să nu vedzi,

Pă mine să nu mă credzi.

Auzit dela Gh. Ona, fecior de 21 de ani.

August 1903.

31.

Frundză verde de mărun,
Nu cutez a ieși-n drum
Că să strâng curvele tăte,
Mnie-m fac lege de moarte.
Una-și teme bărbatu,
Alta-și teme drăguțu,
Una nu teme pă nime,
Numa nu-ncape de mine.
Auzit dela Mărie Rus din Vad, fată de
19 ani. August 1903.

32.

Când eram mai tânăr prunc,
Avem glas ca și la cuc
Și îmbletă ca la lup.
Ieșem sara pă uliță
Tăt horind și șuerând.
Câte mândre m-aude,
Focu-n vatră-l aprinde,
La fereastră sus săre.
Ia de când am bătrânit,
Ieșei sara pă uliță
Tăt horind și șuerând.
Câte mândre m-audzăi,
Focu-n vatră-l învălei,
Fereștile le-ntidei.
Auzit dela Gh. Ona, fecior de 21 de ani.
August 1903.

33.

De-ași muri supt on arin,
Nu-m rămân pruncii de-amar.
Unu aici l-am avut
Și l-am crescut mărișor
Ca să-m hie de-ajutor;
Dumnedzău s-o supărat,
Dela mine l-o luat.
Da mai am în lume doi:
Doară li-a ini în minte
Că au mamă oareunde,
Doară li-a ini în gând

Că au mamă pă pământ.

Auzit dela Anuță Rus, măritată, 46 de
ani. August 1905.

III. COLINDE

1.

Acum Iosîp și Mărie
Mărg în Viflăim să să-nscrie.
O apucat o noapte gre
Ca pă prunc să-l nască e(a).
Pă prunc dacă l-o născut,
Ca de soare s-o vădzut.
Nu l-o născut în polată,
Nici în curte desfătă,
Da, numnindî-să pă sine.
L-o născut înt-o poiată,
La Viflăimu Iudeii
Unde cântă îngerii.
Îngerii frumos cântă,
Păstorii să bucură,
Herufimii laudă.
Lăudați și cântați
Și vă bucurați!
Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 59 de
ani. August 1903.

2.

Rage cerbu sus la munte,
Nime-n lume nu-l aude,
Numa-o doamnă de sup curte.
Doamna-n casă ș-o d'întrat,
Numa e(a) că ș-o mânat
Noauă arcași
Noauă pușcași
Că pă cerbu să-l împuște.
- Stați, stați, stați,
Nu mă-npușcați,
Că eu nu-s ce gândiți voi.
Io-s Iionu
Sântionu
Nănașu lui Dumnedzău.

Mama me m-o blestat
Să hiu heară de pădure
Noauă ai și noauă dzîle
Și p-atâte lune pline;
Eu p-acele plini-le-oi,
Gios la țară trage-m-oi,
Tei (chei) a mână lua-mni-oi,
Mănăstiri deștide-mni-oi,
Clopot galbîn trage-mni-oi,
Slujbe sfinte face-mni-oi.
Slujbă sfântă cine-ascultă?
O ascultă maica sfântă,
Maica sfântă Precurată
Cu hiuț mnicuț în brață.
Hiu zdeară, n-are stare,
Maica nu-l poate-aședzare.
- Taci hiule, taci dragule,
Eu ție ț-oi dăru
Tăt teile raiului,
Scaunu giudețului,
Păharu botedzului.
Câci în raiu că ți d'intra,
I și prinde-a botedza,
Din păgâni face-i creștini.
Sus la ceri o-nnălțăm,
Gios la gazde o-ntinăm.
O-ntinăm pă vesăl-bun
C-am agiuns sfântu Crăciun
Cu pace, cu sănătate,
Cu mai multă bogitate.
Cu cinstită giupâneasă,
Cu frumos celedi în casă.
Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 de
ani. August 1903.

3.
Sosît-a dzîua ce sfântă
A Domnului prăznuită.
La sfârșitu lumni
Trâmbdița-or îngerii,
Trâmbdița-or fără price,
Domni și împărați or plânge.

Da noi ieștia ce om dzîce?
Suntem împărați cu sânge,
Nici cu aur, nici cu-argint,
Făr cu sânge de cel sfânt.
Om mere la giudecată
Cei ii cu cei morți de-odată.
Pă cei răi i-or încuie,
Încuie-i-or ca-nt-o ptiatră,
Lumnină să nu-și mai vadă.
Pă cei buni i-or încuie
Încuie-i-or ca înt-on nor,
La binele tuturor,
La binele ne-ncetat
Unde-o fost Adam temat.
La binele de-nceput
Unde-o fost Adam de mult.
Auzită dela Mărie Rus din Vad, fată de
19 ani. August 1903.

IV. D E S C Â N T E C E

1. DE IZBITURI

Luând cu tine lână neagră, "periuță"
părăsită și o peană neagră; te duci la
apă curgătoare și intrând în ea, zici:
Mătrice, mătricată
Cu bob mestecată,
Năjită cu urbalț,
Urbalț cu mătrice
Izdituri, îmbălături,
Izdituri de noauă feluri,
Ieși din mață,
Ieși din brață,
Ieși din crerii capului,
Din fața obrazului,
Din cioantele nasului,
Din cap,
De după cap.
Din tăte ciontițale,
Din tăte-ntieturițale
Și te du la Marea Roșie

Și la Dunăre
 C-acolo bine te-așteaptă,
 C-acolo te așteaptă
 Cu mesă întinsă,
 Cu păhară
 Cu băuturi.
 Acolo ți(-i) locu,
 Acolo ți(-i) sorocu.
 Acolo strîcă,
 Acolo destică.
 Aici n-ai loc,
 Aici n-ai soroc,
 Nu strîca,
 Nu destica.
 Bine te-oi alege,
 Bine te-oi culege,
 N. să rămâie
 Lumminat
 Și curat
 Și ca soarele când răsare
 Și ca Maica-Precurată.
 Leac și vac,
 Leacu-i dela Dumnedzău,
 Nu ți-l pot da eu.
 Auzit dela Năstafa Popșea, măritată,
 49 de ani. Iulie 1903.

2. DE UIMĂ

Vr'un "mizelnic" (mezin) - dar și altul
 poate - să încunjure uima cu dosul
 mânei, din dreapta în stînga și să zică:
 Tragna una,
 Tragna doauă,
 Tragna tri,
 Tragna patru,
 Tragna cinci,
 Tragna șesă,
 Tragna șapte,
 Tragna opt,
 Tragna noauă:
 Aici nu te fa,

Aici nu te spurca.
 Crești,
 Cât gîndești,
 Ca naltu ceriului,
 Ca grosu cuptorului.
 Spurcă-te,
 Napoi întoarce-te.
 De șapte ori. Dimineața - sara - dimineața
 ori sara - dim. - sara.
 Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 de
 ani. Iulie 1903.

3. DE DEDIOCHI

Dacă simți că te înfoci iute și iară
 răcești și ți se învăluie a vărsa, să știi
 c-acesta e: dediotiu. Mergem pe scurt la
 beteag și, de nu-i foc ori dacă suntem
 în drum, cu mizinicul (degetul cel mic)
 dela mâna stîngă trecem peste capul
 beteagului îndărăpt și zicem:
 Treacă-ți dediotiu peste cap.
 Ca și fumu peste sat,
 Tu să rămâi
 Lumminat
 Și curat
 Ca și Maica Precurată
 Când te-o dat.
 În trei rînduri. Apoi:
 Treacă-ți dediotiu pân maiu (ficat)
 Ca ș-on grăunte de ai (usturoi)
 N. să rămâie ș.c.l.
 De trei ori. Apoi:
 Atunci să te înfoace,
 Atunci să te-mbete,
 Să te-ngălbinească
 Și să te tulbure,
 Acela să aivă (aibă) putere
 Care-i mai bătrîn
 Decât Dumnedzău sfântu.
 De sãm (= suntem) în casă și de avem
 foc, luăm apă curată din care nime n-a
 beut și n-am grăit cu nime pînă s-a

adus; o punem în păhar și mergem cu un cuțit înnaintea pragului casei și scobim câte un pic de lut, în trei rânduri. Punem cuțitul, tăind, în apa din păhar, în cruciș, și zicem:

N. s-o luat
Dela casa lui
Dela masa lui,
Și s-o dus sănătos,
Harnic și frumos.
Și s-o întâlnit
În cale
Și-n cărare
Cu noauă moroi,
Cu noauă moroaie,
Cu noauă strîgoi,
Cu noauă strîgoaie.
Din urmă i-o luat,
În fața obrazului i s-o uitat,
Rău l-o săgetat,
Fața i s-o strămutat,
Oții i s-o strămutat,
Rău l-o strîcat
Și puterea din tăt trupu i-o luat
Vederea din oți i-o știmbat.
Și-o prins și s-o cântat
Și s-o văietat,
De durere mai o crepat.
Maica sfântă Precurată
Din ușa raiului,
Din partea (poarta? - n. ed.) ceriului
L-o audzît
Și l-o-ntrebat:
- Ce te vaieti,
Ce te cânti?
- Cum nu m-oi cânta?
Cum nu m-oi văieta?
Că eu m-am luat
Dela casa me,
Dela masa me
Harnic și frumos,
Tare, sănător.

Și, eu m-am tâlnit,
În cale
Și-n cărare
Cu noauă moroi,
Cu nouă moroaie.
Cu noauă strîgoi,
Cu noauă strîgoaie.
Din urmă mni-o luat,
În fața obrazului mni s-o uitat
Rău m-o săgetat,
Fața mni s-o strămutat,
Rău m-o strîcat
Și puterea, din tăt trupu mni-o luat.
Maica sfântă-o cuvântat:
- Taci, nu te văieta,
Nu te cânta,
Că eu cu apa Iordanului
Te-oi spăla
Și de tăte te-oi spăla.

(De trei ori.)

Beteagu să îndiță (=înghită) de nouă ori din apă, după aceia să-l speli la rânză, supsuori, la închieturi. Cealaltă apă se lepădă pe țățana ușei, și trăznim ușa și zici:

Așe de iute să treacă dediotiu
Cum am izdit ușa.
Auzit dela Mărie Țiplea, măritată, 50 de ani. Iulie 1903.

4. DE-NDESOARE

Sunt două feluri de îndesoriri: una seacă și alta apătoasă. Dacă îndesoria e seacă, atunci ai gârçiuri, gălbinești la fața obrazului, vinești pe supt ochi, nu poți mânca, ți se învâle a vărsa și n-ai scaun. Dimpotrivă, dacă e apătoasă îndesoria, atunci ai scaun prea des. Sara, după sfințitul soarelui și dimineața, înnaintea răsăritului, ieai cenușă-n mână și cu dânsa te atingi de pânțele beteagului, făcând cerc din dreapta în

stânga și zici:
 De-ndesoare pân mâncare,
 De-ndesoare pân băutură,
 De-ndesoare pân foame,
 De-ndesoare pân săte,
 De-ndesoare pân hire,
 De-ndesoare pân mânie,
 De-ndesoare pân frig,
 De-ndesoare de noauă feliuri,
 De-ndesoare de noauă neamuri,
 Ieși din mașale lui N.
 Din mașă,
 De sub mașă,
 Din rărunți (=rărunchi),
 De sub rărunți;
 Din inimă,
 De supt inimă,
 Din plomâni,
 De su(b) plomâni,
 Din fața obrazului,
 Din cucurbăta capului.
 Din oti,
 De supt oti,
 Din pelnița nasului;
 Te alege
 Și te culege.
 Aici nu gălbini,
 Aici nu stimosî (=schimosi),
 Nici nu zgârci.
 Du-te, du
 La Maria Roșie,
 Acolo te-așteaptă
 Cu mesăle-așternute,
 Cu păharele împlute
 Acolo țî(-i) locu,
 Acolo țî(-i) sorocu;
 Aici nu lăcui,
 Aici nu bătrâni;
 Aici lăcaș nu-ți face,
 Că nu ți-oi da pace.
 N. să rămâie
 Curat, lumninat,

Ca și Maica sfântă Preacurată
 Când l-o dat.
 Du-te, du,
 Unde pasări măiestre nu îmblă,
 Și cocoși negri nu cântă.

(De trei ori.)

Sara - dim.- Sara; ori întors. De-i rău stricat, atunci de nouă ori.

5. DESCÂNTEC DE MĂRIN.

Vaca din înfocăciune se umflă la pulpă și dacă nu grăbim cu descântecul, înflăciunea se coace, din lapte curge sânge. Însă dacă descântăm, a treia zi "mărinu" se întoarce.

Cu dosu mânei, ori așa e mai bine - cu fundul "gatilor" (= izmenelor) încunjurăm de trei ori pulpa, lovind-o - "tunândi-o" - când și când și zicem:

Mărin c(âcat),

Cu curu câ(ca)-te-oi,

Cu pt(ișetu) a ptișe-te-oi.

Așa-ai agiunge sara,

Cum i amu sară;

Așa ai agiunge demineața,

Cum i amu demineață.

Cu călcîiul tuna-te-oi,

Cu curu câ(ca)-te-oi,

Cu pt(ișetu) a ptișe-te-oi.

Înapoi întoarce-te.

(Se zice în trei rânduri câte de trei ori).

Auzit dela Pălăguță Volos, văduvă, 75 de ani. August 1903.

6. DE TRAGÂN

"Tragân" are vaca când nu pulpa întreagă, ci numai o țâță, două se umflă. Leacul: O fată trebuie să încunjure pulpa cu poala cămășei, zicând:

Fugi trăgătoare

Că te-agiunge poală

De fată fecioară.
(De trei ori în trei rânduri).

Pălăguță Volos.

7. STRIGAREA URSITULUI

Fata care descântă acest descântec, ori își vede ursitul în vis, ori acela îi vine la casă. În nouă Marțe sara strânge focul din vatră cu seceră părăsită, zicând:

Tu focuț, focuțule,
Dute-n lume, păste lume
La ursitu mneu anume,
Să n-auvă-a hi,
N-auvă a poclui,
Până la mine n-a ini.
De li(-i) găsi în pat,
Să-l arunci su pat,
De li(-i) găsi mâncând,
Să puie lingura-n blid.
La mine să iie,
Cu mine să ciie (=cineze).
De-a ave drăguță frumoasă,
Să-i pară că-i cață (=cățea) flocoasă.
Să n-auvă mamă,
Să n-auvă tată.
La mine să iie,
Cu mine să ciie.

Pălăguță Volos.

8. DESCÂNTEC CÂND PICĂ URĂ.

Mă uitai pă Tisă-n sus,
Vedei tri rândunele.
În poală mni-s rândunele,
În gură mni(-i) fagur de mnere.
Cine mere pă uliță
Înpărat cu-npărăteasă?
Nu mere împărat cu-npărăteasă,
Da mere fata ce frumoasă.

Pălăguță Volos.

9. DESCÂNTEC PENTRU A STRIGA LAPTELE PIERDUT.

Când laptele vacii se împutinează pe zi ce merge, iar vaca pe drum către casă și în grajd rage: atunci să știi că vaca-i stricată: i-e luat laptele.

Dela casa, unde gândești că șade omul ori femeia care a luat laptele vacii, aduci puțină sare. Sara și dimineața apoi ori te duci cu sarea în grajd la vacă, ori numai ieși până-n ogradă și zici:

Mere Mândraia (N.)

Dela casă,

Dela masă,

Din ocol (=ogradă) frumos.

Maica Precurată

Înnainte i-o ieșit,

De corn o luat-o,

La apa lui Iordan o dus-o,

Mana ei să iie.

Noauă popți

Noauă Călugăriță,

Cu șirinci (mărămi) întinsă,

Cu lumnini aprinsă.

Tăți stați

Și vă rugați,

Mana ei să iie

Dulce ca mnerea,

Galbîn ca ceara,

Gros ca-aluatu,

Dulce ca păsatu.

Cât on grăunte de mac

În patru desticat,

Da mana ei să iie,

A altora să nu hie.

Pălăguță Volos.

*

**Cântece populare din Maramureș
culese de Al. Țiplea (1907)**

Comunicate de IORDAN DATCU

I.

Dă, Doamne, roadă-n bujor,
La toată casa fecior;
Dă, Doamne, roadă-n bucate,
O fată la șapte sate.
Când a fi fata fecioară,
Deie Dumnezeu să moară,
Că o ar pune-ntre pelini,
N-ar petrece-ntre străini!
Pelinu-i pelin amar
Și străinu-i foc și jar,
Pelinu te pelinia,
Străinul te năcăjia.
De-ar fi fântâne cu lapte,
Rău îi la fete pe sate;
De-ar fi fântâne cu vin,
Rău-i fete-ntre străini.
Din străin nu-i face frate,
Din pelin nu cură lapte,
Pelinu îi tot pelin,
Străinul tot îi străin.

II.

Mămucă, din cranga mea
Eu avui parte mai rea,
Mămucă, din neamul mieu
Eu avui noroc mai rău.
Nu știu, mintea mi-a fost rea,
Ori partea mi-a fost așa!
Nu știu, rea mi-a fost mintea,
O' atâta mi-a fost partea!
Săraci neamurile mele,
Toți îs gazde și cu-avere,
Numai eu li fac scădere;
Toți îs gazde și cu bine,
Numai eu li fac rușine.

III.

Săraca mămuca mea
Șede-n lut și putrădia
Și de mine nu gândia.
De-ar gândi mama la mine,
Cu trei părți mi-a fi mai bine.
Să știu, mamă, că-i veni,
Drumul ți l-aș șindili
Cu șindilă de mătasă,
Să vii, mamă, până-n casă,
Cu șindilă de bumbac,
Să vii, mamă, până-n prag,
Să mă vezi eu ce mai fac.

IV.

Nu bate, Doamne, pe nime
Precum m-ai bătut pe mine;
Fără zbici, fără nuia,
Mi-ai stricat tigneala mea.
Nici m-ai bătut cu măcău
Fără cu norocul rău;
Nici m-ai bătut cu nuia,
Fără cu tigneala rea.

V.

Hei tu, mamă, mămulea,
Când pe mine m-ai făcut
La toți bine le-a părut,
Numai ție, mamă, jele,
C-ai știut c-oi trage rele,
Și în rău cu relele,
Ca robul cu fierele,
Și în rău cu rele multe
Ca robul cu fiare scurte.

VI.

Hei tu, mamă, mămulea,
Mai bine nu m-ai avea,
Dacă mi-e părtiuc-așa,
Șohănită nu-mi tihnia,
Ca și la rob când robia.
Și la cela-i mai tignia,

Da mie nu, mama mea.
C-așa mi-i lumea de dulce,
Ca la robuț când îl duce,
C-așa mi-i lumea de dragă,
Ca la robuț când îl leagă.

VII.

Măi bădiță, prostule,
Nu-ți mai pierde nopțile
Pe la toate porțile,
Că ți-a spus măicuța bine
Că nu m-a da după tine,
Și ți-a spus și-a doua oară
Că mai bine mă omoară
Și m-a țipa-ntr-un pârau,
Nu m-a băga-n neamul tău.
Neamul tău e de rușine
Și m-a face și pe mine,
Că-n neamul tău m-am băgat
Și-am rămas de răs în sat.

VIII.

Hei tu, mamă, mămulea,
Nu mă da unde n-oi vrea,
C-acolo-i tigneala rea.
Ci mă dă unde-oi vrea eu,
De-a fi bine, de-a fi rău,
N-oi veni la pragul tău,
Ca să-mi plâng năcazul meu,
Ci-oi șede a l-a mea ușiță,
Blăstâma-l-oi pe bădiță;
Ci-oi șede sara la foc,
Blăstâma-mi-oi rău noroc.

IX.

Vecină, dragă vecină,
Vecină de-ți pare rău
Că șed cu feciorul tău,
Na golund din părul meu
Și-ți leagă feciorul tău
De piciorul patului,
Să nu fie-al satului,

De piciorul de la pat,
Să nu meargă sara-n sat.
Vecină, dragă vecină,
Feciorul tău nu-i rochie,
Nu-i rochie-mpăturată
Ca să-l ții tu sara-n ladă,
Da-i un pui de porumbaș,
Zboară la noi mintenaș,
Și când merge pe la boi,
I-i cărarea pe la noi,
Pe la noi, pe supt fereastă,
Când îl văd îl strâng în casă.

X.

Zis-am, mamă, cătră tine
Să pui măr dulce-n grădină,
Dar tu ți-ai pus măr mistreț,
Ca să mă înstrăinezi.
Nu mă da, mamă, pe sate
Să vin cu desagi în spate,
Cu desagi îmbăierăți
Și cu ochii lăcrimați;
Ci mă dă, mamă, -n vecini,
Să te văd sara ce cini,
Dimineța ce prânzești
Și pe zi cum mai trăiești.

XI.

Auzit-am, mamă, -asară
C-or scrie cătane iară,
Și-auzit-am, mamă, eu,
Că l-or scrie și pe-al meu.
Nu știu, Doamne, ce l-aș face,
Face-l-aș măr de gutăi,
Pune-l-aș la căpătâi,
Dar mărul și-a putrezi,
Mai mare pagubă-a fi.
L-oi lăsa de-a cătuni,
De-oi avea parte-a veni.
De nu m-a lua pe mine,
M-oi duce din jos de moară,
O' strânge homoc în poală

Și i-oi face lui să moară,
Ori să moară, ori să pieie,
Ori să vie să mă ieie,
Ori să moară, ori să zacă,
Ori să vie dupolaltă.

XII.

Auzit-am, mamă, asară
C-a fi târg în jos, în țară,
Ce cumperi nu poți da iară.
Eu mi-am cumpărat urât,
Merg la târg, nu pot să-l vând,
Eu mi-am cumpărat năcaz,
Merg la târg, nu pot să-l las.

XIII.

Putregai putregăios,
Ce ești, bade, mânios,
Ori nu ți-am dat ce-ai cerut?
Tu-ai cerut turtă cu miere,
Eu ți-am dat buzele mele,
Tu-ai cerut turtă cu nuci,
Eu ți-am dat buzuce dulci.
Auzite în Botiza, de la o fată, Ileana
Vlad.

XIV.

Cărărușă din ocol,
M-am iubit c-un domnișor.
Eu nu m-am putut răbda,
Da l-am spus cătră mama
Și mama cătră tata,
Și tata cătră surori,
Surorile cătră frați,
Și-au știut și ceialalți,
Ș pe mine m-au luat
Și-ntr-o ladă m-au țipat,
Și pe ladă-u pus lăcată
Să nu văd lumea odată.

XV.

Mulțămăscu-ți ție, soacră,
Că mi-ai pus pe mută droangă,
Muta trece prin cucute,
Droanga zice și s-aude.

XVI.

Cine merge pe prundari?
Gura lui mărgăritari,
Ochii lui mătasă verde,
Rău mă tem că mi l-oi pierde,
Că l-am mai pierdut odată
Și l-am cătat lumea toată,
Și-n Sibii de-abia-l găsii
Sub o tufă de gutui,
Gutuiu-i cu trei zmicele,
Blăm, bădiță, nu te teme,
Că de cine te-ai temut
Pus-a capul la pământ,
Picioarele sus la vânt,
Că de mult l-am otrăvit,
Că port otrava de brâu
Și omor omul de viu.
Auzite în Botiza, de la Irina Pătraș.
Floarea darurilor, 1907, vol. II, nr. 32, 4
noiembrie, p. 506-508.

TIT BUD (1846-1916)

Dintre harnicii și merituoșii maramureșeni grupați în jurul "Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș" în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ultimul care a părăsit arena înainte de Unire, a fost cronicarul ei, Tit Bud.

A fost omul acțiunii, omul înfăptuirilor. Timp de trei decenii activitatea culturală românească din Maramureș va purta, tăcut, dar eficientă, amprenta personalității acestui om.

Din 1887 până în 1917 Tit Bud este vicepreședinte al "Asociațiunii" și vicarul românilor maramureșeni, funcție care-i permite și-l obligă să-și extindă activitatea în domenii diverse și vaste, dar mai ales învățământul și educarea noilor generații vor forma preocuparea sa de temelie. În formarea și cimentarea conștiinței românești cu care maramureșenii, țărani și intelectuali, au întâmpinat marele eveniment al Unirii din 1918, pe care Tit Bud n-a avut fericirea să-l trăiască, activitatea sa rodnică a avut contribuții importante. Născut la 24 decembrie 1846 în comuna Sat Șugatag, primul contact cu cartea îl ia în comuna natală. Face apoi școala secundară la Sighet și Beiuș. Între drept și teologie, o alege pe cea de-a doua. După terminarea studiilor de la Gherla, timp de trei ani funcționează ca ajutor de preot și învățător în comuna Ieud. Remarcat de Mihail Pavel, este chemat la Gherla ca secretar al său, unde-și îmbogățește cunoștințele prin lecturi asidui și se familiarizează cu problemele conducerii unei instituții, ceea ce îi va folosi în viitoarea sa activitate.

Se pare că odată cu plecarea episcopului Mihail Pavel din Gherla, Tit Bud se reîntoarce în comuna natală, unde păstorește și ca protopop al Cosăului, până în anul 1887, când este numit vicar.

Aria preocupărilor lui Tit Bud a fost vastă. Funcția de vicar implica conducerea vieții bisericești și învățământului românesc din comune. Ca vicepreședinte al "Asociațiunii" îi revenea dirijarea vieții culturale și educarea generației tinere românești, care studia la școlile secundare ungurești, din Sighetul Marmației.

Este util să menționăm că din acest cumul de funcții, singură slujba de vicar era retribuită.

Preoții aveau un rol important în menținerea și progresul școlii românești din comune, întrucât ei trebuiau să asigure întreaga bază materială a școlii, săli de clasă, mobilier, întreținere etc. și salariile învățătorilor. Unii, mai harnici, căutau să asigure o sursă permanentă de venit, din bunurile comune, sau ale bisericilor, cum a procedat în comuna Ieud Ioan Mihalyi de Apșa. Alții, mai slabi, treceau toată sarcina în grija populației, de la care încasau banii de trebuință. Tit Bud a avut o deosebită grijă de acest capitol și el judeca și

aprecia preoții mai puțin după activitatea ecleziastică ci mai mult după cum se desfășura munca școlară în comună. Opera sa se concretizează prin 20 de școli primare construite în comunele din Maramureș în timpul cât a fost vicar.

Sprijinul permanent acordat învățătorilor, tocmai prin asigurarea condițiilor materiale necesare bunei desfășurări a învățământului, a determinat "Reuniunea docinților români din Maramureș" să-l aleagă președinte al ei. Nici această funcție nu a fost numai de prestigiu. Tit Bud nu s-a mulțumit cu un titlu onorific în plus și cu satisfacția de a prezida anumite ședințe ale dăscălimii. El a transformat funcția într-un post de îndrumare practică a activității didactice a învățătorimii și de control efectiv al muncii. Adunările generale ale "Reuniunii", care se țineau în fiecare an în altă comună, nu erau simple dări de seamă și verificări de gestiuni, ci adevărate bilanțuri ale mersului învățământului și seminarii de pregătire pedagogică. /.../

Amintesc ceea ce relatez mai pe larg în alt capitol, că situația învățământului primar confesional nu a fost ușoară în Ungaria. Guvernul a pus o mulțime de obstacole în calea dezvoltării lui, urmărindu-i cu perseverență desființarea. Totuși în Maramureș s-a menținut datorită luptei celor ce conduceau destinele învățământului românesc, sacrificiului și înțelegerii populației satului care l-a susținut.

Acest capitol din viața și activitatea lui Tit Bud, ca om al școlii românești din Maramureș este una dintre cele mai însemnate realizări cu care se poate mândri generația din care făcea parte.

Vicepreședinte al "Asociațiunii" timp de peste 30 de ani, Tit Bud a avut parte de o muncă la fel de grea și de fructuoasă, prestată de asemenea pe două planuri.

În primul rând în cadrul "Asociațiunii", președintele Petre Mihalyi, cu tot interesul și grija pe care le purta instituției - elogiata chiar de Tit Bud, care-i cunoștea activitatea -, fiind și deputat, lipsea din județ. Viața cotidiană a "Asociației" și munca efectivă de conducere cădeau pe umerii vâjnoși ai vicepreședintelui. El organiza ședințele, diversele manifestări culturale ce mai erau posibile, el anima solidaritatea românească în jurul "Asociației", avându-l, este adevărat, permanent prezent pe mentorul Ioan Mihalyi de Apșa, iar la treburi mai grele, și pe președinte.

Opera căreia însă - cum s-a mai arătat - "Asociațiunea" îi acorda cea mai mare atenție era "convictul", adică internatul. Organizarea internă a internatului este legată de numele lui Tit Bud, care în tot acest timp i-a fost director. Școli secundare românești nu erau în Sighet. Erau, în schimb, patru ungurești. Populația românească nu se putea limita numai la învățământul primar românesc din comune. Școlile secundare românești erau departe, la Beiuș și la Blaj, unde puteau ajunge doar câțiva dintre cei mai înstăriți. Nu se puteau evita astfel școlile de stat din Sighet. Acestea, însă, prezentau pericolul

maghiarizării, care era chiar rațiunea lor de existență într-un județ unde populația maghiară reprezenta ceva mai mult de 8%. În plus, tinerii români de la sate trebuiau ajutați din punct de vedere material pentru a putea frecventa școlile secundare.

Profesorii de la școlile ungurești în majoritatea lor își îndeplineau "misionarismul" cu mare zel și tact. /...../

Conducătorii români sperau să atingă două scopuri prin "convict": sporirea numărului de elevi români la școlile secundare și preîntâmpinarea înstrăinării lor. Ambele obiective au reușit. Iată și câteva cifre elocvente: în primii 20 de ani de existență, internatul a găzduit peste 170 de elevi proveniți din satele maramureșene, care frecventau școlile din Sighet. Dintre aceștia, mai mult de jumătate, adică un număr de 95, au beneficiat de burse. Comitetul "Asociației", an de an, examina situația lor școlară și acorda burse celor lipsiți de mijloace materiale și cu râvnă la învățătură. /.../

Cu toate multiplele sale preocupări, cu toată omniprezența sa la acțiunile pozitive ale vieții culturale românești din Maramureș, Tit Bud a găsit timpul necesar și pentru scris. A publicat 15 cărți, între care și traducerea unui roman al lui Gabriellyi Adrien - *De unde nu este reîntoarcere* -, apărut în anul 1872, ca supliment al revistei "Familia".

Dacă majoritatea lucrărilor sunt cu conținut bisericesc ca tipicuri, îndreptare practice, vieți ale sfinților, ori predici pentru diferite prilejuri, sunt însă și unele care prezintă valoare documentară pentru trecutul Maramureșului.

Vom aminti în primul rând valoroasele Anale ale "Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș", 1860-1905, tipărite la Gherla în anul 1906. Cele 260 de pagini ale acestei cărți dezvăluie un fragment important din istoria Maramureșului: anii plini de avânt și de zădărnici ai luptei de rezistență activă împotriva ofensivei de înstrăinare și a realizărilor legate de regenerarea conștiinței naționale... /.../

Deosebit de meritorie este culegerea de *Poezii populare din Maramureș*, tipărită la București în anul 1908. Este a doua lucrare de acest fel consacrată folclorului românesc maramureșean (vz. Iordan Datcu, *Dicționarul folcloriștilor*, vol. I, Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1979, pag. 91), prima fiind a lui Alexandru Ciplea, apărută tot în București, în anul 1906.

Activitatea rodnică și importantă pe care a dezvoltat-o, preocupările multiple în slujba neamului său nu l-au împiedicat pe acest om voinic, înzestrat cu o putere de muncă deosebită și cu un dar ascuțit de a înțelege vremurile pe care le trăia, să fie o fire vioaie și deschisă. Nu s-a izolat în cochilia preocupărilor sale, ci a frecventat societatea românească, a participat la festivități și întruniri, pe care adesea le iniția și la mesele de familie. Statura sa athletică, plăcută, cuvântările sale de înaltă ținută românească, vorbele sale de spirit făceau o deosebită impresie, erau savurate, comentate.

O întâmplare veche, care s-a transmis verbal mai bine de o jumătate de

secol în legătură cu fizicul său și cu vorbele sale cu tâlc, o redăm pentru păstrare: "Într-o zi de târg săptămânal își făcea plimbarea zilnică, în tovărășia obișnuită a bunului său prieten, judecătorul Sigismund Ciplea, tot român și tot așa de voinic ca și el. Un țăran mai pricăkit se ținea după dânșii. Când se întorceau, țăranul stătea pe loc, îi privea cu admirație și se întorcea și el urmărindu-i în continuare. La un moment dat Sigismund Ciplea îl întreabă: "De ce tot umbli după noi, frate?" Țăranul îi răspunde: "D'apoi să fie cu iertare, mă tot uit la Dvoastră și mă minunez cât sunteți de faini și de harnici (voinici - n.a.) și mă tot gândesc că dacă mi-ar da Dumnezeu doi boi așa minunați aș scăpa de sărăcie și eu și coconii". Tit Bud se uită zâmbind la el și îi spuse: "Nu cred că te-ai procopsi cu doi boi ca noi. De mult încearcă alții mai puternici ca dumneata să ne pună la jug și n-au putut și nici nu vor putea vreodată. Până-ți va da Dumnezeu ce dorești, ia florinul acesta și cumpără cele de trebuință pentru prunci".

Cu toate luptele, cu tot zbuciumul în vârtoarea evenimentelor în care trăia Tit Bud, se pare că a avut o singură supărare, și aceasta în ziua de 18 august 1917. În această zi și-au făcut apariția la biserica românească din Sighet reprezentanții armatei și ai autorității de stat pentru a ridica clopotele confiscate în vederea transformării lor în tunuri. Tit Bud, care era parohul, a asistat la coborârea clopotului mare din turnul bisericii. După ce a fost desfăcut din așezarea sa, clopotul a fost rostogolit până la ușa turnului și apoi aruncat pe caldarâm, clopotul s-a sfărâmat. În acel moment a căzut și vicarul Tit Bud. Medicul chemat a constatat moartea în cel de al 72-lea an al său de viață.

În acea zi de 18 august 1917 a încetat să mai sune glasul clopotelor bisericii românești din Sighet, dar și glasul lui Tit Bud.

(în "Maramureșeni - portrete și medalioane", Editura Dragoș Vodă, Cluj Napoca, 1998, p. 178-185).

MIHAI MARINA

*

TIT BUD (1908)

Poezii populare din Maramureș

adunate de Tit Bud, vicarul Maramureșului

Ședința 28 martie 1908

Academia Română, "Din vieța poporului român", Culegeri și studii, III, București, 1908.

Raportul d-lui I. Bianu către Secțiunea literară a Academiei, aprobat la 22 Martie 1908.

Culegerea de poezii populare din Maramureș, prezentată spre publicare de Părintele Vicar al Maramureșului Tit Bud, este un prețios material de

literatură populară din acel ținut, din care a fost adunată și culegerea făcută de d-l Al. Țiplea, publicată de Academie în 1906.

Materialul se vede a fi strâns cu îngrijire, iar ținutul din care a fost adunat are un deosebit interes din mai multe puncte de vedere.

Din aceste motive sunt de părere că și această culegere trebuie să fie publicată, întru cât poeziile culese nu sunt identice cu cele publicate de d-l Țiplea.

I. BALADE

1. *Pintea Viteazul*

La poale de codruț verde
Mândră zare că se vede.
Da' aceea nici-i zare,
Că-i șatra Pintii cea mare,
Tăt cu șindili șindilită,
Și cu pajiște podită.
La mijlocul șetrii este
Tot o masă rotilată
De voinici încunjurată,
Tot o sută și optzeci
De voinici de cei pe-aleși.
- Care voinic s-ar afla
Să meargă în Baia Mare
După pâne, după sare,
După vin de cel mai tare
Ce beu domnii la gustare
Și se-mbată-ndată tare.
Nime-n lume nu s-a aflat,
Făr-a Pintii bun fârtat
Pe murguț a-ncălecat
Și în Baie-a alergat.
Când acolo a intrat,
Toți dmnii s-au spăimântat.
- Noroc bun și-adevărat!
Tu ești a Pintii fârtat,
De ești așa minunat?
- Noroc bun și-adevărat!
Eu îs a Pintii fârtat,
De-a așa de minunat.
Dați-mi voi cât oiu pofți

Și de bani nu pomenți,
Că-s dela Pintea mânat
Și-a a Pintii bun fârtat,
Și cruce de ban nu mi-a dat.
- Noroc bun și-adevărat!
Tu ești a Pintii fârtat,
De ești așa minunat?
Moartea Pintii de ni-i spune,
Tist prea mare că te-om pune.
Moartea Pintii:
De grăuț de primăvară
Și cuițe din potcoave,
Măzărice de cea rară,
Să nu fie Pintea-n țară.
Cămeșa i-e de oțele
Și nu trece plumb prin ele.
Moartea Pintii dacă-a spus,
Tist prea mare că l-a pus,
Tot în fiere și-n cătuși
Și-n temniță după uși.
- Voi, domnilor, voi dragilor,
Năpostiți-mi mâna stângă
Că dreapta nu vi-ți îndura.
Mâna i-o au slobozit
Și carte că el și-a scris
Și la Pintea o-a trimăs.
Pintea s-a prins de-a prânzit;
Și cartea-n loc i-a sosit
Și s-a lăsat de prânzit
Și-a prins cartea și-o-a cetit.
Lacrămile-i ciuruia,
Tot mășcate ca bobul
Și-nfocate ca focul.
Pintea-ndată s-a gătat

Și pe murg a-ncălecat,
 Pe murguțul cel de vânt,
 Ce-i tună coama-n pământ.
 Și-n Baie a alergat;
 Și când acolo-a intrat,
 Când a fost el la un loc,
 S-a-ntâlnit cu-un Băiuțan.
 - Noroc bun și-adevărat!
 Pinte, ești cel minunat?
 Unde tu te-ai îndemnat?
 - Numai la al meu fârtat.
 La temniță-a alergat,
 Cu potcoava-n ușă-a dat,
 Ușa toată s-a sfărmat
 Și Pinte a cuvântat
 Numai el cu-al lui fârtat:
 - Noroc bun și-adevărat!
 Aici ești al meu fârtat?
 - Aici îs eu, Pinte, zău,
 Din voia lui Dumnezeu.
 Du-te, Pinte, de-aicea,
 Că domnii te-or împușca
 Cu grâul de primăvară,
 Cu cuițe de potcoavă,
 Cu măzăricea de cea rară,
 Și nu-i fi tu, Pinte, -n țară.
 Și Pinte a blăstămat,
 Care și-a da al lui sfat
 Nmai cătră-al lui fârtat.
 Și pe el l-au împușcat,
 Tot acolo l-au îngropat,
 În poartă la Baia Mare,
 Să nu fie Pinte-n țară.

2. *Mirele dus în cătane*

Frunză verde rotunjoară,
 Tânăr voinicel se-nsoară,
 Tânără nevestă-și iea.
 El nu-i tânăr cum să fie,
 Fără-i a năsdăvănie:
 Vineri mă-sa l-a făcut

Și nici moașă n-a avut,
 Sâmbătă l-a botezat,
 Duminică l-a-nsurat,
 Luni în cătane-a plecat,
 Nevasta și o-a lăsat.
 Cătră nevestă o zis:
 - Na inelul dela mine
 Și-l pune-n deget la tine;
 Când l-ei vedea pământit,
 Să știi bine c-am murit,
 Când l-ei vedea luminat,
 Tra(ge) nădejde de-nturnat.
 Ea pe el l-a așteptat
 Cu jele și cu bănat,
 Nouă ani și nouă zile
 Și pe-atâte săptămâni.
 Inelul s-a pământit,
 Ea și-a gândit c-a murit;
 Și în casă s-a băgat
 Și de nuntă s-a gătat.
 Socru-său de supărat,
 Sapa-n mână a luat
 Și de-a una și-a plecat,
 La cea vie-n cea feție,
 Să o sape să nu fie.
 Și cum a mers ostenit,
 Cu un voinic s-a-ntâlnit.
 Către el că și-a grăit:
 - Bună ziua, moș bătrân!
 - Sănătos, voinic român!
 - Ce vrei, moșule, a săpa?
 Doară via a o strica?
 - Via-aceasta din feție
 Oi săpa-o să nu fie,
 Că i-a murit stăpânul
 Și a-mplut-o gătejul.
 - Întoarce, vâj, înapoi
 Și vină până la voi,
 Numai mie îmi arată,
 Unde-i crâșma așezată;
 Unde-i crâșma cea cu vin?
 Eu de-amu i-oiu fi stăpân.

Vâjul și-a zis năcăjit:

- Crâșma de vin mi-e în casă,

Că-mi mărit nora frumoasă;

Crâșma e în casa mea,

Se mărită noră-mea.

Voinicu-n casă-a intrat,

Mesenii i-au închinat,

Tot cu păhare de vin

Să-i deie cinstea deplin.

Numai el din graiu grăia:

- Nici oiua bea, nici oiua mânca,

Până nu mi-a închina,

Tot cea dalbă de mireasă

Din cel cornuluț de masă.

Mireasa-a-nceput a plânge.

Mesenilor a le zice:

- Să fiți, boieri, iertători

Și de-aicea ducători,

C-acesta-i soțucul meu

Pe care l-am plânsu-l eu;

Că eu numai mi-l cunosc

Pe inel, pe țurgalău,

Schimbul dela tată meu.

Nunțașii cu toți s-au dus,

El clopu-n cuiu și l-a pus.

3. *Drăguțul necredincios*

Pe deluț, pe colnicel

Trece hireș voinicel,

Cu cal negru pătrarel,

Cu murguțul pe drept el,

La cea șatră covăcească,

Murgul să și-l potcovească,

Părul să și-l rotunzească,

Mândra lui să nu-l cunoască.

Ea-nainte i-a ieșit

Și din graiu lui i-a grăit:

- Tu te duci, mândrule, duci

Cu struț verde de bulbuci;

Tu te duci și eu rămâiu,

Cu cine să mă mângâiu?

- Mângâia-te-i, mândră, bine,

Satul rămâne cu tine.

- Iea-mă, mândruluț, cu tine,

Cu trei părți ți-a-mbla mai bine:

Unde-i sta și-i poposi,

Ca un sfeșnic te-oiu sluji.

- Eu, mândră, nu te-oiu lua,

Că pe unde mă duc eu,

Nici e apă, nice foc,

Fără sânge până-n clop.

- Iea-mă, mândruluț, mă iea,

C-am cosițe-n patru vițe,

Cosița oiua despleți,

Râtul ți s-a-mpăjești,

Murgul ți-l-oiu priponi.

- Întoarnă, mândră, -napoi,

Că eu, mândra mea, mă duc,

Numai ție să-ți aduc

Potilat din Țăligrad

Cu cincizeci riful luat,

Și-o pereche de ciurcei

Cu cincizeci și cinci de lei,

Cisme roșii din Brașeu.

- Întoarnă, mândruț, napoi,

Că mai bine-i pe la noi.

*

Cina-n masă s-a răcit,

Apa-n vase s-a-ncălzit,

Mândrul meu n-a mai sosit.

Mă uitai pe prundurele,

Văd doi pui de turturele.

- Voi, puiuți de turturele,

Doar veniți dela Brașeu, -

N-ați văzut pe mândrul meu?

- Noi poate că l-am văzut,

Dară nu l-am cunoscut..

- Mândrul meu e cunoscut:

Pe din sus de gurioară

Trage o neagră mustăcioară;

Dar nu-i trasă cum să fie,

Cu condeiu ca pe hârtie.

- Noi pe acela l-am văzut,

La mijlocu orașului,

La crâșma-npăratului,
 Cu trei mândre lângă el:
 Una-l ține pe genunche,
 Una paharul îl umple,
 Una-i face rumenea,
 Domnii se uită la ea.
 Mândra lui și-a alergat
 Și pe el că l-a aflat.
 De departe i-a strigat:
 - Să rămâi cu ciontul gol,
 Cum am rămas eu cu dor,
 Să rămâi cu ciontul fript,
 Cum te-ai dus și n-ai venit,
 Că de când te-am așteptat,
 Gura mi s-a-mpelinat,
 Nu-i bună de sărutat.
 Atâta te-am tot dorit,
 Fața mi s-a ponosit
 Și nu-i bună de iubit.
 Eu, mândruț, te-oi blestema,
 Pe tine să te mânânce
 Temnița Hognogiului
 Din fundu orașului,
 Că te-ai făcut de urât
 Pentru-o mândră ce-ai iubit,
 Că te-ai dus și n-ai venit.
 - Hei tu, mândrulița mea,
 Tare rău m-ai blăstemat
 Și blăstemul s-a legat.
 Eu, mândră, încă mi-oiu zice:
 - Mare năcaz te mânânce;
 Când îi merge la fântână,
 Să-ți anini șgarda-n vârdină,
 Să se rumpă șirele,
 Putrezia(scă)-ți degetele,
 Să-ți pice inelele,
 Să le aflu, mândră, eu,
 Să-mi treacă de dorul tău.

4. *Doamna fugită dela bărbat.*

Pe cea verde de câmpie
 Merge-și o verde cocie

Da'n cocie cine șede?
 Șede o țancă nevăstancă,
 Fugită dela bărbat
 Cu-n fiu mic nebotezat.
 La mijlocul codrului,
 La apa Abrudului,
 Dac-acolo și-a sosit,
 Luntrașilor le-a grăit:
 - Abrudeni, luntrașilor,
 Trece-i-mă pâraul,
 Că m-ajunge bărbatul;
 Că eu vouă voiu plăti,
 Pentruce mi-ți mântui,
 Cu taleri nemăsurați,
 Cu galbeni nenumărați.
 - Noi apa, zău, nu te-om trece,
 Până nouă nu ni(-i) da,
 La trei inși trei sărutate
 Ș trupuțul jumătate.
 - De mi-ți trece-apa, de ba,
 Eu de-acelea nu voiu da.
 Eu prin apă m-oiu băga,
 Fiul de l-oiu îneca
 Sufletul vost sam-a da.
 Scos-a galbeni cu pumnul.
 Ei o-a trecut Abrudul,
 Și ea s-a dus la focul,
 Cu cine i-a fost gândul.
 De-a-lunguțul drumului,
 La mijlocul codrului,
 Ea și-a stat de hodinit
 Sub un molid înverzit,
 Către molid și-a grăit:
 - Tu chidrule, molidule,
 Iean, pleacă-ți du vârful
 Să-mi anin eu liuliuțul.
 Bradul vârful și-a plecat.
 Ea leagănu l-a aninat
 Și pruncului i-a cântat:
 - Fii tu fiul codrilor,
 Că nu ești al domnilor.
 Ea fiuțul l-a lăsat

Și prin codri și-a plecat.
Ea pe-acolo-a zăbovit,
Până anul și-a plinit.
La fiuț a înturnat
Și pe dânsul l-a aflat
Tot râzând
Și tot zâmbind.
Ea de jelea lui și-a plâns
Și către dânsul și-a zis:
- Hai, fiuț, la mămuca,
C-amu bine te-oiu căta.
- Ba eu, zău, că nu m-oiu duce,
Că nu mi-ai fost mamă dulce,
Că pe mine m-ai lăsat,
Nici în drum și nici în sat;
Pentr-un negru streinel,
Tot m-ai lăsat mititel,
În mijlocul codrilor
Să fiu hrana corbilor.
Dar Domnul Sfânt și-a lăsat,
Vântul cald că și-a suflat,
Pe mine m-a legânat;
Ciutele țâță mi-au dat,
Și ploi calde și-au plouat
Și pe mine m-au scâldat.
Mama și-a-nceput a plânge,
Din graiu a-nceput a zice:
- Ascultă, fiuț, odată,
C-amu n-oiu fi blăstămată,
Ci-oiu fi mamă-adevărată.
- Du-te, mamă, la focul,
Nu-mi necăji sufletul,
Că dela tată m-ai luat
Și în codru m-ai lăsat,
Pruncuț mic nebotezat.
Nici am fost la tată meu,
Nici am fost la sânul tău.
Și lui Dumnezeu îi-e jele,
C-am crescut cu multe rele,
Și lui Dumnezeu îi-e ciudă,
C-am crescut cu multă trudă.
El atuncea te-a ierta,

Mămucă, pe dumata,
Dacă t-ei călugări
Și aspru t-ei pocăi,
Cu tâlharii nu-i trăi.
Ea și-a plâns dela inimă:
- Vină, dragul mamii, vină
La mama ta cea streină.
El și-a plâns
Și-apoi și-a zis:
- Tu, mămuca mea cea dulce,
Cu tine poate m-aș duce,
Dacă tu m-ai asculta
Și-ai înturna cocia
Și m-ai duce cu dânsa,
Prin pădurea cea de tei,
La cei dalbi călugărei
Pe dealul dela Moisei;
Ori pe drumul cel mai scurt,
Tocmai colo la Ieud,
Unde-i mănăstire sfântă
Și călugări în ea cântă.
Că acolo eu m-aș face,
Tot lui Dumnezeu ce-i place,
Face-m-aș călugărel,
Mai pe urmă îngerel.
Eu de-acolo m-aș ruga,
Mamă, pentru dumata,
Dumnezeu sfânt te-a ierta.
Eu m-aș ruga pentru tine,
Ruga-m-aș pentru oricine
Să-i deie Dumnezău bine,
Să-l ferească ca pe mine,
Când am fost lăsat de tine.
Mama lui l-a ascultat,
Cocia și-a înturnat,
Cu pruncul și-a alergat
Peste munți, peste păduri,
Pe drumuțul cel bătut,
La mănăstire-n Ieud.
Acolo dac-a sosit,
Către popi că și-a grăit:
- Voi, călugărei sfințiți,

Faceți bine și primiți
 Un pruncuț mic ce-am aflat
 De dincolo de Banat,
 Într-un vârf de brad înalt
 Cu leagănul aninat.
 Faceți-l călugărel,
 C-așa dorește și el.
 Ei copilul l-au luat
 Și carte l-au învățat.
 După ce și-ambătrânit,
 El tot s-a călugărit,
 Și a fost călugăr sfânt,
 Cât a trăit pe pământ.

5. *Horea Firulinei.*

Avea-și o babă bătrână
 O fică, Firulină.
 De ea Turcii-a auzit,
 După dânsa și-au pornit.
 Ea afară și-a ieșit,
 S-a uitat spre răsărit,
 Cătră mă-sa a grăit:
 - Nu știu, pomii-s înfloriți,
 Ori vin Turcii învăliți;
 Nu știu, ceriul îi noros,
 Ori doar Turcii vin din jos?
 Mă-sa-afară și-a ieșit,
 S-a uitat spre răsărit,
 De Turci a fost învălit;
 La răsărit s-a uitat,
 De Turci cu ochii și-a dat,
 Cătră fică-a cuvântat:
 - Firuli, draga mamii,
 Unde, biata, te-aș scuti
 Să nu te afle Turcii?
 Unde, biata, te-aș băga,
 Doar Turcii nu te-or afla?
 Doară-n valul cu pânda,
 C-acolo nu te-or căta.
 - Da' de-or căta hainele
 Prin toate lăduțele?

Și de ți-or căta pânda,
 Ia, pe mine m-or afla
 Și cu dânșii m-or lua.
 Eu, mămucă, c mă duc
 Sub frunzuca cea de nuc.
 Tot mă duc în stupiniță,
 Că este-un fir de tămâiță,
 Tot mi-oiu face cununia;
 Sub firu-acela mi-oiu sta
 Și Turcii nu m-or afla.
 Turcii-ndată și-au sosit
 Și către babă-au grăit:
 - Hârcă de babă săracă,
 Unde ți-e fata cea dragă?
 C-a fost veste la-mpărat,
 C-ai fată de măritat.
 - Turcilor, boierilor,
 N-am fată de măritat,
 Nurori la-mpărat de dat,
 C-amu anul și-a sosit,
 De când fata mi-a murit.
 De nu-mi credeți cuvântul,
 Arăta-v-oiu mormântul;
 De nu-mi credeți cuvântelul,
 Arăta-v-oiu mormântelul.
 Ei ieșiră și porniră.
 Un câne de Turc bătrân,
 Nu să tacă
 Și să treacă.
 Numai el la Turci li-a zis:
 - Turcilor, fărtaților,
 Turcilor, voinicilor,
 Stați pe loc și înturnați,
 Așa iute nu plecați.
 Dacă nu ducem nurori,
 Să ducem la-mpărat flori.
 Să mergem în grădiniță,
 Să ciuntăm vre o trei rujițe.
 În grădină și-au intrat,
 La stupină s-au uitat;
 Și-au văzut tămâița,
 Lângă ea coconița,

Împletind cununița.
Un turc hâd și blăstemat
Către ceilalți și-a strigat:
- Turcilor, voinicilor,
Veniți voi pân-aicea,
C-aicea ni-e mireasa.
Pe copilă o-au luat
Și cu dânsa și-au plecat.
Firulin' a țipurit
Și de spaimă a înlemnit,
Cu Turcii-a fost de pornit.
Mă-sa-a prins și-a lăcrimat,
Multe lacrimi a vărsat,
De lacrimi-abia vedea,
De suspine-abia grăia.
- Firuli, draga mamii,
De mine n-ai ascultat
Și Turcii că te-au aflat,
Și cu dâșii te-au luat,
Tot de noră la-mpărat.
Mama-a vrut să te-ndosească,
Turcii să nu te găsească,
Tot în valul cu pânza;
Tu n-ai vrut a asculta.
Turcii cu dânsa s-au dus
Și cu dânsa și-au trecut
Peste dealul Iederii,
Către podul Dunării.
Ea din graiu așa striga:
- Turcilor, boierilor,
Turcilor, voinicilor,
Lăsați-mi voi mânuța,
Tot mânuța de-a stânga,
Să-mi sucesc cununița
Făcută de la mama,
Că nu mi-oi face alta.
Turcii-atunci s-au îndurat,
Mâna stângă i-au lăsat,
Cununa și-a înturnat,
Ea tare și-a lăcrimat,
Către Turci iar a strigat:
- Turcilor, boierilor,

Turcilor, voinicilor,
Lăsați-mi mâna dreaptă
C-amu prinde-a mi se-nfla:
Umflămi-se degetele
Și mă strâng inelele.
Turcii cătră dânsa-au zis:
- Înceată, fată, de plâns,
Că tu mare doamnă-i fi,
Peste multe-i porunci
Și-i fi doamna curților
Și stăpâna cheilor.
Taci tu, fată, și nu plânge,
Că unde vrem a te duce,
Ți-i trăi vieață dulce,
Cu pâine de grâu curat,
Cu vin roșu pipărat
Și nu-i trăi cu bănat,
Pân-ce te-ai înstreinat.
Și-i fi dalbă-mpărăteasă,
Dintre doamne mai aleasă.
- Batăr cât mi-ți dăru,
Mie nu mi-a mai tigni
În țara cu streinii.
Și la părinți n-oiu veni,
Cât în lume mi-oiu trăi.
Dar lăsați-mi mânuța
Să-mi ridic eu sugnuța,
Că-i făcută de mama,
Nu mi-a mai face alta,
Temu-mă că s-a-ntina.
Lăsați-mi mânuțele
Să-mi ridic hăinuțele,
Că se udă biete.
De mânuță o-au lăsat
Și-n apă s-a aruncat.
Ea atuncea și-a strigat:
- Decât noră Turcilor,
Mai mâncare peștilor
Și cotloane racilor.
Tot mulul să mă mulească,
Nime să nu mă cunoască,
Că-s copilă românească

Și-am scăpat din mâna voastă.
 De n-ar fi limbă păgână,
 Eu n-aș fi foastă streină.
 Dup-aceea s-a-nnecat;
 Și Turcii s-au supărat
 Că mândră floare-au scăpat,
 Au scăpat-o la-nnecat,
 Pân-ce samă n-au băgat
 Și mâna i-au deslegat.
 La-mpărat dac-au sosit,
 Scos-au un steag mohorât,
 Că mireasa li-a murit;
 Tot un steguț destrămat,
 Că mireasa s-a-nnecat,
 N-a fi doamnă la-mpărat.
 Împăratul, de mânîe,
 Pe toți i-a tras pe funie,
 Ca prin țară să se știe,
 C-au făcut o mișelie.
 Împăratul și-a strigat:
 - Numai eu v-am așteptat
 Cu o bucurie mare
 Și-mi aduceți supărare.
 Pentru-aceea vă spânzor,
 Că mi-a fost mare odor.
 Toți Turcii, de și-ar pieri,
 Pe Firuca n-or plăti;
 Și toți de s-ar spânzura,
 N-or plăti-o pe dânsa,
 C-a fost mândră săleaca
 Și și-a ciuntat viața.
 Dumnezeu s-a supărat,
 Între Turci ciumă-a lăsat
 Și mulți Turci că și-au picat,
 Turcii tare s-au rărit,
 Că Domnul i-a pedepsit,
 Că mult rău au isprăvit.

6. *Mirii frați dulci*

- Hai, sorucă, să fugim
 Prin pădurea de mălin,
 Peste munții-nrouați,

Unde-i popă din doi frați,
 Cunună pe-nstreinați.
 Și pe noi ne-a cununa,
 Numai dacă l-om ruga.
 Pentru-o iție de bere,
 Cununa-ne-a căci om mer(g)e;
 Pentru-o iție de vin,
 Ne-a face slujba deplin.
 Ei acolo și-au sosit
 Și popii că i-au plătit,
 Trei iții de vin i-au dat;
 El s-a prins, i-a cununat,
 Și icoanele-au picat
 Și sfinții i s-au strâmbat,
 Vanghelia-a prins a plânge
 Și luminile-a se stinge.
 Popa-și rupse
 Și-așa zise:
 - Dragii mei,
 Voi miretei,
 Eu pe mulți am cununat,
 Icoanele n-au picat,
 Sfinții nu mi s-au strâmbat,
 Nici vanghelia n-a plâns,
 Luminile nu s-au stins.
 - Cunună, popă, și taci,
 N-am fugit, că ne-am fost dragi,
 Ci-am fugit că suntem frați.
 După noi că și-or veni
 Părinți ca călugării
 Și frații ca și brazii,
 Surorile ca florile;
 După noi că și-or pleca
 Și tare ne-or înfrica,
 Să nu stricăm frăția,
 Că ne-a bate Precista.
 - Dacă-i așa și așa,
 Nici eu nu v-oiu cununa,
 Ori câtă plată mi-ți da.
 El a stat din cununat,
 Icoanele de picat,
 Toți, și sfinții de strâmbat,

Vanghelia-a stat de-a plânge
Luminile de-a se stinge.
Ei de-acolo și-au ieșit
Și el din graiu și-a grăit:
- Hei, tu sorureaua mea,
Eu am auzit așa,
Că peste munții cei suciți
Este-un popă din doi Jizi,
Cunună pe cei fugiți,
Numai pentru doi arginți.
Noi doi arginți că i-om da
Ș-ndată ne-a cununa
Și frații nu ne-or afla;
I-om da trei iții de bere,
Ne-a cununa, căci om mer(g)e,
Pentru-o iție de vin
Ne-a face slujba deplin.
Ei acolo și-au sosit,
Numai popii i-au plătit
Numai doi bănuți de-argint.
Când a vrut a-i cununa,
Frații după ei pica,
Toți frații ca și brazii,
Surorile ca florile,
Să nu-i cunune popa,
Să le strice frăția.
- Vină frătiucă, -napoi,
Vină și-ascultă de noi;
Că cătu-i lumea de mare,
Noi soție și-om afla;
Că n-a lăsat Dumnezeu
Să se facă-așa de rău,
Să se ieie soră și frate,
Să cadă lumea-n păcate.
Ei acasă și-au-nturnat,
De dragoste s-au lăsat.
Ei prin lume și-au umblat
Și soții nu și-a aflat;
Nici el nu s-a însurat,
Nici ea nu s-a măritat.

7. *Domnul Vidru cu Vidra.*

Alunguțul cu drumul
Și-alătura cu codrul,
Merge Vidru cu Vidra
Pe ospăț la soacră-sa.
Cându-i locul la un loc,
La mijlocul codrului,
La fântâna Corbului,
Vidru-și rupse
Și-așa-și zise:
- Hei tu, Vidră, doamnă mândră,
Tragână-mi câte una,
Pân-om merge pe-aicea.
- Ba, eu nu Ț-oiu trăgâna.
Când oiu prinde-a trăgâna,
Munții s-or cutremura,
Voinici ca ploaia-or pica
Și-or veni și m-or lua;
C-am fost fată de crâșmariu,
Și-am avut drăguț tâlhariu.
- Tragână-mi câte una,
Eu pe tine nu te-oiu da,
Până capu-n sus mi-a sta.
Ea s-a prins și-a trăgânat,
Munții s-au cutremurat,
Văile s-au turburat,
Voinici ca ploaia-au picat,
Tot vătavii oilor
Și voinicii codrilor.
La Vidru s-au adunat
Și cătră el și-au strigat:
- Hei tu, Vidru, domnuț mândru,
Dă--ne nouă pe Vidra.
- Eu pe Vidra nu oiu da,
Până capu-n sus mi-a sta.
Al doilea și-a strigat
Și piept la olaltă-au dat.
Când au dat întâia oară,
Nouă i-a pus grămăjoară.
Când au dat al doilea,
Atuncea unul striga:

- Hei tu, Vidru, domnuț mândru,
 Lasă-mă batăr pe mine,
 Nu-mi ciunta și-a mele zile.
 Da Vidru și-a rupt și-a zis:
 - Hei tu, Vidră, doamnă mândră,
 Vină-ncoace și-mi ajută.
 - Ba, eu nu ți-oiu ajuta,
 Ori ti-i mânia, ori ba:
 Care-a fi să fie-al meu,
 Ajuta-i-a Dumnezeu.
 Atunci el s-a mâniat,
 Capul i l-a retezat.
 El de-acolo s-a luat,
 Tot negru de supărat,
 Și la soacră-sa a plecat.
 Soacră-sa l-a întrebat:
 - Ce ești, Vidru, supărat?
 Unde-ai lăsat pe Vidra?
 - Unde-am lăsat pe Vidra?
 Unde-am lăsat pe Vidra
 Nu-i nici un spicuț de grâu,
 Fără sânge până-n brâu;
 Poți pași, soacră pași
 De pe snop până pe snop,
 Tot pe titie de clop,
 De pe spic până pe spic,
 Tot pe față de voinic.
 Că de-acasă mi-am plecat,
 Cătră dânsa-am cuvântat,
 "Hei tu, Vidră, doamnă mândră
 Tragână-mi câte una,
 Pân-om merge pe-aicea".
 "Ba, eu nu ți-oiu trăgâna.
 Când oiu prinde-a trăgâna,
 Munții s-or cutremura,
 Deal cu deal s-a aduna
 Voinici ca ploaia-or pica
 Și-or veni și m-or lua;
 C-am fost fată de crâșmariu,
 Și-am avut drăguț tâlhariu".
 Eu am zis cătră dânsa:
 " Tragână-mi câte una,

Eu pe tine nu te-oiu da,
 Până capu-n sus mi-a sta".
 Ea s-a prins și-a trăgânat,
 Munții s-au cutremurat,
 Deal cu deal s-a adunat,
 Văile s-au tulburat,
 Voinici ca ploaia-au picat,
 Tot vătavii oilor
 Și voinicii codrilor.
 Pângă noi s-au adunat,
 Toți cătră mine-au strigat:
 "Dă-ne, Vidru, pe Vidra,
 Că de nu, te-om demica,
 Cu securi și cu topoare
 Și te-om țipa prin izvoare".
 Eu pe Vidra nu o-am dat,
 Până capu-n sus mi-a stat;
 Și pieptul cu ei am dat,
 Sabia mi-am învărtit,
 Pe nouă i-am omorât.
 Când a doua oară-am dat,
 Către dânsa m-am strigat:
 "Vină, Vidră, și-mi ajută!"
 " Ba, eu nu ți-oiu ajuta,
 Ori ti-i supăra, ori ba:
 Care-a fi să fie-al meu,
 Ajuta-i-a Dumnezeu".
 Eu tare m-am supărat,
 Capul i l-am retezat,
 Toți voinicii i-am tăiat,
 Pe ea cu ei o-am lăsat.
 Eu de-acolo mi-am venit
 Negru-negruț de scârbit,
 Alătura cu calea,
 Pân-aici la dumata,
 Să-ți povestesc pațila,
 Și să știi unde-i Vidra,
 Cum a murit săleaca.

8. *O nevastă săracă, vândută de
bărbatul său la Turci.*

Mersu-și-a, numai și-a mers,
Pe cărare prin ovăs,
Un fecior de om găzdac
La fată de om sărac.
El a prins a o peți,
Mă-sa o făgădui;
Și fata din graiu grăi:
- Nu mă da dup-acela,
Că n-a tre(ce) săptămâna,
Și-a-ncepe a mă muștra:
Unde mi-e, mamă, zestrea?
Feciorul și-a zis așa:
- Hei tu, mândrulica mea,
Să fi gândit de-acele,
N-aș fi venit a te cere.
Numai mă-sa că o-a dat,
Și de nuntă s-au gătat.
Dacă nunta s-a făcut,
Vorba fetei s-a umplut.
Dacă nunta s-a gătat,
Soacră-sa o-a întrebat:
- Unde ți-e, noră, zestrea?
Doar să-ți deschid vranița?
Să poți intra cu dânsa,
Să-ți poți boii aduna.
Mireas-a zis cu suspine:
- Adunu-mă eu pe mine;
Că ți-am spusu-ți eu dintâie,
Că n-am multă avuție.
Mirele-ndată și-a plâns,
Cătră mamă-sa și-a zis:
- Ian mai rabdă-ne-o lecuță,
Nu-mi toi biata mândruță,
Dacă vezi că-i sărăcuță.
C-a fi târg în Brăila
Și la târg eu o(-)iu mâna;
Alții-și mână oi și boi,
Eu nevasta vinde-mi-oiu.
Dacă-n oraș a sosit,

Nici leacă n-a hodinit,
Ci s-a dus în boldurele
Și-a cumpărat trei curele;
Cu una legatu-o-a,
Cu alta gătatu-o-a,
De una purtatu-o-a
Pe ulița Turcilor
Din drumul voinicilor,
Pe ulița cea turcească,
Numai să o prăpădească.
Vine turc tânăr, voinic,
Către dânsul și-a grăit:
- De vândut e nevasta?
- De vândut e săleaca.
- Cât i cere pe dânsa?
- Ia tot mia și suta.
Nu o vând de beutoare,
Ori că doar nu ști lucra(re),
Ci m-a ajuns scârbă mare,
Cât trebuiau s-o fac vânzare.
Turcul bani își număra,
Ea a prins a lăcrima
Și pe mire-a-l blăstăma:
- Fire-ai, soțuc, blăstămat!
Nici m-ai lăsat la mama,
Nici ți-s femeia ta,
Că te lăcomești la bani
Și mă vinzi du la lutrani,
Te lăcomești banilor
Și mă dai lutranilor.
Turcul că o neteziră,
Către ea din graiu grăiră:
- Taci, tu mândră, nu mai plânge,
Că eu pe tine te-oiu duce,
Tot la curți ce-s văruite,
Ție nu ți-or fi urâte.
Numa eu ție ți-oiu da
Tot pită de grâu curat
Și vin roșu pipărat.
Ea și-a zis cătră dânsul:
- Mânânce-ți curtea focul
Și grâuțul săritul

Și vinul slobozitul.
 Dacă nu-mi place locul,
 Unde mă vinde mândrul.
 Turcu-acasă și-a plecat
 Și nevasta o-a luat;
 Și dacă-n casă a intrat
 Numa el o-a întrebat:
 - Dă-i, mândră, să ne-ntrebăm,
 Care din cine suntem?
 Că noi bine sămânăm.
 - Eu că mi-s fata babii
 Di țermurele apii,
 Tot Anica cea mai mică.
 Eu mi-s viță nemeșească,
 Copiluță românească
 Din Țara Moorșenească.
 Și mama m-a măritat
 După cel om blăstămat,
 Dac-a fost tare bogat
 Și nemeș la noi în sat.
 Dumnezeu l-ar fi bătut,
 Când pe mine m-a cerut,
 C-amu ție m-a vândut,
 Nici un rău nu i-am făcut.
 Turcul și-anceput a-și plânge
 Și cătră Anița-a-și zice:
 - Soră, nu te tânguie,
 Că drept îți spun ca să știi
 Eu-s Ionu Moșului
 Din funduțul codrului,
 Din țermurul râului,
 Tot de care tu îmi spui,
 Eu ți-s frate-adevărat,
 Bater că-s înstreinat.
 Când și-a fost o vreme-amară
 Și-au fost Turci la noi în țară,
 Prins-au pe tata-ntr-o sară,
 Și pe mine, sorioară,
 Înc-au vrut să mă omoară.
 Tata și-a zis cătră ei:
 "Măi, Turcilor, nu fiți răi!
 Nu-mi ucideți copilul,

Că-i tinerel săracul;
 Și-i copilul tânerele
 Și-i sânge de nemișel
 Și vi-ți folosi de el.
 Voi turcește-l învățați,
 Că-i pagubă să-l stricați".
 Turcii, ia, nu m-au stricat,
 Turcește m-au învățat,
 Tata era rob legat
 În temniță la-mpărat.
 Popă la Turci m-am făcut;
 Tata ș-a murit de mult,
 Eu frumos l-am petrecut.
 Spune-mi, soră, dumata,
 Mai trăiește mămuca
 Și ce face săleaca?
 Ana-atunci și-a suspinat,
 Lui Ion i-a cuvântat:
 - Mămuca plânge cu jele,
 Că mi-a făcut zile grele.
 Scrie, frate, dumata
 O carte la mămuca,
 Să nu plângă săleaca.
 Ion și-a-nceput a scrie
 Cu peana pe o hârtie,
 Ce voinicu-i acela,
 Ce și-a vândut nevasta;
 Să vie după dânsa
 Că-napoi o-a căpăta.
 Cartea numai și-a sosit,
 Când mirele și-a prânzit;
 Și el tare s-a scârbit
 Și s-a lăsat de prânzit
 Și cartea că ș-a cetit.
 Mirele s-a supărat
 Și-ntr-una s-a preumblat.
 Ni în tindă, ni în casă
 Pe șinură de mătasă.
 De lacrimi abia vedea,
 De suspin abia grăia.
 Mă-sa din graiu și-a grăit,
 Dacă l-a văzut scârbit:

- Hei tu, fiuțul mării,
Lasă-te nu te scârbi,
Ci du comoara-napoi,
Adă pe mândra la noi.
El îndată și-a pornit;
Și la Turc dac-a sosit,
"Bună ziua!" în cas-a dat,
Și Turcu l-a întrebat:
- Mai vinde-ți-i nevasta,
Dacă o-ai mai căpăta?
Mirele jos și-a picat,
Pe Turc tare l-a rugat,
Să-i năpoastă nevasta,
Că banii-napoi i-a da.
Turcul tare s-a răstit
Și lui Ion i-a grăit:
- Na-ți, șogore, nevasta
Și ți-o las și comoara;
Doară tu nu i muștra,
Că bună zestre i-oiu da;
De te-a ajunge hiea,
Mă mai cercă undeva.
Și nevasta nu ți-o da,
Ci trăiți asemenea.

9. *Domnișoara măritată după un
fecior de Țigan.*

Merge-o pruncă pe cea luncă
Și-un voinic pe cel colnic;
Prunca merge tot plângând
Și voinicul șuierând.
La un târg s-a pomenit,
Un sglotariu și-a celuit,
Tot un fecior de sglotariu
Pe o fată de domnariu,
De domnariu de cei mai mari.
Dacă la drum și-a pornit,
Voinicul că și-a grăit:
- Taci, tu pruncă, nu mai plânge,
C-atunci la mă-ta te-oiu duce
Când mă-ta și-a număra
Iarba de pe un hotar

Și frunza de pe-un stejar;
Când mă-ta și-a semăna
Tot o holdiță de grâu
Pe cea undiță de râu,
Tot o holdiță de bob
Pe titia iestui clop.
Atunci la mă-ta te-oiu duce,
Când a face popu pere
Și răchita vișinele
Și-om mânca, mândră, din ele.
Ea mi-și rupse
Și mi-și zise:
- Bată-te Sfântul pe tine,
Cum m-ai înșelat pe mine.
- Ba, eu nu te-am celuit,
Numai te-am prăbăluit,
Ca pe-un prunc de șapte ai
Să văd ce mintiucă ai.
Taci, tu pruncă, nu mai plânge,
Că eu pe tine te-oiu duce
Tot la niște curți domnești,
Ca cele din care ești.
Mers-au drum îndelungat,
Pe dincolo de Bănat;
Și ea tot l-a întrebat
Că departe-i al lui sat?
Dacă-au ieșit dintr-un sat,
De dincolo de Bănat,
Curte și-o a arătat
Mândruței ce a furat.
N-a mai fost casă domnească,
Ci-o colibă țigănească;
N-au fost curțile domnești,
Ci-au fost corturi țigănești.
El s-a dus către mă-sa
Să-și arete mireasa,
Că-i frumoasă, săraca!
Soacră-sa o-a sărutat
Și frumos i-a cuvântat:
- Na, -ntr-o mână ulceaua,
Merge-i prin sat și-i umbla
Și-i cere ca țiganca;

De nu-i merge, nu-i mânca!
 Prunca tot și-a plâns cu jele
 Și-a ieșit pe prundurele,
 Văzut-a trei rândunele
 Și și-a tot zis cătră ele:
 - Păsăruice, rândunele,
 Spuneți voi măicuții mele
 C-am ajuns la zile rele.
 Numai ea tot să mă cate,
 Nu-n orașe, ci pe sate.
 Nu mă cate-n curți domnești,
 Ci prin corturi țigănești.
 Spuneți-i mămuchii mele,
 Că hăinicilele mele,
 Tot hainele din fetie,
 Nici le vândă, nici le ție,
 Da le-ncarce pe căruță
 Și le scoată la uliță;
 Și le aprindă cu pară,
 Să se facă scrum și sfară,
 Să se pomenească-n țară.
 Cine și-a vedea para,
 Mi-a judeca vieața;
 Și cine-a vedea fumul,
 Ia tot mi-a ști năcazul.
 Să se-nvețe tot pruncul
 Ce plătește streinul;
 Tot pruncuțul să se-nvețe,
 Mîntea slabă ce plătește
 Și la căte te togmește;
 Fata-nvețe dela mine,
 Nu iubească ori pe cine,
 Care merge, care vine,
 Până l-or cunoaște bine.
 Cine iubește strein,
 Cât trăiește-i cu suspin;
 Cine streinul iubește,
 Cât trăiește-și bănuiește.
 Mai bine mi-aș fi umblat,
 Măicuța de m-ar fi dat
 La cel mai urât din sat;
 Ciuntă-mi, Doamne, vieața,

Dacă mi-am pierdut mîntea;
 Ia-mi, Doamne, și sufletul,
 Că mi-am mâncat norocul
 Și mi-am rușinat neamul.
 Nu m-aș uita că-s săracă
 Numai să nu fiu țigancă.
 Vai de mine și de mine!
 Ce-am făcut, n-am făcut bine,
 Că mi-oiu muri cu rușine.

10. *Vălenarul.*

Sub cel vîrf de solovârf,
 Trece-un Vălenar la târg,
 Cu murg negru potcovit,
 În frunte cu stea de-argint,
 Cu coama pînă-n pămînt.
 Mă-sa-n casă sfătuia,
 Soru-sa struț îi făcea.
 - Vălenar, puilul mării,
 Dacă-n târg tu i sosi,
 Nu lega murgul de gard
 Și-a-ntra-n casă nechemat.
 Curvele, muntencele
 Poartă otrava de brâu,
 Otrăvesc omul de viu;
 Pe tine te-or otrăvi
 Și-al mării Vălean nu-i fi.
 De mă-sa n-a ascultat.
 Murgul de gard l-a legat,
 Intrat-a-n casă nechemat,
 Beu păhar ne-nchinat.
 El păharul l-a beut
 Și căpuțul l-a durut.
 Numai el că și-a strigat:
 - Așterne, mândră, patul
 Că rău mă doare capul.
 - Eu patul nu l-oiu așterne
 C-a veni mama din sat,
 Pe-amândoi că ne-a afla
 Și mortîța ni-o-a fa(ce).
 El tare s-a supărat

Și pe murg a-ncălicat.
El atâta și-a venit,
Și cu moartea s-a-ntâlнит.
- Bună ziua.
- Sănătos, voinicule!
- Ce mă-ntrebi? că bine știi.
Na, tu moarte, car cu boi,
Îngădui-mă un ceas ori doi;
Na, tu moarte, talerii,
Până-acasă-ngăduie.
El la poartă și-a sosit.
Numa el că și-a strigat:
- Deschide, mamă, poarta,
C-amu-mi creapă inima!
- Deschide-ți-o curvele,
Că vii dela dânsele;
Deschidă-ți-o curvuța,
C-amu vii dela dânsa.
- Taci, mamă, nu mă toi,
C-așa umblă tinerii,
Cu anii, cu lunile,
Până-și scurtă zilele;
Cu anii, cu lunuța
Până-și scurtă vieața.
Și eu unul mi-am umblat,
Și vieața mi-am scurtat.
Când am fost mai pe la cină,
Lui Vălean țineau lumină;
Când a fost la miazănoapte,
A dat mâna cu cea moarte.
Când a fost la cântători,
Se stringeau privighetori.
Zori de ziua se zoriau,
Clopotele se porniau;
Zori de ziuă s-au zorit,
Clopotele s-au pornit.
Se porniau clopotele,
Mă-sa cu surorile.
Cântă cucul sus în nuc,
Pe Vălean la groapă-l duc;
Cântă cucul jos în iarbă,
Pe Vălean în groapă-l bagă.

11. *Horea lui Vili.*

Cântă mierla ca un cuc,
Vine-mi vremea să mă duc,
Să mă duc la Câmpulung,
Să-mi cumpăr un cal porumb,
Să m-așez între strimtori,
Să-mi ciocnesc (tocnesc - n. ed.)
neguțători;
Să mă-ntorc sara acasă,
La bolunda de nevastă.
Dacă mă băgai în casă,
Pusei talerii pe masă,
Călugării nu mă lasă,
Ci de mână m-au luat,
Peană-n mână că mi-au dat,
Mi-au dat peană și hârtie
Ca să-nvăț și eu a scrie.
Și scrisei două-trei rânduri,
Mă luai pe niște gânduri.
Iartă-mi, Doamne, gândurile,
Să-mi pot scrie rândurile;
Iartă-mi, Doamne, din păcate,
Să-mi pot scrie-această carte.
Și mă sculai în picioare,
Mă uitai la sfântul soare;
Mă uitai pe lângă plisă
Și văzui mândra descinsă,
Tot prin iarbă până-n brâu,
Ținând murguțul de frâu.
Murgul paște și rânchează,
Mândra doarme și visează.
- Hei, tu mândruțule,
Să-ți spun, mândruț, ce-am visat.
Pana ta cea aurită
Am visat-o pârjolită,
Și năframa mea cea nouă
Am visat-o ruptă-n două.
- Nu minți, cătea de câne!
Nu-i pârjolită pana,
Nici e rupă năframa,
Da' ți-e ruptă inima,

Că te temi că te-oiu lăsa.
 Pe din jos de Bărsana
 Și-a pierdut Vili pana,
 Pe din jos de Rozavlea
 Și-a pierdut și vieța.
 - Dă-te, tu Vili, legat,
 Că de nu-i fi împușcat.
 - Eu legat că nu m-oiu da,
 Că nu mi-s băbuță mică,
 Să mă tem de o nemică;
 Că nu mi-s babă cu conciu,
 Când oiu fugi, să nu pociu.
 Că eu îs voinic de țară,
 Nu m-oiu lăsa de ocară;
 Că n-oiu da din pumni băbești,
 Ci baltage voinicești.
 Și-oiu tre(ce) la țara leșească,
 Și oiu omorî Jizii
 Și le-oi lua talerii,
 Și-oiu bea cu mândruțele
 Prin toate crâșmuțele,
 Și-oiu tre(ce) -n țara Turcului,
 Și-oiu omorî Turcele,
 Li-oi lua odoarele,
 Și-oi bea cu mândruțele
 În toate crâșmuțele.
 Eu îs om cu clopu-n cap,
 Nu mă știu teme de-un sat.
 Eu mă uit tot pe sub gene,
 Ca și cloșca pe sub pene;
 Dumata singur te-ai teme.
 Așa zău, jupâne nene!
 Eu îs Vili de pe sfoară,
 Nu mă știu teme de-o țară.
 Eu îs Vili de pe stâlp,
 Nu mă știu teme de-un târg.

12. *Mirele în robie.*

Pe râțul din sus de sat
 Este-un pat hireș de brad.
 Numa-n pat că-i așternut

Iarbă verde de pe râț,
 Și pe iarbă
 Cergă albă.
 Numa-n pat șede culcat
 Un voinic neînsurat,
 Cu drăguța lui în pat,
 Cu care mâna și-o dat.
 Cu cununa umbră-i face
 Cu struțul răcoare-i trage.
 Suflă vântul romonul,
 Din romon suflă-n cicoare
 Și voinicu-i la prinsoare;
 După ce și-a credințit,
 Jendarii-l duc la perit.
 Merg părinții
 Cu florinții
 Și nu-l pot descumpăra,
 Ori câți bani or număra,
 Până ce-a mers drăguța.
 Merge-o dalbă coconiță
 Cu struțul cel de credință
 La domnii de la temniță
 Și zice cu-a ei guriță:
 - Domnule iarașbirău,
 Năposti-mi pe mândrul meu,
 Că de nu li(-i) năpusti,
 Temnița ți-oiu pustii,
 Mândrul meu tot a ieși,
 Bater domnii n-or voi.
 Face-m-oiu floare-nfocată
 La temniță pe lăcată
 Lăcata s-a sparge-ndată,
 Toți robii-or ieși odată.
 Domnii-au stat și s-au-ntristat,
 Drăguța i l-au lăsat.
 El de-acolo și-a ieșit
 Și din graiu că și-a grăit:
 - Acela-i fecior-fecior,
 Care are-n pat un țol,
 Și-și are țol învărgat
 Și drăguță-aleasă-n sat.
 Părinții mei cât și-au-nmblat

Tot nu m-au descumpărat,
Nici cu bani, nici cu dutcuțe
Făr' mândra cu-a ei guruță.
Să trăiești, mândră iubită,
Că, în loc de mulțămîță,
Tot de mine-i fi cinstită,
Cu mine-i fi fericită.

13. *Horea lui Ion Berciu*

Frunză verde de mălin,
Plecat-a stâna Dunchii
Și cu fratele Bercii.
Marți stâna Dunchii a plecat,
Joi Berciu Ion s-a-necat
La Luha din sus de sat,
Că grea ploaie-a fost plouat,
Izvorul s-a turburat
Și Berciu Ion s-a-necat.
Dup-aceea l-au aflat
La Luha din jos de sat.
Și el bietul n-a avut
Nici pânză pe obraz,
Fără scoarță de buhaș.
Nici scânduri de copârșeu,
Fără scoarță de durzău.
Numai el și-a poruncit
Pe un fir de iarbă verde,
Și la feciori și la fete,
Să facă bine să-l ierte;
Și soru-sa Pălăguță
Tăt să-l cânte mândru-n frunză,
Tăt să-l cânte răspicat,
Să se-audă peste sat,
Că Ion s.a înecat.
Pe Ion că l-or jeli
Fete cu cununile,
Feciorii cu struțurile,
Nevestele cu cepsele.
Coale la Sântă-Mărie,
Vreme-i, oile să vie
Și Berciu Ion să rămâie.

La mormântul lui au pus,
Trâmbita lui de-a dreapta
Și fluierul de-a stînga;
Vânturi mari că și-or sufla,
Trâmbita și-a trâmbita,
Fluiera și-a fluiera,
Mare jele-n lume-a fa(ce).
Tot pe Ion l-au jelit
Oile cu lânele,
Mieii cu jocurile,
Berbecii cu coarnele.

14. *Boala fetei*

Mă dusei pe lângă râu
Cu o seceră la brâu,
La o holdiță de grâu.
Mă plecai, spicuț să-mi taiu,
Eu acolo că-mi aflai
Tot o frunzucă de raiu
Și în două-o despikai,
Și una-n sin o puneam,
Și-ntr-una mândru ziceam.
Ce voinic mă auzia?
Voinicel păcurărel,
Din vârfuluțului plaiului,
Dela stâna craiului.
El la mine și-a venit
Și m-a oprit să-i mai zic;
M-a oprit o zi de vară
Să-i mai șuier până-n sară.
- Ba eu nu ți-oiu șuiera,
Că mama m-a întreba:
Gătat-ai, fată, holda?
- Spune-i, mândră, mâne-ta
Că n-ai putut găta holda;
Coale dela prânzurile
Te-au apucat junghiurile
Pe sub inimioara ta:
N-ai putut găta holda.
Ea s-a prins și-a șuierat,
Holdița nu o-a gătat.

Și sara dac-a-nsărat,
 Ea acasă și-a plecat.
 Și mă-sa o-a întrebat:
 - Gătat-ai, fată, holda?
 - Eu holda nu o-am gătat.
 Cât a fost ziua de mare,
 Greu beteșig mă cercară.
 Coale dela prânzurele
 M-au apucat junghiurele;
 Grele junghiuri m-au luat
 Și holda nu o-am gătat.
 - Mândra mamii, ce-i mânca?
 - Eu, mămucă, mi-aș mânca
 Groscioraș cu armurariu,
 Cu unt dela păcurariu.
 - Culca-te-ai cu tată-tău!
 Bine știi, ce-i leacul tău...

15. *Crâșmărița*

Peste munte este-o punte,
 Poate trece cel cuminte;
 Peste codru este-un podu,
 Poate trece care-i lotru.
 La capătul podului
 Este crâșma vinului.
 Vinul cine-l crâșmărea(ște),
 Nici mânâncă, nice bea.
 Nice bea, nice mânâncă,
 Făr' prin casă se preumblă,
 Ni, la ușă, ni, la masă!
 C-o șirincă de mătasă:
 În cornuri e cu doruri,
 Pe margini cu bănături,
 La mijloc pară de foc,
 Pân-ce n-a avut noroc.
 Prin casă se preumbla
 Și din graiu așa grăia:
 - Mămulică, -al meu noroc
 L-ai țipat cu ciupa-n foc;
 Mămulică, -a mea tigneală
 O-ai țipat cu ciup-afară;
 Mămucă, binele meu

Mers-a-n lume cu hinteu,
 Nu l-oi mai ajunge eu,
 Eu să știu că l-aș afla,
 Duce-m-aș și l-aș căta.
 Eu c-un tâlhar m-am iubit,
 Și-acela m-a celuit,
 Iată-te, unde-am sosit,
 Să trăiesc din crâșmărit,
 Cu sufletul bănuit.

16. *Tălharul*

Pe deluț, pe la Fiad,
 Merge-un car înferecat.
 Dar în car cine-i culcat?
 Un robuț tânăr legat.
 Dinapoia carului
 Merge-și mama robului,
 Tot plângând și suspinând.
 Robu-și rupse și-așa zise:
 - Taci, mamă, nu suspina!
 Până mi-am fost mititel,
 Nu mă-nvățași plugărel,
 Ci mă-nvățași tâlhărel.
 Furam legume din grădini
 Și custuri dela vecini,
 Eu acasă le-aduceam
 Și tot ție ți le dam;
 Mama bine le-ascundea
 Și zicea că-i bine-așa.
 Când am fost de șapte luni,
 Cunoșteam banii de buni,
 Când eram de șapte ai,
 Știam fura boi și cai,
 Când am fost de doisprezece,
 Știam și Dunărea trece,
 Tot cu cai, câte cu zece.
 Nu-ți ajute Dumnezeu
 Că mi-ai mâncat capul meu!
 Capul meu tu l-ai mâncat,
 Și jendarii m-au legat,
 Și domnii m-au judecat

Să fiu rob de spânzurat.
Acum vezi, măicuță dragă,
Unde funia mi-o leagă.
Vezi, mamă, destul de bine
Că stâlpul mi-e lângă mine,
Dac-am ascultat de tine.
Să mă ierte oarmeghea
Să grăesc cu dumata
Și pe mă-sa o-a strigat:
- Vină-ncoa(ce), măicuță dragă,
Ca să-ți șopotesc oleacă.
Ea lângă el a venit,
Dar el nu i-a șopotit
Ci capu-i s-a plecat
Și urechea i-a mușcat.
Dup-aceea și-a strigat:
- Eu îți rup urechea ta,
Până nu m-or spânzura,
Să vadă toată lumea;
Să se-nvețe tot omul
Cum să-și crească coconul,
Să-l înfrice mititel,
Să nu fie tâlhărel;
Să-l ducă la-nvățătură
Și să-l bată dacă fură.
Vezi, mămuică, dumata
Să-mi fi ruptă urechea,
Amu nu m-ar spânzura.
Atunci domnii s-au îndurat
Și lui grație i-au dat,
Pe el nu l-au spânzurat.

II. DOINE

17. De jale.

1.
- Păsăruică, păsărea,
Doară ești din țara mea?
Frunză verde ca palma,
Spune-mi ce te-oi întreba:
N-ai văzut pe mămuca?
- Eu pe mă-ta o-am văzut

Pită de grâu frământând
Și cu lacrimi suspinând,
După tine-apoi plecând.
- Spune-așa către mama:
De mine nu se gândea(scă),
Nu știu când oiu înturna.
Spune-mi ce te-oiu întreba:
N-ai văzut pe tătucu?
- Pe tată-tău l-am văzut,
Tot murguțul potcovind
Și din ochii-și lăcrimând,
După tine apoi plecând.
- Spune către tătucu,
Să nu cerce, să nu plece.
Batăr cât că și-a cerca,
Pe mine nu m-a afla;
Ziuca-s la vădurele
Și noaptea la codru verde,
Și îmi șuer păsărește,
Nime nu se nădăește
Ce minune-n codru este.
Spune-mi ce te-oiu întreba:
N-ai văzut pe soruca?
- Pe soru-ta-o-am văzut
Cunună verde împletind
Și din ochi-și lăcrimând.
- Spune către soruca,
Lase-n foc cununița,
Lase-o, nu o-mpletea(scă),
Că nu mi-e dragă lumea.
Spune-mi și tu, puiu de cuc,
N-ai văzut pe-al meu frătiuc?
- Pe frate tău l-am văzut
Tot struțu-n clopuț tocmind
Și din ochii-și lăcrimând.
- Să spui frătiucului iară
S-așeze struțul pe-astară,
Că mi-s prăpădită-n țară.
Pruncuțul fără de mamă,
Pleacă-n lume fără samă;
Pruncuțul fără părinți
Ca și pomii desgrădiți.

2.

Vine dorul și mă-ntreabă:
Ce-s tânără și beteagă?
Taci, dorule, că ți-oiu spune,
Câte m-au mâncat în lume,
Și mai rele, și mai bune.

3.

Mândru-i codrul cu cărări,
Eu tânăr cu supărări;
Mândru-i codru și-mănat,
Eu tânăr și supărat.

4.

Jelcui-m-aș, jelcui,
Jelcui-m-aș munților
De dorul părinților,
Jelcui-m-aș florilor
De dorul surorilor,
Jelcui-m-aș brazilor
De doruțul fraților.

5.

Când îmi vin toate în gând,
Mă leagân ca frunza-n vânt,
Când îmi vin toate în cap,
Mă leagân ca frunza-n fag
Și ca omul cel sărac.

6.

Hei tu mămulica mea,
De-ai fi știut, cui mă faci,
M-ai fi dat hrană la raci.
De-ai fi știut, cui mă crești,
M-ai fi dat hrană la pești.
Nu m-ai fi crescut tu mare
Să fiu tot cu supărare.
Poate, mamă, m-ai făcut
Pe cea margine de mal,
Să trăesc tot cu amar;
O' tu doară m-ai făcut
Sub tufă verde de nuc,

Să trăesc cu amar mult.
De jelea inimii mele,
Plâng pietrile pe vâlcele
Și fagii pe delurele.

7.

Care omuț hore(ște) mult,
Zic oamenii că-i bolund.
Dară el nu e bolund,
Da-i mâncat de amar mult,
Omul cu năcazuri grele
Nici trăiește, nice pier.

8.

Măritatul nu-i noroc,
Că bărbatu-i sbiciu de foc;
Măritatul nu-i tigneală,
Că bărbatu-i foc și pară.

9.

Mâncată-s, Doamne, de rele,
Ca și iarba de vițele,
Și-s mâncată de streini
Ca iarba de boi bătrâni.

10.

Hei, tu măiculița mea,
Pentru-acea mi-e lumea rea:
Când pe mine m-ai făcut,
C-un picior m-ai legânat,
Cu gura m-ai blăstămat.
Blăstămul maicii prin plâns,
De mine tare s-a prins.
Blăstămul prin supărare,
De mine s-a legat tare.
Măicuță m-ai blăstămat:
De-oiu muri, - să mor în foc,
De-oiu trăi, - să n-am noroc;
De-oiu muri, - să mor în pară,
De-oiu trăi, - să n-am tigneală;
Unde-oiu prânzi, să nu ciuu,
Unde-oiu cina, - să nu mâiu.

Și blăstămul de părinte
E ca focul de fierbinte,
Și blăstămul de măicuță,
Cum te-ar arde în păruță.

11.
Foc te-ar bate, liliac!
Ce-ai mâncat frunza din fag?
N-ai lăsat-o să mai crească,
Ai mei părinți să trăească.
De-aș avea mamă și tată,
Aș trăi ca banu-n ladă:
Dar părinții mi-au murit,
Trăiesc ca banul mult,
Și eu părinți n-am mai mult,
Și-s ca banul cel pierdut;
Și eu părinți n-am de loc,
Trăesc ca banul pe foc.
Săraca măicuța mea,
Mult m-a mai doicit și ea.
Eu i-am supt țâța-n nimică,
Să fiu la streini slujnică.
Streinul până își cină,
Eu îs sfeșnic și lumină.
Dacă gată cu cinatul,
Eu li-aștern, mamucă, patul,
Ieau cuțitul să-mi taiu pită,
Văd, din ochi lacrimi că-mi pică,
Eu șohan nu cin la masă,
Fără cin plângând prin casă,
De lacrimi n-aș băga samă,
Le-ași șterge cu cea năframă,
Dar mi-e milă de obraz,
Că rămâne fript și ars.
Care prunc n-are măicuță,
Să moară până-i la țâță.

12.
Vai de lin și de pelin,
Și de omul cel strein.
Hodina dintre streini
E ca umbra cea de spini:
Vrei să te ascunzi de soare

Și spinii te-mpung mai tare,
Nice cât n-ai alinare.

13.
Săracul omul strein
Mult trăește cu suspin,
Biată inimă streină
Mult jelește și suspină.

14.
Streină streinătate,
Nu mă-nstreina departe,
Că n-am surori să mă cate,
Nici frați să-mi trimeată carte.

15.
Decât în țară streină
Cu pită de grâu amână,
Mai bine-i în satul meu
Cu pită de mălaiu rău.

16.
Bată-te, țară streină,
Cum mi-ai făcut barba lână!
Și musteața mi-e cam groasă,
Și nu m-or cunoaște-acasă.

17.
Pe un deluț cu arini
Se-ntâlniră doi streini,
Doi streini înstreinați
Din două țări adunați
Și s-au prins c-or fi fărtați.

18.
Cine n-are nici un dor,
Mult trăește pe ușor;
Cui i-e dor de a lui țară,
Mult i-e vieața amară.

19.
De-ar ști pruncul când se naște,
Câte rele l-or mai paște,
N-ar mai suga țâță dulce,

Ci-ar muri și-n raiu s-ar duce.
Pruncul, când naște, de-ar ști,
Câte are de-a păți,
Petrecând cu streinii,
Muri-ar și n-ar trăi,
Și în lume n-ar ibdi.

20.

De când trăesc cu năcaz,
Piere-mi floarea din obraz,
De când trăesc cu urît,
Mi-e obrazul pămînițit.

21.

Un dor trece, altul vine,
Dorul și jelea-i cu mine.
Fă-mă, Doamne, o rîndunea
Să mă duc în țara mea,
Fă-mă, Doamne, puiu de cuc,
În țara mea să mă duc.

22.

Bată-te focul urît,
Mult mi-ai fost rînduluit;
Bată-te focul năcaz,
De tânăr în tine-am tras;
Bat-te focul bănat,
Mult mi-ai fost tu mie dat
Să trăesc înstreinat.

23.

Tu, mamă, când m-ai făcut,
Apă-n cofe n-ai avut,
Nici afară n-a fost soare,
La inimă rău mă doare!

24.

Frunză verde de-aghistină,
Atâta mi-s de streină,
Suflă vînt și mă clătina,
Ca pe pom din rădăcină,
Dacă mi-s pruncă streină.
Numai eu de mi-aș avea
Un măr verde-n grădinea

Și o dulce surorea,
N-aș fi așa streinea;
Un măruț verde-n grădină
Și-o soră dulce vecină,
Nu mi-aș fi așa streină;
Un măruț verde rotat
Un frătiuc cu mine-n sat,
Nu mi-aș trăi cu bănat.

25.

De pizmași plinu-i satu',
Frate n-am numai unu;
Ce m-oiu face, la focu'!
De pizmași plină-i lumea,
Soră n-am numai una,
Ce m-oiu face, la biata!

26.

Streinul de-ar avea cum,
Călca-te-ar cu caru-n drum,
Te-ar face tină și scrum.
Streinu-l-alegi de frate,
Da-i strein până la moarte.

27.

Care-și lasă satul lui,
Ardă-l para focului,
Da nu-l ardă tare rău,
Că mi l-am lăsat și eu.
Ardă-mă între hotare,
Să mă facă scrum și pară;
Cu spini și cu păducei,
Că mi-am lăsat frații mei
Și m-am despărțit de ei.

28.

Crâșcă iadul și mă cere,
Eu, singură, nu pot mer(g)e.
Taci, iadule, nu crâșca,
Pustiitul te-ar mânca!
Nu crâșca asupra mea
Că eu am cu ce te-umplea:
Cu jurați, cu jurătoi,

Cu așchiuți, cu așchiutoi.
De-a mai fi undeva loc,
Merge-a domnul pătrupop;
De-a fi hiea undeva,
Merge-a doamna Marișca;
De-a mai fi loc gol în tine,
Da-ți-oiu stăpâni și stăpâne,
Da-ți-oiu fini și da-ți-oiu fine,
Da-ți-oiu nănași și nănașe,
Da-ți-oiu moși și da-ți-oiu moașe.
Mult mă judecă o samă,
Că mi-s coită și dușmană;
Nu mă lasă, la focul!
Judeca-m-a județul,
Când oi merge la dânsul,
Unde-a merge tot omul.
Când oi trece pe la vamă,
Suflețelul da-mi-a samă.
Cu oamenii nu gâcesc,
Ori cum mă prăbălucesc.
De merg fuga, - mă măresc,
De merg încet, - mă-ndârjesc;
De merg cu capu-n pământ,
Zic că umblu tot durmind;
Dacă-mi țin capul mai drept,
Zic că pe badea-l aștept;
De mă uit cătră dreapta,
Zic că vreau a înșela
Pe bărbatul alteia;
Cătră stânga când mă uit,
Zic că vreau să mă sărut,
Și cu lotru și cu mut,
Că pe mut îl celuesc
Și pe lotru îl iubesc,
De pe ei bine trăesc.
Lumea, de-ar lua sama,
De-aceste n-ar cuvânta,
Ci s-ar uita la dânsa
Și nu m-ar tot judeca.
Cunosc eu că mi-s greșită,
Da lumea nu e mai sfântă;
Cunosc eu că-s lunecată,

Da' și lumea nu-i curată,
Că-i boghet de blăstămată,
Nu-i sfântă precum s-arată;
Nu-i sfântă precum se ține,
Că-i mai rea și decât mine.
Văjitu-s-a când și când,
S-a văjit de-am și greșit,
Dar iară m-am pocăit.
Eu cunosc oameni cinstiți,
Decât mine mai greșiți,
Și de mine nu-s grăiți,
Doară că-s afurisiți.
Ține, Doamne, judecată,
Să văd, domnii cum se poartă;
Numai atâta doresc,
Numai să văd ce plătesc
Ceia ce mă ocărăsc.

29.

Busuioc ales pe masă,
Rămâi, maică, sănătoasă,
Dacă n-ai fost bucuroasă,
Să mai șed la tine-acasă.
Busuioc mai gozuros,
Rămâi, tată, sănătos,
Dacă n-ai fost bucuros,
Să mai fim precum am fost.

30.

M-ai dat, maică, tânărea,
Nu știu, lumea ce plăte(ște)
Și năcazurile-n ea,
Nice de fetia mea.
Nu m-am gătat de crescut,
Și, mămucă, m-ai vândut.
Nu ți-am fost de rău la casă;
De ce m-ai făcut mireasă?
- Eu, fata mea, te-am vândut,
Că Dumnezeu așa-a vrut,
Nu că doară mi-a plăcut.

31.

Mamă, hai, și mă petreci,
 Batăr grădina mă treci,
 De nu toată, - jumătate,
 Să nu-mi par-așa departe.
 - Te-a petrece soacră-ta,
 De-amu ea ți-a fi mama.

18. De dragoste.

1.

Mândră, cum ne-am iubit noi,
 Nu s-au iubit alții doi.
 Și cine ne-a despărțit,
 Fie-i moartea de cuțit.
 De ne-a despărțit mă-ta,
 Sufle-o vântul Vinerea
 Până la pod la Ciarda.
 De ne-a despărțit fecior,
 Fie-i moartea de piștol.
 De-i, mândrule, dela tine,
 Sece-ți carnea de pe șele,
 Ca scoarța de pe nuele,
 Cum am rămas eu cu jele;
 Și carnea de pe picior,
 Cum am rămas eu cu dor.
 Cu dorul, nesărutată,
 Ca prunca nelegănată,
 Cu dorul, nedrăgostită,
 Ca prunca neciupăită
 Și-amu mi-am rămas scârbită.

2.

Frunzulica mărului,
 Nu crede feciorului,
 Că te pune pe genunche,
 Și ți-a spune mii și sute,
 Până te scoate din minte;
 Și ți-a spune câte toate,
 Până din minte te scoate.

3.

Domnișor dela ișcoală,
 Vin-acasă și te-nsoară
 Că și eu mi-s mărișoară.

4.

Mândrule, de nu-ți plac eu,
 Ni, drumuțul la Vișeu,
 Adă-ți una cu hinteu,
 Mai frumoasă decât eu.
 La păruț să fie neagră,
 Nime-n lume nu ți-o tragă;
 Eu-s cu părul gălbior
 Și mi-s dragă tuturor.

5.

Suflă vânt peste pământ,
 Iar' îmi vine mândru-n gând;
 De-ar fi om ca oamenii,
 Ar veni când l-aș dori.

6.

Fă-te mândruț, ce te-i fa,
 Fă-te mândruț, floare-albastră,
 În grădină la fereastă;
 Că și eu, mândruț, m-oi face
 Un firuț de ruguț sfânt,
 M-oiu întinde pe pământ.
 Fă-te, mândruț, ce ti-i fa,
 Fă-te, mândruț, floare-albastră,
 Tot în pahar, în fereastă;
 Că și eu, mândruț, m-oiu fa(ce),
 Rosmarin verde-nflorit,
 Lângă tine răsărit,
 Să vadă că ne-am iubit.

7.

Struțișor de viorele,
 Dulce ți-e gurița, lele;
 Da' nu-i dulce cum să fie,
 Ci-i ca strugurii din vie;
 Nici nu-i dulce cum să fie,
 Numai cum îmi place mie.

8.

Fă-mă, Doamne, -un cucurbeu
 La mândruța pe sub brâu,

Să o întreb cum îi place,
Dragostea din ce o face?
Nici din pere, nici din mere,
Ci din buze subțirele,
Din degete cu inele,
Cum îs a' mândruței mele.
Așa zău, săracă lele!

9.

Pe cel deal cu siminic
Așa jelicue-un voinic,
C-a avut drăguță-n sat,
Și ea, zău, s-a măritat,
Nici de știre că i-a dat.
Focu', rău s-a supărat.
Da' mă-sa din graiu grăia:
- Nu te tare supăra,
C-au mai rămas fete-n sat,
Nu toate s-au măritat.
- Pot fi fete câte frunze,
Dacă nu-s de-a' mele buze.
Pot fi mândre câte stele:
Câte stele sunt pe cer,
Niciuna nu-i ca luna,
Ca luna de luminoasă,
Ca mândra mea de frumoasă.

10.

Mamă, inima mă doare,
Să mă duc în șezătoare;
Că merge și mândra mea.
Să văd cu cine-a ședea?
De-a ședea cu om de treabă,
Cu trei părți mi-a fi mai dragă;
De-a ședea cu-un blăstămat,
Până-i lume, nu o cat.

11.

Doru-mi-e, și nu mă duc,
Somnu mi-e, și nu mă culc;
Doru-mi-e, și duce-m-aș,
Somnu-mi-e, și culca-m-aș

Pe brațele mândruței.
Că de brațe nu mi-e greață,
De-ar fi cât de dimineață;
Că de brațe nu mă trag,
De-ar fi râul până-n prag.
Tot m-aș duce la mândra,
Și de-aș trece cu luntrea;
Că doruțul mă topește
Și de loc mă veștezește.

12.

Știi tu, mândră, ce ți-am spus
La cules de cucuruz:
Să-ți porți pana cea roșie,
Să-mi fii dragă numai mie;
Dar ai purtat până verde,
Să fii dragă cui te vede.
Că eu, cu câți mă-ntâlnesc,
Ei toți șogori mă numesc.
Ajungă-te, mândră, ajungă,
Când a fi pe la ojină,
Să te-aprinzi ca o lumină;
Când a fi la miez de noapte,
Să-ți vină sudori de moarte.
Când a fi la dimineață,
Clopotele te jelească,
Mă-ta-n casă te tocmească,
Să-ți aduci tu, mândră, aminte
Că-i blăstăm de oareunde.

13.

Prin grădină, pe cărare,
Pagubă că-i iarbă mare;
Și nu pot prin dânsa mer(g)e
La a mele floricele,
Să le moi cu apă rece,
Doară de dor mi-a mai trece;
Și cu apă din izvor,
Doară mi-a trece de dor
Și de tine, bădișor;
Tot cu apă din fântână,
Să-mi treacă de dor de tine.

14.

Mândru șueră Ion
Cu coatele pe oblon;
Mândru șueră Gheorghită
Cu coatele pe porțiță,
Să mă duc să-i dau guriță.

15.

Bade, bădiuluțul meu,
De ți-e voia să mă lași,
Spune-mi verde în obraz.
Ne-am iubit dintr-un inel,
Ne-om lăsa de puținel;
Ne-am iubit dintr-o verigă,
Ne-om lăsa dintr-o nimică.

16.

Hei, tu mândruluțele,
Eu am fost ca și o cruce,
Ți-ai cătat alta mai dulce;
Eu am fost ca și o fragă,
Ți-ai cătat alta mai dragă;
Eu am fost ca și o floare,
Nu ca cea hâdă putoare!

17.

Mândră, inimă de câne,
Lasă-mă, dacă nu-i bine;
Mândră, inimă de drac,
Lasă-mă, dacă nu-s drag.

18.

Dat-am mână cu cucul,
Las pe mândra la dracul;
Dat-am mâna cucului,
Las pe mândra dracului.
- Mândruluț dela poiată,
Turtele de grâu te bată,
Și horinca pipărată,
Ce o beam noi la olaltă,
Când ședeai la noi pe șatră.

19.

Bată-l biata pe mândru,
Mult mă uscă cu doru
Nu mă lasă la focu!
Amu-i cruce ameazăzi,
Cu mândru n-am fost astăzi;
Amu-i minten la ojină,
Cu mândru n-oiu fi la cină.

20.

Soarele-i la prânzișor,
N-am dat gură lui Todor;
Soarele-i la ojiniță
N-am dat gură lui Gheorghită.

21.

Ce haznă ai de oșcoală,
Dacă n-ai o drăgucioară,
Să te țină sara-n poală
Și să-ți deie gurioară!
Ce haznă ai de condeiu,
Dacă șezi pe canapeiu
Și de dorul mândrei piei!

22.

Mult mă uit și nu mai văd,
Cel ce dă guriță-ncet;
Mult mă uit și nu mai vine,
Cel ce dă guriță bine.

23.

Tu te duci, bădiță duci,
Da' dorul de ce mi-l duci,
Mi-l-ai trimes,, bade, mie
Pe două frunze de vie;
Ș-amu iar' îl iei-napoi
Și lași năcazul la noi.

24.

Eu îs fată desmierdată,
Nu-s cu dorul învățată.
Spune-mi, bade, dar' ales:
Ieai-mă după cules?

25.

Busuioc, floare cătată,
Vină, mândră, de-mi arată,
Unde ne-am iubit odată?
Că de când ne-am despărțit,
Dorul m-a îmbătrânit.
Săraci, cărările mele,
Cum umblă mândra pe ele.
Tot plângând și suspinând
Și la mine tot gândind.

26.

Trimesu-mi-a mândrul carte
Să-i cos cămeși înciurate,
Cum coase sora la frate.
Și eu i-am răspuns pe nori,
Să-mi ieaie cârpă cu flori,
Cum ieau frații la surori.

27.

Du-te, mândră, unde-i vrea
De mine cuvânt n-avea;
Du-te, mândră, unde-ți place,
De mine cuvânt nu face.

28.

Molidaș de pe Iza,
Lasă-mă sub umbra ta,
Pe mine cu pe mândra,
Că nici un păcat n-om fa(ce),
Fără cât ne-om săruta.
- A umbră nu v-oiu lăsa;
Cât cuprind umbrele mele,
Nu s-au făcut fapte rele.

29.

Busuioc de vârf ciuntat,
Dorule, te-am așteptat,
Și-asară, și alaltă sară,
Cu cină și cu lumină
Și cu dor de la inimă.
Dac-am văzut că nu vii,
Pusei dorul căpătăiu,

Cu dragostea mă-nvălii;
Focu, bine hodinii!

30.

Lasă, lasă, măi bădiță,
Că nu mi-ai fost cu credință;
Că pe mine m-ai lăsat
Și pe alta ai luat.
Tu ai făcut nedreptate,
Dumnezeu sfântu te-ar bate!
Că la noi tu ai umblat,
Cu tine m-am învățat;
Îmi aduceai pere, mere
Și tot ziceai că m-ei cere.
Spusu-ți-am eu, bade, ție,
Cerutu-m-au și pe mine,
Da-am așteptat după tine,
Că tu mult mi te-ai jurat,
N-ai fată pe plac în sat.
Știi tu, bade, ce ziceai,
Sara când la noi veniai:
Că tu nu te-i însura,
De cumva nu m-ei lua.
Pentru că tu m-ai lăsat,
Eu mă pun la blăstămat.
Nu te-oi blăstăma mai rău,
Ci te-ajungă dorul meu
La blidul tătâne-tău.
Și te-ajungă dor cumplit,
Să lași lingura pe blid
Și să zici că te-ai hrănit;
Și te-ajungă-un doruț mare
Și să cazi în gălbinare,
Ca și eu în supărare.
Să cazi în sudori de moarte,
Să nu ai hodină noaptea.
Să te culci și să te scoli,
Dintr-o boală-ntr-alte boli,
Până te vei bugezi,
Doară la mine-i gândi.
Tu de nu-i gândi la mine,
Te-oiu blăstăma cu suspine,

Carnea-a cădea de pe tine,
 Și-i fi de groază la lume.
 Capul tău cel rotunjor
 Va fi fără păr și gol.
 Apoi, bade bădișor,
 De-i muri, să mori de dor,
 Ca să știe lumea toată,
 Ce-i blăstămul de o fată!

31.

Suflă vântul de pe deal,
 Și-mi aduce dorul val.
 Bate vântul vâjâiește,
 Dorul lui mă veștejește.
 Bate vântul, iarba-nspică,
 Dorul mândrului mă strică.
 Bate vântul iarba culcă,
 Dorul mândrului mă uscă.

32.

Auzit-am, mândră, eu,
 Că te ține mă-ta rău,
 Pentrucă te iubesc eu.
 Spune, mândră, mâne-ta
 Să-ngrădească grădina,
 Tot cu lin și cu pelin,
 Ca noi să nu ne-ntâlnim,
 Mai mult să nu ne iubim,
 Să-i fie voia deplin.
 În grădină-o strungă lasă,
 Tot pe drept a voastră casă;
 Așa, mândră, te-oi vedea,
 Noi, mândră, ne-om întâlni,
 Dorul ni l-om potoli;
 Sâmbăta câte odată,
 Dumineca ziua toată.

33.

Mândruluț, floare domnească,
 Dumnezeu mi te trăească.
 Vină la noi, n-avea grije;
 Mama, câte-a isprăvi,

Pe noi nu ne-a despărți,
 Că eu tot a ta oi u fi.

34.

Tu, mândrurile, tu ai fost,
 Asară la gardul nost';
 Eu, mândruț, te-am cunoscut,
 Cu capul când mi-ai făcut,
 Să mă duc să te sărut.
 Tu, mândrurile, tu erai,
 Asară când șuierai;
 Eu, mândruț, te-am cunoscut,
 Pe la noi când ai trecut,
 Da nu m-a lăsat mama,
 Să mă duc la dumata,
 O leac' a te săruta,
 Să-mi mai stâmpăr inima.
 Vină, drăguț, mai astară,
 C-om fi la olaltă iară.
 După șoprul cel de fân
 Ne-om săruta câtilin
 Și ni-a fi voia deplin.

35.

Zis-ai, mândră, că-i veni
 Pe valea cu vișinii;
 Și-ai mințit, că n-ai venit,
 Numai cât m-ai celuit.
 Celuească-te lumea,
 Cum mi-ai celuit mintea;
 Celuească-te corbii,
 Cum mi-ai celuit ochii.

36.

Mândruluț, floare domnească,
 Toată lumea te urască,
 Pân-ce te-ai dus la Parasca.
 Sus e cerul de pământ,
 Mulți oameni de câne sunt,
 De câne-i și mândrul meu.
 El gânde(ște) că nu știu eu;
 Da' eu știu boghet de bine,

Că tu, bădiță, ești câne,
Și-ncă pui vina pe mine,
Ca să te scoți din rușine.

37.

Bată-te, mândrule, bată
Dragostea adevărată,
De șapte ori dup-olaltă;
Cearcănul de p'ângă lună
Și dreaptatea mea cea bună,
Cearcănul de p'ângă soare
Și dragostea mea cea mare,
Veci să n-ai astâmpărare.
Mânca-te-ar, mândrule, -amarul
Când vei merge-n drum cu carul;
Și carul să ți se strice,
Multă trudă te mănânce.

38.

Hei, tu mândruluțule,
Muri-ai neînsurat,
Cum mă lași tu cu bănat;
Și să mori, fără spovadă,
Cum mă lași tu supărată.
Mândruț, nu te-oiu sudui,
Nici bine nu ți-oiu gândi,
Că m-ai putut celui.
Mai rău nu te-oiu blăstăma,
Făr' să-ți crepe inima,
Că mi-ai celuit mintea.

39.

Frunză lată, cât palma,
Scârbită mi-e inima,
Nu-i doftor să o tocmea(scă);
Nici doftor, nici împărat,
Fără cine o-a stricat;
Nici doftor, nici doftoriță,
Făr' mândrul cu-a lui guriță.

40.

De-ai fi, mândră, de Român,
Ți-aș purta doruțu-n sin;

Dar, mândră, ești de Armean,
Nu ți l-oiu purta șohan.

41.

De-ai fi, mândră, de-mpărat,
Nu-mi trebe-al tău sărutat,
Dac-odată m-ai lăsat.
De-ai fi, mândră, de vlădic,
Nu-mi mai trebe-al tău iubit,
C-odată m-ai celuit.

42.

Tu, mândrucă, ți-ai gândit,
C-oiu fi tare bănuț
Și oi u bea apă din tău
Și-oiu muri de dorul tău;
Eu beu apă din izvor,
Și de tine nu mi-e dor,
Că n-ai fost mare odor;
C-ai umblat tot rumenită
Și cu sugnă târguită
Să-nșeli lumea cu frumseța,
Holteii cu hireșeța.

43.

Mândruluț cu păr sucit,
După tine-am nebunit;
Șezi la noi, dac-ai venit,
Nu mă lăsa de urit.
Mândruluț cu păr tăiat,
După tine-am căpiat,
Șezi la noi, dac-ai intrat,
Nu mă lăsa cu bănat.

44.

Frunză verde, iarba crește,
Om cu om trage nădejde,
Numai eu și cu mândra
Nu ne tragem nădejdea,
De Duminecă sara.

45.

Pare-mi, mândră, că te văd
Prin pădure prin făget,

Aducând borcut și mied.
 Pare-mi, mândră, că te-aud
 Pe plăiuț pela leud,
 Aducând vin și borcut.
 Frunză verde ruptă-n trei,
 Cată mândra cu bobii
 Și lacrimă cu ochii.

46.

Hei, tu mândruluțule,
 Ce haznă că mă mângâi,
 Tot cu mere de gutâiu,
 Dacă la mine nu vii.
 Ce haznă că m-amăgești
 Cu mere roșii domnești,
 Dacă la noi nu sosești.

47.

De când mândrul mi s-a dus,
 Struțuc verde nu mi-am pus;
 De mi-am pus cândva odată
 Și atunci creangă uscată,
 Să vadă că-s supărată,
 Pentru mândru, nu de alta.
 De când te-ai dus, bădicele,
 N-am pus la grumaz mărgele,
 Nici pe degete inele.

48.

Hei, tu mândruluțule,
 De mâncare nu mi-e rău,
 Nici de lucru nu mi-e greu,
 Da! mă strică dorul tău;
 Scârba-n casă mă păzește,
 Dorul nu mă-ngăduiește.

49.

Vine mândrul cel mieriu
 Cu murguțul dela râu;
 Cu murgul venind în copce
 Cu mine grăind în ponce,
 Cu murgu-n copce venind,

Cu mine-n ponce grăind.
 - Hei, tu mândruluțule,
 Nu mâna murguțu-n copce,
 Nu grăi cu mine-n ponce!
 Mână murgul mai linuț,
 Grăie(ște) cu mine mai blânduț,
 De gândești să-mi fii drăguț.
 - Frunză verde și-o dutcuță,
 Nu stă lumea-ntr-o drăguță,
 Nici în tine, mândruluță.
 - Frunză verde și-un bănuț,
 Nu stă lumea-ntr-un drăguț,
 Nici în tine, mândruluț.
 M-oiu duce pe prund în jos,
 Și mi-oiu afla mai frumos,
 Și n-a-mbla tot mânios.

50.

Știi tu, mândruț, ce ți-am spus
 La vranița cea din sus:
 Eu, decât că te-oi vedea,
 Cu cine nu mi-a plăcea,
 Mai bine de te-aș vedea
 Murguț roșu potcovind,
 Mâne-n cătane plecând
 Și-ntr-un an pe pat zăcând.
 Nici eu, mândruț, n-am șezut,
 Cu cine nu ți-a plăcut;
 Nici eu, mândruț, n-am grăit
 Cu cine tu n-ai voit.

51.

Șezi, mândruț, pe șatr-afară,
 Dacă n-ai venit asară.
 - Noapte bună, mândra mea,
 De astară încoalea
 Poți șede cu cine-i vrea,
 Că și eu oi face-așa;
 Poți șede cu cine-ți place,
 Că și eu așa mi-oiu face.
 Șezi, mândră, cu cine-ți place,
 Mânurile nu te-or trage,
 Și ochii mei ți-or da pace;

Ochii mei nu te-or vedea,
Poți ședeă cu cine-i vrea.

52.

Pe plăiuț, pe colnicuț
Merge mândra la drăguț.
Amână-i ulcior cu bere,
În poală turtă cu miere.
- Hei, tu mândruluțule,
Să trăiești, și na, și bea
Tot pentru dragostea mea.
- Hei, tu mândrulița mea,
Nici oiū bea, nici oiū mânca,
Până ce te-oiū întreba:
Câți voinici te-au sărutat,
De când m-am dus eu din sat?
- Câți au fost harnici ca tine,
Toți m-au sărutat pe mine.
- Na, mândruță, zece zloți,
Și-mi spune drăguții toți.
- De mi-ai da și zece lei,
Nu mi-oiū spune mândrii mei.
Eu la joc am fost jucată
Și-n guriță sărutată.

53.

Mândruluț cu părul creț,
Toată noaptea te visez;
Mă trezesc, nu te gădesc,
Cu perina mă sfădesc,
Văd bine că buiguesc!

54.

Hei, tu mândruluțule,
Când cu tine mi-am șezut,
Noapte-a fost, nu s-a văzut,
Amu-i ziuă și te văd,
Cu tine nu-i mod să șed.

55.

Sărutatul tău, nebune,
Cum m-ai unge cu cărbune;
De cărbune m-oiū mai șterge,
De doruțul tău nu-mi trece.

56.

Somnu-mi-e și nu mă culc,
Doru-mi-e și nu mă duc;
Somnu-mi-e și m-aș culca,
Tot aștept, doar a pica
Mândruțul de undeva.

57.

Cātu-i Maramureșul,
Nu-i hore ca șuerul,
Nici fecior ca și mândrul.
Din pași merge cătunește,
Clopu-l poartă boierește,
Cine-l vede, -l și iubește;
Dară să nu-l iubesc eu,
Că m-ar bate Dumnezeu!
Că-i frumos ca o cătană,
La față-i ca o icoană,
Clopuțu-i e-nșinurat
De bumbuște-ncunjurat;
Bumbuștele-s de argint,
Șinorul e împletit,
Ca la tist din reghemânt.

58.

Hai, mândrucă, să fugim,
Pe din sus de țintirim,
De coconi să ne ferim;
Că coconii-s slabi de minte,
Și ne-or scoate la cuvinte.

59.

Mândruluț, la casa ta,
Strângă-se toată lumea,
Cum mi-ai rupt tu inima!
Mândruluț, dumata.
Numa eu te-aș spânzura,
Cu funea painjenului,
De trupina cimbrului,
Să se mire mic și mare,
Ce mai face dragostea,
Când voește-a se lăsa.

60.

Pe dealul Săcelului,
 Vine-mi dorul mândrului.
 Așa vine de fierbinte,
 Să stau pe loc, m-aș aprinde.
 Dar cu-atâta am noroc,
 Că mă duc, nu stau pe loc.
 Suflă, vântule, pe peminte,
 Scoate-mi pe mândru-nainte,
 Că de doru-i m-oiu aprinde.
 Pădurice de brad mare,
 Scoate-mi pe mândru-n cărare;
 Pădurice de brăduț,
 Scoate-mi pe mândru-n drumuț,
 Că eu mor de-al lui doruț.
 Păduricea cea cu brad,
 Drăguțu-n drum i l-a dat,
 Și dacă s-au adunat,
 Ea din graiu că și-a strigat:
 - Mândruluț cu păr negruț,
 De trei ani mi-ai fost drăguț,
 Amu merge-al patrulea,
 Bine văd că ne-om lăsa.
 De m-ei lua, bine-i fa,
 De nu, -n calea ta n-oiu sta;
 De m-ei lua, bine-a fi,
 De nu, eu nu te-oiu sili,
 Calea nu ți-oiu opri.

61.

Auzit-am, auzit,
 Ieri sară pe la sfințit,
 C-or scula domnii iobagii,
 Și-or tăia codrii și fagii,
 Și s-or despărți toți dragii.
 Pe mine și pe mândra
 Despărți-ne-a mortîța,
 Dară alții știu că ba.

62.

Săracul mândruțul meu,
 Cât de bine-l iubesc eu!

Când trage cisma-n picior,
 Gândești că-i un domnișor;
 Când le trage amândouă,
 Gândești că-i un struț cu rouă.
 Când intră printre feciori,
 Gândești că-i un struț de flori;
 Când se duce printre fete,
 Gândești că-i rosmarin verde.
 (Următoarea credem că este o altă hore
 - n. ed.)

Vai și-amar de-al meu bărbat,
 Nu știu la ce-am lăcomit,
 Nici e omuț de trăit.
 Pare-mi rău și-s cu bănat,
 C-am lăsat rug înfocat;
 Lăsat-am rug înflorit,
 Și-am mers după ciung pălit.
 Lăsa-oiu ciunguțu-n pară,
 Duce-m-oiu la ruguț iară.

63.

Când eram la mama mea,
 Eram pui de turturea;
 De când îs la mama lui,
 Nici îs turturea, nici puiu,
 Făr' muierea nimănu.

64.

Hei, tu mămuleana mea,
 De ți-a fost drag a trăi,
 La urît nu mă sili;
 De ți-a fost dragă lumea,
 După urît nu mă da.
 De m-ei da după urît,
 Blăstăma-te-oiu și-n pământ;
 De m-ei da după om drag,
 Șapte sărindare-ți fac,
 Patru eu și trei mândrul,
 Să te primea(scă) pământul;
 Trei mândrul și patru eu,
 Să te ierte Dumnezeu.

65.
Cu urîtu-aș tot trăi,
Numai noaptea de n-ar fi;
Ziua-i mare și se duce,
Sara vine să se culce.
Decât cu urîtu-n casă
Mai bine cu boale-n oase.
De boale popa cetește,
De urît nu pomenește;
Din boale popa te scoate,
De la urît nu te poate.

19. Ostășești și voinicești.

1.
Hei, săracul cătana,
Când aude el doba
Pe uliță de-a dreapta,
Începe a lăcrima.
De-ar ploua ploaie cu foc,
Lui cată a sta în loc;
De-ar ploua ploaie cu sânge,
El cu umerii tot strânge.

2.
Hei, tu mămuluca mea,
Când pe mine m-ai făcut,
Focu, bine ți-a părut.
C-un picior m-ai legânat,
Din gură m-ai blăstămat,
Să fiu slugă la-mpărat,
Să mânânc prifont uscat,
Cu piciorul frământat.

3.
Pe din sus de Baia Mare
Trece-un căpitan călare
Cu trei sute de cătane;
Căpitanul șuierând,
Și cătanele plângând.
- Ce plângeți, voi feciorași?
Știu-ați bugăt de bine,

Când ați dat mâna cu mine,
Că mergeți pe țări streine;
Nu veți mulge oi la stâni,
Nici veți cosi prin grădini;
Nici veți cosi printre fagi,
Nici veți avea mândre dragi.
Știut-ați bugăt de bine,
Când ați dat mâna cu mine,
Că-ți muri fără lumină,
Fără lumină de său,
Fără om din satul tău;
Fără lumină de ceară,
Fără om din a ta țară;
Fără pânză pe obraz,
Fără scânduri de sălaș.

4.
Când în cătane-am plecat,
Lăsai holde mititele
Și cocoane frumușele;
Napoi când mi-am înturnat,
Aflai holde secerate,
Cocoanele măritate.
- Na, sărută-mă, fârtate,
Dac-ai fost prin țări, departe!

5.
Pân-am fost la mama mea,
Eram floare după masă,
Rosmarin verde-n fereastă;
De când îs al Neamțului,
Eu îs floare după ușă,
Rosmarin verde-n cenușă.

6.
Hei, tu mândrulica mea,
Peste-o lună și trei zile
Fi-va mare despărțire,
Despărțire cu bănat,
Că mă duc, mândră, din sat.
Da' de tine nu-i prea rău,
Că rămâi în satul tău,

Cu mă-ta, cu tată-tău;
Iar de mine nu-i prea bine,
Că mă duc în țări streine,
Unde nu cunosc pe nime.

7.

Rosmarin verde crengos,
M-ai făcut, maică, frumos,
Neamțului de bun folos.
Când am fost maicei mai drag,
M-a jurat Neamțul sub steag;
Când am fost maicei mai dulce,
M-a jurat Neamțul sub cruce.

Așa rău că m-a jurat,
De m-am tare depărtat,
Jos la țară, la-mpărat.
Lăsați coasa pe cheotoare
Și drăguța ca și-o floare.
Rămâi, mândră, sănătoasă,
Că eu mă duc de acasă;
Da' nu mă duc pe trei zile,
Da' mă duc să bat țările.
Că vai, săracul cătana,
Dacă-i vine porunca,
De-ar ploua ploaie cu foc,
Lui îi cat' a sta în loc;
De-ar ploua ploaie cu sânge,
Numai suspină și plânge.
Când Neamțul îi poruncește,
Nici de apă nu-i tihnește,
Că și apa-i pare-amară,
Dacă-i din streină țară.

8.

Sub poale de codru verde
Pititea zare se vede.
Da' la dânsa cine șede?
Șede-un fecior necăjit,
Din cătănie fugit.
Mândra lui la el se duce,
El din graiu așa îi zice:
- Hei, tu mândrulica mea,
Petrec lumea cu năcaz,

Și cu lacrimi pe obraz.
Da' de lacrimi nu bag samă,
Că le șterg cu cea năframă,
Da' mi-e milă de obraz,
Că rămâne fript și ars.

9.

Morții, morții tăi, birău,
Cum m-ai scos din satul meu!
Nu m-ai scos când am fost mic,
Ci mă scoți când îs voinic;
Nu m-ai scos când am supt țâță,
Ci mă scoți când am drăguță.

10.

Cântă cucu-n vârf de șură,
Merg feciorii la măsură;
Mierla cântă, cucul cucă,
Toți feciorii stau de ducă.

11.

Cătu-i lumea dealungul,
Nu-i copil ca Românul,
Tălhar ca și Ungurul,
Blăstămat ca și Neamțul
Și cealău ca și Jidul.
Romănu-n pământ muncește,
Cu grea sudoare trăește
Și pe mulți flămânzi hrănește.
Ungurul tot îți mințește,
Până ce te prăpădește.
Neamțul te duce-n cătane
Și te hrănește de foame.
Jidul îți iea moșia
Și se urcă pe dânsa,
C-a cuprins-o cu mârza.
Cum, Doamne-oiu putea trăi
Cu dușmanii acești tri?
Fără-i musai a-i pocni,
Cu lemnul stejarului
Din vârful Pietrarului,
Până-i vei da dracului
Să și-i ducă-n țara lui.

12.
Frunză verde lată-n dungă,
Toate plugurile umbă,
Num-al meu șede a umbră;
Și tânjeaua-i sub părete
Și boii pasc iarbă verde.
Pluguțul șede-n ocol,
Și casa-i plină de dor.
Eu am fost mamei fecior,
Mortșorii domnilor!
Crescut-am pe sama lor.

13.
Despărțirea-i cu năcaz,
Mă duc, mândră, și te las.
De-a fi, mândră, pace-n țară,
La toamnă veni-oiu iară;
De-a lovi o bătalie,
Ți-oiu trimete carte ție:
În mijloc pară de foc,
Pe de margini busuioc,
Dacă n-ai avut noroc,
Să șed la mă-ta-n grădină,
Să nu calc țară streină.
A mea inimă-i cu jele
Și-e legată cu curele,
E legată cu curea,
Și-e plină de voie rea.

14.
Măiculiță, maica mea,
Cămașa de cununie
Duce-oiu în cătunie.
Pe mâneca de-a dreapta
Să se scrie soruca,
Pe mâneca de-a stânga
Să se scrie mireasa;
Pe stănuțul dinapoi
Scrie-mi plug cu patru boi,
Pe stănuțul dinainte
Scrie-mi de-a maichii cuvinte.
Sui, mămucă, -n cel măr dulce

Să vezi Neamțul cum mă duce,
Sui, mamă, și-n celălalt
Să vezi cum m-am depărtat,
Cu jele și cu bănat,
Până ce-am ieșit din sat,
Tot horind, de supărat,
Că pe tine te-am lăsat.
Spusu-ți-am eu, maică, bine,
Să ții zile pentru mine,
Să nu mă duc dela tine.
Zile, maică, n-ai ținut,
Și pe mine m-ai pierdut;
Că pe mine că m-au dus
La Pește, pe apă-n sus,
Peste-o apă mare, lină,
În țară, maică, streină;
Peste-o apă mare, rece,
La mine să nu poți trece;
Peste-un râuț rece, lat,
Poți muri de-al meu bănat.
Poți-te, mamă, cânta,
Dac-am trecut Dunărea,
Podul la Italia.

15.
Căpitane, bumb de-argint,
Lasă-mă din reghemânt,,
Că văd pe mândra viind,
Tot plângând și suspinând.
Știut-ai, fârtate, bine,
Când ai dat mâna cu mine
Că nu-i merge-n șezători,
Nu-i cosi iarbă cu flori,
Nu-i cosi ierbuță verde,
Nu-i umbla sara la fete.
Că fetele-s cu verigi;
Voi vă duceți de pe-aici,
Și mergeți pe țări streine
Și nu-ți cunoaște pe nime,
Fără frunza și iarbă,
Care-i pe toată lumea;
Unde nu-i spicuț de grâu,

Fără sânge până-n brâu;
Unde nu-i spic de mălaiu,
Fără țipete și vai;
Unde nu-i firuț de iarbă,
Fără sânge până-n barbă.

16.

Târziu mă luai pe samă,
Că mă iubesc cu cătană.
Nu-i rușine și păcat,
C-oiu fi noră la-mpărat.

17.

Cătunire-aș fără frică,
Dară n-am drăguță mică,
Până-s pădurile verzi,
Vine carte la honvezi.

18.

Hei, săracii feciorii,
Cum se duc ca și norii,
La-mpărat, la-mpărăteasă,
Cu trei steaguri de mătasă.
Unu-i roșu ca focul,
Unu-i negru ca corbul,
Unu-i alb ca omătu.
Cel roșu-i de bătlălie
Și cel negru de jelic
Și cel alb de bucurie.
Plânge, maică, după mine,
Că și eu plâng după tine.
Plângeți, frați, plângeți, surori,
Plângeți, grădine cu flori,
Plângeți, fete și feciori;
Plângeți și voi, pretini buni,
Ce v-oiu spune, nu-s minciuni;
Plângeți voi, fete fecioare,
Ca noptița după soare.
Plângeți și voi, flori de câmp,
De m-aveți pe mine-n gând.
Plângă-mă și verii mei,
Că și eu plâng după ei;

Plângeți, voi verele mele,
Dup-al vostru văr, cu jele.
Frunză verde-n patru dungi,
Plângeți, câmpuri și voi lunci,
Că pe voi n-oiu mai umbla,
Nu știu călca-v-oiu ori ba.
Plângeți toți, când mă duc eu
Depart de satul meu.
Plângeți toți că v-am lăsat,
Tot mă duc cu greu bănat.
Săraca grădina mea,
N-oiu mai umbla veci prin ea,
Că mă duc pe drum făcut,
N-oiu umbla prin ea mai mult.
Crească iarbă cât de deasă,
Că eu n-am nădejde-acasă,
Să dau prin iarbă cu coasa.
Creșteți, flori, cât gardurile
Și-astupați prilazurile;
Și vă bată vânturile,
Ca pe mine gândurile;
Ori secați din rădăcină,
Ca și eu dela inimă.
Mamă, -n somn când te visez,
Atuncea mă ușurez;
Dară dacă mă trezesc,
Mai tare mă năcăjesc;
Tot cu tine să grăesc,
Ție să mă jeluesc,
Câte rele mai pățesc,
Câtă bidă suferesc.

19.

Săracii pretinii mei,
Cum m-am despărțit de ei!
Nici nu-mi pot ei crede mie,
Că nu știu a mea robie,
Nici nu doresc să o știe.
C-așa rău, ca-n cătunie,
Nu mai poate să mai fie,
Numa temnița-n robie.
Noapte bună, și-ai mei frați,

Pe mine nu m-așteptați,
Ci cu toții mă iertați.
La toți mă rog de iertare,
Ca un năcăjit sub soare.
Eu amu mi-ieau "ziua bună"
Dela soare, dela lună,
Dela neamuri dimpreună,
Dela grădina cu flori,
De la frați, dela surori;
Dela pădurea cu brazi,
Del-ai mei părinți și frați,
Care rămân supărați;
Dela perii cei cu pere,
Del-a mele surorele,
Că mă plâng tare cu jele;
Dela fir de busuioc,
Dela feciorii din joc,
Dela fir de tămâiță,
Dela fete din uliță;
Dela frunza de pe spini,
Dela pretini și vecini;
Dela boi și dela plug,
C-amu-n cătane mă duc,
Poate n-oiu ara mai mult.
Pe-acolo nu mi-oiu ara,
Ci cu pușca-oiu împușca;
N-oiu învăța-a ogori,
Făr' oameni a omorî.

20.

Eu când mi-am ieșit din sat,
Ochii mei au lăcrimat
Și din gur-am cuvântat:
- Rămâi, al meu iubit sat,
N-am nădejde de-nturnat,
Nici prin tine de umblat.
Rămâi, iubita mea țară,
De-oiu trăi, călca-te-oiu iară.
Știu eu bine c-oiu veni,
Dacă trei ani s-or plini;
Trei ani îs o vreme lungă,
Cine poate să-i ajungă?

Pe-atuncea, și de-oiu veni,
Tare mi-oiu îmbătrâni,
Nu știu cui oiou trebui.

21.

De-ar fi bătut Dumnezeu
Lemnul din leagănul meu,
Să nu se legine nime,
Să pățească ca și mine.
Focul de l-ar fi mâncat
Ce leagăn m-a legănat,
Că tare rău am umblat.
Bătui toate țările,
Tot zicând din graiul meu:
Adă, Doamne, ceasul meu,
Că mă muncesc tare rău,
De cununa brazilor,
Tot de dorul fraților,
De cununa florilor,
De dorul surorilor.
C-am umblat din țară-n țară,
Ca și cucul după vară;
Dară ori cât am umblat,
Frați și surori n-am aflat,
Multă bidă m-a mâncat.
Fostu-mi-a și rău și bine,
Fost-a vai și-amar de mine,
Că-ntre limbile streine
Nu mă mai cunoaște nime.

22.

Streină streinătate,
Mult mi-ai fost soră și frate.
De-aș umbla și cu merinde,
Pe cât soarele cuprinde,
Streinul parte nu-mi prinde.
De-aș merge cât de departe,
Nu-mi aflu surori și frate,
Și strein să-mi prindă parte.
Poți umbla și cu lumină
Prin țara care-i streină,
Tot nu aflu om cu milă,

Cu iubire de inimă.
Poți umbla și-n lumea toată,
Nu afli mamă și tată,
Inimă streină dreaptă.

23.

Vinu-mi ori într-uneori,
Să mă suiu pe munți cu flori,
Să am tufele surori,
Brazii lungi să-i am frați dulci;
Să nu șed între streini,
Ca și floarea printre spini.
De-ar mai ști tătucul meu
Traiul care-l trăiesc eu,
Face-și-ar ochii pârău,
Cum mi-i fac, plângând, și eu.

24.

Până frunza-n codru ține,
Toți voinicii trăesc bine;
Dacă codrul frunza lasă,
Toți voinicii trag acasă,
La copii și la boreasă.
Dacă frunza-n codru-i rară,
Toți voinicii trag la țară
Și s-așează la hotare.

25.

Frunzulică ruptă-n cinci,
Plinu-i codrul de voinici,
La tot fagul câte cinci;
Lâng-un fag, lângă cărare,
Zace mândra de langoare.
- Ziua-i mică, frunza pică,
Cum vom trăi, mândrulică?
Noaptea-i mare, iarna-i tare,
Nu-i cum, fără ne-om lăsare.

26.

Codrule cu frunză verde,
Ce ți-oiu spune, nu m-ei crede:
- Voia rea cu mine șede.

Vai de mine, scârbitu-s,
Că cu mândra sfăditu-s.
Nu știu-n lume ce m-aș face,
Ca să fac cu mândra pace,
Să vină pe-aici că-mi place.
Nu știu-n lume ce să fac,
Cu mândra să mă împac.

27.

Codrule cu frunza lată,
Pice bruma, nu te bată,
Că mi-ai fost tare bun tată,
Când m-a urât lumea toată.
Codrule cu frunza lungă,
Pice bruma, nu te-ajungă,
Că mi-ai fost bună mămucă,
Când am fugit de lumucă.
Codruț cu frunză domnească,
Gerul nu te prăpădească,
Că ești casă românească,
Voinicii să se scutească
De domnari și de jendari
Și de alți capăi mai mari.
Nu ceri de la porție
Ca și dela-mpărăție;
Și tu nu ceri sazolic,,
Dacă moare vr-un voinic;
Și tu p-a tale cătane
Le hrănești numai cu carne,
Nu-i scoți la ibung afară,
Când e căldura de vară,
Să-i fugărești ca să moară.

28.

Codrule, căne prădat,
Pentru-o creangă ce-am ciuntat,
Tu m-ai dat robuț legat.

29.

Pe atâta cunosc că-i vară,
Pe-o biată de lozișoară,
Ce-a-nfrunzit la temnicioară
Și-o văd pe ferescioară.

30.

De-ar da bunul Dumnezeu,
Să fie pe gândul meu,
Să fie codrul birău
Și frunzuca birăiță,
N-ar mai fi robi în temniță,
Nici cealăi mulți pe uliță.

31.

Pe deluț la Călinești
Răsărit-au flori domnești.
Pe la noi feciorii fură,
Nu se uită că-i spânzură.
La noi feciorii se bat,
Nu se tem de spânzurat,
Nice de domnul jurat,
Nice de jendari că-i bat.
Pe la noi feciorii-omoară,
Nu se uită că-i spânzoară,
Nici că-i bagă-n temnicioară;
Din temniță fug afară
Și se preumblă prin țară,
Cu fluerul subsuoară,
Mâncând carne de mioară
Și furând tot gurioară
Și câte o domnișoară.

32.

Cântă puiul cucului
În mijlocul codrului,
Așa-și cântă de cu jele,
Toată frunza-n codru pierde,
Așa-și cântă de frumos,
Toată frunza pică jos.
Cântă cucul la trupină,
Mândru-i robuț fără vină;
Cântă cucul pe stâlpare,
Mândru-i rob și vină n-are.
Mândrul meu, de supărat,
Din temniță și-a strigat:
- Măi, domni mari cu barbe albe,
Faceți legea pe dreptate;

Faceți legea cu dreptul,
Nu vă mâncați sufletul.
Că nu-i vina toat-a mea(re),
Ci-i vina și-a mândrei mele.
Ea pe mine m-a culcat
Pe-un țoluț verde-nvărgat,
Pentru-aceea-s în păcat;
Ea pe mine m-a-nvelit,
Când am mers de o-am iubit,
Tot cu o cergă pestriță,
Și mi-a dus mâna la țâță,
Pentru-aceea-s în temniță.

33.

- Ce ești, murguț, supărat,
Doar de cină nu ți-am dat,
Doar în grajd nu-i măturat?
- Tot de cină datu-mi-ai,
Și-n grajd măturatu-mi-ai,
Ci eu că mi-s supărat,
Că pe tine te-am purtat
Trei dealuri fără vârfuri,
Trei vaduri fără funduri,
Peste munți, peste granițe,
Peste cel poduț de-argint.
La mândra dacă sosiai,
Pe mine mă priponiai
De crucița de fereastă;
Tu ședeai cu mândra-n casă,
Și eu, în loc de mâncare,
Îmi rodeam zăbelele,
Și în loc de beutură,
Îmi beam balele din gură.
- Țu, țu, țu, murguțul meu,
Până m-oiu însura eu.
Eu, dacă m-oiu însura,
Te-oiu hrăni, te-oiu adăpa
Și mai bine te-oiu căta.
- Până tu t-ei însura,
Lupii carnea mi-or mânca,
Corbii sângele l-or bea,
Tot holteiu vei rămânea.

34.

Frunză verde de macriș,
 S-a-ntâlnit Vili cu Chiș,
 Barbă-Rasă cu Daniș.
 - Vili, Vili, viteaz mare,
 Ce-ai intrat în sat cu soare,
 Fără leacă de-ntrebare?
 Capul tău cel pieptănat
 Cum va fi de cioare spart!
 Și ochii tăi cei frumoși
 Cum vor fi de cioare scoși!
 Trei sărite în trei vârfuri:
 Ce-s acelea? nemicuri.
 Cine, focu, le-a sărit?
 Tot Vili, până-a trăit.
 - Nu mă tem de spânzurat,
 Că-s fecior cu clop în cap.
 Pagubă-i feciori ca noi
 Să perim pentru doi boi.

35.

- Codrule, câne prădat,
 Zis-ai zău și te-ai jurat
 Că ți-ei ținea frunzuca
 Și iarna ca și vara.
 Toamna bine n-a venit,
 Frunza-n tine-a gălbinit;
 Iarna bine nu ș-a-ntrat,
 Frunza din tine-a picat,
 Vâlfa frunzei și-a picat,
 Jurământul l-ai călcat,
 Mie mi-e de mers la sat,
 Și pe tine de lăsat.
 Ducu-mă, codruț, din tine,
 Părea-ți-a rău după mine.
 În tine cât am trăit,
 Eu bine te-am stăpânit
 Și de domni te-am tot ferit.
 Amu domnii și iobagii
 Ți-or tăia brazii și fagii.

20. Chiuituri.

1.

Vină, mândră, de-i veni,
 Nu mă mai tot celui,
 Celuit îs eu bugăt,
 Că mă uit și nu te văd.

2.

Drăguciorul din alt sat,
 Ca pita de cumpărat;
 Când o cumperi, te bucuri,
 O mănânci, nu te saturi.

3.

Mărita-m-aș, mărita,
 Pe ponoji nu știu călca,
 Nici cu spata nu știu da.
 Da eu, zău, m-oiu mărita,
 Că soacră-mea m-a-nvăța,
 Pe ponoji oiu șiți călca
 Și cu spata oiu șiți da.
 Și dacă m-am măritat,
 De teară m-am apucat;
 Și cu dor m-am prins de teară
 Și-o-am gătat-o într-o vară.
 Teara îndată ce-o gătai,
 Spata-n foc o aruncai.
 Decât să mai pun o teară,
 Mai bine m-oiu duce-n țară.

4.

Hei, săracă Măriuță,
 Strânge doru-n zăghiuță
 Și-l răsădi în grădinuță.
 Da-l răsădi să nu-nflorească,
 Inima să ți-o topească;
 Că de-apucă a-nflori,
 Inima ți s-a topi,
 Nimănui nu-i trebui.
 Da' fã, Mări, cum ți-am spus:
 D-te-n fundul grădinii,

Iea firuțul neghini,
Că doar badea ți-a veni.
Da' dacă nu-i descânta,
Bădița nu te-a lua,
Nici altul nu te-a cerca,
Ci tot fată-i rămânea,
Până ți-a albi chica!

5.
De-aș trăi cât piatra-n munte
N-aș iubi fecior de frunte,
C-aș iubi păcurăraș,
Să-mi aducă sara caș,
Dimineața urdă dulce,
Și iea bota și se duce.

6.
Uiuiu, picior de câne,
Ce mi-a dat mă-ta cu tine?
O vacă și o junincă
Și-un ol de purtat pălincă.

7.
De-aș ajunge-n primăvară,
Să-mi scot plugul din cămară
Și să-l pun în brazdă iară;
Ca să ar, s-agonisesc,
Porția să mi-o plătesc,
Că după cei cu pluguri
Trăiesc și cei cu ciucuri.

8.
Cântă puiul cucului
Pe coarnele plugului,
Și pupăza pe tileagă
Strigă cătră boi să meargă,
Țarina s-o-agonisim,
Pe mulți trântori să-i hrănim.

9.
Pe-atâta cunosc că-i vară,
Pe creangă de lozișoară
Și pe-o mândră păpădie,
Care crește la câmpie.

10.
Pentru mândra mea Mărie
Lăsați boii pe câmpie,
Și vacile pe vâlcele,
Oile pe măgurele,
Inimuța-mi de dor pierе.
Pentru mândra mea Ioană,
Lăsați boii pe poiană,
Și oile la izvor,
Vacile pe cel răzor,
Iar eu mă topesc de dor.

11.
Boii badei pasc mălaie,
Badea bea la Surălaie;
Boii badei pasc ovese,
Badea bea cu jupânese
Și cu coconițe-alese.

12.
Du-te, mândruț, și fii bun,
Că te-așteaptă hâda-n drum
Cu-o uiagă de horincă,
Da' eu nu ți-oiu da nemică,
Că eu nu-s ca ceea fată,
Ca să-mi țin drăguț de plată.

13.
Vai, săraca urâta,
Face cruce cu stânga,
Sâmbăta, Duminica,
Cum m-ar putea depărta,
Să nu trăesc cu dânsa;
Când ar face cu dreapta,
Poate că m-ar depărta.

14.
Pagubă c-am amorțit,
Rămâi, mândruț, nehorit;
De-oiu putea grăi, de ba,
Nehorit nu-i rămânea.

15.

Cum nu-i dorul mare câne,
Că și peste dealuri vine,
Și nu-l poate opri nime.

16.

Mândră-i lelea cu cercei,
Dragă mi-e și fără ei;
Mândră-i lelea cu măргеle,
Dragă mi-e și fără ele.

17.

Fugi, urât, de lângă mine,
Lucru eu și pentru tine;
Fugi, urâte, dela spate,
C-oiu lucra și a ta parte.

18.

Codrule, frunză rotundă,
Pice bruma, nu te-ajungă,
Că mi-ai ținut cândva umbră;
Codrule, frunzuță lată,
Pice bruma, nu te bată,
Că mi-ai fost mamă și tată.

19.

Bate, Doamne, pe mândra,
Cum bate vântul frunza,
Și pe față și pe dos,
Până ce-o doboară jos.

20.

La câte mândre-am fost drag,
De le-ai strânge, -ai face-un sat;
Dar câte mă iubesc iară,
De le-ai strânge, -ai face-o țară.

21.

Cântă cucul de pe creangă:
Cine are-un bou și-o vacă,
Nici o crâsmă să nu treacă.

22.

Bată-l crucea fogodău,
L-a pus dracu-n drumul meu,
Nu pot merge să nu beu.

23.

De când beu la fogodău,
De-atunci mi-e sumanul rău;
De când beu la crâsmă-n deal,
De-atunci mi-e sumanul rar.

24.

Ce folos de părul creț,
Dacă nu-i porc în coteț;
Ce folos de chică lungă,
Dacă nu-i mălaiu s-ajungă.

25.

Nevastă, bărbatul tău
Seamănă cu calul meu:
Calul meu e pantanog
Și bărbatul tău e orb.

26.

Spune-mi, dragă verișoară,
De te-a toit mă-ta iară,
C-ai grăit cu mine-asară.
De te afli cu-ndoire,
Mai vin și-alți feciori la tine
Și poți rămânea de mine.

27.

Măi bădiță, buze moi,
Iea sama când vii la noi.
Nu veni pe la prilaz,
C-am un câne făr-obraz;
Nu veni pe la cheotoare,
C-am o cătea mușcătoare
Și te-a mușca de picioare.
Vină, bade, prin grădină,
Că-i cărarea fără tină,
Vii și mergi în voie bună.

28.
Frunză verde de dudău,
Rău m-a bătut Dumnezeu
Cu bietul bărbatu-meu;
Mititel și băutor
Și la lucru fără spor.
Noaptea-i mare,
El spor n-are;
Ziua-i mică,
Spor nimică.
Bată-l crucea, mult mănâncă
Și cu somnul mult mă strică.
Eu cinez, el nu cinează,
Tot așa mă negurează.

29.
Zis-a hâda că mi-a da
Cinci pătaci de o-iu juca.
Adă, hâdă, banii-ncoace,
Să te joc, precum îți place.

30.
Câte fete-s cu cojoc,
Toate-așteaptă să le joc.
Joace-le și boalele,
Că mă dor picioarele.

31.
Ardă-te focul, cunună!
Cum nu te-a bătut o brumă,
De te-a pus în cap o ciumă?

32.
Frunză verde de pe râț,
Cine, dracu, și-a văzut
Iarbă creață prin fânațe,
Fată hâdă și măreață!

33.
Fata care-i în mătasă,
N-ai ce o duce la casă.
Că-i trebuie țesătoare,

Și se culcă tot cu soare
Și se scoală-n ziua mare.
Când se scoală,
Cată-n oală,
N-a rămas ceva de-asăară;
Dacă nu, iese p-afară
Să socoată galițe
Și ce-a pune pe poliță.

34.
Mă dusei pe sub fereastă.
- Acasă ești tu, nevastă?
- Acasă, și șed pe vatră,
C-am venit de la spovadă.
- Ce păcat (canon ? - n. ed.)
popa ți-a dat?
- Să nu-mi țin drăguț în sat,
Nici holteiu, nici însurat.
Eu de-acolo m-am luat,
Tot scârbit și supărat.
Lelea-afară s-a uitat
Și-napoi că mi-a strigat:
- Haida, mândruluț, încoace.
Pentr-un popă blăstămat
Nu-i merge nesărutat,
Pentr-un popă-afurisit
Nu-i merge nedrăgostit.

35.
N-am gândit, mândră, vrodată,
C-oiu ședea-n ziduri de piatră
Și-n temniță cu lăcată,
Și-oiu mânca în zi odată;
Și la spate cu haiduc
Și pe picior cu lăntug,
Nu mă lasă să mă duc.

36.
Are hâda șese boi,
Mândra n-are nice doi.
N-aibă mândra nici o vacă,
Numai ochii ei să-mi placă;
Nu dau eu ochii mândrei

Pentru toți boii hâdei,
Nu dau ochii mândrei mele
Pe șese boi cu curele.

37.

Soacră-mea, cățea de câne,
Rău m-a amăgit pe mine.
Că ea tot așa zicea:
- Vină, iea tu fata mea,
Șese boi ți-oiu da cu ea,
Și un boteiaș de oi
Și cu trei păcurăroi;
Și mai sunt și șese vaci,
Numai voi să vă fiți dragi.
Eu m-am pus și o-am luat,
Focu', rău m-am înșelat!
Boii lupii i-au mâncat,
Și-am rămas de răs la sat;
Oile s-au călbejit
Și toate huc au perit.
Vacile-au rămas mânzate,
Iară eu cu muta-n spate.
Șede muta pe prepiciu,
Toată sgârciu ca și-un ariciu,
De-acolo se mută-n pat,
Câci o vād, mă-mbăt de cap;
Și din pat se mută-n vatră,
Și de-acolo tot îmi latră
Să-i cumpăr cisme de capră,
Zice c-așa-i învățată.
Nu vede muta de ea,
Cât e de hādă și rea,
Nici o oaie nu plătia,
Calce-o boala cea rea!

38.

Bată-te focul, nănaș,
Cu cine mă cununași!
Cu propteaua gardului,
Cu urâta satului!
Vină, nănaș, și o du,
Că la noapte-i capătu',
C-amu de o săptămână

Șed cu securea pe mână;
Șede ciuma pe fântână,
Gândesc că-i un ghem de lână.
Vină, nănaș, și o iea,
C-aceasta mi-e spaima mea!

39.

Mândră de pe valea seacă,
Spune cucului să tacă;
Că eu zic: Cucule, taci,
El se mută-n alți copaci;
Și-și resfiră penele,
Ca și tu sprâncenele,
Și-și resfiră codița,
Ca și tine gurița (codița ? , n. ed.).

40.

Dă, Doamne, la lume bine,
Și mie, de mi se vine.
Dă, Doamne, la lume parte,
Și mie, de mi se cade.

41.

Zis-a mândra că m-a scoate
Dela rele dela toate,
Dela două nu mă poate,
Că de cumva m-ar putea,
Scoate-s-ar întâiu pe ea.

42.

Cātu-i Maramureșu,
Nu-i copil ca eu și tu,
Când ne-ntâlnim cu jocu!

43.

Strigă oamenii pe noi,
Ca și birișii pe boi,
Că săm niște tălhăroi
Și beutori și curvoi.
Lumea strigă, dar mințește,
Noi ne purtăm omenește,
Cum se cade voințește.

44.

De-aș trăi numai un an,
Să pun mâna pe dușman,
Să-mi fac pumn de bolovan,
Să-l fac foi dela Țigan,
Să-i fac capul ca bumbacul,
Și pielea ca căpeneagul,
Că destul i-a fi, săracul!

45.

Nu gândească dușmanul,
C-a trăi cât pământul
Și-a fa(ce) câte i-e gândul!
C-a trăi un an ori doi,
Și s-a duce dela noi;
Și-a trăi o zi ori două,
Și ne-a lăsa lumea nouă.

46.

Nu gândească fiecare,
Că mi-a pune punte-n vale;
Că și punte de mi-a pune,
I-oiu face câte-o minune,
Să se pomenească-n lume!

47.

Eu n-am grija domnilor,
Știu că nu trăesc cu-a lor;
Da' eu trăesc cu dreptate,
Pentru-aceea-s lat în spate.
Mulți îs domni și cu ciucuri,
Nu mănâncă toți prescuri,
Ci trăesc după pluguri;
Mulți îs domni și cu nădragi,
Nu mănâncă toți colaci,
Ci trăesc ca cei săraci.

48.

Stau în loc și mă gândesc,
De ce, focu, bătrânesc?
Știu că nu m-am bătrânit
De coarne de plug ținând,

Nice prin iarbă cosînd;

Bătrânitu-m-a dorul,
Doruțul și urâtul.

49.

Stau fetele și mă-ntreabă,
De ce port cămeșe neagră?
Eu le spun c-așa mi-e dragă.
Soponită mi-e urâtă.
Neagră mi-e rînduluită,
Că mi-e inima cernită.

50.

Cum, Doamne, n-oiu fi scârbit:
Cât în lume mi-am muncit,
Și tot nu mi-s hodinit.
Dela prânz până la cină
N-am nici leacă de hodină.
Doamne, Dumnezeuul meu,
Dă-mi și bine, nu tot rău!

51.

Frunză verde, frunzulică,
Fost-am om, n-am fos nimică;
Măieran crescut în fân
Să cinstesc omu strein;
Măieran crescut în iarbă,
Să cinstesc omul de treabă;
Că m-a uns mama cu unt,
Să fiu tuturor plăcut,
Și m-a scăldat mama-n zară,
Să fiu plăcut la o țară.

52.

Domnule nemeș-birău,
Nu ținea pe mândra rău,
Pentru că o iubesc eu!

53.

Câte flori îs pe poiană,
Nu-i nici una ca Ileană;
Câte flori în grădinuță,
Nu-i floare ca Mariuța;
Într-o mie și-ntr-o sută

Ca Anuța nu sărută;
Într-o sută și-ntr-o mie
Nu iubește ca Mărie.

54.

Nimica nu strică omul,
Numai mândrele și somnul.

55.

Până-i omul tânerele,
Leagă-se dorul de el;
Dacă omul bătrâne(ște),
Leagă-se, și nice prea.

56.

Drage mi-s cocoanele,
Ca la popi icoanele,
Și mi-s dragi copilele,
Ca la popi psaltirile.

57.

Cine n-a juca cu noi,
Crească-i coarne ca la boi;
Cine nu s-a băga-n joc,
Crească-i flitul ca la porc.
Cine-n joc n-a chioti,
Drăgucioara i-a muri.

58.

Crepe lumea de mânie,
Numai mândra mea rămâie,
Pentru că mi-e dragă mie.

59.

Toată lumea-mi strigă-n poară,
Pân-ce-mi țin o drăgucioară;
Toată lumea-i mânioasă,
Pe mândra, pân-ce-i frumoasă.

60.

Frunzulea de rostopască,
Dulce-i gura la Parasca!

61.

La copila de Român
Tremură-i țâțele-n sân,
Dar la biata Unguroaie
Spânzură ca la lupoaie.

62.

Pentru omul care-mi place,
Orice lucru greu l-aș face;
Cu omul, care mi-e drag,
Toată noaptea țin vileag,
Dimineața nu-s beteag.
Cu omul, care-i urât,
Țin vileagul potolit
Și nu-s vesel nici decât.

63.

Dragu-mi-e omuțul mare
Și pe mers și pe cărare,
Dar omuțul mititel,
Feri-mă, Doamne, de el!
Și femeia mititea,
Feri-mă, Doamne, de ea!

64.

De-i bărbatul cât un cuiu,
Grija-i toată-n capul lui;
De-i bărbatul cât un paiu,
Tot el cumpără mălaiu
Și gândește de-al meu traiu.

65.

A-ha-ha, cu ciurma ta,
Zis-ai că t-ei mărita;
Dracul ți-a văzut nunta!
Poate o-ai făcut noaptea,
Ș-a trecut Dumineca,
Dumineca-ntâie-n post,
Să nu știu eu, când a fost.

66.

Când va fi nunta mândrii,
Eu m-oiu pune și-oiu dormi

Pe pragul bisericii,
Să văd cine m-a trezi;
Și-oiu merge, de m-oiu culca,
Să văd cine m-a scula?

67.

Mândra mea s-a lăudat
C-asară gură mi-a dat;
Și-a mințit, i-a fi păcat,
Că numai cât m-a sărutat.
Ea se poate lăuda,
Mie nu mi-e de dânsa,
Numai mi-e dragă gura
Și îmi place-a o-nșela.

68.

Toate mândrele-s betege
După cei cu căpenege;
Și-a mea mândruță-i beteagă
După cel cu cușmă neagră;
Și-a mea mândră-i supărată
După cel cu curea lată.

69.

Macar îs copil sărac,
Fetele la mine trag;
Macar îs copil strein,
Fetele la mine vin.

70.

Acela-i copil de samă,
Care are bani de-aramă,
Acela-i copil de rând,
Care are bani de-argint;
Acela-i copil mai drag,
Care strigă: "Cea, Vireag"
De-acela copil mi-e dor,
Care strigă: "Cea, Bodor"
Și ști ara pe răzor.

71.

Vita-i diug,
Banii se duc;

Da iosagu-i găzdușagul
Și omuțul bun, săracul!

72.

Hop, și hop! c-așa-i la joc,
Să nu steie nime-n loc,
Trage des, c-amu mă-ndes,
Ca și capra prin ovăs;
Zi mai sus, că ți-am mai spus,
Mire n-am fost de cându-s.
De-oiu ajunge-n sărbători,
Mâna-voiu trei pețitori,
Să fiu mire de trei ori.

73.

Ține larg, c-așa mi-e drag,
C-așa joacă cel pribeag;
Țipă rar, c-amu mă car,
Ca și capra prin șuvar.

74.

Cine-a făcut casa largă,
Fostu-i-a lumuța dragă;
Cine-o făcut casa strimță,
Fostu-i-a lumea urâtă.

75.

Cine-a făcut jocuțul,
Nu l-ar prinde focuțul;
Cine-a făcut aici joc,
Dumnezeu-i deie noroc,
Ca sămânța-n busuioc;
Dumnezeu-i deie vieață,
Ca sămânța-n mintă creață.

76.

Tu, cu-a tale strigături,
Nu-i mai merge sara-n șuri,
Nici în poduri de grajduri.

77.

Nu striga, frate, -n ocară,
Că-i ieși pe uș-afară;

Nu striga, fârtate, -n but,
Că de tine nu mă uit,
Că cămeșa mea-i de gheme,
Și de tine nu se teme.

78.

Nici aceasta nu-i așa,
Fără gura ta cea rea.
Nu-i de vin-a cui e gura,
C-așa merge strigătura.

79.

De-aș fi bun eu de lucrat,
Precum îs bun de jucat,
Fire-aș putred de găzdac.

80.

Unde m-aduse dracul,
La cea casă cu jocul!
Nici dracul nu mi-e de vină,
C-am picat cu capu-n tină.

81.

Unde joc cu frații mei,
Cum ar paște mielușei
Și vacile cu viței,
Primăvara pe muncii.
Unde joc cu streinii,
Cum ar paște bivoli
Și găștele cu porcii.
Unde joacă văr cu văr,
Tot miroas-a calapăr.
Unde joacă văr cu vară,
Tot miroase-a primăvară.

82.

Pentru tine, dor pustiu,
Pusu-mi-am casa-n Gutâiu,
Și-acolo mă duc să mâiu,
Cu mândra pe-un căpătâiu;
Că-n cel cornuț de Gutâiu,
Mândră curte-mi zugrăvii,
Cu cătane o-ngrădii.
Pentru tine, dor săcret,

Pusu-mi-am casa-n făget,
Și-acolo mă duc să șed,
Tot pe mândra să o văd.

83.

De-aș muri, când aș dormi,
Nu mi-aș tare bănu,
După cât de bine mi(-i);
De-aș muri, când aș fi beat,
N-aș fi tare supărat,
După cât bine-am lăsat.

84.

Mori, lume, să mor și eu,
Că trăiesc tare cu greu.
De-ai arde, lume, cu foc,
Nu m-aș clăti dintr-un loc,
Pe ciudă c-avui noroc
Cât ar arde-un păr în foc!
De-ai arde, lume, cu pară,
N-aș ieși din cas-afară,
Pe ciudă c-avui țigheală
Nici de-ameazăzi până-n sară!
De-ai arde, lume, cu vânt,
Nu m-aș duce să te stâng,
Ci-aș sări să te aprind,
De trei părți, cu lemne verzi,
Să arzi să nu te mai vezi;
De o parte mai uscate,
Să arzi, lume, jumătate,
Că de tine n-avui parte!

85.

Mândruță cu casa-n colț,
Iubește-mă, dacă poți,
Dacă nu, și nu, și nu,
Sărută-mă și te du,
De nu ți-a fi greu drumu.

86.

Vină, mândră, și mă vezi,
Până ce-s holdele verzi,

Că dacă s-or gălbeni,
Cinci și șese mi-oiu găsi
Și tu nu mi-i trebui.
Vină, mândră, și mă-ntreabă,
Până mi-e cămeșa neagră,
Că dacă mi-o oiu spăla,
Multe mândre mi-oiu afla,
Mai mândre ca dumata;
Singură t-ei văieta
Tocmai pentru vina ta,
Și eu nu te-oiu asculta.

87.
Tot oiua bea, cât bine-l am,
Știu că nu l-oiu bea-ntr-un an!
Tot oiua bea cât oiua avea
Pentru sănătatea mea,
N-am cui strânge și ținea!
De când beu și nu mă-mbăt,
S-a făcut vinul oțet
Și pălinca lapte fiert.
Dragă mi-e uiaga plină,
Lelea care nu-i bătrână;
Dragu-mi-e paharul plin,
Badea tânăr, nu bătrân;
Dragu-mi-e paharul ras,
Badea tânăr, nu rămas.

88.
Acesta l-oiu bea de sus,
Că mi-e drag cine l-o pus;
Acesta l-oiu bea de tot,
Că mi-e drag pe cine-l văd.

89.
Nici c-aceasta băutura
N-ai beut, săracă gură!

90.
Gura mea numai se-ntrece,
Da' de-aceste-ar bea și zece!
Gura mea de-acea-i făcută,

Să beie horincă multă,
Că și cine o-a făcut,
Multă horinc-a beut.

91.
Cine m-a făcut pe mine,
Nu și-a făcut nici un bine,
Fără pozna și rușine!

92.
Când va fi nunta la voi,
Aceia ți-or fi țipoi,
Că nu te-ai hrăni din doi;
Și-acele ți-or fi mâncări,
Îngroșate cu piper,
De-i sorbi, te-i uita-n cer!

93.
Merge hâda la zăton
Cu o cute de sopon,
Să se spele ca de domn;
Eu mă spăl cu apă rece,
Și pe hâda oiua întrece.

94.
De-ar fi fata cât de hâdă,
Tot îți cat' a-i zice mândră,
De-ar fi cât de negricioasă,
Ea se ține că-i frumoasă.

95.
Care fată se măre(ște),
Nu mi-aș da pipa pe ea.
Tu leliță albeneață,
Cu flitul ca și la rață,
Ce te ții așa măreață?
Drăguțul ți-e albeneț,
Ca și gura la horneț,
Nu se ține-așa măreț...

96.
Săraca mireasa noastă,
Cătu-i dansa de frumoasă,
Fug porcii de ea pe coastă!

Săraca mireasa mea,
 Cătu-i ea de frumoșea,
 Cât se tem porcii de ea!
 C-a văzut-o scroafa noastă,
 Și-a fugit până pe coastă;
 Scroafa avea opt purcei,
 Și-au perit de spaima ei!...
 Unde-i văd nasul și gura,
 Nu-mi trebe casa și șura;
 Că mă umple toată ura;
 Unde-i văd gura și nasul,
 Nu-mi mai trebe odolhazul,
 Că mă umple tot năcazul!

97.
 Nu-i mândru cine-i frumos,
 Ci-i mândru care-i drăcos;
 Nu-i mândru cel cu păr creț,
 Că-i mândru omul isteț.

98.
 Mândră-i lumea cu feciori,
 Ca și grădina cu flori;
 Mândră-i lumea și cu fete,
 Fără feciori nu se șede.

99.
 La cusutul steagului,
 Joacă ruja macului;
 La cusutul cununii,
 Joacă floarea violii.

100.
 Miresucă, după tine
 Pare-i rău la oarecine,
 Și după mirele tău
 La multe le pare rău.

101.
 Șese boi și patru junci,
 Nu-s ca buzele de dulci;
 Patru cai la o căruță,
 Nu-s ca ochii de drăguță.

102.
 Sub potcoava cisme mele
 Șede dracul și-o muiere,
 Și mă-nvață-a face rele.

103.
 Colo-n postul lui Crăciun,
 Când e lunecuș pe drum,
 Umblă dracul ca nebun,
 Pe cine să-l nebunească,
 Pe hâda să o pețească,
 De ea să se mântuească.

104.
 La hâda din sus de sat
 Dracul slugă s-a băgat,
 Simbria n-a căpăta,
 Până ce o-a mărita.

105.
 Umblă dracu-n car cu cai,
 Cui ar putea face baiu;
 Umblă dracu-n tileguță,
 Pe mândra să o căruțe;
 Umblă dracul cu căruț
 Pe la fete cu drăguț.

106.
 Noaptea, până-n cântători,
 Umblă dracu-n șezători,
 Și-i înșeală pe feciori
 Să se facă furători.

107.
 Umblă dracul supărat,
 Nebeut și nemâncat,
 Că pe nime n-o aflat
 Mândrei mele de bărbat!

108.
 Umblă dracul să mă-nșele,
 Să mă duc a face rele.

- Du-te, drace, -n sărăcie,
Nu-mi tot cădea silă mie!

109.

La mândruca prin grădină,
Vine dracul pe la cină,
Și ea pe la mine-l mână.
Vine dracul c-o meliță
De la biata mândruliță,
Tot la mine pe portiță,
Și mă mână s-o pețesc,
De năcaz să-l mântuesc.

110.

Vine dracul tot în fugă,
Că-i mânat de-a mea mândrucă,
Și vine ca să mă ducă.
De dracul cruce mi-oiu face,
Ș-apoi înapoi s-a-ntoarce,
Și mândra rămâie-n pace.

111.

Unde-s două, trei femei,
Dracu-și face jucărei;
Unde-s fetele-nvățate
Și dracu-și face păcate,
Mai ales la noi, pe sate.

112.

Cocoana vecinului
Suie-n gura podului,
Cu vârtelnițele-n mână
Brăcinariul mi-l deapănă:
Pe dracul la mine-l mână.
Poate lelea depâna,
Până ce s-a sătura,
Că eu tot nu oi lua;
Că multe și-au descântat,
Și de-aici, și din alt sat,
Și eu tot nu le-am luat.

113.

Ucigă-te crucea, drace,
Multe rele poți tu face;

Ucigă-te și Sfântu,
Multe rele mai faci tu,
Cum îmi mănânci sufletu!

114.

Du-te, drace, -n mare trudă,
Nu mă duce la cea mută!

115.

Șede dracul pe fântână,
Lângă fata cea bătrână,
Și ea la ursit îl mână.
Vine dracul năcăjit,
Și barba i-a cărunțit,
De când umblă în pețit.
Hâda nu s-a măritat,
Nici dracul nu o-a luat,
Și-a rămas de răs la sat.

116.

Dracul n-are ce lucra,
Făr' pe minea mă-nșela,
Să merg să ieu pe hâda.

117.

Mergi, mândră, la Dumnezeu,
Ori la dracul, fătul meu,
Nu-mi sta tot în drumul meu.

118.

Du-te, drace blăstămate,
Nu-mi face-atâtea păcate;
Că te-oiu prinde și te-oi bate,
Și te-or råde-n jos pe sate.

119.

De omuțul care-i sfânt,
Fuge dracul țipurind;
La omuțul blăstămat,
Merge dracul pe iernat.

120.

Fire-ai, drace, de poveste,
Pân-ce mă duci la neveste;

Fire-ai, drace, -afurisit,
Pentru ce m-ai nebunit?

121.

Merge dracul și s-ascunde,
Unde-s neveste mai multe
Și bărbații-s duși la munte.
Când e pe la cântători,
Merg la neveste feciori,
Se cuprind pe subsuori;
Și-apoi dracul prinde-a râde,
Că i-a scos pe toți din minte.

122.

Umblă dracul pe la moară, -
Bate-l, Doamne, și-l omoară! -
Dracul se face fecior,
Fetele după el mor;
De s-ar face dracul fată,
Muri-ar nemăritată.

123.

Când e dracul supărat,
Trage-se la noi în sat;
Când e dracul mai nebun,
Trage-se pe lângă drum;
Când e dracul mai scârbit,
Se mai duce la peșit;
Dacă dracul se urește,
Se mai trage către Pește
Și pe domni îi nebunește,
Și-apoi, de răs, mai plesnește.

124.

Hop, mândrucă, dumata
Pe-aici nu-ți pierde vremea,
Că nime nu te-a juca,
Batâr cât vei aștepta:
Mergi la dracu pe ospăț,
C-acolo te-or juca toți.

125.

Când și-a face dracul nuntă,
Știu c-a fi horincă multă
Și s-a hrăni și cea mută.

126.

Rușine mi-e de pământ,
Cu cine-mi făcui cuvânt:
Cu propteua gardului,
Cu urâta satului;
Cu propteaua dela gard,
Cu urâta dela sat.
Vină, drace, și o iea,
Că cu dânsa n-oiu ședea;
Vină, drace, și o du,
Că la noapte-i capătu!
Că amu, de-o săptămână
Mâiu cu securea pe mână.

127.

Pe cea gură de opcină
Șede mândra și suspină,
Dacă vede că-i de vină.

128.

Măi bărbate călicuț,
Lasă-mă să-mi țin drăguț;
Că drăguț de mi-oiu ținea,
Scârbă-n casă n-om avea.

129.

Fă-te, mândră, ce te-i fa,
Numai nu te mărita,
Că la toamnă te-oiu lua;
Te-oiu lua, de n-a ploua,
De-a ploua, norocul tău,
Că-i ședea la tatăl tău;
De-a ploua, paguba ta,
Că-i fi fată la mă-ta
Și-i vei toarce cânepa.

130.

Spune-i, frate, mândrei tale
Să nu-mi facă hore mare;
Eu i-oiu fa mai mititea,
Și mai ciudă i-a părea.

131.

Frunză verde lemn cânesc,
Cătu-i lumea mă trudesc;
Niciodată n-am noroc
La drăguță să o joc.

132.

Nice mândra nu-i prea loatră,
C-a legat câinii de șatră.
Lelița-i bine gătată
Cu hainele de la alta;
Cându-i coalea pe sub sară,
Iea hainele subsuoară
Și le duce-acasă iară.

133.

Mult mă uit peste strânsură,
Să văd și pe-a mea smultură.
Iată o în fundul șurii,
Gândești că-i fata pădurii!

134.

Floare-albastră de pe coastă,
Supărată-i cea nevastă:
Bărbat are, drăguț n-are,
Și trăiește cu muștrare.

135.

Mândrulița mea, Anuță,
N-are aiu în grădinuță,
Numai flori ca să se-nstruțe.

136.

Leliță cu buze groase,
Șterge-le că ți-s băloase;
Săruta-te-aș, și mi-e groază.

137.

Fetele din satul nost,
Ca și fasolea de post;
Mânca-o-ai, și nu-ți prea place,
Mânânci, dacă n-ai ce face.

138.

Fetele de pe Iza,
Când își spală cămeșa,
Tulbură toată apa;
Când își spală poalele,
Tulbură izvoarele.

139.

Cătu-i pământul de lat,
Nu-i ca dorul de turbat;
Cătu-i pământul de lung,
Nu-i ca dorul de bolund.

140.

Tu leliță, lelișoară,
De-ți e voia să te joc,
Pune-mi coalea struț pe clop!
Pentru struț de zece graițe
Nu mă scol nici de pe laiță.

141.

Fetele de prin Josani
Dau paiele la juncani,
Buzele la cotângani.

142.

Asta lele nu-i de-aici,
Că dă orzul pe verigi
Și secara pe inele,
Și vine la joc cu ele.

143.

Mândruliță, de-al tău dor
Arde-mi cisma pe picior.

144.

Arde lampa și singură,
Mândra-i dusă după gură.

145.

Leliță, buzele tale,
Știu că nu-s mărgăritare,
Ci-s de piele ca și-a mele,
O leacă mai subțirele.

146.

Mândră-i lelea-n sărbători,
Dacă pune-un car de flori;
Cându-i pe Luni și pe Joi,
Gândești c-a suflat în foi.

147.

Șede muta jos și sbiară,
Dacă nu ști pune teară;
Șede muta jos și plânge,
Dacă nu se poate-ncinge.

148.

Frunză verde de macriș,
Mă-nsurai cu ochii-nchiși,
Luai fată de nemiș.
Nemișoiaia șede-n vatră
Și mânâncă nespălată,
Ca și scroafa din covată.
Dimineața când se scoală,
Cioarele din cap îi sboară;
Nice ochii nu-i deschide,
Și-i cu mânurile-n blide;
Duce-se și cată-n oală,
N-a rămas ceva de-asară?
De vede că n-a rămas,
Prinde-a forăi prin nas,
Ca și scroafa la prilaz,
Mânca-o-ar mare năcaz!
Până-ncalță un picior,
Soarele-i la prânzișor;
Până-ncalță celălalt,
Soarele-i la scăpătat.

149.

Dragă mi-e lelița naltă,
Că-mi dă gură peste poartă;
Dar lelița mititea
Se-ntinde și n-ajunge,
Numai cât mă necăje(ște)
Și pe mine și pe ea.

150.

La casa cu ștergători
Dracul vede pețitori,
La casa cu lepedeauă
Sunt pețitori câte nouă.

151.

De-aș trăi cât piatra-n munte,
N-aș iubi fete avute,
Ci-aș iubi una săracă,
Când oi zice: "taci!" să tacă.

152.

Struțișor de pe palant,
Vreme-i, mândră, de lăsat;
Lăsa-ne-am, nu ne putem,
Ne-am iubi, nu cutezăm;
Ne-am lăsa, ne celuim,
Ne-am iubi și nu-ndrăznim,
Nu știu cum să nimerim.

153.

Merișor răcătănat,
Mândra mea s-a lăudat
Că grajdu-i e plin de vaci,
Și-am cătat și-s numai draci,
Și ocolu-i plin de boi
Și-am cătat și-s numai doi;
Are bani într-o bărbânță,
Și-am cătat și-au fost tărățe.
Cătat-am și prin cămară
Și-am aflat o berbincioară;
Berbincioara-i din trei doage
Și-a fost plină de potloage.

154.

Lelea, câtă-i, toată-i albă,
Numai la obraz e neagră.

155.

Leliță, -n ocolul tău
Crească frunza de durzău,
Pe ciudă c-oiu merge eu,
Înflorescă rezeda,
Pe ciudă că oiu călca.
Să-ți fi știut eu rândul,
Nu ți-aș fi călcat pragul,
N-aș fi ars atâtea lemne,
Ci m-aș fi culcat de vreme.
Să fi știut ca amu,
Nu mi-aș fi pierdut somnu.
De te-oiu mai cerca vreodată,
Dumnezeu Sfântul mă bată!

156.

Pălincă, uiagă neagră,
Cât o beau, lumea mi-e dragă.

157.

Pălincuță dela Huta,
Cum o bea săraca mută.
Bea-ar pălincă, și nu-i,
Este-n butea Jidului,
Bani în punga mutului.

158.

Ducu-mă, mândrucă, duc,
Numai ție să-ți aduc
Sărăcia toată huc.

159.

Trecut-am eu p'ângă iad
Și-am văzut un spânzurat.
Eu m-am pus și-am întrebat
Pentru ce l-au spânzurat?
- Și-a lăsat nevasta-n pat
Și s-a dus la alta-n sat.

160.

Așa mi-a trecut vremea:
Umblând toată ulița,
Dimineața și sara,
După gură la mândra.

161.

Aveți grije, măi feciori,
Când veți mâna pețitori,
Să se uite p'ângă șură,
De-or vedea ceva strânsură,
Cât să ieie-un puiu în gură,
Să se bage prin cămară,
Doară văd vreo berbincioară,
De nu plină, batăr goală.

162.

De când beau la Șloim în dâmb,
De-atuncea mălaiu nu vând,
Fără cumpăr, când am rând;
Când nu, umblu și flămând.
Pe răbdare nu dai bani,
Mălaiu-i la bocotani.
De când beu la Șloim în vale,
De-atunci n-am nici de mâncare.

163.

Bată-te, mândră, hoheriul,
Că ți-ai băut cenușeriul
Și mălaiul de sămânță,
Și-ai rămas de pocăință;
Și mălaiul de mâncat,
Și-ai rămas de răs la sat.
Și-a beut lelea mălaiul,
C-a gândit c-a vedea raiul,
Mălaiul și l-a beut,
Și raiul nu l-a văzut.

164.

Te cunosc, lele, pe poale,
Că ești o femeie moale;
Că de-ai fi femeie iute,

Poalele ți-ar fi lăute,
Batăr până la genunche.
Trece Sfântul Neculaiu,
Poalele nu ți le lai,
Trece-și-a și Sfânta Cruce
Și la râu tot nu le-i duce.

165.

Jupâneasă tătăișe,
Nu-mi da sfântă sămătișe,
Ci deschide podișorul
Și-mi dă oala cu grosiorul.

166.

Dela noi a treia casă
Este-o fată negricioasă
Și vine mă-sa la noi:
- Iea fata și șese boi!
- Boii-mi plac că bine trag,
Dar cu hâda ce să fac?
Boii i-oiu mâna la vale
Și pe mândra-n supărare,
Boii i-oiu mâna la râu
Și pe hâda-n lucru rău,
Boii i-oiu mâna pe luncă
Și pe hâda să se ducă.

167.

Bine zice cetera,
Mai bine joacă mândra:
Gândește că-o oiua lua.

168.

Rău-i mut și rău-i surd,
Mai rău-i cu buza ruptă,
Că nime nu te sărută.

169.

- Unde-ai fost asară, lele?
- La prilaz, de-am dat inele.
- Inelele cui le-ai dat?
- La cel ce m-a sărutat.

- Unde-ai fost, leliț-atunci?
- La fântâna cu doi nuci,
Să dau gură la doi prunci.
- Unde-a fost, mândrucă, ieri?
- La fântâna cu doi peri,
Să dau gură la doi veri.

170.

Să trăești tu, năcăjită,
Să bem horincă-ndulcită
Din uiaga cea sucită
De sub guba cea cârpită.

171.

Uieguță de fărtaiu
La cocoane-i numai baiu,
Dar săraca iția,
Acea li-i inima!

172.

Fetele până ce-s fete,
Nu mai beau pălincă verde;
Apoi dacă se mărită,
O beau verde ca-ndulcită,
Că se strâng câte-un ciopor,
Și-ndulcesc câte-un ulcior
Și-și chiamă câte-un fecior.

173.

Vai și-amar de-aceea casă,
Unde-i nevasta frumoasă
Și bărbatul metehău,
De-acolo trăesc și eu;
Unde-i bărbatul cam mut,
De-acolo trăesc mai mult.

174.

Zis-a socrul că mi-a da
Patru boi și pe mândra,
Patru boi suciți de coarne,
Și mândra-i lată de foame!

175.

Cu mândruțul din Văleni
Mi-am beut doi bouleni,
Și cu mutul cel din Glod
Încă mi-am beut un zlot.

176.

Na, mândrucă, bea oțet,
Și te du să nu te văd;
Na, mândrucă, bea vinars,
Și te du-n mare năcaz.

177.

Bea-aș vin din oală nouă
Cu mândrele cu-amândouă.

178.

Crâșmăriță d'ingă drum,
Sufletu-n tine mi-l pun (nu-i bun - n. ed.);
De-ar fi bun sufletu-n tine,
N-ai cere bani dela mine.

179.

N-avu dracu ce lucra,
De m-a-nvățat a juca!
De-aș ști da cu coasa-n laz,
Cum dau cu picioru-n danț,
De-aș ști da cu coasa-n rât,
Cum dau cu el în pământ,
Fi-aș gazdă ca Bobuțul,
Nu coldău ca selecuțul!

180.

Frunză verde din pădure,
Cine-a furat, să mai fure,
Păgubașul se spânzure!

181.

Astă noapte am visat
Doisprezece draci în sat,
Duceau pe birău legat.
Și la noapte voiu visa

Treisprezece drăculițe,
Și-or duce pe birăiță.

182.

Săraca fată săracă,
Toată vara paște-o vacă;
Cându-i coalea pe toamna,
Ea-i cu lapte, vaca ba;
Cându-i coalea-n postul mare,
Ea-i cu lapte, vaca n-are;
Dacă vine Crăciunu,
Ea-i cu lapte, vaca nu!

183.

Săraca fata săracă,
Mult lucră la cea găzdacă.
Cea găzdacă șede-n pat,
Lucru i se lucră-n sat.
Pân' ce-și trage pe la mână,
Dă ulcele de fărină
Și dărăburi de slănină;
Pân' ce-și trage la grumaz,
Dă dărăburi de cârnați
Și lemnuțe câte-un braț,
Să nu știe ceialalți.

184.

La viței, Marișcă hei!
Mână trei și-adună doi,
Lasă unu pe zăvoiu,
L-om căta noi amândoi!

III. COLINDE

1.

Refren: Haida lin, iară lin.

Colo sus, la Răsărit
Fac Grecii o mănăstire.
Grecii o fac,
Turcii o sparg,
Nu o fac, cum să o facă:
Cu nouă uși, cu nouă altare,
Cu ferestrele spre soare
Și cu ușa-n jos spre mare.

Dară-n dânsa cine-și cântă?
 Cine-și zice ruga sfântă?
 Nouă popi, nouă dieci
 Și p-atâția patrierci;
 De cu sară-n ea-și întrară,
 De cu sară vecernia,
 La miază noapte litia,
 Dimineața slujba sfântă.
 Slujba sfântă cine-o ascultă?
 C-o ascultă Maica Sfântă,
 Cu fiuț micuț în brațe.
 Maic-a prins a lăcrima
 Și pe fiu a-l picura;
 Pe unde l-a picurat,
 Pielea i s-a beșicat.
 Fiu-și plânge, stare n-are
 Nici câtă de alinare.
 Maic-a prins a-l mângâiare:
 - Taci, fiule, taci, dragule!
 Numai eu ție ți-oiu da
 Două mere, două pere,
 Două țate dalbe-a mele,
 Păharul botezului
 Și cheile raiului.
 Când în lume vei intra,
 Tot vei prinde-a boteza,
 Din păgâni creștini vei fa.
 Și-apoi eu ție ți-oiu da
 Și penița mirului,
 Scaunul județului:
 Oamenii-i vei mirui,
 Dela iad îi vei mântui;
 Și când va veni vremea,
 Vei șede și vei judeca.
 Să fii, gazdă, vesel
 Pe la ăst Crăciun frumos
 Și nașterea lui Hristos.
 Noi colinda o gătam,
 Sus la cer o înălțăm,
 Jos la gazdă o-nchinăm.
 O-nchinăm de sănătate,
 Pe-afară cu bogătate.

Să fii, gazdă, veseloasă
 Pe la asta zi frumoasă.

Variantă

Refren: Domnului și-al nost' Domn!
 Colo-n jos, mai din jos,
 La portița lui Hristos,
 Fac Grecii o mănăstire,
 Zidescu-o cu-ngrijire,
 Cu ușorii de tămâie,
 Cu ușile de făclie.
 În dânsa cine-și cântară,
 Și-nlontru și din afară?
 Nouă popi, nouă dieci
 Și p-atâția patrierci.
 Slujba sfântă cine-o ascultă?
 Că și-o ascultă Maica Sfântă
 Cu fiuț micuț în brațe,
 Ce tot sbiară și nu tace.
 - Taci, fiule, tacci, dragule!
 Eu ție ți-oiu dărui,
 Cu ce t'ei îndestuli:
 Două mere, două pere,
 Și vei merge-n raiu cu ele.
 Fiul plânge, nu mai tace,
 Maica sa n-are ce face.
 - Ta'ci, fiule, taci dragule!
 Eu ție ți-oiu dărui,
 Ce-n lume mai scump va fi:
 Păharul botezului,
 Scaunul județului.
 Fiul plânge, nu mai tace,
 Maică-sa n-are ce face.
 - Taci, fiule, taci dragule!
 Eu ție ți-oiu dărui,
 Ce-n lume mai scump va fi:
 Câți coconi de-amu or fi,
 Tu pe toți vei boteza.
 Această zi preasfințită
 Și sărbătoare mărită
 Noi poftim ca să vă fie
 La mulți ani cu bucurie!

2.

Refren: Hristos, Domnul nost'!

Maica Sfântă s-a luat

Prin țarine-ntraurite.

La un locu locului,

Sub frunzuca plopului

S-a pus Maica să hodinească,

Pe Domnul Hristos să-l nască.

Maica nu s-a hodinit,

Pe Hristos nu l-a născut.

Vântul a prins a sufla,

Și frunzuca a suna

Și maica a blăstăma:

- Să fiți voi, plopi, blăstămați

De mine, de Dumnezeu,

Mai tare de fiul meu.

Voi frunze să n-aveți stare

Nici de vânt, nici de răcoare.

Și de-acolo s-a luat,

Drumul ghialog înainte,

Prin țarine-ntraurite.

La un locu locului,

La ieslea cailor,

În turișul paielor

S-a pus ea să hodinească,

Pe Domnul Hristos să-l nască.

Maica nu s-a hodinit,

Pe Hristos nu l-a născut.

Caii au prins a juca,

Iepele a râncheza

Și maica a blăstăma:

- Să fiți voi, cai, blăstămați

De mine, de Dumnezeu,

Mai tare de fiul meu,

Și voi, cai, să n-aveți saț,

Numa-n ziua de Ispas,

Și atunci numai un ceas!

Și de-acolo s-a luat

Pe drum ghialog înainte,

Prin țarine-ntraurite.

La un locu locului,

La ieslea boilor

S-a pus Maica să hodinească,

Pe Domnul Hristos să-l nască.

Și Maica s-a hodinit

Și pe Hristos l-a născut.

Boii au prins a aburi,

Maica-a prins a aldui:

- Să fiți voi, boi, alduiți

De mine, de Dumnezeu,

Mai tare de fiul meu;

Să fiți voi, boi, alduiți,

Într-un ceas să vă hrăniți

Și-ntr-unu să hodiniți.

Îngerii știre-au vestit,

Și trei păstori au venit.

Trei crai după stea venind,

Daruri scumpe aducând:

Aur, smirnă și tămâie,

Pe pruncu mic să-l mângâie.

Variantă

Mărie, sfânta Mărie,

Se luară, se duseră

Pe câmpul cu florile.

Flori își rupse, -n poală-și puse.

Grele munci că o ajunse,

Se puse să hodinească

Sub umbra de arin verde.

Prinse pruncu a grâmji,

Și arinul a-l pârî

La păgâni de Jidani.

- Fir-ai, arin, blăstămat

De mine, de Dumnezeu,

Mai tare de fiul meu;

Să te faci pe lângă râuri,

Să de taie pe la zignuri.

Se luară, se duseră

Pe câmpul cu florile.

Flori își rupse, -n poală-și puse,

Grele munci că o ajunse;

Și s-a pus să hodinească

Sub umbra de plop verde.

Prins-a pruncu a grâmji,

Și plopuțul a-l pârî
 La păgânii de Jidani.
 - Fir-ai, plopuț, blăstămat
 De mine, de fiul meu
 Și de Domnul Dumnezeu.
 Ia, numai frunzuța ta
 Tot ea să nu aivă stare,
 Nici cu vânt, nici fără vânt
 Să n-aivă așezământ.
 Se luară, se duseră
 Pe câmpul cu florile.
 Flori își rupse, -n poală-și puse,
 Grele munci că o ajunsese.
 Se puse să hodinească
 Sub umbra de brăduț verde.
 Prinse pruncul a grâmji,
 Bradul poale-a năpusti.
 - Fi-ai, brăduț, lăudat,
 De mine, de fiul meu
 Și de Domnul Dumnezeu;
 Ia numai frunzuca ta
 Fie iarna ca vara!

Altă variantă

Auzit-am, auzit,
 Că s-a născut Fiul Sfânt;
 În ieslea boilor,
 În turișul oilor,
 În paiele grâului,
 În ogrinjii fânului;
 Și de-acolo s-a luat,
 Tot pe drum de măieran
 La apa lui Iordan,
 Și-acolo s-a botezat
 De Ion cel preacurat.
 Frumos nume i-a aflat:
 Isus Hristos luminat,
 Domn a fost și ni-a fi iară,
 Pân-amu și în veci iară!

3.
 Refren: Domnului și-al nost' Domn!
 Ce curți îs aceste?
 Curți înalte minunate.
 Înaintea curților
 Sunt trei rânduri de pomuți,
 La umbra pomilor
 Șede Doamna curților,
 C-un păhar galben a mână,
 Tot închină și suspină.
 Pe toarta păharului
 Scrisă-i raza soarelui,
 Pe fundul păharului
 Scrisu-i spicul grâului
 Și numele Domnului;
 De unde ține cu mâna,
 Scrisă-i luna și lumina.

4.
 Refren: Florile dalbe de măr.
 Sub tufa de mălin verde,
 Dară aici cine șede?
 Doi surași de porumbași,
 Și de-acolo s-au luat
 La apa lui Iordan.
 Apă-n pene au luat,
 Pietricele-n clonțurile,
 Ca să-și facă curticele.
 Dară-n curte cine șede?
 Mărie, fată-albeneață.
 Dar de lucru ce mai lucră?
 Împistrește, popistrește
 Gulerași tătâne-său
 Și cămeșe frate-său.
 De mi-ar împistri și mie,
 Bună plată i-aș plăti:
 I-aș da boi și i-aș da oi.
 - Mie nimica nu-mi trebe,
 Fără voinicul de-asară,
 Ce-a ieșit pe poartă afară,
 Cu păruțul rățezat
 Și cu clop pe ochi lăsat.

5.

Refren: Dimineața lui Crăciun!

Din Mărie s-a născut
Domnul Hristos pe pământ,
Lui Iuda i-a fost urât.
Iuda, iubitor de bani,
L-a vândut l-ai săi dușmani,
Numai cu treizeci de bani.
Când banii-n mână i-au pus,
Luatu-l-au și l-au dus
Pe dealul Golgota-n sus.
Sus pe cruce că l-au pus,
Cu sulia l-au străpuns,
Mult sânge și ap-a curs
Luna s-a-mbrăcat în sânge,
Îngerii au prins a plânge,
Și stele(le) încă toate,
Că n-a fost vrednic de moarte.
Luna-n sânge s-a-mbrăcat,
Soarele s-a-ntunecat;
Și de-acolo l-au luat,
Groapă-n piatră i-au săpat,
Și-acolo l-au îngropat.
Grele străji i-au aruncat,
Să străjuea(scă) pe-mpărat!
Dumnezeu ce-a poruncit?
Străjile toate-au înlemnit.
Tu ești Maică adevărată,
C-ai născut fiu fără tată.
Când Dumnezeu se naștea,
Rouă peste boi cădea,
Din corciuri făclii ardea,
Din nuiete luminele.
Dumnezeu așa a zis:
- Pomeniți nașterea mea,
Cât de rar, la zile mari!

6.

Refren: Dimineața lui Crăciun!

Mare iarnă o picat,
Oile toate-au sberat.

Dumnezeu le-a auzit,
Jos la ele-a coborât
Pe scară mândră de ceară,
Pe fuștei de fulgerei,
Să le-aducă flori de vară
De struțul feciorilor,
De cununa fetelor,
Rosmarin nevestelor.

7.

Refren: Lilion și-al nost' Domn!

Pe râtul lui Rusalim
Mare turmă de oi vin.
Dar la turmă cine șede?
Că șede soră cu frate.
- Nu știu, frate, ce văd eu!
Nu știu, pomii-s înfloriți,
Ori doară pe munți a nins?
- Nici pomii nu-s înfloriți,
Nice pe munți nu a nins.
Aceia-s pețitorii tăi.
Vin încoa', te cer pe tine,
Cer adaus lângă tine:
Două sute oi cornute
Și p-atâtea capre șute.
Că tot pe tine te-or duce,
Tot pe munți, la dalbe curți,
La părinți necunoscuți.
Unde-i vedea rât cu iarbă,
Vei gândi că-i a ta mamă;
Unde-i vedea rât cu flori,
Vei gândi că ți-s surori;
Unde-i vedea ciungi păliți,
Vei gândi că ți-s părinți;
Unde-i vedea ciungi uscați,
Vei gândi că-s a tăi frați.
- De m-or vedea cu ochii,
Nu ți-or mai cere boii;
De mi-or vedea hainele,
Nu ți-or cere oile;
Dacă mi-or vedea portul,
Nu ți-or cere iosagul;

Dacă mi-or vedea fața,
Nu ți-or mai cere stâna!

8.

Refren: Domnului și-al nost' Domn!

Este-un râtuț lung și lat,
De oițe-ncunjurat.
La oițe cine șede?
Șede bunul Dumnezeu,
Cu fluer înțințelat,
Cu suman îmbăierat.
Când fluerul zice
Toată turma se strânge,
Când cu fluerul tace,
Toată turma se sparge.
- Lăsa-v-oiu, la biata, oi,
N-oiu trudi mai mult cu voi.
- Mai trude(ște), Doamne, cu noi
Până-n dalba primăvară,
Și ne paște la pripoare
Și ne-adapă la izvoare;
Noi ție ți-om dărui
La Sânjeorj
Un miel frumos,
La Ispas
Un bulz de caș!

Variantă

Colo jos, că mai din jos,
Dar acolo ce se vede?
Tot un boteiaș de oi.
Dar la ele cine șede?
Tot Ionu Sântionu,
Cu brâu roșu-nțințelat,
Cu flueru-nferecat,
Cu băltag încolțurat.
Din fluer își zice,
Turma i se strânge,
Din fluer mai tace,
Turma se întoarce.
El își rupse și mi-și zise:

- Lasa-v-oiu, la focul, oi,
Că de când umblu la voi,
Alb îs și eu ca și voi.
- Mai iernează-ne o iarnă,
Și ne mai vărează-o vară,
Și ne paște la pripoare
Și ne-adapă la izvoare.
Noi ție ți-om dărui
La Sânjeorji
Un miel frumos,
La Ispas
Un bulz de caș.
Colindița nu-i mai lungă,
Să trăească cine-o ascultă,
Colindița-i atâta,
Pe boieri Domnu-i trăea(scă).

9.

Sculați, gazde, nu durmiți,
Că nu-i vreme de durmit,
Ci vreme de-mpodobit.
Scoală, gazdă, slujnicele
Să-și aștearnă mesele,
Să-și umple păharele;
Că va veni nașterea,
O naștere de-mpărat
Cu Isus cel luminat,
În giolgiuri înfășurat,
Cu titiuță roșie-n cap,
Bătută de aghimant,
Aghimant de cel frumos,
Să-l cunoaștem că-i Hristos!
Vine-și Domnul Dumnezeu
Cu o ceată de îngeri,
Făcând slujbe și cântări.
Vine-și Domnul Dumnezeu
Cu o ceată îngerească,
Pe diavoli să-i biruească.
Vine-și Domnul Dumnezeu
Cu Vanghelia deschisă,
În mână cu făclie-aprinsă.
Când Dumnezeu se năștea,

Roua peste boi cădea,
Din corciuri făclii ardea,
Din nuiele luminele.
Dumnezeu așa zicea:
- Pomeniți nașterea mea,
Cât de rar, la zile mari!

10.

În cel pat mândru-ncheiat
Cine-i culcat?
Fiul Sfânt a adormit.
- Scoală, scoală, Fiule Sfânt!
Că nu-i vreme de durmit,
E vreme de-mpodobit.
Scoală, gazdă, slujnicele
Să-și măture curțile,
Și cât gozuc l-or afla,
Tot în iad l-or arunca
Și iadul s-a-ntuneca,
Și raiul a lumina!

11.

Refren: Dimineața lui Crăciun!

Scoborât-a Dumnezeu
Pe-o scară de ceară,
Cu fuștei de fulgerei,
În stupine de albine;
Și de-acolo s-a luat,
Că n-a putut poclui
De mirosul florilor,
De bunul albinelor,
În mijlocul satului
La casa bogatului.
Și-a strigat dela fereastă:
- Gata-i cina, măi bogate?
Și el numai și-a strigat:
- Gata-i, gata-i, nu-i de voi,
Că-i de niște domni ca noi!
Și de-acolo s-a luat
În capătul satului,
La casa săracului.

Și-a strigat dela fereastă:
- Gata-i cina, măi sărace?
Și el numai și-a strigat:
- Gata-i, gata-i, pe puțin,
Da' veniți să o-mpărțim.
Câtă nu ne-a prisosi,
Vom merge-n sat și-om dobândi,
Și cu lucru o vom plăti.

12.

Refren: Florile dalbe!

La cea masă de mătasă;
Da' la masă cine șede?
Șede Maica Precista
Cu fiuț micuț în brațe;
Fiul plânge și nu tace.
- Taci, fiule, taci dragule,
Eu ție ți-oiu dărui
Două mere, două pere,
Două țâțe dalbe-a mele.
Și-ncă eu ți-oiu dărui
Tot cheile raiului
Și crucea botezului;
Pe cei mici vei boteza,
Pe cei mari vei cununa.
Dar pe masă ce mai sunt?
- Sunt lumine-aprinse.
Printre ele ce mai sunt?
- Sunt colaci de grâu.
Printre-aceia ce mai sunt?
- Sunt cupe cu vin.
- Voi cu-acelea ce-așteptați?
- Că așteptăm pe Dumnezeu,
Să-l mărim, să-l ospătam.
- Haida, Doamne, -n prânz cu noi!
- Ba eu nu m-oiu duce,
Că am mult de umblat
Pe la râțul lui Pilat,
Unde-i un pom rămurat,
Toamna pică de rodit,
Primăvara de-nflorit.

Colinda-i atîta,
 Pe boieri Domnu-i trăia(scă).
 Să fii, gazdă, sănătos,
 Să-ți ajute și Hristos
 Și găzdoaia sănătoasă,
 Să-ți ajute Maica noastă,
 Pe la asta zi frumoasă!
 Să ajungeți mulți Crăciuni
 Cu pace și sănătate.

13.

Refren: Dimineața lui Crăciun!

Noi umblăm să colindăm
 Pe la curți de mari boieri.
 Dar boierii nu-s acasă,
 Că-s în codri a vânare.
 Nimica nu-și căpătară,
 Făr-un țăpușor surișor.
 Tinse pușca să-l împuște.
 - Vai de mine, nu-mpușca,
 Că eu nu-s ce ți se pare.
 Eu-s Ionu Sântionu,
 Nănașul lui Dumnezeu.
 Maică-mea m-a blăstămat
 Să fiu fiară de păduri
 Nouă ani și nouă veri
 Și p-atâtea primăveri.
 Dac-acelea le-oiu plini,
 Jos la țar-oiu coborî,
 Și om, ca și voi, oiu fi.
 Slujbă sfântă oiu sluji.
 Slujba sfântă cine-o ascultă?
 C-o ascultă Maica Sfântă
 Cu fiuț micuț în brațe.
 Fiul plânge, stare n-are.
 Taci, fiule, taci dragule,
 Că eu ție ți-oiu dărui
 Tot cheile raiului
 Și crucea botezului.
 Tu raiul vei descuia,
 Pe Dumnezeu l-ei vedea,

Ție bine ți-a părea.
 Sus în cer o înălțăm,
 Jos la boieri o-nchinăm.
 O-nchinăm pe sănătate,
 Pe mai multă bogătate.
 Să fii, boier, sănătos,
 Să poți merge la itros,
 Fii, boier, cu veselie,
 Să poți merge la litie;
 Boiereasa sănătoasă,
 Să-ți ajute Maica noastă!
 Colinda e atâta,
 Cine-o ascultă, să trăea(scă)!

14.

Scoală, gazdă, nu dormi,
 Că nu-i vreme de durmit,
 Ci-i vreme de veselit.
 Gazda bună c-a ieșit
 Și pe noi ne-a dărui
 Tot cu vița vinului
 Și din roada grâului.
 El pe noi ne-a dărui
 Cu o coșarcă de nuci,
 Să se joace bieții prunci;
 Cu o coșarcă de mere,
 Să ne săturăm de ele.
 Dar încă ce ne-a mai da?
 Un cârnaț mare de porc
 Să-l frigem pe mâni la foc.
 Rămâi, gazdă, veseloasă
 Cu toții câți sunt în casă,
 Să ajungeți multe zile la anul,
 Și acestea să le petreceți
 Cu bucurie și veselie.

15.

Ce sară-i astă sară?
 - Asta-i sara de Crăciun,
 Să te veselești, om bun,
 La cea masă de mătasă.
 - Dar pe masă ce mai sunt?
 - Că mai sunt făclii arzând.

- Printre făclii ce mai sunt?
- Că mai sunt colaci de grâu.
- Printre colaci ce mai sunt?
- Tot cupe pline cu vin.
- Da' la masă cine-mi șede?
- În cornul întâiu de masă
Șede bunul Dumnezeu,
În al doilea corn de masă
Șede sfântul Petru,
La al treilea corn de masă
Șede Ion Sântion,
La al patrulea corn de masă
Șede jupânul de gazdă,
C-un păhar galben a mână,
Tăt închină și suspină.
Și-nchină la răsărit,
Să-l audă Domnul Sfânt,
Domnul Sfânt pe-acest pământ.
În toarta păharului
Scrisă-i raza soarelui,
În buza păharului
Scrisu-i spicul grâului,
În fundul păharului
Scrisă-i vița vinului.
Ei beură, cât beură,
Dumnezeu din grai grăiră:
- Dăi, noi, Petre, să mergem,
C-avem mari de cununat
Și-ncă mici de botezat.
La cei mari ce dar li-om da?
Da-li-om boi buni, ne-nvățați,
Crește-or mari și-nvăța-i-or.
Prea e mândră colinda,
Dela noi, dela vreo doi,
Noi silim de o zicem,
Voi siliți de o plătiți;
Mai vârtos de la Hristos
C-un colac de grâu frumos,
Și o ploscă de vinars,
Să o tragem pe sub nas.
Să fii, gazdă, sănătos (veselos? - n.ed.),
Pe la anul sănătos.

16.
Colo sus, la răsărit,
Mândri pomi au înflorit.
Pe la poala pomilor
Șed oile domnilor.
Mare iarnă a picat,
Oile toate-au sberat,
Dumnezeu le-a auzit,
Și-a făcut scară de ceară,
Tot la ele să coboară,
Să năpoastă primăvară.
Să fii, gazdă, veselos
Pe la-acest Crăciun frumos,
Peste an tot sănătos
Și mai mult cu fața-n jos,
Cu sumanu-ntors pe dos.
De vă place de colindă,
Să ne sloboziți în tindă,
Lângă cel blid cu plăcintă,
Să stâmpărăm biata rânză.

17.
Ce curți-s aceste curți,
Așa-nalte minunate
Cu norii alăturate?
În ușori struțuri de flori,
Și în uși struțuri de ruji,
La ferești struțuri domnești.
Înainte-acestor curți
Sunt trei rânduri de pomuți,
Iară-n mijlocul curții
Este-un pat mândru-ncheiat
De scânduri albe de brad.
În dânsul cine-i culcat?
Dumnezeu s-a așezat,
Tot în haine de bumbac,
Ș, pe cap, cu cămănac
Tot feștit cu aghimant.
El acela nu l-ar da
Pentru lumea aceasta...
De ni-ți da ceva, de ba,
Mai mult nu v-om colinda.

Colecția ELENA VLAD - Lirică populară din Botiza (1908)

Păstrez, de patru decenii, un prețios manuscris: *Poezii populare culesă /sic/ de Elena Vlad de Săliște*, datat pe prima lui pagină „Botiza la 30 maiu 1908”. Ar fi trebuit să-l comentez în ediția Ion Bârlea, *Literatură populară din Maramureș*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Iordan Datcu, cuvânt înainte de Mihai Pop (Editura pentru Literatură, 1968, I, LXIV+338 p., II, 501 p.), frumoasa ediție tipărită la Tipografia bucureșteană Arta Garfică, ambele volume legate și prezentate în casetă. Nu l-am comentat în ediția amintită probabil pentru că mi-a fost dăruit de familia Bârlea după ce a apărut ediția sau în timpul tipăririi ei, când nu se mai putea face nimic. Am amânat comentarea lui probabil pentru că nu i-am știut legătura cu colecția lui Ion Bârlea, sau pentru că lectura lui nu este una ușoară, din cauza stării manuscrisului, cu pagini deteriorate.

Dar iată descrierea manuscrisului. Are .82 de pagini, format 21/17 și este scris pe două coloane. Prima secțiune (p. 1-36), *Cântece de amor* (sau dragoste) conține 140 de texte, după care culegătoarea scrie „finis”. Capitolul următor, *Cântece de jale* (p. 37-46) conține 35 de texte. Intervine o lipsă de 20 de pagini, după care continuă cu textul 102 (care nu are început și urmează textele 103-122). Lipsesc paginile 72-80, după care continuă cu textul 135 cântec de cătănie și cu altele de dor și supărare. Colecția se încheie cu textul 138, urmat de precizarea „Finis” și de mențiunea „Culesă /sic/ din gura tinerimii din Botiza. Elena Vlad”. Fiecare secțiune are o numerotare proprie. Colecția lui Ion Bârlea conține cântece populare din localitățile: Berbești, Ieud, Călinești, Săpânța, Rona de Jos, Rona de Sus, Nănești, Giulești, Vișeu de Sus, Vișeu de Jos, Botiza, Cuhea, Budești, Vad, Săliște, Poieni, Poienile lui Ilieș, Slătioara, Oncești, Bârsana, Petrova, Cornești, cele mai numeroase cântece provenind din Berbești și Ieud.

În micul cuvânt *Către cititori*, de la volumul *Balade, colinde și bocete din Maramureș* (1924), autorul colecției menționează doar că textele au fost culese „înainte de marele război european, între anii 1904-1913”.

Nu amintește că la culegerea textelor l-ar fi ajutat cineva, ci doar că el i-a ajutat pe Bela Bartok și Tiberiu Brediceanu, culegându-le textele. Într-un interviu, pe care i l-am luat la 6 ianuarie 1967 și care a fost transmis la Radio București, la întrebarea mea dacă a cules și cu ajutorul elevilor, mi-a răspuns că nu, deoarece a dorit „să fie cât mai exactă colecția de folclor”. Și totuși, colecția sa a beneficiat de o culegere a altcuiva, de aceea personală a Elenei Vlad, care i-a devenit soție în 1909 și care avea, cum se vede, o colecție proprie realizată înaintea căsătoriei. O parte din culegerea acesteia a fost preluată tacit de cele două volume din 1924 ale lui Ion Bârlea, menționați fiind doar informatori ai Elenei Vlad: Trifoi Ana, Ana Jurj, Sitaru

Dumitru de 60 de ani, Pașcu Andilina față de 17 ani, toți din Botiza. Că textele oferite de aceștia Elenei Vlad au intrat în colecția lui Ion Bârlea stau mărturie mențiunile după fiecare text comunicat de aceștia și textele hașurate în manuscris. Colecția lui Ion Bârlea a preluat din manuscrisul Elenei Vlad vreo 600 de versuri, celelalte, o mie, rămânând până acum inedite. Dar chiar dacă ar fi fost preluate toate textele din colecția Elena Vlad, ea tot și-ar fi păstrat importanța, fiindcă autoarea manuscrisului a adunat cântecele tinerilor din Botiza. Data 1908 trebuie înțeleasă ca sfârșitul colecționării, căci, se poate presupune că în fapt culegerea s-a desfășurat de-a lungul multor ani înainte.

Și acum câteva date biografice ale autoarei manuscrisului. S-a născut la 15 decembrie 1889 în Botiza, părinții săi fiind preotul Ion Vlad și Amalia Vlad (născută Ghiban). S-a căsătorit cu preotul Ion Bârlea în anul 1909.

În timpul ceremoniei nupțiale s-a citit telegrama trimisă de Nicolae Iorga, care-i felicita pe tinerii căsătoriți. Au avut împreună nouă copii, dintre care Flaviu Bârlea a fost inginer, Elena (Ileana) profesoară, Tiberiu Bârlea stomatolog și Livia Bârlea chimistă.

Elena Vlad-Bârlea a fost și creatoare populară: a avut, la parterul Palatului Culturii din Sighet, un atelier de țesătorie de covoare, unde a lucrat covoare cu motive populare cu mai multe tinere din comune maramureșene.

Covoarele lucrate acolo au participat la expoziții care au avut loc la București și la Praga. Cea mai importantă realizare a acestui atelier a fost covorul cu motivul Vulturul, care reprezenta universalitatea bisericii. Acest covor, comandat de Mitropolia din Blaj, cu dimensiunile 10 m/6 m a fost dăruit Papei Pius XI, în 1925, din comisia episcopilor făcând parte și Ion Bârlea. Ceremonia a avut loc cu prilejul pelerinajului anului sfânt la Roma. Cum s-a văzut, Elena Vlad își adăuga la numele său dinainte de căsătorie și toponimul, însoțit de prepoziția de „de Săliște”. Nu știm de ce. Părinții săi au locuit tot timpul la Botiza. Mama sa a rămas acolo și după decesul preotului Ion Vlad. S-ar putea ca unul din părinții săi să fie originar din Săliște.

Ion Bârlea și soția sa Elena au beneficiat de banii proveniți din vânzarea unei ferme din comuna Iapa, proprietate a Amaliei Vlad, pentru a-și cumpăra, la București, casa de pe șoseaua București-Ploiești. Soția lui Ion Bârlea, a supraviețuit, nu știm câți ani, decesului soțului său care a avut loc în 13 mai 1969.

Colecția Elena Vlad, înfăptuită în anii în care Al. Țiplea (1906) și Tit Bud (1908) își pregăteau colecțiile lor, este o micromonografie a liricii populare dintr-o localitate maramureșeană, așa cum se înfățișa ea la începutul secolului XX. Realizat sau nu la îndemnul lui Ion Bârlea, esențial este că florilegiul Elenei Vlad conține 279 texte (din care manuscrisul mai păstrează, din cauza paginilor pierdute, doar 211 texte), că autoarea s-a restrâns doar la notarea de lirică diversă, că a notat doar cântece de indiscutabilă autenticitate și că a

precizat numele informatorilor săi. Colecția sa este o remarcabilă contribuție la cunoașterea cântecului popular dintr-o singură localitate.

IORDAN DATCU

*

ELENA VLAD de Săliște (1908)

Poezii populare culesă de Elena Vlad de Săliște

Botiza la 30 Maiu 1908

Cântece de amor (sau dragoste)

1
Hei tu mândrulica mea,
Cât în lume mi-am umblat
Eu ca tine n-am aflat,
Nici pe mers nici pe-nturnat,
Nici pe dulce sărutat.
Cum ne văjim, mândro, noi,
Nu se văjâsc alții doi.

răspuns:

Frunză verde de măruț,
Nu fi scârbit, mândruluț,
Alții se iubesc mai bine,
Dragostea de ei rămâne,
Dar s-or mai lăsa vreo doi,
Nu ne-om lăsa numai noi,
Dar s-or mai lăsa vreo zece,
Nici pe noi nu ne-or întrece.

2
Mândruluț de două luni,
Umblă o față cu minciuni.
De ți-e, mândrule, de mine
N-asculta minciuni de mine
Că minciunile nu-s bune,
Sece-i capu cui le spune,
Că minciunile nu-mi plac,
Sece-i capu cui le fac.

3
Zis-a mă-ta cătră mine
Că te celuiesc pe tine.
Din oiaga de horincă

Alta nu mi-ai dat nimică.
Și de mi-ai dat cândva odată,
Că mi-ai dat că ți-am fost dragă.
Pân'ce-ai venit cândva la noi,
Nu mi-ai adus vaci și boi.

4
Pentru mândru din vecini
Pus-o tata gard cu spini.
Poate pune și palant
Că-amu îi trecut de la sat.

5
Horincuță te-aș bea tare,
Nu te-oi bea fie cu care –
Am fa' neamu de mirare.

6
Vine-mi doru mândrului
Peste vârful dealului.
Așa-mi vine de fierbinte
Să stau pe loc m-aș aprinde,
Dară însă am noroc
Că mă duc, nu stau pe loc.

7
Unde oamenii nu-mi plac
Nici în casă nu mă bag.
Pentru omul care-mi place
Trei zile la drum așa face.

8
Bade, bădișorule,
Dragoste ți-am sămânat,

Floricele p'ângă sat,
Să nu trăiești supărat;
Dragoste ți-am răsădit
Să nu trăiești cu urât.

9
Când eram de nu iubeam
Unde mă culcam dormeam,
Dar acum de când iubesc
Nu pot să mă odihnesc.

10
Câte flori pe munte-n sus
Toate cu badea le-am pus,
Câte flori pe munte-n jos
Toate cu badea le-am scos.

11
Cântă, cântă, gură mândră,
Că badea cu dor te-ascultă;
Până taci, gură, nu zici,
Multe boale-n oase-mi strângi,
Cum începi tu, gură, a zice,
Toată boala mi se duce.

12
Cine trece pe uliță –
Trandafir și-o rujuliță,
Trandafir e badea-a meu,
Rujuliță voi fi eu.

13
Cucule de pe cetate,
Spune-i mândrei sănătate
Că de mine n-are parte,
N-are parte că-s departe.
Cucule de pe hinteu,
Spune la drăguțu meu
Că mie nu mi-e de el
Cum nu-i lupului de miel,
Mie nu mi-e la inimă
Cum nu-i tină la fântână.

14

(numerotare greșită: nr. 14 nu există în mss.)

15

De la deal de cea grădină
Merge-o tânără copilă
Cu drăguțul ei de mână.
Lasă-mă, bade, de mână,
Să mă bag în cea grădină,
Să-mi rup două - trei floriță,
Să-mi fac mândră cununiță,
Cununiță cu altiță,
Cu mai multă tămâiță
Mestecată cu trifoi,
Să ne luăm amândoi.

16

Dorul mândrei și cu-al meu
De s-ar face un pod mereu
De-aici până la Brașeu,
Să treacă mândra și eu,
Să-i târguiesc un pieptari
Și vreo doi-trei taleri mari
Să fie și de făloasă
După cât e de frumoasă.

17

Foaie albă din grădină,
Rumpe-te-aș din rădăcină
Să te dau la mândra-n mână
Să te ducă la fântână,
La fântână, la salcuță,
Unde spală-a mea drăguță
Cu săpun și cu albele
Și cu roșii rumenele.

18

Frunză verde de trifoi
Vină, măi mândruț, la noi
Într-o zi de nouă ori.
De-ți va părea că-i prea mult

Ți-oi spune și mai pe scurt –
 Vină num-odată-n zi,
 Când soarele a răsări
 Și te du când va sfinți
 Și-a fi num-odată-n zi.

19

Frunză verde-n codru des
 Toată lumea și-a ales
 Ce-a fost verde și frumos,
 Ce-a fost bun și drăgostos.
 Dară eu ce mi-am ales?
 Trei fire de neghinuță
 Și-o drăguță cam negruță –
 Săruta-u-aș în guriță.

20

Frunză verde acum să face,
 Ce iubesc mamei nu-i place.
 De-ar plăcea mamei ca mie,
 Mâne-aș merge-n cununie;
 De-ar plăcea și la tata
 Încă azi ne-am cununa.

21

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
 Fă-mă pasere măiastră
 La bădița la fereastră
 Să văd seara ce-a cina,
 Peste zi unde-a umbla
 Și-ntr-a cui ochi s-a uita.
 Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
 Fă-mă puiu cucului
 Îmtr-un vârful al muntelui
 Să mai strig mîndruțului
 Să-și adune oile,
 Să nu-mi strice florile.

22

Frunză verde foaie nalbă,
 Departe ești, mândră dragă,
 Tu departe, eu departe,

Două dealuri ne desparte,
 Două dealuri și-o pădure.
 Hai dealul să-l surupăm,
 Păduricea s-o tăiem
 Și-apoi să ne adunăm,
 Două vorbe să vorbim
 Și-apoi să ne despărțim.

23

Mână, bade, boii bine,
 Nu ținea ochii la mine.
 Ochii tăi îs mari cealăi,
 Celuiră și a mei.

24

Măieran crenguță verde,
 Ioane, sprâncene negre,
 Negre ți-s sprâncenele,
 Mai mândru ți-i numele.
 Numele tău e Ioan,
 Fața ta-i față de domn.
 Mersul tău e legănat,
 Cu dragoste mestecat.
 Buza ta-i picur de sânge,
 Unde-o văd inima-mi plânge.
 Mâna ta-i picur de seu,
 Ioane, sufletul meu.

25

Morișcuță, moară-n vânt,
 Unde macină argint,
 Nevestele gura-și vând,
 Fetele nu-ncap la rînd.
 Eu acolo duce-m-oi,
 Meșter de moară face-m-oi,
 La fete rînd face-li-oi.

26

Mândră, dac-oi muri eu,
 Vină la mormântul meu
 Și roagă pe Dumnezeu
 Să ierte sufletul meu.

Și-apoi zi cătră mormânt:
Morminte, groapă săpată,
Lasă-mă să-l văd odată,
Că de când nu l-am văzut
Inima mi s-a topit;
El aicea putrezește,
Sufletul mi să topește,
Inima-mi să vestejește.

27

Mult mă mir, bade, de tine,
Ce pământul te mai ține
De nu vii până la mine.
Ține-mă pământ cu rouă,
Nu pot merge la amândouă.
Ține-mă pământ cu iarbă,
Nu pot merge fără treabă.
Știi, bade, când ți-eram dragă
Că veneai și fără treabă,
Dară de când m-ai urât
Nici cu treabă n-ai venit.
Dar voi coace două ouă
Și-om prinde dragoste nouă,
Și voi coace și-o gutâie
Și ne-om fi dragi ca dintâie.

28

Pentru tine, rujă plină,
Nici am somn, nici am hodină,
Fără uliță cu tină.
Pentru tine, rujă creață,
Nici am trai, nici am viață,
Numai uliță cu ceață.
Auzite de la Trifoiu Ana

29

Pagubă, mândră, de tine
Că nu ești în sat cu mine,
Pagubă de Dumnezeu
Că nu ești în satul meu.
Să fii, mândră, -n sat la noi,
Nu te-aș da pe patru boi.

Fie boi cât niște lei,
Nu te-aș da, mândro, pe ei,
Fie boi cât de cornuți,
Tu la ei să nu te uiți.

30

Pe din sus de cea grădină
Merge-o copilă străină
Cu drăguțul ei de mână,
De mână ținându-să,
Din gură muștrându-să:
Lasă-mă, bade, de mână,
Să m-arunc în cea grădină,
Să smulg două-trei mladiță
Să-ți fac verde cununiță,
Cununiță de rujiță,
Mestecată cu trifoi,
Să mai vii, bade, la noi.

31

Toată lumea-mi strigă mie
Că nu-s om de omenie.
Dar nici eu nu vreau să fiu
Până știu pe badea viu.
Dacă mândru va muri
Tot de omenie-oi fi.

32

Spune, mândră, mâne-ta
Să-ngrădească ulița
Tot cu lin și cu pelin
Și cu crengi de rosmarin
Noi să nu ne mai întâlnim,
Numai sâmbăta o dată,
Duminică ziua toată.

33

S-o dus badea a peți,
Nu-i ajute sfânta zi;
S-o dus badea pe tocmală,
Nu-i ajute sfânta sară,
Și-a tocmit o rincezeală.

Rincezala șede-n pat,
Cucuruzu-i nesăpat;
Rincezala rincezește,
Cucuruzu-ngălbinește.

34

Merg plugari cu plugurile,
Nevestele bat crișmele.
Sara vin plugarii-n sat,
Nevestele zac în pat.
Bărbatu mere și-ntreabĂ:
Ce ți-i ție, muiere dragă?
Vai, bărbate, -s rău beteagă.
Bărbatu la cap o leagă
C-o dispicătură-ntreagă.

35

Bată-te crucea, birău,
Mult ți-ai bătut capul tău
Să mă scoți din satul meu.
Nu m-ai scos când am fost mic,
Să mă scoți cându-s voinic.
Nu m-ai scos când am supt țâță,
Să mă scoți când am drăguță.
Nu m-ai scos copil scăldat,
Să mă scoți cându-s bărbat.

36

De-ai umbla, bădiț, umbla,
Să-ncunjuri toată lumea,
De-i umbla lumea-mprejur,
Să te-nvârți ca grâu-n ciur,
Nu-ți găsești, bade, drăguță,
Să-ți cadă la inimuță,
Cum ți-am căzut, bade, eu,
Dată de la Dumnezeu.

37

Maică, inima mă doare,
Să mă lași în șezătoare.
Dragu maicii, te-aș lăsa,
D-am auzit că iubești

Măruț roșu pădureț,
Fecior sărac și măreț.

38

În fundu grădinii voastre
Stă nănașa supărată
Cu fata nemăritată.
Mărită-ți, nănașă, fata,
Că și dracu s-a-nsura,
Fata tot așa ți-a sta.
Mărita-u-aș, fătul meu,
N-are numa lepedeu,
Ș-atâta l-am purecat
Până tot l-am sfârtecat.

39

Cine-și teme muierea
Facă-ș gard pe lângă ea,
Facă-ș gard din patru rude,
Dracu zacă-n el și tune;
Facă-ș gard din rude nouă,
Dracu zacă-n el și moară.

40

Dorul cel de fată mare
Ca scrumu cel de la căldare.
Toarce caier, toarce fus,
Că mă duc la crâșmă-n sus.
Iară hoțul cel de fus
S-o dus la bărbat și-o spus:
Bărbate, muierea ta
S-o dus în crâșmă și bea.
Omoară-te dracu fus,
Tu cătră bărbat ai spus
Că m-am dus la crâșmă-n sus.
Mă-torsei cătră părete,
Hoțul de caier mă vede.
Mă dusei cătră cuptor,
Mă-mpedecai de fuior.
Vai, bată-vă Dumnezeu,
Cum umblați în drumul meu.

41

Ce hasnă de omul mare
Dacă-i gârbov de picioare;
Ce hasnă-i de omu nalt
Dacă i-i gura după cap.

42

Stau fetele și se uită
La cămașa mea cea ruptă;
Dumnezeu să le plătească
Că nu prind să mi-o cârpească.

43

Când îmi umblă plugul bine
Și mai beau și mai rămâne,
Când îmi umblă plugul rău
Trec pe lângă făgădău
Și zic că vinarsu-i rău.

44

Astă noapte m-am visat
C-o tunat trei draci în sat
Și pe birău l-o legat,
Și la noapte m-oi visa
C-o dus și birăița.

45

Morții tei de trei sasău
Să mă văd în dealul tău,
Să mă uit peste săgeată,
Să-m văd mândra cum se gată
Cu poale din șase lați,
Pe la pept cu bumbi târcați,
Pe la brâu cu cescemjeu,
Pe cescemjeu cipcă verde,
Dragi am fost și nu mă vede.

46

Mână domnu slujile
Să trimăt eu buzile,
Dară eu n-am nebunit
Să dau gurița-n pețit.

Vie domnu slujilor
Că ști rândul ușilor
Și dulceața buzelor.

47

Bădiță cu părul creț,
Ce te ții așa măreț.
Nu stă casa-ntr-un cuiuț,
Nici fata într-un drăguț.
Nici stă masa-ntr-un picior,
Nici fata într-un fecior.
Nu gândi, mândră, gândi
Că ca tine n-oi găsi,
Că nu-i lumea ca odată,
Zece feciori la o fată,
Ci-i lumea plină de dor,
Zece fete la un fecior.

48

Frunză verde corci de-alună,
Zis-o mândru că nu-s bună.
Frunză verde frunzule
Poate că mândru găce.

49

Frunză verde de cicoară
Lasă-mă, mamă, -n șezătoare
Să mă pui eu la rânduț,
Ca să-mi cat și eu drăguț.
Frunză verde de măr dulce,
Draga mamei, nu te duce,
Că auzit-am că iubești
Măruț roșu pădureț,
Voinic sărac și măreț.
Ba eu, mamă, că iubesc
Merișor roșu rotat,
Voinic tinăr și bogat.

50

Frunză verde de lemn scris,
Mândru drăguț mi-am cuprins,
Că îi nalt ca și-o trestie,

L-aș cunoaște dintr-o mie.
 Îi frumos ca și-o cucută,
 Hainile pe el împușcă.
 Las' împuște, că nu-mi pasă,
 Și eu-s tânără și grasă.
 Când mă duc eu pe cărare
 Mă scutur ca și o floare,
 Pe mândru inima-l doare.
 Auzite până aci de la Jurj Ana, din
 Poieni

51
 Dorul mult încă nu-i bun
 La omul care-i nebun
 Bunu-i dorul puținel
 La omuțu tinerel,
 Să poată-nvinge cu el.

52
 Nu gândi, mândră, că-mi placi
 Că numai necaz îți faci
 Că și-asară te-am văzut
 Ducând apă de beut,
 Vai, urâtă mi-ai căzut.

53
 Măieran ales pe masă,
 Mândru-i hireș, n-are casă.
 Măieran mândru-i la noi,
 Mândru-i hireș, n-are boi.
 Fă bine nu te mări
 Că te-or râde oamenii.

54
 Mândra mea, de mândră mare,
 Poale la cămașă n-are,
 Au avut dar nu le-a pus
 Că-s la oarecini pe fus.

55
 Frunză verde crastavete
 Am drăguț pe cât un ied,

Săcerând prin holde, -l pierd.
 Când mă strânge, -ncep a plânge,
 Când mă lasă, fug acasă.

56
 Măieran de pe fântână,
 Am drăguț ca și-o lumină,
 Umblă două să-l sărute,
 Dumnezeu să nu le-ajute.
 De cumva le-a ajuta
 Să le bată Precesta.

57
 Copiliță din alt sat,
 Ca pita de cumpărat,
 Când o cumperi te bucură,
 Când o mânânci te supără.
 Când ai mânca-o mai bine
 Ea te face de rușine,
 Când ai mânca-o mai tare
 Te lasă cu supărare.

58
 Trandafir crescut în vie,
 Acasă ești tu, Mărie?
 Acasă-s, da-s supărată
 C-am venit de la spovadă
 Și mare canon mi-o dat:
 Să nu-mi țin drăguț în sat,
 Nici fecior, nici însurat,
 Vai de mine, ce să fac?

59
 Pe ulița noastră-i fum,
 Am drăguț ca și-un păun;
 Pe ulița noastră-i ceață,
 Mă sărută, nu mi-e greață.

60
 Frunză verde calupăr,
 Maică, doi feciori mă cer
 Unu negru și-altu băl.
 Frunză verde de măr dulce,
 După băl, maică, m-oi duce.

Frunză verde de măr acru,
După negru margă dracu,
Că trebe Mureșu-oprit
Și femeii la soponit,
Și sapon de cincii, de-argint,
Și tot nu-l mai văd albit.
Da ieu, maică, pe cel băl,
Cu puțină apă-l spăl.

61
Mori, muiere, mori, ciupoasă,
Să-mi iau alta mai frumoasă,
Mai de oameni, mai de neam,
Nu ca tine de țigan.
Să-mi iau alta mai hireșă,
Nu ca tine-o despletită,
Să-mi iau alta mai curată,
Nu ca tine, -o dezmățată.
Vine-mi vremea să mă-nsor,
După Paști, în sărbători,
Când îi câmpu plin de flori.

62
Hai, mândră, să te sărut,
Până-i lumea nu te uit.
Hai, mândră, să trecem Oltu,
Doară noi ne schimbăm portu
Și când om întoarce acasă
Nime să nu ne mai cunoască.

63
Câte mândre-am avut eu
Am putut să fiu birău
Și ciuhă din sus de tău.
Și pe câte le-am lăsat
Am putut să fiu jurat
Și ciuhă din sus de sat.

64
Însura-m-aș chiar și mâne
Dar bireuț cere dare
Și copiii de mâncare.

65
Bună-i muierea mea, Doamne,
Nu mă suduie când doarme,
Da' nici eu n-o suduiesc
Până ce nu mă trezesc.

66
Bădișor sprâncene negre,
Spune-ți-aș, da' nu mi-i crede,
Că tu crezi în multe părți
Și iubești câte le vezi.
De-ai vedea numa-ntr-o parte
Mi-ai fi drag până la moarte.
Cucule, pasere grasă,
Ce tot cânți p-a maicii casă,
O ții foame, o ții sete
O ții dor de codru verde.
Nici mi-e foame, nici mi-i sete,
Nici mi-i dor de codrul verde,
Ci mi-i dor de satul meu
C-am avut trei mândre-n el:
Una-n deal ca ș-un pahar,
Alta-n vale ca și-o floare,
Una-n ulița cea mare.
Așa-mi rumpe inima,
Ea mi-o rumpe, ea mi-o leagă
Cu un fir de lână neagră.

67
Spune-mi, mândră, -adevărat
Câți feciori te-o sărutat
De când eu m-am depărtat.
Doi înalți și sprâncenați,
Da vreo zece mai buzați.

68
Câtă boală-i pe pământ
Nu-i boală ca de urât,
Din boală maica m-a scoate,
Din urală nu mai poate.

69

Patru boi la patru vaci
Nu-s ca buzele de dragi,
Patru boi și patru junci
Nu-s ca buzele de dulci.

70

Săracile sutele
Cum mărită mutele.
Suta șede-n fundu lăzii,
Muta șede-n fundu căsii.
- Fugi, tu mută, de pe vatră!
- Ba eu ba, că-s cununată!
- Fugi, tu mută, de pe prag!
- Ba eu ba, că-s cu iosag!
Muta șede în ocol,
Fug vacile de s-omor
Că gândesc că-i ciurma lor.

71

Blăstămul îndrăgostiților

Frunză verde foi de fragi,
S-au avut doi copii dragi
Și când au fost la luat
Părinții nu i-au lăsat.
Ei de mână s-o luat
Și s-au dus și s-au-necat.
Părinții dac-au aflat
S-au dus și i-au căutat.
Foaie verde foi de soc
Ei afară mi i-au scos,
Foaie verde foi de brad
Pe ei i-au înmormântat,
Foaie verde de alun
Și i-au pus din jos de drum.
Din ficior au răsărit
Un brad frumos poleit,
Iar din fată a răsărit
O viță mare de vie.
Când vița să întinde(a)
Bradul că mi-l cuprinde(a).

Câți drumari pe-acol' treceau
Ei din grai așa grăiau:
Ast'-a fost iubire curată,
Cum n-a mai fost niciodată.
Și cine i-o despărțit
Să n-aibă loc în pământ.
De i-o despărțit fecior
Fie-i moartea de pistol,
De i-o despărțit vreo fată
Rămâie nemăritată.

72

Mândra mea s-o lăudat
C-asară m-o sărutat.
Lasă să să mai laude
Numa să nu mă sărute.

73

Dragă mi-i lelea cu gușă,
Când mere vara la sapă
Ea mi-aduce-n gușă apă,
Când mere vara la fân
Ea mi-aduce-n gușă zin,
Când pășește horcotește,
Gușa i se colbăiește,
Doamne, rău să năcăjește.

74

De la noi a treia casă
Este-o fată și-o nevastă.
Cu nevasta mă iubesc,
Pe fată o celuiesc,
Că bărbatu-i surd și mut,
De-acolo trăiesc mai mult.

75

Popa pentru preuteasă
Umblă să-și aprindă casa;
Preuteasa-i mai cuminte,
Când îl vede, prinde-a râde.

76

Strigătura sătenilor

Strigătură-n Petrova,
Botă pălită-n Rogna,
Haralip Valea-Porceni,
Pită crepată Coștueni,
Vălenarii, iconari,
Bărsăneștii, mari bonzari.

77

Câte tute, câte mute,
Toate cu barșon pe frunte.
Lelea cu barșoanele
Nu ști' mulge oile.

78

Răsărit-a luna-n prag,
Nu-i aici cine mi-i drag;
Răsărit-a luna-n șură,
Nu-i aici cine-mi dă gură.
Auzite până aci de la Sidău Dumitru,
de 60 de ani, din Botiza

79

Raita la cămară
La oala cu rumineală.
Rumineala s-o vărsat,
Feciorii s-au bucurat,
Fetele s-o supărat.

80

Bosâioc crescut în fân,
Urātu-i badea bătrân,
Bosâioc crescut în iarbă,
Urātu-i badea cu barbă:
Gura-i strâmbă, barba-mpunge,
De urât îi poate-ajunge.

81

Cârți, cârți, ceteruică,
Du-te-acasă, nevăstuică
Că ți-e beteag bărbatul.

Las' să moară la dracul
Că eu mi-oi găsi altul,
Că am o oaie și-un berbece –
Cu coarnele l-oi petrece,
Cu carnea de pe spinare
Lui i-oi face comândare,
Iar cu carnea cea mai multă
Mi-oi face ospăț de nuntă.

82

Eu mă țin că-s faină fată,
De după cap cârligată,
În spate ca și-o covată;
Eu mă țin că nu-s bătrână.
Hia doi din sută bună.
Eu mă țin la păr bălaie -
Feciorii îmi zic mărhaie,
Eu mă țin ca și-o cruciță –
Feciorii-mi zic bivoliță,
Bivoliță, bivol prost,
De sămânță-n satu nost.

83

În căsuța cea de bârne
Toate fetele-s bătrâne
Că s-o încrețit pe frunte
Ca și hribele din munte
Și nu pot să se mărite
Până mor cele-nvălitate
Și-aș jura ca jurător
C-au purtat un car de flori.

84

La nevasta beutoare
Nu mai vezi cânepa-n soare
Că și-o bea până-nfrunzea.
Să-ntâlni cu soacră-sa:
Pus-ai, noră, pânza, o ba?
Ba eu, zău, pânza n-am pus
Că nu mi-a ajuns un fus.
Când veneau țiğânci cu fusă
Eu eram în crijmă dusă.
Vin acasă, rău beteagă,

Bărbatu la cap mă leagă
 Cu o frunzucă de curechi,
 Cu trei pălmi peste urechi,
 Urechile-mi țiuia
 Până nevasta dormea.

85

Mă dusei asară-n sat
 La nevasta cu bărbat.
 Când era gura mai dulce
 Pe bărbat dracu-l aduce.
 Eu îl întreb de sănătate,
 El îmi dă cu bota-n spate.
 Eu îl întreb pentru ce,
 El să pune și mai dă.
 Eu mă făcui că mă duc,
 El mai face-o dată jup.
 Mă suii după cuptor –
 Mă lovi de două ori,
 Și mă coborâi pe vatră –
 Mă lovi cu o lopată.
 Când puneam mâna pe cheie
 Mă lovi cu o cârceie,
 Când puneam mâna pe ușă
 Mă lovi cu o răzușă
 Și mă zgârie la gușă.
 Când eram pe la prilaz
 Mă lovi cu un bicaș
 Și mă zgârie la nas.
 Prin grădină abia scăpai
 Și ieșii dintre urzici
 Cu pielea toată beșici.

86

Hai, leliță, să te joc,
 Te-oi juca de-a mere colb;
 De mi-i da un zlot de-argint
 Te-oi juca de-a mere vânt.

87

Tu te duci, bade, te duci,
 Tu te duci, bade, sărace,
 Da' eu cu doru ce m-oi face?

Tu ți-i face, mândră, bine
 Că rămâi în sat la tine
 /Și mai sunt voinici ca mine/
 Fie voinici pe cât buci
 Dacă tu, bade, te duci,
 Fie voinici pe cât frunză
 Dacă nu-s de-a mele buză,
 Fie voinici pe cât fagi
 Dacă mie nu mi-s dragi.

88

În cel vârful de obcină
 Este-o cruce de cetină
 Și-n cruciță este-un struț,
 Du-te mândruluț și-l ciuntă
 Și de-a mea dragoste uită,
 Du-te, mândruluț și-l ia,
 Uită de dragostea mea.

89

De-aș ajunge zile multe
 Să mă duc și eu la munte,
 S-aud fagii vâjâind,
 Pe mândra-n frunză zicând,
 Ea să zică, eu să cânt,
 Să ne treacă de urât.

90

Așa-i mândra din alt sat
 Ca pita de cumpărat,
 Când o cumperi te bucuri,
 O mănânci, nu te saturi.
 Cântă cucu și-o mierliță
 După casă la bădiță,
 Cucu gros, mierla subțire
 La a noastră despărțire,
 Cucu gros, mierla-ngâna
 De se leagănă frunza.
 Bosioc crescut în crengi,
 Hai, mândră, să mă petreci
 De aicia până la Beci.
 De-ți pare scurtă calea

Hai până-n Italia

C-apoi, mândră, te-oi lăsa.
Bosuioc crescut în cale
Eu mă duc, mândră, -n cătane,
Tu rămâi și spală haine.
Spală și năframa mea
Care-am holteit cu ea,
Da o spală-n lăcrămele
Și-o usucă-n dor și jele
Și mie, mândră, mi-o trimete,
Mândră, pe cursu apii,
În țara Italiei.

91

Asta /-i/ fata omului,
Nărocu feciorului.
Nărocu-i destul de reu
Că și fata-i somnuroasă
Și fecioru-i rău de coasă,
Vai și de dragostea voastră
Că el îi surd și ea îi proastă.

92

Du-mă, Doamne, de p-aici
Unde-s zilele mai mici
Și oamenii mai voinici.
Du-mă, Doamne, și mă lasă
Unde nu-s bărbați acasă
Și nevestele frumoasă.

93

Auzit-am, auzit
Oareunde pe pământ
Că nevestele gură vând,
Cocoanele nu-și dau rând.

94

Bată-te bătutu, lele,
Ce voinic zdravăn te cere
Și tu tot zici că nu-i mere.
Și mă bată și pe mine
De-oi grăi mai mult cu tine.

95

Badea numai cizme are,
Se ține de gazdă mare,
De-ar avea și cioareci noi
Nici n-ar vorovi cu noi.

96

Câte fete-s mai de gazdă
Merg cu sugna după spate
Și cu oala după lapte.
Câte fete-s mai de viță
Merg în sat după tărăță.

97

Haideți, fete, la căline
Că la joc nu le ia nime.
Cine dracu v-a lua
În toată duminica
Că sunt multe ca iarba
Și bătrâne ca mama.
C-a fost odată ca niciodată
Șapte feciori la o fată,
Când a fost în cea d-apoi
Șapte fete la un fecior.

98

Hai la joc, lele frumoasă,
Că hainele nu te-apasă.
Nu știu acasă ai ori n-ai,
Văd că aicea nu-ți fac bai.

99

Du-te, tu ură, din tindă
Și-ți ia cununa din grindă
Și zină că-i fi mai mândră.
Du-te și-ți ia cununa
C-apoi doară te-oi juca.

100

Frunză verde de cireș
Are lelea opt cămeși,
Mai trei rupte, patru sparte,

Ceea nu se ține-n spate.
 Dar și lelea când se găță
 Gândești că-i buha-mpănată,
 Când i coala-n sărbători
 Încarcă-n cap un car de flori.

101

Hei, tu mândră, așa-i gândit
 Că nu-i floare ca tine-n rât.
 Pe cel rât cu flori galbine
 Și mai mândre decât tine,
 Mai mândre și mai frumoase,
 Nu ca tine-o mincinoasă.

102

Frunză verde de pe leasă
 Babele să șeadă-acasă,
 Tot să-și cate de găini
 Să nu ouă prin vecini,
 De vin aicea-a să-nholba.

103

Mândruță, de dorul tău
 Toate pier broaștele-n tău,
 Cu vreme oi muri și eu.
 Frunză verde frunzulucă
 Pleacă-te și mă sărută
 Că ți-e slobod și te mărită,
 Nu fii cu inima friptă
 Că destul mi-e friptă mie
 Că mă duc în cătunie
 Unde nu cunosc pe nime
 Numai frunza și iarba
 Care-i pe toată lumea.

104

Nevastă de la Bănat
 Fugită de la bărbat
 Cu pruncu nebotezat,
 Păz', nevestă, cu drumu
 Că te-ajunge bărbatu.
 Las' să vie, focu-l știe,

Temnița umbră să-i ție,
 Fiarele de căpătâie.
 Păz', nevestă, cu drumu
 Că te-ajunge drăguțu.
 Las' să vie, focu-l știe,
 Măieran umbră să-i ție,
 Perină de căpătâie.
 Trimete-m', mândră, trimete
 Ce e pe la voi mai verde,
 Trimete-m' cununa ta
 Că-i verde ca iedera,
 Și eu, mândră, ți-oi trimete
 Din Locse năframă verde.

105

Badea meu cel de demult,
 Nu gândi că te-am urât,
 C-am pus gând să te urăsc,
 Că ca tine nu gășăsc
 Nici în față, nici în dos,
 Nici în port așa frumos.

106

Măi bădiță, om frumos,
 Lasă cositura jos.
 Mândră cunună de flori,
 Când te văd mă iau fiori
 Din brâu până subsuori.
 Mor, mândră, și mă aprind
 Unde te văd pe drum trecând,
 În cizmuță tropotind
 Și din gură tot glumind.

107

Rele-s, Doamne, frigurile,
 Dar mai rele-s dragostele,
 Că de friguri zaci în pat,
 Dar de drag umbli turbat.
 Frigura te dogorește,
 Dragostea te nebunește,
 Frigurile te beșică,
 Dragostea mai rău te strică.

108

Să mor astăzi, să mor mâne,
La dușmani le pare bine,
Că dușmanii multe-or zice
Ca dragostea să mi-o strice,
Dar, mândruță, al tău dor
Tot nu mă lasă să mor.

109

Țucu-i gura unui om
Care mă scoală din somn
Și nu mă lasă să dorm.
Țucu-te, lele, pe tine,
Dar mai am pe oarecine.
Țucu-ți, lele, ochii tăi,
Că sunt dragi și frumoșei
Și samănă cu ai mei.

110

Mândră, de dragostea noastră
D-a-nflorit un pom în coastă,
D-a-nflorit și n-o rodit,
Inima mi s-o topit.
Hai, mândră, să tăiem pomul.
Lasă, bade, pomu-n pace,
Să vedem ce poame face,
Că de-a face pomu fragi
Nădejdea mea să n-o tragi
Și de-a face pomul nuci
Nădejdea mea să n-o duci.

111

Vreu să scriu câteva șire
Despre singura iubire
Și-anume un fel din ea
Nu-i vrednică a o urma
Căci e poama dracului
Spre punerea capului.
Eu încă numai puțin,
Nu o cunosc pe deplin,
Dar din cât o cunosc eu,
Cât e bine, atât și rău,
Cât e dulce, atât și amară,

De numai nu te omoară.

Este iubire și așa
Vrednică de a o urma,
Este iubire și dulce
Ce plăcere îți aduce,
O iubire-mprumutată
Și bine întemeiată
De un june și o fată,
Nici amară niciodată.
O iubire între doi inși
Ce de dragoste îs aprinși,
Doi ce-n toate să lovăsc
Și asemenea iubesc.
Și mai mult decât acea
De cât știm că s-ar putea,
Cu timpul ca să se ia.
Dar este și așa iubire,
Netemeinică din fire,
Care este încheiată
Făr' să poți zice vreodată
Că-i iubire adevărată,
Făr' nădejdea că cândva
Să vor putea și lua.
Astfel de iubire pară
Ce-ți face viața amară
Și-ți face foarte mult gând
De bătrânești fără rând.

112

De-ar fi dată Dumnezeu
Să fi fost murită eu
Când am fost fată micuță,
Să nu fiu badei drăguță.
De-ar fi dată Precesta
Să fi murit și badea
Când a fost copil micuț,
Să nu-mi fi fost(ă) drăguț.
Foaie verde de pe baltă,
Dumnezeu să nu-mi fi dată
Astă dragoste-nfocată,
Astă dragoste-ntre noi,
De năcaz la amândoi.

113

Ia, -ți trimit, mândruță carte
 Și mă-nchin cu sănătate
 Și-ți trimit gurița ție
 Precum ne-am iubit dintâie.
 Și te rog, mândră, frumos,
 Dacă cumva drag ți-am fost,
 Dacă cumva ți-am fost drag,
 De cumva nu m-ai uitat,
 De altu nu te-a înșelat,
 Să-mi trimiți o cărticea
 Să-mi mai stâmpăr inima.
 Frunză verde de trifoi
 Că și eu trimite-ți-oi
 Ce-i mai mândru pe la noi
 Și buze de cele moi.
 Iar de cumva m-ai urât,
 Mângâiere ți-ai găsit
 Și atunci, mândruță, -mi spune
 Să uit și eu al tău nume,
 Inima să-mi liniștesc
 La tine să mai gândesc.

114

Măi bădiță, bădișor,
 Lasă-ți dorul mai domol,
 Nu mi-l tot mâna la mine
 De-mi pun capul pentru tine,
 Și sara și dimineața
 După tine-mi pierd viața,
 Că al tău dor e prea turbat,
 Mă poartă noaptea prin sat.
 Câte doruri sunt pe lume
 Ca al tău nu sunt nebune,
 Câte doruri m-au mâncat
 Ca al tău nu m-a uscat.
 Dorul tău unde m-ajunge
 Stau în loc și-ncep a plânge,
 Prin picioare-n jos mă junghe,
 La inimă mă străpunge.

115

Bosoioc de pe ogoară,
 Spune-mi, bade, și te joară
 Mai ai și altă lelișoară.
 Că de ai alta mai dragă
 Eu mă pun și zac beteagă
 Și-n trei zile nu mă scol
 Și mă pun în drum și mor,
 Să mă calce carele
 Să să mire mândrele
 Ce plătesc dragostele.

116

Sansiu alb crescut în iarbă,
 Ibește-mă, bade dragă,
 Foaie verde mătrăgună,
 Iubește-mă astă lună
 Că a pica frunza din nuc,
 Tu te duci, eu rămân cuc,
 Și nu ne vedem mai mult.
 Tu te duci în cătunie,
 Eu rămân aici pustie,
 Tu te duci în altă țară,
 Vai, ce dragoste amară!

117

Bade, inima mă doare
 După gura dumnitale,
 Bade, inima-(î)mi pică
 După gura ta cea mică.
 Arde luminița-n cui,
 Cine mi-i drag aicea nu-i,
 Arde luminița-n iesle (?)
 Cine mi-e drag aicea nu este,
 Arde luminița-n șură
 Nu-i aici cine-mi dă gură.
 Păsărică turturea,
 Du-te spune la badea
 Să-mi grijască dorul meu
 Într-un corn de chesceneu
 Că și eu grijesc pe-al lui.
 Îți trimit, bade, pernuță,

Pentru că mi-ai dat guriță,
Să nu zici, bade, cândva
Că nu mi-ai dat numa așa,
Că sărutatul cu silă
Cată să te pleci o țără.

118

Eu te rog, iubitul meu,
Scrie-mi carte tot mereu,
Scrie-mi două vorbe-alese
Cum inima mea dorește.
Scrie-mi două vorbe-așa
Ca să știi că da sau ba.
Eu te-am iubit cu plăcere
Și-ți eram spre mângâiere
În orice necazuri grele.
Trăiam unul pentru altul
Și gândeam în gândul meu
Că iubești cum iubesc eu,
Și credeam în mintea mea
Că și tu iubești așa
Și nicicând nu mi-i uita.

119

Pasere de pe hinteu
Spune la drăguțul meu
Că eu mor de dorul lui
La umbra alunului,
La o umbră de tufiță,
Fără leac de luminiță,
Mor de dorul tău, bădiță;
Fără lumină de seu,
Cu dor mare și cu greu.
Și eu mor de-al tău bănat,
Sara, când mă culc pe pat
Fără perină la cap.
Nu-mi trebuie perina
Să mai visez pe badea.
De câte ori l-am visat
În lacrimi m-am deșteptat,
Din inimă am oftat.

120

Bade, când vreau să cinez,
De la inimă oftez.
Maica zice să mă culc,
Eu de dor stau să mă duc.

121

Drept o avut cine-o zis
Că dragostea-i foc nestins
Că și-n mine s-a aprins
Și nime nu-l poate stinge
Numai badea când mă strânge.

122

Măi bădiță păr tăiat,
Nu crede că te-am lăsat.
Câte doruri m-au mâncat
Eu pe toate le-am uitat.
Înfocatul tău de dor
Nu-l pot uita până mor.
Bădiță, dragostea ta
Până mor n-o pot uita.
Pare-mi rău și-mi bănuiesc
Că nu pot să te-ntâlnesc,
Pare-mi rău și mi-e bănat
Pentru că te-am sărutat
De n-am stare-n al meu sat.

123

Decât pită cu slănină
De la o hoască bătrână,
Mai bine o coajă arsă
De la o fată frumoasă.

124

De-aș ajunge zile multe
Să mai ies odată-n munte,
Să odihnesc în presacă
Cu mândra ce mi-a fost dragă,
S-aud fagii vâjâind,
Pe mândra-n frunză zicând.

125

Nu te uita, lele hăi,
Că sunt cu cioarecii răi
Că nici aștia nu-s a mei,
Sunt din sat de căpătat,
Mulțumesc că mi i-au dat.

126

Și iar verde foi de mac,
Zici femeia că nu-i drac,
În cârpă-și leagă capul
Să n-o priceapă bărbatul.
Dar bărbatul priceput
Ia restul de la jug
Și dă-n fruntea capului,
Sparge cuibu(țu)l dracului.

127

Foaie verde salbă moale,
Mărită-te, fată mare,
Mărită-te, n-aștepta,
N-aștepta nădejdea mea
Că nădejdea de la mine
E ca sârma de subțire.

128

Frunză verde mărăcine
Am auzit și știu bine
Că te-nsori, mă lași pe mine.
Însoară-te cu Dumnezeu
Că mie nu-mi pare rău,
Nici bine, nici rău nu-mi pare,
Numa inima mă doare
După gura dumitale.

129

Mândruleană măiculiță,
Nu te uita că-s micuță,
Îs micuță numa-n stat,
Da-s bună de măritat.
De-acum pot să fiu găzdoaie,
Numai grâu fie-n lădoaie,

Că mă trudesesc cum mă pot,
Din lădoaie tot îl scot
Și îl dau la crâșmăriță
Pentru vin și pălincuță.

130

Cuce, pasăre măiastră,
Zbori la mândra în fereastră
Ca să vezi ce face-n casă.
De-ai afla-o suspinând
Vină de-mi spune curând
C-atunci știu că mă iubește
Și la mine se gândește.
De-i afla-o-n voie bună
Râzând cu alții-mpreună
Tu să-mi spui adevărat
Că atunci știu că m-a lăsat.

131

Frunză verde din curechi
Mândra mea n-are pereche.
În trei târguri de-ai umbla
Ca mândruța n-ai afla,
Înaltă și subțirică,
Ca un pui de turturică.

132

Măi mândrule, ochii tăi
Bine seamănă cu-ai mei.
Cum biata n-or sămăna
Când ni-i una grădina
Și patu și perina
Și blidu și lingura.

133

Pe cel deal, pe cel Gutâi,
Mândră grădină-ngrădii.
Mult am dat dip-ce-o-am arat,
Măndre flori am sămănat,
Tot pe margini rozmalin
Și pe mijloc sansiu plin.
Când îi grădina mai verde

Prins-a mama și (mă) dete,
Dat-o și m-o măritat,
Cununa o am lăsat
Să o sufle vânt de sară,
Să scuture semincioară
De cunună fetelor
Și de struț feciorilor.
Am și un biet de drăguț,
Faceți-i și lui un struț,
Fă-i, sorucă, cu-a ta mână
Că-s flori din a mea grădină.

134

Frunză verde de bujor,
Tânără m-am dat la dor,
Tânără, fără de rând,
Doru m-a băga-n pământ.

135

Hei tu, mândruluțule,
Când m-apucă dorul tău
Capăt îi de dorul greu,
Când îmi vine dor de tine
Capăt îi, mândruț, de mine.

136

Mândruț, dragostile noastre
Rămas-o pustii pe coaste.
Eu m-am dus vineri la ele
Că am gândit că și tu-i mere
Și să răsădim viorele,
Viorele flori adânci,
Când mă vezi, mândrule, plângi.
Fir.-ai, mândră, blăstămată
De mine batăr o dată
Să cari cu ziderea apă,
Să le uzi batăr din gură
Să uscă fără măsură,
Să le uzi batăr cu strop,
Să uscă ca și de foc.

137

Bate vântu-n codru des,
Ce bădișor mi-am ales,
L-am ales într-o cercare
Să vedem ce minte are.
De-a avea minte mai bună,
Să-l iubesc un an și-o lună,
De-a avea minte mai rea
Să-l iubească cine-o vrea
Că eu mi-am iubit partea.

138

Foicică trei granace
Dragostea din ce se face,
Nici din mere, nici din pere,
Nici din dejet cu inele
Ci din ochi și din sprâncene
Și din buze subțirele,
Mușca-u-ar mândra din ele
Ca dintr-un fagur de miere
Să-i treacă (doru/) de ele.

139

De n-ar fi ochi și sprâncene
N-ar mai fi păcate grele,
Da ochi și sprâncene sunt,
Păcatele-s pe pământ.

140

Câte târguri târguiești
Nici când nu te celuiești
Ca când te căsătorești.
Că prinzi patru boi la car
Și-ți aduci în casă-amar
Și prinzi patru boi la rudă
Și-ți aduci în casă trudă.

141

De-aș trăi cât peatra-n munte
N-aș lua doamne din curte,
Ce-aș lua din casă proastă
Ca să scot bună nevastă.

Cântece de jale

1

Mamă, din leagănul meu
Să fi dată Dumnezeu
Lemnul din leagănul meu
Să-l fi făcut copârșeu
Să nu se legene nime
Să pătea pe câte mine,
Să nu se legene, zău,
Să păța pe câte eu.

2

Cântă, cuculețule,
Sara, diminețile,
Numai dimineața mea
Taci, cucule, nu cânta.
Când am fost eu la părinți
Ți-am dat voie tot să cânți,
Dar de când m-am-nstrăinat
M-am săturat de cântat.
Dar te du la noi la șură
Și îți deschide a ta gură,
Te pune pe-o rădăcină
Și cântă frumos și bine
S-asculte maica la tine
Să-i mai treacă dor de mine,
S-asculte de glasul tău
Să-i mai treacă dor de-a meu.

3

Pân' ce rîd și șuguiesc
Nu ști' nime cum trăiesc,
Pân' ce rîd eu cu gura
Nu-mi ști' nime inima.
Gura rîde că-i nebună,
Inima-mi plînge de cură.
Taci, inimă, și nu plînge
Cu dușmanii nu-i învinge,
Că or învinge ei cu tine
Până ce te-or pune bine.

4

Frunză verde de pe baltă
Bine mi-o fost mie-odată.
S-a-nturnat frunza pe dos,
Nu mi-a fi cum mi-a mai fost,
S-a-nturnat frunza pe baltă,
Nu mi-a fi cum mi-a fost odată.

5.

Cine-o știut poate spune
C-am avut și zile bune,
Dar acum am destul de rele,
Rău mă tem c-oi muri cu ele.

6

Pereuaș de lângă moară
Cură limpede cerneală
Ca să-mi cernesc portuțu
Că m-a lăsat drăguțu.
Nu m-o lăsat pentru mult,
Pentru-un bulgăraș de unt,
Dar bulguțu s-o uscat,
Mândruțu iar s-o-nturnat.

7

Sus e cerul de pământ,
Mulți oameni de câne sunt.
De câne-i și mândru meu,
El gândea că nu știu eu.
Până-ai fost cu mine față
M-ai fi pus, mândruț, pe brață,
Dacă-ai fi dat de mine dos
Mi-ai fi pus căpuțu jos.

8

Focul bată, bine-i fată
Pe lângă cea măritată,
Mere la joc, îi jucată,
Vine-acasă, îi muștrată,

9

Cum mă muștră mămuca
Mândruț, pentru dumneata,

Cum mă muștră-a noști pe mine
Măi mândrule, pentru tine.

10

Măi mândrule, pentru tine
N-am nici inimă în mine.
Să o măsur pe cântar
N-ar trage cât doi grițari,
Să o măsur pe fonturi
N-ar trage cât doi fluturi.

11

Săraci ochișorii mei
Și mândri și mititei,
De-or mere la oameni răi;
Săraca gurița mea
Mândră-i ea și mititea,
De m-or apoi pre ea
Ce-a fi de inima mea.

12

La crâșmuța cea din peatră
Bea un fecior cu o față.
Fecioru iese răsând,
Fata rămâne plângând.
Poți râde, mândruțu, poți
Dacă floaria mi-o porți.
Taci, mândră, nu suspina
Că oi merge și te-oi lua.
Hei tu, mândruțule,
Decât noră mâni-ta
Și cumnată soru-ta
Mai bine, mândruț, m-oi fa
Tot o floare a florilor
În grădina domnilor.
Hei tu, mândruțu mea,
Că și eu, mândră, m-oi fa,
Că m-oi face voinicel
Și m-oi băga cocișel
Și-ntr-atâta oi coci
Cu doamnele m-oi iubi.
Hei tu, mândruțule,
Că și eu, mândruț, m-oi fa

Și m-oi face floare-albastră,
În grădină, la fereastră,
Măieran verde să crească
De-a ta dragoste să-mi treacă.
Și eu, mândră, iar m-oi fa,
Că m-oi fa o păsăruică
Și-oi zbură peste țarincă
Și mi-oi face cuib în coastă
Nime să nu mă cunoască,
Și m-oi face voinicel
Și m-oi băga cocișel,
Într-atâta oi cociși,
Cu doamnele m-oi iubi,
M-or mâna și te-oi plezi,
Sus în clop te-oi răsădi
Să vadă toți oamenii,
Și te-oi plezi cu unghea,
Sus în clop te-oi anina
Să vadă toată lumea
Cum m-o purtat drăguța.

13

Nu bate, Doamne, pe nime
Cum m-ai bătut, Doamne, pe mine,
Fără zbici, fără nuia
Mi-ai luat tigneala mea.
Nu m-ai bătut cu macău,
Numai cu norocul meu,
Nu m-ai bătut cu nuia
Numai cu tigneala mea.
Auzite de la Pașcu Andilina, fată de 17
ani din Botiza

14

Trag în rău ca altu-n bine,
N-am ce spune cătră nime,
Cătră cine cum am spus
Tot o zis că acele nu-s.

15

Hei tu, mamă, mămulea,
De ți-o fost dragă lumea
După urât nu mă da;

De ți-o fost drag a trăi
 După urât nu mă sili.
 Decât cu urātu-n casă
 Mai bine cu boală-n oasă,
 De boală m-aș mântui
 Cu urātu n-am cum fi,
 De boale mama mă scoate,
 De la două nu mă poate
 De la urât și de la moarte.
 Când urātu îi la masă
 Negura-i până în casă,
 Când îi urātu la blid
 Negura-i până-n pământ.
 De s-ar sparge blidu-n fund
 Să scap de urât curând,
 Blidu îi de porțolan
 Nu scap de urât șohan,
 Blidu îi de cositori
 Nu scap de el până mori.

16

Când am fost la mama mea
 Fost-am pui de rîndunea
 Și dragă cui mă vedea.
 De când sunt la dumnealui
 Nici îs pasăre, nici pui,
 Nici îs dragă nimăru.

17

Mândră floare-i norocu,
 Nu răsare-n tot locu
 Că răsare lângă vale
 Cine-o află bine-i pare,
 Că răsare lângă tău
 Cine-o pierde-i pare rău,
 Precum o am pierdut și eu.

18

Focu-l bată, bună-s eu
 De-oi avea un noroc rău,
 Focu-l bată, bună-oi fi
 Nu știu norocul cum mi-a fi.

19

Mândruluț, de când m-ai lăsat
 Buzile mi s-o uscat,
 Sângele s-o făcut apă,
 Inimioara-n mine creapă.
 Sărută-mă, mândruț drag,
 De nu mă săruți eu zac.
 Mă sărută, mândrior,
 Că de nu mă săruți mor.
 Mândruluț, de gura ta
 Nu mă mai pot sătura
 Nici ziua, nici noaptea.

20

Hai, mândruț, să ne lăsăm,
 Să nu fii tu de blestem
 Și de mamă și de tată
 Noi să nu fim laolaltă.

21

Cine nu-i mâncat de rele
 N-are ce cânta a jele
 Că n-are nici o durere,
 Să mă lase să cânt eu
 Că eu sunt mâncat de rău.

22

Așa-mi vine uneori
 Să mă sui la munți cu flori
 Să-mi caut frați și surori.
 Degeaba mă necăjesc,
 Ce am pierdut nu gălesc.

23

Cine m-a dat dorului
 Aibă casa cucului
 Și odihna vântului,
 Că nici cucul n-are casă,
 Nici vântul țară aleasă,
 Nici cucul n-are hodină,
 Nici vântu(țu)l țară lină.

24

Cine-a zis dorului dor
Zisu-i-a lucru ușor,
Cine-a zis leliții lele
Zisu-a lucru de jele
Căci a fost mâncat de rele.
Câte rele-s pe pământ
Toate m-o mâncat pe rând,
Câte rele-s și nu-s bune
Toate m-o mâncat în lume.
De m-ar fi mâncat deodată
Din lume m-ar fi gătată,
Cu cât m-au mâncat pe rând
Cu-atâta-n lume mai sunt.

25

De jelea traiului meu
Plâng pietrile prin părau,
Paserile-n cuibul său.
De jelea vieții mele
Plâng pietrile prin vâlcele,
Paserile-n cuiburele.

26

Las' să-mi fie rău, nu bine
Căci n-am ascultat de nime,
De cine m-a-nvățat bine.
De-acela am ascultat eu
De care m-o-nvățat rău
Și m-a bătut Dumnezeu.

27

Bată-te, mândruț, bată
Ziua de mâni și de-alaltă,
Slujba popii închinată
Și mă bată și pe mine
De-oi grăi, mândruț, cu tine.
Nu te bată-atâtea rele
Numai lacrimile mele,
Nu te bată câte-am zis
Numai lacrimi câte-am plâns,
Nu te bată câte-oi zice
Numai lacrimi câte-oi plânge.

28

Suflă vântul prin păduri,
Rumpe meri și rumpe pruni,
Printre ei rumpe și fagi,
Despărțește oameni dragi.
Cine ne-o despărțit pe noi,
Bădiță, pe amândoi
N-aibă cuie-n copârșeu,
Nici parte de Dumnezeu.
De ne-o despărțit muiere
Cu funia-n grumazi să pieie,
De ne-o despărțit o fată
Cununa să nu o vadă,
De ne-o despărțit fecior
Fie-i moartea cu topor,
De topor fără rugină,
Să moară fără lumină.

29

Săracile fetele
De-ar muri cu toatele,
Una, două au noroc,
Cele trec ca și prin foc,
Una, două au tigneală,
Cele trec ca și prin pară.
Auzite de la Dolca Simion, fecior de
21 ani.

30

Mămucă, din creanga mea
Eu avui parte mai rea,
Mămucă, din neamul meu
Eu avui noroc mai rău,
Nu știu, mintea mi-o fost rea,
Sau partea mi-a fost așa,
Nu știu, rea mi-o fost mintea,
Ori așa mi-a fost partea.

31.

Până-am fost la mama fată
Cernui pită-n sită rară
Și mâncai cu răs pe-afară.

Da de când m-am mărtat
Cernui pită-n sită deasă
Și mâncai cu plâns la masă.
Da de lacrimi nu bag samă
Că le șterg cu cea năframă,
Dar mi-e milă de obraz
Că rămâne fript și ars.

32

Frunză verde trei molizi
Singură-am fost la părinți,
Părinții aveau avere,
Eu le eram mângâiere.
Părinții s-au îndurat,
Pe mine m-o măritat
Peste dealuri, peste văi
La părinți străini și răi.
Străinii beau la masă,
Eu le țin lumină-n casă,
Străinii să veselesc,
Eu cu mult amar trăiesc.
De amaru vieții mele
Și lui Dumnezeu îi jele.
Frunză verde secărea
M-am făcut o păsărea
Și-am zburat la mama mea
Și m-am pus în ferestruță
Să văd maica când se culcă.
Măicuța cum m-o zărit
M-o alungat, m-o hâșăit:
Hâș, pasere, de-acolea,
Eu îs cu dor de fica mea.
Măicuță, nu m-alunga
De ți-e dor de fica ta,
Nici nu mă hâșăi
Până nu m-oi jelui
Că străinii beau la masă,
Eu le țin lumină-n casă,
Străinii-și veselesc,
Eu cu mult amar trăiesc.
Îndură-te dumneata
Și-ți primește slugile

Să-mi încarce hainele
Să le-ncarce pe trei cară,
Să le scoată-ntre hotară,
Să le deie foc și pară.
Para la cer s-o sui,
Părinții ș-or auzi,
Para la cer s-o-nălța,
Fata la străini a-și da
Părinții s-or învăța.

33

Jelui-m-aș, jelui,
Jelui-m-aș și n-am cui,
Jelui-m-aș codrului.
Codru-i tare înfrunzit,
Nu crede la om scârbit.
M-oi lăsa până la vară
Că oi ieși la câmp afară
Și-or crește călugărei
Și m-oi jelui la ei
Ca la frățiorii mei,
Și or crește viorele
Și m-oi jelui la ele
Ca la surorile mele.

34

Bate, Doamne, ce-i mai bate,
Bate frunza de urzică
Și fata până-i mai mică
C-apoi dacă crește mare
La părinți îi supărare,
Se mărită, rău gâce,
La părinți îi rău și-așe,
Se mărită, nu i-i bine,
La părinți și-așa-i rușine.
Pasere de pe ogoară,
Toate fetele să moară,
Pasere de pe găteje,
Moară pân-or fi mirese,
Pasăre de pe mălin,
Să nu margă-ntre străini.

35

Știi, mândrule, tu, odată
Când ședeam la noi pe vatră
Și ședeam pe pajiște
Și vorbeam de dragoste.
Câte, bade, mi le-ai spus
Toate sub picior le-am pus,
Câte toate le-am vorbit
Toate huc tu le-ai mințit.

102

Maica mă pricepe bine
Că mi-e dor de oarecine
Și mă-ntreabă măicuța:
Tu fetică, draga mea,
De ce stai pe gând așa,
Nici nu lucrî, nici nu mânîci,
Numai tot în dor te stîngî,
Nici că mai lucrî prin casă,
Nici nu mânîci cu noi la masă,
Numai te uiți pe fereastră.
Decât să te văd așa,
Mai bine te-aș îngropa
La o gură de izvor
Să văd de cine ți-e dor.
Maică, măiculîța mea,
Dacă tu m-ai îngropa
La umbriță sub dumbravă
Să vie cui am fost dragă.

103

Mergând, mândră, de la tine,
Plînge inimuța-n mine.
Luai lungul drumului,
La porunca neamțului.
Când fusei pe la priliz
Mă depărtai cu năcaz.
Mă duc, mândră, și te las,
Că și eu, mândră, -oi trăi,
Oi trăi cu străinii
Ca tine cu părinții,
Oi trăi cu dealurile

Ca tine cu neamurile.
Ba nu, nu, bădiță, nu,
Fie-ți milă de o biată
Care o-ai iubit odată
Că rămâne supărată
Ca copilul fără tată.

104

Dusu-s-o badea cătană,
Mi-o lăsat clopul cu peană,
S-o dus badea-n cătunie
Și mi-a lăsat dorul mie.
Du-ți, bade, doru cu tine,
Nu-l lăsa de-amar cu mine
Că-s copilă tinerică
Dorul tău tare mă strică.
Măcar încătrău mă duc,
De orice lucru m-apuc
Doru-mi vine ca un lup
Și n-am cu ce să-l alung.
De mă duc la lucru-n câmp,
Vine-mi dorul de pe vînt,
Dacă-mi vine cât să cânt
Sau să mă las jos pe rât;
Și eu de n-aș ști cânta
Jos pe rât de m-aș lăsa
Inima-n mine-ar crepa,
De dor nu m-aș mai scula;
Și eu de n-aș ști hori
Jos pe rât m-aș tăvăli,
Inima-n mine-ar plesni.
Mult mă uit prin codru-n sus
Pe unde mândru s-o dus
Și mă uit din deal în șes
Pe unde badea a mers
Și mă uit prin codru-n jos
Pe unde badea o fost.

118

De când badea mi s-o dus
Zgarda la grumazi n-am pus,
Nici inele n-am purtat,
Nici cu altul n-am jucat.

Câte zile trec și vin
 Trăiesc cu năcaz și chin,
 Nici noaptea nu mă alin,
 Nice noaptea nu mă culc,
 Gându-mi stă tot să mă duc
 Pe bădița să-l ajung.
 Dacă dorm și eu vreun ceas
 Mă trezesc cu mult năcaz
 Că pe badea-ndată-l vis
 Cu dorul pe față scris
 Și visu-i înșelător,
 Mă trezesc cu mai mult dor,
 Câte zile vin și trec
 Tot cu dorul lui petrec.

119

Mândră, mândrulița mea,
 Dacă-mi grijești dragostea
 Sădește o floricea
 Unde-i deasă pădurea,
 Într-o prelucă aleasă
 Și cară-i apă să crească.
 De-i vedea că floarea crește,
 De mine să ai nădejde
 Și de-i vedea c-a-nflori
 Să știi, mândră, c-oi veni
 Când trei ani s-or împlini,
 De nu mai așteaptă trei.
 De-i vedea că floarea seacă
 Nu mai duce altă apă,
 Din pământ afară-o sapă
 Că nu-i dragoste curată.

120

Foaie verde de sălcuță,
 Nu te supăra, mândruță,
 Te rog nu te supăra
 Și nu mă mai blăstăma.
 Nu te supăra pe mine
 C-am aprins dragoste-n tine
 Și pe când ardea mai bine
 Am plecat în țări străine,
 C-așa arde orișunde

La cine-odată s-aprinde.
 Și-n mine arde mereu
 Focuțu dorului tău,
 Chiar așa arde și-n mine
 În aceste țări străine
 Și va arde ne-ncetat
 Doi ani ce mai am de stat.
 Peste doi ani voi veni,
 Cu tine m-oi întâlni,
 Focul ni-l vom potoli,
 Dacă pace-n țară-a fi.
 Tu, mândruță, fii cu pace
 Că și-acești doi ani or trece
 Și iar la tine m-oi întoarce,
 Mândră cunună ți-oi face,
 Cununiță de sansiu
 Împletită în Brașeu
 De la un iubit al tău.

121

Mândru-i codrul și-nfrunzit,
 Eu tânăr și năcăjit,
 Mândru-i codru și-ncheiat,
 Eu tânăr și supărat.
 Vai de mine, sunt perit
 Dacă văd codru-nfrunzit,
 Pe mine mă văd robit,
 Depărtat de ce-am iubit
 Ca și ceriul de pământ.
 Vai de mine, mor de-oftat
 Dacă văd codru-ncheiat
 Și pe mine-nstreinat
 De mândruța ce-am lăsat.

122

De când sunt, mândră, drăgută,
 Pare-mi noaptea cât o sută
 Și nu pot să odihnesc
 Că tot la tine mă gândesc.
 Și-asară când m-am culcat
 Tot la tine-am cugetat,
 După ce am adormit
 În visul meu te-am zărit.

Mă crede, am un mare bine
Văzându-mă lângă tine
Și un dulce sărutat
Eu din inimă ți-am dat.
Ah, și cât de fericit
Mă simțeam de tin' iubit,
Inima-n mine bătea
Neștiind cum să-nșela.

135

(fără început, fiind lipsă fila anterioară)

Și să zdrobesc lui capul.
Dar, zău, mie mi-a fost milă
Că zăcea-n sânge ca-n tină
Și mie mi-a fost bănat
Că zăcea-n sânge-nchegat.
Rătăcit-am, rătăcit
Pe un deal mândru-nflorit
Dealul chema Rastupol (?),
Nu mai pot merge de dor.
Jele-mi-i de-ai mei părinți,
Știu bine că mă doriți,
Jele-mi-i și de-ai mei frați,
Știu bine că m-așteptați.
Că pe mine m-o-mpușcat
În ziua de Sânziene,
Moarte mare cu jelire,
Și pe mine m-o-ngropat
La umbra unui frăgar
Ca pe domnul general
Și-n loc de tras clopotele
Dă pușcă cu tunurile
Și-n loc de cruce-n mormânt
Croncănea corbii prin vânt.

136

Jele-i, Doamne, cui i-i jele,
Jele-i inimuții mele,
Jele-i de tot neamul meu
După un tânăr cum sunt eu
Căci acum mă-nstrăinez,
De părinți mă depărtez.

Mie carte mi-a venit
La Bosnia de pornit.
Voi, drăguțe tinerele,
Dragostea inimei mele,
Dac-o fi vreme bună-n țară
M-oi întoarce la voi iară,
Iar de-a fi vreo răutate
Voi trimite numai carte,
Carte tot în cornurele,
Scrisă numai în dor și jele.
Cucule, pasere blândă,
Du-te-n pădure și cântă.
Pe cine vei avea mânie
Blastămă-l străin să fie;
Nu-l blăstăma mai cu foc
Numai să n-aibă noroc
Și-l blastămă mai cu seamă
Să n-aibă-n lume tigneală.

137

De-ar fi dor pe cât urât
N-ar încăpea pe pământ,
Dar doru-i mai puținel
Și-i plină lumea de el.
De-ar fi doru ca focu
M-aș aprinde cu totu,
Dar cu cât e mai domol
Cu-atâta nu mă omor.
De-ar ști omul ce-ar păți,
Nici din casă n-ar ieși.

138

Cântă, cuce, că ți-i bine,
Nu ești supărat ca mine;
Cântă, cuce, nu ți-e rău,
Nu ești supărat ca eu;
Cântă, cuce, că-ți tigne,
Nu ți-i lumea ca și-a me.

FINIS

Culese din gura tinerimii din Botiza
Elena Vlad

Bibliografie selectivă

- G. Alexici, *Texte din literatura poporană română*, tom. I, Poesia tradițională, Budapesta, Editura autorului, 1899
- G. Alexici, *Texte din literatura poporană română*, Tom II, Editura Academiei, București, 1996
- Antologie de folclor din județul Maramureș*, vol. I, *Poezia*, Asociația Folcloriștilor și Etnografilor din județul Maramureș, Baia Mare, 1980
- Ion Bârlea - *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, București, Atelierele grafice Socec & Comp., 1909
- Ion Bogdan, Mihai Olos, Nicoară Timiș - *Calendarul Maramureșului*, Asociația Folcloriștilor și Etnografilor, "măiastra" Asociația Tinerilor Artiști, Baia Mare, 1980
- Tit Bud, *Analele Asoțiațiunei pentru cultura poporului român din Maramureș*, Gherla, 1906
- Tit Bud, *Date istorice despre protopopiatele, parochiile și mănăstirile române din Maramureș din timpurile vechi până în anul 1911*, Gherla, Cu literile tipografiei diecezane, 1911
- Tit Bud, *Poezii populare din Maramureș*, Academia Română, "Din vieța poporului român", Culegeri și studii, III, București, 1908.
- Calendarul Maramureșului*, nr. 2-6, Editura Cybela, Baia Mare, 2006-2007
- Jordan Datcu, *Dicționarul etnologilor români*, I-III, Editura Saeculum I. O., București, 1998, 2001
- Jordan Datcu, *Elena Vlad. Poezii populare din Botiza, 1908*, în *Calendarul Maramureșului*, nr. 5-6, Baia Mare, 2007
- Mihai Dăncuș, *Aspecte privind viața socială maramureșeană cu accente privind nașterea în tradiția populară*, în *Memoria ethnologica*, an I, nr. I, decembrie 2001, Baia Mare
- Mihai Dăncuș, *Vestigii de cultură și civilizație populară românească consemnate într-un manuscris maramureșean inedit din secolul al XVIII-lea*, în *Imagini și permanente în etnologia românească*, Chișinău, ed. Știința, 1992
- Nicolae Densușianu, *Vechi cântece și tradiții populare românești*, Editura Minerva, București, 1975
- "Familia", V (1869), p. 49-51
- "Familia", XI (1904), nr. 45
- Alexandru Filipașcu - *Istoria Maramureșului*, București, 1940
- Adrian Fochi, *Datini și eresuri de la sfârșitul secolului al XIX-lea*, Editura Minerva, București, 1976
- Dumitru Iuga, Georgeta Maria Iuga - *Localitățile din Țara Maramureșului în sec. al XIV-lea*, în *Maramureș, vatră de istorie*, IV, Editura Societății Culturale PRO Maramureș "Dragoș Vodă", Cluj-Napoca, 1998
- Mihai Marina, *Maramureșeni, - Portrete și medalioane* -, Editura "Dragoș Vodă", Cluj-Napoca, 1998
- Memoria ethnologica*, an I, nr. I, decembrie 2001, Baia Mare
- Ioan Mihalyi de Apșa - *Diplome maramureșene din secolul XIV și XV*, Sighet, 1900
- Dumitru Pop, *Folcloristica Maramureșului*, Editura Minerva, București, 1970
- Mihai Pop, *Folclor românesc*, vol. I-II, Editura Grai și Suflet - Cultura Națională, București, 1998
- Radu Popa, *Țara Maramureșului în veacul a XIV-lea*, București, 1970
- Românii din dreapta Tisei în istoria României*, ediția a II-a, Coordonată de Vasile Iuga de Săliște, Editura Societății Culturale PRO Maramureș "Dragoș Vodă", Cluj-Napoca, 2001
- "Revista ilustrată", an II, 1899, nr. 2
- "Tribuna", XVII, 1900, nr. 3, nr.117, nr. 165
- Alexandru Țiplea, *Poezii populare din Maramureș*, Analele Academiei Române, Seria II – Tomul XXVIII, 1905-1906. Memoriile Secțiunii Literare. Cu 4 stampe. București, Inst. De Arte Grafice „Carol Gobl”, 1906

Indice de nume

- Academia Română - 6, 10, 175, 178, 179, 260, 353
 Academia Română, editură - 10, 259, 353
 Academia Teologică - 172
 Gabriellyi Adrien - 258
 Ion Agârbiceanu - 171, 172
 Vasile Alecsandri - 158
 Gheorghe Alexici - 13, 14, 151, 155, 156, 159, 171, 176, 177, 353, 373, 374
 Analele Academiei Române - 179
 Anuarul de Folclor, Cluj - 176
 Anuarul Institutului de Istorie Națională - 177
 Artemio Anderco - 129, 172
 Arta Grafică București, tipografie - 7, 170, 325
 Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramureș - 67, 70, 81, 129, 170, 256-258
 Balassa Balint - 13
 Grigoriu Balint - 5, 11, 49, 157
 Bela Bartok - 78, 157, 170, 325
 Ionaș Balțianu Bârsan - 5, 11, 19, 21
 Ioniță Scipione Bădescu - 5, 7, 11, 31, 373, 374
 Elena Bârlea - vz. Elena Vlad de Săliște
 Ion Bârlea - 7, 10, 15, 16, 19, 21, 22, 28, 29, 78, 129, 130, 157, 158, 170, 172, 176, 178, 325, 326, 353, 373, 374
 Nechita Bârsan, preot - 20
 Ion Bianu - 6, 170, 178, 259
 Biblioteca Națională a României - 4
 Gheorghe Bilașcu - 129
 Ioan Bîlțiu Dăncuș - 81
 Pamfil Bîlțiu - 176
 Petru Bîlțiu Dăncuș - 10, 78-81, 82, 94, 123, 129, 130, 158, 170, 373, 374
 Ștefan Bîlțiu Dăncuș - 78
 Traian Bîlțiu Dăncuș - 2, 5, 7, 10, 78, 79, 158
 Bogdan Vv. - 9
 I. Bogdan, - 151
 Ion Bogdan - 14, 353
 Vasile Bologa - 5
 Napoleon Bonaparte - 17
 Alexandru Borza - 171, 175
 Simeon Botezanu - 5, 11, 38,
 Lupul Botezat - 5, 11, 17, 21, 29
 Constantin Brâncoveanu - 23
 Ion Breazu - 23, 24, 26-28
 Tiberiu Brediceanu - 78, 157, 325
 Tit Bud - 5, 6, 7, 10, 11, 15, 20, 21, 40, 49, 63, 67, 71, 76, 77, 79, 80, 83, 129, 130, 157, 158, 170, 178, 256-259, 326, 353, 373, 374
 Calendarul Maramureșului - 7, 171, 180, 353
 I. A. Candrea - 176
 Dumitru Chiș - 129
 Alexandru Ciplea - vz. Alexandru Țiplea
 Sigismund Ciplea - 259
 Ion P. Coman - 5, 11, 63, 130, 157
 Constantin Vodă - 17
 Convorbiri literare, revistă - 31-38, 170
 Miron Costin - 9
 George Coșbuc - 177
 Cronica, revistă - 177
 Ion Cuceu - 176
 Curierul de Iași, ziar - 31
 Curierul român, ziar - 31
 Cybela, editură - 3, 4, 353
 "Dacia" - Uniunea Regională din Transcarpatia - 4,
 Florian Danciu - 5, 11, 50, 79, 129, 157
 Jordan Dătu - 5-7, 10, 31, 81, 146, 159, 170-178, 253, 258, 327, 353
 Gheorghe Dăncuș - 30
 Mihai Dăncuș - 5, 16, 17, 18, 353
 Nechita Dănese - 5, 11, 15
 Aurel Decei - 177
 Nicolae Densușianu - 5, 7, 11, 76, 77, 79, 81, 107, 123, 170, 353
 Ovid Densușianu - 176
 Ion Diaconu - 176
 Din colecțiunea docenților români din Maramureș - 5, 11, 71
 Basiliu Doros - 5, 11, 67, 129, 157
 Ioan Doros - 5, 11, 67, 129, 157
 Dragoș Vodă, editură - 38, 259, 353
 Dragoș Vv. - 9
 Grigorie Dragușu - 21
 Onuț Dunca din Șieu - 5, 11, 17, 23
 Editura pentru Literatură - 325
 Editura Științifică și Enciclopedică - 258
 Familia, revistă - 38, 40-55, 57, 63-66, 72-75, 78, 129, 157, 169, 170, 258, 353
 Mihai Eminescu - 79
 Alexandru Filipașcu - 353
 Facultatea Teologică Unită din Gherla - 172
 Floarea darurilor, revistă - 174, 178, 255
 Foaia societății pentru cultura poporului român din Bucovina - 31, 32, 170
 Adrian Fochi - 76, 77, 353
 Fondul de Dezvoltare a Euroregiunii Carpatice - 4
 Fondul Scolastic din Gherla - 172
 Francisc, împărat - 17
 Fundația "i.u.g.a." - 4, 373, 374
 Valentin Ganța - 2
 Gazeta poporului, ziar - 50-58, 157, 170
 Gazeta Transilvaniei, ziar - 79
 Globul, ziar - 33, 34, 35, 37, 38, 73
 Vasile Goja - 6, 11, 146, 158, 159, 373, 374
 Dumitru Lupu Grad - 5, 10, 11, 129, 130, 131, 373, 374
 Lazăr Grad - 129
 Lupu Grad - 130
 Simion Grad - 129
 Grai și suflet, editură - 353
 Gutinul, ziar - 59-61, 63, 67-71, 79, 129, 170
 B. P. Hasdeu - 58
 Iuliu Hossu - 172
 Nicolae Iorga - 9, 172, 174, 178, 326, 373, 374
 Isaie, arhimandrit - 23
 Gavril Istrate - 177
 Anamaria Iuga - 12
 Ioan Bogdan Iuga - 4
 Dumitru Iuga - 3, 4, 5, 7, 12, , 130, 150, 151, 353
 Gavrilă Iuga - 129
 Georgeta Maria Iuga - 8, 353
 Vasile Iuga de Săliște - 353
 Ioan P. Koman - 5, 7, 11, 16, 17
 Vasilie Koman - 16
 Luminătorul, ziar - 129
 Petru Maior - vz. Societatea "Petru Maior"
 Iosif Man de Șieu - 129
 Maria, regină - 172
 At. Marienescu - 158
 Mihai Marina - 6, 38, 40, 259, 353
 Ilie Mariș - 129
 Al. Mateevici - 130
 "măiastra" Asociația Tinerilor
 Artiști, Baia Mare - 353
 Memoria ethnologica, revistă - 7, 137, 171, 353
 Marianne Mesnil - 170, 171
 Basiliu Michnea - 129
 Teodor Michnea - 5, 11, 40, 157, 158
 Alex. Miclea - 23
 Ioan Micu Moldovan - 169
 Ioan Mihalyi de Apșa - 38, 129, 256, 353
 Petru Mihalyi - 129, 257
 Petru Mihuțiu - 5, 11, 59, 129, 157
 Minerva, editură - 10, 21, 30, 76, 122, 157, 353
 Ioan Moldovan - 6, 11, 169
 Ion Mușlea - 159
 Muzeul Județean de Etnografie și Artă populară Maramureș - 4
 Nicolae de Petrova - 5, 7, 9, 11, 13, 14
 Noul curier român, ziar - 31
 Observatorul, ziar - 72
 Mihai Olos - 14, 353
 Victor Onișor - 176
 Paideia, editură - 170
 Tache Papahagi - 10, 78, 81, 157, 158, 170, 373, 374
 Gorge Pascu - 175
 Patria, ziar - 172
 Mihail Pavel - 129, 256
 Ioan Petreșu, cantor - 23
 Teodor Petreșu - 6, 11, 151
 Cozma Petrovay, preot - 20
 G. Petrovay - 14
 Nicolae Petrovay - vz. Nicolae de Petrova
 Ștefan Petrovay - 14
 Pinteza Viteazul - 17, 59, 61, 62, 260, 261
 Pius XI, papă - 326
 Dumitru Pop - 5, 7, 10, 21, 29, 30, 38-40, 49, 50, 58, 59, 63, 67, 71, 72, 122, 149, 151, 157-159, 170, 173, 177, 353

- Ioan Pop Coman - 78
 Ion Pop Reteganul - 6, 11, 150, 156, 373, 374
 Mihai Pop - 7, 12, 325, 353, 373, 374
 Radu Popa - 353
 Poporul, ziar - 7, 151, 154, 158, 168, 171
 Assia Popova - 170
 Preparandia română din Sighet - 68, 70, 129
 Presa, ziar - 31
 Privighetoarea, ziar - 31, 33, 34, 73
 Reuniunea docinților români din Maramureș - 257
 Revista de etnografie și folclor - 176
 Revista ilustrată - 6, 11, 150, 353
 Rișco popa Miron - 5, 11, 21
 Ion Roșc din Glod - 30
 Valeria Rusu - 170
 Saeculum, editură - 31, 353
 Sie/oanul/ - 5, 11, 72, 157
 Societatea "Petru Maior" a studenților români din Budapesta - 38, 175
 Th. D. Speranția - 176
 Șezătoarea, revistă - 40, 49, 50, 129, 157, 170
 Steaua mării, revistă - 59, 170
 Studii de etnologie românească - 176
 Mihai Șerban - 79
 Gheorghe Șincai - 79
 Ștefan cel Mare - 9
 Știința, editură, Cișinău - 353
 Gavril Timiș - 5, 11, 58, 129, 157
 Nicoară Timiș - 14, 353
 Timpul, ziar - 31
 Tribuna, revistă, din Sibiu, - 156, 157, 172, 353
 Tribuna, ziar din Arad - 79
 Tribuna Poporului, ziar - 5, 7, 11, 146, 159
 Trompeta Carpaților, ziar - 31, 33, 34, 36, 37
 Gabriel Țepela - 177
 Dumitru Țicală - 5, 11, 30
 Alexandru Țiplea - 6, 7, 10, 80, 129, 130, 157, 158, 170-172, 174-179, 253, 258, 260, 326, 353, 373, 374
 Ioan Țiplea - 171
 Teodor Ujbardi - 5, 11, 28
 Dumitru Ulici, preot - 20
 Ungaria, revistă - 5, 11, 74, 75, 149, 170
 Viața românească, revistă - 175
 Amalia Vlad (Ghiban) - 326
 Elena Vlad de Săliște - 6, 7, 10, 11, 171, 175, 325-327, 352, 353, 373, 374
 Ion Vlad - 326
 Ileana Vlad - vz. Elena Vlad
 Grigoriu Vlad - 5, 11, 68, 129, 157
 Ioan Voitor - 5, 15
 Gustav Weigand - 177, 180
- Apșa, râu - 9
 Apșa de Jos, Transcarpatia - 8, 22, 68, 129
 Arad - 7, 59, 79, 159, 171
 Ardeal - 124, 126, 130, 137, 169, 177, 184
 Ascileu Mare - 137
 Baia Mare - 2, 3, 4, 12, 14, 16, 61, 62, 137, 171, 260, 261, 292, 353
 Banat - 52, 193, 244, 265, 272, 339
 Bălgrad (Alba Iulia) - 15
 Bănat - vz. Banat
 Bărjaba, râu - 9
 Bărsana - vz. Bărsana
 Bârgău, ținut - 137
 Bărsana - 19, 20, 275, 325
 Becs - vz. Viena
 Bedeu - 9,
 Beiuș - 31, 38, 171, 256, 257
 Berbești - 7, 325
 Betania - 134
 Bethleem - 247
 Bicsad - 23
 Bihor - 171, 173
 Biserica Albă - 171, 175, 179
 Bistrița - 130, 150
 Bistrița, mănăstire - 64, 172
 Blaj - 15, 19, 20, 257, 326
 Bocicoiel - 49
 Bogdan Vodă - 124, 325
 Borșa - 17, 126
 Botiza - 6, 7, 151, 171, 175, 255, 325-327, 336, 352
 Botoșani - 31
 Bradu - 200
 Brașov - vz. Brașov
 Brașov - 64, 208, 262
 Brăila - 270
 Bucovina - 31, 32, 170
 București - 7, 10, 13, 15, 21, 31, 76, 123, 155, 170-172, 175, 178, 179, 258, 259, 325, 326, 353
 Budapesta - 7, 13, 31, 38, 99, 149, 151, 158-160, 168, 171, 175, 177, 215, 294, 353
 Budești - 59, 157, 325
 Carăiul Mare - vz. Carei
 Carei - 15
 Carpați, munți - 30
 Carpații Maramureșului - 9
 Călinești - 78, 80, 95, 118, 298, 325
 Câmpulung la Tisa - 238, 274
 Celiograd - vz. Țarigrad
 Ceteu - vz. Teceu
 Chioar, Țara Chioarului - 12, 101, 102, 130, 137
 Chioara - vz. Chioar
 Chișinău - 16, 353
 Ciarda, cartier în Sighet - 283
 Cluj-Napoca - 4, 13, 38, 171, 172, 176, 259, 353
 Codru, Țara Codrului - 12
 Cornești - 5, 11, 17, 21, 29, 325
 Cosău, ieraș - 29
 Cosău, protopopiat - 256
 Cosău, râu - 9, 126
- Cosăuți, râu - 9
 Cosou - vz. Cosău ieraș
 Cuhea - vz. Bogdan Vodă
 Debrețin - 235
 Desești - 6, 7, 11, 158, 159, 171
 Dragomirești - 5, 11, 30
 Dunăre - 31, 32, 41, 46, 99, 105, 183, 185, 198, 245, 266, 277, 294
 Dunăriță - vz. Dunăre
 Europa - 9
 Făgăraș - 151
 Fiad - 119, 277
 Forozău - 185
 Galații Mari - 137
 Gherla - 15, 40, 58, 78, 172, 256, 258, 353
 Giulești - 325
 Glod - 30, 316
 Grivița - 130
 Gutâi, munte - 54, 55, 64, 89, 100, 126, 157, 224, 307, 343
 Gutiu - vz. Gutâi
 Hognogi - 263
 Horezu - 172
 Hotin - 17, 23
 Hust, cetate - 9, 125
 Huta - 314
 Iapa - 175, 205, 326
 Iași - 31
 Ierusalim - 48, 320
 Ieud - 5, 7, 11, 78, 82, 84, 94, 123-125, 128, 129, 256, 289, 325
 Iordan - vz. Iordan
 Iordan, apă - 250
 Italia - 99, 241, 338
 Iudeea - 247
 Iza, râu - 9, 53, 125, 126, 148, 171, 179, 186, 209, 286, 312
 Izare - vz. Iza
 Lăpuș, Țara Lăpușului - 12
 Lăpuș, munți - 125
 Leucea - 213, 214, 233, 236
 Locse (Leucea ?) - 339
 Mara, râu - 9, 126, 158, 179
 Maramoriș - vz. Maramureș
 Maramurăș - vz. Maramureș
 Maramureș - 1, 3-7, 9-12, 14, 15, 17, 22, 23, 29-31, 38, 40, 49, 67, 71, 72, 78, 79, 81-83, 103, 107, 123, 125-130, 146, 150, 151, 156-159, 166, 167, 169-176, 178-180, 253, 256-259, 271, 290, 303, 325, 353, 373, 374
 Maramureșia - vz. Maramureș
 Marea Neagră - 105
 Marea Roșie - 251
 Maria Roșie - vz. Marea Roșie
 Marmația - vz. Maramureș
 Mesopotamia - 133
 Moisei - 16, 264
 Moldova - 9, 17, 177
 Muntenia - 171, 174, 177
 Murăș - vz. Mureș
 Mureș - 238
 Nagy-Sajo - vz. Șieul Mare
 Nănești - 325
 Năsăud - 172

Indice de locuri

Abud - 263

Neaga, râu - 9
 Nistru - 18
 Ocna Șugatag - 58, 157
 Olt, Țara Oltului - 9
 Oltenia - 171
 Oltenița - 130
 Onești - 21, 325
 Pătrova - vz. Petrova
 Pește - vz. Budapesta
 Petrova - 5, 11, 13, 14, 124, 126, 127, 239, 325
 Pietrosul, munte - 126
 Plevna - 130
 Ploiești - 326
 Poienile Izei - 15, 325
 Polovragi - 172
 Răstolț, Sălaj - 31
 Râmnicu Sărat - 176
 Rebra - 125
 Reteag - 156
 România - 4, 126, 128, 170, 176, 353, 373, 374
 Rona de Jos - 325
 Rona de Sus - 325
 Rozavlea - 275
 Runcu (Salvei) - 137
 Rusalim - vz. Ierusalim
 Salva - 130, 137
 Sat Șugatag - 76, 256
 Satmariu - vz. Satu Mare
 Satu Mare - 84
 Săcel - 16, 99, 291
 Săliște - vz. Săliștea de Sus
 Săliștea de Sus - 5, 7, 10, 11, 63, 123, 129, 130, 138, 157, 171, 325-327, 352, 353
 Săpânța, râu - 9
 Săpânța, sat - 16, 79, 325
 Săpura, râu - 9
 Sibiu - 19, 20, 156
 Sighet - 5, 9, 11, 28, 40, 53, 58, 68, 126, 127, 157, 171, 179, 180, 256-259, 326, 353
 Slătioara - 325
 Someș, râu - 156, 157
 Strămtura - 15
 Șieu - 5, 11, 17, 23, 29, 72, 129
 Șieul Mare - 150
 Șugatag - 75, 77
 Talabârjaba, râu - 9
 Taras, râu - 9
 Teceu - 233
 Terra Bogdana, vz. și Moldova - 9
 Tisa - 1, 3, 9, 171, 179, 353
 Tisa Albă - 9
 Tisa Neagră - 9
 Tismana - 172
 Transcarpatia - 4, 8
 Transilvania - 13, 79, 150, 170
 Turda - 88
 Turnu Severin - 171
 Țara Moroșenească - vz. Maramureș
 Țara Românească - 175
 Țara Românească - vz. Țara Românească
 Țara Tălienească - vz. Italia

Țarigrad - 66, 189, 206, 262
 Țăligrad - vz. Țarigrad
 Țibleş, munte - 126
 Ucraina - 373, 374
 Ungaria - 257
 Ungvar - 16, 17, 21, 22
 Untu, vale - (poate apa Ungului) - 212
 Vad - vz. Vadu Izei
 Vadu Izei - 169, 175, 195, 211, 213-217, 222, 229-231, 246-248, 325
 Valea Stejarului, loc. - 40, 157
 Văleni - 316
 Viena - 337
 Viflăim - vz. Betleem
 Viftania - vz. Betania
 Vișeu - 58, 75, 84, 117, 137, 138
 Vișeu, râu - 9, 126, 179
 Vișeu de Jos - 63, 78, 80, 94, 325
 Vișeu de Sus - 78, 157, 283, 325
 Vișeuul inferioare-vz. Vișeu de Jos
 Vișeu, ținut - 180, 216, 221

Indice după primul vers/titlu

A-ha-ha, cu ciuma ta - 305
 A mneu drăguț i de popă - 237
 A plecat Niculaie - 47
 Acela-i copil de samă - 306
 Acela-i copil de seamă - 88
 Acesta l-oi bea de sus - 90, 308
 Acum Iosip și Marie - 247
 Ahaha, cu ciuma ta - 87
 Ajungă-te, bade, ajungă - 61
 Alegerea fetelor în feciori - 143
 Alt versu la morți - 135
 Alt verș a morților - 23
 Alți frați ce s-au iubit - 111
 Alunat cu-alune-n tău - 226
 Alune cu creanga-n prund - 84
 Am drăguț și nu ști nime - 237
 Am un bade dus departe - 41, 67
 Am vaci, am scoici, am pesci - 142
 Andronim și Ileana - 152
 Ardă-te focul, cunună - 302
 Arde-ai, lume-n foc și pară - 161
 Arde dealu, arde rătu - 214
 Arde, Doamne, dealurile - 37
 Arde lampa și singură - 313
 Are hâda șese boi - 302
 Astă iarnă a fost iarnă - 159
 Asta-i draga, cum o vedzi - 238
 Asta/i/ fata omului - 338
 Asta lele nu-i de-aici - 312
 Astă iarnă a fost mare - 165
 Astă noapte am visat - 316
 Astă-noapte m-am visat - 33, 332
 Astă vară ș-amu-i anu - 207
 Aș hori, horile-mi vin - 164
 Aș juca și nu știu bine - 167
 Așa-i mândra din alt sat - 337
 Așa mi-a trecut vremea - 314
 Așa-mi vine câteodată - 50
 Așa-mi vine unecori - 347
 Așa zice mândra mea - 168
 Așe-i omu-ntră streini - 239
 Așe-mi (v)ine câte-un dor - 207
 Atâta-s de supărat - 72
 Atâta sunt de străină - 42
 Audzît-am din bătrâni - 238
 Audzît-am o minciună - 238
 Auzi, bade, dragul meu - 54
 Auzi, mamă, câinii bat - 162
 Auzit-am auzit - 100, 291, 319
 Auzit-am ieri la moară - 67
 Auzit-am, mamă, -asară - 254, 255
 Auzit-am, mamă-aseară - 52
 Auzit-am, mândră, eu - 50, 287
 Auzit-am, mândră, ieu - 85
 Aveți grije, măi feciori - 314
 Avut-am o mândrlică - 212
 Bade, bădișorul - 327
 Bade, bădiuțul meu - 285
 Bade, când vreu să cinez - 342
 Bade, de dragostea noastră - 224
 Bade, de nu te-aș vedea - 163
 Bade, inima mă doare - 341
 Badea cea din alt sat - 56
 Badea meu cel de demult - 339
 Badea meu, tânăr copil - 60
 Badea numai cizme are - 338
 Badia mneu s-o lăudat - 155
 Bată-l biata pe mândru - 285
 Bată-l crucea fogodău - 301
 Bată-te bătutu, lele - 338
 Bată-te crucea, birău - 331
 Bată-te focu, năcaz - 167
 Bată-te focul, cunună - 91
 Bată-te focul, nanaș - 303
 Bată-te focul, urât - 94, 281
 Bată-te, mândră, hoheriul - 314
 Bată-te, mândrule, bată - 86, 232, 288
 Bată-te, mândruluț, bată - 348
 Bată-te sânții, birău - 45
 Bată-te, țară streină - 93, 280
 Bate, Doamne, ce-i mai bate - 349
 Bate, Doamne, neamțu-n drum - 166
 Bate, Doamne, pe mândra - 301
 Bate-mă, Doamne, să mor - 56, 162,
 Bate-mă, Doamne, să zac - 164
 Bate vântu-n codru des - 344
 Batî-mă gânduri-gânduri - 238
 Bădișor, cămașă largă - 165
 Bădișor depărțitor - 139
 Bădișor, fi-ți-ar păcat - 33
 Bădișor sprâncene negre - 334
 Bădiță cu părul creț - 332
 Bădiuț, bădiuțul meu - 43
 Băsăioc în cornu mesii - 245
 Băsăioc, mândru Mnihai - 237
 Bdirăiță floare-albastră - 222
 Bea-aș vin din oală nouă - 316
 Bea mândru la făgădău - 64
 Bere-aș apa din izvor - 44
 Bine-i omul cu soție - 20
 Bine-i stă mândrei gătată - 142
 Bine-mi place a juca - 167
 Bine zice cetera - 315
 Blăstămul - 197
 Blăstămul îndrăgostiților - 335
 Blăstămul soției - 185

- Blăstemul - 147
 Blem,mândruț, să dăm mâna-220
 Boala fetei - 276
 Bogatu și săracu - 29
 Boii badei pasc mălaie - 300
 Bosâioc crescut în fân - 336
 Bosoioac de pe ogoară - 341
 Bradul - 150
 Bucură-te, soacră mare - 238
 Bună-i muierea mea,Doamne - 334
 Busuioc ales pe masă - 282
 Busuioc de vârf ciuntat - 286
 Busuioc, floare cătată - 286
 Cantorul cu drăguța - 120
 Care fată se mărea - 144
 Care fată se măre(ște) - 91, 308
 Care omuț hore(ște) bine - 279
 Care-și lasă satul lui - 281
 Cartea - 98
 Cămeșuța mea-i lărguță - 82
 Căpitane, bumb de-argint - 294
 Cărărușă din ocol - 255
 Cărărușă la isvor - 140
 Cătănia încă-i bună - 167
 Cătunire-aș fără frică - 96, 295
 Când a fi nunta la voi - 91
 Când am fost la mama mea - 347
 Când e dracul supărat - 311
 Când eram de nu iubeam - 328
 Când eram în vremea mea - 44
 Când eram la mama fată - 165
 Când eram la mama mea - 291
 Când eram mai tânăr prunc - 247
 Când îmi umbli plugul bine- 332
 Când îmi vin toate în gând - 279
 Când în cătane-am plecat - 292
 Când merg,mândră, de la tine -163
 Când oi muri mândră, eu - 239
 Când s-o-npărțit norocu - 210
 Când și-a face dracul nuntă - 311
 Când toca ceasu la unu -236
 Când va fi nunta la voi - 308
 Când va fi nunta mândrii - 87, 305
 Cânt-on cuc pă deal în sus - 226
 Cântă, cântă, gură mândră - 328
 Cântă, cuce, că ți-i bine - 352
 Cântă cucu-n vârf de soc - 65
 Cântă cucu-n vârf de șură - 293
 Cântă cucu păsărește - 234
 Cântă cucu vara-n fagi - 65
 Cântă cucul de pe creangă - 301
 Cântă, cuculețule - 345
 Cântă-mi, cuce, pe fereastă - 40
 Cântă păsăruica-n iarbă - 73
 Cântă păsăruica-n vie - 34
 Cântă puiul cucului - 36, 298, 300
 Cărți, cărți, ceterică - 336
 Cât (v) a fi cruce de brad - 82
 Cât i lungu de-alungu - 211
 Cât i lungu pă sup soare - 223
 Câtă boală-i pe pământ - 334
 Câte cătăle-s în sat - 238
 Câte fete-s cu cercei - 57
 Câte fete-s cu cococ - 302
 Câte fete-s mai de gazdă - 239, 338
 Câte flori is pe poiană- 304
 Câte flori pe Iza-n sus - 34
 Câte flori pe munte-n sus - 328
 Câte flori sunt pe izvor - 45
 Câte flori sunt pe răzor - 75
 Câte hâde și ciuמוose - 65
 Câte mândre-am avut eu - 334
 Câte-s rele pe pământ - 40
 Câte târguri târguiești - 344
 Câte tute, câte mute - 336
 Cătu-i lumea de-a lungu - 83
 Cătu-i lumea dealungul - 293
 Cătu-i Maramureșu - 82, 303
 Cătu-i Maramureșul - 290
 Cătu-i pământul de lat - 312
 Ce curți is aceste - 319
 Ce curți-s aceste curți - 324
 Ce ești, bade, supărat - 160
 Ce ești, mândră, așa proastă - 65
 Ce ești, murguț, supărat - 298
 Ce folos ai tu de școală - 44
 Ce folos de părul creț - 301
 Ce folos de șasă boi - 56
 Ce haznă ai de oșcoală - 285
 Ce haznă de omul mare - 332
 Ce-mi e mie de-o drăguță - 56
 Ce mi-i urât nu mi-i drag - 44
 Ce sară-i astă sară - 323
 Celuit-a celuit - 65
 Ceterea și mândrele - 237
 Ci unde-ț cat în față - 13
 Cine-a făcut casa largă - 88, 306
 Cine-a făcut jocu - 88
 Cine-a făcut jocuțul - 306
 Cine-a zis dorului dor - 348
 Cine despăr(ște) doi dragi - 223
 Cine ie doru-nainte - 207
 Cine m-a dat dorului - 347
 Cine m-a făcut pe mine - 308
 Cine m-o făcut pe mine - 90
 Cine merge pe prundari - 255
 Cine n-a joca cu noi - 84
 Cine n-a juca cu noi - 305
 Cine n-are nici un dor - 93, 18
 Cine n-are supărare - 211
 Cine nu-i mâncaț de rele - 347
 Cine-o făcut crăjma-n drum - 161, 164
 Cine-o știut poate spune - 345
 Cine strigă și nu joacă - 167
 Cine-și teme muierea - 331
 Cine trece p'angă noi - 52
 Cine trece pe uliță - 328
 Cine trece văile - 44
 Ciudă mi-i și ciudă-mi pare - 57
 Coborât, mni-o coborât - 151
 Cooana vecinului - 310
 Codrule, căne prădat - 297, 299
 Codrule, căne predat - 92
 Codrule cu frunza lată - 92, 297
 Codrule cu frunza verde - 92
 Codrule cu frunză verde - 297
 Codrule, frunză rotundă - 138, 301
 Colinda despre Sf. Ioan - 76
 Colindă de femeie măritată - 76
 Colo jos, că mai din jos - 321
 Colo-n jos, mai din jos - 71, 317
 Colo-n jos numai la țară - 154
 Colo-n postul lui Crăciun - 309
 Colo-n sus, la Răsărit - 316
 Colo sus, la răsărit - 324
 Constantin - 191
 Copiliță din alt sat - 333
 Crăscă iadul și mă cere - 281
 Crășmărița - 277
 Crășmăriță d'ingă drum - 316
 Crepe lumea de mânie - 305
 Cresci, codrule, și te îndeasă - 139
 Creșteți flori cât gardurile - 57
 Cu cât șuier și horesc - 246
 Cu mândruțul din Văleni - 316
 Cu urātu-aș tot trăi - 292
 Cuce, pasăre măiastră - 343
 Cucule cu pene verzi - 161
 Cucule de pe cetate - 328
 Cucule, eu de-oi muri - 137
 Cucule, pană roșie - 228
 Cucule, sântia-ta - 43
 Cum, Doamne, n-oiu fi scârbit - 304
 Cum mă muștră mămuca - 345
 Cum ne-am iubit, bade, noi - 162
 Cum nu-i dorul mare căne - 301
 Cununia dintre frați - 192
 Cură apa din fântână - 37, 149
 (D'înpărate, d'înpărate) - 234
 Dac-ai fost bădiță mândru - 166
 Dac-aș ști că m-oi duce-n rai - 168
 Dat-am mână cu cucul - 285
 Dă, Doamne, la lume bine - 82, 303
 Dă, Doamne, roadă-n bujor - 253
 Dă în pământ cu piciorul - 45
 De-a catanelor - 95
 De-ai arde, lume, cu foc - 149
 De-ai fi, lună grăitoare - 163
 De-ai fi, mândră, de-mpărat - 87, 288
 De-ai fi,mândră, de Român - 288
 De-ai fi mândră de român - 42
 De-ai ști, mândră, ce mi-i gându - 165
 De-ai umbla, bădiț, umbla - 331
 De-aici până la Brașeu - 208
 De-ar da bunul Dumnezeu - 93, 298
 De-ar da, mamă, Dumnedzău - 215
 De-ar fi bătut Dumnezeu - 97, 296
 De-ar fi dată Dumnezeu - 340
 De-ar fi dor pe cât urât - 352
 De-ar fi fata cât de hădă - 91, 308
 De-ar ști pruncul când se naște - 93, 280
 De-aș agiunge ș-atăta - 214
 De-aș ajunge atăta - 41
 De-aș ajunge-n primăvară - 300
 De-aș ajunge zile multe- 337,342
 De-aș fi bun eu de lucrat - 307
 De-aș fi pasăre ca cucul - 51
 De-aș muri, când aș dormi - 307
 De-aș muri când aș fi bat - 164
 De-aș trăi cât peatra-n munte - 344
 De-aș trăi cât piatra-n munte - 300, 313
 De-aș trăi numai un an - 304
 De-ași ajunge atăta - 90
 De ași fi bun de lucrat - 89
 De-ași mori când ași dormi - 89

- De-ași muri supt on arin - 247
 De-ași trăi numai un an - 83
 De când badea mi s-o dus - 350
 De când beu la fogodău - 301
 De când beu la Șloim în dâmb - 314
 De când mândrul mi s-a dus - 289
 De când sunt, mândră, răgută - 351
 De când trăiesc cu năcaz - 281
 De când trăiesc cu necaz - 93
 De ce, Doamne, m-ai lăsat - 244
 De dediochi - 249
 De-i bărbatul cât un cui - 85
 De-i bărbatul cât un cuiu - 305
 De izbituri - 248
 De jelea inimi(i) mele - 138
 De jelea traiului meu - 348
 De la deal de cea grădină - 328
 De la noi a treia casă - 139, 335
 De m-a lua cine-mi place - 161
 De n-ar fi ochi și sprâncene - 344
 De-ndesoare - 250
 De omuțul care-i sfânt - 310
 De pizmași plinu-i satu - 281
 De tragân - 252
 De uimă - 249
 Decât cu-a mneu măritat - 210
 Decât cu urătu-n casă - 45
 Decât în țară streină - 93, 280
 Decât pită cu slănină - 342
 Dela noi a treia casă - 315
 Dela noi a tria casă - 238
 Demineța când mă scolu - 144
 Descântec când pică ură - 252
 Descântec de mărîn - 251
 Descântec pentru a striga laptele pierdut - 252
 Despărțirea-i cu năcaz - 294
 Dimineața mă sculai - 155
 Din Mărie s-a născut - 320
 Din Viľlania (Betania) - 134
 Dirlaiul miresei orfane - 241
 Doamna fugită dela bărbat - 263
 Doamne, nu bate pe nime - 32
 Doauă doruri fac cum fac - 229
 Domnișoara măritată după un fecior
 Țigan - 272
 Domnișoară din hinteu - 213
 Domnișor dela ișcoală - 283
 D(o)mnul Domnilor grăește - 15
 Domnul Vidru și Vidra - 268
 Domnule nemeș-birău - 84, 304
 Doru și țara străină - 72
 Doru-mi-e, și nu mă duc - 284
 Dorul cel de fată mare - 331
 Dorul mândrei și cu-al meu - 328
 Dorul meu e numai dor - 140
 Dorul mult încă nu-i bun - 333
 Dorule, feară nebună - 49
 Dracul n-are ce lucra - 310
 Drag-îmn-i nume Ion - 227
 Drag mni(-i) măr pțicat în vale - 225
 Dragă mi-e lelița-naltă - 56
 Dragă-mi-i lelea cu gușă - 335
 Dragă mi-i lelea săracă - 160
 Dragă-mi-i lelița-naltă - 68, 313
 Dragă mi-i uiaga plină - 90
 Drage mi-s cocoanele - 305
 Dragi-mi-s copilele - 45
 Dragostea de cătănuță - 56
 Dragostea de feată mare - 139
 Dragostea de romănuță - 45
 Dragostea din ce-i făcută - 230
 Dragostile de demult - 140
 Dragu-mi(-i) caru cu fân - 164
 Dragu-mi-e omuțul mare - 305
 Dragu-mi-i omuțul mare - 85
 Dragu-mni(-i) vara la fân - 78
 Drăguciorul din alt sat - 299
 Drăguța vicleană - 147
 Drăguțul de astă-vară - 163
 Drăguțul dintr-alt(u) sat - 161
 Drăguțul necredincios - 262
 Drăguțul viclean - 148
 Drept o avut cine-o zis - 342
 Du-mă, Doamne, de p-aici - 338
 Du-te dor pă luncă verde - 229
 Du-te dor în țări pustii - 42
 Du-te, drace blăstămate - 310
 Du-te, drace, -n mare trudă - 310
 Du-te, mândră, unde-i vrea - 54, 286
 Du-te, mândruț, ducă-te - 226
 Du-te, mândruț, și fii bun - 300
 Du-te, mândruț, și m-așteaptă - 229
 Du-te, mândruț, și peță(ște) - 214
 Du-te, mândruț, și te-nsoară - 54
 Du-te, tu ură, din tindă - 338
 Duce-m-aș cu luna-n stele - 60
 Duce-m-aș, nu știu drumul - 59
 Ducu-mă, mândrucă, duc - 314
 Dusu-s-o badea cătană - 350
 Dzis-o, mândruț, mâne-ta - 225
 Eată o lasu - 143
 Este-un fir de iarbă grasă - 53
 Este-un rătuț lung și lat - 321
 Eu ace(e)a strigătură - 168
 Eu aici, mândra-n alt sat - 227
 Eu amu-mi-au ziua bună - 97
 Eu aseară vis visam - 42
 Eu când mi-am ieșit din sat - 97, 296
 Eu is fată desmierdată - 285
 Eu mă duc, mândră, -n cătane - 40,
 234
 Eu mă țin că-s faină fată - 336
 Eu, mândrucă, mă uitai - 73
 Eu mor, mândră, și mă aprind - 139
 Eu n-am grija domnilor - 83, 304
 Eu te rog, iubitul meu - 342
 Fata bătrână - 148
 Fata care-i în mătasă - 302
 Fata ce n-are năcaz - 149
 Fata cetinii - 200
 Fata făloasă - 148
 Fata fetelor - 186
 Fata gazdei - 113
 Fata ghinerarului - 190
 Fata Pădurii - 76
 Fata rușinată - 110
 Fata soarelui - 181
 Fă Doamne ce-oi cere eu - 156
 Fă, Doamne, pe gândul meu - 61
 Fă-mă, Doamne, ce mă-i face - 32
 Fă-mă, Doamne, ce mi-i face - 52,
 139, 329
 Fă-mă, Doamne, -o rondunea - 94
 Fă-mă, Doamne, -un cucurbeu - 283
 Fă-te, mândră, ce te-i fa - 311
 Fă-te mândruț, ce te-i fa - 283
 Fătuță din doi părinți - 46
 Fetele de pe Iza - 312
 Fetele de prin Josani - 312
 Fetele din satul nost - 312
 Fetele mă fac că-s mut - 239
 Fetele până ce-s fete - 315
 Fire-ai, drace, de poveste - 310
 Floare-albastră de pe coastă - 312
 Floricică dintre munți - 243
 Florile Gutăiului - 100
 Florile Izei - 148
 Foaie albă din grădină - 328
 Foaie verde bob și linte - 162
 Foaie verde de căline - 160
 Foaie verde de sălcuță - 351
 Foaie verde de trifoi - 166
 Foaie verde ruptă-n tri - 161
 Foaie verde salbă moale - 343
 Foc te-ar bate, liliac - 280
 Focu-o bată, bine joc - 167
 Focul bată, bine-i fată - 345
 Focul bată, bună-s eu - 347
 Foicică trei granace - 344
 Fost-am tiner și frumos - 161
 Fost îmni-o rânduluit - 235
 Frații - 94
 Frumoasă lele am eu - 74
 Frundză-n prun, frundză su prun - 217
 Frundză verde de bujor - 226
 Frundză verde de durzău - 222
 Frundză verde de mărîn - 247
 Frundză verde de tiperi - 245
 Frundză verde, iarbă grasă - 246
 Frunză verde lemn cănesc - 312
 Frundză verde ș-o frundzucă-246
 Frundzucă verde de fag - 225
 Frunză de iederă verde - 33
 Frunză lată cât palma - 87, 288
 Frunză verde-a bobului - 220
 Frunză verde acum să face - 329
 Frunză verde-acum se face - 56
 Frunză verde bob și linte - 55, 145
 Frunză verde ca icarba - 143
 Frunză verde calupăr - 333
 Frunză verde corci de-alună - 332
 Frunză verde crastavete - 333
 Frunză verde de-aghistină - 94, 281
 Frunză verde de-alunar - 52
 Frunză verde de bujor - 344
 Frunză verde de căline - 37
 Frunză verde de cicoară - 332
 Frunză verde de cireș - 41, 338
 Frunză verde de dudău - 150, 302
 Frunză verde de la mal - 43
 Frunză verde de lemn scris - 332
 Frunză verde de macriș - 299, 313
 Frunză verde de pe baltă - 345
 Frunză verde de pe leasă - 339
 Frunză verde de pe rât - 302
 Frunză verde de săcară - 60, 61
 Frunză verde de rogoz - 145

- Frunză verde de scumtie - 210
 Frunză verde de trifoi - 328
 Frunză verde din cărare - 67
 Frunză verde din curechi - 343
 Frunză verde din pădure - 316
 Frunză verde, foaie lată - 152
 Frunză verde foaie nalbă - 329
 Frunză verde frunziulea - 92
 Frunză verde frunziulică - 84
 Frunză verde frunzulică - 75, 304
 Frunză verde frunzuliță - 144
 Frunză verde, iarba crește - 288
 Frunză verde, iarbă amară - 67
 Frunză verde lată-n dungă - 294
 Frunză verde lemn domnesc - 60
 Frunză verde măr domnesc - 37
 Frunză verde mărăcine - 343
 Frunză verde, mărule - 229
 Frunză verde-n codru des - 329
 Frunză verde pe cetate - 57
 Frunză verde ruptă-n trei - 52
 Frunză verde și una - 67
 Frunză verde trei masline - 50
 Frunză verde trei molizi - 349
 Frunză verde trei smicele - 140
 Frunziulea de rostopască - 85
 Frunziulică de prin fân - 85
 Frunzulea de pomitariu - 84
 Frunzulea de rostopască - 305
 Frunzulică mărulei - 283
 Frunzulică ruptă-n cinci - 92, 297
 Fugi, urât, de lângă mine - 301
 Georgie - 117
 Gioacă bine, giupâneasă - 237
 Giralina șede-n prag - 46
 Grâul, vinul și mirul - 48
 Greablă, hădă, fânu bine - 237
 Gura de fată spălată - 138
 Gura mea numai se-ntrece - 90, 308
 Hai dorule nu și nu - 64
 Hai la joc, lele frumoasă - 338
 Hai, leliță, să te joc - 337
 Hai, mândră-nt-a mele-olate - 239
 Hai, mândră, să te sărut - 334
 Hai, mândrucă, să fugim - 290
 Hai, mândruț, să ne lăsăm - 347
 Haide bade, să ne iubim - 53
 Haideți, fete, la căline - 338
 Hei codrule, cetinule - 221
 Hei, mândruluț de departe - 227
 Hei, săracă Măriuță - 299
 Hei, săracii feciorii - 233, 295
 Hei, săracul cătuna - 292
 Hei, tu bade, tu Ionaș - 223
 Hei, tu dragă de mrireasă - 244]
 Hei tu lele, sora mea - 160
 Hei tu, mamă, mămulea - 253, 254, 346
 Hei, tu măculița mea - 279
 Hei, tu mămuleana mea - 291
 Hei tu mămulea mea - 279
 Hei, tu, mămulea mea - 235, 240
 Hei, tu mămulea mea - 292
 Hei, tu mândră, așa-i gândit - 339
 Hei, tu mândrulica mea - 214, 216, 233
 Hei, tu, mândrulica mea - 52, 53, 86,
 240, 292, 327
- Hei, tu, mândruluiu meu - 224
 Hei, tu, mândruluiu mne - 233
 Hei, tu, mândrulița mea - 162
 Hei, tu mândrulițu meu - 73
 Hei, tu, mândruluț din țară - 246
 Hei, tu, mândruluț lăsat - 226
 Hei, tu mândruluțu mne - 216, 218,
 219, 222, 226, 227, 230, 231
 Hei, tu, mândruluțule - 225, 228, 285,
 288, 289, 344
- Hei, tu, mândruluțule - 214, 217, 218,
 219, 221, 290
 Hoarea frunzei - 109
 Holteiul - 108
 Hop! lelea încinsă bine - 139
 Hop, mândrucă, dumata - 311
 Hop! și hop! c-așa-i la joc - 88, 306
 Hore despre cei doi frați: Gheorghe
 și Iosif - 202
 Hore despre fata cea frumoasă - 205
 Hore despre fata măritată în streini -
 187
 Hore despre feciorul îndrăgostit - 195
 Hore despre nevasta, amăgită de
 drăguț... - 205
 Hore despre nevasta fugită dela bār-
 bat - 188
 Hore despre o fată care îmbăgiuată
 de drăguț... - 203
 Hore despre păcurarii din Țara-
 Românească - 206
 Horea Bodiței - 101
 Horea fetei bătrâne - 142
 Horea feciorului holtei - 143
 Horea Firulinei - 103, 265
 Horea lui Ion Berciu - 118, 276
 Horea lui Vili - 119, 274
 Horea miresei dacă e singură la
 părinți - 241
 Horea nevestei vândute la turci - 198
 Horea soacrei, care-și închide nora în
 temniță - 196
 Horele - 148
 Hori-ți, fată, horile - 75
 Horia nevestei - 144
 Horincuță te-aș bea tare - 327
 Ia, -ți trimit, mândruță, carte - 341
 Ies în cale, te-ntâlnesc - 149
 Ină, mândruț, câte-odată - 226
 Ină, mândruț, de-i ini - 225
 Ină, mândruț, rareori - 220
 Ină, mândruț, sările - 220
 Inelul și năframa - 194
 Inimă cu mult năcaz - 209
 Inimă supărăcioasă - 208
 Inimioara-n mine-i lut - 208
 Io de nu mi-aș ști hori - 32
 Io mă jor de mult omor - 34
 Io-s copil de Mureșian - 82
 Împregiurul estor mese - 46
 În căsuța cea de bărne - 336
 În ce verde grădinuță - 213
 În cel pa mândru-ncheiat - 322
 În cel vârful de obcină - 337
 În cel vârful de opcină - 229
- În fundu grădinii voastre - 331
 În fundul ogrăzii noastre - 34
 În grădina ce cu prun - 156
 În mijlocul codrului - 141
 În pădure deuce-m-oi - 232
 În vârful cel de Gutâi - 55
 Înalțate, limbă ră - 233
 Înpărate, înnălțate - 233
 Însoră-te, mândruluț - 74
 Însura-m-aș chiar și mâne - 334
 Însura-m-ași, însura - 91
 Însălarea - 149
 Jelcui-m-aș, jelcui - 279
 Jele-i Doamne cui i(-i) jele - 236, 352
 Jele-i, mămulecă, jele - 208
 Jelui-m-aș, jelui - 349
 Jelui-m-aș și n-am cui - 40
 Jupâneasă tătașe - 315
 La casa cu ștergători - 313
 La casa plină de fete - 144
 La câte mândre-am fost drag-301
 La cea masă de mătasă - 322
 La copila de român - 85, 305
 La crășmuța cea din peatră - 346
 La cusutul steagului - 91, 309
 La fagu d-ingă cărare - 229
 La femeie băutoare - 160
 La fereasta mândri(i) mele - 231
 La hăda din sus de sat - 309
 La mândruca prin grădină - 310
 La nevasta beutoare - 336
 La secetă - 77
 La toți le-a cântat cucu - 72, 166
 La viței, Marișcă hei - 316
 La voi, mândră, -n grădinele- 162
 Landră n-am fost, da m-oi fa- 237
 Largă-i ulița, nu-ncap - 45
 Las' să-mi fie rău, nu bine - 348
 Lasă, lasă, măi bădiță - 286
 Lasă, mândrulică, lasă - 72, 160
 Lasă, mândruț, lasă dzău - 213
 Legăna-te-ai, mândră tu - 222
 Lelea, cătă-i, toată-i albă - 314
 Lelea cu petele late - 65
 Lelea cu petele nouă - 65
 Lelișoară, mucii-ți merg - 88
 Lelița care-i frumoasă - 166
 Leliță, buzele tale - 313
 Leliță, chip de păun - 56
 Leliță cu buze groase - 312
 Leliță cu flori în sân - 41
 Leliță de pe Iza - 53
 Leliță, -n ocolul tău - 314
 Leurdină, ruje plină - 214
 Liule-n car, liule-n caruță - 217
 Luni și marți când am lucrat-150
 Luniță, mândră luniță - 232
 Luniță, numai luniță - 44
 M-a făcut mama luna - 164
 M-ai dat, maică, tănerea - 282
 (M-ai făcut, mamă, frumos) - 234
 Macar is copil sărac - 306
 Maica mă pricepe bine - 350
 Maica Sfântă s-a luat - 318
 Maică, inima mă doare - 163, 331
 Maică, unde mă duc eu - 137

- Mama - 183
 Mamă, din leagănul meu - 345
 Mamă, hai, și mă petreci - 283
 Mamă, inima mă doare - 284
 Mamo, ca ș-a mneu drăguț - 215.
 Mamo, care mni(-i) drăguț - 230
 Mamo, când oi muri eu - 216
 Mare grije mă mânâncă - 237
 Mare iarnă o picat - 320
 Marțolea - 76
 Mă ducei în Câmpulung - 238
 Mă ducei în sus pă luncă - 249
 Mă ducei asară-n sat - 337
 Mă dusei aseară în sat - 145
 Mă dusei într-o grădină - 166
 Mă dusei la prundul săc - 68
 Mă dusei pă după râu - 58
 Mă dusei pe sub fereastă - 302
 Mă duseiu aseară la cină - 146
 Mă făcui, mamă, nălțuț - 44
 Mă-nsurai tînăr copil - 212
 Mă uitai din deal în luncă - 144
 Mă uitai din deal în șes - 165
 Măcar is copil strein - 88
 Măi bădiță, bade-al meu - 51
 Măi bădiță, bădișor - 41, 165, 341
 Măi bădiță, buze moi - 301
 Măi bădiță, dragul meu - 55
 Măi bădiță, om frumos - 339
 Măi bădiță păr tăiat - 342
 Măi bădiță, prostule - 254
 Măi bădiță, tu erai - 56
 Măi bărbate călicuț - 311
 Măi cucule, ce mânânci - 246
 Măi mândrule, ochii tăi - 343
 Măi, mândrule, otii tăi - 222
 Măi mândrule, pentru tine - 346
 Măi mândruț, nume de domn - 230
 Măi, neamțule, stai hoptac - 236
 Măiculiță, maica mea - 294
 Măieran ales pe masă - 333
 Măieran crenguță verde - 329
 Măieran de pe chilie - 169
 Măieran de pe fântână - 333
 Măieran în trei crenguțe - 57
 Mămucă, din cranga mea - 253
 Mămucă din creanga mea - 348
 Mărg în lume, nu mni(-i) bine - 209
 Mărie, sfânta Mărie - 318
 Mărita-m-aș, mărita - 299
 Măritatul nu-i noroc - 279
 Mărită-te, mândra mea - 86
 Măruț roșu din Gutiu - 54
 Măruț verde de gutii - 75
 Mătrăgună, doamnă bună - 68
 Mână, bade, boii bine - 329
 Mână domnu slujile - 332
 Măncată-s, Doamne, de rele - 279
 Mânca-te-ar, mândruț, amaru
 Mânca-te-ar, mândruț, bănat - 230
 Mânca-te-ar, mândruț, mânca - 231
 Mândra bat-o serile - 144
 Mândra mea, de mândră mare - 333
 Mândra mea s-a lăudat - 306, 335
 Mândra mea s-o lăudat - 87
 Mândra-nnalță și holbată - 238
- Mândră, când te-i mărita - 162
 Mândră, cum ne-am iubit noi - 283
 Mândră, dac-oi muri eu - 329
 Mândră, de dragostea noastră - 340
 Mândră de pe valea seacă - 303
 Mândră floare-i norocu - 347
 Mândră-i lelea cu cercei - 301
 Mândră-i lelea-n sărbători - 313
 Mândră-i lueca cu feciori - 91, 309
 Mândră, inimă de căne - 285
 Mândră, mândrulița mea - 137, 351
 Mândru-i codrul cu cărări - 279
 Mândru-i codru și-nverzit - 149
 Mândru-i codrul și-nfrunzit - 351
 Mândru mneu de astă vară - 222
 Mândru șueră Ion - 285
 Mândrucă cu păru creț - 206
 Mândrul - 100
 Mândrule, de nu-ți plac eu - 283
 Mândruleană măiculiță - 343
 Mândrulița mândrelor - 51
 Mândrulița mea, Anuță - 312
 Mândruliță, de-al tău dor - 312
 Mândruliță de demult - 34, 37
 Mândruliță, struț de flori - 140
 Mândruluț cu fața albă - 218
 Mândruluț cu otii mnerii-227,231
 Mândruluț cu păr sucit - 87, 288
 Mândruluț cu părul creț - 290
 Mândruluț, de când m-ai lăsat - 347
 Mândruluț de de de mult - 221
 Mândruluț de două luni - 327
 Mândruluț de lângă vale - 215
 Mândruluț, de mi(-i) lăsa - 223, 225
 Mândruluț dela Leucea - 214
 Mândruluț, floare domnească - 64, 85, 86, 287
 Mândruluț, la casa ta - 290
 Mândruț, dragostile noastre - 215, 231
 Mândruț, dragostile noastre - 344
 Mândruț, gura mănca-te - 217
 Mândruț, inimă de piatră - 41, 49
 Mândruț, pântru otii(i) tăi - 219
 Mândruță cu casa-n colț - 307
 Mândruță cu casa-n colți - 90
 Mândruță cu ochi caprii - 160
 Mândruță, de dorul tău - 339
 Mei, bădiță, dragul meu - 51
 Mere badea - 149
 Mere badea pe cal alb - 34
 Mere mândru gătat bine - 240
 Merg în lume, nu mi-i bine - 93
 Merg plugari cu plugurile - 331
 Mergând, mândră, de la tine - 350
 Merge dracul și s-ascunde - 311
 Merge hâda la zaton - 91
 Merge hâda la zăton - 308
 Merge Troian cu Idra - 46
 Merge-un voinicel călare - 58
 Merși, mândră, la Dumnezeu - 310
 Merișor răcătănat - 313
 M(i)-a făcut mândra cu capu-168
 Mirele dus în cătane - 261
 Mirele în robie - 275
 Miresucă, după tine - 91, 309
 Mirii frați dulci - 110, 267
- Moara-a ta, rămaie-a mea - 85
 Molidaș de pe Iza - 157, 286
 Mori, lume, să mor și eu - 307
 Mori, lume, să mor și ieu - 89
 Mori, muicere, mori, ciupoasă - 334
 Mориșcuță, moară-n vânt - 329
 Morții, morții tăi, birău - 293
 Morții tăi de trei sasău - 332
 Mult gândesc, bade, la tine - 163
 Mult gândesc de dzi de noapte - 241
 Mult mă mir, bade, de tine - 330
 Mult mă mustră drăguțul - 54
 Mult mă-ndeamă fetele - 38
 Mult mă-ntreabă cela căne - 242
 Mult mă-ntreabă inima - 164
 Mult mă-ntreabă oarecine - 207
 Mult mă uit păste norod - 212
 Mult mă uit peste strănsură - 312
 Mult mă uit și nu mai văd - 285
 Multămăscu-ți ție, soacră - 255
 Mulți is domni și cu ciucuri - 83
 Murăș, Murăș hândăuș - 228
 N-aibă mândra nici o vacă - 56
 N-am nici frați nici surori - 212
 N-am gândit, mândră, vrodată - 302
 N-avu dracu ce lucra - 316
 Na, mândrucă, bea oțet - 316
 Nănașa - 189
 Năzdravănu - 193
 Neamțule, -n compania ta - 233
 Nemica nu strică omu - 84
 Nevasta care i coită - 341
 Nevasta care-i frumoasă - 44
 Nevasta ce și-o pus tiara - 121
 Nevastă, bărbatul tău - 301
 Nevastă cu ochi căprii - 43
 Nevastă de la Bănat - 339
 Nevestele placu-mi bine - 167
 Nice mândra nu-i pre loatră - 312
 Nici aceasta nu-i așa - 89, 307
 Nici aceea nu-i dreapta - 166
 Nici așe mândră, nu-i bine - 239
 Nici c-aceasta băutura - 308
 Nici ca asta beutura - 90
 Nici o boală nu-i de rea - 52
 Nici o boală nu-i mai rea - 33
 Nimica nu strică omul - 305
 Noapte bună și-a mei frați - 97
 Noaptea, până-n cântători - 309
 Noi umblăm să colindăm - 323
 Nora înecată de soacră-sa - 114
 Nu bate, Doamne, omu - 211
 Nu bate, Doamne, pe nime - 243, 346
 Nu gândească dușmanu - 83
 Nu gândească dușmanul - 304
 Nu gândească fiecare - 304
 Nu gândi, mândră, că-mi placi - 333
 Nu-i mândru cine-i frumos - 91, 309
 Nu-i sară, nici demineată - 43
 Nu-i slobod a tioti - 236
 Nu mă lăsa, mamă, nu - 73
 Nu mă ține, maică, râu - 33, 148
 Nu-mi trebe mândră cu vaci - 159
 Nu pot hi popă curat - 219
 Nu stă masa-ntr-un picior - 73
 Nu striga, frate, -n ocară - 89, 306

- Nu te ține, mândruț mare - 216
 Nu te uita, lele hăi - 343
 Numa eu când oi muri - 239
 Numai badea de n-ar fi - 160
 O fată ce o-a blastemat maică-sa - 114
 O iubit condeiel meu - 21
 O nevastă săracă, vândută... - 270
 O pre-milostivă maică - 16
 Oare ce au zis gura mea - 139
 Ochii mei cu-a mândrei mele - 140
 Orațiune la nunți - 136
 Oti(i) mnei ca doi păuni - 239
 P-atâta cunosc că-i vară - 93
 Pagubă c-am amorțit - 300
 Pagubă că eu nu știu - 237
 Pagubă de om frumos - 207
 Pagubă, mândră, de tine - 330
 Paharul care-i jocat - 90
 Palinca m(i)-i soră dulce - 164
 Palincuță, draga mea - 161
 Pare-mi, mândră, că te văd - 288
 Pasere de pe câmpie - 163
 Pasere de pe hinteu - 342
 Paserea - 141
 Patru boi la patru vaci - 335
 Patruzeci de ani îmi pare - 38
 Pă din gios de țințirim - 239
 Pădurea mare-i zic codru - 92
 Pă cel deal îndelungat - 244
 Pă cel deal, pă cel Gutâi - 224
 Pă din gios p'îngă cetate - 244
 Pă prunduri de Dunăriță - 245
 Pă pustă la Debrețin - 235
 Păduriță, 'naltă ești - 32, 148
 Pălincă, uiağă neagră - 314
 Pălinčuță dela Huta - 314
 Păruașul din pădure - 161
 Părinte, sămția ta - 45
 Păsărica cântă-n laz - 45
 Păsărică, păsărea - 278
 Pân-am fost la maica mea - 65
 Pân-am fost la mama mea - 55, 292
 Pân'ce rād și șuguiesc - 345
 Până-am fost la mama fată - 348
 Până am fostu la mama feată - 145
 Până eram ne însurat - 138
 Până frunza-n codru ține - 297
 Până-i omul tânerele - 305
 Până-i omul tinerel - 84
 Până-s pădurile verzi - 96
 Pântru mândra de mai an - 239
 Pântru mândru din vecini - 237
 Pântru tine, mândră dragă - 229
 Păruaș de p'îngă moară - 224
 Păruaș de pân pădure - 217
 Păruaș pe lângă moară - 88
 Păruaș cu apă rece - 167
 Pe atâta cunosc că-i vară - 297, 300
 Pe badea, pe Grigoraș - 64
 Pe cea gură de opcină - 311
 Pe cel deal cu siminic - 284
 Pe cel deal, pe cel Gutâi - 343
 Pe cel vârful de obcină - 75
 Pe coastă la Șugatag - 75
 Pe cumpănă, pe fântână - 63
 Pe dealul Săcelului - 99, 291
 Pe deluț la Călinești - 95, 298
 Pe din jos de sat, la vale - 35, 36
 Pe din sus de Baia Mare - 292
 Pe din sus de cea grădină - 330
 Pe marginea de Șugău - 31
 Pe plăiuț, pe colnicuț - 290
 Pe podul de Dunăriță - 31
 Pe rătul lui Rusalim - 320
 Pe țarmuri de Dunăriță - 41
 Pe ulița noastră-i fum - 333
 Pe uliță prin oraș - 66
 Pe un deluț cu arini - 93, 280
 Pe unde urătul merge - 45
 Pelin beu, pelin mănânc - 140
 Pentru dorul tău, Irină - 42
 Pentru mândra mea Mărie - 300
 Pentru mândru din vecini - 327
 Pentru omul care-mi place - 85, 305
 Pentru pocăința omului păcătos - 152
 Pentru tine dor pustiu - 64, 307
 Pentru tine, dor pustii - 89
 Pentru tine, mândruluc - 52
 Pentru tine, pui iubit - 168
 Pentru tine, ruja plină - 330
 Pereuaș de lângă moară - 345
 Peste munți, peste-amândoi - 245
 Petelucă pe măcău - 64
 Pinteza Viteazul - 260
 Place-m omu mustăcios - 237
 Plânge, maică, după mine - 96
 Plânge pământul sub mine - 140
 Plouă, plouă cu bulbuci - 167
 Plugarul - 77
 Poate fi ulița largă - 45
 Popa pentru preuteasă - 335
 Poruncit-o mândru-asară - 59
 Poruncitu a mea mândră - 165
 Poți, mândră, să te mângâi - 232
 Povestea unei fete împărătești - 69
 Prănicuț mândru de brad - 246
 Pre cel vârvuț de obcină - 59
 Pre cinstită domnișoară - 228
 Preotu-n post m-a jurat - 57
 Primăvara noaptea-i mică - 164
 Prin grădină, pe cărare - 284
 Prost am fost și n-am știut - 28
 Pruncuț de-ar ști când naște - 208
 Puiu cucului - 146
 Pupăză de unde vîi - 33
 Pus-am gândul dracului - 157
 Putregai putregăios - 255
 Rabdă, murguț, necătat - 50
 Rage cerbu sus la munte - 247
 Raita la cămară - 336
 Răle-s, mamă, frigurile - 217
 Rămâi, maică, sănătoasă - 32
 Răsărit-a luna-n prag - 336
 Rău-i mut și rău-i surd - 315
 Rău-i tânăr și-nsurat - 231
 Rele-s, Doamne, frigurile - 159, 339
 Rele zile-am ajuns, Doamne - 144
 Rosmarin verde crengos - 293
 Roșmon-crai - 107, 181
 Ruje albă-n calea ta - 216
 Rușine mi-e de pământ - 311
 S-o dus badea a peți - 330
 Sansiu alb crescut în iarbă - 341
 Sara-i sară ș-a-nsăra - 236
 Să ajung num-atâta - 55
 Să hi bătut Dumnedzău - 207
 Să mă văd odată fată - 43
 Să mor astăzi, să mor mâne - 340
 Să știu cânta ca și cucu - 72
 Să știu, mândruț, că-i ini - 226
 Să te văd, lume ardzând - 208
 Să trești tu, năcăjită - 315
 Săleaca inima me - 206
 Săraca inima me - 253
 Săraca fata săracă - 316
 Săraca fată săracă - 316
 Săraca mireasa noastră - 91, 308
 Săracă streinătate - 166
 Săracele fetele - 163
 Săraci cărările mele - 59
 Săraci ochisorii mei - 346
 Săracii preinii mei - 97, 295
 Săracile dragostile - 138
 Săracile fetele - 74, 348
 Săracile sutele - 335
 Săracu mândru, săracu - 244
 Săracul mândruțului meu - 291
 Săracul omul strein - 280
 Sări-o-ar oti(i) mândri - 238
 Sărutatul de cu seară - 68
 Sărutatul tău, nebune - 290
 Scoală, gazdă, nu durmi - 323
 Scoală, măi badiță, scoală - 42
 Scoborât-a Dumnezeu - 322
 Scrie-m, scrie-m, mândruluior - 227
 Scrie-mi, mândră, scrie-mi carte - 167
 Scris-o mândru-n cartea lui - 225
 Sculați, gazde, nu durmiți - 321
 Scumpă m-o ținut mama - 232
 Se luară 9 fete cu 9 bote... - 68
 Sîngurea mi-s, sîngurea - 50
 Soacră-mea, cățea de căne - 303
 Soacră, soacră, pâne acră - 137
 Soarele-i la prânzișor - 285
 Socotit-am să mă însor - 138
 Somnu-mi-i ochiilor - 75
 Somnu-mi-i și nu mă culc - 290
 Sora catanei - 99
 Sosit-a dziua ce sfântă - 248
 Spune, bade, mâne-ta - 57
 Spune-i, frate, mândrei tale - 312
 Spune-m', lelișoara mea - 163
 Spune-m, mamă, cu dreptu - 210
 Spune-m, mândruț, de țî-s dragă - 213
 Spune, mândră, mâne-ta - 330
 Spune, mândruț, mâne-ta - 232
 Spune-mi, Doamne, ce să fac - 138
 Spune-mi, dragă verișoară - 301
 Spune-mi, mândră, -adevărat - 334
 Spune-mi, mândră, când să viu - 168
 Spusu-ț-am, mămucă, ție - 74, 149
 Stau fetele și mă-ntreabă - 84, 304
 Stau fetele și se uită - 332
 Stau în loc și mă gândesc - 83, 304
 Stoia și Idra - 199
 Streina - 94
 Streină, streinătate - 93, 140, 280, 296

Streinul de-ar avea cum - 281
 Strigarea ursitului - 252
 Strigă mândrul la fereastră - 55
 Strigă oamenii pe noi - 83, 303
 Strigă vecina din prag - 74
 Strigătura sătenilor - 336
 Strigoi - 77
 Struțșor de pe palant - 313
 Struțșor de sănhișor - 230
 Struțșor de viorele - 283
 Sub cel corci de păducel - 241
 Sub cel corci de păducel - 242
 Sub poale de codru verde - 293
 Sub potcoava cismei mele - 309
 Sub tufa de mălin verde - 319
 Sub tufa de păducel - 54
 Suflă vânt, căldura-i mare - 34
 Suflă vânt de sub deluț - 219
 Suflă vânt peste pământ - 283
 Suflă vântu romonu - 228, 245
 Suflă vântul - 31
 Suflă vântul de pe deal - 287
 Suflă vântul dorului - 160
 Suflă vântul, nu înceată - 139
 Suflă vântul prin păduri - 348
 Suflă vântul vinerea - 32
 Sufle-te, mândrule, vântu - 219
 Supărare, voie ră - 208
 Supărare, voie rea - 50
 Supărarea și dorul - 159
 Supărat ca mine nu-i - 72, 207
 Supărat i omu-atunci - 246
 Supărată-s câte-o lună - 209
 Sus e cerul de pământ - 345
 Ș-asară-am trecut pân codru - 220
 Șede dracul pe fântână - 310
 Șede muta jos și sbiară - 313
 Șese boi și patru junci - 309
 Șezi, mândruț, pe șatr-afară - 289
 Și iar verde salbă moale - 343
 (Și să zdrobesc lui capul) - 352
 Știi, mândrule, ce dzicei - 236
 Știi, mândrule, tu, odată - 350
 Știi tu, bade, ce ziceai - 60
 Știi tu, mândră, ce ți-am spus - 284
 Știi tu, mândruț, ce ți-am spus - 289
 Taci române și-nghițește - 82
 Tatu nost care-ești în cer - 240
 Tălhariul - 119
 Tălharul - 277
 Tăți feciorii ni s-o dus - 237
 Tănără m-am bătrânit - 211
 Târziu mă luai pe samă - 295
 Târziu mă luai pe seamă - 96
 Te-ai dus, mândrule, te-ai dus - 231
 Te cunosc, lele, pe poale - 314
 Toată lumea-mi strigă mie - 330
 Toată lumea-mi strigă-n poară - 305
 Toată ziua șed în prag - 164
 Toate mândrele-s betege - 88, 306
 Tot așa zice dorul - 162
 Tot mă-ntreabă cucuțu - 159
 Tot oi u bea, cât bine-l am - 308
 Tot voi bea cât bine-l am - 90
 Trag în rău ca altu-n bine - 346
 Traiulu rău - 145

Trandafir crescut în vie - 333
 Trăi, mândrucă, cu bănat - 228
 Trece mândrul p'ângă șatră - 51
 Trecei, bade, pre la voi - 54
 Trecei valea, mort de sete - 38
 Trecut-am cu p'ângă iad - 314
 Tremăsu-mni-o mândra dor - 216
 Trimesu-mi-a mândrul carte - 286
 Tu cu-a tale strigături - 89, 306
 Tu leliță, lelișoară - 312
 Tu, mamă, când m-ai făcut - 281
 Tu Mărie, Mărioară - 56
 Tu, mândrucă, ți-ai gândit - 87, 288
 Tu, mândrule, de doi ai - 162
 Tu, mândrule, tu ai fost - 86, 287
 Tu nevastă, nevăstuță - 246
 Tu puiuțu cucului - 208
 Tu te duci, bade, te duci - 337
 Tu te duci, bădiță duci - 285
 Tu vacile li-ai băut - 154
 Tună, Doamne, și dă foc - 53
 Turture, pasărea me - 228
 Turtureaua-i turture - 208
 Ține larg, c-așa mi-e drag - 306
 Țucu-i gura unui om - 340
 Țucu-ți, bade, ochii tăi - 139
 Țură, țură! feciorași - 239
 Ucigă-te crucea, drace - 310
 Uieguță de fărtaiu - 315
 Uită-te mamă urātu - 155
 Uiuiu, picior de căne - 300
 Umblă dracu-n car cu cai - 309
 Umblă dracul pe la moară - 311
 Umblă dracul să mă-nșele - 309
 Umblă dracul supărat - 309
 Un dor trece, altul vine - 94, 281
 Unde-ai fost asară, lele - 315
 Unde-ai fost tu, bade, asară - 36
 Unde joc cu frații mei - 89, 307
 Unde m-aduse dracul - 89, 307
 Unde mergi mândruț gătat - 169
 Unde oamenii nu-mi plac - 327
 Unde-s două, trei femei - 310
 Unde vād copilele - 84
 Urātu din ce se face - 75
 Urātu și traiul rău - 75
 Urātu unde se lasă - 74
 Urātu te duce-n țară - 159
 Vai de lin și de pelin - 93, 280
 Vai de mine, ce-i aceasta - 168
 Vai de mine, cum m-aș fa - 44
 Vai de mine, iară-i seară - 45
 Vai de mine, n-am drăguță - 168
 Vai de mine, n-am drăguți - 37
 Vai, săraca urăta - 300
 Vai ș-amar de-acela somn - 213
 Vai și-amar de-aceea casă - 315
 Vălcăluță curgătoare - 42
 Văleanu - 202
 Vălenarul - 273
 Vărcolacii - 77
 Vecină, de-ți pare rău - 61
 Vecină, dragă vecină - 254
 Versu la judecata de obsce - 131
 Versu la oameni morți - 135
 Versu la prunci morți - 135

Versulu lui Adam - 131
 Versulu prea frumosului Iosifu - 133
 Verș care să cade să să cânte la coconi - 24
 Verș ce se spune la masă - 27
 Verș cuios de pocăință - 26
 Verș 47 (între cătane) - 18
 Verș 48 (a cătanelor) - 19
 Verșul 54 (la boteziune) - 17
 Verșul horincii - 18
 Verșușul sfinte Dumineci - 26
 Vin-mi ori într-une ori - 44
 Vină, mândră, de-i veni - 299
 Vină, mândră, și mă vezi - 90, 307
 Vine dorul și mă-ntreabă - 279
 Vine dracul tot în fugă - 310
 Vine mândrul cel mieriu - 289
 Vine-mi doru mândrului - 327
 Vino, lele, până-n prag - 68
 Vinu-i bun, palinca-mi place - 164
 Vinu-mi ori într-uneori - 297
 Vinul și plosca - 142
 Vita-i diug, banii se duc - 88, 306
 Voi cu-acele strigături - 168
 Voinicii codrului - 118
 Voiniculu - 141
 Vreu să scriu câteva șire - 340
 Zdeară puii șoimilor - 242
 Zidrul și Zidra - 106
 Zis-a badea de la oi - 72
 Zis-a hâda că mi-a da - 302
 Zis-a hâda d-îngă noi - 165
 Zis-a mă-ta cătră mine - 327
 Zis-a mândra că m-a scoate - 303
 Zis-a socrul că mi-a da - 315
 Zis-a tata și mama - 162
 Zis-ai, mândră, că-i veni - 86, 287
 Zis-am, mamă, cătră tine - 254
 Zis-au Domnul oarecând - 20
 Ziua-i mică, frunza pică - 92
 Zmeii - 77

Glosar

abdē - abia
acăț - acăț, salcâm
acățta - a agățta
acoli - acoale
acolisî - a (se) căpățui; a (se) însura,
 a așeza
acuț - ac cu gămălie
adărma - a dărâma
adăvăsi - a se stinge, a se termina, a
 se prăbuși, a prăpdi
adejmă - aghiasmă
adernitate - de la *a adera*;
 aderență
adestin - vz. *aghistin*
adiag - vz. *ajag*
adimant - diamant
adoarea - curând
adolean - odolean
ageag - vz. *ajag*
aghimant - vz. *adimant*
aghistin - castan

agodi – a aștepta
ai - ani; usturoi
aitură - piftie, răcitură
ajag - argilă
ajunge – a ajunge; a atinge; a prețui
alac – grâu sălbatic
alean - alean; dușmănie, ură
alticele – altceva
alumat - aluniș
amănânda - a tăia bucăți mărunte, a demica
amintrelea - admintrelea, altcum, altfel
anel - inel
angustă - îngustă
animă - inimă
anuț - dim. de la an
api – apoi
arădui – a porni
ardău – pădurar
arămită - țuică la prima distilare
ardău – pădurar
asoga – a frământa
asori - a (se) pârli la soare, a sta la soare
așchiuț - ajutor de jurat
aședzâlaș - așezământ
aștie - așchie
atuncinicuța – atunci
asoare - la soare
aumbră - la umbră
auvă, ori *aivă* - aibă (de la vb. a avea)
badoc – tablă (de zinc etc.), tinichea
balț – voal (de mireasă)
balțuri – înodături, noduri
bandă – orchestră, ceterași
barșon – catifea
baștan – mare, bos, văzut
batâr - măcar, baremi
băboni - a face vrăji băbești
băcuiet - săculeț
băieș - miner
băiușăl – miner
băl - blond, albeneț
bălău - telelei; aiurea; “a umbla mult”
bănat - durere, jale, dor
băncută - bancnotă
bântăului, *bontăului* – a bate, a bontăni
bărbănoc - Bot. saschiu. Vinca minor L.
bărc, *bărcuri* - smârc, tufișuri lângă baltă
bărdie – fuior moale
bărnaci - negricios, brunet
bărnăcuț - negricios
băsadă - vorbă
băsama, *băgsama* - bagseama

băhă - vâlfă, presimțire
bălfă - vâlvă; faimă
bălie – lujer de bostan
bârdigaie - mațe, intestine
bârsă - bucată de lemn sau de fier, ce leagă plazul cu grindeiul plugului
bâțuri - bețe de chibrit, cutie de chibrituri
bdicoșel - pietricică
băcie - stână
bdidă - năcac, pacoste, obidă; expr.: “Du-te-n bdidă”
bdilă - lemn de construcție
bdir - bir
bđitang - copil din flori; ștregar; bitan; nima-n lume
beheli - a behăi
bere - bere; petrecere sătească de Crăciun, de vergel, de arminden; inf. lung de la *a bea*
besadă - vorbă
beșicoară - vz. *beșicură*
beșicură - e numai joc de cuvinte; din vb. *a beșica* - a (se) bășica, a face bășici
beșicoară - vz. *beșicură*
bicaș - piatră
bidă - vz. *bdidă*
bidi - a necăji
birîș - slugă la vite
bitangă, *bđitangă* - copil din flori; ștregar; om de nimic și rău
blem - mergem, plecăm
blenci - briceag, cuțitaș
blidar - etajeră suspendată (pentru blide)
boată – vz. *botă*
bobică - bobită, cartof
boboană - vrăjă, descântec
boboni - a vrăji; vz. și *băboni*
boboșoară - bobușoare; cu picuri; cu bobite
bociulios - îmbobocit
bocotan - bogătan
bodiu – uliu
boghet - bugăt, destul
bolătană - fântână
bold - ac; prăvălie
bolnăzi - a (se) accidenta
bolz – bulz, bulgăre
bondălău - albină sălbatică (neagră)
bondroș – mascat (de Crăciun)
bongău - vz. *Găun*
bontăni a ciocăni, a bate
bonzar - bondar, cărăbuș, vz. și *bunzar*
borătură – vomitură, vărsătură
bori – a voma
borneu – rucsc

bosorcău – vrăjitor
botaș - paznic (la vite)
botă - bătă
botoloș – cocoloș
box – vz. *bux*
brăhar - bețiv
briboi - baraboi, cartofi
brihan - pântec
broșovenesc - brașovenesc, de la Brașov
brozdi – urzici tinere, foi de lăptucă, papadie, din care se face supă primăvara devreme
brudiu, - *e* - brudnic, fără judecată, “fără nici un Dumnezeu”; amestecătură; prost, proastă
buciuile, *bociuile* – spic, măciulie, căciulie
bugăt – destul
bugăt – destul
buică, *buicuță* – bluză
buigui – a băigui, a aiura
bujdei - bordei
bulciug - “bulciugu miresei” - iertările miresei
buldzoc, *buldz* - bulz, gogoloș
bultag - baltag
bumbărel - o specie de albină sălbatică
bunzar - bondar, cărăbuș, bonzar
bureți – ciuperci; pistrui
but - ciudă, mânie (“în butul meu” - “în ciuda mea”; drum
butan - buștean
butin – exploatare forestieră
butug - butuc
bux – cremă de ghete
cagodit - vz. *agodi*
can - cam
candilă – pom de Crăciun făcut din paie de secară, boabe albe de fasole, flori de hârtie colorată; candelă
cantarig - cârligul de la fântână
capău – dulău, câine mare și rău
capeneș - dim. de la *căpeneag*
capțama - căpățână, cap
carnagie – cărmăzie
cață - cățea
cădeare – a (se) cădea
călbaș – caltaboș
călundar - calendar
cămănac - comănac
cămărarăș - cămăraș
cămarnic - cămăraș
cănțălărie - cancelarie
căpău - copoi
căni - a atinge pe cineva cu mâna, a-i face semn
cântăului – a cântări
căpeneag – pardesiu, manta

cărolean - dim. de la *car*
căruț - căruț; papiotă
căși - case
cătat - ofilit; căutat
cătă - către
cătărănat, *cătărănit* - încrengat, răcătănat
cături - huceaguri, desișuri
cățele - fig. Femei bârfitoare; cățele
căci - îndată ce
câmpie - câmpie
cânta - a (se)boci după cineva; a plânge
cârcăi - a cârâi
cârti - a cârpi; a comenta
cățingan - încetișor
cealău - înșelător
ceangău - clopoțel
cearabogar - cărăbuș
Cearda - comună în apropierea Sighetului, locuită exclusiv de Jidani, natural că e vestită despre crășmele-i neunărate (Al. Țiplea, 1908); azi, 2008, cartier al Sighetului
ceardaș clop - pălărie cu bor lat
Celigrad - Tarigrad
celui - a înșela
cercuț - cearcăn (de pe lângă lună)
cesăla - a peria (vitele)
ceșchenea - chischineu, basma
ceșmete - mâncare din ouă în ulei sau unt și făină de porumb; papară
cetan - cetin, brad
Ceteu - Teceu, centru de raion în Transcarpatia, e loc de bălciuri (târguri)
cetin - brad
Cetină - personaj, luat din poveștile poporului: Cetină Împărat
ceucă - cioară, cioacă
chepeneag - suman
chinez - cneaz; joc cu mingea "de-a chinezii", asemănător cu golful
chinzui - a chinui, vz. și *tinzui*
chișbirău - subprimar
ciacău - chipiu de paradă la mil-ție
cialău - înșelător, celuiitor
cialhău - corb
ciară - ceară
Ciarda - localitate în apropiere de Sighet, vestită pentru cărciumele sale; azi cartier al Sighetului
cicernă - un fel de covățică pentru a pune de lins la oi
ciflâng, *cioflânc* - cârlig, ic de fier
ciuu - de la a cina
ciled, *celedi* - nume colectiv pentru urmașii din același neam; nume

pentru copii sau servitorii din casă
cilioaie - pasăre de noapte
cinaș - frumos, bine făcut, puternic
cinăltui - a pregăti (cina)
cingalău - clopot, țingalău
cinghiteu, *cingătau* - clopoțel
ciocăldan - tinerel, flăcăiandru; cărlan
ciocioi - a șiroi
ciocioi - a curge
cioflâng - cioflânc
ciors - soi (rău), obiect uzat
cipcă - dantelă
ciucalău - ciucur; cocean de porumb
ciucalău - ciucur; cocean de porumb
ciucă - știucă
ciuciubei - pițigoi
ciucur - ciucur; pantaloni
ciudă - a (se) mira, a (se) uimi
ciuf - de batjocoră, de răs
ciufuli - a batjocori, a păcăli
ciufului - vz. *ciufuli*
ciuflica - a scufunda
ciuhă sperietoare; semn de opreliște pentru pășunat
ciuhăli - a ciuhăi, a pune ciuhe
ciulină - bâlă de la cartof
ciumpăzi - a întrerupe; a fragmenta; a ciopârți
ciur - broderie, dantelă; ciur
ciurcel - cercel
ciurgău - șipot
ciurișău - coptătură în formă de 8, covrig (pentru colindători)
ciurui - a ciuroi, a curge, a șiroi
clăcui - a munci în clacă, fără plată
clipcă - colivie
clisă - slănină
clocotici - zurgălău
cocâmba - a (se) gheboși
cociș - vizitiu
cocoș - cocoș; floricele (de porumb)
codaț - vierme
cofel - cafea
coită - femeie depravată; curviștină; nevestă frumoasă
coleșă, *coleașă* - mămăligă, tocană
colbă - coită, curvă
colțiș, *colteș* - butuc
coluri - culori (foarte rar)
comlău - drojdie țărănească
conci - coc (la păr)
condir - clondir
copârșeu - sicriu
copce - copcie, cârlig
corastă, *corastră* - primul lapte după ce fată vaca
corăi - a ghiorăi

corbaci - scorbaci, bici
corci - tufă, tufiș
corciule - iesle pentru oi; sanie mică și puternică pentru tras lemne
corigătură - cârligătură, cerc, rotungime
corlan - sobă, burlan
corșău - damigeană de sticlă
coșârneu - coș (de dus în mână)
coșeri - coviltir
cota - a căuta
cotarcă - coș plat, cu diametrul de cca. 1 m.-1,5 m.; dar și coșteiul pentru porumb. Dim. *cotărcauă*
cotângan - neastâmpărat, neascultător, șturlubatic; fecioraș de 15-18 ani
cotânge - copilandru, băiețandru
cotron - cotlon
cotruu - cotecior (pentru găini)
cotruț - cotrui, cotecior (pentru găini); unghieț boltit lângă sobă care servește de culcuș mățelor
cotună - cătană, soldat
crancă - creangă, cracă
crăiește - crap
crediță - logodnă
credița - a (se) logodi
crest - creștătură
crestăți - creștături (din aluat)
crijnic, *crășnic* - cărșnic
cronc - corb, croncan
cuc - cuc; "a sări cuc" - a sări în sus; a da un "cuc" - a da în sus mingea de la jocul cu "mincea"
cuca - a cânta cucul
cucurbău - curcubeu
cuierăță - cuier
culpător - cărpător, tablă de lemn folosită la bucătărie
cura - a curge; a fugi, a alerga
curătoare - placentă (la vaci)
curătură - pădure defrișată; scursură
curătură - loc defrișat; resturi; apa care se aruncă după spălatrea vaselor la stână
curea - curea; șerpar
cureți - curechi
cureți împlut - sarmale
curlui - a croi
curui - vz. *curlui*
cușăi, *cușei* - a gusta
cușman - bosorcău, vrăjitor
cuștiulete - prima "gustare" din porcul tăiat
cuștuli, *cuștului* - a gusta
da' - da; dar, însă
daina - e veșnicul refren în

poeziile din Maramureș
danș - dans, jocul satului
dăinăli - a hori, a doini, a hăuli
dăngălău - tont, tăntălău
dărălaş - amestec
dâlboană - vz. *hâlboană*
dâmboacă - dâmb, movilă
dârlăi - a cânta, a hori; melodie;
 însuși cântecul și cuvintele lui
dărmălită - șifonată, îndoită, pătată
dede - dete (de la vb. *a da*)
dedigoane - lighioane
deloc - pe loc, imediat
d'em - ghem
dept, dept ce - pentru ce, de ce,
 dipce
deptu - vizavi; drept lângă
destica - a despică
destii - a destivi
destrunoca - a despreuna,
 a despărți, a destrunoca
detilin - separat
deț - o sută de grame
di - de
dibol - bivol
diboliță - bivoliță
dipt, diptu - vz. *dept*
d'ică - unitate de măsură; cană;
 căniță, ceșcuță
dilcoș - fugar, fugău, haiduc,
 tâlhar
d'in - vin, zin
dînerar, ghînerar - general
Diord'e, D'eordie - Gheorghe
dipt, diptu - pentru
d'isa - a visa
d'ișin - vișin
d'iță - vz. *ziță*
dițăl, dițé - vițel, vițea
diug - leneș, trândav; hoit
diznotor - pomana porcului
dîrlai - vz. *dârlai*
doaşcă - cutie
doha - a rămâne
dohot - petrol
domnesc - muncă obligatorie pe
 moșia boierească
domni, doamne - vz. *metehău*
dosnic - pe din dos; ascuns; parte
 la dos de soare
dostor - doctor
doțânță - nasturi de zinc cusuți
 pe șerpar; țânțea, doțânțe
draniță - șindrila
drâmboi, drâmboiet - îmbufnare,
 supărat
drepte - drepte; trepte
dric - dric (la car); dric de
 săptămână - mijlocul săptămânii
dripăli, dripăliu - a călca în

picioare; a mototoli; a bate cu
 piciorul iarba; a călca pe
 cineva cu picioarele, Expresie:
 "L-o dripălit bine".
dripeliște - loc călcat din picioare
droangă - clopot, talangă
drod - sârmă
dropot - tropot
dropoti - a tropoti
drot - vz. *drod*
drușcă - paranimfă, domnișoară
 de onoare
dubă - clopot mare (pentru
 berbeci, vite)
dudăi - a alunga, a goni
duinu - vz. *daina*
dumeca - a dumica
dungos - mutos
dupăcele - cusături (la cămașă)
dupăcit - cusut
duplicat - îndoit
duptucă - vz. *dutcuță*
duptucuță - vz. *dutcuță*
durătură - talas; fășii de lemn
 pentru împletit coșuri
durzău - buhaș, brad tânăr;
 jneapăn; ienupăr (iuniperus
 communis L)
dutcuță - monedă mică, gologan,
 ban (cam 10 sau 20 de bani)
dzău - zău
dzîre - zi-
dzurăi - a durăi, a rostogoli;
 a zurgălui, a zurăi
faică - făclie
fain - frumos
faleți - (rar) valeți, servitori, sluji
fancuri - prăjituri
fatie - tulpină de cânepă topită
 (rămasă după melițat)
făgădi - a făgădui
fărină - făină
fărșon - petrecere cu mâncare și
 băuturi
fărtai - sfert de litru
fătier - făclie
fățoai - față de masă
fărcitură - căpiță, claie
fărtai, fărtaie - între furci "între
 fărtaie/fărtaie"
fășcăi - a fluiera
fedeu - capac (pentru oală)
fele - jumătate de litru
feredeu - butoi, vană (de baie)
ferică, fercă - ferigă
fertig - gata (de tras, vz. germ.
 fertich)
festung - loc întărit, cetate,
 temniță, închisoare
fești - a vopsi; a (o) încurca

feție, feție - loc în fața soarelui
firetec - siretic, iscusit,
 cu personalitate
filer - din germ. Fuhrer; căprar
 =caporal
fîrong - perdea
fitău - ață
fiteu - spor, șporet, vatră, sobă
fliscoaie - fluierică (de răchită)
flit - bot; gură
fluierică - trișcă
foaită - soi, neam
focări - a face mult foc,
 a întreține focul
fodor - volan (la cămașă)
fodrmec - farmec, vrăjitorie
fogădaș - făgăduială
foi - foale (la fierărie)
folt - cârpă
fomeie - femeie
fondî - hingher
fontălui - a cântări (de la font -
 1/2 kg)
forăi, fornăi - a sforăi
forozaș - cătunie, recrutare
franț, franța - sifilis
fugădău - făgădău, cârciumă
funice - funicea, dim. de la *funie*
furisît - afurisit
gală - groapă pentru jocul cu
 mincea
gangur - grangur
gasi - a găsi
gatie - izmană (în Oaș,
 Maramureș, Codru, Chioar, Lăpuș)
gălicioară - de la galiță, găină;
 animal
găun - tăun, bongău, viespe mare
găvaz - cuie "pe roată" (?), raf (?)
găce - ghicitor (vz. Jocul "de-a
 găcea")
gândac - șarpe; gândac
gârci - cârcel, cârcei; vz. *zgârci*
gârdi - a cărti
gedet, geit - deget
gele - jele, jale
gherdan - zgărdan
ghezăș - tren
ghialog - pedestru, pe jos
ginars - țuică, horincă
ginars - horincă, țuică
giug - jug
giuji - curmeie
giunde - a (în)junghea
gloabă - amendă
goagă - gongă, gănganie
gogă - conducătorul
 ceremonialului ghicirii ursitului
 la vergel
gojmotoc - ghemotoc; mănunchi

golond – șnur, panglică, șiret,
șuviță

golund - vz. *golond*
goniță – zgâriat; ud; murdar
gornic - paznic de câmp
graiță - creițar, grițar, ban
grău - grâu
grânji - a scânci, a plânge
groșiță - monedă (de la “groș”)
gusta - a prânzi; vz. *gustare*
gustare - e numele prânzului ce
se ia la amiază

hașău - stăvilar
haidău - pădurar
haiduc - haiduc; jandarm, polițai
hampaia - ridicare
handralău – vagabond, netrebnic,
neserios

hașme – cepe mici, bulbi
hatijac – rucscab, borneu
haznă - folos
hăinet - haine
hăizaș – acoperiș
hămăli – a hămăi, a lătra
hăpt - tocmai, chiar
hăragă, horoagă – arac, rudă
(pentru fasole)

hăt – cam; chiar; de-o parte
hăți – a apuca, a prinde
hăznui - a avea folos
hălboană - bulboană
hăltășag - murdărie, excremente
hândău - apă de tot mică
hără - murdărie; sfadă, dihonie
hărbou – vas de lut
hărdău – oală mare de lut, chiup
hărgău - vz. *hărdău*
hărloagă – pârloagă, haturi
hărluit – șmecher (ă), hătru, mânjit
hăzenie - urâtenie, murdărie
heaba – geaba, degeaba
hededuş - ceteraș, violonist
heini – a împinge înapoi, a da la
o parte

helge - nevăstuică
heli – haznă, folos, parte
heli - parte
herciug – soi de pește (știucă)
hetiuri – gozuri, resturi
hia - a avea nevoie
hie, hiea, hia - vz. *hia*; fiică, fiu; și
de la verbul *a fi*; vz. și *sie, siu*
hiartă - fiartă
hieșcine - ficine
hietan - stejar
hij - vie
hindău - apă de tot mică
hintău – batic, năframă
hinteu - trăsură, caleașcă
hireș - frumos

hirisău - vz. *sirisău*
hleab - construcție de lemn
(în general, anexe)
hobâna – a (se) legăna; a clinti
hodin - așezat, vârtos, bine făcut
hodrâncă – a zgâlțâi; a (se) scutura
hoduri – loitre (la car)
hoher – paznic
holate – olaturi, olate, case mari,
palate

holbături - *ochi*
holbură – volbură
holdoră – holdă; lan de grâu;
volbură
holobț, holopț - sarma, bulgăre
holtei - fecior fără armata făcută
holtei - a feciori
homoti – a încurca
hopâc - opaiț; minge mică pentru
jocul de-a “oina”
hoptac - germ. *habt Acht*,
coamndă militară: Drepti!
horaiță – coclaur; vâlcea
în Finteuș

hordău - hărdău, poloboc
horholină - femeie hădă, ușuratică
horoagă – vz. *hăragă*
horpoti - a sorbi zgomotos
hrănuță – dim. de la *hrană*
hrești – vreasc
hrojni – vz. *hroșni*
hroșni - a freca, a răzălui
huc, - tot, în întregime
huci - pădure tânără
huculuț – vz. *huc*
hucurel - vz. *huc*
huldupa - a înfuleca
hurdău - vz. *hărdău*
husoșe – husoșei, monedă
hutupti - a topi, a mânca lacom,
a înfuleca

iagă – uiagă, oiagă, sticlă
iarașbirău - jude ceracual al
ierașului
iăgărel - pădurar, vânător
ibăsc - iubesc, ibdesc
ibdi - a iubi
ibdiv - gustos, iubitor
iboste - dragoste, iubire
ibung - instrucție (în armată)
idere - vedere, vadră, găleată
ien - ia(tă)
iergui – a târgui
iertaș - loc defrișat
iertui - a defrișa
iesta, iști(a) - acesta, aceștia
iezile - iesle
ii - ei
inas - slugă
ini – a veni, a zini

iosag – avere
irmă, irimă - inimă
ișcoală - școală
iță - vită
iție – măsură veche; deț, 25 sau
50 de grame; 3 iții fac 2 litri
iui - a striga, a chiu
Izare - râul Iza
izdi - a izbi
izdătură - izbitură; contorsiune,
contractie violentă a mușchilor
izeroi - iederă
izvarniță - zerul rezultat în urma
alegerii cașului din lapte
izvoroc - izvor
îmbăgina - a înșela
îmbălătură – ceva plin cu bale,
îmbălat, spurcat
îmbărbântat - împodobit cu
bărbănoc, cu verdeață (la steagul
de nuntă, în struțuri)
îmbletă - umbletă, umblet, mers
împrelesti – neastâmpărat
îmbulzit, îmbulzit - îngrămădit
închii - pers. I prezent de la vb.
a închina

încina - a înșeua, a închinga
încipcat – înștruțat
încipcat - înștruțat
încrușișet - sașiu
îndesoare, îndesore - boală
căpătată prin necumpăt în
măncare, în urma căreia te
scârbești și te îngreșezi. Sunt
două feluri de îndesore: una
sacă (=seacă) și alta *apătoasă*.
Dacă îndesoreia e seacă, atunci
ai gârciuri (=colici), *gălbinești*
la fața obrazului, *vinești* pe
sub ochi, nu poți mânca, ți se
învăluie a vărsa și n-ai scaun.
Dimpotrivă dacă e *apătoasă*
îndesoreia, atunci ai scaun
prea des (Al. Țiplea)
îndăginit – supărat, îndurerat,
nemângâiat; rămas pe loc
îndita - vz. *înzita*
înhăi - de la a hoi, a îmbrățișa
înșinurat - cu șnur, cu găitan
întina - a închina; a se umple cu
tină, noroi
întrupmica – a întrupica, a potrivii
înțișel - cu țiște
învăli - a împrohodi, a îmbrăbodi,
a lega năframa
învăscut – acoperit, învelit,
îmbrăcat
înzita – a (se) învăța (cu un nărav,
la ceva); a provoca
jalobe - jalbe

jașcău - pungă, săculeț din piele
jănunte - genunchi
jeb, jăb - buzunar
jederat - degerat
jedet - deget
jeit - deget, deșt
jejit - deget
jib, jîb - tare
joampă – groapă; loc mai adânc în
 râu; plisă

jocări - a se juca
jolj, joljurel – giulgiu; basma,
 năframă; batistă

jotă - joardă, nuia
judet – județ; judecată (de apoi)
julisi - a socoti, a judeca
junătăți – pantofi
kilom - kilogram
laibăr - vestă
laiță - laviță
landră-femeie depravată; buleandră
lăcășag - lăcaș
lăcui - a locui
lăsare - lăsatul de carne, lăsatul
 secului

lășcuță - un fel de tăieței mai lați
lătunoi – neregularități în pânză;
 mici vietăți de apă dulce
leacă - oleacă
leg - hei (de la “le”, asemănător cu
 “la, la, la și le, le, le”)

legădi - a (se) mulțumi
leșcă - vz. *lopișcă*
Leucea - Locse, oraș în nordul
 Ungariei; recruții din Maramureș,
 de regulă, erau duși la Leucea
leuroasă - vz. *lioroasă*
lictar – magiun, marmeladă
lîgri - cârțag de la ușă, zar
lingalău – turtă, pogace
liordănoasă - vz. *lioroasă*
lioroasă - limpede, mândră
liuluiț - leagăn
lizuțe – măruțe necoapte
lobă – vz. *lobbă*
lobbă - lobă, (metru) ster de lemn
lom – corci; resturi de fân, surcele
lomuri – rămășițe de fân, de
 surcele etc.

lontru - înăuntru
lopișcă – bătă de lovit mingea,
 mai groasă la un capăt; lopățică
lozi – a lovi
lud - zăpăcit, zălud
luiada - aleluia
lunga – a (se) alunga (vacile); a
 duce (vaca) la montă; a (se) goni
lutrani - luterani (lăturenii?)
luva - a lua
macău - bota chemătorilor

mai, maiu - mai; ficat; pranec;
 “buzdugan” de spart lemne
mamon - diavolul banului
maran, măran - de pe Mara
mazăre – fasole
măcău - toiag, botă, bătă
mădări - a dezmiarda
măderan - măghiran
măeran - vz. *măderan*
măgan - de voce; “de măganu lui” -
 de capu lui
măhăi - a da din greu, a da cu
 sabia încordându-se din puteri
mălin - liliac
mămuleauă - vz. *mămulioară*
mămulioară – dim. de la mamă
mărădic - copil, urmaș (expr. “viță
 mărădiță); copil din flori
mărin - boală la vaci când pulpa
 vacii se umflă, mai pe urmă
 umflătura se coace, iar din
 pulpă curge sânge
mărit – măritat
mărun - plantă: măruncă neagră.
 (Tanacetum vulgare L.)

mărunt'i - mănunchi
măsură – măsură; recrutare
mătăhău - mutalău
mătieș – gaiță
mătrici - varice
măzărice - mazărice
măzărîtă - mazăre
măzdă - camătă, dobândă
mé – a merge
melci - cap
meslin - măslin
metalisiu - mejdă
metane - mătanie
metâr - metru
metehău, mitihău - moși/babe din
 cârpe care se pun la fete/feciori
 mai bătrâni; mutos, tras-împins
mied - băutura făcută din miere
miezuină - vz. *mnezunie*
mince – minge
mintă - mentă
minteu - pâlărie
mireauă – mireasă
miretei - miri
miriștină - miriște
mitutea - mititea, micuță
mizelnic - mezin
mizinic - degetul cel mic
mnerăuț - albastru
mnerăi – albastru
mnerță - mierță (2 litri)
mnez, mnedz – miez; mijloc; puțin,
 un pic
mnezuină - vz. *mnezunie*
mnezunie – hat, mejdă; livadă

mnic – nimic; mic
mnicăcior – dumicat; cârnat
mninos - miros
mnirioară - mireasă
mniriteri - miri
mnirîie, mnerîie - albăstrie, vineție
moare - zeamă de varză murată
moclină - loc apăsător, mlăștină, cu
 apă

mocrină - vz. *moclină*
modoro – urăcios, hâd
modru - mod, modalitate, fel
molătui - a petrece, a molăți
Moldoa - Moldova
moli - a muli, a înămoli
momandă – momâie
mondîr – manta (soldățească)
more - schimonosirea lui *măre*,
mărîte
moroi - strigoi, din sufletele
 copiilor nebotezați
moșînoi, moșinoi - mușuroi
moșină – mașină; tren
motohaliță - metehău, “moș” pus
 la fete bătrâne
mujdar, mujder - baltă de sub
 gunoiul de grajd
mulăti - vz. *molătui*
mulușag – petrecere
mut - mut; de la *a muta* (mi s-a
 mutat glasul”)
mut'e – muchie; mute
nădăi - a (se) dumiri, a pricepe, a
 se lua pe seamă
năframă - batic, “pânzătură”
năfrămuță – batistă
năji - a unge urzeala de teară
 (războiul de țesut) cu un
 amestec de făină de mălai,
 destul de vârtos
năjit - adică sângele se învăluie
 și se învârtoșează, atunci se
 descântă “de năjit”
nămni – anăimi, a desemna, a numi
năpârcos – răutăcios
nealcoș - măreț
neacări, nicări - nicăiri
nene, neniuc, neniuluc, neniuluț -
 tată
nește - niște
neviscă - nevăstuică
nic - mic
nimurui - nimănu, nimărui
nintă - mentă
noajă – animal
nopsam – clacă, lucru pe gratis
nume de domn - nume umguresc,
 de pildă: Ianoș în loc de Ion,
 Loai în loc de Vasile, Șandor
 în loc de Sandru, Alexandru;

nume de domn e și numele neobișnuit în partea locului. De o vreme încoace (1903) și țărani dau băieților astfel de nume, urmând pilda preoților și învățătorilor

o - ori

oară - în fire (a-și veni în oară)
oarmee, oarmeghe - comitat, județ
ocesc - domnesc
ocească - căoacească (de la căocie - fierărie)

ochi - ochi; sticlă
odolhaz - odaie laterală
odor - ogradă, curte; odor
odos - ovăș sălbatic
oġârli - a lua în bațjocură
ogorî - a prăși
ogrinji - rămășițe de fân, de tulleie de porumb etc.

oleam - "mă oleam", mă socoteam, mă gândeam; alean (?)
oloi - ulei

om - vom

onel - vz. *anel*

ontuț - untuț

orândă - ursită

ordî - a orbi

ormede - ocârmuire (județeană)

oșcolă - școală; vz. și *ișcoală*

oști - a se răsti, a se îmbătoșa

oti - ochi

oticaș - litră

oticău - cană (de lemn) pentru cereale

otiji - a certa, a sfădi, a probezi

otobuz - autobuz

pa - pe

paler - îngrijitor la drumuri

pațâu - botă împodobită pentru chemătorii la nuntă sau vergel

pană - motiv ornamental la cusături; pană; struț

pantlică - panglică

partă - panglică, cingătoare, dungă (la țesături)

pascalău - imaș

pațilă, pațălă - pățanie, întâmplare

patrieci - patriarhi

păcum - precum

pădaci - pânditor, păzitor

păpărudă - buburuză, vz. *păpăruză*

păpăruză - buburuză

păr - păr; cașmir - "năframă/sugună de păr"

părânda - a (se) perinda

păret - fără pereche

păscure - imaș, pascalău

păstrioară - pestrioară

pătac - pitac, ban

pătrărește - în patru

păzdate - tulei de cânepă topită

rămasă după melițat; puzderie

păzi - a păzi; a grăbi

pânzătură - zădie; năframă

pârgăli - vz. *pârgăliu*

pârgăliu - a prăji

pecie - carne

pecine - vz. *pecie*

penzărie - monetărie

perșeie - punguliță, pușculiță

petre - pre de; lângă

petrinjel - pătrungel

picic, picioaică - cartof,

corompiri, crumpli, poame de

pământ, pere de pământ, baraboi,

barabule

pila - a pili

pimniță - pivniță

pindileu - poale (la îmbrăcămintea femeiască)

pingălaș - găteală (a sicriului), dichis

piroșcă - vz. *ptiroșcă*

pititioc - pitic, micuț

pitoaie - hribă

piță - carne

pițiană - frunză de porumb

planchită - vz. *plantică*

plantică - panglică

plaz - plug

pleacă - apleacă; pleacă

pleaznă - pleaznă (la bici); bășică

plecare - aplecare, plecaciune; plecare

pleit - plivit

pleni - a împlini, a plini

plisă - loc adânc în râu, joampă

plua - a ploua

poame de runc - zmeură

poc - pachet; (interj.) poc

poalui - a sta în loc, a sta liniștit, a se astâmpăra, a avea stare

podilarăș - portofel

podîșor - dulap (și de bucătărie)

poiată, poieți - acareturile din ogradă

polată - palat

pomitariu - pom, pomnițar=dud

ponce - ciudă, în expr. "a-i face-n ponce", "a grăi în ponce", a se

împotrivi, mai mult în bațjocură

poposită -pătată, ponosită

poptir - hârtie

poptiroș - vz. *poptir*

porodici - roșii

posunar - buzunar

pot, poturi - motiv ornamental cu puncte și flori

potcoește - potcovește

potcoi - a potcovi

potere - putere

potigni - a poticni

potilat - batistă, până fină

prabaleu - care probează

pravalău - mincinos, palavragiu

prepici - laviță de lângă vatră; price

prestă - peste

pribalău - pribeag

price - pricină; zăbavă "fără price" = "fără zăbavă"

prifont - pâine neagră, provizie (pentru militari)

prilaz - pārleaz, zaplaz

prima - primească

prismă - prispă

prîșcăli - a atinge (cu nuiaua)

prizne - pleavă

proașcă - năvală, a da iama

produh - copcă în ghiața râului

proncotan - pruncotan, prunc, cocon, copil

proptă - proptea

pticiorag - picior, cotorog

ptiroșcă - sarma, gălușcă,

brozbuță, curechi împlut

puďâr - fard

puďari - a (se) farda

puhăi - fiare sălbatice, dihanii

pum - pumn

pup - boboc de floare; pup (a sta pup)

puptiț - pup; coc

purcei - sarmale

ră vz. *re*

răeșel - luntraș

răgut, -ă - recrut

răjăit - răget

răstădi - a răsădi

răstăuțe - tăieței

răsteuță - vz. *răstăuțe*

răsunoi - răzături; colăcuț făcut din răzăturile aluatului de pe covată

rătez - lăntîșor

rătedzat - retezat

răuri - a uda, a stropi

războli - a se îmbolnăvi iute, pe neobservate (de la boală)

râni - a curăța (în grajd)

rântui - a desfunda

re - rea

regamânt - regiment

reghemânt - vz. *regamânt*

rendeș - mândru

resteuță - vz. *răstăuțe*

restî - a (se) răsti

resticat - clar

rezeda - rozetă (plantă)

rif - cot (măsură)
rigli - zăvor
roată - motiv ornamental pe țesături; modalitate de cusătură
roboti - a munci, a trudi
rojole - rachiu dulce
romon - rogoz; muștel, romaniță
rondi - zdreanță, haină rea
rozmolin - rujmalin, rosmarin
rost - gură; rost
rot'ie - rochie
rozosin - roz
rugina - a rugini
rugină - rujă
ruguriță - dim. fem. de la rug
rujă-bujă - bujor
rujă de Rusalii - bujor
rujmalin - vz. *rozmolin*
rujor - vin roșu
runc - secătură, curătură; tufă de zmeură
rus - iobag
sabou - croitor
salcă - salcie
sanhiu - vz. *sansiu*
sansiu - garoață, safiu (și sălbatic)
santerim - sintirim, cimitir
saparășă - (brânză) acră
sarsamă - sculă
sarsanauă, sarsanale - scule
sazolic - procent
săbăceag - concediu, permisie
săcret, săcreată - amar; ascuns; blestem, se folosește aproape exclusiv numai în înjurături: "du-te-n săcreată!", "lasă-l în săcreată".
săcriu - ladă, sertar, sicriu
săleac - sârman, biet, întristat
săm - suntem
Sâmedru - vz. *Sâmedru*
sărinat - senin, însărinat
sărsam - vz. *sarsamă*
Sădit' - Sighet
sâmbraș - partener (la stână sau cu alte animale), asociat
sâmbră - asociere a sâmbrașilor în stână
sâmție - sfinție
sântiană - sânziană
scătărăji - a șchiopăta, a târi
sclin - uger (la oi)
scumtie - scumpie
seară - fiară (sălbatică)
ser - fier; soi; fel
sfașnică - dim. de la sfaș, ban; bănuț
sfârniță - vânzătoare (intermediară)
sfleder - sfredel

sfoiec - cumătru (?)
sglotariu - țigan, zlătar
sia - fiica, fiul
simbriaș - slugă, angajat cu simbrie (plată) pentru lucrări agro-pastorale; funcționar (la stat sau la patron)
siecare - fiecare
sir - fir
sirisău - fierăstrău
slăbinoacă - slăbănoagă, zână rea, strigă
smântă - greșeală, smintire
smult, smultură - nepieptănat, ciufulit; urât
somsădel - vecin (ung. szomszed)
sor - șoric (de slănină)
sordi - a sorbi
sormojac - vz. *strujac*
spăcel - bluză; pieptăraș; cămașă de pânză
spăgmă - fir (ață) mai tare și puțin mai groasă (de fuior)
spământă - vz. *spăgmă*
spârteca - a sfârteca, a sfârteca
sporos, sporios - spornic; cu spor
spuroș - spornic
stan - partea din spate a unei cămăși/suman
stantor - tartor; stăpân
stârpar - păcurar pentru sterpe
stârți - a nu avea (lapte etc.); a stârpi; a seca. Vz. și *stârti*
stârți - a stârpi, a seca
steag - steag; parte din ruda carului, oiște
stelniță - ploșniță
stic - spic
strajămeșter - plutonier
stramță - zdreanță
străianar - străin
străjeci - vz. *străjuieci*
străjuieci, străjeci - fân pentru cai
strămătură - strungăreață; fire de lână
strânsură - strânsoare; mulțime
strele - fășii
stremțos - zdrențaros
strujac - saltea
su - sub
sufulca - a sufleca
sugnă - vz. *sumnă*
sumnă, sugnă - rochie
sumuța - a (se) semeți; a (se) îngâmfă; a (se) mări
sup - sub
surăș - dim. de la *sur*
surupa - a surpa
suscior - dim. de la *sus*
sușigat, -ă - lipsit, a duce lipsă

șaranț - stâlp pentru susținerea gardului; lemn mai gros
șarincă, șarincuță - năframă
șânori - zgârzi, verste
școp - mâncare din amestec de țărâțe/făină care se dă la oi înainte de a fâta pentru a le întâri și a face mieii frumoși; cir
șdrățos - zdrențuros
șerți - șerpi
șeș - ușorul ușii, blana ușii ("șeșu ușii")
și - să (în Țara Codrului); și
șiagă - șagă
șiclu - staniol (de la ciocolată, bomboane)
șiebă - șir de figurine de staniol (cruci, stea, soare etc.) la șapca de Crai la "Steaua" de Crăciun
șifon - șifonier
șindilă - șindrila
șinură, șinurile - șnur, găitan
șireag - șirag; rând
șirincă - năframă, maramă
șmec - de la a *zmăci*
șogor - cumnat
șomsăde - vecine
șopă - vestă, haină
șopru - șopron
șor - schilod, "cu șor" - cu bai, cu hibă; pată
șorî - a face de rușine, a umili
șpațir - plimbare
șperlă - praf, nimic
șpesa - a cheltui
șpir - lanț
șpor, șporet - sobă
șporet - vz. *șpor*
ștalău - poiată
știmba - a schimba
știol - horn
știță - spiță
ștopti - a scuipa
ștrimfli, ștrimpti - ciorapi
șurlui - a freca, a spăla (pe jos)
șușigat - lipsit
șuvar - soi de iarbă rară
șuvei - boticuță
tașcă - geantă
tărcuță - țarcuț (țarc)
taroste - staroste
tărosti - a stărosti
tătă - toată
tătărămnii - din străvechime, din tată în fiu
tânja - proțap legat de oiște când se înjugă boii
teamă - teamă; cheamă
teară - război de țesut
teglă - cărămidă

tehui – nebulatic
teie - cheie; ceai de tei
teiță – cheiță
t'ema - a chema
temeteu - cimitir
temniță – închisoare; pivniță
teotoare – chioțoare
tepsie – tipsie, tavă, țepșe
tepșă – tavă pentru copt
tept - piept
teptar – pieptar, cojoc
teptân, teptân - piaptân
teptâna - a pieptâna
terfe – opinci (rele)
terfelită – terfelită, sfărmată,
 obosită
terti - loc lângă casă, livadă
ticlazău – călcător
tidru – tuia; chidru, cedru
tier - tei
tieș - scrin
tigniță – pivniță
tigoare – dihonie, ceartă, necaz
tilie - chilie
tilni - a întâlni
țimiteu - vz. *temeteu*
tingă – margine de la prag; curea la
 ham
tinzui - a chinui, a chinzui
Tioară – Chioar, Țara Chioarului
tioti - a chiui
tipărat - pipărat
tiper- piper
tisău – curea lată, șerpar
tist - ofițer, funcționar (al
 primăriei; controla și confiscă
 vitele/oile de pe pășunatul
 altora)
titie - căpățâna pălăriei
tizeș - chezaș; organizator al
 jocului și vergelului din sat
tizmaș – pizmaș
toca - a toca; a suna ceasul;
 a tuna
tocană – mămăligă, coleșă
tocăni – a amesteca (mămăliga);
 a bate
tocoric – datorie (la bancă)
tog - parcelă, pământ arabil
toi – a certa, a bate, a sfădi
tolcer - pâlnie
toma, tomăi - vz. *tomna*
tomală - tocmeală; credință,
 logodnă (petrecere înainte cu
 o săptămână de nuntă)
tomna, tumna - tocmai
tomni - a tocmi; a aranja
tomna, tumna – tocmai
ton - butoi
toptilă - loc amenajat în râu pentru

topitul cânepii
torcășiță - torcătoare
tosmagi, toșmagi – tăieței
trage – a trage; a trăgăna, a hori,
 a cânta
tricozăn(i)e – de spaimă; monstru
trinci - țuslă, “coada”, țuica de la
 urmă după a doua distilare
troacă – troacă; cutie
trunt'i - trunchi
truptină – tulpină
tufaier - tufiș
tuie - de la *a tuna* (imperativ și
 conjunctiv)
tulean - tului (de porumb)
tun - tun; trăznet (de la *a tuna*,
a trăzni)
tuna - a suna ceasul; a tuna;
 a răzui
turduluca – a rostogoli
turiș, turiște – rămășițe de fân
 rămase de la oi; locul unde se dă
 fân oilor
turjan - vz. *tulean*
turmăță – pleavă, gozuri
turmăței – zdrențe, fâșii, tăieței
turș – copac mic, arbust
tută - slută, mută
tutî - tont
țancă, țancoșă – cocheta
țarcă, sarcă – coțofană
țăd'e - țeavă
țăl – locul unde trebuiau să ajungă
 la jocul cu mingea; țință; țel
țăli – a trage la țință, a ținți;
 a nimeri
țăclă - peșteră, “țăclă de piatră”
țăitori – cheotori, ținători
țânța - vz. *doțânță*
țărcoti - a mulge ultimii stropi de
 lapte; a ploua mărunțel
țărfă – nisip (toponim: Țărfă, în
 Munții Maramureșului)
țățâi – a gădila; a țățâi
țifloaș – vz. *țifraș*
țifraș, țifraș – mândru, frumos
țipo - colac, stonic; pânișoară
țitron – măr gutâi
țidulă – chitanță, înscris
țipa - a arunca; a țipa, a striga,
 a răcni
țol – covor
țubace - galițe, păsări de curte
uăchi – ochi
uărândă – orândă
ulcior - ulcior; excrescență la ochi
ulcuță - ulcicuță
umpletă - mers
ungheț - cuptor
uo - ori, o

urdi - a orbi
usteni - a osteni
vac - zile ce ai încă de trăit;
 veac
vanghelie - evanghelie
văcui - a trăi cât ai de trăit;
 a vecui
vădui - a văduvi
văji – a potrivi
vălaș – obicei
vălcăluță - vâlcea, vâlcăluță
vărzar – plăcintă în/cu foi de varză
vătăj - vătăf
vârdină - cumpăna de la fântână
vecui - vz. *văcui*
vej – tulpină de porumb
veliște, veliște – (stră)vechime,
 din strămoși
venitor - viitor
verguță - veriguță, verighetă
veșt'e, vescie – partea de lemn a
 sitei; bestie
vigan, viganău - rochie
vileag - lumină, lumânare
vinars - țuică, horincă
vioară – viorie (“apă vioară”)
vițișpan - prefect
vițișcrai - vicecrai
vo – vreo
vragniță - vraniță, poartă
vrăstă – vârstă; dungă la zădii;
 bucată alungită de aluat
vu(t) – vrut
vuji – vz. *văji*
zaton - vad
zăbădi, zăbăzi – a zăbovi
zăghiuță – zădiuță, catrință
zăhăi – a deranja
zălădi – a zăbovi
zălăzît – schimosit; așchimodie
zăton - vad, trecătoare
zăuita - a uita
zboltau - jintalău
zdici – bici
zdrămurat - rămurat
zidere – vedere, găleată
zie - vie; viță de vie
zignuri - horincii, cazane de făcut
 horincă, “furnale”
zin - vin
zini, zîni - a veni
zie - vie
ziorele - viorele
ziu – viu
znop - snop
zurit - zuruit
zvârgli - a zvârcoli

Summary

The folklore anthology “MARAMUREȘ, OLD COUNTRY (1672-1908)” comprises everything that has been discovered until 1908 in the folklore of the Maramureș country. Printed in different magazines and newspapers of the time starting with the second half of the 19th century the folklore of Maramureș began to be considered one of the important cultural proofs of the entire Romanian space fully aware that “In the old times, here, in Maramureș they have written for the very first time the Bible in the Romanian language” (Nicolae Iorga).

This anthology comprises texts of popular literature starting with 1672 until 1908 (the collections that followed - Ion Bârlea's in 1924 and Tache Papahagi's in 1925 – were reprinted). Its value consists, mainly, in the re-publishing of Al. Țiplea's (1906) and Tit Bud's (1908) collections but also in the republishing of the original collections of Petru Bițiu Dăncuș, Elena Vlad de Săliște (Ion Bârlea's wife), Vasile Goja or Dumitru Lupu Grad, as well as in the republishing of the collections from Maramureș belonging to Ion Pop Reteganul, Ioniță Scipione Bădescu, or Gh. Alexici. Around 1980s prof. Mihai Pop said “More alive in these places than in many other parts of the Romanian territory and therefore more tempting for lecture and study the knowledge on the whole of the popular poetry of Maramureș, the understanding of its social function and its deep human senses comes however across some difficulties. These difficulties originate in the fact that what is collected and published is scattered in volumes and magazines that are not always easy to find and what is collected and unpublished is treasured up in archives hard to get to”

This anthology joins these “very hard to find texts” and makes them available to the readers and also to the researchers; we are aware that today Maramureș is considered to be Europe's ancestral but still alive memory.

The book is published within the project “From Sources to Resources” unfolded by the social cultural Foundation for democracy “identity, unity, generosity, action” with the financial support of the European Union through the PHARE Program of Vicinity Romania –Ukraine 2004 -2006.

Sommaire

L'anthologie de folklore «**MARAMUREȘ, VIEUX PAYS (1672 – 1908)**» contient tout ce qui s'est découvert, jusqu'au 1908, sur le folklore littéraire du Pays du Maramureș. Publié dans des divers revues et journaux du temps, à partir de la deuxième moitié du XIXème siècle, le folklore du Maramureș a commencé d'être considéré comme une des preuves culturelles les plus importantes pour l'entier espace roumain, en étant conscients que « Ici, en Maramureș à travers vieux temps ils ont écrit la Bible pour la première fois en roumain » (Nicolae Iorga).

L'anthologie comprend de textes de littérature populaire à partir du 1672 jusqu'au 1908 (les collections qui ont suivis – en 1924 Ion Bârlea et en 1925 Tache Papahagi – ont été republiés. La valeur consiste, en premier lieu, dans la réédition des collections Al. Țiplea (1906) et Tit Bud (1908), mais aussi des collections inédites du Petru Bițiu Dăncuș, Elena Vlad de Săliște (l'épouse de Ion Bârlea), Vasile Goja ou Dumitru Lupu Grad, aussi que les

recueils du Maramuresh du Ion Pop Reteganul, Ioniță Scipione Bădescu, ou Gh. Alexici. Le Prof. Mihai Pop disait pendant les années 1980: «Plus vivante aujourd'hui dans ces lieux que beaucoup autres parties du territoire roumain, et donc plus tentante pour lecture et étude, la connaissance dans l'ensemble de la poésie populaire du Maramuresh, la pénétration de sa fonction sociale et des ses sens humaines profondes, se heurte, d'ailleurs, à certaines difficultés. Difficultés qui provient du fait que ce qui a été cueilli et publié est répandu dans des volumes et revues pas toujours facile à trouver, et, ce qui est cueilli et nepublié, est thésaurisé dans des archives difficile à pénétrer».

L'anthologie rejoint ces textes «très difficiles à trouver» et les met à la portée des lecteurs, mais aussi à la portée des chargés des recherches, nous en étant conscients que le Maramuresh est considéré aujourd'hui "la mémoire ancestrale, encore vivante, de l'Europe".

Le livre est publié dans le cadre du projet « De sources à ressources », déroulé par la Fondation Socio – Culturelle pour Démocratie «identité, unité, générosité, action», avec le support financier de l'Union Européenne par le Programme PHARE de Voisinage Roumanie – Ukraine 2004-2006.

Резюме

Збірник фольклору «Марамуреш – давня держава» (1672-1908), містить все, що було знайдено до 1908 р з фольклору Марамурської держави. Фольклор Марамурешу, який видавався, починаючи з другої половини ХІХ-го століття, у різних журналах і газетах того часу, почали вважати одним із важливих культурних доказів для всьогорумунського простору, усвідомлюючи те, що «в давнину тут, у Марамуреші, впершебуло написане Святе Письмо румунською мовою» (Ніколає Йорга). Збірник містить тексти з народної літератури, починаючи з 1672 року до 1908 року (збірники, які з'явилися: Іона Бирлі у 1924 році і Таке Папагаджи у 1925 році, були передруковані). Цінність полягає у першу чергу в перевиданні колекцій Александра Ціплі (1906 року) та Тіта Буди (1908 року), а також невиданих колекцій наступних авторів: Петру Білцу Данкуш, Елена Влад де Саліште (дружина Іона Бирлі), Васіле Гожа або Думітру Лупу Град, і Марамурські збірки авторів: Іон Поп Ретеганул, Іоніца Счіпіоне Бадейку чи Г.Алексіч. У 1980 роках проф. М. Поп висловлювався: «Пізнання в ансамблі народної поезії Марамурешу, яка сьогодні є більш живою у цих місцевостях, ніж у інших частинах румунської території, а отже і більш спокусливою для читання і вивчення, проникнення її соціальної функції та глибоких гуманних сенсів, зустрічає багато труднощів. Ці труднощі з'являються тому, що зібране і видане знаходиться у томах і журналах, які не дуже легко знайти, а те, що зібране і не видане, знаходиться в архівах, куди важко зайти».

Збірник поєднує тексти, «які не дуже легко знайти», і пропонує їх читачам, а також дослідникам. Ми усвідомлюємо, що сьогодні Марамуреш ще вважають живою прадідівською пам'яттю Європи.

Книга видається у рамках проекту «Від джерел до ресурсів», який розгортається культурно-соціальним Фондом для демократії, «ідентичності, єдності, щедрості, дії» при фінансовій підтримці Європейського Союзу через Програму Добросусідства Румунія – Україна 2004- 2006 .